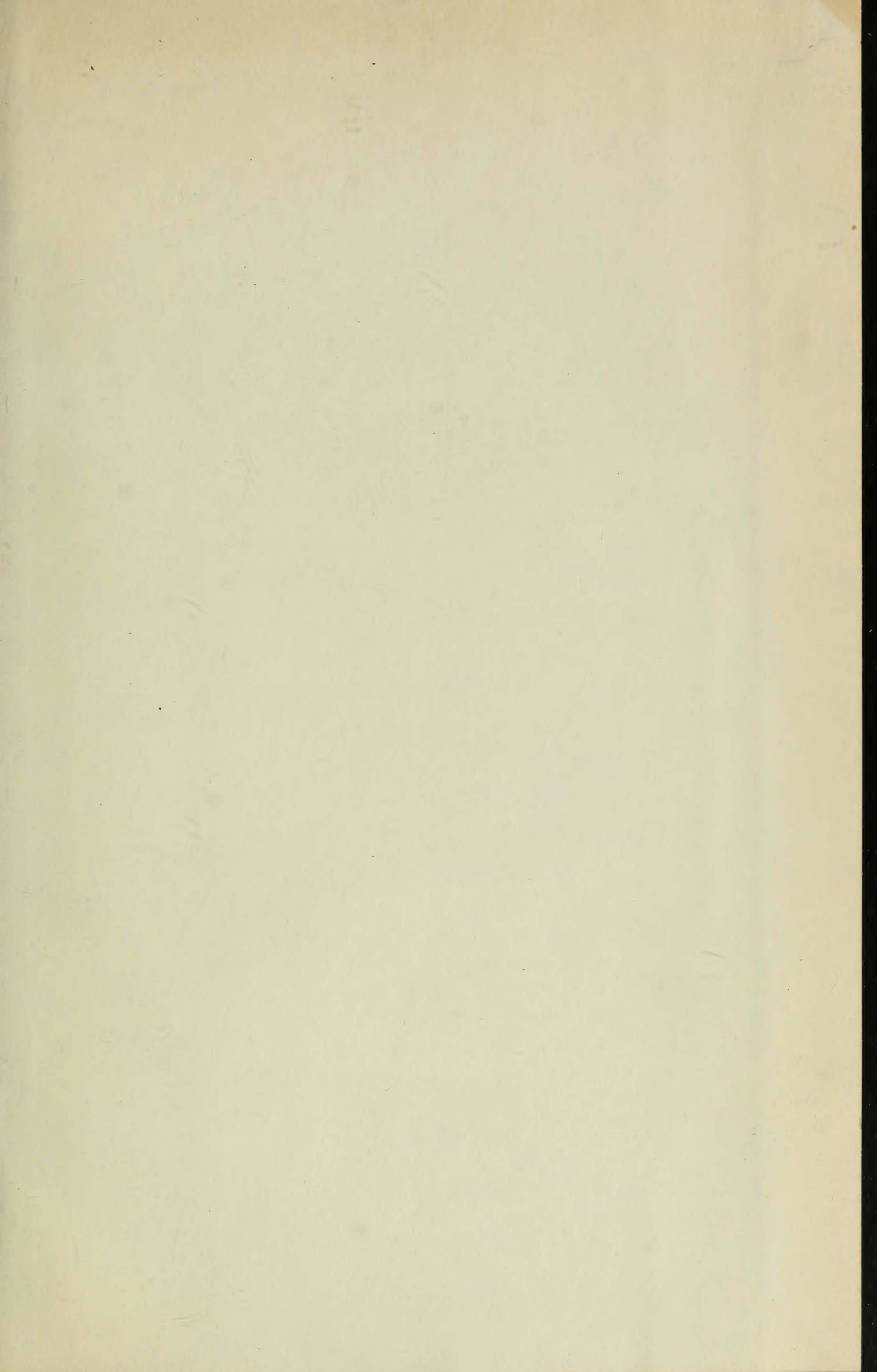
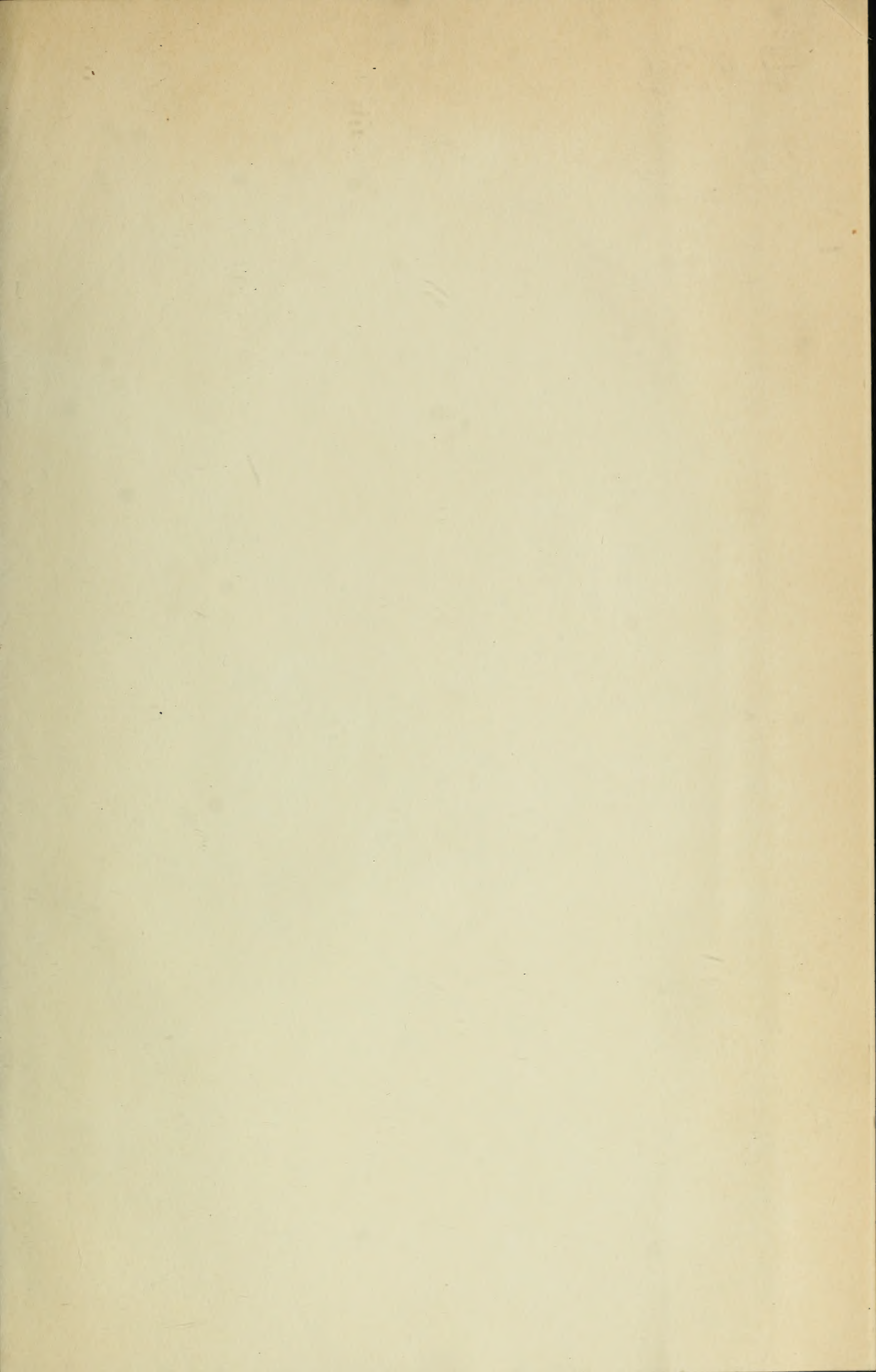

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 07 15 06 020 5

یمن سیاحتنامه‌سی : دوقتور ابراهیم عبدالسلام

بروسه و قونیه‌یه سیاحت : محمد ضیا

آلتی هفته نیلده سیاحت : سلانیکلی توفیق

یاوطا سیاحت :

طرابلس غرب، بنغازی ایله جوار بلاد و سواحل قرلری : محمد صبحی بك مرحوم

یمن سیاحتنامه سی

و

جغرافیای نباتیسی

اثر

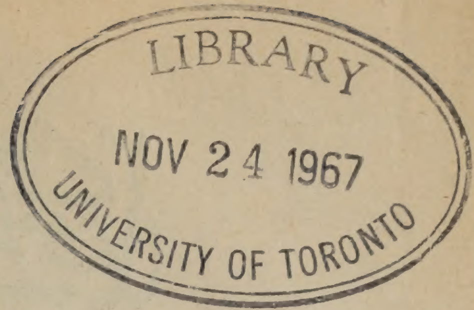
طبیب میرالای

ابراهیم عبدالسلام

درسعادت

هلال مطبعه سی — باب عالی جاده سی نومرو ٦٦

١٣٢٤

مقدمه

متقدمین طرفندن عربیهٔ سعیده تسمیه اولنان و بو جملهنك تضمن ایلدیکی معنایی حقیله و وسعت کاملهسیله افاده ایدن بو تعبیری بزده عیناً قبول و تصدیق ایدرك هیئت مجموعهسیله جزیرة العربك ایالات بحریهسندن عبارت اولوب، منطقهٔ حارهده بولنان بوقطعه، داخلنده جسیم جبالیله و غرب روزکارینك مصادف سمت هبوبی اولدیغندن مواسم معینهده نزول امطاریله معروف ومشهوردر.

ساحل بحرله سرا سلسلهسی خط بالاسی آرەسندهواقع بالمساحه تعیین ایدلمش اولان اك واسع قطری ۲۰۰ کیلو مترو اولوب جنوباً جزیرة العربك ساحل جنوبیسی و باب المندب غرباً بحر احمر سواحلی شمالاً طائفك نواحیٔ جبالیهسیله حجاز ولایتی حدودی شرقاً جبل احضر سلسلهسی وبصره کورفزی ایله محدود اولمق اوزره تقریباً ۵,۰۲۸,۰۰۰ مربع کیلومترودر.

حدود طولانیسی اوج اوجه موضوع یکدیکرندن صورت غیرمنتظمه ومتساویهده متفرق آلتی قطعهیه منقسمدر.

بحر احمر حوضهسنده یمن و عسیر، بحر محیط هندیده عدن، حضرموت وعمان و احسا قطعهلریدر.

قطعات مذکوره میاننده برکت ارض اعتدال و لطافت اقلیمیه جهتیله بلاد جبالیه کسب تمیز ایتمش اولوب کرچه بوراده انهار موجود دکل ایسهده اراضی قوتلی منبعلر، دائمی الجریان چای و ایرماقلر ایله ارواء احیا اولندیغی کبی جبال اتکلرنده واقع صحرا و وادیلری؛ چفتلکلر، اورمانلر، و جابجا واحهلر ایله مستور ومزیندر.

بحر احمر سواحلنه تصادف ایدن الویهده واسع ومحرق چوللر و ۳۰۰۰

متر ارتفاعنی متجاوز جبال بولنور . اك جسيم جبال (جبال سراة) ناميله موسومدر .

ساحل بحردن جبال اتكلرينه دكين ممتد اولوب (تهامه) ناميله معروف اولان چول ٦٠ — ٨٠ كيلو مترو وسعتنده همان افقى دنيله‌جك صورتده دوز ومستويدر .

اشبو قسم بالنسبه يقين برزمانده برطاقم اصداف بحريه وسائر ساحل بحر تشكلاتنه متعلق مواد ايله تكون ايدرك تدريجاً كسب امتداد ايلمشدر .

عربستان قطعه‌سى اوائلده اكتساب ايلمش اولديغى مدنيت واهميت عظيمه‌يى ضايع ايلمش ايسه‌ده اليوم بر قوۀ استفاده‌يى حائزدركه ، جغرافيانك ترقيات حاضره‌سى بوقطعه‌نك بزه مستور قالان پردۀ خفاياسنى رفع ايتمكه مساعد دكلدر .

اوائلده اولديغى كبى اليوم شرق تجارتنه عائد صدف ، باغه ، قهوه ، كونلك ، مرصافى كبى اك قيمتدار موادك بعضيلرى بوقطعه‌يه تماس ايدن محصولاتدندر . بوراسى مجموعۀ حيوانات ايله نام وفصيله‌لرى مجهول اولان نباتات وازهار كونا كونك مقرومسكنى اولديغى كبى انسان بوراده اقوام ماضيه‌نك ، برعرق ونسب عالينك مهد لطيف ظهورينى ، تاريخ قديمك مناقب شجاعت ونباهتنى ، انسانيتك ادوار اوليۀ معرفتنى اوكره‌نور خلاصه محصولات طبيعيه‌سنك نوع ودرجه‌سنى كشف وتقدير ايله احراز نيك نام ايچون بر وسيله بر طريق بوله‌بيلور .

معلومدركه قديمدنبرو عطريات وبهاراتك اخذ واعطاسى معامله‌سنه مظهر اولان بلادك باشلوجه موقعى بو قطعه اولوب تجارت مقصديله افريقاى شرقى وهندستاندن اكثريا بورايه كلورلر ، منتهاى اراضئ مسكونه كبى عدد اعتبار اولنديغى تاريخلرده جنوب اهاليسى بوقطعه‌يه اشياى قيمتدارك مقر ومنبع اصليسى وعادتا مخزنى كبى اعتبار ايدرلر ايدى . (هرودوت) ك اعتقادينه كوره عربستانك بوقرض ايديلان حاصلاتى فنيكه‌ليلرك كتورمش اولدقلرى طارچين قبوغى ولادن كبى شيلر اولوب عربلر طارچينى مالابارك ساحل طرفلرندن ولادن كبى راتنجى

ضعفلری ایسه کرید جهتلرندن ارارلر واوزالره مخصوص حاصلاتدن ظن ایلر ایدی مع مافیه (توفراست) تاریخ نباتیسنده بونلرك یرلی محصولی اولدیغی صراحةً بیان واثبات ایتمش وادعاسنك مقارن صحت اولدیغی بالآخره ساتر نباتیون طرفلرندن دخی تصدیق واعتراف ایدلمشدی .

(دیودور دوسیسیل) ، (اغارتاشیدس) وسائر طبیعیون جغرافیای نباتی ومعدنی‌یه وبالخاصه جزیرةالعربك تقسیم وطوپوغرافیاسنه دائر جمع وتلفیق ایلدکلری معلومات مجله‌یی ایلك دفعه اعلان ایلمك شرفنه مظهر اولدیلر .

(بطلموس وپلوین) ك آثارنده یالکز جزیرةالعربك جنوبنده تأسس ایله نفوس کثیره‌یی جامع اولان ممالك واقوامك اسامیلری قیدوتحریر ایدلمش ممالك مذکوره‌نك نام قدیملری کرچه پك جزؤی تحریفاته اوغرادلمش ایسه‌ده عدن، صنعا وظفار کبی اواثلده ابادان ومعمور اولوب الیوم موجود اولان بلادحقنده تفصیلات کافیه ویرلمشدر .

استرابون نام ذات (آرتونیدور واراتوشن) ك آثارنی خلاصه ایدرك بعض مرتبه معلوماتی متضمن نشرالمش اولدیغی براز مبالغه‌لی کوریلان تعریفنامه‌سنده سباء قطعه‌سنك مقر اداره‌سی اولان مأرب شهرینی توصیف ایلدیکی صره‌ده ابنیه‌سنك فیل دیشیله مزین ومنقوش اولوب مواد قیمتدار ایله مال ایدوکی ذکر ایدلمشدر .

سلطنت عباسیه‌نك دور اقبال وشعشعه‌داری تمام فن جغرافیانك تاریخ کمال وترقیاتیله توافق ایلر . ناملری شهرتکیر عالم اولان بتون علما وادبانی درخاطر ایتدیرەن بودورده بغداد شهری بونلرك مقری ایدی اولوقت عرب جغرافیا شناسانی بطلیموسك وانك خلفی اولان اسکندریه مدرسهٔ علمیه‌سنك مجموعه آثارینی نظر تدقیقه الەرق مدارج ترقی‌یه عروج ایتدیردیلر .

هجرتك اوچنجی ویدنجی عصرنده ابوالحسن علی ، ابو اسحق اصطخری ، ادریس ، ابن‌الوردی ، ابن بطوطه ، ابوالفدا وسائرلری فن جغرافیا وتاریخ طبیعی‌یه دائر حزینهٔ معلومات جمع ایتدیلر .

مشارالیهم کبی اساتذهٔ اسلام ممالك شرقیه‌نك احوال جغرافیاسی بر حقیقت محض دائره‌سنده تصویر ایدرك ایلك خریطه‌یی انلر وجوده کتوردیلر .

اسلافمزك عالم انسانیت ومدنیته ایتمش اولدقلری خدمات مهمه‌یی شوراده بر لسان تقدیر ایله یاد ایدرك مغبوط سوابق ازمان اولان شودور مشروطیت وعدالتده بر خدمت ناچیزانه اولمق اوزره اثر اسلافی تقلیداً شو اثرجکی یازمغه نیت ایتدم .

موضوعی جغرافیا وتاریخ طبیعی کبی جمعیات متمدنه‌نك ترقیاتنه سبب منفرد اولان بر شیئك ولوکه فروعات قبیلندن دخی اولسه تحریری صحیحاً قدرتمك فوقنده ایکن سوق خلوص نیتله جرأت ایدرك بوقطعه‌ده‌کی خریطهٔ مشهوداتمه محلك عبرتنما وقایع وفقرات تاریخیه‌سنی ضم وشمدی‌یه دکین معلوم اولمیان نباتات واشجارینی موقع موقع ضبط وثبت دفتر ایله نهایتنه بونلری منسوب بولندقلری فصیله‌لره کوره تفریق وخواصلرینه دائر بعض معلوماتده علاوه ایدرك نظرعالی‌یه عرض وتقدیم ایلرم .　　　　ومن الله التوفیق

قسم اول

سیاحتنامه

۱۸۹۴ سنهٔ میلادیه‌سی‌که ، سنهٔ هجریه‌نك ۱۳۱۳ سنه‌سنه تصادف ایدیور ، ینه‌مأمور اولمش ایدم واپور خدیویه قومپانیه‌سنه منسوب پرنس‌عباس واپوری ایدی . مارتك اون‌برنجی کونی درسعادت لیماننده‌ن حرکت ایدرك اون اوچنجی کونی اسکندریه‌یه واصل اولدم منشیه میدانینه ناظر قونتینانتال‌اوتلنده ایکی کون ارام ایتدم بوراسی کنیش دائراً مادار مبانیٔ عظیمه ایله محاط بر میدان اولوب اورته یرنده محمدعلی‌پاشانك محتشم هیکلی،یوزلرجه عربه، اومنیبوس، تراموایلرك مرکزی اولمق اعتباریله هرطرفده اثارعمران کورینیوردی . باخصوص ترقیات عمومیهٔ مملکت نتیجه‌سیله افکار و آمال عمومیه‌نك سویه‌سنك دخی ترفع‌ایتدیکنه رفاه وسعادتك هر معناسیله حکم سوردیکنه قناعت حاصل ایدرك مملکتمزك دخی ترقی وتعالیسی تمنیاتیله ایرتسی کونی علی‌الصباح شمندوفره راکباً سویشه،اورادە برکیجه قالدقدن صکره برالمان واپوریله عدنه متوجهاً حرکت اولندی . مارتك یکرمی بشنجی کونی عدنه‌یه مواصلت ایلدم . عدنده اوتلدن وواپاپازده‌اوچ‌کون قالدقدن‌صکره صالی کونی‌اقشامی حدیده‌یه متوجهاً بحراحمرسواحلنده‌ایشلیان وودقوق نامنده کوچك برواپوره راکباً حرکت اولنمش ایسه‌ده بو آیلرده بحراحمرده ازیب تعبیر اولنان جنوب روزکاری شدتلی صورتده وزان اولوب رویدریایی هرج ومرج ایتمکده ، مدهش طالغه‌لر واپوریمزی براویونجق کبی اویناتمقده‌ایدی فقط‌جناب‌حقك علویت ومرحمتنه استناد ایدرك بتون‌بومشکلاته قارشی اقتحام مقاومتله بین‌الحیات والممات برسفردن‌صکره درسعادتدن حرکتمك اون‌التنجی کونی حدیده لیماننه کیربیله‌بیلمشیدی .

حدیده

حدیده سواحل یمانیه‌نك الك مهم بر تجارت بندری اولدیغی کبی سواحل مذکوره‌نك اقلیمجه‌ده الك لطیفدر . بوراسی اوائلده بالقجیلره مخصوص برقاچ قلبه ایله وجه تسمیه‌سیله‌ده اکلاشیله‌جغی وجهیله تك بر دمیرجی عربشندن عبارت برقریه حالنده ایکن مخا ، لحیه وخلیفه لیمانلرینه قوم ایله سد اولنه‌رق ارتفاع قدیملرندن انحطاط ایله حضیض سفلای زواله اقتران ایلدکلری برصره‌ده کسب ترقی ومعموریتله خطهٔ یمانیه‌نك یکانه تجارتکاه واسکله‌سی اولمشدر .

لیمانك سمت شمالنده کوریلان بیوجك بر کورفز دخول سفائنه الویرمیه‌جك صورتده ضیغ اولوب واصل حدیده‌نك اوکی ایسه اچیق بولندیغی جهتله، واپورلر بیوك سفینه‌لر ساحله تقرب ایده‌میه‌رك اچقیده لنکرانداز توقف اولورلر .

ساحله تقرب اولندقدن نظره دفعةً قصبه‌نك شمالنده کائن ظرافت وعظمتی جهتیله شهره شرفبخش اولان شامیه برجی اصابت ایدر .

قصبه دائراً مادار برسور ایله محاطدر بوسور ۱۲۱۵ تاریخنده شریف حمود طرفندن انشا مؤخراً ولات عظام عثمانیه طرفندن بعض برجلر علاوه‌سیله تحکیم وتزیین ایدلمشدر . بونك باب النخل ، باب المشرف، باب الساحل ، باب الفرحه وباب النصرناملرنده بش قپوسی اولدیغی کبی اوزرلرنده یکدیکرینی مدافعه ایدر درت طابیه‌سی واوچ برجی وقپولرده درت عدد قره‌غولخانه‌سی واردر . سور داخلنده برحکومت قوناغی ، برتلغرافخانه ، بررسومات ودیون عمومیه دائره‌لریله برعدد غازینو نامنده مسافرخانه وشافعی وحنفی ناملرنده ایکی بیوك وقرق قدر کوچك جوامع ومساجد شریفه وطوغله ایله انشا ایدلمش بیك قدر خانه ایله بشیوزقدر دکانی شاملدر ..

غازینو نامنده‌کی اوتل دائرهٔ بلدیه‌یه عائد اولوب ساحلده ، اوچ قات اوزره مبنی ومرقات مطبخ وسائر مشتملاتی جامع اولدیغی حالده الت قاتده برده‌لوقنطه‌سی

واردر . حدیده‌ده بولندیغم اوتوز اوچ کون هپ بوراده مسافر اولمش ایدم .

دکز جهتندن هبوب ایدن سرین روزکار بوراده اقامت ایتدیکم مدتجه حدیده‌نك تحملسوز حرارتنی پك حس ایتدیرمامش ایدی . مع مافیه صباحك اوچندن صکره واقشامك اوندن اول چارشویه چیقمق بنم ایچون برامر مستحیل ایدی باخصوص شهرك چارسو وسوقاقلری طار وطولامباجلی اولمسی جهتیله تأثیراتی برقاتدها آرتیرمقده ، سوقاق ارەلرنده اوفق برکزتی انسانی عادتا بوکاتمقده ایدی .

شهرك ایکی اوچ قات اوزره انشا ایدلمش اولان ابنیه‌سی بورانك شدت حرارتنه قارشی جریان هوایی تسهیل ایده‌جك صورتده ترتیب اولنمامقله برابر بونلردن بش اون عددی استثنا ایدلدیکی حالده اکثریت اعتباریله غایت ساده وهردرلو زینت معماریدن محرومدر . یالکز غازینو ایله حکومت قوناغی اره‌سنده وقریب ساحلده واقع سید هارونك خانه‌سی براسلوب ظریف وصنعتکاریده انشا ایدلمش اولوب بونك جبهه‌سی اساساً هند طرزنده قبارتمه‌لر ایله مزین ومنقش اولمقله برابر ایچ حوالیسی محرابواری سمت قبله‌یه متوجه اولمق اوزره چیقینتلیدر . زمینی مائی قرمزی مرمر طاشلریله فرش ایدیلوب رواقلری احشابدن ظریف وایشلمه‌لی ستونلرله طوتدیرلمش ودیرك باشلری شکل مکعبده اوله‌رق برصنعت رقیقه ونفیسه‌ده ایشلنمشدر . وجوه سائره‌سی ایسه نقوش ومزیناتجه جبهه‌سندن اشاغی قالمیوردی .

(سور خارجنده و قصبه‌نك سمت جنوب و شرقنده تهامه قسمنده تصادف ایدیله‌جك کویلر طرزنده عریش دنیلان بش التی بیك عرب اوشه‌لری « چالی واغاج داللرینك یکدیکرینه کرفت ایدیلوب قامش واوتلرله تزیین ایدلمش بیوتدر » ایله نیم کارکیر اوله‌رق بیك قدر خانه بربلدیه دائره‌سی ، عسکری قشله وخستەخانه‌سی وغازخانه وبرده جبخانه‌سی واردر) .

ارباب ثروت خانه‌لرنده مبرز دنیلان برر سلاملق اوطه‌لری بولنورکه ،

بوراده کیجه‌لری ساعت التیلره قدر قات [۱] چیکنرلر وقشر دنیلان قهوه‌نك طیش قبوغنی چای کبی قیناتوب ایچرلر .

اهالیسی مختلف‌الجنسدر . ترك ، روم ، اوبوق ، عصب ، حبش ، بانیان ، هند ، عجم وسائر مللدن افراد کثیره بولنور ایسه‌ده اکثریت اوزره اهالی عربدر . عربلر بللرنده جنبیه دنیلان بر نوع منقوش الت جارحه طاشیرلر اکثریسی دون کیبوب برفوطه اکسا ایدرلر .

سور خارجنده وسمت شرقده اخدام دنیلان درجهٔ سفلاده برکروه خلق ساکن بولنور بونلر بالقجیلق وخدمات سفلیه ایله تأمین معیشت ایدوب اسلحه استعمال ایده‌مزلر .

---

[۱] قات — سلاستر ینه فصیله‌سنه منسوب (قاتا ادولیس) تسمیه اولنان بربجق مترو طولنده برشجره‌نك یاپراقلری اولوب بویاپراقلری اهالئ محلیه مضغ صورتیله استعمال ایدرلر بواغاجلرك منشائی افریقای شرقی اولوب اورادن حبشستانه وخطهٔ یمانیه‌یه انتشار ایتمشدر . قات یاپراقلرینك ترکیبنده (فلوککیژر) نام کیمیاکرك تحلیلنه کوره تانن ایله جزؤ مقدار قهوه‌ئین صوده سهولتله منحل قاتین تسمیه ایدیلان ایکی شبه قلیوی‌لی حاویدر . اهالینك قاته ابتلا واهتماکارینك اسباب موجبه‌سی حقنده هنوز برفکر سالم بیان اولنه‌میور ایسه‌ده اثنای مضغده قوقانك فعل وتأثیرینه مشابه خفیف ، خوش برنشئه حس اولنه‌رق دوام ایتمکله انك تکرار دوام استعماله مجبوریت حاصل اولدیغی ظن اولنمقده‌در . قاتك برنوعنك جنت سکربه دیله‌جك صورتده حال مستی‌لی موجب اولدیغی دخی کورلمشدر .

یرلی اهالی قاتی ساعتلرجه چیکنرلر انك استعمالی بر درجه‌یه قدر عادت قومی حکمنه کیرمشدرکه قارشو قارشویه کلان ایکی شخصك یکدیکرینه قات تقدیم ایتامسی بینلرنده نزاکتسزلکه حمل ایدرلر .

شدائد مضایقهٔ التنده انین حزین الله امرار وایرین حیات ایدن الك عاجز بریرلی محصول مساعئ یومیسی اولان اوچ بنلی غروش ایکی دمت قاتك مبایعه‌سی اوغرینه فدا الله چاشنیاب لذت اولمامق قابل دکلدر . هله حدیده‌ده جداً نظر ربا اولان بیکی متجاوز قاتخانه‌لرده « مبرز » یومی صرف واستهلاك اولنان قاتك مقداری ایکیوز زوربا اولوب هر زوربا اون ایکی باغ اعتبارنده‌در . هر باغ علی‌الوسط یارم ریاله صاتلمقده اولدیغنه نظراً یومی اون درتبیك درتیوز غروشلق برصاتیش اولیور دیمکدر . صنعاده ایسه بونك انجق ثلثی نسبتنده برتجارت وقوعبولمقده‌در .

قاتك ایلك سنه‌سی فلیزلرینه صنعاده بکور تعزده مبرح تسمیه اولنورکه پك اوقدر مقبول دکلدر ایکنجی سنه‌سی فلیزلرینه مثنا دنیلورکه بو پك ممدوحدر .

زیاده تفصیلات المق ایچون بوکتابك نباتات بحثنه مراجعت اولنه :

حدیده اهالیسنك كرك شرب ایچون وكرك لوازمات سائره ایچون استعمال ایلدكلری صویی مدینه‌دن تخميناً اوچ چاریك مسافه‌ده واقع قویولردن دوه ومركبلرله داخل مدینه‌یه نقل ایدرلر .

حدیده قصبه‌سی اون بش درجه عرض شمالیده و اوتوز ایكی درجه طول شرقیده وساحل بحرده اولوب هواسی صیجاق و راطبدر . حرارت وسطیه‌سی یاز موسمنده سانتیغراد ۳۹ ایله ۳۹,٥ درجه ارمسنده قالیور ایسه‌ده رطوبتله مشبوع ولمسی جهتله انسانی بوكالتیر . موسم شتاده ایسه ٢٤ الی ٢٥ درجه ارمسنده در . یاز كیجه‌لری اهالی خانه‌لرك طاملرنده آچیقده و یا قامشدن یاپلمش عریشلرده یاتارلر كوندوزلری ایسه هوانك جریاننه مخصوص اولمق اوزره بعض خانه‌لرله بیوك مغازه‌لرده طوانه معلق (پانقه) تعبیر اولنان جسیم یلپازه‌لر واردر اوطه و یا مغازه‌نك خارجنده برخدمتجی بو یلپازه‌یه مربوط اولان ایپك اوجنی چكرك تحریك ایلر بو صورتله صنعی حاصل اولان روزكار ایله انسان براز سرینلك ، فرحلق حس ایلر .

حدیده‌ده صویی غایت سرین طوتار طپراقدن برنوع دستی اعمال ایدرلر بوكا شربه دینور بونلری كوندوزلری سرین برمحله كیجه‌لری طامه چیقاررلر ، اسن روزكارك تأثیریله صویی صغودر .

حدیده اوتوز بش بیك نفوسی شاملدر. اهالیسی عمومیتله شافعی المذهبدر . بونلرك بویلری اورته‌دن براز یوكسك بنیه‌لری نحیف عضولری متناسبدر ، رنكلری غایت اسمر كوزلری و صاچلری سیاهدر صیجاغك شدت تأثیری لهجه و دریلرنده مشاهده اولنور . یوزلری بیضی الشكل ناصیه‌لری اكای برون مستقیم و وسط درجه‌ده بیوك ، اغز متناسبدر دیشلر پك منتظم دیزیلی وبیضی قولاق كوزل برشكلده عادی بیوكلكده اولوب ایلرویه میالدر .

كندولری جسور ، تیزمشرب ، قناعتكار ومسافرپروردرلر .

عصر اخیرده یرلی عربلرك حبشیلرله اختلاطندن قویو اسمر ملز جنسی

بوراده شایان اهمیت بر درجه‌ده کسب ازدیاد ایلمشدر . بوده اغنیا کروهنك دائرهٔ زوجیتنده هرجنسدن برر قادین بولندیرمغی شرف عد ایتملرندندر . ینه بو سببدندرکه ، کرك بورا وکرك تهامه رؤسای قبائلی ارهسنده ـ والده‌لرینك جنسنه کوره ـ سیاهی بیاضنه غالب اولمق اوزره هر نوع رنکدن چوجقلر کوریلور بونلر عرق و جنسیت جهتیله پك متفرق ومتنوعدر . اصالت عرق و نجابت طبیعیه‌یی تهامه‌لیلردن زیاده جبلده اسکان ایدن قبائل محافظه ایده‌بیلمشلردر .

سور خارجنه طوغری برنظر

اقشام اوزری یعنی ساعت اونبر راده‌لرینه طوغری مأمورین ایله اهالینك برچوغی برای تنزه شهرك محل تجارتی اولان موقع ایله خارج سور محلاتی ارهسنده مشرف نام بیوك میدانده واقع غازینو و قهوه‌خانه‌لره تجمع ایدرلر. جبلی دنیلان واوراسی ایچون حیات‌بخش اولان شرق‌روزکارینك ظهورنده عمومك دوداقلرنده بر خندهٔ نشاط ، قلبلرنده برحس ذوق بولندیغی حالده قادین ارکك ، چولق چوجق هرصنف خلق او ساحهٔ وسیعه ، او منهاج مدیده دوکیلور . بو میدانك جوار و اطرافی اك شرفلی ، اك زینتلی برسمت اولوب ایکی جهتنه سایه‌سی بول (مدیا آزه دیراختا) دنیلان هند تسبیح اغاجلری غرس ایدلمشدرکه، خوش ، زمردین منظره‌لری ، لاله‌یه مشابه بیاض چیچکریله اطرافه طراوت ، لطافت نثار ایدر. بو آغاجلر یرلی محصولی اولمیوب هنددن نقل ایدلمشدر.

میدانك جهت شرقیسنده کبار اولیاء اللهدن (الشیخ صدیق بن ابی الفتح) [*] حضرتلرینك مرقد مبارکلری بولنور.

---

[*] جدلری مخا صاحبی اولیاء کباردن شیخ علی بن عمرالشاذلیدر. بونلر اساساً قریش قبیله‌سنه و حضرت رسالتپناه افندمزك زمان سعادتلرنده مکهٔ مکرمه امارتنده بولنمش اولان عتاب بن اسدك برادری خالد بن اسد بن ابی العیص بن امین بن عبد شمسك سلاله‌سنه انتساب ایدرلر .

تهامه عربلرى تربه زيارتنه زياده‌سيله رعايت ايدرلر هر تربه‌نك سنه‌ده اوچ كون و دها زياده زيارت موسمى واردر. بو ذات عاليقدرك يوم مخصوصى اولان شعبانك اون التنجى كونى اطراف قبائلدن يكارجه خلق تجمع ايدرك زيارتنه شتابان اورلر. بو يوم مخصوصده بدوى عربلر كثرتله كوريلور. بونلرك ديكر عربلره نسبتلرى پك بيوك اولوب شو قدر كه، كوزلرى پك پارلاق و اثار وجهيه‌لرى على العاده كوزونمز. بويلرى متمدن عربلرك بويندن از قيصه‌در، انلردن دها چويك، دها عتيك، دها ضعيف دها قوى البنيه‌در. فعاليت دماغيه‌لرى زياده، آداب وضعيتلرى مغرورانه‌در. شجاعتلرينى اكثريا درجهٔ تهوره قدر وارديررلر.

حديده‌نك وضعيت جغرافيه‌سى، تشكلات ارضيه‌سى اعتباريله هواسى حار، راطب ومرزغيدر. اراضينك طبيعت سطحيه‌سى كيميا اصطلاحنجه غير صاف (حامض سيليسيوم) دنيلان قوم ايله الت طبقه‌لرينك رواسب عضويه‌نك اك مهمنى تشكيلى ايدن كلسدن عبارت ايسه ده قصبه‌نك سمت شمالى تشكيل ايدن اراضينك پك مختلط لحق وصلصالى اولوب ركودت مياهه سببيت ويرمسى جهتيله اهالى بيننده بعض مرتبه صتمه وحماى مترودە‌نك ظهورنده سبب مستقل اولمقده‌در.

شمال جهتى تشكيل ايدر مذكور مختلط اراضيده اسفاخيه (Salsolacés) فصيله‌سنه منسوب (d'æluropus mucrantus) ايله (Ae. littoralis) كى خيلجه ديكنلى چاليلر و (sporulus spicatus) كبى بعض نباتات خفيه‌نك ضعيف اياقلرينه تصادف اولنديغى كبى ساحله قريب محللرده نباتات نجليه‌دن لين وواسع بر سنبلهٔ متفرعه صورتنده تزهر اظهار ايدن تف دنيلان (uniola mucronata) l'Eragrostis mucrata نباتلر كثرتله كورلمشدر.

شرق جهتنه طوغرى نظر ينهايه براووه‌يه تعبير آخرله تهامه دنيلان چولدن عبارت بر منطقهٔ اراضى‌يه اصابت ايدركه، بورانك ساحل بحردن جبال اتكارينه قدر امتداد ايدن مساحهٔ سطحيه‌سى ٦٠ الى ٨٠ كيلو مترودر.

منظرهٔ عمومیه‌سنه برنظر عطف اولنور ایسه نه برنهایتسز قوملی بادیه ونه‌ده
هر بری قطعه‌یی محیط اولان دکزك تسویه‌سندن سطحی اشاغی بر ارض منحطدر
بوقسم مقدمه‌ده بر نبذه بحث اولندیغی اوزره مستوی وساحلی اراضئ
رسوبیه‌دن عبارت اولوب بالنسبه ازمنهٔ اخیره‌ده تکون ایتمشدر .

اراضینك طبیعت وترکیبندن وبعض محللرنده کوریلان مستحاثات بحریه
فراش وسائر ساحل بحر تشکلاتنه متعلق غره ولحق وسائر علائمدن استدلال
اولندیغنه کوره بوراسی وقتیله موجود ایکن مرور زمان ایله قورومش واصداف
بحریه انقاضیله تشکل ایدرك تدریجاً تزیید امتداد ایتمش دکزدن عبارت اولدیغی
اکلاشیلور .

بواووه خفیفجه متموج اولوب جابجا چالیلر ایله مستوردر . بوراده کوچك
چاقللی وادیلر وقوم تپه‌لرندن متشکل صفوف ممتده کثرتلی اولمیوب اووه‌نك
انجق حزؤ قلیلنی اشغال ایلر . احوال هوائیه‌سی کولکه‌ده اوتوز طقوزدن
قرقه وکیجه‌لری اوتوز اوتوز بشه قدر تنزل ایده‌جك درجه‌لرده بر تفاوت
کوسترر .

بوراده سام‌دنیلان جنوبدن اسن ریح‌سموم بعضاً قوملری یرندن قالدیره‌رق
جوهواده کردابلر پیدا ایده‌جك درجه‌ده شدتلی وخطرناکدر .

بورالرده بین‌العرب اصل دنیلان (suada monica) سوئدا مونیقا نام
حامل السود اسفناخیه‌لر وبکار (Panicum Turgidum) ایله ثمام دنیلان
(Panicum dichotomum) نباتلر کوریلور .

اصل دنیلان نباتك برمحل محفورده احراق ایدلمسیله بین‌الاهالی خوطم‌تعبیر
ایتدکلری برکتلهٔ اسود استحصال‌ایدرلر بکار وثمامی حیوانانه اکل ایتدیردکلری
کبی عریش دنیلان قلبه‌لرك باشلیجه انشا آتی دخی تشکیل ایلر .

مملکتك خارجنده وشمال شرقی جهتنده صو قیولریله برخیلی باغچه‌لر بولنور
یارم فرسخ مسافه‌ده واقع عسکری خسته‌خانه‌سی بوباغچه‌لر ارەسنده‌در. باغچه‌لرده

خرما ، دوم ، ونار اغاجلری بولندیغی کبی قاربوز و بعض سبزه‌لر یتشدیریلور .
ایلرولره طوغری قوملق اراضیده بعض ترلار جوارنده بین‌الاهالی عشر دنیلان چند عدد مودار — Calotropis procéra — کورلمشدر بوکا اکوم دخی دیرلر بونك کمورینی باروت اعمالنده قوللانورلر .

سما بلوطسز ، دومانسز ، براق اولدیغی زمانلرده خبت جهتلرینه طوغری احاله نظر اولنور ایسه ٦٠و٧٠ کیلومترو اوزاقده جبل ضمیر وجبل برعك مائی کتله‌لری جبهه‌نمای عظمت اولور .

حدیده‌ده برمدت قالنه‌جغی جهتله اطراف و انحاسنی کزمك ، طولاشمق ارزو ایلدم . قصبه‌نك جنوبنده و اون کیلومترو بعدنده واقع منظر قریه‌سی جوارینه طوغری جولانمده بوراسنی سطح بحردن بر قاچ مترو مرتفع بولدم . بورانك اراضیسی رملی اولوب بیت الفقیه یولی اوزرنده‌در. بیت‌الفقیه قصبه‌سی ایسه بورایه نسبتاً شرق جنوبی استقامتنده اولوب تخمیناً قرق کیلومترو بعده‌ده‌در بورادن تباعد اولنور اولنماز یول انحراف ایدوب جنوبده ساحله تقرب اولنور.

بورالرده حدیده‌نك سمت شمالنده تصادف اولنان نباتاتك دیکر نوعلرینه تصادف اولندی .

Cleome brachyacarpa vahl		قله‌ئوم قصیرالرأس
Corchorus antichorus		ملوخیه
Indicofera Burmanni » paucifolia	}	نیل (چیوید)
Trianthema crystallina » polysperma Hochst	}	بوز چیچکی
Heliotropium pterocarpum Hochst		حشیشة الثألیل(سیکل اوتی)
Acrua javanica		شائیبا (عرق الذهب ابیض)
Salsola imbricata		خشیشة البوتاس

Euphorbia granulata	فربیون حبیبی
Jatropha villosa Màll	هند مسهل فستق اغاجی
Antropogon foveolata	مکه اریغی
Elionurus hirsitus	آلیونوروس هیرسیتیوس

منظر قریه‌سی طائفه‌لی برسطحده یوز قدر عریشی شامل کوچك برقریه
اولوب ساحل بحردن بیك ایکییوز مترو اوزاقده‌در . اون اون ایکی مترو
عمقنده اون بش عدد طاتلی صو قیولری واردر . بو قیولرك جدارلری ۰,۸۰
سانتیمترو قطرنده و استوانی شکلنده پیشیرلمش طپراقدن (چوملك) چنبرلرله
طوتدیرلمشدر . قریه‌ده فوطه وسیاه بز و برنوع جار ر اورتی کبی منسوجات
نسجنه مخصوص دستکاهلر واردر .

باغچه‌لری از ایسه‌ده خرما آغاجلریله دره ، مصر داریسندن ماعدا بقله
فصولیه طوماتس باطلجان بامیا کبی انواع سبزه‌لر ، قارپوز ، ریحان ، مرزنکوش
یاسمین کبی خوش رایحه‌لی نباتلر بولندیغی کبی هند محصولاتندن قرمزی و بیوك
چیچکلی ظریف sesbani grandiflora سیسبان دنیلان بودور اغاجه وقریه‌نك
اطراف وجوارنده اتی‌الاسامی نباتاته‌ده تصادف اولنمشدر .

Cleome papillum stend	قله‌ئوم پاپیللوم
Boerhaavia repeno	بوئر آویا ره‌پنو
Amarantus Blitum	خروس ایبکی
Cyperus longus	سیپروس لونغوس
Panicum spc	پانیکتوم
Elusine fiapellifera	الوزین فیاپللیفرا

تهامه قسمنده کوندوزلری درجهٔ حرارت حد غایه‌یه واصل اولدیغی جهتله
حرکت قابل اوله‌مدیغندن هر یولجی وسیاح کیجه‌لری حرکته مجبوردر . مایسك

اون برنجی پنجشنبه کونی غروبله برابر استرله راکباً حرکت ایلدی . یوللر اوروپوس موقرونانوس و بکار دنیلان چالیلرله مستور اولوب و یولك صاغ و صولنده بعض اقاسیالر ایله عشر (Ocher à cime) دنیلان مودار نام نباتلر غیر منتظم کومه‌لنمش بر حالده کولکه کبی کوریله‌بیلمش ایسه‌ده ظلمت لیل اسمانی احاطه ایتدکجه رفته رفته هرشی نظردن غائب اولمقده ایدی .

ساعت بشده موراوه قریه‌سنه واصل اولندی. بوراسی شکل قائم مستطیلده اوچیوز درتیوز قدر عرشی شامل اولوب کارکیر اوچ عدد کوچك جوامع شریفه ایله طوغله ایله انشا ایدلمش چند عدد مغازه وقهوه دیولری موجوددر.

قریه‌نك جنوبنده شکل مخروطیده کوریلان بر قاچ قلبه‌دن ماعدا ۱۵ مترو عمقنده چند عدد صوبی طاتلی قویولرده واردر . فوطه و سائره نسج و اعمالنه مخصوص موجود دستکاهلریله سکز عدد دوه‌ایله متحرك سوسام دکرمنی قریه‌نك مدار فخر و زینتیدر .

قریه‌نك اطراف و جوارنده چیوید زرع ایدلدیکی کبی حدیده جوارنده کوریلان عشر وبکار دنیلان نباتلر بوراده ده تصادف اولنمشدر. وصحراجهتنده اتی‌الاسامی نباتانده طوپلانمشدر .

Cissus quadrangularis	مربع‌الزوایا مهرمادامه اقاسیاسی
Rhynchosia pulverulenta	رینقوزیا پولوه‌رولنتا
Cassia obovata	اوبوواتا سناسی
Blépharis edulis pers	بله‌فاریس ادولیس
Convolvulus microphyllus	صغیرالادراق جالابا
Aerva javanica	شائیا (عرق‌الذهب ابیضی)
Chrozophora obligera	حشیشة البضع
Permisetum ciliar	پرمیستوم سیلیار

قلبه‌لرك اوزرنده بر کوچك باغچه‌ده قثائیه فصیله‌سنه منسوب صارماشق کبی

منتشبث و قرمزی میوه‌لی (قوراللو قاربوس اوروستریس) نام نباته تصادف اولنمشدر .

بورالرده فلاحت و زراعت سائر یرلرده اولدیغی کبی ماء جاری‌یه متوقف دکلدر. اراضینك ارواسی ایچون قیولردن غایت بسیط اصوللرله و دوه‌لر واسطه‌سیله چکیلن صولر استعمال اولنور. باغچه‌لر هپ بوصورتله صولانمقده‌در.

کوندوز ساعت طقوزده شمس شدتی هنوز تعدیل ایتمدیکی بر زمانده موراوادن حرکت ایله تهامه‌نك اك محصولدار منطقه‌سنه داخل اولندی. اونبره چاریك قاله‌رق (القطیع) قریه‌سنه واصل اولدق . بوراده قاوون قاربوز یتشدیرلدیکی کبی کثرتلی یاموق ترلالری اره‌سنده زیرده‌کی نباتلر کورلدی.

Dipterygium Glaucum	دیپتریژیوم غلوکوم
Zizyphus spina	عناب اغاجی
Tephrosia anthyllöde	تفروزیا انتیلاوید
Abutilon bisdentatum	کلین کوپه‌سی
Jatropha villosa	تویلی مسهل هند فستق آغاجی

ساعت اون ایکی‌یی چاریك کچه‌رك کویدن شمال وشمال شرقی‌یه طوغری حرکت ایلدی . صاغ طرفدن شماله متوجه کوچك برسلسلهٔ جبال یوکسلدیکی بونك ایکنجی صره‌سنده جبل برع وجبلی ضمیر — سیاه بر قیا صورتنده مجسم ایلدکاری کوزیلیوردی . اقشام ساعت ایکی‌یه طوغری قومسال صحرادن قورتیله‌رق صرف قیالق بر اراضی‌یه داخل اولندی‌که ، برساعت امتداد ایدن بو یول بزی سمت مطلوبمز اولان باجله ایصال ایلدی .

باجل

باجل قصبه‌سی : حدیده ایله مرکز ولایت اره‌سنده ممتد اولان طریق

٢

موارده‌سی اوزرنده وجهت شرقیه‌سنده واقع اولوب حدیده‌دن اون ساعت بعدنده قضا مرکزیدر .

قصبه بر وادی ایچروسنده کوچك برقیانك اتکنده مبنی اولوب سمت شمالی جبل ضمیر اشغال ایلمشدر . درتیوز قدر کارکیر وعریش خانه ایله قدیم وخراب برقلعه‌سی وقلعه درونده مکمل بر حکومت قوناغی و ایکیده مسجدی واردر . بیك قدر نفوسی جامعدر .

خانه‌لرینك قسم کلیسی عریشدن اولوب چند عدد موجود کارکیر ابنیه‌نك طیشارویه پنجره‌لری یوقدر . ساده حولی‌یه آچیلان پنجره‌لرکده جامی اولمیوب قبا طاسلاق تخته کپکلرله قپانیر . بنالرك زمینلری طاش ویا تخته کبی شیلرله مفروش دکلدر . قوم حالی اوزره براقلمشدر . باجلك کرك سوقاقلرنده وکرك خانه‌لرك حولیسنده کزینر ایکن انسان طپوغه قدر قومه باتار . سوقاقلرك حولیلرك حاصلی هرطرفك بویله قومسال بولنمسی اهالی‌یه عیافت دنیلان (قیافة الاثر) علمی تحصیل خصوصنده فوق‌العاده برمهارت و ملکه قزاندیرمشدر . بونلر بربرلرینی سیالرندن نصل طانیرلر ایسه ایزلرندنده اویله طانیرلر . حتی بونك مهرهٔ اربابندن بعضیلری شیخ ایله شابك وارکك ایله نسانك ایاغی ایزلرینی تفریق ایدرلر. اهالینك بوخصوصده‌کی مهارتلرینه دائر برفقره‌نك بورایه درجنی مناسب کوردم .

چند سنه مقدم باجل تلغراف تللرینك صیق صیق قطع ایدلمسندن طولایی قائممقام قضا ابراهیم بك یرلی عربلردن برقاچنی برآکده الەرق محل وقعه‌یه کیدرلر . بو علمده بهره‌سی اولان بر یرلی ایزدن فاعلك شخصنی وقنغی قبیله‌یه منسوب بولندیغنی تعیین ایدر . ایزی منتهاسنه قدر تعقیب ایدرلر فاعلی دردست ایله اعتراف بیله ایتدیررلر بونی قائممقام مومی‌الیه بالذات حکایه ایتمشدر .

بوراده اصول مسحه واقف مقبضلرده واردر . هریولجی یورغونلغی ازاله ایچون قبض (ماساژ) یاپدیرمقده‌ایسه‌ده اصول مسحك یالکز Effleurage

Friction عملیاتی تطبیق ایدلمکده‌در. بورانك وادیسی وسط درجه‌ده محصولدار
ولوب دوره (Holcus durra) وذخن (H. Dochun) ومصر ذرع
یدلدیکی کبی اطراف وجوارنده مسهل هند فستق اغاجلری وقیا یغینلری
ره سنده مکه یلسنکی وچیوبد ایله دوبرا غلابرا (dobera glabra jun)
عدنه اضافةً عدنیوم اوبزوم (Adenium obesum) دنیلان بوحوالی‌یه
خصوص نباتلر ایله Boerhawia glutinnora بوئرآویا (حشیشة المسهل)

صاری صبر محزنی — Aloc officinalis
آریستیدا — Aristida spec

ورلمشدر .

علی السحر ساعت اونبر بچقده باجلدن حرکت ایله وادی‌یی حین مرورده
ول اولا شمال استقامتنده فقط ربع درجه شمال شرقی‌یه، بعده شرق وربع
رجه جنوبه طوغری تعقیب ایدلدی . بونقطه‌ده وادی تقریباً اوچ کیلو مترو
وسعت حاصل ایدوب بر جهتنده ابنیه ایله مزین اوچیوز درتیوز مترو
رتفاعنده شیستی جبللر ظهور ایلدی . ایشته بونقطه‌دن اعتباراً تهامه‌نك عریش
یتلرینه بدل جبلیلرك طاشدن برج وخانه‌لری عرض اندام ایتمکه باشلار .
وادی پك محصولداردر (Cissus rotandi folius) دنیلان مدورالاوراق
یاح صارمشقلری ، اقاسیالر اورمان حالنده اولوب بوراده قوشلرك نغمات
رخفزاسی ، ترنمات روحپرورانه‌سی جازدانی برصدا تأمین ایلیوردی . بونلرك
والری ، مسکنلری برکیسهٔ معلق صورتنده اولوب خفیف براهتزاز ایله ایلرو
رو حرکت ایتمکده اولدقلری کوریلیوردی .

وادینك هر جهتی عدنیوم اوبزوم دنیلات نبات بر صورت مبذولیتده
ستیلا ایتمش اولوب بوك جزعی اشکال متنوعه‌ده اوله‌رق اوزونجه‌در ودالاری
یدر . کل رنکنده برر بوکت حالی المش اولان ازهار لطافت نثاری هرقلبده
حس مسرت وانبساط تولیدینه بادی اولیوردی .

ساعت اوچه چاریك قاله‌رق بحج قریه‌سنه کلندی . بوکوی وادینك وسطنده کائن اولوب برقره غولخانه ایله چند عدد عریشی شاملدر .

بوراده بر ساعت قدر ارام واستراحت ایلدکدن صکره یول اولاً شرق وجنوب شرقی‌یه مؤخراً جوب وبراز صکره ینه شرقه طوغری تعقیب ایدیله‌رك غایت منبت ومحصولدار برصحرایه واصل اولندی . بوراده کویلیلر فوطه اکتسا ایلمش وجنبیه دنیلان آلت جارحه طاقنمش ایدیلر .

بورادن اعتباراً جبلی عربلرك سویملی لطیف چهره‌لری کورلمکه باشلار بونلر حضرت اسمعیل (ع م) نسل پاکزه‌لرندن منشعب اولان عرب مستعربه طبقه‌سندن اولمیوب دها قدیم برنسله یعنی بنی قحطان طبقه‌سنه انتساب ایدرلر . وهردرلو اختلاط اجنبیه‌دن وارسته اولدقلری جهتله قومیت واصالتلرینی محافظه ایتمشلردر .

بونلر دیکرلرندن عاقل وثابتقدمدرلر . حسیات خفیه ومکتومه‌لرینی نادراً افشا ایدرلر ، افکار وتعمیاتنده معند ومصر ، اخذ انتقامده مدهش ، شرلی بر دشمن ، وطنداش اولمیان ایچون شبهه‌لی بر دوستدرلر .

ساعت بشده دیرسالم قریه‌سنه کلندی . بوقریه مجارده جبللری اوزرنده کائندر . بورادن وادیٔ سهمه کیریلور . بو وادینك جهت جنوبیسی حراز طاغلریله محاطدر . زوال وقتنه طوغری وادیٔ سهمی صاغه براقه‌رق چمنزار ، زمردین تعبیرینه بحق لایق بر ماء جاری ایله اروا اولنان کوچك بر وادی‌یه داخل اولندی‌که ، بو وادی بزی اولاً شمال بعده شرقه طوغری کتوره‌رك عزان دنیلان منبت ومحصولدار برصحرایه ایصال ایلمشدر . ایشته بوراده قارشومزه حرازك جسیم وعظمتلی کتله‌لری ظهور ایتمشدرکه ، زروه‌سنده جبل مسار وجبل شبام کورلمکده ایدی . بونلرك ارتفاعی ۳,۰۰۰ مترو اولوب یکدیکرندن مناخه‌نك عنقیله تفریق قلنمشلردر . جنوبه طوغری جبل برعك چفت زروه‌لری افقی قوجاقلامقده دها اوزاقده جنوب شرقی جهتنده

جبل ریمه کیت کیده نظردن تباعد ایتدکده اولدیغی کوریلیوردی .

صحراده سالوادوراسه فصیله سنه منسوب (دوبرا غلابرا) اغاجلری بر صورت مبذولیتده اولوب سکزاون مترو قامتده اولان بواغاجلری زراع ترلاکنارلرنده یتشدیروب یابس یاپراقلرینی موسم صیفده کولکلك یاپمق ایچون قوللانمقده درلر.

بورادن کوچك عزان قریه سنه کلنور . بوموقعده اراضی پك عارضه‌لی اولوب زحمتلی بر مسافه طی ایدلدکدن صکره جبل صعفانه قدر امتداد ایدن ومنظرهٔ نظر فریبی صفا آور بر چوق اورمانلرله محاط وادیلر تعقیب ایدیلور . بالاخره جبل صعفانه کلنورکه ، بو جبل شرقده جبل حراز ایله تقویه و تحکیم ایدلمشدر .

بوراده تصادف ایدیلان نباتاتك باشلوجه‌لری شائکیه فصیله سنه منسوب آنیزوت تریزیلوس ، صاری صبر و اقالیفا فروتیقوزالر ایله اکثریت اعتباریله انلره تفوق‌ایدن (Tamarix artirulata) ایلغین وسکود اغاجلرندن‌عبارتدر.

بونلردن ماعدا بو جوارده کوربلان نباتاتك اك مهملری اتی الاسامی نباتلر در .

Cadabaa farinosa	قادابا فارینوزا
Macrua oblongifolia	ماقروئا اوبلونژیفولیا
Polygala tinctoria	سود اوتی
Aspidopterys yemensis	سرخس یمنی (بین‌العرب قوقع) نامیله موسومدر
Celastrus senegalensis	سلاستروس سنه‌غالانسیس
Clitoria ternatea	قلیتوریاء هندی
Ornocarpus lisbractuatum	قره اغاج
Dichostachys nutans	دیخوستاشیس نوتان
Acacia lacta	سنط ابیض
Adenia	چرخ فلك

Carissa edulis	قريسا أدوليس
Sarcostemma stipitacea	سارقوستما استيپی‌تاستا
S. viminal	» ويمينال
pentatropis spiralis	پانتاتروپيس اسپيراليس
Ipomea gossipum	جالاپا
Evolvulus Jemensis	اوولوولوس يمنسيس
Boerhavia verticulata	بوئرآويا ورتيكولاتا
» plumbagina	» پلومباژينا
Heliotropium strigosum	خشيشة الثآلل
Loranthus schimpéri	يبانی اوكسه اغاجی بين العرب (طنب)
Commelyna albesceus	اوروجك اونی

بو صره‌ده رفاقتمده بولنان كنج كوبلی تريكيلياء مقي trichilia emetica vahl دنيلان اغاجك ميوه‌سندن كوزل برصالقم كتوردی بو نبات آسبجيه‌ سيه فصيله‌سنه منسوب اولوب حجيله‌ده تكرار دسترس اولنمشيدی.

ساعت اونه چاربك قاله‌رق قيصه بر يقوشی سير ايتدكدن صكره حجيله واديسنه نزول ايلدی .

ــه حجيله ــه

حجيله جبل صعفانك انكنده يبانی برواديده كائندر. درجهٔ حرارت ٣٠ ايله ٣٥ اره‌سنده‌در . مايسك آلتيسنه قدر حجيله‌ده ارام و استراحت ايلدی . بوكوی تهامه عربشلرينه مشابه يوز قدر چيت قلبه ايله جبليلر خانه‌لرينك طرز انشاسنده چند عدد كاركير ابنيه‌يی شاملدر . بو بنالر الجق طوانلی قرانلق درت ديواردن عبارت وهردرلو ظرافتدن عاری اولوب طوانلری يكديكرينه

مستند اغاج داللریله طوتدیرلمش ، داخللری کوبره و طپراق محلولیله یاپلمش بر خرج ایله صیوانمشدر .

تخميناً اون ایکی مترو مسافه‌ده وکویه حاکم برتپه‌اوزرنده جهت عسکری‌یه منسوب ارزاق انبارلریله برده تلغرافخانه‌سی واردر .

پنجشنبه کونلری حجیله‌ده بازار قوریله‌رق اخذواعطا ضمننده جواردن خیلی کویلیلر کاورلر بوراده اللی ریال قیمتنده کوزل جنبیه‌لر صاتیلور.

حجیله‌نك سطح بحردن ارتفاعی ٦٤٤ متر‌ودر . حجیله انبـار موقعنك اووه سویه‌سندن یکرمی مترو ارتفاعنده اولمسی حسبیله تهامه‌دن معدود اولان اووه قسمندن دائمی وقوعه کلان تصعدات منتنه هپ بورایه هجوم ایدرك نقطهٔ هدف جریان هوا اولمسـندن طولایی هواسی آغر و وخیمجه‌در . رفیقم استرجی محمدجومری بوراده‌شدتلی برصتمه نوبتنه طوتلدی. حالبوکه اووا ایله‌عین‌سویه‌ده بولنان حجیله قریه‌سی ایسه بر هوای ساکن داخلنده اولمقدن ناشی بو تأثیردن ازاده اولوب هواسیده بالنسبه ایجه‌در .

حجیله ناحیه‌سی . ثاث مسار ، هوزانی ، بنی اسماعیل ، معاویه ، اغموز ، بنی مهدی ، حصبان عزله‌لرینی شاملدر .

حجیله کویلی اهـالیسنی تعریفی مشـکل برمسرت ایچنده بولدم هوا براق ، سما ، بلوطسز طاتلی مائیلکلر ایچنده ، خاق کولیور ، وادی کولیور ؛ مرتفع طاغلر تپه‌لر بربرینی ولی ایدرك طبقه‌لر تشکیل ایدییور . اره یرلرده چمنزار ، زمردین ، وادیلرك ومنطقهٔ حاره‌یه خاص اوله‌رق تصـادف ایدیلان غرائب نباتات وازهار کونا کونك منظرهٔ نظر رباسی قلبده حدسز حسـابسز برحس مسرت وانبساط تولیدینه بادی اولیوردی . تأمین ایدرمکه بوراده حس ایتدیکم سرور ونشاطی باشقه برمحلده طویه‌مدم . هله الاجه‌لی کله‌بکلرك اوچیشی‌وقویو صاری وطورنجی رنکلی قناریه قوشلرك نغمات فرحفزاسی ، اورمانك زیربای لطافتنده برآهنك سامعه‌نواز ایله سایه‌لی بوغازدن اووه‌یه طوغری پویان اولان

براق صويك اوازهٔ جريانی روح نواز بر آهنك تشكيل ايديور واسقلپونيه فصيله‌سنه منسوب حاولی ، بياض چيچكلی (Kanahia forskahlu) قرح وصنعا عربلری بيننده عضات‌البرد دنيلان قنايالر كويا سواحل بحر سفيدده بولنان زقوم (Lorier rose) اغاجلرينه بدل بورواده كنديلرينه مخصوص برر رول اجرا ايدييورلردی .

بعض محللرده كوچك صو جريانلرينك يوقارودن قيالره دوكوله‌رك تشكيل ايتديكی چاغليانلر وصوكنارلرنده كوريلان شقيقه (Renoncules) وحب‌اللزيز (Cyperus fletilliformes) وزنب الخيل (Equisetum Ramosum) كبی اوتلرك خفيف اهتزازی ارەسنده سينوسه‌فال ميمونلرينك صدای سامعه خراشی وقت وقت اورمانك سكوت عميقنی اخلال ايدييوردی .

بو ميمونلر پك جسيم ايدی ، قويو صاری قزيل وسياه اولمق اوزره اوچ رنكليسی وار ايدی . بونلر بزه بز اونلره باقدقدن ودرلو درلو مسخره‌لقلر ايدوب صوقولمغه چالشدقدن صكره اوفق بر حركتله اوركەرك هپ بردن صاووشوب كتديلر . بورالرده جيلان ويبان كچيسی كبی حيواناتده كليت اوزره كوريليوردی .

حجيله‌نك اطرافی ووادیسنك اقسام وسيعه‌سی بغدای ، دره ، مصر كبی حبوبات تارلالری ايله كنارلرنده رقعا دنيلان تريكيلياء مقی اغاچلری وريشی الاوراق تمر هندی — ومختلف‌الجنس انجير اغاچلريله قوشادلمشدر .

بوتعداد اولنانلردن ماعدا تارلا كنارلرنده ، تصادف اولنان شو نباتاتيده جزؤدانمه قيد ايلدم .

cleome pentaphylla	قلئوم پانتافيلا
hibiscus micranthus	بودور خطمی
tribulas alates	تريبولاس الاتا (زيغوفيك)
crotalaria clavata	قروتالاريا قلاواتا

cassia occidentalis	خیارشنبر غربی
« Tora	طارا خیارشنبری
cucum:s figaréa	حنظل (ابوجهل قاربوزی)
trianthema sidifolia forsk	برنوع بوز چیچکی
orygia portola cifolia	اوریژیا پورتولا سیفولیا
Darmia extensa	دارمیا اکستانسا
solanum septicula	صولانوم سپتیکولا
« coagulans forsk	» قوآغولانس
withania sommifera	ویتانیا سومیفرا
buchea pterygocarpa	بوشا پتریغوقارپا
verbena officinalis	مینا چیچکی
boeerhavia plunbazina	بوئراویا پلومباژینا
achyranthes aspera	آشیرانت
eupborbie indica	فربیون هندی
panicum crugalli	قرهجه داری
aerva javanica	عرق الذهب ابیض

اورمانلقلی وادیده تصادف اولنان اغاجلرك بعضلری سرت بعضلری نرمین اولوب اجناسندن جالب نظر دقت اولنلری شونلردر :

cadaba farinosa forsk	قادابا فارینوزا
oncoba spinosa	اونقوبا اسپنوزا
grewia corylifolia	غرهویا قوریفولیا
» salsifolia	» سالسیفولیا
» carpinifolia jun	» قارپینیفولیا

قره اغاج	ormo-carpum
ميان صارمشغی	abrus bottae spec
پلسنك اغاجی	bouhimia incamis
حبشی احرتيا	ehretia abyssinica
اهرتيا اوبتيسفوليا	» obtusifolia
فرعون انجيری (طاق)	ficus sycomorus
فرنكستان چناری دنيلان سقوطرانا انجيری	» socotranus

بوموقعك بعض محللريده اقاسيا وانجير — واوكسه اغاجلری طرفندن استيلا ايدلمش اولوب بوصكره كينك التون رنكنده صاری چيچكلری يشيل وقالين برمانتو التده ستر اولنمشجه‌سنه نظردن كيزلنمكده اصل بونلره غرابت وخارق العاده‌لك بخش ايدن صارماشقلر اغاچلرك ذروه‌لرينه قدر يوكسله‌رك زنجيرواری چيچكلری عمودی استقامتده قيالر اوزرينه صارقمقده اولديغی كوريلور. بوصارمشقلر سياح صارمشغی دنيلان (سيسوس دو تانديفوليغوس) در بوندن ماعدا بوراده كاه برآسپيد وپتريسك حال كمالنده فرفرين رنكنی الان لاباده وچرخ فلكك ميوه‌لرينه زياده‌سيله مشابهتی اولان سمارلری (اثمار مجنحه‌سی) اوچ قناديله داللره اتكا ايتمش ، كاه چرخ فلكلر يشيل وقالين جذعك ذروه‌سنده اوزون ومشعشع تاج شكلنده همان يپراقسز فقط لحمی بيلان قاوی شريط حالنده اوله‌رق هر حركتده نظردن صيريلوب كيزلنمكده بولنمش ايدی . بونلرك هيئت عموميه‌سی ايسه نظره غير قابل تصور بر خارق العاده‌لك بر لطافت بخش ايديوردی .

اشجار اره‌سنده طفيلی حالنده دفنه‌لر Laurineés لر چين طارچين (Cassytha filifo mes) اغاجلريده بولنديغی كبی ديبلرنده اتی الاسامی نباتاتده كورلمشدر :

Lonidium suffruticosum	لونیدیوم سوفروتیقوزوم
Abutillon fruticosum	شبه‌مخلی کلین کوبه‌سی
Hibiscus dongolensis	دونغالا ختمیسی
H. micranthus	بودور خطمی
Melhonia Abyssinica	مولاوی حبشی
Ochna parvifolia	اوخنا پارویفولیا
Celastrus senegalensis	سنغا سلاستروس
Dichrotachys nutans	دیخروتاشیس نوتان
Combritum trichantum	هلیله
Nauclėa verticillata	نوقلیه (کاد هندینك برنوعی تشکیل ایلر)
Salvadora persica	سالوادوراء ایرانی
Calatropis procea	خشیشة الزورق
Ruellia patula	روئلیا
Crossandra infundibilium	قروستاندرا
Anisotes trisuleus	اینسوت تریزیلوس
Adhatoda flava	هند جویز اغاجی
» odora Nees	ادهاتودا اودورا
Otostegia Bentham	اوتوزتژیا (ایوا تویلی قطیفی بر نباتدر)
Leucas trachyphylius	لوقاس
Pupalia lappacéa	پوپالیا
Phyllanthus	اهلیج کاذب
Acalypha indica	اقالیفا اندیقا
« fruticosa	» فروتیقوزا

بوراده اشجار ملتفته‌دن بعض مرتبه مهم نباتاته‌ده تصادف اولنمشدر .

قروتالاریا لوپونوید	Crotalaria lupunoed
رینقوزا منیما	Rhynchosia minima
« ویسقوزا	« viscosa
اقلیپتا آلبا	Eclipta alba
ورنونیا سنه‌ره آ	Vernonia cénerea
« سینه‌راسسن	« cinerascens
پلوشه‌ئا	Pluchea dioscoudes
دالاشامپیا	Dalachampia scandeus
اوروپتالونس	Uropetaluns tacazzeann
اوروجك اوتی	Commelyna allecsus
« «	« albaviridis
اسپوروبولوس	Sporobulus spec

بونلردن باشقه اوله‌رق سوکنارلرنده آتیده‌کی نباتلر کورلمشدر .

لیپیا	Lippia nodiflora
سیاه بغدای	Polygonum verrulatum
حب‌اللزیر (طوپالق)	Cyperus lacvigatus
سعد مفصلی	Cyperus articulata
سعد مدور	« rotundus
فیمبریستیلس فرروژینا	Fimbristyles ferruginea

وادئ حارده کوریلان محصولات طبیعیه میاننده (Hibiscus cannabinus) برنوع قناب ویرن خطمی بولنمشدر . بونبات یرلی محصولی اولمیوب هندستانده نقل ایدلمش اوله‌جقدر .

ایشته اطرافی بویله وادی وقریه‌لرله مزین وهونی شکلنده بولنان جبال مرتفعه‌نك اتکنده کائن اولان مجبله موقع لطیفی ترك ایتمزدن اول اطرافه برکره دها عطف نظر تماشا ایچون سمت‌الرأسه طوغری الك مرتفع نقطه‌یه چیقمقدن کندیمی آله‌مدم .

مایسك اننجی کونی ایدی‌که ، صباحك ساعت بر بچغنده وادی برعه‌یه داخل اولندی . بوراسی جبل صعفانك اورمانلریله محاطدر صباحلری بوساعتده کوچك دره درین وسایه‌دار اولوب جبلك تپه‌سنده کائن اولان کویلر کونشك شعاع زرین تاری ایله تنور ایدرك عیان واشکار کورنمکده ایدی . بوقریه‌لرك طاشدن مرتفع ابنیه‌سی وهرجهته اچیلمش اولان دار پنجره‌لری نزه تصاویرده کوریلان فئودالده ووسژخرابه‌لریله رن ساحلی درخاطر ایتدیریوردی . بوکویلر برج نامیله تقویه وتحکیم ایدلمش خانه‌لردر . وادئ برعه‌نی اولاً شمال بعده ½ درجه‌ده شمال‌شرقی استقامتنده دوراپدرك قیالرك ایکی جداری ارەسنده‌یاندن صیقلمش طبیعی بر تونل صورتنده قوس تشکیل ایلمش اولان بوغازه واصل اولندی . بو بوغازی نظر عبرتله تماشا ایتدکدن صکره طوغری یولی طوتوب تخميناً يارم ساعتلك بر مسافه قطع ایدلدکدن صکره سرین براق طاتلی برصو منبعنه کلندی خیلی زماندنبرو تهامه‌نك ایلیق صولرینی ایچمکدن استغنا حاصل اولمش اولدیغندن بو صویك نه درجه اشتها آور نه مرتبه حیاتبخش اولدیغنی تعریفه حاجت یوقدر .

وادی دها برمدت سیر و تعقیبده دوام ایدلدکدن صکره صاغه دونه‌رك جبل صعفان ایله جبل مسار ارەسنده متغرق برکتلهٔ مرکزیه‌دن عبارت اولان جبل وصلك اوچوروملی یارلری، یقوشلری، اهسته اهسته چیقمغه باشلانلدی . جبل سراپا انواع نبات و ازهار کونا کون ایله مزین اولوب صف صف قریه‌لرایله مستور ایدی . بوراده قید ایدیلان نباتات شونلردر :

Bolygala abissiuica — حبشی سود اوتی

portulaca quadrifolia — سمیز اوتی

hibiscus vitifolius — بر نوع حطمی

grewia petitiana — زنجی غراویه

corchorus trilocularis — ثلاثی المسکن ملوخیه

oxalis corniculata — حماض قرنی

ochna parvifolia — اوخنا

cissus digitalus — سیاح صارمشغی

cadia varia — اردج قطران اغاجی

cassia pumila — سناء یومیلر

tarchonanthus camphorantus — طارقونانتوس قامفورانتوس

pulicaria petiolaris — باصور اوتی

selero-carpus africonus — افریقا سقلرو قارپوسی

bidens pilosa — قناب مائی

lactuca arabica — خسی عربی

senecio odorus — قوقولی قناریه اوتی

picridium tingitanum. — پیقریدیوم

jasemimum officinalis — عادی یاسمین

» gratimimum spec — اسپانیا یاسمینی

olea chrysophylla — چین زیتون اغاجی

cordia ovalis — نبیر (ایت ممه‌سی)

lantana vibumcïdes — لانطانا

ricinus communus — شجر خروع

pouzolzia arabica — پوزولزیا

قوش قونماز (هلیون)	asparagus scaberulus
کیللنژیا	ky'lingia jemensis
مکه پلسنکی	andropogon hirtus
سلاژینللا دوژکه	sélaginilla imbricata

اورمان داخلنده اك زیاده موجود اولان اجناس نبات میاننده سیاح صارمشغی جملەسنه غلبه ایتمکده واقاناسه فصیلەسنه منسوب آنیزوت ایله بوئر آوییا و اقالیفا کبی شجیرەلرده کورلمکده ایدی .

اوکله وقتی { وصله } واصل اولندی . کوی برتپەجکك زروەسنده موضوع اولوب مقهایه دنیلان قهوەخانەنك جنوبنده و اندن ١٥٠ مترو بعدەدر .

بورانك هواسی لطیف وخوشبو اولدیغندن بویله مرتفع وفرحفزا برموقعه دفعةً مظهریتده انسان برساعت اولکی صیجاغی راحتسزلغی ، صیقنتی یی اونوتەرق برتازه حیات آزاده ایله تنفسه باشلار ؛ اشتها آچیلور یەجك آرار . فقط بوراسی فقیر برکوی اولوب هیچ براحتیاج تسویه ایدیلەمدیکندن حس جوع واشتها یالکز برقاچ فنجان قشر منقوعی ایچەرك کوچ حال ایله تسکین ایدیلەبیلدی .

بورانك ارتفاعی ٦٤٦،٣ درجهٔ حرارتی ٢٨ در .

بولندیغمز نقطەدن انظار جنوب وجنوب غربی جهتنده بولنان حرازجبال وتلالنه متوجه اولور . بورالری صورت عمومیەده قهوه اغاچلریله مستور اولوب بونقطەده نظر تماشایه چارپان متعدد قریەلر ویوکسلدکجه سمت الرأسده وجهەیه اصابت ایدن سمت غربیده جبل صعفانك ذروەلری ایله شرجه ، سیجه ، تعزو لکمةالتعز وعر قریەلری یکدیکرینی تعقیب ایدرك تمادی ایلدکاری کوریلور .

شرق شمالی جهتنده ایسه افق جبل صعفاندن سردود وادیسیله تفریق ایدلمش اولان لکمةالکشانی بنی حارف ، الحجیر قریەلریله مزین ، جبل مسارك دیك اوجوروملریله تمدید اولنمشدر .

شرق وجنوب شرقیده بردور عتیقك عظمتی ، احتشامنی بیلدیرن جبل هوزن وجبل ادعان کبی برر هیاکل جبال تجسم ایدرکه ، بونلرك هر ایکیسنك اره‌سنه آچیلان وادی جروب وادیسیدر . جنوبده کوریلان قریه ایسه الوعل قریه‌سیدرکه ، بونك حجیله‌دن کوریلان اك مرتفع برجی جداً کورلمکه ، تماشایه جسباندر . بورالرده هر کون ساعت طقوزه طوغری بو جبال مرتفعه‌نك ذروه‌لرینی الاجه‌لی بلوطلر استیلا ایلر . بخار ایله محمول اولان جریان هوا قصرغه صورتنده وادیلردن صعود وترفع ایدر . بوصره‌ده جوسما سحاب ایله مستور اولوب شمشکلر یکدیکرینی ولی ایدرك ضیالر نشر ایتمکه وانتشار ضیا تمادی ایلدکجه‌هوا قارشمغه ورعد وبرق صدالری نوبت نوبت ایشیدلمکه باشلار .

قصرغه صورتنده نمایان اولان ستون هوائیه ایسه از چوق کثیف اولوب عربلر بیننده ام زوبغه‌ویاجعفاره نامیله یاد اولنور . هر کون عین ساعتده بر انتظام تحتنده تشکل وتکون ایدر .

بوحوالی اوزرینه ضیای شمشك مستقیماً تأثیری ، سطوح بحر احمرده‌تکون ایدن بی حد وحساب تبخرات مائیهٔ مسخنه ایله تماسی نتیجه‌سی طبقات هوائیه بر طرفدن تسخن ایدر ودیکر طرفدن رطوبتله مشبوع اولور . اشباع حالنی اکتساب ایتمش اولان اشبو هوا جبال شاهقه‌یه صعودنده نقصان تضیق هوا ایله کوشکلك حاصل ایدرك صغور ؛ کثافت بخاریه‌نك تزایدی حالنده علائم متؤرولوژیقیه (یغمور وعلائم الکتریقیه) ظهور ایتمکه باشلار . سراسلسله‌ٔ جبالنك جهت شرقیسنك یابس وغیر مثمر اولمسی هوانك جهت غربیده حامل اولدیغی رطوبتی کلیاً ترك ایتمسی وتهامه کبی قومسال ، حالی برچولی مرور ایدرك تیبس ایتلمسی نتیجه‌سیدر .

باران رحمت نشانی متعاقب مقهایه جوارنده بولنان قیالر اره‌سنده هزاربا (یبلانلر) حشرات کورلمکه باشلار . بونلر تأثیر رطوبتله ترك مسکن ایده‌رك خارجه چیقارلر . انلردن یکرمی سانتیمترو طولنده بعض نوعلری کورلدیکی

واقعدر . بوحیوانلر لبان دنیلان وکونلك اغاجلرینك التده کیزلنان حیه‌لرك
اسمنه انبتله یرلیلر جلبان نامنی ویرمشلردر . بوحشراتك منظرهٔ بارده
ومنفوره‌لرینك ضد وخلافنه اوله‌رق ضررسزدر وقولایلقله طوتیله‌بیلور .[*]

ساعت اون ایکیده اوصلی ترك ایله پیاده اوله‌رق مناخه یولنی طوتدق
اولاً جبل مسارك سمت جنوبیسی استقامتنده چیقیشلی ، صرب کذرکاهلری
سیر ایدرك مؤخراً جبلدن اشاغی نزول ایتمکه باشلاندی . صاغ طرفده قهوه
ومزروعات ایله کسوهٔ خضرایه بورونمش برقریه کورینیوردی . دیك براوچوروم
اینلدی بوراده برطرفدن یوله دوام ایدر دیکر طرفدن زیرده‌کی نباتاتی طوپلار
ایدم .

لوریدیوم سوفریتیقوزوم	Loridinm suffruticosum
بودور خطمی	hibiscus micranthus

[*] محلك حیوانات مخصوصه‌سی حقنده اوزون اوزادی‌یه مطالعه درمیاننه حاجت
اولمیوب باشلوجه‌سی سینوسه فال میونلری‌درکه اورمانلقلی دار بوغازلرده ، صو منابعی
جوارنده سیار حالنده‌در .
vespertilion نام باشی طازلاق فاره‌لر وادیٔ سلیان وبلاد عبدالی جهتی مسکنلرنده
کوندن کونه چوغالمقده‌در . چتال وبین‌العرب جندب دنیلان کیربی جبل جیش اراضیسنده
تصادف اولندیغی کبی سواحلك خالی اوه‌لرنده طاوشان وخالی قیالر اره‌سنده جیلان
کثرتله کوریلور .
حیوانات لاحمه‌نك انواع عظیمی همان یوق کبیدر . یالکز صرتلان صنعا جوارنده
وپارس « نمر » اك بیوك جبالده نادر اوله‌رق کوریلور .
حیوانات اهلیه‌دن آت واسترکثرتله موجود ایسه‌ده قطعه‌نك شرق جهتلرنده مفقود
دنیله‌جك درجه‌ده‌در .
طیور صنفنك انواع عدیده‌سنه تصادف اولنمقده باخصوص حجیله ، طور ، تمز وعدن
جوارنده اوتوز نوع طیور تمداد ایدلمکده‌در .
اوروجك وحشرات سائره پك مبذولدر . بونوعدن اولمق اوزره عدنك چیفته تنادلی
بوجکاری جداً ذکره شایاندر . وسط درجه‌ده بولنان هرنواحی جبالیه‌ده ثروایدن
فاملیاسنه منسوب دودی‌الشکل بیوك هزار پالر شدتلی یاغمورلری متعاقب قیالر آره‌سنده
جمعیتله کورینورلر .
قره حیوانات ناعمه‌سندن سموکلی بوجکارك دخی انواع عدیده‌سی موجوددر .

اوخنا	ochna passifolia
سلاستروس اربيتفوليوم	celastrus arbutifoliume
عادی یاسمین	yasmınium officinalis
قریسا ادوليس	carissa edulis
غومفو قاربوسی	Gompho carpus fruticosus
غومفو قاربوسی	G. setosus
عضات البرد	kanahia
زهرة السراج (قنديل چيچكی)	céropegia rupicola
پريوا دانتالا	priva dentala
يرفسلكنی	mercurialis spec
تراجیا میتیس	tragia mitis

ساعت ایكیده عطاره قریه‌سنه واصل اولندی .

عطاره — بو كوی جبل مسارك دیك بر اوچورمی اوزرنده کائندر قیانك اتكندن كویه قدر ارتفـاع اتمش متر ودر . بوراده كوریلان بر خراب قلعه وقتیله احمد الشبامی نامنده بر شیخك مسكنی قرارگاهی ایمش .

عطاره یكرمی اوتوز خانه‌دن عبـارت اولوب اهالیسی مسـافر پروردر . بوراده كویلیلر بزه قشر و آیران اكرام ایتـدیلر . قلعه‌یی كزمك ارزوسـنی اظهار ایتدیكمده كویك ایلرو كلنلری ودلیقانلری اوكمزه دوشه‌رك قلعه‌نك هر جهتنی كزدیردیلر .

یولمزی عطاره‌دن شمالی غربی جهتنه تحویل ایلدیكمزده تصادف ایدیلان برفربیون مخزنی (euphorbia officinalis) نباتنك یاننده مرور ایله جبل مسـارك جهت جنوبیسندن یوكسله‌رك وادی عیاشك صاغ سـاحلنه چیقلدی . طاشدن انشـا ایدلمش بركوپری اوزرندن كوچك برصـویی مرور ایدر ایتمز مقابل جهتده پیشكاهمزه مثلث الزوایا ومفصلی اوفوربیا ناقتیفورملر ایله مستور

برمحل کورلدی . برباتیقه یول کچدکدن صکره جنوب غربی جهتنه طوغری
نظری تمدید ایدن بر اووه مدخلنه داخل اولندی که ، وادی‌ء سحانك غایت
منبت ومحصولدار براووه‌سنك اوزرندن افق جبل ریمه وجبل برعك سلسله‌لریله
تحدید اولنمشیدی . بوراده شو نباتلر کورلمشیدی .

polygala tinctoria	پولیغالا تنقتوریا
vitis erythrades	قرمزی اوزوم اصمه‌سی
vigna variegata	انواع اصمه
pterolabium laceran	برنوع قرداش قانی
pavetta villosa	پاوتا ویللوزا
conysa pyrrhappa	سینك اوتی
« incana	» »
pulicaria crispa	باصور اوتی
helichrysum cymosum	لیمونی استاخوسی
h. globo-um	هلیخریزوم غلوبوزوم
centaurea maxima	قنطریون کبیر
leptadenia ephedifamis	لپتادینا
synoglosum lanceolata	لسان الکلب
s. bottaé	»
ipomea obeura	ایپومه‌آ (توربت نباتی)
cluytia richardiana	قلویتیا
haemanthus arabicus	امانتوس عربی

اووه لاینقطع شرق جنوبی استقامتنده اوله‌رق سیر ایدلدی . بونقطهٔ
مرتفعه‌دن اعتباراً نباتات تبدیل شکل ومنظره ایدرك آلپ طاغلرینه مخصوص

نباتات اوصافی اكتساب ايلمكه باشلامشدر. بوراده آربه ، بغدای مزروعاتندن باشقه نه برقهوه‌لكه ونه‌ده قورواق كبی مشجره‌یه تصادف ايدلمشدر . اوته‌ده برووده قوتلی دیكنلرله سبورلنمش ، عمودی داللری افلاكه طوغری تمادی ایتمش اولان فربیون مخزنلر كورلمش ایسه‌ده سم مهلك اولان عصاره‌سندن عربلر پك زیاده‌سیله خوف ایتمكده‌درلر .

حراز جبل شاهقه‌سنك اتكنده بركوچك دره ایچروسنده (Loranthus rufescens) اوكسه اغاجنك كوزل برنمونه‌سنه دسترس اولدم . بونی اقاسیه‌لرك طفیلیسی كبی عدو اعتبار ایتملیدر .

ساعت دردی چاریك كچه‌رك جبل مساری جبل شبامدن تفریق ایدن بوغازك ذروه‌سنه واصل اولندی . بوغازك سطح بحردن ارتفاعی ۲,٤٠٩ متروددر . صولمزده وتقریباً بیك بشیوز مترو بعدده بزه نسبتاً دها مرتفع بر نقطه‌ده الحجیر قریه‌سی جبل مسارك برطرفده قرنال یوواسی كبی معلق ونظر ربا برصورتده جلب انظار ایتمكده ایدی .

بورادن جبل شبامه تقرب اولدقجه یول اینیش اولمغه باشلار . تعریف ایتمك لازمكلور ایسه مقعریتی شمال شرقی‌یه متوجه اولمق اوزره بر بیوك قوس تشكیلندن صكره شبامك سمت جنوبیسی اوزرینه واصل اولور . بوراده‌وادی معاذب سیللرینك آچمش اولدیغی اعوجاجلی چقورلر كوریلوكه ، بوراسی حرازك شمالنده بولنان بالعموم جبال صولرینك نقطهٔ اجتماعی وبالذات مشهور وادیٔ سردود منصبیدر .

بوراده ترجیسیه فصیله‌سنه‌منسوب كوزل بر نبات نمونه‌سی الده ایدلمشدركه ، بونبات قرنیوم آبیسنیكو (Crinium abyssinicum) یعنده سلب دیدكاری نباته پك مشابه اولوب انسان وهلهٔ انی ظن ایدر .

برمدت عقبه دیلان ایندیلر ، یقوشلر سیر ایدلدكدن ولكام نام قریه‌یی

صوله براقدقدن صکره مناخه‌یه کلنور که بو کوی شهردن متفرق برقریه‌جك حالنده‌در . تمام ساعت بش بچقده مناخه‌یه واصل اولندی .

مناخه

حراز قضاسی مرکزی اولان مناخه [*] قصبه‌سی حدیده ایله مرکز ولایتك طریق مواردەسی اوزرنده وصنعانك جهت غربیه‌سنده وانك یکرمی درت ساعت بعدنده اولوب جبل کاهل سلسله‌سندن شمال شرقی جهتدن متفرق واکا مائلاً ممتد شبام الیعابر نام جبلك اتکنده واقعدر .

بوراده بر طابور عساکر شاهانه استیعابنه کافی برقشلهٔ همایون وپراتورلی بر جبخانه ومجدداً انشا اولنمش برحربی برج ، بر حکومت قوناغی بر مسافرخانه ولایتك تشکلندن اول حراز قضاسنه مستولی اولمش اولان داعی حسن بن اسماعیلك یدندن نزع ایدلمش ایکی باب برج اولدیغی کبی اللی یتاق استیعابنه کافی مکمل برعسکری خسته‌خانه‌سی برده تلغراف وپوسته خانه‌سی واردر .

خانه‌لری ایکی اوچ قات اوزره مبنی اولوب ابنیه‌سی وادیٔ معاذبدن جلب ایدیلان یموشاق وآچیق یشیل رنکده پورفیری بر نوع طاش ایله عادی بازالت طاشلرندن انشا اولنمشدر .

بنالر جبلك کتله‌سی اوزرنده برقطع قائمی صورتنده موضوع اولوب ایکی جامع شریفك بیاض ظریف مناره‌لری شهرك تزییناتی اکمال ایدر . بوراده جبال قسمنك مشهور شهرلرنده قبول ایدلمش اولان طرز معمارینك ایلك نمونه‌لری کورلمکه باشلار . بونلرك جبهه‌لری دار ومرتفع اولوب پنجره‌لری کوچك اوست قسمی الوان مختلفه‌ده جاملرله مزین والت قسملری بر اسلوب عربیده الچیدن یاپلمش قفسلرله مجهزدر .

---

[*] دوه‌لرك قوناق محلی معناسنه اولان منخی اسمندن مشتق اوله‌رق تسمیه اولنمشدر .

داخل شهرده بازارکونلرینه مخصوص اوله‌رق بر بازار قوریلور . مناخه‌نك سطح بحردن ارتفاعی ۲,۳۲۲ مترودر . حراز قضاسنك عر ، مفحق ومتوح نامرنده اوچ ناحیه‌یله مرکز حرازه عائد بنی خطابه ، بنی مقاتل لهاب ناملریله اوچ عدد عزله‌سی واردر . اهالیسنك برمقداری شافعی وبعضیسی اسماعیلی واکثریسی زیدی مذهبنده‌در .

مناخه‌نك جهت شرقیسنه طوغریدن طوغری‌یه وادیٔ شجه آچیلور . بووادی حرازك شرق شمالیسنه طوغری جریان ایدن عموم صولرك مجمعی حکمنده اولان وادیٔ جینه منصب اولوب اورادن غرب وشمال غربیده وادیٔ سردود ایله برلشور .

شهرك شمال وشمال شرقیسنده جبل خودار برهیکل عظیم شکلنده کوریلورکه بونك ذروه‌سنك ارتفاعی ۲۰۰ مترو اولوب سطوح مائله‌سنده قدمه قدمه تشکیل ایدلمش اولان تارلالرده حبوبات زرع ایدیلور . اشبو حبوبات تارلالرنده وتارلا جوارنده زیرده اسملری محرر نباتات کورلمشدر .

صو تره‌سی (رشاد الماء)	Sisymbrium iris
قله‌وم عربی	c'eome arabica
سیلی یمنی	silene yemensis
سنداب حدیدی	ruta chalepensis
قالانشو قرناتا	kalanchoe crenata
قرنفلیه فصیله‌سنه منسوب کوچك بر نبات اولوب فرانسه‌ده قوشنره یدیررلر .	alsine schimpéri
فلیسیای یمنی	felicia yemensis
تریپتریس وایانت	triptéris vaellanti
پانتاس لانسه‌ولاتا	pentas lanceolata

achyranthes aspera — اکیرانت

ceterach officinarum — حشیشة الذهب

جبل شبام سنوی وخالد نبتات ایله مستوردر . نادر محللرنده وسطوح مائله‌ده دها قوتلی اولمق اوزره چالیلر التنده هرطرفدن جریان ایدن متعدد صو سیزنتیلریله تازه حیات کسب ایدن چمنزارلر تشکل ایلمش اولدیغی کوریلور.

مناخه‌ده بولندیغم مدت ظرفنده بوجبلك شمال شرقیسی جهتنده اجرای تدقیقات وتحریاتدن خالی قالمدم شبامه چیقلمق اوزره عسکری خسته‌خانه‌سنك یانندن کچر ایکن وادئ سیچه‌یی صوله براقه‌رق غربه طوغری یوکسلدیکمزده جبل کاهلك جهت جنوبیسنده واقع بك دیك کسه قیالر اره‌سندن کچیلمش ایدی بوقیالر اره‌سنده (ruderal) تعبیر اولنان مولوزلرده تنبت ایدن بعض نوع نباته تصادف اولندی .

sisymbrium iris — یبانی صو تره‌سی

alsinie schinsperi — السینی شیپری

triptéris vaillant — تریپتریس وایانتی

alkana orientalis — خنا اغاجی

datura stramonium — داطوله

rumex nervoseuse — لابادا

وادئ معازبدن اتیده‌کی نباتاتی جمع ایلدم .

Lépidium rudéral — یبان تره‌سی

rubus glandulosus — بکورتلن

potentilla pensylvania — بش بارمق اوتی

rosa abyssinica — حبشی کلی

kalanchoe crenata — قالانشو قره‌ناتا

pucedanum gravéolens	رازیانهٔ مرزغی
pentas lancéolata	پانتاس لانسه‌ئولاتا
salvia vabia	اطه چایی
achyranthes aspéra	اکسیرانت
chenopodim fœtidum	اسفناخ
rumex nervoseuse	لابادا
euphorbia variegeta	فربیون
Flicia abyssinica	فلیسیاء حبشی
achyroc line schimpeus	اکیروسه‌لین
echinops spinosus	اکینوپس
campanula rigidipila	چاك چیچکی
ceropegia sepium	قندیل چیچکی
striga orolianchaïdes	استریقا
micromeria biflora	میقرومریاء ثنائی‌الازهار (بیفلورا)
ricinus communus	شجر خروع
figus psendecarica	غلاف ثمرکاذبلی انجیر اغاجی
penneselum	پانه‌سه‌لوم
anthistiria ciliata	انتیستیریا سیلیاتا

بونلردن ماعدا جوار کویلرده بورا اهالیسی یننده عنبه‌دنیلان mangifera. indica نامنده برشجیره یتشدیرلمکده‌در . بونك میوه‌سی بوبرك شکلنده کوچك بر قاوون جسامتنده یشیل وکاه ایردیکنده صاری واچیق پنبه رنکنده بر چکردکلی عجمی برمیوه اولوب رایحه‌سی عطری لذتی سکری ومیخوشدر .

برساعت ظرفنده شیرین وسویملی کاهل قریه‌سنك برنجی خانه‌سنه واصل اوله‌بیلدی . بوکوی عینی اسمده‌کی جبلك زروه‌سنده کائندر . کوبك التنده

کوچك بر خندقده ـ قیانك فرجه‌لرندن ـ صـو نبعان ایلمکده‌در . بوراده
صاری چیچکلی بیوك جنسـدن شقیقه‌لر کوردیکی کبی منبع بود لهٔ‌نا بولیستاشیا
دنیلان نباتك بربوکتی ایله سایه‌دار ایدی .

بوراده موقعك لطافتی برقاتدها تزیید ایلمکده اولان جسیم اریك، قایصی
اغاجلرندن برینه یاصـلاندم وادیلردن یوقارویه طوغری ایلرولمکه باشـلایه‌رق
راکد ، ساکن بر دریای وسیع کبی کوزوکن سیس طبقه‌سنه کوز کزدیردم .
مناخه قصبه‌سی اطراف قراسیله برابر بتون بوطبقهٔ بیضانك التده مستور قالمش
کوبکه ، اوطرفلرده زمین سما ایله برلشمش ایدی . ایشـته هرکون بوحوالیده
تکون ایدن بوسیس طبقاتی قهوه اغاجلرینی بررطوبت دائمه تحتنده بولندیره‌رق
اکتسـاب نمو وکماله واسطهٔ یکانه اولیور .

بوکوی جوارنده تعداد اولنانلردن ماعدا اتی‌الاسامی نباتلرده کورلمشدر .

Berberis spce	عنبر بارسی
hibiscusmicranthus	بودور خطمی
geranium simense	دون بابا (ابرة الراعی)
« yemensis	یمن طورنا غاغه‌سی
malva verticillata	ابه‌کومه‌جی
pelargonium multibracteatum	قوقولی صاردونیا
trifolium semipelosum	نصف هلالی یونجه
helmintho carpus abyssinicus	موسنا (بزنا) اغاجی
tillaea phérnaceoïdis	تیللاقا فرنا‌سوید
pimpinella perig. ina	انیسون مهاجری
caucalis melanatha	یبانی مایده‌نوز
galium apacone	چوبان سوزکجی
« kahelianum	غالیوم‌اسـتزکاهلی (صاری‌بغورت‌اوتی)

scabrosa columbaria	قاورون اوتی
dichrocephala chrysanthamifolia	دیخروسه‌فالاء ورق‌الحمرا
pteris seculata	پته‌ریس
selanginella imbricata	سلاژینللا متراکبه
conyza hochstilleri	حشیشة الذباب
pulicaria petiolaris	باصور اوتی
senecio harazianus	حراز قناریه اوتی
tylephora yemensis	تیلوفرا
swertia decumbens	اسورتیا
anarrhinum oriental	اناریننوم
orobanche abyssinica	ارسلان اوتی
micromeria biflore	میقرومریا
scutellaria peregrina	اسکوتللاریاء مهاجری
leucas trachyphylla	لوقاس (قطنی بر نباتدر)
plantago lanceolata	قارنی یاریق اوتی (سیکرلی) پیراغی
commelina albesceus	اورمجك اوتی
cetérach officinaris	حشیشة الذهب
cheilanthes odora	شیبوی
allosurus melanolea	الوزوروس

جبلك یایلاسنده شکل مستطیلده بر حوض واردر . بو یایلانك شمال وشمال شرقنده تخميناً اوتوز مترو ارتفاعده مهیب بر قیانك اوجنده واکا مستنداوله‌رق موضوع بر قلعه خرابه‌سی واردر . بو برج الیوم خالی اولوب عطاره‌کی برج مثللو بوده اوائلده یام طائفه‌سندن داعی احمدالشبامینك قرارکاهی ایمش بوراده درجهٔ حرارت ساعت درتده سانتیغراد ١٢ درجه‌ده‌در . سطح بحردن اعتباراً ارتفاعی

۲,۹۰۳ متر‌ودر . قریه‌نی صوله براقوب سیل یولی کچه‌رك بر قیـالك جداری ارەســندن طیرمانەرق چیقدقدن صکره جبل کاهلی جبل شبامدن تفریق ایدن براووه‌یه کلندی . بعده یول ½ درجه جنوب وجنوب شرقی‌یه طوغری تعقیب ایدلدکده جبل ضلاعك ذروەسنه واصل اولنورکه ، بوراسی یوز متره مسافه‌دن جبل کاهله حاکمدر . ارتفـاعی ۲,۵۹۵ متره‌در . بورادن شمـالی غربی جهتنه توجیه استقامت ایدلدکده بعض مرتبه قیـالق بر یقوشی سیر ایله وادیٔ معاذبه طوغری رفته رفته کسب انحطاط ایدن براوه کورندی . بورالری عین جنس حبوبات ایله مزروعدر . بورادن برسـاعت ظرفنده اولاً جبل شبامك سمت شرقیسنه بعده سیل یولی تعقیب ایدیله‌رك العین تعبیر اولنان برصو منبعنه واصل اولندی . بوراسی جبلك جانبنده واندن اوزاقجه‌در .

rhubus petitianus	یبانی بکورتان
anthospermum murisulatum	روم چیچکی
phagnalon hazarianum	فانیالون حرازی
hélichryum abyssinicum	لیموتی استاخوس
lactuca yemensis	حس یمنی
anagallis latifolia	سودلی فاره قولاغی
rosa abyssinica	حبش کلی
cynoglosus	لسان الکلب
convolvulus arvensus	یبانی صارمشق
salvia Nubia	مریمیٔ حبشی
ajugæ remota	اذان الحمار
rumex studebï	لاباده
adianthum causlatus	بالدیری قره (کزبرة البئر)

جبل شبامك ذروه‌سی جنوب جهتندن پك خوش ولطیفدر . العیادقریه‌سنی
صاغه ترك ایدرك همان نباتدن محروم بریار بینغیسندن عبارت بر یقوشی یارم
ساعت ظرفنده طی ایتدکدن صکره مردیوانه رحمت اوقوته‌جق درجه‌ده دیك
براوچورمك اوکنه کلندی. بویولك کنارلرنده نباتات بلافلقه‌دن حزاز دنیلان
یوصون ایله زیرده‌کی نباتلر کورلدی :

Dianthus pimulus	حسن یوسف
rosa abyssinica	حبش کلی
crassula »	یاره اوتی (سدوم)
»	تلفینؤم دخی دیرلر
mesembryanthum	بوزچیچکی (هوتانتا انجیری) دخی دینور
sedum spec.	سدوم (طاغ قوروغی)
centaurea max'ma	قنطریون کبیر
gespera pilosilloides	ارنیقا (عین‌البقر)
aloe spec	صاری صبر
arisaema enniacaphyllum	

اوچورومك قاعده‌سندن ترشح ایتمکده اولان کوچك برمنبعك کنارندن
کوزل بیاض چیچکلی برسوسن ایله آتیده‌کی نباتلره تصادف اولندی.

indigofira arrecta	نیل اررکتا
helichrysum abyssinium	لیمونی استاخوسی
» cymosum	هلیخریزوم سیموزوم
« globosum	« غلوبوزوم
salvia schimperu	بیرك اطه چایی
nepeta mussini	حشیشة الهره

اوچورومی صاغه ترك ایله جنوب وبعده غرب جهتنه دوندکده معلق بر
راف شکلده اولان وباش دوندره‌جك درجه‌ده دیك بولنان اوچورملی طار
یولدن کچلدی . بعده شماله دونه‌رك دیوار کبی بر قیایی مرور ایتدکدن صکره
جبلك ذروه‌سنده طالغه‌لی بر یایلا حالنده بولنان مرعایه واصل اولندی صولده‌کی
اراضی دوندکده منبعك قربنده مشرف خراب کوچك بر جامع شریف ایله
صهرنج صورتنده ذوالزوایا بر حوض کورینور پلاتونك شمال وشمال شرقیسنده
خراب بر برجك استناد ایتدیکی تخمیناً اوتوز مترو ارتفاعنده یاقلاشلمسی مشکل
اوجی سیوی قیالر بولنمقده‌در . بر برج الیوم خالی اولوب عطاره‌ده‌کی برج
کبی یام طائفه‌سندن داعی احمدالشبامینك مسکنی ایمش .

شبام جبلك ذروه‌سندن اطرافه عطف نظر اولنورسه یمن قطعه‌سنك
خوش بر پانوراماسی تجلی ایدرکه حراز جبلك ، سمت قدمنده طولاشق
وادیلر ، اورمانلر ، قهوه ترلالری ، متفرق خانه وقریه‌لرله ، سویتی ضایع ایتمش
محصولدار ترلالر کورلدیکی کبی مناخه قصبه‌سنك شمال شرقنده واقع وادیٔ
سیحه‌نك درین یارلری ، کنـاری قیارق وسطح هواده پرواز ایدن بر بالونك
تکنه‌سنه تماماً مشابهت کوستریبوردی . دها ایلروده سراسله‌نك حاکم اولدیغی
خیه ناحیه‌سنك اورواسع چقورلقلری هر بر نفرعاتیله طبوغرافیاسی ترسم ایتمش
کبی نظره چارپیوردی . جنوبده شبامك الت قسمی ایسه هوزن وثاث جبالیله
تحدید اولندیغی جنوب شرقیده وادیٔ سهمك جبل ریمه وجبل برع اتکلرنده
کنیش یشلمسی بر شریط کبی اوزادیغی غرب وشمال غربیده وادیٔ سردودك
ایلروسنده پك اوزاقدن جبل ملحان وجبل خفاشك ذروه‌لرینك تجسم ایتدیکی
نهایت برقاچ کیلو مترو شمال غربیده ایسه جبل شبامه بعض مرتبه نظیره اوله بیلان
فقط آندن یوز مترو آلچق بولنان جبل مسارك دیك ذروه سنك یوکسلدیکی
کوریلیوردی .

مایسك اون سکزنجی کونی ساعت یارمده مناخه‌دن حرکت ایدلدی . یول

دیك اینشلی وطولامباجلیدر . شرق شمالی اشغال ایدن وادیٔ سجه‌نك خط جریان میاهی پورفیری صحراله عموداً مقطوع بربوغاز حالنده اولوب جبل خودارك كسیك اولان اوچورومل‌ری صول وجبل كاهلك یالچین اینشلری ایسه صاغ ساحلنی تشكیل ایدرلر . بومهیب و هوانـاك بوغاز براز ایلروده وادیٔ سردوده منصب اولان وادیٔ جینه منتهی اولور . بوراده قیالر آره‌سنده بیوك قرمزی چیچكلی قالانشولردن باشقه جبلك سطوح مائله‌سنده زیرده‌كی نباتلر كورلمشیدی .

hibiscus vertifolium	خطمی چیچكی
rhamnus spec	سیاه قزل اغاج
boucerosia cicatricosa	بوسروزیا
barberia spinigma	باغ تره‌سی (رشاد خالد)
justicia cebolium	زوستیسیا
lasiocorys arabicus	لازیوقوریس
cineraria schimperi	جینه‌راریا
senecio odorus	قناریه اوتی
teucrium yemensis	كمادروس (بلوط الارضی)
ficus spec	فیكوس
» salsifolia	» سالسیفولیا

اوچ چاریكدن خیه ناحیه‌سنك مدخلی حكمنده اولان وادیٔ جینه واصل اولندی . بورانك ارتفاعی ۱,٦۰٤ مترو اولوب مناخه‌نك ارتفاعنده ۷۱۸ مترومنحط دیمكدر . بوتفاوت ارتفاع ایسه برساعتلك مسافه‌ده واقع‌اولمش اولور.

بوراده شرقه طوغری عزیمتزده یوللرده انجیر واوكسه اغاچلری وبرخیلی اقاسیا اغاچلریله سطوح مائله‌ده بلهفاریس ادولیسی نباتلری كوریلیوردی . یالكز

بوراده تصادف ایدیلان عدنیوم اوبزوملر باجله نسبتاً ضعیفجه ایدی . بوناحیه‌ده بنی مقاتل قبیله‌سی مسکوندر .

ساعت ایکی‌یه طوغری بیت مهدی موقعنه کلنور ایلروده بر تپه‌ده بولنان الضیا قریه‌سنی صاغه براقه‌رق جنوب شرقی‌یه تبدیل استقامت ایلدیکی صره‌ده بیوك جثه وقامتده برچوق سینوسه‌فال میمونلرینه تصادف اولنمشیدی .

طاراورمانلقلی کچیدك صولنده برتپه‌اوزرنده‌واقع عانز قریه‌سنی وانی‌متعاقب پاشا قوپوسنی مرور ایتدکدن صکره ساعت التی بچقده یولك ۱,٥٠٠ مترو صاغنده تقریباً یوز مترو ارتفاعنده منفرد صرب بر طاغك ذروه‌سنده مستحکم مفحق قریه‌سی کورینور . بورایی خیمه مدیریتك مقرریدر . خیمه مدیریتی مهام ، عانز ، حجره بنی سلیمان مخلاف عزله‌لرینی شاملدر . بوراده‌ده شو نباتلر کورلمشیدی .

ماقروئا	macrua oblongifolia
قادابا	cadaba farinosa
سود اوتی	polygala abyssinica
ورنونیا	vernonia »
غره‌ویا	grevia velotina
برشمیا	berchemia yémensis
مرصافی	balsamodendron myrrha
هندفستق اغاجی	jatropha oculeata

مفحق کچلدکدن صکره شمال وشمال شرقی‌یه توجیه استقامتله خودار جبلنك نهایت سلسله‌سی آره‌سنه آچیلان کوچك بر وادی‌یه کلندی . بوراده تصادف ایدیلان اوفوربیا قافتیفورم اغاجلری آره‌سنده زیرده‌کی نباتلر کورلمشیدی .

نیل ارزانتا	indigofera argenta
بر نوع قرداش قانیدر	pterolabium laceraus

acacia glaucophylla	اقاسیا غلوقوفیلا
gewia corylifolia	ژه‌ویا
achyrocline glumacea	آکیروقلین
aerve lanata	شائیا
psilotrichum cordatum	حشب المسقط الاشعار
acalypha fruticosa	اقالیفا

بوراده وصلدن زیاده هزاربالر کوریلیوردی .

وادی‌یی صاغه ترك ایتدیکمزده قویو سیاه رنکده صخور اندفاعیه‌نك بر نمونه‌سنی ارائه ایدن کسه قیادن عبارت بر تپه اوزرندن کچلدی . بو تپه‌نك قاعده‌سی فونولیت تسمیه اولنان اسمر قرمزی بر کتله حجریه‌دن عبارت اولوب بو کتله‌ده یکدیکری اوزرینه موضوع لاو تراشیتلره مشابه و انی درخاطر ایتدیره‌بیلان سرت پورتکلی اچیق یشیل رنکده ، زجاجی منظره و انتساجده تراشیت صخره‌سی و انك یوقاروسنده جبلك زروه‌سنی تشکیل ایدن قسم عالیده قویو سیاه رنکده فقط انتساجی کثیف ، صلابتی کالده لسان فنجه بازالت تسمیه اولنان وهربری ادوار ماضیه‌نك شاهدلری ، مقیاس الاوقاتی حکمنده اولان او غیر منتظم دیوآسا قیا پارچه‌لری ، او صخره‌لر طمروفیلون حالنده اوته‌یه برویه کیرمش ، سطحلری آشنمش ، یارلمش برشکل وهیئتده کوریلیوردی .

سراسلهٔ جبالی تشکیل ایدن اراضینك عناصری همان عمومیتله بو انتساج و طبیعتده اولدیغی ایلروده‌ده آکلاشیله‌جقدر . ایشته بوصورتله هرطرفدن بنی محیط اولان عبرت آمیز اجسامه نظرانداز تماشا اوله‌رق فکرم ، وجودم تحملسوز بر یورغونلغه دوچار اولمش برحالده یعنی ساعت اون ایکی راده‌لرنده سوق‌الخمیسه مواصلت ایلدم .

بورانك ارتفاعی ۲,۳۷۳ متروددر . یایلا تعبیرینه دها سزا اولان اووه‌سی شمال شرقیده عالیاً جبل حجره و جبل بئر ایله سافلاً قرن الوعل ایله محاطدر . سمت قدمنده ایسه جبل مفحق بولنور .

غرب جهتندن خیمه اوزرینه طوغری عطف نظر اولنور ایسه بتون امتدادنجه جبل حراز ، جبل مسار وحتی جبل عانز پیله کوز اوکنده متسلسل قره برقیا حالنده و مناخه قصبه سی ایسه قوش باقیشی اعتباریله تخمیناً ۲۵ کیلو مترو بعده اوله رق جبل کاهلك زروه سی تحتنده بیاض برلکه کبی کورینیوردی .

سوق الخمیس — بوراده برنجی دفعه اوله رق کوریلان وجبال اهالیسی یننده سمسره دیو معروف اولان مسافرخانه ده قوناق ایدلمشدر .

صباحاین ساعت اونبرده سوق الخمیسدن حرکت اولنه رق جبل حجره نك غربنده واقع صرپ برعقبه دن چیقیلدی صولده سمت غربه طوغری جریان ایله وادی دیانه منصب اولان عمیق وادی ٔ سلیمانه حاکم اوله رق حرکت ایدیلیوردی . وادی ٔ سلیمانك یوقارو قسملرنده پك ضعیف حبوبات ترلالری واشاغیسنده ایسه پك اوزاقدن قهوه لکلر وانلرك ارەسنده موز اغاجلری کورنمکده ایدی .

ساعت برده رأس عقبه یه کلندی جبل حجره یی (منار) صاغه براقه رق اولاً شمال وشمال شرقی استقامتنده بعده شرقده خفیف میللی وطالغه لی برسطح اوزرنده ایلرولمکه باشلانلدی . وادی ٔ سهامه منصب اولان عبدالحق وادیسندن ایسه صولریلان قاوی برصورتده جریان ایتمکده ایدی . کوزل براق وشربه صالح برصو منبعندن حاصل اولان ایرماغی اشدقدن صکره قرن الوعل ذروه سی اوزرینه منکشف ارلوب سوزکچ خدمتی ایفا ایدن صخره نك جدار عمودیلرندن منشکل برعقبه نك چتنلی قدمه لرندن طیرمانرق کچلدی که ، بوجبل حضور جبلنك قسم جنوبیسیله کسب تسلسل ایتمکده در . ساعت ایکی بچغه طوغری کوچ حال ایله کچیلدك ذروه سنه واصل اولنه بیلدی بوراسی صغوق شمال روزکاریله هرباریلانقده در . بورانك سطح بحرده ارتفاعی ۲,۸۸۱ مترودر .

قرن الوعلك جهت شرقیسی اوزرندن حرکتله غایت منبت ومحصولدار کوچك برواد یه اینلدی برقیالك ذروه سنی پك کوچلکله سیر ایتدکدن صکره غایت صرپ وصعب المرور برقوش کچلدی بویولبزی طوغریجه وادی صباحه ده

واقع بوعان کوینه دها طوغریسی بوعان بازارینه ایصال ایلمشدر . بوراده‌کوزل برقره‌غولخانه ایله هرپنجشنبه کونلرینه مخصوص کشادایدیلان بازار محلی واردر. یوم مذکورده جوار کویلردن کلیتلی اهالی اجتماع ایدر . ایکی مترو مربعنده و ۱,۲۰ و ۱,۵۰ سانتیمترو ارتفاعنده طاشدن انشا ایدلمش یوز قدر قلبه‌لره اشیا وذخیره‌لرینی سره‌رك الیش ویریش ایدرلر .

بوعانك التندن جریان ایدن کوچك دره ایچروسندن سوق‌الجمسده تصادف اولنان نباتاتدن شونلری طوپلادم :

قنطریون کبیر	Centaurea maxima
صاری صبر	Aloe
شقیقهٔ مائی	renonculus aquatilis

بوراده یکرمی دقیقه‌قدر ارام‌واستراحت ایدلدکدن‌صکره ساعت اوچ بچقده دره‌نك اوزرنده واقع کوچك طاش کوپریدن مرور ایدلدی جبل حضورك جنوبنه‌طوغری نزول‌ایدن وجنوب شرقده وادیٔ سهامه منصب‌اولان وادیلری دونه‌رك شماله طوغری تبدیل وجههٔ استقامت ایدلدی .

جبل‌حضور (شعیب حضور) نامیله‌ده‌معروف‌اولوب سرا سلسلهٔ جبالیه‌سنك اك مرتفعیدر . ارتفاعی سطح بحردن اعتباراً ۳,۱۵۰ مترودر ایام شتاده بورایه قار نزول ایدر بوجبل عمومیتله صخور مندفعه‌دندر .

جبلك تپه‌سنده یمنه مبعوث انبیاء اللاهدن (شعیب بن ابی مهدم) علی نبینا وعلیه‌السلام [*] حضرتلری مدفوندر شعیب حضور نامیله معروف اولوب‌شعیب مدینك غیریدر . بوراده حضرت شعیبك خانه‌سیله مرقد مبارکه‌لری هنوز موجوددر .

---

[*] نص جلیلده « وکم قصمنا من قریة کانت ظالمة » آیت کریمه‌سی اهل حضور حقنده نازل اولمشدر . بونلر کندیلرینه بعث بیوریلان شعیب بن مهدم علیه السلام حضرتلرینه سوء قصده جرأت ایتملرندن ناشی جناب حقك عذابنه مستحق اولمشلردر . بر روایته کوره نبیٔ مشار الیه صنعانك شمال جهتنده واقع حشب ناحیه‌سنده فتح ضاد معجمه ایله (جبل ضبین) نام محلده مدفوندر .

بیت‌المقدل قریه‌سنك یولك خارجنده متفرق ایکی بیغندن عبارت خانه‌لری
صاغه وتخمیناً اوچ کیلو مترو صولده برتپه اوزرنده کائن اقلیس قریه‌سنی صوله
براقه‌رق ساعت بشه چاریك قاله‌رق عصفره نام موقعده کوچك بر دره اوزرنده
واقع بش مترو ارتفاع وسکز مترو قطرنده‌کی نام دائره کمرلی غایت ظریف
طاش کوپرییی لچوب سلسلهٔ جبالدن عموداً ایرلمش برطاغی اشدقدن وتصادف
ایدن بروادیی لچدکدن صکره حبل حضورك اتکنده واقع یازیل قریه‌سی قربنه
کلنمش اولور . یازیلك ایلروسنده یول کتدکجه یوکسلمکده‌در . وشمال شرقیده
نظردن غائب اولان بربلاتوبه نهایتلنان قطعهٔ اراضی نظر دقتی جلب ایده‌جك
صورتده بر منظرهٔ حالیه ارائه ایتمکده ایدی . ایشته بوصورتله تنباتدن عاری
بازالت بیغندیسیله مستور میللی براراضی اوزرندن برمدت سیر ایدلدی . ساعت
بش بچغه طوغری ٢,٨٣٩ مترو ارتفاعنده وسراسلسلهٔ جبالنك الك یوکسك
بربلاتوس اوزرنده واقع متنه قریه‌سنه کلندی قریه‌نك صاغنده دائره‌وی بیوك
برحوض ایله متفرق بربنا کوریلورکه بوراسی سنان پاشا خانیدر .

بوراده سمره‌ده برساعت استراحت ایدلدکدن صکره شمال شرقی استقامتنه
توجیه حرکت ایله غیر مثمر دوز بر اراضیده ضعیف اربه ترلالری ارهسنده
سیره دوام اولندی . بورادن لچن کوچك بردره‌ده شونلر کورلمشدر .

سوتلکن اوتی	euphorbia hiboscopia
تپه‌ریس سررولاتا	ptéris serrulata
بیوك بش پارمق اوتی	petentilla pensylvania
سنت انطوان دفنه‌سی	epilobium hersutum
ایلك بهار چیچکی	primula verticillata

ترلا کنارلرنده بوتنا طرفندن حجاز وعسیر طاغلرنده کورلمش اولان بودور
هندبا انواعنه تصادف اولندی .

بعده سرا جبلنك شرق طرفندن اینیله‌رك منحط براووه‌ده وتقریباً ١٥٠٠

مترو صولده مساجد قریه‌سنی ترك ایله شمال وشمال شرقی‌یه طوغری یول تعقیب ایدیله‌رك شمال جهتنه جریان ایدن چندعدد کوچك چایلر کچلدی بونلرك صولری وادیٔ ظهر ایله وادیٔ ضلاعه تقسیم اولنور .

بو وادیلرك مرابکیسیده مسافهٔ قلیله‌ده صنعانك سمت شمالنده وجوف جاده‌سی اوزرنده واقع وادیٔ حربه منصب اولور . بعده المدور ، بیت نعم ، لوءلوءه ، القـام قریه‌لرینه متوالیاً نگاه انداز تماشا اوله‌رق تصادف ایدن دیکر برکوچك دره اوزرندن کچلدی بوراده طریقك صاغ جهتی اقاسیا اغاجلری وصول جهتی ایسه بارالت صحرالری اشغال ایتمشدر .

بوراده تصادف ایدیلان و بین‌العرب صبور دنیلان (euryops) دزماعدا اتی‌الاسامی نباتلرده کورلمشدر .

اطه چایی	salvia palestium
قاوروق اوتی	acabiosia frutisum
اوتوز ترانا (ایوا تویلی برنباتدر)	otos-tegia arabica
عرق‌الذهب ابیض	ærva lanata
فربیون بوتتا	euphorbia botta

زوالی اوچ ساعت قدر کچمش ایدی . صولمزه تصادف ایدن برعقبه‌یی چیقمغه باشلار باشلامز حرکتمزی جهت شرقی‌یه طوغری تبدل ایلدك . بوصورتله یارم ساعت قدر صعوده دوام ایتدکدن صکره بیت عزرانك ۱۵۰۰ مترو جنوبندن کیدلدی : کوچك بر بوغاز کچلدکدن صکره عصر عقبه‌سنك رأسنه کلندی . بورادن صنعا شهری پك کوزل کورینیوردی .

عصر عقبه‌سی رأسنده یولك شمالنده بر قره‌غولخانه ایله کوزل برحوض واردر . زمان حمیریده بو قره‌غولخانه موقعنده ظرافت ولطافت معماریه‌سی جهتیله قصر غمدان ومأرب مرتبه‌لرنده اهمیتی حائز نضد نامیله مشهور جسیم ومضع برقصر مبنی اولدیغنی شعرای عربدن دعبلك شو :

منازل العز من غمدان الى النضد
فمأرب فظفـار الملك بالجنـد

یتندن اکلاشلمش ایسه‌ده بو موقعده آثار حمیری‌یه دائر برشیئه دسترس اولنه‌مامشدر .

عصر عقبه‌سی کذرکاهی همان عمومیتله اعوجاجلی و برازده میللیدر . بو میل اول امرده یوزده التی نسبتنده واینلدکجه میل براز ارتیور ایدی . یعنی یوزده التی بچق یدی‌یه کلیور . بورایی صرب غرانیت صحرالرندن عبارت قیالر اطرافنده دولاشه‌رق قطع مسافه ایدیلیوردی .

یول سمت شمالنده شاهره وجنوبنده عیبان جبللرندن برر کوچك دره ایله متفرق اولوب صولده شاهره جبلنك اتکنده بردره ایچروسنده سور ایله محاط عصر قریه‌سی کورنورکه ، اطرافنی محیط اولان باغچه‌لر ترالر و ترلا قدمه‌لری اوزرینه و قتیله غرس ایدلمش اولان جسیم جوز وارمود وزردالی وانجیر اغاجلری طریقك هر دوره‌سنی دوندکجه آیری آیری لطیف لوحه‌لر منظره‌لر تشکیل ایدییوردی بوراده lepidium latifolium دنیلان باغچه تره‌سی نمونه‌سی کورلمشدر .

عقبه‌نك اتکنه واصل اولندقده صو باشی دنیلان موقعه کلنور . بوراده برمسره و برمسجد ایله غیل صولرینك ترلالره توزیع و تقسیمنه خادم اولمق اوزره برده بیوجك حوض واردر .

بورادن شرق استقامتنده برساعت قدر امتداد ایدن غیرمثمر صحراده و یولك ایکی جهتنده ضعیف آربه ترلالریله بوترلا کنارنده (peganum harmela) خرمل دنیلان اوزرلك اوتلری و یول اوزرینه تصادف ایدن بر حوضك اطرافنده (chicorium) هندباء کثرتلر مشاهده اولنمشدر .

بعض عریان طاشلر اوزرنده مصر صحرالرنده کثرتله بولنان (centaurea palesceus) برنوع فرنك قرنفلنه تصادف اولنمشدر .

حوضدن اعتباراً يوز مترو مسافه‌ده قاع‌اليهود دنيلان صنعا سورينك غرب قپوسنه كلنور بوراسی صنعا قصبه‌سنك يهودی محله‌سيدر .

صنعا شهری

عربلر طرفندن تاج‌اليمن (كرسی‌اليمن) وام‌الدنيا كبی برچوق طمطراقلی نام‌لرله تسميه ايدلمش اولان صنعا شهر معمورينك زمان جاهليه‌ده اسمی ازال اولوب مؤخراً صنايعنك جزيرةالعربده كسب اشتهارينه بناءً نام حاضرينی آلمشدر .

مورخينك قولنجه طوفاندن صكره نوح عليه‌السلامك اوغلی سام صنعايی بنا ايتمك ايستيوب موقع حاضرينه قريب (الطبر) نام‌محل تنسيب ومساحه‌سی طرح وتقسيم ايدلمش ايسه‌ده مؤخراً صرف نظر اوله‌رق شمديكی محلنده بنااولنمشدر. ابتدا صنعانك وسطنده‌كی (بئرسام) [١] حفر وانی متعاقباً قصر غمدان انشا ايدلمشدر. قصر غمداندن [٢] شمديكی حالده اثر اولميوب خرابهٔ جسيمه‌سی التنده

---

[١] بئر سام جامع كبيرك شرق جهتنده كائن مسجد نوح نام محلده موجود اولان قويو بئر سام اولديغی مرويدر .

[٢] قصر غمدان صنعاده خطب وبونجه بازاری دنيلان محلده كائن ايدی بوجسيم بنا بونجه بازارندن بدأ ايله جنوباً جامع كبير شمالاً طواشی ميدانی غرباً سوق‌البقر شرقاً سبا حمامنه قدر امتداد ايدن واسع يرلری احاطه ايلمشيدی . بوقصرك جوارنده (طبولخانه) نامنده جسيم برقوناق وارايدی‌كه بواسم بوكونه قدر باقيدر. قصرمذكورك جهات اربعه‌سی باشقه باشقه اولوب بريوزی قرمزی ديكری بياض اوچنجيسی صاری دردنجيسی يشيل‌ايدی. ابنيهٔ داخليه‌سی يدی طبقه‌يی حاوی ديك مرتفع اولمق اوزره ياپلمش ايدی قصرك اوزرنده بر قاچ كونلك مسافه‌دن كورينور براوطه‌وارايدی. ملوك حميردن بری صنعاجوارنده‌كی اهالی‌يی جمع ايتمه ارزو ايتديكی وقتلرده بواوطه‌يی بر مصباح يعنی ايشيق ايله تنوير ايدرك اهالی بواشارتی كوردكلرنده علامت دعوت اولديغنی اكلايه‌رق برای اجابت صنعايه قدر كلمكه شتاب اولورلر ايمش قصر مذكورك كولكه‌سی صنعانك غرب جنوبيسنده وبرساعتلك مسافه‌ده بولنان (حده) نام موقعه قدر امتداد ايدر ايمش . حده كولكه‌نك حد انتهاسی اولديغندن كنايةً اواوقتدنبرو بواسمله ياد اولنه‌ كلمشدر .

عمللرینك موجود اولدیغی روایتنه باقیلور ایسه بونلرك ملوك حمیردن شرجیل یحصب بن مالك طرفندن بنا ایدلمش اولمسی عقله دها موافق کلور . ذاتاً عرب تاریخلرندهده قصر غمدانك انشاسی شرجیله اسناد اولنمشدر .

نفس صنعا قصبه‌سی جبل سرا قسمنده اون بش درجه یکرمی ایکی دقیقه عرض شمالیده و ۳۲ درجه قرق‌درت‌دقیقه طول‌شرقیده سطح‌وادیدن ٤٠٠ الی ٦٠٠ متروارتفاعنده بولنان شرق جنوبیده جبل نقم سمت غربیده عقبهٔ عصر، شاهره وعیبان نام جبالك حاکم اولدیغی بر صحراده واقعدر .

سطح بحردن ارتفـاعی ۲,۳۳۲ مترودر . بوراسی یمن ولایتنك مرکزی واك بیوك شهریدر .

صنعـاده موسم ربیع کانون ثانی شباط مارت موسم صیف نیسـان مایس حزیران موسم‌حریف اغستوس ایلول تشرین اول موسم شتا تشرین ثانی‌کانون اول ونصف کانون ثانی آیلریدر .

موسم صیفده وقت زوالده درجهٔ حرارت سانتغراد ۲۵ + ۲۷ ارەسنده اولوب صباحلری ایسه ۱۲ + ۱۳ درجه‌ده‌در . تشرین اولدن کانون ثانینك اون بشنجی کوننه قدر سنه‌نك اك صغوق موسمی اولوب مقیـاس حرارت تحت‌الصفر اوچ درجه‌یه تنزل ایتدیکی واقع ایسه‌ده اویله وقتلری ینه فوق‌الصفر اون التی درجه‌یه صعود ایده‌جك مرتبه‌ده برتفاوت حرارت کوستر.

بوراده کثرتله هبوب ایدن روزکار شمال غربی ایله جنوب وجنوب شرقی روزکاریدرکه ، اووه‌نك استقامتنه مائلاً در .

صنعا اووه‌سـنده اکثر ایام کوچك قصرغه‌لر ظهور ایله هواده قوتلی بر ستون ترابی یوکسله‌رك غایت بطائتله حرکات انقلابیه‌ده بولندیغی کوریلور. جبل نقمك تپه‌سـنده بولندیغم بر کون بوقصرغه همان غیرمتحرك کبی بولنـدیغم موقع حذاسنه قدر یعنی ٦٠٠ مترو ارتفاعنه قدر یوکسلدیکنی بالذات کوردم.

غروب شمسدن برقاچ ساعت اول بین‌العرب غمام یاخود سخیمانی دنیلان

سحاب سراجبالنك سطح مائل بحريسی اوزرندن حاصل اولمغه باشلار . فقط بوحال يومی دكلدر ومطرالخريف دنيلان ايكنجی يغمور موسملری كه ، نهايت صيفه تقابل ايدن ايامده نزول امطاره باعث اولور .

قصبه هيئت مجموعه‌سی اعتباريله شكل مستطيلده اولوب محوری شرق جهتنده ٤/١ شمال شرقی غرب جهتنده ٤/١ شمال غربی استقامتنه متوجهدركه ، چارسو و ابنيهٔ عموميه‌سيله بلده فرانسزجه 8 رقمی دها طوغريسی ترك خانملرينك صاچ اوركوسی شكلنده اولوب برنجی بوكم شمال شرقيه طوغری متوجه اولديغی حالده قلعةالقصر دنيلان اچ قلعه ايله پك بارز بر برون صورتنده نهايتلنمشدر . ايكنجی بوكمی بئرالعذبك ابنيه وباغچه‌لری اشغال ايتمشدر بوده قاع اليهود دنيلان يهودی محله‌سی ايله نهايتلنور .

شمال قسمنده بوايكی بوكمی تفريق ايدن بوغم محلنده ايسه متوكل جامع شريفيله عسكری خسته‌خانه‌سی بولنور . خسته‌خانهٔ مذكوره‌يه عائد بيوجك بر باغچه غيل الاسود دنيلان برايرمق ايله سقی وارووا اولنور بوغيل منبعی صنعانك جهت جنوبيسنده وتخميناً يارم كونلك بر مسافه‌ده هزيز قريه‌سی قربنده واقع حدين جبلندن الور .

غيل مذكور متوكل اراضيسيله خسته‌خانه‌يی طولاشوب وشعوب جهتنده بولنان تارلالری اروا ايدرك روضه استقامتنده شماله طوغری اقوب كيدر .

قصبه‌نك طولی اچ قلعه برونندن باب الهبوده قدر ٤,٢٨٠ مترو اولوب بونك اك واسع محلی يعنی عرضی نفس صنعا محلاتی اولمق اوزره ١,٢٧٠ مترودر .

شهر عموميتله سكز اون مترو ارتفاعنده كيللی برنوع تراب ايله ياپلمش غايت مقاومتلی سور و برجلرله دائراً مادار محاطدر [*] اللیشر سانتيمترو ارتفاعنده

---

[*] بو سور وقتيله بربرندن متفرق ومحله‌لره منحصر ايكن سلطان صلاح‌الدين ابن ايوب حضرتلری طرفندن والی صفتيله يمنه كوندرلمش اولان برادری (تورنشاه ابن ايوب)ك

طبقه طبقه بربری اوزرینه موضوع قسملردن متشکل اولان بو سورك زمیندن درت مترو ارتفاعنه قدر تخمی ٤ : ٥ مترو اولوب بو ارتفاعدن صکره داخلنه ٢ : ٢,٥ مترو عرضنده برسکردم ترك ایدلمش و خارجی قسمی ایکی مترو دها یوکسلدلمشدر .

اشبو سور ارهلری ٥٠ : ٦٠ مترو اولمق و یکدیکرینی مدافعه ایتمك اوزره برطاقم مدور قلعهلر ایله تزیین وتحکیم ایدلمشدر. اشبو سورك استعاب عمومیسی ایسه ـ١٣ کیلومترودر .

سورك محیطنده سکزی مفتوح دردی مسدود اون ایکی قپو اولوب بونلردن باب شعوب ، باب شقادیف باب روم مفتوح و باب شهاری ، باب عبیله مسدود اولهرق شمال جهتنده . باب ستران ، باب یمن ، باب حزیمه ، باب بلغه مفتوح و باب سایله و باب نزیلی مسدود اولهرق جنوب جهتنده و باب قاع دنیلان برعددی دخی غرب جهتنده در. حدیده طریقنه مفتوح باب قاع وتعز طریقنه مفتوح باب یمن ، عراق وحجه طریقنهمفتوح اولان باب‌شعوب دیکرلرندن زیاده ایشلکدر .

بونلردن ماعدا قصر تعبیر اولنان اچ قلعهده شهره مفتوح باب القصر وصنعا ایله بئرالعذب ارهسنده باب السباء نامنده داخلی قپولرده واردر .

صنعا شهری بشبیك‌قدر کارکیر خانهیی شامل اولوب خانهلرینك صنعت معماریسی هم اهنك برطرز ونسقده تنظیم وترتیب ایدلمش وتزیینات خارجیهسی

صنعایه وصوانده تصبهیی دائراً مادار احاطه ایدهبیلهجك بر سورك انشاسنی تصور ایدرك انشاآنه شروع ایلمش ایسهده عزلی وقوعیله اکمالنه موفق اولهمامش مؤخراً یرینه تعیین ایدلمش اولان برادری (طغتکین ابن ایوب) طرفندن اکمال ایدلمشدر . روایته کوره اشبو سورك طپراغی (رحبه) نام محلدن نقل ایدلمشدر .

الیوم عسکری خستهخانهسنك مبنی اولدیغی محل ایله متوکل جامع و حمامنی وحجر مسجدیله بلدیه اجزاخانهسنی احاطه ایدن سور ائمهدن منصور حسین ابن‌قاسم ابن حسین ابن القاسمك اعمارندن اولوب بئر العذبك سوری ایسه المنصور علی ابن المهدی عباس ابن المنصور حسین ابن المتوکل ابن حسین ابن المهدی ابن القاسمك اثارندندر .

هیئت عمومیه‌سنه برظرافت بخش ایلمشدر . زمین قاتلری اکثریتله بازالت طاشلری ایکنجی واوچنجی قاتلری طوغله ایله انشا ایدلمش اولان بوخانه‌لر خارجاً نظر ربا برزینت مخصوصهٔ محلیه ایله مزین اولوب هرخانه‌نك اوسـت طبقه‌سنه براعتنای فوق العاده ایله تزیین ایدلمش منظر تعبیر ایدیلان برر جهانما اوطور تلمشدر .

خانه قپولری بصیق کمرلی اولوب بوکمرلر اوزرنده بولنه‌جق دیوارك ثقلته متحمل اولملریچون فوقنه نصف دائره‌ده سیوری برکمر دها علاوه ایدلمش وایکی کمر اره‌سنه ایکی ویادرت صره اوزره مزغاله مشابه برطاقم دایکلر اچیلمشدر .

بنانك برنجی قاتنده مساوی ارتفاعده پنجره‌لر اولوب بونلرك بیاض برحجاب ایله مسدوداولان غیرمتحرك قسملری کاه نیم شفاف برر جبس لوحه‌سی وکاه کوکب شکلنده ویا اشکال مختلفه‌ده ملون جاملرله مزین دائره‌وی بر ویا ایکی کوزی ، الت قسملری ایسه مربع شکلنده اولوب کوچك برمشربیه یی ویاخود تخته‌دن قباجه کسلمش قپاقلری حاویدر .

بنـانك ایکنجی واوچنجی قاتلرینك پنجره‌لری قسمـاً اصول عرب وجهله الچی کرجیله ویااویمه‌لی تخته‌دن اعمال ایدلمش اشکال مختلفه‌ده قفسلر ویاکثیرالالوان جاملرله مجهز قلنمشدر .

هرقات اره‌سی طوغله‌دن زیقزاقلی ویاطرزاخرده اوله‌رق خارجه طوغری قبارتمه چیقنتیلی شره‌نیف تعبیر ایدیلان پروازلرله منقوش اولوب کرك بوپروازلر وکرك پنجره‌لرك یانلری کرچ صیوا ویا بادانه ایله بیاضلندیرلمشدرکه ، دیوارلری تشکیل ایدن بازالت طاشلریله طوغله‌لر اوزاقدن جلب انظار ایده‌جك صورتده برظرافت اکتساب ایلر .

جامعلری اکثریت اوزره مستطیل وبرقسمی مربع شکلنده بعضلریده درت دیوار اوزرینه قبه انشا ایدیله‌رك سطح خارجیسی طابطـاب دنیلان برنوع چمنتو ایله صیوانمشـدر . بونلردن الك ظریفی بیزانس اصولنجه انشـا ایدلمش اولان (بکریه) جامع شریفیدر . بوطرز وشکل خارجنده اوله‌رق انشا ایدلمش برده

جامع کبیر واردرکه ، سکسان مترو طول والتمش مترو عرضنده مستطیل شکلنده بولنان بوجامع شریف [*] ۱۸۰ عدد ستونی محتویدر . ضلع صغیری قبله جهتنی تشکیل ایتدیکی حالده برصره‌سی اون بش عدددن عبارت ویکدیکرندن ۳ ایله ۳,٥ مترو فاصله ایله قالین وانجه بش صره اوزره ترتیب ایدلمش ستونلر وبوستونلرله مقابل جهتنه وجناحینه تصادف ایدن اوج صره ستون اوزری دوز سقفله اورتلمشدر .

وسطده صوح تعبیر ایدیلان ٥۰ مترر طول و٤۰ مترو عرضنده بولنان اوزری اچیق قسمك یعنی حولونك وسطنه قریب محله سیاهلی بیاضلی صورت منتظمه‌ده توقیس ایدلمش طاشلرله مزین بش مترو مربعنده وسکز مترو ارتفاعنده برنا یاپیله‌رق اوزری قبه ایله ستر ایدلمشدرکه ، جهات اربعه‌سی دیرکلرله محدود اولان صوحك وسطنه قریب محلنه تصادف ایدن بو بنا جامعك هیئت عمومیه‌سنی کعبه معظمه‌یی حاوی بیت الحرم شکلنده کوسترمکده‌در . قبه‌نك مقابل اولان ضلعك ایکی کوشه‌سنه یکرمیشر مترو ارتفاعنده ایکی مناره علاوه ایدلمش بونلرك قپولری درون جامعه پرر دهلیز ایله اچلمشدر .

جامع مذکورك سقفی منتظم کیریشلردن اعمال ایدلمش دوز اولوب کرك طبان وکرك اتمه کیریشلر اوزرینه غایت مصنع ویالدیزله مطرز تخته‌لر قاپلاتدیرلمش وباخصوص شرق جهتی سقفنك طبان کیریشلرینك قابله تخته‌لری اوزرینه خط کوفیله ایات کریمه نقش ایدلمشدر . برده بزانس طرز معماریسنده یکریه جامع شریفی واردرکه ولاة سالفهٔ یمانیه‌دن عشجی ارنبود حسن پاشانك بنا کرده‌سیدر محرابده محرر (تراهم رکعاً سجدا) آیت جلیله‌سی تام تاریخیدر بوندن ماعدا صنعا داخلنده دهاقرق بش قدر بیوك کوچك جامع شریفله یکرمی قدر

[*] بو جامع شریف خلفای عباسیه طرفندن منصوب یمن عاملی (محمد ابن یعفر) نام ذات حرم شریف طرزنده وایکیوز التمش بش سنهٔ هجریه‌سنده بنا ایدلمش مؤخراً ولاة سالفهٔ عثمانیه‌دن مرحوم سنان پاشا طرفندن وسطده‌کی بنا علاوه وانشا وصوح دنیلان حولی حبشی طاشلریله فرش ایدلمشدر .

حمامی و بر اولقدرده جسیم خانلری [*] واردر حماملرك قبه‌لری زمینله محاذی وبناسی یرالتنده‌در بوراده اورمان مفقود دنیله‌جك درجه‌ده نادر اولدیغندن خطب قیمتداردر . انسان وحیوان تزکلرینی قوروتدیروب کلخنلرده یاقه‌رق حماملری انلرله ایصتدیررلر بونلرله مطلوب درجه‌ده حرارت حاصل اوله‌مدیغیچون حماملرك بناسنی یر التنده یاپمغه مجبوریت کورنمشدر . چارشوسی خیلی‌دن خیلی‌یه بیوك اولوب تشکیلاتدن صکره انشا ایدلش اولان یکرمی اوتوز قدر مغازه‌دن باشقه دکانلری کار قدیم اوله‌رق غیر منتظمدر .

صنعاده اوتوز بشبیك عرب ۳۰۰۰ ترك و ۲۵۰۰ قدر ده موسوی اهالی واردر .

اهالیسنك قسم کلیسی زیدی پك ازی شافعی مذهبنده‌در . اسماعیلیه مذهبنك مقر فقهاسی یام بلادیدر . یمنك هر یرنده اولدیغی کبی صنعاده دخی اهالیٔ اسلامیه عربجه واهالیٔ موسویه هم عربجه وهمده عبرانیجه تکلم ایدرلر . اهالی اسلامیه عمومیتله غیر منتظم صورتده ثلث خطیله ایفای کتابت ایتمکده اولدقلری کبی اهالیٔ موسویه دخی عبرانی خطیله یازی یازارلر .

شهرك جانب شرقیسنده وصنعا جهتی سوری داخلنده بر حکومت قوناغیله ژاندارمه دائره‌سی بخار ایله متحرك بر عدد دقیق فابریقه‌سی وچند عدد بز دستکاهلریله ایچ قلعه درونده متعدد عسکری قیشلری وقره‌غولخانه وپراتونلی جبخانه ایله عساکر شاهانه ایچون ارزاق ومهمات انبارلری وفرون واردر .

صنعا ایله بئرالعذب محلاتی اره‌سنده واقع المتوکل جامع شریفی قربنده مکمل بر خسته‌خانهٔ عسکری ایله بر بلدیه اجزاخانه‌سی مشیر عبدالله پاشا طرفندن وجوده کتورلمش باب‌السباء وباب شقادیف تسمیه اولنان قپولر اوزرنده ایکی عدد قره‌غولخانه‌یی و بئرالعذبده حسین حلمی پاشانك اثارندن بر باب مکتب صنایع ایله غربا خسته‌خانه‌سی وبرده قره‌غولخانه‌یی شاملدر .

---

[*] خانلره یمنده سمسره اطلاق اولنور .

شهرك جهت جنوبیسنده واقع باب یمن تسمیه ایدیلان قپونك اچ طرفنده بربلوك عساكر شاهانه استعابنه كافی بر قره‌غولخانه ایله بر صورت صنعتكاریده انشا ایدلمش بر قپوبی وبو قپونك قارشوسنده وخارج سورده مشارالیه عبدالله پاشا حضرتلرینك والی وكالنه شرفبخش اولدقلری برزمانده عثمانلی طرز معماریسنه یعنی اسلوب ملیه‌ یه براموزج دنیله‌جك صورتده رنكا رنك طاشلرله اعمارایدلمش بر چشمه‌یی وصنعا تعز تلغراف خطنك نشانهٔ خاطره‌سی اولمق اوزره وجوده كتورلمش برستون مفخرتی شامل اولوب بونك شرق جهتی اشغال ایدن الحاوری موقعندن طوبجی وبونك غربنده درت طابور استیعابنه كافی پیاده قشله‌لری بولنور . خلاصه صنعانك هرهانكی جهتنه عطف نظر اولنسه براثر عالی تجلی ایدركه بواثار ومبانیٔ عالیه‌نك همان اونده سكزینی یمن والیٔ اسبق حسین حلمی ومشیر عبدالله پاشالرك زماننده وجوده كلمش اولان اثار تشكیل ایلر .

صنعاده معارف نظارتی اداره‌سنده اولمق اوزره مكتب رشدی واعدادیٔ ملكیدن ماعدا برد رشدیٔ عسكری ومكمل مدرسه‌لرده موجود اولوب بو مدرسه‌لرده تحصیل ایدیلان علوم كرچه حاكم ونافذ دكلسه‌ده ینه سائر ممالك اسلامیه‌ده‌كی مدارسه رقابت ایده‌بیله‌جك درجه‌ده‌در بومدرسه‌لر اهالیٔ محلیه طرفندن پك كوزل بر صورتده حمایه اولنوب دوام ایدن طلبه عددجه ازدكلدر .

مكاتب ابتدائیه‌ده‌كی اصول تدریسه كلنجه پك بسیطدر مكتبلرده درسلر تخته‌یه یازدیره‌رق اوقوتدیریلور بو اصول سایه‌سنده مدت قلیله ظرفنده اوقویوب یازمغی اوكره‌نورلر . اهالیسی علی‌العموم طلیق‌اللسان وسربسندر اكثری چفتجیلری بیله اوقومق یازمق بیلورلر .

اهالیسنك بنیه‌لری نحیف، رنكلری بغدایی ایسه‌ده كویلیلر زراعتله مشغول اولدقلرندن اسمرجه‌در كوزلری وصاچلری سیاهدر كندولری جسور تیز مشرب وقناعتكار فقط متكبر ومائل انتقامدرلر . قان دعواسی سورمك واخذ انتقام ایتمك عادتلری حكمنده اولدیغندن مقاتله‌لری دائمی‌الوقوعدر .

یمن اهالیسندن اکثریسی علی‌الخصوص صنعا اهالیسی پك ذکی اولمغله‌برابر عطالته میال اولوب بونلردن چالشمق استیانلرده جدی برصنعته رغبت وآنده غیرت ایتمیوب حتی عادی برایشه تشبث ایتسه‌لر بیله برقاچ پاره ایدینجه همان اسکی حال عطالته رجعت ایدرلر . بورانك اراضیسنك ثروت طبیعیهٔ مکنونه‌سی همعات متمدنه ومرور زمان ایله بالاخره ظاهره چیقارلسه بیله هیئت اجتماعیهٔ بشر ایچون برطاقم صنایع مفیده احداث ویاتأسیس ویاخود اختراعنك مایتوقف علیهی اولان مساعی واقداماتك تنبلرندن دواملی اوله‌رق بکلنلمسی امیدی ضعیف وهمده مشکوکدر .

تأثیرات اقلیمیه‌دن اولارق تعدد زوجاته مائلدرلر . بللرنده تهامه‌لیلر کبی جنبیه دنیلان برنوع منقوش الت جارحه طاشیرلر اکثریسی دون کییوب برفوطه ایله اوزرینه بنیش قوللی اوزونجه سیاه برکوملك اکسا ایدرلر باشلرینده سیاه صاریق صارارلر [*] . بعضیلری بیقلرینی وصقاللرینك چکه‌یه‌قدر اولان یرلرینی طراش ایدرلر صاچلرینه بدنلرینه سلیط (سوسام یاغی) سوررلر .

کرك صنعالیلر وکرك سائر محللر اهالیسی وقت زوالده خانه‌لرینه چکیلوب یمك یرلر وقات چیکنرلر بوکا وقت غدا دینور اك کوزل یمکلری خلطه خمیری وساده یاغ وعسلدر حتی بینلرنده شوطعامك توصیفی (البر والسمن والعسل) دیو ضرب مثل حکمنی المشدر .

یدی سکز و دها زیاده آدم قول قوله طوته‌رق برطرفده و اولمقدار دخی قارشو طرفده اولدیغی و اللرنده جنبیه‌لر بولندیغی حالده کاه یکدیکریله تلاقی

---

[*] سلطنت وخلافتی امویه‌لر الندن ضبط ایدن ابوالعباس (السفاح) بنی امیه‌نك نام ونشانلرینی براقامق اوزره شامی حین ضبطنده امویه طرفدارلرندن کرك مومی‌الیه وکرك ابا مسلمك یدیله التیوز بیکی متجاوز انسانلرك قتلی مسئله‌سنده ملت اسلامیه ایکی فرقه‌یه ایریلوب بری عباسیلری دیکری دخی امویلری التزام ایتمکده ایدی عباسیلر سیاه بیراق وسیاه البیسه اختیار ایتمش اولدقلرندن طرفدارلری دخی سیاهلر کینیرلر ایدی ایشته یمن زیدیلرینك الیوم اکسا ایتمش اولدقلری لباس بو طرز ونمونه‌ده‌در .

ایدرك و كاه كیرویه چكیله‌رك غایت كوزل دانس یپارلر . اشبو دانس چوقلغه منحصر اولمیوب بر و یا برقاچ كشی دخی اوینایه‌بیلور . دانس اثناسنده طبل ایله مزمار تعبیر اولنان بر نو صداسی چوق دودوكی چالارلر .

صنعا و جبلیلرله تهامه‌لیلر كلینی كیجه‌لین حیوانه بالاركاب زوجك خانه‌سنه كتورورلر كلینك اوكنده مشعله‌لر طوته‌رق موملر و برطاقم قوقولی شیلر یاقارلر قاریلر دوكونلرده (قوربغه) صداسنه مشابه بر صورتده نغمه‌پرداز مسرت اولورلر .

افراد اهالی غرام و رجام نامليله ايكی قسمدر غرام تكاليف دولتی اعطا ایله مكلف اولانه ، رجام سلاح استعمالنه قدرتیاب اولانلره تسمیه اولنور . بونلرك مادونی بولناتلر عجزه و بیقدرت اولانلرله طائفهٔ نسادر . بین‌الاهالی كسب تمیز ایدنلره فرع ، وجه دنیلور كه ، بونلرك جمی فروع و یا وجوهدر . انلردن ایلرو طبقه‌ده بولنوب رؤسادن معدود اولنلره عاقل . دها بیوكلرینه شیخ تعبیر اولنور . قریه‌لرك و دها بیوك بلده‌لرك درجهٔ جسامتنه كوره بردن اون بش نفره قدر عاقل بولنوب اوزرلرینه برشیخ تعیین قلنور . برقاچ قریه و یا غرله‌یه و یا برقبیله‌یه (شیخ المشایخ) نامید برشیخ انتخاب اولنور . جهت علمیه‌یه منسوب اولانلره ایسه فقیر اطلاق اولنور . افراد اهالی كوزلرینك كورمدیكی شیلره ایناندمزلر مع مافیه شیخلرینه امن واعتماد تاملری اولدیغندن بونلر قبیلهٔ خلقی ایچنده متنفذ وصاحب امر و نهی‌در . صنعاده عربلر باغچه‌لرینی صولامق ایچون ۲ـــ۳ مترو قطرنده ۱۲ـــ۱۵ مترو عمقنده حفر ایدیلان قیولردن [*] طلوملرله

---

[*] یمنك تشكلات طبیعیه‌سی اقتضاسی اوله‌رق دائمی الجریان انهار بولنمامسنه بناءً صو یمنك سامان ومعموریت اتیه‌سنك اساسی حكمنده‌در . یغمور صولرندن استفاده اولنمق اوزره سدلو حوضلر انشاسی پك قدیم بر زماندنبری جاری اولوب منبع و قیو صولرینك یمنده امر زراعتده استعمالی ایسه قبل الهجر ۲۳۱۷۰ سنه‌لرینه قدر چیقمقده‌در . مرویدركه ملوك حمیریه‌دن ذی یقدم زماننده یمنده قحط و غلا واقع اولمش واستعانه ایچون مصره كوندریلان بر هیئت مخصوصه اولزمان مصرده امور مالیه وخزینه‌یی اداره ایدن حضرت

صو چیقاریله‌رق استعمال ایدیلور شویله‌که : باغچه‌نك زمین سطحندن مدور اوله‌رق طاش و یا طوغله‌دن قویو انشا ایدرلر بوقویو دیوارینك ارقه‌سنده اون ایکی اون بش مترو بویده خفیف بریقوش حصوله کتوررلر بو یقوشك اوست باشی قیونك ارتفاعنه مساوی اولوب الت باشی طپراغك ایچنه طوغری اینر . دائره شکلنده بولنان قیونك اغزینه کیریش طرزنده ایکی اغاج وضع ایدرك بو اغاجلره اسقا اولنه‌جق اراضینك وسعت و مقدارینه کوره بر و یا ایکی مقره ربط ایدرلر بومقره‌نك هر برینه اینك طلومندن جسیم قربالر معلقدر.

یوسف علیه السلام ایله ملاقات ایتدکلرنده نبیٔ مشارالیه (اباالنواضح) دنیلان قیو منبعلردن بحث ایدرك بونلر فوائدینی کندولرینه تعلیم بیورمش وتاریخ مذکوردنبری یمنده زراعت قیولری حفرینه و منابع میاهیه تحرینه باشلانمشدر .

مملکتك زراعت عمومیه‌سیده مساعیٔ بشر ایله اخراج و تدارك اولنان بتون صولرك تعیین کمیت ومقداری پك واسع تدقیقات وتحریاته محتاج ایسه‌ده حقل صنعا دنیلان وغرباً حضور وعیبان سلسلهٔ جبالی وشرقاً جبل للوز ونقمك تمل و جنزبه دوغری امتداد ایدن کوچك کوچك اتکاری وجنوباً وعلان جبالی شمالاً ارحب ناحیه‌سیله قاع البون دنیلان اووه‌یی صنعادن تفریق ایدن تپه‌جکارك خط امتدادی ایله محاط اولان و دائما کوزمز اوکنده بولنان قطعهٔ اراضیده میاهك صورت توزیع و استعمالی تدقیق اولنور ایسه نبیٔ مشارالیه حضرتلرینك ارشادات مخصوصه‌سندن صکره یمنده احوال زراعیه‌نك نه‌درجه‌لرده مظهر استحسان اولدیغی و نه قدر منابع بولنرب قیولر حفر اولندیغی استدلال اولنور .

حقل صنعانك منبع صولرینك اکثریسی عیبان جبلندن و برقاچیده سنحان جهتنده حدین جبلندن نشأت ایتمکده در . حدین جبلندن نشأت ایدن غیل الاسود یوقاروده بالمناسبه عرض اولندیغی وجهله متوکل وشعوب اراضیسنی ازوا ایتدکدن صکره روضه استقامتنده شماله طوغری اقوب کیدر. عیباندن نشأت ایدن منابعدن لؤلؤه ، وادیٔ ظهر ، وادیٔ ضلاع صولری همدان ناحیه‌سنی اسقا ایتمکده اولوب بونلردن وادیٔ ضلاع و وادیٔ ظهر پك مشهور و بیوکدر .

عیبان عصر عقبه‌سنده و بیت سبطان دنیلان قریه‌ده ایکیشر، عطان ، مشاش، صنع بیت بوس و ارتل قریه‌لرنده برر و حده‌ده اوچ که جمعاً یکون اون بش غیل نشأت ایتمکده اولوب ارتل قریه‌سندن چیقان غیله غیل الاآف تسمیه اولنور بئر العذب باغچه‌لرینی اسقا ایدن صوبو غیلدندر. ابار شعوبدن نشأت ایدن غیل المهدی، غیل مصطفی، غیل الورید وغیل بیت ابوطالب صولری دخی روضه‌یی ازوا ایتمکده‌در . غیل المهدی مرور زمانله قپانمش اولدیغی حالده ولاة سالفه‌دن عزت پاشا مرحوم طرفندن چیقارلمشدر .

هر قریه‌نك اپنی بر اوکوز و یاخود دوه چکر . حیوان یقوشك اوست باشنه
چیقنجه قربا صویه اینوب طولار و حیوان یقوشك الت باشنه ایندکده قربا
یوقارو چیقوب صویی بوشالتیر. صوچکیلور ایکن بومقره‌لر قوش جبولدیسی کبی
اینجه برسس چیقارر .

صنعانك بولندیغی محل دنیانك الك کوزل مواقعندن اولوب بر بهار دائمینك
تاثیر فیوضاتیله هر دم کسب طراوت ایلر . هله منظره‌سنده‌کی آثار علویت
طویولور شیلردن دکلدر. شرق وغربنده سرانك الك یوکسك طاغلری اتکلرنده
لطیف وادیلری شمال وجنوبنه طوغری واسع صحرالر کوریلورکه ، بوصحرالری
قسماً دره وغیللردن جریان ایدن صولر اروا واحیا ایلکده‌در .

جبل سرانك شرق وجنوبندن صدورایدن بوصولر ایله‌اسقا اولنان وشهرك
شمالی اشغال ایدن برقسم اووه بقله ، بوتجه ، شعیر ، یبانی زغفران تارلالری
بولنورکه بوترلالرك اطرافی چیت صورتنده بین‌العرب اثل دنیلان ایلغین
اغاجلریله تحدید قلنمشدر . بورالرده اتی‌الاسامی نباتلر کوریلوردی .

chichorium bottae	هندباء بری
campanula rigidifila	کوپ چیچکی
heliotropium bottae	وانیلیا
echum longifolium	اکوم لونژیفولیوم
convolvulus arvinsis	یبانی صارمشق
solanum sepicula	یبان یاسمینی
linaria clatini	نوروز اوتی
suaeda baccata	سوئدا (بر نوع اسپناق)
euphorbia variégeta	اوفوربیا واریه‌ژه‌تا
forskahlia tenacisum	فورسقالیا

٥

asparagus scaberulus	قوش قونمز
pinnisetum ciliar	پنیستوم سیلیار
portolacea quadrifalia	سمیز اوتی
ruta tuberculata	سداب درنی
indigofera arabica	نیل عربی (چیوید)
laggera «	لاغژه راعربیقا
pulicaria «	باصور اوتی
artemisia abrutenum	قره پاپین
cnicus lanceolatas	شوكةالمبارك
onopordon subthorpianus	شوكةاليهودالكلاب
verbaseum Yemensis	وربازوم
phelipaea	فیلپائه
marrubium vulgar	فراشبون ابیض
teucrium Yemensis	بلوالارض (كمادریوس)
arva lanata	عرق‌الذهب ابیض

شهرك شمال جهتی اشغال ایدن بازالت صحرالری صنعاوادیسندن بلاد همدانك غیر مثمر اوواسنه قدر بیغین حالنده امتداد ایتمكده در . بوقورو وغیر مثمر اراضیده پك ضعیف حالده زیرده اسامیلری محرر نباتلر كورلمكده ایدی .

fagonia arabica	فاغونیا عربیقا
cleom «	قلئوم عربیقا
trichodesma africanum	تریقودس
blepharis edulis	بلفاریس ادولیس
lavandula pulesceus	لاواندا (اوسطاخوندوس)

népéta mussini	پر صارمشغی
salvia spinosa	اطه چای
" Egyptiaca	مریمیٔ مصری
leucas inflata	لوقاس انفلاتا
otestegia arabica	اوتزتژیا عربیقا
cometes abyssinica	قومت حبشی
arthrosolen somaleuse	ارتروز ولاس
euphorbia ceribrina	اوفوربیا (عمق)
panicum	دره
peganum harmala	(حرمل) اوزرلك اوتی
argyrolobium arabicum	آرژیلو بیوم
pulicaria petiolaris	باصور اوتی
senécio odorus	قوقولی قناریه اوتی
echinops spinosas	اکینوپس
centaurea pallesceus	فرنك قرنفیلی
zallikoféra nudicules	ژالیقوفرا
daemia cordata	دامیا قورداتا
boucerosia forskhali	بوسروزیا
heliotropium persicum	وانیلیاء ایرانی

چای کنارلریله قویولرك صو مجرالرنده شونلر بولنمشدر .

mentha sylvestrus	نانهٔ بری
plantago lanceolata	قرنی یاریق اوتی
rumex nepelénsis	لاباده

سرپیوس	seripus lacustris
دوكون چیچكی	renonculus spec
بیوك بش پرمق اوتی	potentilla reptaus
سیوم تومبرژی	sium thumbergi
كدی اياغی	gnaphalium lutesalbum

صنعانك اكثری محلی علی‌الخصوص بئرالعذب محله‌سیله اوچ چاریك مسافه‌ده اغنیا كروهنك صیفیه‌سی حكمنده اولان روضه [*] بر تفرجگاه اولوب باغ وباغچه‌لریله شهرتشعاردر . بوراده بیوك باغچه‌لر اره‌سنده منتظم مكمل كوشكلر، مفرجلر قوناقلر واردر . روضه‌ده یتشـان اوزوم قریه‌لر وچارداقلر اوزرنده بولنور . كرك بئرالعذب وكرك روضه باغچه‌لرنده اوزوم ، ایوا ، المـا ، ارمود اریك ، شفتـالی ، قیصی ، زردالی ، نار ، جویز ، بادم ، پورتقال ، اغاج قاوونی، اكشی وطاتلی لیمون ، قره دوت اغاچلری بولندیغی كبی زینته متعلق اوقالیپتوس غلوبولوس acacia constantinopls كل ابریشم rubinia pscudo-acacia دنیلان بیـاض صالقم و (acacia farnesiana) عنبر اغاجی (opuntia vulgaris) نام‌صبار وتركجه‌فرنك انجیری اغاجی بر بریجق‌متروطولنده‌ساردونیا وسائر ازهار كونا كون یتشدیرلمكده‌در .

وادئ حده — صنعانك جنوب غربیسنده بر سـاعت مسافه‌ده‌در . قصر غمدان كولكه‌سـنك حد انتهاسی اولمقدنناشی حده تسمیه ایدلمشـدر . اهالیسی زراعتله مشـغول اولدقلرندن خانه‌لری پك متفرق بر حالده ترلالر واغاجاقلر اره‌سنده‌در . وادی مدخلی شرقه‌متوجه اولمق اوزره ایكی جبل اره‌سنده اولوب بورادن اینن بیوك بر ایرمق بر طرفدن لطیف صولرینی قات قات شـلاله‌لر ،

[*] صنعانك صیفه‌سی حكمنده اولان روضه‌یی صنعـا حكمدارلرندن‌جبارلغیله مشهور احمد خانم الیـامی طرفندن بنـا ایدلمش واسمنه نسبتله روضهٔ احمد تسمیه ایتدیرمشـدر . درونده بشیوز قدر خانه ایله صنعانك بیوك جامعی طرزنده اندن دها كوچك فقط دها مصنع وزینتلی بر جامع شریف واردر .

چاغلیانلر، حاصل ایدرك تخمیناً ٤٥ مترو قطرنده وایکی مترو عمقنده مستطیل الشکل جسیم بر حوضه وحوضدن دکرمنه کمال شماتتله دوکلمکده؛ دیکر طرفدن عیان جبلنك اتکلرینه قدو یشیل رنکیله دوام ایدن زردالی وجویز اغاجلری برر قریه حالنی المش اولدقلری حالده روحفزا بر منظره تشکیل ایتمکده‌در . موقعك هرجهتی اکلنجه‌یه، تنزهه مساعد اولدیغی ایچون نیسان ایلرنده مشتاقانه تنزه‌هپ بورایه متوجه‌اولور . حوضك قربنده اولیاءاللهدن شیخ سیدالخروجینك خیرات ومسقفاتندن بر کوچك جامع ایله جهت عسکریه‌یه عائد ایکی طاشلی بر دکرمن موجوددر .

چاغلیانلر کنارنده سرخسیه فصیله‌سنه منسوب بالدیری‌قره (adianthum) شائکیه فصیله‌سندن شوکةالیهودلین دنیلان (hypiociste radiano) نباتلریله ترلا کنارلرنده ویوقاروکی بوغاز جهتلرنده اتی‌الاسامی نباتلر کورلمشدر .

datura stramonium	داطوله
leucas trachyphylla	لوقاس تراشیفیلا
ricinus communus	شجر خروع
haemanthus arabicus	امانتوس عربی
melhenia abyssinica	مولاوی
acacia verugera	اقاسیاورك
lotus spec	فول قاندی
actuca scariola	خس
gompho carpus fruticosus	غومفو قاربوس

وادیٔ ظهر متنه اووه‌سی تحتنده واقع صحرادن اخذ منبع ایدرك روضه‌نك غرب و ١/٤ شمال غربیسنه منصب اولور صنعایه ایکی بچق ساعت مسافه‌ده جبل حضورك شمال شرقیسی ظهرنده واقع اولان بووادی ایکی ساحلنده بولنان باغ

وباغچه‌لری ایله مشهور برصیفیه حالنده اولوب صنعا اغنیاسنك اسكانلرینه مخصوص كوشكلری ، جسیم خانه‌لری و مفرجلری وهرخانه ایچروسنده حوضلر واقار صولری شامادر . اشبو وادینك ظهر تسمیه‌سی ملوك حمیریه‌دن ظهر بن سعد الحمیری‌یه منسوب اولمسندندر .

قریه‌نك شرق جهتنده متفرق مكعب شكلنده هر طرفه نظارت كامله‌سی اولان برقیا اوزرنده (دوبرم) نامنده بر قصر موجود اولوب بوراسی اوائلده زیدی امامارك مسكنی تفرجگاهی اولدیغی روایت اولنمقده‌در .

وادینك بوقسمی صولر ایله محفور اولوب بورادن اعتباراً غره صحره‌لری صاری ویا قرمزی رنكده ییغین حالنده یكدیكری ولی ایدرك غرب جهتنده بولنان بلاد همدان وجبل كوكبانه قدر امتداد ایدر . بعض محللرده ایسه اشبو صحور اره‌لرینه بازالت كتله‌لری فیلون حالنده حلول ونفوذ ایتمش اولدیغی كوریلیوردی . بنی خشیش وبنی حارث جهتلرنده میقا ایله مملو جلالی سنجابی رنكده شدت طبقاتی كورلدیكی كبی جوار سطحنده جبس ومرمر طبقه‌لرندن عبارت رواسب جسیمه‌یه دخی تصادف اولنمشدر .

خلاصه بواراضی دور قامبرینك برانموذجی دیمكدر .

كویك غرب جهتنده (فده) نامیله مشهور طار بر بوغاز اولوب بورادن قارشی قارشی‌یه ایكی سوارینك كچمسی ممكنسزدر . بوطبیعی قپونك ایكی جدارینی تشكیل ایدن غرانیتی قیاعموداً مقطوع اولوب ١٥٠ مترو ارتفاعنده‌در . بوراده صنعاده كوریلان نباتاتك عین جنسلری كورلمشدر .

جبل نقم — چفت زروه‌لی مرتفع بازالت دنیلان صحره‌دن عبارت بركانی برجبل اولوب صنعا شهرینك شرق جهتنده‌در . شهردن نظر اولنور ایسه همان عمودی بر شیوده‌در . جبلك زروه‌سنه جنوب غربی جهتنده واقع یولدن یك صعوبتله چیقیلور بوكا نسبتاً شمال شرقیده واقع طریق دها موافق وملایمدر . بوجبله چیقوب اینمك ایچون یارم كون قدر برمدت صرفی لازمكلور . بر

شهرك باب الشعوب نامندهکی قپوسندن چیقارق الهمدان تپهسی اوزرنده کائن قلعة القصر دنیلان ایچ قلعهیی صاغه ظهر الحمار قرهغولیله دها اوزاقده (فروه بن مسیك) حضرتلرینك [*] تربهٔ شریفلرینی صوله براقهرق بعض اریه ترلالرینی کچدکدن صکره شمال شرقی جهتنه توجیه استقامتله صعوده باشلانلدی . بوراده زمان ثالثه منسوب حیوانات بحریه انقاضنده متشکل طباشیر طبقاتیله انك اوزرنده مارن ، رمل ، غضار طبقاتندن عبارت برخیلی تپهجکلری اشدقدن صکره یارم ساعت ظرفنده درین بربوغاز مدخلنه داخل اولندی بوراسی برنجی زروهنك اوچورملی اتکنه قدر امتداد ایتمکدهدر . بوغازك عمقی ایسه طاش پیغینتیسیله مملودر . بوبوغازك جهت غربیسی اوزرنده بر قرهغولخانه ایله کوزل بر حوض واردر .

بوراده شونباتلر کورلمشدر :

سالوادورا پرسیقا	salvadora persica
سولانوم قواغولانس	solanum coagulens
شوکة الیهودلین	hypocistes forskahbi
قبایا لواندهسی (استخاس)	layandula canesceus
قرد باش اوتی	« pubescens
ماقیرون (اطه چاینك برنوعیدر)	Meriandra bengalensis
اوفوربیا سربرینا	euphorbia cerebrina
قلوتیا ریشاردیانا	cluytia richardiana

[*] کبار تابعیندن (فروه بن مسیك) رضی الله عنه حضرتلری عن اصل اولاد فارسدن اولوب وقت سعادتده حضورنبویده شرف اسلام ایله مشرف اولهرق طرف رسالتپناهیدن (قطعه نامیله) همدان اراضیسندن (رحبه) تسمیه اولنان محل کندوسنه احسان بیورلمش وقومنی دائرهٔ اسلامیته دعوت ایچون امر تلقی ایلمشیدی مدینهٔ منورهدن عودتنده برمدت قلیلهدن صکره ارتحالی وقوعبولمشدر . مدینهیه قدومی تاریخی وفودسنهسنه مصادف ایدی .

aloe tomentosa	صاری صبر
andropogon pectinatus	مكه ایریغی
cheiranthes coriacea	ال چیچكی
argyrolobium arabicum	ارژیرولابیوم عربیكوم
conyza incana	حشیشة الذباب
phagnalon hypoleucum	فاڭالون ایپولوكوم
pulicaria petiolaris	باصور اوتی
notonia semperviva	نوتونیا سمپرویوا
centaurea hochstolleri	فرنك قرنفلی
stachyz palaestina	استاكیز (قره قورتغه اوتی)
otostegia arabica	اوتوزتژیا عربیقا
boeravia peduculos	بوئراویا پدیكولوز
aerva lanata	عرق الذهب ابیض
arthrosolens somaleuse	ارتروسولانس
euphorbia bottaé	فربیون بوتتا

شرق جهتنه طوغری توجیه استقامت اولندقده اوته‌ده بروده دمت حالنده خرنوب خنـاذیر متعفنه (Anagyris foetida) تسمیه اولنان نباته تصـادف اولنیوردی بو نبات قیالرك اعوجاجلی نقطه‌لرنده بیوديكندن دمتلری طوتیله‌رق صعوديمزی خیلیجه تسهیل ایلیوردی . بوصورتله بكدیك یقوشلری بیك زحمت ومشـقتله كچدكدن صكره ینه شرق جهتنه دونمكه مجبور اولندیكه بورادن ینه برخیلی سطوح مائله‌یی آشمق لازمكلیوردی . نهایت جبلك غرب‌جهتنده بولنان زروه حذاسنه كلنه‌یلدی بودار ، كوچـك یوللرده زیرده اعلری محرر نباتات كورلدی .

Boerhavia pédiculara	حشيشة المسهل
aristida spec	(ذو سفاء)
felicia abyssinica	فليسيا ابسنيقا
» richardi	« ريشاردى
arnebia hispidisumae	ارنبيا (حواجواء كاذب)

جبل نقمك سطح واديدن اعتباراً ارتفاعی ٦٠٩ مترودر . بوراده طوبلرله مجهزه درونده عسكر اقامه‌سنه مخصوص قغوشلری وبرحوضی جامع كوزل برقلعه واردر . بوقلعه‌نك تپلری اوزرنده ملوك حميری ابنيه‌سندن وقتيله برخصن ايله جبل مذكورك جنوب شرقيسنده واقع جبل براش اوزرنده اليوم خرابه‌سی كوريلان خصن براش [٠] موجود اولوب بوحصون ملوك بنی شهاب زمانه‌قدر قابل اسكان برحالده ايمش (مخلاف بنی شهاب بونلره انتساب ايدر) جبل نقمك بومرتفع نقطه‌سندن صنعا شهری انجق برنظر قائمی ايله كوريله بيلوب وضعيت سائره‌ده ايسه خط بصر سراجباليله واديلرينه ومشرق طاغلريله حولان جهتنه قدر اوزانوب كيدر . بورادن شمال وشمال شرقه طوغری تمديد نظر اولونجه بلاد همدانی تشكيل ايدن جبل جربان وجبل دمت ، شرق وشرق جنوبده جبل جبر ، جبل لوز وجبلی اسناف ونهايت جبل شرزه جنوب وجنوب غربيده ايسه جبل كنن پك ظاهر اوله‌رق كوريله‌بيليوردی . بوجبل صنعا واديسنك صاغ ساحلنده وتقريباً بركوملك مسافه‌ده در . غرب جهتنده شماله طوغری امتداد ايله شاهره وعيبان نامليرنی الان سلسلهٔ جبالك جنوب قسمی ايسه بنی مطرك سراةالهان نام جبالی تشكيل ايلر .

اووه‌قسمنه كلنجه اوواسع اووه‌يی شمالدن جنوبه طوغری صره‌سيله برطرفدن

---

[٠] براش جبلنك رأسی تخميناً درت كيلومترو وسعتنده اولوب بوراده برحوض ايله برخيلی دكان خرابه‌لرينه تصادف اولنمشدر . بواثار وقتيله بورانك معموريتنه دلالت ايتمكده‌در . بومحلده حفريات اجرا ايديلور ايسه بعض اثارعتيقه‌يه دسترس اولنمسی مأمولدر .

روضه‌نك خانه وباغچه‌لری ، شعوبك خوش ، متفرق برجلری دیکرطرفده صنعا شهر دلاراسیله اماکن عسکریه‌سی وجنت‌اساهزیزصحراسی تشکیل ایدرکه،بونلری طـوپدن دائرهٔ رؤیت ایچنده بولمق قـدر خوش برپانوراما تصـور اولنه‌ماز . بوحوضهٔ لطافتی ، بوساحهٔ حضرایی ساعتلرجه دکل کونلرجه دورلسه تماشاسنه دویوم اوله‌ماز نهایت دونوب اطرافه برنظر وداع احاله ایتدکدن صکره لطیف خاطرات ایچروسنده شهره متوجهاً جبلك غرب وجنوب غربی جهتندن یواش یواش نزول ایدلدی . یوللر غایت دیك عادی کچی یوللرندن عبارتدر . بوراده فنولیت تسمیه اولنان قرمزی ضمور مندفعه نمونه‌لرینه تصادف اولندی .

جبلك بوجهتنده یغمورلری متعاقب سیول ایله سورکلنه‌رك اتکلرنده واقع دره‌لردن نجف نقمی نامیله مشهور بعض نجف طـاشلرینه دسترس اولندیغی روایت اولنمقده ایسه‌ده جبلك بوجهتنك پك‌دیك سطوح مائله‌دن عبارت‌اولوب تدقیق وتحریسی قابل اوله‌مدیغی جهتله براثر ونشانه الده ایدیله‌مامشدر .

جبلك جهت شمالیه‌سندن نبعان ایدن صو دیکر جهتده‌کیلردن دها صـاف وخالص اولمق اوزه سکزقدر صومنبعلرینی حاویدر . صنعا کبارمأمورین‌واغنیاسی بوصودن ایچرلر .

صنعانك ارتفاع موقعیه‌سی حسبیله هواسی پك‌یابس‌اولوب نقصان‌مولدالحموضه (Anoxyémie) دن اولملیدر که فقرالدم بوراده بین‌الاهالی عمومی کبیدر . یبانجبـلرده باخصوص یکی کلان عصبی کیمـه‌لرده محلك ارتفـاعندن طولایی اویقوسزلق،عسرت‌تنفس‌قلبده وجملهٔ دورانیه‌ده‌احتدادکبی‌طاغ خسته‌لغنه‌مخصوص علامتلر ، راحتسزلقلر باش کوستر . تموزك طقوزنجی کونی ساعت‌اون‌ایکیده باب‌الشعوبدن‌چیقیلوب روضه‌یولی صاغه براقیله‌رق شمال وشمال‌غربی‌یه طوغری حرکتله قارتام دنیلان زعفران کاذب ویونجه ترلالری مرور ایدلدی بورادن اعتباراً درحال محصولات ازالمغه اوته‌ده بروده نادراً کورنمکه باشلادی . غرب وشمال غربی‌یه دونلدکده قورو بروادی حذاسنده غیرمثمر طاشلق برمیدانلقدن

چكلدی ساعت بربچقده تخميناً ١٨٠٠ مترومسافه‌ده واقع اولوب جهه‌مزه تصادف
ایدن ضلع قریه‌سنی وبوقریه‌نك اسطوانی شکلنده بولنان برجلریله اوزرلرنده
منظر تعبیر اولنان جهانماليری اوذاقدن تماشا ایدرك عین نام ایله یاد اولنان
وادینك ساحل يمنني دور ايتمك اوزره استقامتمزی غربه طوغری تبدیل ایلدك.
مسافهٔ قليله قطعندن صکره باغ وبساطینله محاط بريغين مساكن چكلدی ظهور
ایدن وادینك ساحل یساری انجق بربچق ساعت ظرفنده طی ایدیله بیلدی‌که
بونك منتهاسی برعقبه ایله نهایتلنمشدی بوکوچك عقبه‌نك برقاچ دقیقه ظرفنده
سطح علیاسنه واصل اولندی اورادن تكرار اینیله‌رك نبتاتدن عاری بروادی
مدخلنه كيرلدی بووادی شمال شرقی‌یه متوجه اولوب بوراسی وادیٔ ظهرك
قطعهٔ علیاسیدر . وادی ظهرك باغچه‌لری بورایه برقاچ کیلومترو مسافه‌ده‌در .

ساعت اوچ بچقده وادینك كذرگاهی اوزرنده بركوچك‌دره‌نك ساحل يمننده
كائن بيت‌انعم سمسره‌سنه واصل اولندی بوراده (Lantilles d' eau) صو
مرجمكی نام نبات ایلك دفعه كورلدی .

ساعت درت بچقده استرله راكب اولدیغمز حالده تحته كوپری اوزرندن
کوچك برایرمان كچلدكدن‌صکره دیك برعقبه‌باشنده حیوانلردن‌اینمكه مجبوراولندی
عقبه‌نك غایت طار بركچید يولی تعقیب ايلك اوزره پیاده اوله‌رق یکرمی دقیقه
قدر صعوده دوام ایدلدی بعده طاشلق برمیدانه كلندی بورادن شمال جهتی تماماً
قپانق اولوب جنوب وجنوب غربی جهتنده وتقریباً اون کیلو مترو مسافه‌ده جبل
خضورك جسم كتله‌لری كورونیوردی . وادیٔ ظهرك شرق وجنوب‌شرقیسنده
واقع دیکیش يوكسكنه مشابه اولان بیکنی كچه‌رك بروادی مدخلنه کیرلدی .

ساعت یدی‌یه‌طوغری صاغمزه تصادف ایدن اوچ کیلومترو مسافه‌ده مرتفع
برتپه اوزرنده واقع المنقب قریه‌سنی كچه‌رك اولاً غربه بعده شماله انحراف ایله
درها قریه‌سنی صوله براقه‌رق کوچك شبام قصبه‌سنه واصل اولدق .

شبام قصبه‌سى

بوقصبه‌نك اسم قديمى (اقيان نحيس) اولوب شبام تسميه‌سى ايسه شبام بن عبدالله بن اسعد بن حشم بن حاشد بن همدانه منسوب اولمسندندر . بوقصبه سطح بحردن ٢,٦٣٥ مترو ارتفاعنده‌در بوراده قيالر ييغين حالنده اولوب اجيق صارى قويو طوغله رنكنه‌قدر الوان اظهار ايدرلر . بوقصبه‌ده حيرت افزا جسيم يكپاره ديركلر وزمان جاهليه‌دن قالمش جسيم كسمه طاشلر بولنديغى كبى حروف حميرى ايله محكوك برخانه ديوارنده آثار عتيقه‌دن بعض طاشلرده كورلمشدر .

قصبه برسور ايله محاط اولوب بوسور ١١٧٩ سنه‌سنده حكمدار اولان سيد احمدك تيزه‌سى طرفندن انشا ايدلمشدر .

شبام قصبه‌سى ناحيه مركزى اولوب بشيوزخانه برجامع شريف ايله برحمامى شامل اولديغى كبى ايكى بيك بشيوز قدر نفوسى واردر . بوندن اوچ يوزى يهوديدر . ابنيه‌لرى طوغله حجمنده كسلمش صارى غره طاشلريله انشا ايدلمشدر . ابنيه وجامعلرنده بر ظرافت معماريه كوريله‌مامشدر . يالكز بعض خانه‌لرك هند كارى قبارتمه‌لرله مزين اوطه قپولريله پنجره‌لرى جداً انفس آثاردندر .

كوكبان ، عروس ، صلح وزبيرات ، اهجر ، وادى النم ، حبابه نام عزله‌لرى جامعدر . اهاليسى غايت ذكى وفطين اولدقلرندن هردرلو ترقى‌يه مائل ومستعددر .

اراضيسى محصولدار اولوب بوراده مصر ، دره زرع اولنور شهرك شمال شرقيسنده وسكز يوز مترو مسافه‌ده واقع بستانلرده اريك ، الما ، ارمود جويز اغاجلرى يتشديرلمشدر .

بوراده تصادف اولنان نوع نباتات حراز وحواليسى نباتاتنه مشابه ايسه‌ده بعض خصوصى نوعلرينه‌ده تصادف اولنمشدر .

solanum hirsutum	سولانوم هیرستیوم
mirabilis palapa	گیجه صفا
ficus pseudo carica	غلاف ثمر کاذبلی انجیر
« salsifolia	فیکوس سالیسفولیا
arisaema enncaphyllus	رجل البقر
commelyna albo vrudos	اوروجك اوتی
pteris serrulata	پتریس سرورلاتا
cheilanthes coriacea	ال چیچکی
crinium abyssinicum	سلب یمنی
dianthus pumilus	قرنفیل
hibiscus micranthus	بودور خطمی
rosa abyssinica	حبش کلی
crassula «	یاره اوتی
conyza incana	قونزا انقانا
centaurea maxima	قنطریون کبیر
primula verticullata	جوخه چیچکی
tylophora yemensis	تیلوفراء یمنی
hypoestes forskahii	شوکة الیهودلین

شبام قصبه‌سنك بولندیغی دیك جبلك زروه‌سنده کوکبان شهری کائندر . دولت علیهٔ ابدی‌الدوامك استیلاسندن مقدم بوراده صنعا امامنه تابع اولمیه‌رق اداره‌سی مستقل ساداتدن برحاکم جالس اولور ایمش .

کوکبان

قصبه‌نك بولندیغی محل جوارینه نسبتاً دها وسعتلیدر ، صنعانك جهت غربی

شمالیسنده واونبر ساعت بعدومسافه‌ده واقع اولان بوقصبه الیوم برخرابه حالنده اولوب اطرافی سور ایله محاطدر . سورك شمال وشمال غربی‌یه اچیلور برقپوسی اولوب بوقپونك قربنده برده قره‌غولخانه واردر . کوکبان قلعه‌سی درونده ایکی بلوك عساکر شاهانه اسکانه صالح برقشله موجوددر . بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۲۹۷۰ مترودر .

بورادن خط بصر بلاد همدان ایله جبل سرانك صخور مرتفعه‌سی اوزرینه طوغری اوزانوب کیدر شمال غربیسنده جبل ماذنك زروه‌سی کورینور . براز اوزاقده کوچك تلاشهر مستحکمی نظرده تجسم ایدر شمال شرقی جهتنده ایسه منتظم بر شکل مخروطیده بولنان حبل دمت جلب انظار ایدرکه بو جبل اوائلده فوران حالنده برینار طاغی اولدیغی آثاریله ثابتدر . جنوب شرقی جهتنده جبل نقمك زروه‌لری فرق اولنه بیلمکده ایسه‌ده سمت جنوبیده افق هرجهته حاکم اولان جبل حضور سلسله‌سیله ستر اولنمش ایدوکندن بوجهت حقیله کشف اولنه‌مامقده‌در . بوراده شونباتلری جزؤدانه قید ایلدم .

اکینوپس	ıhecnops spinosa
هندباء	cichorum pottae
بولینا آبیسنیقا	pullena abyssinica
قرنفیل	diandhus pumilus
یاره اوتی	crassula abyssinica
جذریمانی	daucus yemensis

ایلك سیاحتم کوکبانه قدر دوام ایتمشیدی . قضا مرکزی اولان طویله‌یه بعض اسباب مانعه حیلولتیله کیدیله‌مامشیدی . ۳۲۱ سنه‌سی کانون ثانینك یکرمی سکزنجی کونی مواقع عسکریه‌یی دور وتفتیش ضمننده صنعادن حرکت ایدن اردو ارکان حرب رئیسی میرلوا عزت پاشا وارکان حرب بیکباشیسی کامل

بکدن عبارت بر هیئت رفاقتنده بولنیوردم . طویله یه گیتمه‌لکمز تعلیمات احکامندن ایدی . سیاحتمده‌کی بونقصانك بووسیله ایله اکمال ایدیله‌جکندن طولایی ممنون ایدم . کوکبانده شیخ‌المشایخ حاجی‌محسن شرفینك برجنده بر کیجه مسافر قالندی .

شباطك یکرمی التنجی کونی صباحلین ساعت ایکی یه چاریك قاله‌رق استرله راکباً کوکبانك شمال جهتنده‌کی قپوسندن چیقیله‌رق غرب شمالی استقامتنده حرکت اولندی . یولك صاغنده واقع قشله‌یی مرور ایدر ایتمز صاغده نظریمزه جبل حضورالشیخ ایله جبل نعمود وارەلرنده‌کی مغرب‌الحمام بوغازی منکشف اولیوردی . حرکتمز هپ جهت غربی‌یه متوجه اولدیغی حالده جبل ضلاعك غیر مثمر پلاتوسی اوزرندن سیر ایدلمکده وارەده اشبو جبلی کوکبان جبلندن ناتمام اوله‌رق تفریق ایدن بر وادی کورلمکده ایدی‌که بووادیٔ نعمدر .

اولاً غره‌دن عبارت بر بیغین قیالق مؤخراً قوراسیت دنیلان مصمت بر صخره‌یه کیلور کلمز شمال جهتنده حجر زکاتی قریه‌سی مبنی اولدیغی قیا ایله برابر جبل نعمود اوزرنده مرتسم اوله‌رق جلب انظار ایلیوردی . یوللرده هندبا ، قرنفللر وعلی‌الخصوص بیاض قوش باشی چیچکلریله اوتەیه برویه اوزانوب کیدن سعتر وقونیزا کبی نباتاتدن باشقه شایان تذکار برشیئه تصادف اولنەوردی اوچی چاریك کچەرك تکرار برغره صخره‌سی کلدی‌که صولنده کورینان وادیٔ غروه اولوب بوراده بوده غیل واردر .

بورادن ایلرولدکجه اراضی تدریجاً انحطاط ایتمکه باشلار . ساعت دردده حجر زکاتی قریه‌سی صاغمزده برکیلو مترو مسافەده تکرار کورندی . صولده ایسه نضاع وانك جنوبنده بیت مفرغ وغربه طوغری بکر قریه‌لری یکدیکرینی ولی ایدرك اطرافمزی احاطه ایدیوردی . ساعت دردی چاریك کچەرك وادیٔ غزوه‌یه منصب اولان بردره‌یی کوچك برکوپری‌اوزرندن کچدك بورانك ارتفاعی ۳,۰۳۰ متروردر . بوراده استقامتمزی اولاً جنوب غربی‌یه بعده جنوبه توجیه ایله ساعت التیده رأس‌النقیل دنیلان عقبه باشنده عین نام ایله یاد اولنان قریه

اوکنه کلدك . بوراده بر چاریك قدر ارام ایدلدی . ارتفـاعی ٣,٠٦٠ مترودر
عقبه‌نك التنده ایسه ارتفاع ٢,٨٠٠ مترودر .

ساعت یدیده یولك صاغنده واقع شیرین درع قریه‌سنه برنظر تماشا عطف
ایدرك اولاً جنوب بعده غربه ودهـا صکره جنوب غربی‌یه توجیه حرکتله
یدی بچقده طویله قصبه‌سنه داخل اولدق .

طویله قصبه‌سی

بوقصبه بشیوز خانه ایله اللی دکانی حاوی اولوب کوکبـانك غربنده وبش
بچق ساعت بعدنده‌در. بر باب حکومت قوناغیله قصبه‌یه تماماً حاکم وانك شمالنده
یان یانه موضـوع اوچ مخروطدن متشـکل سیوری برفیا اوزرینه مبنی مستحکم
برقلعه‌سی برمناره‌لی غایت ظریف برجامع شریف ایله اللی باب مسجدی واردر
قصبه‌نك سطح بحردن ارتفاعی ٢,٩٠٠ مترودر .

قلعه‌یه شرق جهتنده واقع دیك یولدن چیقلدی . بوراده ایکی بلوك عسا کر
شـاهانه استعابنه کافی قنوشلرله برده حوض واردر . مسئلهٔ زائله‌ده اوهیجان
آورکونلرده بوراده ، طار اولدیغی قدر دیك اولان ، بومذلقهٔ مهالکده محصور
قلان اوقهرمان عسکرلریمزك حالی ، صوك قطره صولری قانجه‌یه قدر فداکارانه
مقاومتلرینی تخطر ایتدکجه انسانك رعشه‌دار اولماسی قابل دکلدر . باخصوص
صوك ایامده برلحظه تسکین الم جوع ایچون قیالر ارەسـنده اوت طوپلار ایکن
دوشه‌رك هلاك اولان مفرزه جراحی احمد افندینك وقعهٔ المناکی ، محصورینك
آجلقدنده نه درجه‌لره کلدکلرینی اثبـات ایدر . بونلر بوثبـات فداکارانه‌لریله
دکل بزم حتی معـارضینك دخی حیرت وتقدیرینی جلب ایتمشـلردی . بورادن
انظـار شمالده ٣,١٦٠ مترو ارتفاعنده بولنان مسور ، وشمال شرقیده اودرجه
مرتفع مصنعه ویت علمان جبال منیعه‌سیله جنوبده حراز ، عر ، وجنوب شرقیده

جبل حضوروغربده ایسه باشدن باشه برکسوهٔ خضرایه بورونمش، فیاض قدرتك هرجلوه‌سنه، هرتجلیسنه مظهراولمش اومبارك خفاش وملحان جبللرینه طوغری اوزانوب کیدر .

بوقضـا محویت ، شبام نامیله ایکی ناحیه‌یی بنی خیاط ، ثمان ، حدر مسلم ، عبـاس ، بنی‌الکربی ، شاخدیه طلاغ عزله‌یی جامعدر . بوقضـانك ویرکوی سنویسی ١,٠٦٤,٤٧١ غروش اولدیغندن هردرلو سـوء استعمالات ایله برابر بومقدار نظر دقته النه‌جق اولورایسه برکت ارضیه‌سنك وسعت ودرجه‌سنه دائر برفکر صحیح ایدینیله‌بیلور .

عمرانه کیتمك اوزره شبامی ترك شمال وشمـال شرقی‌یه توجیه وجههٔ عزیمت ایله محصولدار برواديدن کچلدی . بوراده ماقیرون تسمیه اولنان اطه چاینه مشابه (Meriandra abyssinica) نبـاتك کوزل چیچکلرینی طوپلامقدن کندیمی الەمدم . یارم سـاعت قدر حرکت ایدلدکدن صکره اوچ کیلومترو اوزاقده وجنوب شرقیده واقع (ثلا) شهر وقلعهٔ مشهورینی سیر وتماشـا ایدرك تقریباً ٣٠٠ مترو ارتفاعنده برکسمه قیانك ذروه‌سنه کلدك . بورادن اعتباراً کوچك بر عقبه یولی کمال زحمتله تعقیبه دوام وبنی بشیر قریه‌سـنی صاغه براقه‌رق عقبه‌نك نهایتنه کلنه‌بیلدی . بوراده اولدیجه یوکسك صرب بربوغازی پیاده اوله‌رق کچمکه مجبور اولدق برمدت طاش یغینیسندن عبارت براراضی‌یی مرور ایتدکدن صکره کمال سلامتله ضلع قریه‌سنه کلدك .

بوراده انجیر اغاجلرینك التنده برمدت ارام واسـتراحت ایتدکدن صکره کوچك بردره‌نك کنارنده شو نباتلری کورمشیدم .

فاغونیا عربیقا	Fagonia arabica
خرمل (اوزرلك اوتی)	Peganum arabica
اوریبوپس	Euryops arabicus
ارتروزولان سومالوز	Arthrosolens somaleuse

قهوه‌خانه‌ده مسافر اولدق . هزیزایله وعلان اره‌سنده تصادف اولنان نباتلر صنعا وجوارینك عین جنسدن ایسه‌ده جالب نظر دقت اوله‌جق (euryops arabicus) ایله وادی ظهرده کوریلان صاری چیچکلی kalancho لردر .

وعلان

وعلان قریه‌سی منبت ومحصولدار بردره ایچروسنده قرمزی برقیانك سطح مائلی اوزرنده مبنی اولوب بکرمی‌قدر ابنیه‌سی ودیوارایله محاط باغچه‌لری واردر . باغچه‌لر بر ایرماق‌ایله اسقا اولنور بوراده هرنوع سبزه وازهارایله اوزوم ، نار ، قیصی ، شفتالی ، اریك اغاجلری یتشدیرلمشدر . صباحلین ساعت اون ایکی‌به چاریك قاله‌رق وعلانك دار وادیسنی جنوب وجنوب شرقی‌یه طوغری متمادیاً تعقیب‌ایله ساعت برده الوصل قریه‌سنك بیك بشیوز مترو غربندن مرور ایلدك . ساعت ایکیده زیاده درینجه اولان بر دره‌یی کچر کچمز خدار نام قریه‌یه مواصلت ایلدك بوقریه وادینك غرب جهتنه طوغری مستنددر .

ایلروده بیت زیادی قریه‌سنی برکیلومتر قدر صوله ترك‌ایله بوغازه‌قدر منتهی اولان برعقبه‌یی صعود ایلدك اورادن تکرار ظهورایله جنوبه طوغری امتداد ایدن واسع بر اووه‌یی مرور ویارم ساعت قدر دیکر بر عقبه نزول ایدلدی‌که بوراسی بزی برنجی اووه‌نك نهایتنه‌قدر ایصال ایلمشدر . ساعت دردی چاریك کچه‌رك جریت‌النقیل نام‌مقهایه واصل اولندی بوقهوه‌خانه باراندن محافظه اولنمق ایچون اویولمش برقیا ایچروسنده‌در .

ساعت آلتی بچقده ضوران جاده‌سنی صاغه براقه‌رق جنوبه توجیه استقامتله یواش یواش برصحرای واسعه کیرلدی حولان جبالنك زروه‌لری صولمزده ایدی سما بلوطلرله مشحون اولدیغندن اره صره‌رعد وبرق صدالری ایشیدیلیوردی بوراده بعض مرتبه Psiadia arabica پسیادیا عربیقا نباتاتندن طوپلادم .

اوچ ساعت ظرفنده جنوب وجنوب شرقی‌یه طوغری معبری محیط اولان مرزغی وغایتله واسع اووه‌یی کچدك .

معبر — قریه‌سندن حرکتزده یوللر جنوب غربه طوغری خفیف میللی وزیاده‌جه قابنجی اولدیغندن بواراضی‌یی آهسته آهسته فقط براز کوچلکله کچه بیلدك . صاغمزده تقریباً اون‌بش کیلومترو مسافه‌ده بعضلری محدب وبعضلری اهرام منحنی ویا ابرهٔ ممتنع‌الوصول شکلنده عجیب‌الشکل برکروه سلسلهٔ جبال ظهور ایلدی . سلسلهٔ مذکوره جبل ضورانه عائد اولوب بونك ارقه زرووه‌سنده قائماً مقطوع بر سطح کورینیوردی . ایشته بوجبلك اتکنده (حمام علی) دینلان اساسی کوکورتلی قاپلیجه‌لر اولوب تأثیر شفا بخشاسیله پك مشهوردر .

ساعت اوچی چاریك کچه‌رك شرقدن غربه طوغری میللی برقیانك اتکنه کلدك تقریباً ۳۰۰ مترو صولمزده برصرت اوزرنده الضیق قریه‌سی بولنیوردی . بوکویك اون ایکی قدر خانه‌سی واردر . برساعت قدر ارام واستراحت ایلدکدن‌صکره حرکتله اشبو قیانك زره‌سنه اون دقیقه‌ده چیقیله‌رق شمال‌غربیده خفیف میللی بر اووایه واصل اولندی برساعت قدر جنوب وجنوب شرقی‌یه حرکت ایله یوکسك برسطحده واقع خراب ضمار کوینه کلندی بعده یولمزی شرق وجنوب شرقی‌یه تبدیل ایدر ایتمز مشهور ذمار قصبه‌سنك مناره‌لری کورونمکه باشلادی . سیاه بازالت معدنندن عبارت صخور برکانیه‌یی کچدکدن صکره کنیش برمزارلغه وساعت یدی‌یی چاریك کچه‌رك قصبه‌یه واصل اولندی .

زمار قصبه‌سی [*]

زمار صنعانك جهت جنوبیه‌سنده واون سکز ساعت بعدنده واقع اولوب قضا مرکزیدر . بوقصبه ناشرالنعم وصفیله معروف یامر بن عمرو ذوالادعار

[*] زمار قضاسنی تشکیل ایدن بلاد عندك سدلری پك مشهور اولوب حیرت افزا اولان انقاضی الیوم موجوددر .

ایدرك ساعت درت بچقده معمر قریه‌سنه کلدك . بوراسی قاع الرقه دینلان واسع ومزغی بر صحرانك مدخلیدر . صحرایی مرور ایتدکدن صکره جبل عنزك سطوح مائله‌لرینی صاغه ترك ایله کوچك سلاسل جبالك شرقندن لحجداك الازرقین قریه‌سنه واصل اولندی بوراده مسدود بر جامع شریف موجوددر .

بوموقعده حجاز مغفرت طرازه عزیمت ایدن صنعا حجاج کرامنه تصادف اولنمشیدی .

ساعت یدیده الارزقین قریه‌سنی ترك ویارم ساعت قدر جنوب شرقی استقامتنده حرکتله جوفه طوغری شمال شرقی یه نازل اولان وادیٔ حارثه منصب اولان وادیٔ ظهری مرور ایلدك . ساعت سکز بچقده صولمزده واطرافی باغچه وایلغین قورولریله محاط برصحرای خوش منظر داخلنده مبنی اولان روضه صیفیه‌سنك مناره وباغچه‌لرینه برنظر تماشا عطف ایلك اوزره برمدت کوچك برغره صخره‌سی اوزرنده مکث وارام ایدلدی بوراسی صنعا اووه‌سی دیمك اولوب ساعت طقوز بچغه طوغری ایدی که باب الشعوبدن صنعا شهرینه عودت اولندی .

برکیجه صنعاده استراحت ایدلدکدن صکره صباحلین ساعت یارم راده‌لرنده صنعانك باب الیمن تسمیه اولنان جنوب طرفده‌کی قپودن چیقارق پیاده قشله‌سیله طوبچی قشله‌سی اره‌سنده واقع طریقدن مرورایدلدیکی اثنادن طوبچی قشله‌سنه اوغرانیله‌رق داخلنده تربهٔ مخصوصه‌ده دفین خاك غفران اولان (وهب ابن منبه) [۱] حضرتلرینی زیارتله اکتساب فیض جاودانی ایلدکدن صکره عرب مزارلغی

[۱] وهب ابن منبه ابن کامل ابن شیخ الصفانی وبرروایتله (الذماری) حضرتلری ابناء فارسدن اولوب اکابر تابعیندن وزمانك اعلم علماسندن ایدی جابر ابن عبداه وابن عباس رضی‌اه عنهما حضراتندن استماع علوم ایلدیکی کبی جماعت کثیره کندوسندن احادیث شریفه نقل ورروایت ایلشلردر . یوزاون درت سنه سنده وفات ایلمش وصنعا خارجنده مقبرهٔ معلومه سنده دفین خاك عطرناك قلنمشدر .

برروایته کوره امیر محمد البرمکی حضرتلری مشارالیهك مقبره‌سنه برمشهد انشا ایدوب عموم ناس طرفندن زیارت وروحانیتیله تبرك ایدلمکدهدر .

اشبو مقبره‌ده جناب حقه استرحامده بولنانلرك دعاسی مستجاب اولدیغی مجربدر .

ارەسندن اووه جنوب وجنوب شرقی یه طوغری تعقیبه دوام ایدلدی بوراسی شرقاً جبل نقم وسراة حولان غرباً بنی مطر اراضیسی اوزرنده سراةالهان ایله کسب تسلسل ایلیان جبل عیان ایله محیط اولوب جبل نقمك اتکلرندن نبعان ایدن صولر وحدەدن جابی اولەرق نازل اولان کوچك درەلر ایله اروا اولنمقدەدر .

ساعت ایکیده دیرسالم قریەسنی صوله ترك ایدرك برکیلو مترو قدر اچیلدق غرب جهتنده بولنان الجراد قریەسنی براز کچدکدن صکره صنعاشهری افقك شمال وشمال غربیسنده کورنمکده ایدی . جنوبه طوغری یولی تعقیبه دوام ایدرك یارم ساعت ظرفنده هزیز قریۀ مستحکمی حذاسنه مواصلت اولندی . هزیزدن استقامتمزی جنوب وجنوب شرقی‌یه تبدیل ووادی‌یی غربه طوغری ایلرولیەرك برکوچك تپەجك اوزرنده کائن مخادر قریەسنه کلندی بوراده قریه اطرافنده شو نباتلر کوریلیوردی .

غومفو قاربوس	gomphocarpus setosus
انارری‌نوم ایسنیکوم	anarrinums abyssinicum
اکیوم سریکوم (انکرك اوتی)	echium sericum

بو تپەیی کچرکچمز شرقده تقریباً درت کیلومترو بعدده حمید قریەسی کورندی وقت ظهره طوغری جبل نقم کوزدن نهان اولمشدی . بورادن غربه طوغری امتداد ایدن کوچك بر وادی کچلدی یشیل کومەلکلی ووادی داخلنده متعدد کویلرله بولك صاغنده تخمیناً اوتوزبش مترو قطرنده بیوجك برحوض واردر .

ساعت یدیده ١٥٠ مترو ارتفاعنده بر تپەیی کچر کچمز صولمزده جنوبه طوغری امتداد ایدن بر وادینك مدخلنده کائن الدوب قریەسی کورلدی. بوراده برقیا اوزرنده براز مکث وتوقف ایتدکدن صکره صاغده ایکی کیلومترو مسافەده غایت منبت ومحصولدار اراضی ایله محاط واون‌بش قدر خانەیی شامل برچفتلکی صاغه براقەرق ساعت طقوزده وعلانه واصل اولندی . بوراده سمسره دنیلان

عمران قصبه‌سی

عمران قصبه‌سی صنعانك جهت شمالیه‌سنده واون‌ساعت بعدنده شمالاً جبل یزید جنوباً وادیٔ ضیان ایله بنی بشیر شرقاً عیال سریحك تینن وغرباً مداع جبالیله محاط قاع‌البون تسمیه اولنان براووانك وسطنده واقعدر .

قصبه ملوك حمیردن هدهاد ابن سرح ابن ذی سحرك عموجه‌سی القیل ابن ذی‌سحر طرفندن‌بنا ایدلمشدر . بوراده مشهوراولان (عمران ونجر) حصنلری بلقیس ایچون دامرأثد طرفندن قاع البونك یوقارو قسمنده انشا ایدلمشدر .

سکزکیلو مترو مربعنده‌براراضی اوزرینه‌مبنی اولان بوقصبه‌نك اطرافی‌دائراً مادار درت مترو ارتفاعنده سنان پاشـا طرفندن انشـا وبیت صعرلر طرفندن تعمیر ایدلمش طاشدن برسور ایله محاطدر .

بوسورك ایکی قبوسی اولوب شرق جهتنده بولنان (باب حاشد) ، غرب جهتنده‌کنه باب اعلا تسمیه اولنور . سـور داخلنده درتیوز قدر خانه ایله بر حکومت قوناغی وحیوان ایله تدویر اولنان ایکی طاشلی بر باب عسکری دقیق دکرمنی وسـور خارجنده وغرب جنوبیسـنده تقریباً سـکز یوز مترو بعدنده بین‌الاهالی حدبه تعبیر اولنان برتپه اوزرنده برطابور عساکر شـاهانه استعابنه کافی برقشله وغایت مکمل یوز یتاقلق برعسکری خسته‌خانه‌سیله برباب جبخانه‌لکی شاملدر .

بیك ایکیوز اسلام اوچیوز اللی قدر یهودی اولمق اوزره جمعاً بیك‌بشیوز اللی قدر نفوسی جامعدر . یهودی محله‌سی التمش بش خانه‌دن عبارت اولوب سور خارجنده وانك جهت غربیسنده واندن سکز مترو عرضنده بر جاده ایله متفرق اولوب تخمیناً بش بچق کیلو مترو مربعنده براراضی اوزرنده‌در .

بوراده منبع واقار صو اولمدیغندن اهالی عمومیتله قیو صویی شرب ایدرلر واراضیلرینی دخی بوصولر ایله اسقا ایدرلر .

بوقضا شرقاً هنوز دائرهٔ فلاح باهرهٔ اطاعته تماميله داخل اولمامش اولان قبائل عاصيه ووحشـيه‌نك مسکون اولدقلری محللرله همحدود اولمسی واوقبائل ایسه‌زیدی امامنك القاآت متواليه‌سنه مجلوب ومغلوب بولنمسی جهتيله اهميتلوجه‌در.

بوقضاده شعیر ، دره وجزؤی بغدای، بقله وعلس وفوا کهدن اوزوم بادم وزردالی حصوله کلیر ایسه‌ده قهوه محصولی یوق دنيله‌جك درجه‌ده جزئيدر .

عمراندن صباحلين سـاعت اونبرده جنوب شرقی اسـتقامتنده حرکت ايله سرانك يوکسك يلاتولرندن لطافت ووسعت کبی اوصافی جامع بيوجك بر صحرا مرور ایدلدی . سـاعت اون ایکی‌یی قرق بش دقيقه کچرك درت کیلو مترو مسافه‌ده بر تپه اوزرنده کائن اولان (نجر) قریه‌سـنه اوزاقدن بر نظر تماشـا عطف ایدلدی . اوصره‌ده اوکمزه جبل دمتك اك جسيم کتله‌لری تجسم ایتمکه باشلادی بوجبل اووه سطحندن ٤٠ مترو مرتفعدر. ساعت برده يولمزی صاغه تبدیل ایله بربازالت صحراسی تعقيب ایدیله‌رك (سریح) قریه‌سـنك اوکندن کچلدی طاشلقدن عبارت اولان بواراضينك اوته بریسـنده لطيف مشجره وچایر چمنلکدن عبارت بعض واحه‌لر کوریلیوردی . سـاعت ایکی‌یی چاریك کچرك صولمزده قالان دمت جبلنك اتکندن مرور ایدلدی بوجبل صخور ناریه‌دن اولوب صخرالرك بعضيسی قرمزی بعضيلری قویو سـیاه رنکده ایدی جبلك ذروه‌سنده ایسه بربرج مبنيدر .

صاغمزه تصـادف ایدن (بنی میمون) قریه‌سی منبت بر اراضـيده وبر تپه اوزرنده کائندر .

اوچه چاریك قاله‌رق ارحب جبلنه تعبیر آخرله (جربان) سمسره‌سنه واصل اولندی قریه ایسه صولده درت کیلو مترو مسافه‌ده (قدم) نام تپه اوزرنده‌در . جبل ارحبك صولنده شرق وشرق شمالی‌یه نازل اولان واسـع وعميق بروادی بولنورکه، جبل دمت کبی منشای ناری برسلسلهٔ جبالك اتکنده واقعدر بووادی، ارحب يوليدر . بووادن اعتباراً اسـتقامتمزی علی الدوام جنوب شرقی‌یه توجيه

طرفندن بنا ایدلمشدر . بوراسی مأرب قطعه‌سنك مركزی حكمنده اولوب وقتیله بوراده زیدیلرك بر دارالفنونی بولندیغی جهتله برچوق طلاب علوم، تحصیل علوم ایدرلر ایمش . الیوم ایكیبیك خانه‌یی یوز قدر دكانی درت جامع شریفی بر حمام ایله برچوق خانلری شاملدر . قصبه‌نك جهت غربیه‌سنده كسمه قیادن انشا اولنمش برده قلعه‌سی واردر . ابنیه‌سی بازالت طاشلریله طوغله‌دن انشا اولنمش اولوب اكثریسی برقاتلیدر . هردرلو ظرافت وتزییناتدن عاریدر . اك زیاده جالب دقت اولان سمسره دینلان خانلری اولوب بونلرك اكثریسی یكرمی اوتوز دوه‌یی استیعاب ایدر جسامتده‌در . بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۲۴۳۱ مترودر .

بوقضانك مغرب انس نامنده بر ناحیه‌سی واردر . اهالیسی عمومیتله زیدی مذهبنده‌در .

قصبه‌نك قارشوسنده واقع هران جبلی اوزرنده مبانئ قدیمه خرابه‌لری كورلدیكی كبی بوجبل صرتلرنده خام حالنده رمانی عقیق وخزع السماوی دنیلان بر نوع مائی واوزرلرنده طبیعی اوله‌رق انواع چیچكلر و سائر اشكال مرسوم رنكارنك طاشلر چیقاریلوب صنعاده موجود یرلی اسلام صنعتكارلر طرفندن طاشلرك جسامت وشكل ابتدائیسنه كوره مختلف طرزده اجرا ایدیلان وتحت احجار[*] نامی ویریلان عملیه ایله طاشلرك لمعان وظرافتی تزیید ایدیله‌رك اعلا یوزوكلر یاپیلمقده در . زمار مدینه‌سنه درت ساعت مسافه‌ده واقع الس جبلنده خالص كوكورت معدنی دخی موجود در .

صباحلین ساعت اون ایكیده قصبه‌دن مفارقتله جنوب و جنوب شرقیه

[*] بوراده صنعتكارلر طرفندن اجرا ایدلكده اولا تراش یك ساده اولوب طاشلر خفیف آتشده بر مدت تسخین ومحیط بولنان طبقهٔ ترابیه رفع ایدیله‌رك جوهر میدانه چیقارلدقدن و اوجی بالمومیلی بردكنكه ربط والصاق ایدلدكدن صكره بین الاهالی سكری دنیلان دكرمن طاشلرینه سورته‌رك مدور ویا بیضی شكل ویردیرلمكددر .

طوغری حرکت اولندی بازالته منسوب صخور اندفاعیه‌دن عبارت برتپه‌نك یاتیقه یوللرندن یوکسله‌رك ساعت برده اوزری بر برج ایله مزین وتقریباً ٦٠ ـ ٨٠ مترو ارتفاعنده قرمزی و سیاه رنکده کورینان طبیعتی برکانی دیکر بر جبلك زروه‌سنی صاغه براقوب کیدرکن همزه تصادف ایدن طالعه‌لی اراضیده یولمزه دوام ایدرك مبذولاً کوریلان شو نباتلری طوپلادم.

Aloe tomentosa	صبر وبری
arisaema enncaphyllum	رجل البقر
kalanchoc brachycalyx	قالانشو براشیقالیقس
Euryops arabicus	یمن العرب سبوردینور
Solanum coagulans	صولانوم قواکولان

ساعت اوچده اللسیس نام مقهایه قربنده برماء جارینك یاننده بولنان قیلنك اوزرینه اوطورلدی بوراده کوریلان اون بر نوع نباتك لیسته‌سی شونلردر:

datura stramonium	داطوله
celsia Bottae	سلسیا
veronica anagalis	وه‌رونیقا
torenia pumila	طورنیا پومیلا
renonculus spec	دوکون چیچکی
indigofera arabica	نیل عربی
crassula abyssinica	یاره اوتی
carissa edulis	قریسا ادولیس
chara spec	صو یوصونی
mentha sylvestris	نانهٔ بری
cyanotis fœcunda	سیانوتیس فکوندا

اینلمكه باشلاملدى. بوراده مقعريتى شمال غربى يه متوجه برداره رسم ایتدكدن صكره
سطح بحردن ٢٫٦٤٩ مترو ارتفاعده بولنان ایكنجى بوغازه كيرلدى . صاغمزده
اون ايكى قدر غايت مرتفع برجلرى شامل بركوى، سمت قدممزده يعنى جنوب
غربيده ايسه بررنك زمرديه بورونمش وادئ برجن كوريليوردى. بورايه اينلمك
ايجون يول مرديوانمسى دينكجه اولوب ميلى ايجابنجه برسرعت ايله عادتا قايه‌رق
اينيليوردى . بوراده تجيله‌ده كوريلان جنس نباتاتك عينه تصادف اولنديغى
كبى اقاسيالر، انجير اغاجلرى واقاناسه فصيله‌سنه منسوب انواع اغاجلر اورمان
حالنده اولوب قصبهٔ مذكوره‌يه منسوب آنيزوت ترزولوزلر ايسه پك كثرتلى
بولنيوردى .

ساعت يدى بچقده منزل قريه‌سى تجلدكدن صكره اشاغيلره طوغرى وادى
كسب اتساع ايلديكندن دره‌دخن كبى محصولات ترلالرى موقعك قوهٔ انباتيه‌سى
درجه‌سنى تعيين وتقدير ايتديريوردى . بز يولمزى على التوالى نزول ايدلمك
اوزره تعقيبه دوام ايدرك ساعت طقوزده سايه‌سى بول بربوغاز مدخلنه داخل
اولدق بوراده شونباتلرى طوپلار ديكر طرفدن جزؤدانمه قيد واشارت ايلر
ايدم .

tephronia elata	تفرونيا الاتا
helminthocarpus abyssinicum	حشيشة الديدان
pterolobium lacrans	بته‌رولوبيوم
senecio hadiansis	قناريه اوتى
coleus arabicus	ريحان
eratobotrys	اراتوبوتريس

بورايه قدر صعوبتله اينلمكده ايكن بورادن اعتباراً يولك ميلى ازالمغه باشلار
بوغاز ايسه ياجين قيا حالنده اولوب بورايه بروادى منصب اولمقده‌در . بوراده
euphorbia arabicaلر كوريليوردى . سطح بحردن ارتفاعى ١٧٥٠ متروده‌در.

ساعت اونده وادی‌یی ترك ایله کوزل دره ترلالرینی شامل اراضی‌یی کچر کچمز صولطرفدن یوکسلمکه باشلادق بوراده کوریلان دخنلر موقعك قوهٔ خارق‌العادهٔ انباتیه‌سنه دلالت ایده‌جك صورتده یدی اوچ مترو ارتفاعنه قدر یوکسلمش اولدقلری کوریلیوردی . غرب جهتنده ایسه جبال شاهقه سلسله‌سیله محدود غایت واسع براووا مشاهده اولنور :

ساعت اونبره چاریك قاله‌رق (المخادر) قریه‌سنه واصل اولندی. بوقریه‌نك التمش قدر خانه‌سی اولوب کیجه‌یی بوراده کچیردك .

صباحلین ساعت اونده کویدن حرکت اولنه‌رق اون ایکی‌یی چاریك کچه‌رك مخادر تپه‌لرینی جنوب جهتندن نزول ایله پك منبت ومحصولدار برصحرایه‌داخل اولدق بو صحرا داخلنده یارم ساعت حرکت ایدلدکده صکره بروادی مدخلنه واصل اولندقده وجه حرکتمزی برقاچ دقیقه قدر غربه مؤخراً مقابل جهتدن منحرفاً غرب وغرب جنوبی‌یه طوغری توجیه ایلدك بوراده بیوجك برحوض یانندن مرور ایدرکن بیوك شمعدان شکلنده (euphorbia arborea) دنیلان بیوك داللی‌فربیونلری الله صولامقدن ، باشقه‌جه تصادف ایدیلان loranthus nouceoux ـ نباتی طوپلامقدن کندیمی الهمدم .

ساعت برده غرب وشمال غربی جهتی برچوق برجلرله‌مزین ومنبت‌تپه‌جکلرله محاط بروادی‌یه کیرلدی بوصورتله اوچ چاریك ساعت جنوب وجنوب غربی‌یه طوغری سیر ایدلدکدن‌صکره طالغه‌لی برصحرادن کچلدی صوله تبدیل استقامت ایدر ایتمز جنوب وجنوب شرقیده (ابشهر مستحکمی) کورنمکه باشلادی . بوقصبه جبل بعدانك اوزرنده مبنیدر . ساعت ایکیده برچوق سمره‌لر ایله بوعان بازارنده‌کی‌قلبه‌لره مشابه‌یکرمی قدر دکانلری شامل (سوق‌السبت)دنیلان بازار محلنی کچدك ساعت درتده غربه طوغری جریان ایدن کوچك برنهر حذاسنه کلندی (Acacia ehrenbergiatum) دنیلان‌اقاسیا چالیلریله‌مستور براووا ایچروسندن وادی‌یی سیر وصعوده باشلادق بو چالیلر اره‌سنده متعدد

بش دقيقه بعدنده (عين‌المريم) نامنده بر صو جارى اولوب بوراسى يريمك تفرجگاهيدر . بورادن جنوب غربى‌يه طوغرى توجيه استقامت ايدلدكده برچوق ماء جاريلرله اسقااولنان واسعجه بروادى‌يه داخل اولنور . يول كرچه براز اعوجاجلى ايسه‌ده هر ايكى طرفى زمرد آسا چايرلر وحبوبات تر لالريله محدود اولديغندن نظر ربادر .

دره كنارلرنده تصادف اولنان شو نباتلرده نظرى جلب ايتمكدن خالى قالميوردى .

داطوله	datura
سلسيا	celsia bottac
ورونيقا (طوشان اوتى)	veronica anagalli
اذن‌الحمار اوسط	ajuga remota
قرنفيل اوتى	dianthus pumilus
قترلى خطمى	hibiscus trionum
حماض قرنى	oxalide corniculata
موسنا (بزنا) اغاجى	helmintho carpum

يريمك جهت جنوبيسنده وايكى ساعت بعدنده اليوم خرابه‌سى مشهور اولان (ظفار) مدينه‌سى واردر مدينهٔ مذكوره ملوك حميردن (ناشرالنعم) لقبيله تلقيب اولنمش اولان (ياسر بن عمرو) نام ديكرله (ذوالفوعارك) بنا كرده‌سى ايدوكى

بريجى صحيفه‌لرنى اشغال ايده‌جك وصو وسائط نقليه‌دن زياده اتعاب ازهان ايدرك نقد وسرمايه‌جه دخى دها بيوك فداكارلقلرى استلزام ايليه‌جكدر .

يغمور صولرندن زراعتجه استفاده اولنمق اوزره سدلر انشاسى پك قديم برزماندنبرو جارى اولوب سد مأربك شهرتى افاقگير اولديغى كبى صمده‌ده‌كى سد خانق پك‌مشهوردر آرتزين اصوليله اك عميق مياه تحت‌الارضك فواره شكلنده صعوديله زراعته خادم‌طريقلر بولنه‌ديغى بر زمانده خطهٔ يمانيه‌نكده ايدر ولوژى نقطهٔ نظرندن تدقيقيله هيچ اولمزسه اراضينك وضعيت ومساعده‌سنه بناءً سدلر تشكيليله يغمور صولرندن استفادهٔ حاضره‌نك توسيع وتزييدى جداً ارزو اولنور .

تاریخلرده مسطوردر . بومدینه بر اراق ملوك حمیریه‌نك پایتختی اولمقدن ناشی
بوراده کلیتلی آثار عتیقه بولنمسی مأمولدر .

ساعت بر بچقده صارف وشمیران قریه‌لرینی صاغه براقوب وینه صاغمزه
اصابت ایدن سیاه لاوبازالت صخره‌سنی کچدکدن صکره ایکی بچقده مرزغی
وواسع براووه‌یه کلدك . بواووه شمال شرقه طوغری خفیفجه میللیدر . بوراده
براز استراحت ایلدیکی صره‌ده سحلبیه فصیله‌سنه منسوب سیا نورکیس طفیلی
cyanorchis parasitica نباتندن طوپلادم . بورادن استقامتمزی اولا
جنوب غربی مؤخراً غربه تحویل ایلدك صاغ وصولمزده اوزاقجه مسافه‌ده
خیلیجه کویلر کوردیکی کبی جبهه‌مزده بوموقعك هر جهتنه حاکم اولان جبل
صومارا بولنیوردی . شماله کیدن وادی‌یی صاغه ترك ایله ساعت اوچ بچقده
جبلك اتکنه واصل اولندی . جبل مذ کورك اتکندن جریان ایدن کوچك
برایرماقده بولدیغم شونباتی (sénecio sumara) صوماره قاریه اوتی نامیله
جزؤ دائمه قید ایلدم . اون دقیقه ظرفنده دیك برعقبه‌یی مرور ایدرك کوچك
برمسجدك یاننده بولنان مقهایه‌یه واصل اولندی . بوراده بولنان برچشمه‌ده
یولجیلر دوه‌لرینی صولاتدیورلردی . بوقهوخانه‌ده نزمله برابر یریم بازارندن
عودت ایدن برخیلی کویلی ودوه‌جیلر بولنیوردی . چشمه اطرافندن (-campa
nula rigidipila) دنیلان کوپ چچکندن طوپلادم . بشی چاریك کچه‌رك
قالدیرم طاشلریله مفروش خفیف میللی بر طریقدن جبل صومارایی آشمغه
چالیشه‌رق بر قاچ دقیقه ظرفنده ذروه‌سی تحتنه آچیلان بوغازك مدخلنه کالندی
بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۲,۸۲۵ مترودر .

بورادن نظر صاغده درین ، حضارت نما بروادی‌یه منعطف اولورکه ،
جبل جهتنده کوریله‌میان نباتلر وعلی‌الخصوص قالقاسیه فصیله‌سنه منسوب
صاری چچکلی (arisaema enncaphyllam) دنیلان رجل‌البقرلر مقابل
جهتده مبذولاً تصادف اونیوردی . جنوب غربی‌یه طوغری حرکتمزده تکرار

بوراده برساعت قدر استراحت ایدلدیکی اثناده هر بدوی عربلرك قهوه خانه‌یه وصول وعزیمتلری اثناده قویونلرندن چیقاردقلری برقامش ایچروسنده بولنان قهوه رنکنده‌کی توزی دیللری آلتنه قویه‌رق مضغ ایلمکده اولدقلری کوریلیوردی لدی التحقیق بونك (بردقان) دیدکلری برنوع انفیه اولوب ترکیبنده ایکی ماده بولنور. برنجیسی تنباکو یپراغی ایکنجیسی سونمامش کرچدر. بونکده ایکی نوعی واردر. بوده ترکیبنه داخل اولان تنباکونك جنسنه کوره تخالف ایدر. برنجیسی حمی اولوب اچیق قهوه رنکنده‌در. بلاد راطبه اهالیسی فوق اللسان وضع ایله استعمال ایدرلر دیکرینه سرات دنیلورکه، بونك لونی دها قویوجه اولوب بلاد یابسه اهالیسی مسواك واسطه‌سیله دوداقلریله دیشلری ارەسنه وضع ایله قوللانورلر بونوعی غایت سرت وخریفدر. سواحل یمانیه وعلی الخصوص حدیده اهالیسی ارەسنده استعمال ایدلمکده اولان (تنبول) نامنده دیکر برنوع انفیه واردرکه. بونی هندستان اهالیسی دخی کثرتله استعمال ایدرلر بونك ترکیبنده درت نوع ماده داخلدر. (۱) یوزقسمده اللی قسم تنباکو یپراغی (۲) بش قسم سونمامش کیرچ « عادی کیرچ اولمیوب مرجان وقوقعه دنیلان اصداف بحریه‌نك تکلیسیله استحصال اولنان کرچدر). (۳) یکرمی قسم تنبول یپراغی نام دیکرله بەتل بیبرینك یانمش اوراقی (٤) یکرمی بش قسم فوفل نامیله معروف اولان آرك جویزیدر.

بوانفیه‌لر دها طوغریسی بوشیه‌لر مدرراللعاب خاصه‌سنه مالك اولوب استعمال ایدنلرده مشاغل ذهنیه قطعیاً دوچار تأخر اولمدقدن ماعدا حرکت وقوت صرفنه اقتدار حاصل ایتمك کرك بوصورتله وکرك حرارت تأثیریله حاصل اولان عرقی تنقیص وفضلات عضویه‌نك اندفاعنی تأخیر ایلك الحاصل اچلغه تحمل اولنق کبی تأثیر وخاصهٔ مجربه‌سنه باقیلور ایسه بونك مانع ضایعات عضویه برماده اولدیغی تعین ایدر.

بورادن حرکتمزی جنوب وجنوب شرقی جهتنه توجیه ایله شمال غربیه

طوغری حفیفجه میللی برصحرایه کلندی افق ایسه جنوب غربی جهتندن قائماً
مقطوع برجبل شاهقك سلسله‌سیله تحدید اولنمشیدی . صحرایی جنوبه طوغری
منحرفاً سیرایده‌رك جانبده بولنان بروادی مدخلنه کیرلدی بووادی بربوغازه منتهی
اولوب اورادن یکرمی دقیقه امتدادنده اولا دیك برعقبه‌نك رأسنه کلدك . غایت
محصولدار برصحرایی مرور ایدر ایتمز یعنی ساعت سکز راده‌لرنده ایدیکه شمال
شرقیده بولنان قپوسندن یریم قصبه‌سنه داخل اولدق .

یریم قصبه‌سی [*]

یریم ، قضا مرکزی اولوب ذمار قصبه‌سنك جهت جنوبیسنده وبدی ساعت
اوزاقلغنده واقعدرکه ، بوحسابجه صنعادن یکرمی بش ساعت بعدده دیمکدر .
قصبه سور ایله محاط اولوب مرزغی بروادیده کائندر . بیك ایکیوز قدر خانه‌یی
واللی قدر دکان ایله اوچ درت خانی برحکومت قوناغیله بر باغچه‌یی برحمام ایله
برده ابتدائی ورشدی مکتبلرینی شاملدر . خانه‌لر یالچین برقیانك اطرافنده
مجتمع حالنده اولوب مولوز طاشلرندن انشا ایدلمش واوزرلرینه چامور ویاتزك
ایله صیوانمشدر . جامعلری الچاق طوانلی ومنارەسزدر . خراب بر قلعه‌سیده
خانه‌لر قربنده‌در . خلاصه شهرك منظرهٔ عموسنده برظرافت کوریله‌مامشدر .
بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۲,٦٦٥ متر ودر . قصبه‌نك جهت جنوبیسندن

[*] بلاد یحصب دنیلان یریم قضاسنك حدود میاهیه‌سی سکسانه بالغ اولدیغی شو
(بقعة الخضراء من ارض یحصب . ثمانون سدا تقذف الماء سائلا) بیتندن استدلال اولنه‌بیلور
موسم یغمورلرینك فیوض موقته‌سی داخل حساب یدلمدیکی تقدیرده یمنك تهامه‌سی
باشدن باشه برچول وجبالیده فائده‌سز برقیالق منظره‌سنی ارائه ایدر . التون کبی صاری
یاموق کبی یموشاق اولان طوپراغنه ورشك آور جمیع اقلیم اولان اعتدال هواسنه رغماً
بوواسع قطعه‌یی مستعد اولدیغی درجه‌ده حضارت وازهاردن محروم براقان یکانه سبب
قلت میاهدن عبارتدر . صویمنك سامان ومعموریت آتیه‌سنك اساسی حکمنده اولوب
اهالئ محلیه‌نك مساعیسی ثمره‌دار ایدلمك وثروت ذراعیه‌جه اس سرمایه اولان اراضیك
قیمتلنمسندن استفاده اولنمق جهتلری ، دوشونیلورسه صو ایله وسائط نقلیه فهرست تأملك

بوقلمون حشراتی یشامقده‌در . بونلرك دریلری الاجه‌لی اغزی ریشی مشقوق صورتنده اولوب باشنك شقاقدن یوقارو قسمی غایت جسیمجه‌در . بوراده شو نباتلری طوپلادم :

اطه صوغانی	scille yemensis
ودالیا ابیسنیقا	wedelia abyssinica
سیقنیوم هومیفوزوم	cycnium humifusum
استریغا	striga hirouta
ابناریا غربیقا	hebenar:a arabica

وقت ظهره طوغری قوم یتاقلریله مفروش افقی برطبقه اوزرندن قرمزی طوپراق بیغنلری اره‌سندن یوله دوام ایدرك صولمده تصادف ایدن و ۳۰۰ مترو ارتفاعنده بولنان جبل بعدانك یماجنه یاقلاشدیغمزده درحال بوجبلدن تبارز ایله وادی‌یی ایکی‌یه تفریق ایدن برقیانك انکنه کلندی بورادن قالدیرم دوشه‌لی یول مرور ایدیلور ایدلمز کندیمزی اب سورینك غرب جهتنه اچیلان قپوسنك حذاسنده بولدق . برچوق دار دولاماجلی یوللر کچلدکدن صکره خانه واصل اولندی . خان مربع الشکل بربنا اولوب الت حولیسی سیوری قوسلی کمرلرله مجهزدر . صره واری ستونلر جانبنده بررر دهلیز حاصل ایتمش اولان بوزمین قاتنده مغازه واخورلر ، اوست قاتده یولجیلر ایچون اوطه‌لر تفریق ایدلمشدر .

اب مدینه‌سی

اب مدینه‌سی تعزك جهت شرقیسنده واون اوچ ساعت بعدنده اولوب مرکز ولایتدن تعزه قدر اولان طریق مواردە اوزرنده واقع قضا مرکزیدر . جعفرالاحضر مخلافی داخلنده السحول وادیسنك جنوبنده بولنان بومدینه حمیریلر طرفندن انشا ایدلمش قدیم بر مملکتدر . اوائلده اسمی (الثجه) ایدی

مؤخراً حمیر خاندانندن بری اب نامنده‌کی سوکیلی جاریه‌سنی بوراده اسکان ایتدیردیکندن اکا نسبتله یاد ایدیله کلمشدر . [*] مدینه‌نك اطرافی غایت مرتفع طاش بر سور ایله مستحکمدر بشیوز قدر خانه‌یی وایکی جامع شریفله اللی قدر دکانی بر بیوك خانی وتخمیناً بشبیك نفوس مسلمه‌یی شاملدر . اهالیسی شافعی المذهبدر .

« یمن شیخلرندن بربنك رسمیدر »

سوقاقلری قالدیرملیدر . ابنیهٔ امیریه‌دن اوله‌رق یالکز بر حکومت قوناغی وسور پیشکاهنده جهت میری‌یه عائد کوزل باغچه وبوستانلری واردر. جامعك قربنده وشهرك اشاغیسنده بیوك بر شادروان اولوب صوبی جبل بعداندن مکمل انشاایدلمش درین مجرالرله کتوریلور مؤخراً متحرك آلتلرله یوقاروده‌کی محله‌لره سوق واساله اولنور . بوصویی جبل مذکوردن مدینه‌یه اساله ایتدیرن بنی‌طاهر حکمدارلرندن عامربن‌عبدالوهابك امناسندن فقیه علی‌النضاریدر .

جبل مذکور بوندن ماعدا الزبیدی نامنده‌کی مشهور نهرك دخی منبعیدر . بورادن نبعان ایدن نهروادئ زبیدی اسقا ایتدکدنصکره بحراحمره منصب اولور.

[*] اب — آیت کریمه‌ده فاکهةً واباً معناسندن مأخوذ درکه مرعادیمکدر .

اب وجوارینه نزول ایدن امطاردن حاصل اولان سیللردخی ایکی‌یه انقسام ایدر . بریسی شمال غربی جهتنه طوغری جریان ایدرك بحر احمره دیکری لحج وادیسنی اروا ایتدکدن صکره ابین اراضیسندن بالمرور بحر عمانه منصب اولور .

مدینه‌نك شمالنده سحول تسمیه اولنان محلدن نبعان ایدن دائمی‌الجریان جسیمجه برصودخی جوار اراضی‌یی اروا ایدرك بویوزدن زراعتجه بیوك استفاده ایدلمکده‌در . اب قضاسی غایت محصولدار اولوب کلیتلی حنطه وشعیر وفاصولیه وسائر هردرلو حبوبات ایله قهوه وورس (gaude) تسمیه اولنان صاری بویا وهردرلو سبزه وعلی‌الخصوص پتاتس وانواع میوه حاصل اولور .

اب قصبه‌سندن مفارقت ایتدیکمز کوندن اعتباراً بورانك موسم مطرینه داخل اولمش ایدك . صباحلین ساعت یارمده مدینه‌نك غرب جهتنده‌کی قپودن چیقارق جنوب استقامتنده حرکته ابتدار ایله حفیف میللی قرمزی غبره صحرالری اره‌سنده سیر ایدلدی یوللرده (hebenaria arabica) ایله (hebenaria macranthe) نباتلری مبذولاً کوریلیوردی بمده براوواپه کلندی‌که، بوراسی غایت منبت ومحصولدار ایسه‌ده اغاج وچالیدن محروم برحالده‌در. جهت حرکتمزی براز جنوب وجنوب غربی‌یه توجیه ایلدیکمزده یعنی ساعت ایکی‌یه طوغری (جبله قصبه‌سی) کورنمکه باشلادی قصبه یولك سمت غربیٔ جنوبیسنده وتقریباً اوچ درت کیلومترو مسافه‌ده واقعدر . بوقصبه بیك بشیوز خانه‌یی وصنعاده‌کی بکریه جامع شریفی طرزنده اندن دها کوچك امرای سالفهٔ عثمانیه‌دن محمود بك نامنده برذات طرفندن انشا ایدلمش قبه‌لی غایت ظریف بر جامع شریفی شامل اولوب یمنك قصبات مشهوره‌سندندر . سطح بحردن ارتفاعی ۲۰۶۷ متر ودر. جبله‌نك اوزرنده واقع اولان (نعکر) جبلی مواقع مشهوره‌سندن اولوب تپه‌سنده‌کی قلعهٔ منهدمه‌نك انقاضی الیوم باقی ومشهوردر . اشبوقلعه آثارقدیمه‌دن اولوب خراب اولمشیکن یمنی برآره‌لق استیلا ایدن صلاح‌الدین ایوبی

طرفندن یمنه والی تعیین قلنمش اولان برادری ملك العزیز اباالفوارس سیف الاسلام طغتکین ابن ایوب طرفندن تعمیر ایدلمشدر .

اب وجبله اهالیسی ، جبله وادیسنده موجود اولوب عربلر بیننده شجر خوندوز نامیله یاد اولنان بش متره ارتفاعنده و طقسان بش سانتیمترو قطرنده بر آغاجك قشرینی سحق ایدهرك توز حالنده انفیه مقامنده قوللانمقدهدرلر بواغاجك یاپراقلری بیضی واوراق مرکبهٔ ثلاثیة التثلیث صورتنده موضوع اولوب اتلیجهدر. کرك یاپراقلرنده وکرك قشر وحشبنده معطس خاصهسی واردر. بواغاجی اکسرمقسزین دستره ایله کسمك قابل اولهمیوب بونك رقیق رندهسنی محلی اهالیسی انفیه صورتنده استعمال ایتمکدهدرلر . تأثیر خریفهسندن طولایی بواغاجه هیچ برحشرات تقرب ایدهمیور صویه قونلدیغنده لذی اججهدر . حشبی اسمرجه اولوب توزی اچیق قهوه رنکندهدر . بز بواغاجه انفیه اغاجی یاخود شجر معطس (l’arbre à éternuer) نامنی ویردك .

جبله یی صاغه ترك ایدرك باشدن باشه حضارت نما بر خیلی مدور تپهلر کچلدی . اب قصبهسی حالا شمال و شمال شرقیده کورنمکده ایدی . جبل عمیبك شمالی تشکیل ایدن تپهجکلر ارهسنده داثروی بر میدان وسیع وعمیقه اچلان اولدقچه مرتفع بر بوغاز کچلدکدن صکره غایت دیك ومخاطرهلی بر عقبه مرور ایدلدی .

ساعت اوچده داثروی میدانه واصل اولدیغمزده تکرار کوچك برعقبهیی مرزغی ودوز بر تپه اوزرندن ایندك استقامتزی علی الدوام جنوبه طوغری توجیه ایدرك اولا دوز بر تپهیی بعده خیلی عارضهلی بر آراضی یی سیر ایتدکدن صکره ساعت دردده چاریك قالهرق جبلك ذروهسنه واصل اولدق بورانك سطح بحردن ارتفاعی ٢٢١٤ مترودر . بورادن نظر شماله یعنی تعز وجبل صبرك کنول عظیمهسی اوزرینه امتداد ایدن واسع بر اووایه طوغری تمادی ایدوب کتمکدهدر .

يولمزه تصادف ايدن برعقبه‌يی يك كوچلكله اوچ چاريك ساعت ظرفنده اينه بيلدك يولمز اوزرنده euphorbia bottac نام نبات جمعيتلی صورتده بولنديغی كبی ضيای شمس شدتله تاثيرينی اجرا ايتمكده اولديغی جهتله قيالرك يتاقلرينه چاربعقده اولان كوچك برچايك كنارنده بولنان برانجير اغاجنك التنده شوبرقاچ نباتی طوپلايه بيلدم :

بر نوع ريحان	coleus barbatus
سيانوركيس	cyanorchis faecunda
ديپترو قانتوس	dıpterocanthus guttatus
قورت پنجه‌سی	polygonum glabcum
الكترا عربيقا	alectra arabica
استريغا	striga orobanchodes
هند جويز اغاجی	adhatoda alava

المحلا قريه‌سنی صاغه براقه‌رق تكرار ايتمكه باشلادق . ساعت يدی بچغه طوغری باران شدتلی صورتله دوام ايتديكندن اون ايكی خانه‌يی شامل اولان سيای كوينه التجا ايدرك كيجه‌يی اوراده كچيرمكه مجبور اولدق .

صباحلين ساعت اون ايكيده تعز يولی تعقيبه مباشرتله برعقبه‌يی صعوده باشلادق تصادف ايدن ديكر برعقبه‌ده dorstenia radiata نام باد زهر اوتندن طوپلادم . يكرمی دقيقه ظرفنده حبلك اتكنه ومتعدد قريه وزمردين تارلالر ايله مزين وادی‌يه كلدك بووادينك ايكی طرفلی ساحلی صوان دنيلان چاقمق طاشلريله محاط اولوب مرزغی يتاقلرندن تصعد ايدن هوای فاسدی بر بچق ساعت قدر تنفس ايدرك طی مراحل ايتدكدن وچايی صاغه براقوب اوچ درت مترو ارتفاعنده سيوری قيالر ارهسندن اقان كوچك صو اقنديلرينی كچدكدن صكره تأثير بارانله مجراسندن فيضان ايدن صو اقنديلرينك اچمش اولدقلری

ازلری حاوی اورمانلقلی بر صحرایه داخل اولندی . وادینك هوای فاسده ومسمومنه بدل بوراده مبذولاً تصادف اولنان یاسمنلرك كندینه مخصوص بوی روحفزاسیله شامه‌مز معطر اوله‌رق سرمست نشاط اولدق .

ساعت بره طوغری اچیق بر اراضی‌یه داخل اولندی . بوراده نرجسیه فصیله‌سنه منسوب اولوب اطه صوغانه مشابه خواص اظهارایدن pancreatum tenufolium یانغره آتوملرك بیوك وخوش رایحه‌لی بیاض چیچكاری روحلری غشی ایده‌جك صورتده باشقه‌جه كشایشیاب لطافت اولیوردی .

ساعت ایكیده القاعده قریه‌سنه بورادنده تعز جبللرینه قدر امتداد ایدن واسع اووانك شمالنده واقع قرق‌متره ارتفاعنده بولنان بر تپه‌نك زروه‌سنه كلدك برقاچ دقیقه ظرفده غایت دیك اولان بوعقبه‌یی عادتا قایارجه‌سنه اینه‌رك اتكنه واصل اولنه‌بیلدی . بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۱٫۶۰۵ مترودر . بولندیغمز اووه‌اولدقجه محصولدار اولوب بعض مرتبه ممالك شمالیه‌نك خالی وواسع اووالرینه مشابه ایدی بوراده بیشكامزه چیقان رمل وغضاردن مركب اولان اراضی زمرد كبی یشیل چایرلرله مستور اولوب جابجا ییتشمش اولان بعض اقاسیا چالیلری نظره چارپمقده ایدی .

بورا قادینلرینك البیسه‌لری برطرز مخصوصده اولوب مائی برجاكت وعین قماشدن طار بردون واوزرینه قرمزی رنكده كنیش بر دیزلكدن عبارتدر .

ساعت درتده طاشلق وغایت عارضه‌لی براراضی تجلدكدن صكره شبه تراشیت زمره‌سنه منسوب ییغندن متشكل برتپه‌یه كلدك بوراده euphorbia cactiforme نام نباتلر كوریلیوردی . بونباته ایلك دفعه خیمه جوارنده تصادف ایدلمشیدی . مذكور نباتك موجودیتندن بوموقعك سطح بحردن ۱۲۰۰ الی ۱۸۰۰ مترو ارتفاعنده بولنان منطقهٔ اراضی ایله عین‌سویه‌ده اولدیغی اكلاشیلیور . وایلرولدكجه نباتاتك تنوع ایلمكده اولدقلری كوریلیوردی .

adenium obesum	عدنیوم اوبزوم
calotropis procera	مودار (عشر)
euphorbia antiquosum	اوفوربیا انتیقوزوم
aloe spec	صاری صبر
hibiscus micranthus	بودور خطمی
cissus rotundifolia	سیاح صارمشیغی
cassia occidentalis	غربی خیار شنبر
acacia pterygocarpa	اقاسیا پتریغوقارپا
» seyal dəl	سکود اغاجی
pavetta longifolia	پاوتتاء طویل‌الازهار
salvadora persica	صالوادوره پرسیقا

اویله‌دن صکره یعنی ساعت یدی بچقده (ریده) اقامتده و جنوب شرقی‌یه طوغری امتداد ایدن محصولدار بر وادینك مدخلنده واقع برمقهایه یقیندن کچلدی . جبل صبرك اك منیع جهتنی صوله براقق اوزره غرب وجنوب غربی‌یه انحراف ایدرك ساعت سکز بچقده قیصه برعقبه‌یی باللرور جبل مذکورك اتکنده واقع کوچك بر میدانلغه کلدك بوراده جبل صبرك جبهه‌سنده تبارز ایدن و ١٥٠ مترو ارتفاعنده بولنان تپه‌نك ذروه‌سنده کائن تعزك اچ قلعه (القاهره) سنك مسافه‌سی تخمین ایدیله‌بیلیوردی . مسجده متصل برانجیر آغاجیله سایه‌دار اولان چشمه‌نك اوکنده برقاچ دقیقه توقف واستراحت ایدلدکدن صکره غربه طوغری اینیله‌رك اوزری عساکر شاهانه اقامه‌سنه مخصوص باراقه‌لر ایله مجهز وبشیوز مترو ارتفاعنده اولان دوز تپه‌یی صوله براقه‌رق ساعت طقوزی چاریك کچه‌رك تعزك باب‌الکبیر نامنده‌کی شمال شرقیده واقع قپوسندن شهره داخل اولدق چارشونك جادهٔ کبیرینی تعقیب ایله غلبه‌لق ازدحامندن ، الیش وریش کورولتیلری اره‌سندن کچه‌رك چارشونك نهایته

بعده صوله دونه‌رك مستطیل شكلنده بر مداخجغه واصل اولندی . بومیدانده
بولنان قهوه‌خانه‌نك اوكنده حیوانمدن ایندم .

درحال ظرافت اثناسیله مشهور اولان مظفر جامع شریفنی‌زیارتدن كندیمی
آله‌مدم .

تعز قصبه‌سی

تعز مدینه‌سی صنعانك جهت جنوبیسنده والتمش ایكی ساعت بعدنده جبل
صبر تسمیه اولنان یوكسك برطاغك اتكنده وجهت شمالیسنده كائندر . بومدینه
تعز سنجاغك مركز اداره‌سی اولوب شمالاً وغرباً حدیده سنجاغیله جنوباً
وشرقاً عدن قطعهٔ مستقله‌سیله محدوددر . بوراده مخا اسكله‌سنه یكرمی درت
وعدنه قرق ساعتده كیدیلور .

بوراسی مقدما اوزدمر اوغلی عثمان پاشانك ثمرهٔ غیرت وبسالتی اوله‌رق
ممالك عثمانیه‌یه الحاق اولنمشیدی . اهالیسی (اصبحیون ، اقدمیون ، بنی طفیل
بنی مجید ، وذورعین ، همدان ، ذویزن ، آل‌مكرمان ، بنی مسكسك ، بدحج ،
اسودیون ، ربیعیون ، رنادیون) بطون وذریتلرندن منشعب اولوب عمومیتله
شافعی‌المذهبدر .

بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۶۵۲,۵ مترودر . درجهٔ حرارت وقت
ظهرده ۲۷ ایله ۲۸ درجه بیننده‌در . اثنای لیلده یكرمی‌یه قدر تنزل ایدر .
موسم صیفده سحاب یومی اوله‌رق اوكله‌دن صكره ظهور ایدر یغمور ایسه
هركون عین ساعتده اولمق اوزره یدی ایله سكز آره‌سنده نزول ایلر .
شهرك جهت جنوبیه‌سی ذكر اولنان جبل صبر واطراف سائره‌سی اوفق تفك
تپه‌لرله محدود عارضه‌لی بر زمین اوزرنده واقع اولمسی وجهت شمالیه‌سنده
(هشمه) دنیلان محلده اوفق بر كوی بولنمسی جهتیله هواسی وخیمجه‌در .

بالخصوص كیجه‌لری طلوع شمسه قدر تفاوت حرارت تأثیرندن اولمیدركه هواسنك وخامتی تزاید ایدر .

تعز مدینه‌سی مظفر بن شرف الدین طرفندن طقوز یوز تاریخلرنده انشا ایدلمش ایكی اوچ مترو ارتفاعنده شرقدن غربه طوغری ممتد غیر منتظم ذواربعة الاضلاع شكلنده بر سور ایله محاط اولوب بونك ضلع غربیسی زیاده محدب برخط كثیرالاضلاع صورتنده‌در . جنوب شرقی زاویه‌سنده القاهره تسمیه اولنان ایچ قلعه بولنور . شمال شرقیسنده‌كی زاویه پك حاد اوله‌رق تبارز ایلمشدركه ، بو بورنی صرب بر تپه اشغال ایلر . بو سور طوپراقدن اعمال ایدلمش وسطح خارجیسنه طوغله قاپلاتلمشدر . درت قپوسی واردر . شرق جنوبیسنده واقع اولان باب حضریة الیوم مسدود اولوب دیكرلری مفتوحدر باب موسی ، باب كبیر ، باب مداجر نامله‌یله یاد اولنور . بو اوچ قپوده عساكر شاهانه اقامتنه مخصوص بر نظامیه قره‌غولخانه‌سی واردر . تعز قصبه‌سی درتیوز قدر خانه‌یی بش عدد جامع شریفی وایكی حمامی ویوز قدر دكانی شاملدر . ایچنده بیك بشیوزقدر نفوس مسلم واللی قدر یهودی ساكندر . اماكن امیریه‌دن برحكومت قوناغی وحبسخانه برطوپچی قشله‌سیله مدینه‌نك جهت شرقیسنده واون دقیقه بعدنده برطابور عساكرشاهانه استعابنده برباب پیاده قشله‌ٔ همایونی وحوض اشرف نام محلده سكبان یتاقلق برباب عسكری خسته‌خانه‌سی برمكتب رشدیه واعدادیه ایله غربا خسته‌خانه‌سی ، اجاره‌لری بلدیه‌یه عائد درت باب منزل وایكی مغازه وتعزدن زبیده كیده‌جك طریق اوزرنده وایكی ساعت مسافه‌ده عسكری طحنیاتنه مخصوص مكمل بر صو دكرمنی واردر .

تعزك خانه‌لری برقات اوزره غیر منتظم طاشلرله انشا ایدلمش اولوب هیچ برزینت مخصوصه‌یی حائز دكلدر . یالكز بیزانس اصولنده قبه‌لی ومناره‌لی بش عدد جامع شریفی اولوب بونلردن الك ظریفی مظفر جامع شریفیدر . بو جامع التیوز یتمش الی تاریخنده امام مظفر بن شرف الدین طرفندن جبل صبرك سطح مائلی

اوزرنده انشا ایدلمشدر . مربع شکلنده اولان قاعده‌سنه اوچ بیوك واون ایکی کوچك قبه اوطورتلمش واطرافنه صورت منتظمه ده پارمقلقلی پنجره‌لر اچلمشدر. ایکی مناره‌سی واردر . بوجامعك قسم خارجیسی بیاض خرج ایله صیوانمش اولدیغندن جبلك قویو سیاه رنکده بولنان صخورینه قارشی جامعك هیئت عمومیه‌سی ضیای شمسك انعکاسیله پارل پارل پارلیه‌رق انظار تماشایی اوجهته جلب ایدر.

جبل صبردن نبعان ایدن ماء لذیذ عمومیتله جهت شرقیسندن شهره منتظم طابطاب صویوللریله اجرا واساله اولنور بوساقیه‌لردن برنجیسی مظفر ساقیه‌سی اولوب بونك منبعی جبل صبرك تعزه برنجق ساعت مسافه‌سنده واقع حدنان عزله‌سنه مضاف اشانی قریه‌سیدر .

اشرفیه ایله سنان پاشا ساقیه‌لری عین عزله‌نك سوائل قریه‌سندن اخذ منبع ایدرلر .

دردنجیسی مفتی ونام اخرله حسینیه ساقیه‌سی اولوب تعزه برچاریك مسافه‌ده واقع اکمة الصبره نام محلدن نبعان ایلر .

تعز ونواحیسنده صنعا وروضه‌ده اولدیغی کبی جوزدن ماعدا هرنوع میوه وسبزه یتشدیرلمکده‌در بورانك خرماسی براز ضعیفجه اولوب حالبوکه عنبه (mango) وموزی پك کوزلدر یالکز مخا طریقی اوزرنده واقع دریبات وادیسنده یتشدیریلان موز پك اوقدر مقبول دکلدر . داخل شهرده صورت منتظمه‌ده طرح وتنظیم ایدلمش باغچه‌لرله فسقیه‌لر واردر . شهرك وسطنده واقع بستان حسینیه جمله‌سندن دها منتظم اولوب اوراده برچوق اغاجلر میاننده (salix alba) دنیلان آق سکود کورلمشدر بواغاج یرلی محصولی اولمیوب ایراندن نقل ایدلمش اولدیغنه شبهه‌م یوقدر . عدین جهتلرینه مخصوص اوله‌رق یتشدیرلمکده اولان وبین العرب ورس (gaude) دنیلان صاری بویادن اوروپایه تکلیتلوجه اخراجات وقوعبولمقده‌در .

جبل صبردن قصبه‌نك جنوب شرقیسنه نازل اولان دره‌لرده جسیم تیمورهندی

و (caroubier) خرنوب (كچی بوینوزی) اغاجلریله دها یوقارولرده لطیف المنظرقات اغاجلری وبواغاجلرك اوته‌بروسنده كومه حالنده برشكل سادكیده كوریلان كوچك كوچك قریه‌لر خوش برمنظره تشكیل ایدیپوردی خلاصه انسان اطرافنده هرنره‌یه باقسه ، نه‌طرفه عطف نظردقت ایتسه كندیسنه سزای تدقیق برجهت عرض ایلدیكنی كورر . شهرك شمالنه طوغری امتداد ایدن دالغه‌لی حوالی تماماً خیه‌ناحیه‌سنه آكدیرییور كوچك تپه‌جكلر اره‌سنده بین‌العرب قصص دنیلان (euphorbia cactiforme) لر ایله محصولدار وادیسنده‌دره‌ شعر ، خنطه ، سیسم ، مصر ، باقله ، خردال تارلالری بولنیوردی .

بوحوالیده الده ایدیلان نبات واذهار شونلردر :

cissus rotundifolia	سیاح صارمشغی
cardiospermum truncatiom	قاردیوسپرموم
acacia arabica	سنط عربی
pavetta longiflora	پاونتا لوژیفلور
macrura nervosa	ماقرورا رووزا
cappars galeata	كبار اغاجی (قناد هندی)
celastrus arbutigolius	سلاستروس
ziziphus spina	عناب اغاجی
boucerosia forskahli	بوسروزیا
tournifortia subulata	حشیشة تورنیفور
» bottae	» » بوتتا
blepharis edulis	بله‌فاریس ادولیس
Dipterocanthus guttatus	دیپتروقانتوس
tragia mitisvar	تراژیا
crinum abyssinicum	سلب

طوپاق	cyperus spec
سلاژینالا	selaginella imbricata
سالوادورا پرسیقا	salvadora persica
عدنیوم اوبزوم	adenium obesum
غومفوقارپوس	gomphocarpus setosus
دمیا اکستانسا	daemia extensa
حشیشة المسهل	bouerhavia verticellata
فربیون بوتا	euphorbia bottae
فربیون کبیر قدما	» antiquosummajor
» صغیر قدما	» » minor

تغر وجوارنده همیتلی معدنیاته تصادف اولنه‌مامشدر . یالکز جهت شرقی
نوبیسنده واون التی ساعت بعدنده واقع حجریه قضاسنه تابع حماء غرله‌سنده
یاع قریه‌سی جوارنده حززج وشوال جبللرنده خالص هوی تعبیر اولنان
دن کموری ایله (لینیت) تعبیر اولنان یتومی طاش یاغی معدنی کورلمش
معدنلری بالذات معاینه‌مده هرایکیسیده زیاده مقدارده مادهٔ قاریه‌یی حاوی اولدقلرندن
روقات مقامنده استعماله شایان بولنمشدر .

جبل صبرده بعض تحریاتده بولنمق واك یوکسك محله قدر چیقارق (حصن
روس) دنیلان وقبل الاسلام انشا ایدلمش اولان شاتو خرابه‌لرینی زیارت
لك املیله تعزده اقامتمی برقاچ کون تمدید ایلدم ، جبل صبرك سطوح اسفلنی
دم طولاشدم وقصبه‌نك شمالنه تصادف ایدن تپه‌نك اوزرینه قدر چیقدم‌مهم
یاته دسترس اوله‌مدم. اغستوسك اون دردنجی کونی صباحلین ساعت ایکی‌یه
زیك قاله‌رق ریده‌یه طوغری بعض تحریاتده بولنمق اوزره اب طریقی تعقیب
دم ساعت‌اوچ بچقده ریده یولنی طوتدم جبل صبرك زروه‌سی جنوب وجنوب
بی استقامتنده ظهر حمار کبی کورینیوردی. بشه چاریك قاله‌رق شرق وجنوب

شرقه کیدن کوچك فقط محصولدار بر وادی‌یی چیقمغه باشلادق ایلرولدکجه
وادی معوج بر بوغاز شکلنی آلدی . بوراده کورولان نباتات اوفوربیا قاقیفورمه
ایله اقاسیا وعناب اغاجلرندن عبارت اولوب بونلره بعض محللرده کوریلان
یاسمینلرده علاوه اولنه‌بیلور .

ساعت بش بچقده مرتفعجه بر بوغازی کچه‌رك عین نبات وچالیلرله مستور
دالغه‌لی بر ناحیه‌یه کلدك یول کنارلرنده فربیون عربی نباتی کوریلیوردی بعده
معوج فقط انظاری مفتون ایده‌جك درجه‌ده حضارنما بر وادی‌یه کلندی بوراده
فربیونلرك ندرتنه مقابل اقاسیالر ، قادابا ، غرمویلر ، یریلر بیننده حلوسیه
دنیلان قریسا وانجیر اغاجلری چوغالمقده ایدی .

ساعت یدی بچقده ایکنجی بر بوغازه کلدك بوراده نظر طالعه‌لی براووه‌یه
منعطف اولیوردی افق ایسه جنوب وجنوب غربیدن جبل سحمه ایله محدود
ایدی . صاغمزده مقابل جریان ایدن بردره‌ده اقاسیا ایله دوغلاراغلار
اغاجلرندن مرکب برقورو بولنوردی . بوراده تکرار سینوسه‌قال میونلری
کورلدی . تصادف ایدن برعقبه‌یی ۹۰ مترو قدر نزول ایتدکدن صکره اوکمزه
کلان اووه‌ده برقویونك یاننده برچاریك ساعت قدر استراحت ایلدك. اوصره‌ده
بغتةً ظهور ایدن برفورتنه اوزرینه شرق وشرق جنوبی‌یه طوغری حرکتله
واسع ومحصولدار براوه‌یه کلدك بوراسی روم‌ایلی اووالرینه مشابه ایدی بوراده
اتی‌الاسامی نباتلر کورلدی :

conyza pyrrhopappa	حشیشة الذباب
carissa schimperi	صلوسیا
barberia acanthod	باربریا
acalypha fruticosa	اقالیفا
celastrus arbitifolius	سلاستروس
crctolaria squamigera	قروتولاریا

نیل ارژانتا	indigofera argenta
قالانشو	kalanchoue brachycalyx

منحط وکیللی براراضی‌یی کچدکدن‌صکره ساعت اونده هرطرفی مکشوف برجبل سطحنه واصل اولندی . قبه‌لی برتربه‌یی صوله ترك ایدرك برسمره‌ده کیجه‌یی کچردك . بورادن‌جبل صبرغرب شمالی‌استقامتنده کورینیوردی بوموقعك سطح بحردن ارتفاعی ٦٤٧ متروددر .

ایرتسی کونی کلدیکمز طریقله‌تعزه عودت ایدرك برکون استراحت‌ایلدکدن صکره زبید وبیت‌الفقیه طریقیله حدیده‌یه متوجهاً اورادن مفارقت ایلدك .

اغستوسك اون التیجی کونی ساعت بری چاریك کچه‌رك تعز مدینه‌سنك شمال غربیده واقع باب موسا نام قپوسندن چیقارق مزارستان استقامتنجه غربه طوغری حرکت ایدلدی اوفوربیافاقیتفورم چالیلرینك اره‌سنده سیاه غرانیت صحراسیله تحکیم اولنمش درینجه بروادی‌یی کچه‌رك ردوزلکه بورادن اولا غربه مؤخراً غرب جنوبی‌یه انحراف ایدرك دالغه‌لی برحوالی‌یه‌کلدك بوراده فریبونلر برینه اقاسیالر وانیزوت تزییوسلر قائم اولمشیدی .

ساعت اوچده صو ایله متحرك بردکرمنی تقریباً یوز مترو صوله براقوب جنوب استقامتنده عارضه‌لی براراضی اوزرندن کچلدی . ساعت بشی چاریك کچه‌رك متروك‌رایکنجی دکرمنك یانندن وادی‌یی صعودایله طار بربوغازه کیرلدی اوراده senecio odorus قوقولو قناریه‌اوتی یك‌مبذول برصورتده‌بولنیوردی . وادی‌یی دوندیکمزده جبل صبر کوزدن غائب اولوب یالکز شرق جهتندن کورینور کورنمز برحالده ایدی .

ساعت بش بچقده قرمزی قونولیت صحرالری اره‌سندن ترشح ایدرك نازل اولان براق صویی حامل‌اوچوروملی بردره‌یی‌سرعتله طی ایله برچاریك ظرفنده سوق‌الرمضانه مواصلت واوراده برسمرده استراحت ایدلدی . بوکوی اللی

خانه‌یی شامل اولوب جبل حبیشك اتكنده واقع بر كوچك تپه‌نك دوز سطحنده مبنیدر . بوراده جمعه ایرتسی كونلری برپازار قوریلور . بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۱۱,۷۵ مترودر .

وقت ظهردن صكره یعنی ساعت سكزه چاریك قاله‌رق اهسته اهسته یوله دوزلدك غرب وشمال غربی جهتنه طوغری ایتمكه باشلادق ۳۰۰ـ۴۰۰ مترو عرضنده ، مرتفع جبال ایله محاط بر وادی‌یی تعقیب ایتمكه باشلادق یارم فرسخ برمسافه قطع ایلدكدن صكره یولمزه تصادف ایدن دوره ترلالری اطرافده شونباتلری جزودانمه قید ایلدم .

زراوند مسنن	aristolochia bractcata
اقالیفا	acalypha friticosa
صاری صبر	aloc spec
سیدا آلنیفولیا	sida alnifolia
بودور خطمی	hibiscus mieranthus
نیل ارژانتا	indipofera argenta
تفاح عجایب	momordica balsamim

ساعت سكزه طوغری وادینك عرضی ایكییوز مترویه تنزل ایتدی . بز صولمزه تصادف ایدن ایكی اهمیتسز كویی براقه‌رق جنوب بعده شماله طوغری حركت ایله طقوزی چاریك كچه‌رك عایدان قریه وپازارینه واصل اولندی . كیجه‌یی بوراده كچیردك بوقریه‌ده شایان قید برشیء كوریله‌میوب یالكز وادیسنك جنوب جهتنده برچیوید فابریقه‌سی واردر .

صباحلین ساعت اون ایكی‌یی چاریك كچه‌رك كویدن حركتله وادی‌یی صوله ترك ایدرك اولاً غرب بعده شمال جهتنه طوغری حركت ایلدی . عایدان كوینندن اعتباراً euphorbia cactifome لر كورلمكه باشلادی ساعت ایكی‌یی

چاریك كچەرك یولمزه تصادف ایدن برکوچك ایرمی آتلایەرق چالیلر ایله مستور تپەجكلر ارەسندن ایتمكه باشلادق بوراده شو نباتلر:

acacia tortilis	اقاسیا طورتیلیس
» seyal	سكود اغاجی
indigofera pancifolia	نیل (چیوید) قلیل الاوراق
salvadora persica	صالوادوره پرسیقا

كورلدیكی كبی اقاسیالر ارەسنده واقع كوچك تپەجكلر اوزرنده عناب و انجیر اغاجلری بر كوچك اورمانجق تشكیل ایدیوردی .

برساعت ظرفنده اورمانلرله محاط بربوغاز مدخلنه داخل اولندی بوبوغاز ساعت طقوزده كنیشلمكه باشلادی شماله طوغری دونلدكده افق یوكسكجه بر سلسلهٔ جبال ایله محدود اولمق اوزره طالغەلی بر اووایه كلندی براز صكره متعدد خرما اغاجلرینی شامل بر اراضی ووادیٔ هیداندن كلان ٣ ــ ٤ مترو عرضنده بولنان نهر كچلدی. بونهر جوارنده شو نباتلر بولنیوردی :

salvia papposa	اطه چایی
bouccrosia	بوسروزیا
celastrus arbutifolium	سلاستروس
cordia ovalis	نبق اغاجی
ehretia abtusifolia	اهرەتیا

نهردن شماله طوغری حركتله اوزری اورمانلقلی بر قریه اوكنه كلندی . بوراده صالوادوره پرسیقا پك مبذول بر صورتده كوریلیوردی ساعت بشده بربوغازه داخل اولندی . بوراده بر چوق میمونلره تصادف اولنمشیدی بعده بیانیٔ قورقیع بروادی انجروسندن قیصه برعقبه اینلدی دوره ترلالری ارەسنده انجیر وتریكیاء منق اغاجلری كوزل بر اورمانجق تشكیل ایدیوردی . بر دره كنارنده اون دقیقه قدر مكث و ارام ایدلدكدن صكره وادی‌یی ایتمكه باشلادق.

وادی کتدکجه اتساع کسب ایتدیکندن طالغه‌لی بر میدانه کلدك یولمز غرب وشماله متوجه اولدیغندن صاغمزده بولنان برچوق کویلری ترك ایله وقت ظهرده یعنی ساعت التی‌ده برقویونك یاننده استراحت ایلدی اوراده تیمور هندی اغاجنك التنده برچوق کوی قیزلری اوطورمشلردی بزم ورودیمزدن طولایی اصلا چکنمدیلر دوه‌جیلرمز حیوانلری صولایوب جبل براشه‌قدر یوللرك امنیت تحتنده اولدیغنی تأمین ایتدکارندن یولمزه دوام ایلدك

ساعت سکزه چاریك قاله‌رق استقامتمزی شمال غربی‌یه تحویل ایله ساعت اون‌بچقده درین ومرزغی بر وادی‌یه منصب اولان واطرافی اورمانله محدود برکوچك دره‌یه اینلدی بوراده کادیٔ عطری دنیلان (pandanus odora-tissimus) نام نباتك کوزل قوقولی ازهار (اسپادیس مذکر) ندن طوپلادم بونی عربلر باشلرینه صوقارلر .

براز ایلرود، صوبی بولانق ومواد عضویهٔ متحلله‌یی حاوی کوچك برنهری کچدك . مرتفع قیابی صاغه ترك ایدرك قوملی کوچك بر پلاتویی مرور ایدر ایتمز قبه دنیلان برمحله واصل اولندی . بوراده اون ایکی قدر عریش واردر. ایچروسی برچوق کرسیلرله مجهز برعریشه کیره‌رك اوراده برازاوزاندق جبل براش یوللری امنیت تحتنده اولمدیغندن کیجه‌یی بوکویده کچیرمکه مجبور اولدق .

صباحلین ساعت اونبر بچقده یوله چیقلدی تیمور هندی واقاسیا اغاجلریله براورمان تشکیل ایتمش اولان برحوالی‌یی کچرایکن اورمانلق ایچروسنده صاری شابقه‌لی بیوك قطرلر (champions) کورلدی . یورغونلغم حد غایه‌ده اولدیغندن بومنظارلردن طوپلامغه موفق اوله‌مدم . اقشام بره چاریك قاله‌رق بر نهری ایکی محلندن کچمکه مجبوریت کورلدی ساعت ایکی بچقده نهری صوله براقه‌رق یوکسکجه جبال ارهسنده واقع برتپه اوزرنده بولنان عبد قریه‌سنه کله‌بیلدك بوراسی یکرمی عدد عریشی جامع برکویدر . بوراده portolacéa oberacca بقلهٔ حمقا دنیلان سمیز اوتلری بولنیوردی .

ساعت اوچه چاریك قاله‌رق شمال غربی جهتنه طوغری حرکت اولندی یولك هرایکی جهتی اقاسیا چالیلریله مستور ایدی . جبل‌براش صولمزده‌بولندیغی حالده سرحا نهرینك صاغ ساحلندن جبلك اتکنه واصل اولندی درەنك ٣٠٠ متروبعدنده اولان دیکر ساحلنده ایکی اوچ عدد طاش ابنیه ایله اون‌قدرچالیدن انشا ایدلمش شکل مخروطیده قلبه‌لر بولنیوردی .

ساعت بشه چاریك قاله‌رق چیتدن خانه‌لری شامل اولان ایکنجی برکویی صوله ترك‌ایله شمال‌وشمال غرب‌استقامتنده غایت منبت ومحصولدار براوواکچلدی. ساعت بش بچقه طوغری تکرار سرحا نهرینی مرور ایدر ایتمز تهامه‌نك قومدن عبارت صیجاق چولنه کیرلدی برمدت اقاسیاچالیلری ارەسندن کیدیله‌رك(حیس) قریه‌سنك ایلك خانه‌لری حذاسنه کلندی اوراده قبةالاسکندر نام جامع شریفك قربنده چند دقیقه استراحت ایلدك .

حیس — ناحیه مرکزی اولوب جبل دباسك جنوب وجنوب غربیسنده واقع برصحراده کائندر . وصاب اسفل ناحیه‌سیله هم حدوددر . ٣٠٠٠ دن ٣٥٠٠ قدر نفوسی شاملدر . خانه‌لرینك جبهه‌سی بیاض صیوا ایله صیوانمش اولدقجه ظریفجه در . یکرمی قدر قبه‌لی منارەسز جامعی واردر اك مشهوری الجامع وقبة الحمری نام جامعلردر متعدد دکرمنلر ایله چیوید فابریقه‌لرینی جامع اولدیغی کبی بوراده چناق چوملك کبی اوانیده اعمال اولنور .

قصبه‌یه نسبتاً جبل دباس ٧,٩٨٥ وجبل راس ١٦,٠٠٠ متروبعدەدر. جبل دباسی زیارتمزده غرانیتدن ولاوسیلانات عریضه‌لریله اویولمش صخور حدیدیه‌دن عبارت اولدیغی کورلمشدر . بو جبلده کونلك حاصل ایدن مرصافی اغاجلریله کثرتله ثعلب نباتنه دسترس اولندی .

بو حوالیده یاغمورلر ایکی موسمه ایریله‌بیلور نیسانده واقع اولانه مطرالربیع تموز اغستوس وایلول آیلرینه تصادف ایدەنه مطرالصیف دینلور .

محلك حرارت وسطیه‌سی کانون‌ثانی وشباط آیلرنده وقت ظهرده ٣٣ کیجه‌

یاریسی ۲۵ صباحك ساعت اوننده ۲۳ درجه‌ده بر تناقص کوسترر یازین ایسه اك حرارتلی زمانده ۳۹ بچق درجه‌یه قدر صعود ایدر جوار جبللر عمومیتله وقت ظهره قدر سحاب ایله مستور اولوب اقشامك ساعت اوننه طوغرو زائل اوله‌رق اطراف کوریله‌بیلمکده‌در. جنوب روزکارینك هبوب ایتدیکی ایام قومدن قصیرغه‌لر حاصل اوله‌رق هوا قرالقلشور و تهامه صحراسنده برارتفاع عظیمه قدر یوکسلور اوراده بولندیغمز برکون اویله‌دن صکره بویله بر توربیون وقوعیله هواده اولدرجه کثافت حاصل اولدی‌که انسان اون خطوه ایلروده‌کی اشیایی فرق ایده‌میوردی .

اغستوسك اون طقوزنجی کونی ساعت سکزده زبیده متوجهاً حرکت اولندی یولی شمال غربی‌یه طوغری تعقیب ایدر ایکن یواش یواش شمال جهته میل ایتدیرلدی بوراده جبت حوالیسنك مشهور نباتلری تکرار کورلمکه باشلادی .

فربیون شیری	enphorbia schimeri
مسهل هندفستقی	jatropha villosa
اکلوروبوس	acluropus mucrantus
ایلغین اغاجی	tamarix articu'ata
قادابا	cadaba rotundifolia
سیاح صارمشقی (رباعی الاوراق)	cissus quadrangularis
» (مدورالاوراق)	» rotundifolius vahl
سنامکی	cassia odovata
اقاسیا اهرنبرزیانا	acacia ehrenberziano
مودار (عشر)	calotropis procera

ساعت اون ایکیده شماله طوغری یولی تعقیب ایدرك خفیف میللی براووایه اورادن ایکی ساعت ظرفنده چتیدن برکویه واصل اولندی بورادن جهت حرکتمزی

شمال غربی‌یه تحویل ایدرك صوبندلرینی حاوی براووابی مرورایله دیکر برکویه کلدك نهایت صباحك برنجفنده ایدی‌كه کندیمزی زبید سورینك اوکنده بولدق .

زبید مدینه‌سی

زبید مدینه‌سی حدیده‌نك جهت جنوبیسنده واون سکز ساعت بعدنده‌در. زبید وادیسنك اغزنده ومحصولدار براووه‌ده مبنی اولوب قضا مرکزیدر. وقتیله تهامه جهتنی تصرف ایتمش اولان حکمدارلرله اشعریون قبیله‌سنك مقری اولمقدن ناشی الان موجود اولان آثاردن باشقه دها برچوق اثرلرك برزمان زیب‌ایش‌پذیر وجود ایکن رهین محو اولدقلری انقاضی دلالتیله مستدلدر .

بوقصبه ذواربعة‌الاضلاع شکلنده طوغله ایله اعمال وبرچوق قله‌لر ایله تشیید ایدلمش برسور ایله محاطدر . مذکور سوری خلفای عباسیه‌دن (مأمون ابن هرون‌الرشیدك) زمان خلافتنده خطهٔ یمانیه‌یه امیر نصب اولنان کوله‌سی (زیادالاموی) نام کمسنه‌نك بنا ایتدیردیکی مرویدر .

درت قپوسی واردر . ایچ قلعه‌سی شمال شرقی جهه‌سنده باب‌السلام ایله باب‌الشبارك اره‌سنده‌در . بشبیك خانه‌یی وبیك قدر دکان وسائره‌یی شامل اولوب یکرمی بیك نفوسك مسکنیدر .

خانه‌لری طوغله وعریشدندر.

سور داخلنده واقع ایچ قلعه‌ده برحکومت قوناغیله بانیسی اسمنه منسوب اسکندر جامع شریفی واردر . یمن ولاة سالفه‌سندن مرحوم نشار مصطفی پاشانك اثری اوله‌رق غایت جسیم جامع شریف مدینه‌نك مدار زینتیدر. بونلردن باشقه قبة لسحر وقبة‌الغسانی نام جامعلرله برابر دها اون قدر جسیم وبرچوقده اوفق جوامع ومساجدی ومدرسه‌لری شاملدر . شهرك شرق جهتنده و ٤٠٠ مترو خارجنده ذواربعة‌الاضلاع شکلنده بربیوك قبه دها واردر .

سطح بحردن ارتفاعی ١٤١ مترودر اهالیسی عمومیتله شافعی‌المذهبدر. زبید علما وصلحاسی یمنك دیکر مدینه‌لرینه نسبتاً دها زیاده‌در. اهالیسی غایت زکی اولوب علماسنك استدلالات علمیه وفقهیه‌یه دائر مطالعاتنه عوامده بولنانلرده اشتراك ایدرلر.

حیس، وصاف عالی ووصاب سافل نامنده اوچ ناحیه‌سی اولوب مذکور وصاب عالی وسافلده برر حکومت قوناغیده واردر.

زبیدك شمال غربیسنده واقع خلیفه لیمانك قوم ایله سد اولنه‌رق متروك قالدیغی تاریخدنبرو بو قصبه‌نك تجارتجه اهمیتی ساقط اولدیغندن بورایه منحصر اولان قهوه تجارتی حدیده‌یه انتقال‌ایتمشدر. بورانك باشلوجه محصولاتی خرما ودره وکثرتله چیویددر. نواحیٔ ملحقه‌سندن وصاب‌عالی وسافلده حنطه وشعیر حاصل اولور. فواکهدن انجیر، لیمون، اغاج قاوونی عنبهٔ هندی اغاج قایماغی وسبزه‌واتدن بامیه، باطلجان، دوماتس، سمیز اوتی، صوغان وجذر یمانی Daucus Yemensis یتشمکده‌در.

شهرك اطرافنده‌کی صحرالرده بعض دوم (Hyphaene) وبرخیلی خرما (Phenix-dactylifera) اغاجلری بولنور.

بو حوالیده کثرت امطار سببیله جبالدن اینان ودکزه منصب اولان وادیلردن استفاده طریقلری ارائلامشدر. یاغمور صولری مرعا ومزروعاته وقویو صولری اهالینك دفع احتیاجنه صرف اولنور.

اغستوسك یکرمی برنجی کونی صباحلین ساعت اونده زبیددن شمال وشمال غربیده واقع بیت‌الفقیه استقامتنه متوجهاً حرکت اولندی بورانك نباتاتی حیسده کوریلانلرك عینی‌در.

ساعت ایکی بچقده الحسین قریه‌سنه واصل اولدق بوقریه کوچك براقاسیا اورمانلغی اره‌سنده واقع اولوب هواسی‌معتدلدر. درجهٔ حرارت ٣٤سانتیغراد ایدی. بوراده برقاچ ساعت استراحت اولندی.

ساعت اونده یولمزی شمال و شمال شرقی جهتنه تحویل ایدرك ظهور ایدن
راكد برصو یولمزی غائب ایتدیردیكی جهتله بورادن بیت‌الفقیهه قدر برقلاغوز
(نجاب) المغه مجبور اولدق .
ساعت اون ایكیده وادئ سهامی‌یی كچه‌رك بیت‌الفقیه قصبه‌سنه مواصلت
ایلدك .

بیت‌الفقیه قصبه‌سی

قضا مركزی اولان بوقصبه حدیده‌نك جهت جنوبیسنده وزبیدك شمالنده
واقع اولوب حدیده‌یه اون ایكی و زبیده التی ساعت بعدده‌در . قصبه جاده
اوزرنده اولدیچه واسع برتپه‌ده (كتفده) مبنی اولوب برمثلث متساوی‌الساقین
شكلنده‌در . اطرافنده سور یوقدر بیك بشیوز قدر طوغله‌دن كاركیر وساز
اوتدن عریش اطلاق اولنان ابنیه ایله یوز قدر دكانی برباب حكومت قوناغیله
یری بیوك دیكرلری اوفق بش عدد جامع ومسجدی شاملدر .
جامع كبیرك اساسی فقیه احمد بن موسی حضرتلری طرفندن وضع ایدلمش
ایسه‌ده وقوع وفاتی ملابسه‌سیله اكماله موفق اوله‌مدیغندن ١١١٥ تاریخلرنده
صنعالی صالح‌الحربی نامنده برذات طرفندن اكمال ایدلمشدر .
بیت‌الفقیه مدینه‌سی وقتیله غیر مسكون ایكن كبار اولیاءاللهدن وفقهای
سنیه‌دن ابوالعباس الشیخ احمد بن موسی العجیل حضرتلری [*] طرفندن تأسیس
اولندیغی جهتله مشار الیهه نسبتله بیت‌الفقیه نامی ویرلمشدر . مشار الیهك مرقد
مباركی قصبه‌نك كائن اولدیغی كتفه موازی واندن اون دقیقه بعدده دیكر بر
كتف (تپه) اوزرنده‌در .
قصبه‌نك شمال جهتنی تشكیل ایدن قسمده ایچ قلعه بولنور نفوسی زبید

[*] مشار الیهك كنیه‌سی ابوالعباس احمد بن موسی بن علی بن عمر عجیل بن محنوه
بن ثوبان بن سجاره بن غالب بن عك بن عدناندر . عائله‌سی بنوعجیل القبیله معنوندر .

نسبتنده‌در . اهالیسی شافع المذهبدر . بورانك سطح بحردن ارتفاعی ۱٦٦ متر‌ودر .

هواسی غایت لطیف واهالیسنك شربه مخصوص اولان صولری طاتلی وهاضمدر اك مشهوری عسیلی دیدكاری قویونك صوییدر . بو قصبه زرانیق شامی ویمانی نامنده ایكی مشهور قبیله ارهسنده واقع اولدیغندن اهمیتی حائزدر .

بیت‌الفقیهك صناعت جهتی باشلوجه منسوجاته منحصر كبیدر . بویوزدن پك چوق كیشی تعیش ایدر بوراده ایپك وایپلكدن پك ظریف ومقاومتی زیاده اوطه دوشمه‌لكلری نسج واعمال اولنور . داخل وخارجدن كلی سپارش وقوع بولمقده‌در .

محصولاتی خرما ایله غایت جزؤی دره وسیسام كبی حبوباتدن عبارتدر .

اغستوسك یكرمی ایكنجی كونی صباحلین ساعت اون بچقده بیت‌الفقهدن حركت ایدلدی . یول اولاً شمال غربی بعده غرب وشمال غربه طوغری تعقیب ایدیله‌رك ساعت ایكیده لاویه منزلنه واصل اولدق صیجاق شدتله حكمنی اجرا ایتدیكندن صادق رفیقم دوقتور یوز باشی محمد فهمی افندیده حرارت اورمه علائمی كورلمسی اوزرینه بوراده براز ارام واستراحته مجبوریت كورلدی بوحوالیده كونش اورمسی قدر حرارت اورمسیده (coup de chaleur) كثرتله كوریلان احوالدندر كرچه درجهٔ حرارت اوتوزطقوزی تجاوزایتمیورسه‌ده حدیده‌ده اولدیغی كبی بوراده‌ده هوا زیاده‌جه رطوبتی حامل اولمسی حسبیله تبخرات جلدیه سربستجه اجرا اولنه‌مدیغندن هردرجه سانتیغراده بدل عدد تنفس بش التی قدر سرعت كسب ایدر عدد تنفسك بوصورتله تزایدندن طرد اولان حامض قاربونك مص اولنان مولداالحموضه‌یه عدم تفوقی كبی فعل تنفسك برطرز غیرمنتظمده دوام ائلمسی صیجاق اورمق كبی عوارض تولید ایدر . بوحال یناشق قول نظام اوزره حركت ایدن عسكرده كثرتله وقوعبولور .

رفیقمك اعادهٔ صحت ایلمسی اوزرینه ساعت سکزده شمال غربی‌یه طوغری عزیمت اولندی . یوللرده (Aeluropus de panicum) ایله (Salvadora Aeleptadenia) لردن عبارت بعض ضعیف اقاسیالر بولنیوردی. ایلرولدکجه شرق جهتنده جبل ربه و جبل برع کورلمکه باشلادی . ساعت اونده وادئ سهامك صول ساحلنه واصل اولندی بو وادی براز درین و کنیشجه اولوب یتاغی رملی اراضیدن ایدی . وادینك ایام صیفده صویی ازالدیغندن محصولاتیده ضعیفجه‌در . وادی‌یی صاغه براقه‌رق ساعت دردده درهیی قریه‌سنه بورادن شمال غربه طوغری حرکت ایله حدیده‌یه عودت میسر اولدی .

انتهای قسم اول .

قسم ثانی

— مبحث نباتات —

یمن ولایتی داخلنده کشف وجمع ایدیلان انواع نباتاتك دفتر اسامیسیدر

Ranunculacée فصیلهٔ شقیقیه‌دن

کرید لاله‌سی : بوعانده — Ranunculés aquatilis

پانسیلوانیا دوکون چیچکی: حرازء شبام — « pensylvanicus

Anonacé فصیلهٔ آنوناسیه

حبش بیبری (آبون خرشفی) قلب بقردخی دینور — anona squamosa L.

Berberidées زرشکیه فصیله‌سی

عنبر بارس: مناخه جهتلرندن — (berberis spec)

Papaveracées خشخاشیه فصیله‌سی

مکسیقانك دیکنلی خشخاشی — argemone Mexicana

Crucifera صلیبیه فصیله‌سی

فارستیا لونژیسیلیقا : مناخه — farsetia longisiliqua

یبانی صو تره‌سی » — sisymbrium latifolium

باغچه تره‌سی صنعا — lepidium latifolium

یبانی تره : مناخه — « ruderpl

Capparidées فصیلهٔ کباریه

خماسی الاوراق قله‌نوم : حدیده — cleome pentaphylla

cleome arabica	قلئەئوم عربی: مناخه
« viscosa	قلەئوم لزجی. لحج
« brachycarpa	« (قصیرالرأسی). حدیده ، لحیه
« papillosa	« حلبی . منظر
Macrua nervosa	ماقروئا زرووزا. تعز
« oblongifolia	« (طویل‌الاوراق). لحج
Cadaba rotundifolia	قادابا (مدورالاوراق) وادیٔ کبیر بئر احمد
« farinosa	« فارینوزا . مفحق
Capparis galeata	کبار اغاجی (قثاء هندی) دخی دینور : تعز
» sodada	» » زبید و بیت‌الفقیه

Resedacée خرامیه فصیله‌سی

Ochradenus baceatus ـ فرانسزجه (gaude) عربجه (ورس) دیدکاری صاری‌بویا اولوب بوکا یمن‌زعفرانی دخی دینور (résedalotea) ایله مترادفدر. بونبات مفحق وعدین جهتلرنده بولنوب اوزوپایه کلی اخراجات وقوعبولمقده‌در.

Violaricea فصیلهٔ بنفسجیه

Ioidium suffriticosum ـــ ایونیدیوم سوفریتیقوزوم بوکا صاری عرق الذهب دخی دینلور. حراز جهتلرنده کورلمشدر.

Bixiné فصیلهٔ زیرفونیه

Bixa orellana	بین‌العرب روقو تسمیه ایدرلر
Oncoba spinosa	اونقوبا اسپینوزا : حدیده

Pittosporea فصیلهٔ علکیه

Pittosporum abyssinica — علکیهٔ حبشی : جبل مسـار . شبام حرازیده کورلمشدر .

Polygalea پوليقاليه فصيله‌سی

Polygala triflora	ثلاثی الازهار سود اوتی – موراوه قریه‌سنده
« abyssinica	حبشی سود اوتی–مفحق
« irregularis	معدومة الانتظام سود اوتی –لحج .
« tinctoria	ملون سود اوتی – حديده وادیٔ حارب

Caryophylleae فصيلهٔ قرنفليه

dianthus pumilus	قرنفيل – حراز شبام
silene yemensis	يمنك ذات الزهرتين قرنفيلی – مناخه، سوق الخميسی

Portulacca فصيلهٔ فرفخيه

portulacca quadrifida	سمیز اوتی : حده

Tamariscineac طرفائيه فصيله‌سی

tamarix Nilotica	ايلغين اغاجی عربلر اثل ديرلر صنعا و روضه‌ده بولنور
« articulata	مفصللی ايلغين آغاجی : حديده

Malvacea فصيلهٔ خبازيه

malva verticillata	خباز خلقوی (ابه كومه‌جی): مناخه
sida alnifolia	سيدا آلنيفوليا : القاعده قریه‌سی جوارنده
abutilon fruticosum	شبه بجيلی كلين كوبه‌سی: حديده لحج
« bidentatum	ذات السنين « « «
« muticum	مقطوع الاعضا: لحج .
Hibiscus trionum	قترلی خطمی يريم
« cannabinus	قاب ويرن خطمی: وادیٔ خار. بجيله

hibiscus vitifolius — خطمی ـ مناخه، وادی سجان

« dongolensis — دونغولا خطمیسی حجیله

« micranthus — بودور خطمی حدیده موارده

semence d'abelmusch حب المسك ــ حجیله‌ده بو نبات بزورینك لونی سنجابی کلیوی الشکل وسره قرینده مسطح اولوب قشرخارج بزرك الحناسنی ولی ایدن برمیزاب رقیق ایله مزیندر بزور مذکور دلك اولوندقلرنده سرت برمسك رایحه‌سی نشر ایلر. حجیله قادینلری بو بزرلری برایپلکه دیزه‌رك بوینلرنده طاشیرلر .

Sterculacer باوبابیه فصیله‌سی

Melhavoia abyssinica — مولای، صنعا مناخه حده

Filliacea زیرفونیه فصیله‌سی

grewia carpinifolia — رسغی الاوراق غروریا ـ حجیله

» salsifolia — کیسی الاوراق » ـ حجیله

» velutina — قطنی الشکل » ـ مناخه

» petitiana — زنی » » ـ مفحق

« villosa — زغانی » » ـ »

corchorus trilocularis — ثلاثی المسکن ملوخیه ـ لحیه . وادی مور

« antichorus — » » ـ حدیده لحیه

Malpignaceae مالپیناسیه فصیله‌سی

aspidopteris yemensis — سرخس بری، (حجیله‌ده قوقع نامیله موسومدر)

Zygophyllacea فصیلهٔ زیغوفیلیه

tribulus alatus — هرس ـ لحیه‌ده

fagonia arabica — فاغونیا ـ وادیٔ مور

Geraniacea فصيلهٔ اريه

geranium semense ابرة الراعى (دون بابا) — مناخه جبل كاهل

» yemensis يمن طورنا غغه‌سی

pelargonium multibracteatum صاردونيا چيچكی ـ مناخه جبل كاهل

Oxalideae فصيله حماضه

Oxalide cornicolata حماض قرنى (قوزو قولاغى) مناخه‌جبل كاهل

Rutacea فصيلهٔ سذابيه

Euta chalepensis سذاب حديدى : مناخه

» tuberculata » درنى

peganium harmala حرمل (اوزلك اوتى) صنعا

Ochnacea فصيلهٔ اوخناسيه

ochna parvifolia صغيرة الاوراق اوخنا ـ حجله

Buceracea فصيلهٔ بوسراسيه

Balsamodendron opobalsamum مكه بلسنكى . باجلى

» myrrha مرصافى : مناخه

Bosuvellia papyrifera كوتلك اغاجى (لبان) شحر جهتلرنده

Meliacea تسبيحيه فصيله‌سی

melia azadirachta هند تسبيح اغاجى : حديده مشرف ميدانى

trichilia catharica تريكيلياء منقى : حديده

Celastrineae سلاسترينيه فصيله‌سی

— Catha edulis — قات اغاجى . جبل صبر نبـاتاتندندر بونك ايلك

سنه‌سی فلیزلرینی کسه‌رك قات مبرح (صنعاده — بکور) نامیله صاتیلورکه اشاغی جنسندندر . ایکنجی سنه‌سی آلنان فلیزلر قات متنا نامیله مشهور اولوب پك مقبولدر. بونی عموم یمن وحضر موت اهالیسی مضغ صورتیله استعمال ایدرلر بوبابده لازمکلان تفصیلات متن کتابده صراحةً بیان ایدلمش ایسه‌ده وجود انسانه صورت تأثیرینه دائر بعض معلوماتك بورایه درجی مناسب کورلمشدر . قات یپراقلرینك ترکیبنده بولنان قاتین وقهوه ئین کبی شبه‌قلویلرك فعل وطبیعتنه کوره وجودده یکدیکرینه ضد ومنعکس ایکی تأثیر حاصل ایدر . قهوه ئینك موجودیتندن طولانی منبه ودافع النوم (سهر) کبی برتأثیر حاصل اتمکله برابر قاتین دنیلان جوهر مؤثر جمله عصبیه وعلی الخصوص نخاع شوکی اوزرینه استریکنینك تقاصات تشنجیه‌سنه تماماً ضد ومخالف برتأثیر مخصوص مسکننددن طولایی مسکن ، مسترخی وهمده قوهٔ باهیه‌یی تنقیص ایلك کبی بر سوء تأثیریده اولدیغی وطول مدت مضغ اولندیغنده بلا حس وحرکه انزال منی واقع اولدیغی مجربدر .

قاتك جزؤی وکلی استعمالنه کوره‌ده تأثیری تبدل ایدر . از مقدارده مضغ اولندیغنده خاصه خریفه‌یی جامع اولان (قاتین) ك تأثیریله غددات لعابیه وفمیه‌نك فعالیت حیاتیه‌سنی تزیید ایدرك بر نوع مدرر لعاب فعلی (زیاده مقدارده سالیه‌نك افرازی) ایفا ایلدیکندن انی مضنع ایدن شخصلك دائما توکورمکه مجبور اولمسندن ناشی ابتلا کرده‌سی اولنلر اثنای مضغده یانلرنده برده توکرك حقه‌سی طاشیرلر .

تعرقات شدیده‌دن ناشی قوای عصبیه‌لری متزاید واعضای هضمیه‌لرینه کسل وعطالت طاری اولمش اولان اقالیم حاره اهالیسنك افرازات جلدیه‌یی داخله جلب اتمك ایچون بومثللو مدر لعاب موادی صورت معتدله‌ده استعمال اتملری ضروریدر . بونك مضاد دوسنطریا ونزلهٔ امعا کبی تأثیرات واقیهٔ شفائیه‌سی ومقوی

کبی تأثیرنده انکار اوله‌ماز ایسه‌ده سوء استعمالندنده ظهور ایده‌جك مضرتده اشکاردر .

بونی حجاز اهالیسی استعمال ایتمزلر .

سلاستروس سنغال : حجیله	celastrus senegalensis
» اربیتوفولیوم : تعز جبل صبر	« arbitufolium

Ramné فصیلهٔ عنابیه

سنغال عناب اغاجی بین‌العرب عـلـن دینور مور ، لحیه ، حیس	zizyphus spina-christis
برشیاء یمنی	berchemia yemeusis
نبق اغاجی ــ صنعا حدیده ، بیت الفقیه	zizyphus lotus
آق دیکن تعز . حیس	rhamnus catartophus
سیاه قزل اغاج	« spec

Ampelideae عنبلیه فصیله‌سی

رباعی الزوایا آصمه ــ تهامه وادیٔ مور	vitis quadrangularis
مدورالاوراق اصمه ــ تعز	« rotundifoli
قرمزی اوزوم اصمه‌سی ــ جبل مسار	« erythrodes
بارمق اوزومی » صنعا	« digitata

Cinarocefalea فصیلهٔ خرشوفیه

قاردیوسپرموم ــ وادیٔ سجه	cardiospermum halicicalium
مریمانا دیکنی ــ تعز	« microcarpum

Leguminosa-papilionacea فصیلهٔ بقلیه وفراشیه

حشب متعفن . جبل نقم	anagyris fœtida

crotalaria juncea قروتالاریا . لحج جهتلرنده بولنور . بونك الیافیله
کنویر هندی کبی بعض اقمشه و ایپ و کاغد وشکر وقهوه چوالی اعمال ایدرلر.

crotalaria schimpere — قروتالاریا شیمپری ـ حجیله
« lupinoides — قروتالاریا لوپینوید . حجیله
« squamigera — « اسقامیژهرا ؛ تعز جبل صبر
« clavata — قروتالاریاء مسماری
trigonella fœcum graceum — بوی اوتی (حلبه) صنعا
argyrolobium arabicum — آرژیرولوبیوم عربیکوم . صنعا
medicago « — یونجه . صنعا ، روضه
« lupulina — لوپولینا نام یونجه : مناخه وادئ مسار
trifolium semipilosum — نصف هلال یونجه : مناخه . منت
helmintho carpum abyssincum — موسنا (بزنا) اغاجی: یریم جبل سمارا
lotus arabicus — فول عربی مناخه وادئ سجه
« spec — فول قاندی : صنعا . حده
indigofera spinosa — نیل شوکی (چیوید) باجل
« paucifolia — نیل قلیلة الاوراق (چیوید) حجیله
« burmanni — نیل بورمانیا : منظر
« ersecta — نیل ارزقتا . صنعا وادئ ظهر
« argentea — « ارژانتا : مناخه
« ortocarpa — « اورتوقارپا : لحج
« arabica — « عربی . حده
robinia pseudo-acacia — صالقم اغاجی : صنعاده خستهخانه بغچهسنده بولنور
tephrosia elata — تفروزیا ألاتا جن سومارا وادئ جن
» anthylloïde — « انتیللوید : موراوه

tephrosia apollina — سناء طرابلسى : سحان

« pogonstigna — تفروزيا پوغونوستيغنيا: لحج : بونك اوراقنى سنامكى ايله تخليط ايدرلر.

sesbania punetata — سيسبان نقطوى : وادئ حار. حجيله

» grandiflora — كبير الازهار سيسبان حجيله. منظر

ormocarpum bibracteatum — قره اغاج ـ حجيله

vicia fabia — قره بورجق ـ عمران

abrus bottae — ابروس بوتتا (ميان صارمشغى) دخى دنيلور: حجيله

clitoria ternatea — قليتورياء هندى. حجيله، وصل

vigna variegata — آصحه انواعى. مسار

rhynchosia minima — رينغوزيا منيما . حجيله ـ وادئ حار

« pulverulenta — « پولوه‌رولانتا

« viscosa — « ويسقوزا

Cadia varia — ديكنلى اردج قطرانى اغاجى ـ وادى سحان ، وصل

بقليه : سزالپينه فصيله‌لرى

Leguminosae-caesalpineae

pterolobuim lacerans — برنوع قرداش قانى وادى برحن ، مخادر

cassia occidentalis — غربى خيار شنبر اغاجى ـ حجيله

» tara — طارا سنامكيسى ـ حجيله

» obevata — اوبواتا سناسى ـ موراوه

« pumila — سيلان سناسى

ceratonia siliqua — شجر خرنوب (كچى بوينوزى اغاجى) تعز، جبل صبر

baumia inermis — بلسنك اغاجى : وادئ هيجان:وصل

tamarindus indica — تمرهندى اغاجى. تعز

بقلیهٔ تسیجیه فصیله‌سی Leguminosae-Mimoseae

dichrostachys nutaus	دیخروستاشیس : تجیله
acacia lacta	سنط ابیض (بوندن بللوری بیاض و دودی طعمله حالنده رضمغ حاصل اولور: تجیله
acacia glaucophylla	اقاسیا غلوقوفیلا ـ مفحق
» arabica	ضمغ عربی حاصل ایدن اقاسیا (بوندن جده ضمغی حاصل اولوب جراح، لحج جهتلرنده بولنور.
» nubia	نوبی اقاسیا آغاجی (بوکا اقاسیا اهرنبر ژیانا دخی دیرلر تجیله باجل
» verugera	اقاسیا ورك (بوندن سنغال ضمغی حاصل اولور. صنعاء حده.
» farnesiana	عنبر اغاجی بوکا (canie du lavande) دخی دیرلر بونك یوواراق کوزل قوقولی صاری چیچکلرینی چامه‌شویلری تعطیر ایچون الیسه ارەسنه قورلر.

فصیلهٔ وردیه Rosacea

rubus petitianus	یبانی بکورتلن : حراز مناخه ، شبام
» glandulosus	عادی بکورتلن مناخه : وادی معاذب
potentilla pensylvania	پانسیلوانیانك بیوك بش پارمق اوتی مناخه
» reptans	بیوك بش پارمق اوتی : صنعا
rosa abyssinica	حبش گلی : مناخه . جبل کاهل

فصیلهٔ لحمیه Crassulaceae

tillaea pharnaceoïde	تیلله‌آ فارناسوید : مناخه جبل کاهل
crassula abyssinica	یاره اوتی (سدوم تلفیوم) دخی دیرلر، ریم
kalanchoe crenata	قالانشو قره‌ناتا ـ جبل ملحان

Kalanchoe alternans	قالانشو الترنان مناحه وادئ سحبان
« brachycalyx	« براشيقاليس : روضه
sedum album	كوچك دام قوروغى - حراز . شبام

Combretaceae فصيلهٔ اهليجيه

combretum tpichontum	هليله : حجيله‌ده در

Myrtaceae فصيلهٔ آسيه

Psidium	پزيديوم (اثمارغذيه‌سنى رچل يايق ايچون قوللانيلور

Onagrarieae فصيلهٔ اوناغراريه

epilobium hirsitum	سنت آنطوان دفنه‌سى : جبل نبى شعيب

Passifloreae فصيلهٔ فلكيه

adonia venenata	چرخ فلك (پاسيفلوره دخى دينور) حجيله

Cucurbitaceae فصيلهٔ قثائيه

momordica balsamina	تفاح عجايب . لحج
cucumis figarei	حنظل(ابوجهل قاربوزى)
citrullus colocynths	بال قباغى انواعندن : تهامه
corallocarpus erostris	قوراللو قاربوس ا وستريس : موراوه

Ficoïdeae فصيلهٔ تينيه

mesembryanthemum harazianum	حراز هوتانتا انجيرى . حراز شبام
trianthema crystallina	بوز چيچكى - حديده
« polysperma	تريانتما پوليسپرما : منظر
» sédifolia	» سديفوليا وادئ مور وادى سردد

orygia portulacifolia	اوریژیا پورتولاسیفولیا : وادئ سردود
mollugo glinus	مولّوغو غلینوس: لحج .

Ombelliferae فصیلهٔ صیوانیه

sium thumbergii	کرفس عریض : صنعا
pimpinella peregrina	انیسون مهاجری: مناخه جبل کاهل
« spec	عادی انیسون ؛ تعز
peucedanum graveoleus	رازیانهٔ مرزغی : مناخه
daucus carota	حاوج ـ لحج وادی الکبیر
« yemensis	جذر یمنی : شبام کوکبان بیت الفقیه
caucalis meilanatha	بیان مایده نوری : مناخه جبل کاهل

Rubiaceae فصیلهٔ فوه

nauclea verticillata	نوقله (کاد هندینك برنوعی تشکیل ایدر) حجله
pentas lanceolata	پانتاس لانسئولاتا : مناخه
pavetta longiflora	پاوتتهٔ طویلة الازهار : تعز
« villosa	« ویللوزا. حراز جبل مسار
café arabica	یمن قهوه‌سی

قهوه ـــ قهوه‌نك منشائی حقنده اتفاق ارا یوق ایسه‌ده مورد حقیقیسی آفریقای شرقیده واقع غالالس وحرار اولمسی محتملدر . قهوه‌نك یمنه دخولی هجرت نبویدن تقریباً بر عصر مقدم دیمکدر . بو محصول جزیرة العربك سمت غربیسنده یمنی تهامه و ینقال یاغمورلری ودکز بخاریله (برطرفدن طائف حدودینه دیکر طرفدن حضرموتك حدود غربیسنه قدر ممتد اولان) محللرده حاصل اولمقده‌در .

قهوه‌نك باشلوجه محللری وادئ لحج‌نك قسم علیاسنی تشکیل ایدن کوکبان

جبالی ، لحیه‌نك شرق وجنوب شرقیسنده واقع جبل ملحان وجبل خفاش
اتکلری ، وادیٔ سردودك ساحل یمنی وحضور جبلك سمت غربیسیله عین
نامده‌کی وادینك منشأنده حراز جبالی ، وادیٔ سردود ایله وادیٔ سهامك
اره‌سی وحدیدینك شرق وجنوب شرقیسنده واقع جبل برع وجبل ریمه ،
وادیٔ سهامك ساحل یسارنده بلاد انس و بنی مطر جبللری وادیٔ زبیدك ساحل
یمیننده و صاب جبللری ، عدن ایله حیس آره‌سنده حبل راس و تعز ایله
مخا آره‌سنده جبل حبیش وبلاد تجربه الحاصل عدنك شمال وشمال شرقیسنده
واقع حضرموت ، اراضیسی ایله یافه ناحیه‌سیدر .

یمنك نقاط مختلفه‌سنده یتشان قهوه‌لر علی‌السیاق عین خواص مقبوله‌یی
حائز اولمدقلرندن بالعموم محصولات آره‌سنده‌کی اك خفی فرق وتفاوتی تمییز
ایلك شانندن اولان معاملات تجاریه یمن قهوه‌سنی بر چوق اقسامه تقسیم
ایلمشدر .

اقسام مذکوره‌نك خواص وقیمت حاضرهٔ تجاریه‌لری اعتباریله باشلوجه
بش صنفده جمع ایدیله‌بیلملری ممکندر .

برنجی صنف قهوه (مطری) (خیمی) و (حراز)ناملریله معروف اوچ
قسمدن ترکب ایدر .

مطری دنیلان بنی مطر قهوه‌سی طعم ورایحه‌سی حسبیله بالعموم قهوه‌لرك
قسم الفخری اولوب بوکا اصطلاحات محلیه‌ده لؤلؤ یمن دخی دنیلور . بوقهوه‌نك
دانه‌سی کوچك وقیریق ورنکی آچیق یشیلدر .

بوندن صکره خیمی دنیلان عر ومفحق قهوه‌سی وانی متعاقب صعفان ،
بنی اسماعیل بیت‌المدعی جهتلریله نفس حراز قهوه‌سی کلور . خیمی وحرازی
قهوه‌لرینك دانه‌لری بنی مطر قهوه‌سندن دها بیوك ودها منتظم ایسه‌ده نفاستجه
آندن دون بولنقده‌در .

ایکنجی صنف (شرقی) دنیلان جبل شرق وانس قهوه‌سیدر . بوصنف

قهوه‌نك حبه‌سی غایت منتظم وبیضی الشکل اولوب هر حبه شکلاً وحجماً یکدیکرینه بکزر. شرق قهوه‌سی جداً کوزل بر قهوه ایسه‌ده سنین اخیره‌ده حوالئ مذکوره زراعی حصادی متعاقب قهوه‌یی علی العجله قبوغندن تفریق ایدرك بازار مبادله‌یه چیقه‌رمغه باشلامش اولدقلرندن الحالة هذه بوصنف قهوه، اسکی مرغوبیت ونفاستنی غائب ایلمشدر. چونکه هانکی جنس ونوعدن اولور ایسه اولسون قهوه‌نك نفاستی لااقل الی ای قدر قبوغیله برابر قوریمغه ترك اولنمسیله حاصل اوله جغندن اصول التقاط وتربیه‌یه عائد اولان بوخصوصك اهالی مع التأسف حوالئ مذکوره قهوه‌سنك متوالیاً تدنئ نفاست ومرغوبیتنه بادی اولمشدر.

اوچنجی صنف (شامی) دینیلان قهوه‌درکه، حجه قضاسیله سوده وحولان الشامك (رازح) جبلنده یتشور. عفار وبیت قدمده چیقان قهوه دخی تساوئ قیمت تجاریه‌لری سببیله بوصنفه ادخال اولنه‌بیلور. بوقهوه‌لرك حبه‌لری علی العموم بر شکل کرویی حائز ایسه‌لرده یالکز عفارده یتشان قهوه بر از بیضی الشکلدر.

دردنجی صنف (عدنی) دینیلان قهوه‌درکه، عدین قضاسیله تعز حوالیسنده بواب وحجریه قضالرنده یتشان بتون قهوه‌لر بوصنفدن عد ایدیلور. بونلر کرك قیمت وکرك نفاستجه یمن قهوه‌سنك اصناف سائره‌سندن دون اولوب قسماً عدن وقسماً مخا طریقیله اوروپایه سوق اولنمقده‌در.

بشنجی صنف برع، حفاش وملحان ناحیه‌لریله حجور وریمه قضالری کبی تهامه ایله سرا سلسلۀ جبالی آره‌سنده متوسط بر موقعی حائز محللرده یتشان قهوه‌لردر.

بونلردن ریمه قهوه‌سی قیمتجه عدنی دینیلان قهوه‌لره مساوی ایسه‌ده حجور، حفاش، برع وملحانك قهوه‌لری یمن قهوه‌سنك جداً اك دون بر صنفی عد اولنور.

مع مافیه بوقهوه‌لر بیله امریقانك اك برنجی محصولی اولان (مارتینك) قهوه‌سی پیاسه‌لرده نهایت درت غروشه صاتیلور ایکن بدی سکز غروشدن اشاغی دوشمز.

محصولات كليه‌يی محتوی اولان اوصاف مذكوره موقنده يمنده يك از اوله‌رق حاصل اولان برجنس قهوه دخا واردركه ، بوقهوه يالكز محصولك دكل بتون جهانده يتشان قهوه‌لرك مرغوبيت ونفاستجه بر در ممتازی حكمنده‌در. عبيرده‌غابد قضاسنده حاصل اولان اشبو قهوه‌نك حبه‌لری كروی وانجودانه‌سی كبی بربرينك عينيدر .

روم چچكی : حراز (شبام) anthospermum muriculatum

چوبان سوزكجی : مناخه جبل كاهل galium aparine

غاليون اصفر جبل‌كاهل (صاری يغورت اوتی) جبل كاهل kahelianum «

فصيلهٔ مشطيه Dipsaceae

قاورووق اوتی : جبل حضورسوق‌الخميس scabiosa frutesceus

قولومبو قاورووق اوتی : مناخه جبل كاهل « columbaria

فصيلهٔ مركبه Compositae

ورنونيا جچيله vernonia cinerasceus

« سينه‌را جچيله « cinera

« حبشی : « abyssinica

ديخروسه فالا : مناخه، جبل كاهل dichrocephala chrysanthemifolia

فلسياء خبشی : مناخه جبل مسار felicia abyssinica

فليسياء ريشاردی : جبل نقم « Richardi

حشيشة الذباب : حراز جبل مسار conyza pyrrhopappa

« «استريقتا مناخه « stricta

« « مناخه، جبل كاهل « hochestelleri

قونيزا اقانا : جبل نقم « incana

قونيزا نانا : شبام كوكبان « nana

psidia arabica	پزیدیا عربیقا : وعلان
tarchonanthus camphoratus	طارقونانتوس قامفوراتوس ، وصل
blumea aurita	بلوما اوریتا : لحج
laggera arabica	لاغژەرا عربیقا : صنعا روضه
pluchea dioscoridis	پلوشئا دیوسقوریدیس : مناخه (شبام)
phagnalon Hazarianum	فانیالون حرازی : حراز (شبام)
« hypoleucum	« ایپولوکوم : جبل نقم
achyrocline glumea	آکیروقلین : مفحق
« schimperi	« : مناخه وادی معاذب
gnaphalium luto-album	کدی اباغی : صنعا
helichrysum abyssinicum	لیمونی استاخوس : حراز (شبام)
« cymosum	هلیخریزوم سیموزوم : جبل مسار ، حراز
« globosum	« غلوبوزوم : جبل شبام عطاره
policaria petiolaris	پاصوراوتی : وادی سحان ، وصل
« arabica	پولیقاریا عربیقا : روضه
« undulata	« اوندولاتا : لحج
« orientalis	پولیقاریای شرقی : روضه صنعا
« ehrenbergiena	« اهرنبرژیانا : لحج
« crispa	« قریسپا : جبل مسار
eclipta alba	اقلیپتا آلبا : حجیله
selerocarpus africanus	سلرو قارپوس افریقانوس : وصل
vedelia abyssnica	ودلیا آبیسنیقا : اب

bidens pilosa قنب مائی : لذتی خریف برنبات اولوب مضغ اولندقده عاقر قرحا کبی لعابی تحریك ایدر وانك یرینه قوللانیلور . (وصل)

artemisia abrotanuns	ارکك قره‌بلين : صنعا ، روضه
cineraria abyssinica	چينه‌رارياى حبشى : تعز
notonia semperviva	نوتونيا سه‌پرويوا : صنعا: جبل نقم
senecio hadiensis	قناريه اوتى : جبل ريمه تعز
» sumara	صومارا قناريه اوتى جبل صومارا
» harazianum	حراز قناريه اوتى حراز ، جبل مسار
» odorus	قوقولى قنار اوتى ، تعز حيس

euryops arabicus يمن العرب (صبور) ناميله معروفدر . جبل نقم ، عيان بيت عذران ، زمار

tripteris vaillantis	تريپتريس واياننيس : مناخه
echinops spinosus	اكينوپس ، سكرى بر نباتدر . مناخه وادئ سعذب
cnicus lancéolatas	شوكةالمبارك : صنعا روضه
onopordon sibthorpianum	شوكة الحمار — ويا شوكة اليهودا : صنعا
centaurca maxima	قنطريون كبير ، بوعان ، حراز
« palesccus	فرنك قرنفلى ، صنعا روضه
« hochestelleie	» ، » »

carttamus tinctorus قرطم صباغين (اصبور) بونك ورقه‌ات توجيه‌سى زعفران كاذبدر . زورانى ، باباغان يميدر .

gerberia piloselloides	آرنيقا (عين‌البقر) : تعز ، حيس
cichorium bottac	هندباء برى . طائف حجاز عسير
lactuca arabica	خس عربى : حديده وادى برع
» hochstelleria	» هوشتللرى » لحج
» yemensis	» يمنى » شبام (حراز)
picridium tingitanum	پيقريديوم : روضه

zollikoferia nudicaulis	زوللیقوفریا : جبل نقم

Campanulaceae فصیلهٔ جرسیه

campanula rigidipila	کوپ چیچکی تعز - حیس

Plumbagineae فصیلهٔ اسربیه

plumbago seylanica	سیلان دیش اوتی : سوق الخمیس

Primulaceae فصیلهٔ ربیعیه

primula verticillata	ایلك بهار چیچکی : سنان پاشا
anagallis latifolia	سودلی فاره قولاغی : تعز، حیس

Oleaceae فصیله زیتونیه

yasminum sambac	زنبق یاسمینی: منظر
« officinalis	عادی یاسمین: وصل صنعا
« gratissimum	اسپانیا یاسمینی : حجیله وادی سحان
olea crysophylla	چین زیتون آغاجی : وصل : حجه

Salvadoraceae فصیلهٔ صالوادوراسیه

dobera glabra	دوبرا غلابرا (عربستانه مخصوص براغاجدر.) باجل حجیله تعز، حیس
salvadora persica	صالوادوره پرسیقا : تعز، حجیله

Apocynaceae فصیلهٔ دفلیه

carissa edulis	قریسا ادولیس : تعز، حیس
« schimperie	قریسا شیمپری (صنعاده حلوسیا) دیرلر سائر عربلر بیننده طومق نامیله معروفدر، حجیله

عدنیوم اوبزوم (عدنه نسبتله عدنیوم) دنیلمشدر بو حوالی‌یه مخصوص بر اغاجدر	adenium obesum

Asclepiadeae فصیلهٔ اسقلیبونیه

اسقلیبون قطنی و یاخود یرلیلر بیننده خادال دینور بو نباتك بزورینك اوزرنده‌کی اوبار حریره‌دن بر نوع قطن تحضیر ایدرلر قابل نسجدر .	asclepiade de Syrie ou calotropie Zinganda
استنهلیا رادیان : تهامه ، حیس	steînheilia radians
غومفوقارپوس فروتیقوزوس : صنعا ، تعز	gomphocarpus fruticosus
» ستوزوس : زبید ، تعز	» setosus
مودار ویا اکوم دنیلدیکی کبی عربلر بیننده عُشر تسمیه ایدلمکده‌در . حدیده‌ده بونك کوورینی باروت اعمالنده استعمال ایدرلر .	calotropis procera
قنایا (بوکا صنعاده عضات البرد) درلر حجیله‌ده بولنور عصاره‌سنی تره یاغیله قارشدیروب جرب علتنده قوللانمقده‌درلر : یپراقلری محالل کبیدر حجیله‌ده قرح درلر .	kanahia forskahli
سارقوستما : حجیله	sarcostemma stipitaca
» »	« viminal
پانتاتروپیس اسپیرالیس : زبید ، بیت الفقیه	pentatropis spiralis
دامیا قورداتا : صنعا	daemia cordata
» اکستانسا : حجیله	« extensa
تیلوفورا یمنسیس : کوکبان شبام	tylophora yemensis

leptadenia pyrotechniea — لپتادنیا : بیت الفقیه ، زبید

« ephedriformis — » : تعز ، حیس

ceropegia sepium — زهرة السراج (قندیل چیچکی) مناخه وادی معازب

« rupicola — انواعی / عطاره جبل مسار

« spec — تعز

boucerosia ocheriana — بوسروزیا اوشریانا : حجیله

« forskahli — » فورسقالی : وادی سرده تعز حیسی

« penicillata — » پنیسیلاتا : مفحق

« cicatricosa — » سیقاتریقوزا : مناخه وادی سحان

« spec — » مناخه تعز حیس

Laganiaceae جوزمقیئه فصیله‌سی

buddleia polyotachya — بودلهیا : مناخه

Gentianace فصیلهٔ جنطیانیه

swertia decumbeus vahl — اسورتیا : مناخه ، جبل کاهل

Boraginae فصیله سنجاریه

cordia ovalis — مصر نبقی ، وصل ، وادی سحان

ehretia abyssinica — اهرتیا : حجیله

« obtuc folia — اهرتیا اوبتوزیفولیا : حجیله تعز حیس

tournofortia subulata — حشیشهٔ تورنیفور : وصل تعز وادی سحان

heliotropium bottae — » الثالل : روضه

« persicum — » » ایرانی روضه

« strigosum — هلیوتروپیوم استریغوزوم : حجله وادی مور

heliotropium longiflorum	« (طویل الازهار) حجیله ، عسیر
« pterocarpum	« پتروقارپوم
trichodesma africanum	تریقودسما (قان رنکنده الیافدن شکل برنوع یوسون) بعض دفعه سطح بحرده تصادف اولنور صنعا
cynoglosum laceolatum	لسان الکلب : بوعان : حضور.
« battae	« : حراز (شبام)
alhanna orlentalts	حنا اغاجی : مناخه
arnebia hispidissima	ارنبیا (حواجوه کاذب) صنعا جبل نقم
echium sericium	اکیوم سریسیوم (حواجواکی بویا ایچون قوللانیلور) صنعا

Convulvulaceae فصیلهٔ علقیه

ipomea sessibiflora	ایپومه‌ئا لحج
« obuscura	«
« gossipina	« (نوربیت نباتی) قهقهه جنسندن برنوع صارمشق اولوب جذرنده جالاپا حاصل اولور خالص جالاپا ایله تغشیش ایدرلر.
comvolvulus gluneratus	جالاپا : زبید
« microphyllus	کوچك یپراقلی جالاپا : موراوه
« arvinsis	یبانی صارمشق : حراز شبام
evolvulus yemensis	ئوولوولوس یمنسیس : حجیله

Solaneae فصیلهٔ بادنجانیه

solanum bifurcatum	صولانوم بیفورقاتوم ، روضه ، حضور
« polianthemum	« پولیانته‌موم. صنعاء معبر
« hirsitum	اوزون تویلی مهاب . وصل . مناخه

solanum septicula — صولانوم سپتیکولا. صنعا روضه

« dulcamara — یبان یاسمنی «

» coagulans — » جبل نقم، حجیله، سوق الخمیس

withama somnifera — ویتاما سومنیفرا : حجیله

datura stramonium — داطوله : مناخه

Scrophularineae فصیله خنازیریه

antieharis arabicus — انتیاریس عربی : جوهر مؤثری انتیارین اولوب بر نوع upas اولدیغندن تأثیری استریکنین کبیدر. تهامه

verbascum yemensis — ذنب الثور (صغر قویروغی) روضه

celsia pottae — سلسیا « تعز، حبس

linaria clatine — نوروز اوتی. صنعا روضه

antirrhinum oriental — ارسلان اغزی : تعز

schweinturthia pterosperme — اشوینتورتیا : لحج

torenia pumila — تورهنیا پومیلا . غایت کوزل صوبه چیچکیدر. یریم. زمار

alectra arabica — الکترا عربیقا : اب . تعز

striga hirsuta — استریغا هیرسوتا : تعز حبس

striga orobanchodes — استریقا اوروبانشود : اب تعز

cycnium humifusum — سیقنیوم هومیفوزوم . اب

Orobanchaeae اوروبانخیه فصیله‌سی

phelipaca tinctoria — فلیپاقا تنقتوریا : مفحق

orobanche abyssinica — حشیشة الاسد : مناخه، کاهل

Acantaceae فصیلهٔ شائکیه

ruelia patula	روئلیا پاتولا: حجیله
« guttata	« غوتاتا : تعز
blepharis edulis	بلفاریس ادولیس: وادئ مور
baleria acanthodes	بالریا اقانتود: تعز، جبل صبر
» spincyma	« اسپینسیما : تعز
crossandra infundibiliformis	قروساندرا : حجیله : وادئ مور
justicia cebalium	ژوستیچیا : تعز
anisotes trisuleus	انیزوت تریزولوس: حیس
adhatoda flava	هند جویز اغاجی (ادهاتودا) حجیله
« odora	قوقولو ادهاتودا. حجیله وصل
hypociste radicans	شوکة الیهودلین: صنعا : حده
» forskahli	ایپوسیست: جبل نقم
lantana viburnodes	لانطانا ویبورنود : حجیله
lippia nodiflora	لیمون قوقولو لیپیا : حجیله
bouchea ptrygocarpa	بوشه‌ئا پتریغوقارپا : حجیله
verbena officinalis	مینا چیچکی : حجیله
priva dentata	پریوا دانتاتا : حجیله
avincennia officinalis	آوینسانیا : لحیه

Labiatea فصیلهٔ شفویه

ocimum menthacfolium	فسلگن : جبل صبر
« dichotonium	« حجیله
« lamifolium	لوحوی الاوراق فسلگن: حراز شبام تعز

قولوز باربانوس : تعز جبل سومارا	coleus barbatus
ریحان: جبل سومارا	« arabica
قنازیه لاوندەسی (عربلر بیننده اوسطاخوندوس) تسمیه اولنورکه (لاواندولا استخاس) زکامی دافعدر	lavandula canaricus
نانهٔ بری : صنعا روضه	mentha sylvestris
میقرومریا بیفلورا : مناخه	micromeria biflora
مانیرون (اطەچاینك خواص حکمیه وطبیەسنه مشابه اولوب باغچەلرده زرع اولنور) عطس کبی مدح اولنور روضەده کورلمشدر .	meriandra beugalousis
اطه چایی (مریمی) : اب	salvia spinosa
مریمیٔ حبشی :	« Nubia
بیوك اطه چایی: حراز شبام	« schimperi
مریمیٔ مصری : جبل نقم	« Aegyptica
بر صارمشیق: حراز، شبام	nepeta mussini
اسکوتلاریا : مناخه	scutellaria peregrinae
فراسیون ابیض »	marrubinm vuigar
استاشیز (قره قوریغه اوتی) جبل نقم سوق الخمیس	stachys palaestinae
اوتوز تژیا (ایوا تویلی قطی بر نباتدر) جبل نقم حجله	otostegia arabica
»	» benthamiana
لوقاس تراشیفیللا (قطی بر نباتدر) حجله	leucas trachyphylla
» انفلاتا : صنعا روضه	« inflata
لازیو قوریس : مناخه	lásiocorys arabicus
کمادریوس (بلوط الارض) مناخه وادیٔ سحان	teucrium yemensis

اذن الحمار اوسطه : شبام (حراز) ajoga remota

Plantagineae فصيلهٔ حمليه

plantago lacsclata قرنی باریق اوتی (سیکرلی یپراغی) مناخه کاهل

Nictaineae فصیله اخفشیه

mirabulis jalapa كجه صفا : شبام حواليسی وبحه (مايان)

بوئر آويا (حشيشة السهل) : بحيله boerhavvia verticsillata

» : وادئ سردود plumbagjnae »

» : منظر repens »

» : ناجل glotinosa »

» : جبل نقم . صنعا pedunenlosa »

Ilecebraceae فصيلهٔ ايله سبراسيه

قومت ابيسنيقا : صنعا comets abyssinica

Amarantaceae فصيلهٔ لاذبليه

ديژه‌را آروانسيس : تويلی برنبا‌تدر وادئ سرود digera arvensis

خروز ابيكی : لحج ، كوكبان amarantus gangelieus

» بيانی : منظر sylvestre »

اوكسولوس وريد : لحج euxolus virides

» قوداتوس : وصاب caudatus »

بوپاليا لاپاسه‌نا : بحيله pupalia lappaceae

حشيشة المسقط الاشعار : مفحق psilotrichum cordatum

شانيا (عرق الذهب ابيض) بحه حبل سردود وادئ مور aerva javanica

شانيا لاناتا : عطاره ، جبل مسار lanata «

Salsolaceae قصیلهٔ اسفناخیه

achyranthes aspera اکیرانت اسپرا : مناخه

chenopodiun murale مکسیقا چابی دنیلان برنوع اسفناخدر عربینده ملح دیرلر تعز

» faetidium بازی: مناخه

suaeda baceata سوئدا (کثیرالمندار سودایی حاوی اسفناخدر)

salsola imbricata حشیشةالبوتاس : حجیله . منظر

Polygonaceae فصیلهٔ راونديه

polygonum serrulatium سیاه بغدای ، حجیله

» glabrum قورد بنجه‌سی : اب

rumex nervosus لاباده : مناخه عربلر بیننده عوثرب تسمیه اولنور

» nepalensiis لاباده : مناخه

« steudelli » »

Aristolochiaceae فصیلهٔ زراونديه

aristolochia bracteata زراوند مسنن : لحج

Laurinée فصیلهٔ غاریه.

cassytha fliformis چین طارچینی : حجیله

Thymelaceae فصیلهٔ مازریونیه

arthrosolen somaleuse ارتروزولان سومالوز : جبل نقم

Lorantaceae فصیلهٔ دبقیه

loranthus rufeoceus اوکسه اغاجی (بونك حشب ونشرندن اوکسه تعبیر اولنان ماده حاصل اولور. مفحق، مناخه

loranthus schimperi	لورانتوس شيمپری : روضه ، وادئ ظهر
» arabicus	شجر دبق عربی یاخود بین‌العرب ظنب تسمیه ایدرلر . آب

Santalaceae فصیلهٔ حنداليه

thesium radicans	تزيوم برنوع ضدال نباتيدر

Euphorbiaceae فصیلهٔ فربيونيه

euphorbia granulata	فربيون حبيی ـ حديده
» indica	اوفوربیا انديقا : لحج
» helioscopia	سوتلكن اوتی : صنعا ، مفحق
» cerebrina	اوفوربیا سره‌برينا : صنعاء جبل نقم
» variegata	» واريه‌غاتا : مناخه شبام
» spec	» وصل
« bottae	» بوتتا : تعز جبل صبر
« officinalis	فربيون مخزنی : بونك عصاره‌سنده قاوونجق بولنور پك مخرش و سمداردر اهالی بوندن پك خوف ايدرلر . بين‌العرب عمق دینيلور
« canariensis	بين العرب قصص اغاجی ناميله معروفدر بعض محللرده قرض و نادراً سبطه دينور
« triaculata	اوفوربیا تريا كولاتا : حجيله باجل
phyllanthus moderaspatensis	اهليلج كاذب : حجيله
jatropha lobata	مسهل هند فستق اغاجی : باجل
« villosa	» بيت الفقيه
« aculata	» مفحق

croton lobatus	حب الملوك اغاجی حجه، حجیله
cluytia richardiana	قلوتیا ریشاردیانا : جبل مسار، حجیره
chrozophora obliqua	حشیشة الضبع : موراوه
mercurialis	پر فسلکنی (حشیشة العطارد) عطاره مسار
acalypha indica	اقالیفا اندیقا : حجیله وادیٔ سردود
» fruticosa	» فروتیقوزا : مفحق
ricinus communis	شجر خروع : مناخه جبل مسار
tragia mitis	تراژیا : سوق الخمیس وادیٔ سلیمان
dalechampia scandeus	دلاشانپیا : حجیله

Urticaceae فصیلهٔ انجریه

dorstenia radiata	باد زهر اوتی
ficus socotrana	سقوطرانا انجیری : حجیله‌ده در
» pseudocarica	فیکوس پزودوقاریقا : مناخه وادیٔ معاذب
» spec.	» اسپق : جبل منار
» salsifolia	» سالسیفولیا : مناخه
» sycomosus	فرعون انجیری بوراده طاق نامیله مشهوردر اخشابی صنایع و مرانغوزجیلقده مستعمل ومقبولدر
pouzolzia arabica	پوزولزیا عربیقا : وصل
debregeasia bicolor	دبره‌ژاسیا بیقلور : وادیٔ حده
morus nigra	قره توت : صنعا ، روضه

Ceratophyllae سرتوفیللاسه فصیله‌سی

ceratophyllum demersum	سراتوفیللوم : تعزه الحبس

Gnetaceae فصيلهٔ كتاسيه

افردرا فراژيل صنعا جبل نقم — ephredra fragiles

Coniferae صنوبريه فصيله‌سى

اردج اغاجى: سوق الخميس وادى سليمان — yuniperus

Orchiadeae فصيلهٔ سحلبيه

اوقوفيا ـ منظر — eucophia schimperans

بيقورنللا عربيقا : اب — bicornella arabica

ابه‌ناريا : اب — hebenaria macrantha

Irideae فصيلهٔ سوسنيه

سوسن: وادىٔ سليمان . حراز شرقى — iris spec

Amomeae فصيلهٔ جهانيه

زنجفيل : جبل ريمه — zenzeco-officinalis

Amaryllideae فصيلهٔ نرجسيه

يمنده (سلب) تسميه ايدرلر ليفلريله قهوه چوالى اعمال ايديلور . — crinum yemensis

امانتوس عربى : حراز شبام — haemanthus arabicus

پانقره‌آتوم تنوفوليوم (بوناتك صوغانى اطه صوغاننك خواصنه مشابهدر . — pancreatum tenufolium

Liliaceae فصيلهٔ زنبقيه

قوش‌قونمز (هليون). وصل — asparagues scaberulus

knifolia	کنیفولیا : جبل سومارا
aloe officinalis	صاری صبر مخزنی : باجل
« spec	» تعز
« tomentosa	» وری تعز
draconae spec	قرداش قانی اغاجی : حجیله
bulline abyssinica	بوللین ابیسنیقا : کوکبن طویله
uropetalium tacazzeanum	اوروپتالیوم : حجیله
scilla yemensis	اطه صوغانی ـ اب ، سوق السبت
merendera ab;ssinica	مراندرا : عمران ، شبام

Commelinaeae فصیله عنکبوتیه

commelina albesceus	اوروملجك اوتی : حجیله

Pandaneae فصیلهٔ کادیه

کادیٔ عطری (عودالدب) pandanum odoratissimus : بونك کوزل قوقولی ازهارنی (اسپادیس مذکرنی) عربلر باشلرینه صوقارلر و البیسه ارهسنده صندقلرده حفظ ایدرلر: تعز شرق.

Aroïdeae فصیلهٔ قالقاسیه

arisæma enneaphyllum	رجل البقر (قادوات ؟) حراز شبام

Lemnaceae فصیلهٔ غدیریه

lemna mina	لمنا : بیت نعم

Naïadaceae نایاداسیه فصیله سی

potamogeton natans	پوتاموژتون ـ صنعا
» pusillus	»

Cyperaceae فصیلهٔ سعدیه

cyperus laevigatus — سعد (طوبالاق)

« articulatus — سعد مفصلی : محجیله

Graminé فصیلهٔ نجلیه

panicum crugalli — قرەجه داری : محجیله

» colonum — » : منظر

» ciliare — انواع داری (دره)

» yemensis — مناخه

» villosum — مناخه

eragrostis abyssinica اراغروستیس ابیسنیقا (بوکا تف ویا دافی) بورا اهالیسی بیننده طحاف نامیله معروفدر . بزوراتی بغدایه مشابه و دازیدن کوچك اولوب مشرق جهتلرنده بغدای یرینه اکل ایدرلر . زرعیله حصادی التمش کوندر .

Filiceae فصیلهٔ سرخسیه

ceterach officinalis — حشیشة الذهب

adianthum candatus — قنادا بالدیری قره‌سی . جبل شبام (حراز)

Equisetaceae فصیلهٔ خیلیه

epuisatum ramosum — ذنب الخیل : محجیله

Lycopodiaceae فصیلهٔ کبریته

selaginella imbricata — سلاژینلا متراکبه : محجیله

Characeae فصیلهٔ حضرائیه

chara foetida — صو یوصونی (نباتات خفیه‌دندر) زمار

فصیلهٔ ترمنتیه **Terebenthacea**

سماق دباغین: جبل ریمه ehus coriaria

عنبه اغاجی mangifera indica : ممالك حارهیه مخصوص براغاج اولوب میوهسنه مانغو عربلر یننده (عنبه) تسمیه اولنور . کلیوی الشکل کوچك بر قاوون جسامتنده. یشیل صاری رنکده برچکردکلی عتمی بر میوه اولوب عطری سکری ومیخوشدر .

قسم ثالث

تقویم زراعیٔ یمن

تقویم حوادث وازمان پك اسکی برعادت اولدیغی حالده نقصاندن عاری ومعلومات مطلوبهیی حاوی اولهرق جهان معمورك هرطرفنده سیاق واحداوزره قابل استعمال و تطبیق مکمل بر تقویم عمومی هنوز یاپیلهمامشدر . تقویملرك اساسه عائداولان بونقصانلری اضافهٔ معلومات متنوعه ایله اکمال ایدلمك ایستنلمش واوروپاده منسوب اولدقلری سنهنك بتون شئونات مدنیه و علمیهسنی احتوا ایلدکلرندن ناشی انسیقلوپدی اطلاقنه شایان سالنامهلر وجوده کتورلمش ایسهده سنهنك ایام معینهسنده اقالیم مختلفهنك وهراقلیم داخلنده ارتفاع موقع واستقامت ریاح ومجاورت میاهکبی اسباب طبیعیهدن نشأت ایدن مناطق عدیدهنك تأثیرات جویهسنی وبوتأثیراته تابع اولان مواسم زراعت و حراثتی صحیح بر صورتده ارائه ایدهجك عمومی برجدول تنظیمنه موفقیت حاصل اولهمامشدر .

نقاط مختلفهٔ عالم ارهسنده دائما تأید ایدن مناسبات وسیاحت سایهسنده جغرافیاجه استحصال قلنان معلومات واسعهیه نظراً بویله برتقویمك تنظیمی متعسر دکل ایسهده مبارزات حیاتیه تقویمك محتویات زراعیهسندن استفاده ایدهجك افراد متوسطهیی کندی مملکتلری وحدودمعیشتلری خارجندهکی احوال حویهایله

اشتغالدن منع ایده‌جك درجه‌ده اوقات مطالعه‌یی قیصالتدیرمش اولدیغندن هرمملكت كندی اقلیم وطبیعتنه كوره ایری ایری زراعی تقویملر تنظیمنه مجبور اولمشدر .

خطهٔ یمانیه‌نك طبیعت اقلیمیه‌سی ایسه خواص نامیه‌یی جداً شایان تدقیق واستغراب برحاله قویمش ویكدیكرندن درت بش ساعتلك مسافه‌ده بولنان محللرده بشقه بشقه موسم واقلیملر ابداع ایتمش اولدیغی حالده شمدی‌یه قدر جزیرة العربك جداً ریاض حضرای لطافتی حكمنده بولنان خطهٔ مذكوره ایچون برتقویم زراعی تدوین اولنمامشدر .

یمنك احوال جویه وزراعیه‌سی حقنده معلومات واسعه ومطلوبه‌یه مالك اولمدیغمزی اعتراف ایله برابر ولوكه ناقص اولسه‌بیله كتابمزده بویله برتقویم علاوه ایدلمیه‌جك اولورایسه بیوك برنقصان اختیار ایدلمش اوله‌جغی مطالعه‌سیله ارباب تقویت وتقویمك عادت قدیمه‌لرینه بناءً علیه اسكی تقویملرك اسلوب ترتیبنه اتباعاً برنبذه بحث ایتمكی موافق كورمش وبو حوالیده شهر كانون ثانی زمرهٔ نباتاتك مبدأ ربیعی عداولوندیغی جهتله بو آیك ابتداسندن اعتباراً ترتیب وتنظیم قلنمشدر .

توقیعات شهر كانون ثانی — لغات سریانیه‌دن پنار لفظندن اقتباساً فرنكلرك ژانویه تسمیه ایتدكاری بوشهر اوتوزبر كوندر . شهر مذكورك برنجی كیجه‌سنه (لیلة الحاجوز) تسمیه اولنوركه ، سنهٔ سابقه ایله سنهٔ مستقبله آره‌سنده حدفاصل حكمنده‌در .

(حرص طرفلرنده یعنی یمنك سطح مائل شرقیسی اوزرنده‌كی اووه‌لرده (وسمی) دنیلان زراعتك حصادی ابتداسندن بدأ ایدر شهرمذكورك الك صغوق كیجه‌لرنده درجهٔ حرارت انجق صفره تنزل ایده‌بیلور . شهر مذكورك اوچنجی كونی صنعانك درجهٔ عرضنه كوره ارتفاع شمس جنوبه طوغری یكرمی طقوز درجه و اوچده ایكی‌یه بالغ اوله‌رق هرشیئك كولكه‌سی مثلیله اوچ ربعنه مساوی اولور .

التنجی كونی لواقح دنیلان ریاح هبوب ایتمكه باشلار ریاح مذكور ازهارك

طلع غبارینی اعضای تذکیردن جهازتأنیثه نقل ایلدیکندن بو وجهله تسمیه اولنمشدر.

یدنجی کونی جبالده قیاض موسمی آرپه‌سی زرع اولنور . سکزنجی کونی هدهد ظهور ایتمکه وفجروقتی داللر اوزرنده اوتمکه باشلار .

طقوزنجی کونی فجر وقتی قبهٔ سما اوزرنده (سعدالذابح) دینلان کوکب طلوع ایدر . ونترغروب ایدرك (نوءالنثر) حاصل اولور . (امم قدیمه‌نك فلکیاتندن نجومك سقوط وغروبیله تعین ایدن اشبو انوائه احکام مختلفه وامطار ورياح کبی حادثات طبیعیه اسناد ایدیلوب امطاری کثیر اولان انوئه (انواءاناث)[۱] وعدم ویاقلیل المطر اولنلرینه (انواء ذکور) دینلور ایدی » .

کانون ثانینك طقوزنده اوزوم غرسیاتنه مباشرت اولنور . اونجی کونی اکثریتله ازیب دینلان جنوب روزکاری اسر ورياح مذکوره‌یی متعاقب یغمور یاغار . اونبرنجی کوننده نهایت شهره قدر صوغان وصارمساق واون اوچنجی کونی طورب بادنجان وخشخاش زرع اولنور . یوم مذکور وادیٔ مور طرفلرنده بینی زراعتنك (ثلیم) ، یعنی تخم اکمه زماننك صوکی عد اولنور .

اودردنجی کونی شمس برج دلوء انتقال ایدر . اون بشنده اشجاره عصارهٔ حیاتیه جریان ایله طیور چفتلشمکه باشلار یوم مذکوردن نهایت شهره قدر هرنوع اشجار مثمره غرس ایدیلور . اون آلتنجی کونی ارتفاع شمس اوتوز ایکی بچق درجه‌یه بالغ اوله‌رق هرشیئك کولکه‌سی مثلیله بشده اوچه مساوی اولور سنه‌نك بوکوننده سماده رعد وبرق نمایان اولور ایسه ارباب زراعت طرفندن اوسنه‌نك وفرت محصوله حکم اولنور .

یکرمی برنجی کونی اشجارده اوراق وازهار حاصل اولور .

حوالیٔ یمانیه‌ده شهر مذکورك یکرمی بشنجی کونی خرما آغاجلرینك زمان تلقیحی وقره‌جه دارینك صواب اولی عد اولنور . یکرمی آلتنجی کونی صنعاده کل حاصل اولور . یکرمی یدیسنده سماده بلوط وهواده رياح ظهور ایدراوتلر

---

[۱] نوء هوا دیمکدر .

بتمکه وبوی بهار هرطرفه انتشار ایتمکه باشلار . اوتوزنجی کونی سعد بلع شفق ایله برابر طلوع ایلر . قدمای عرب « اذاطلع سعدبلع واقحم الربع وطول الهیع وسعیدالمرع وصار فی‌الارض لمع » دیمشدرکه ، نجم مذکورك طلوعیله برابر اغصان نباتاتك بیومکه باشلایه‌جنی وهرشیده آثارنمو حصول بوله‌جنی وسطح ارضك حضارت واوراق ایله لمعه‌دار اوله‌جنی معناسنه‌در . صنعا وحوالیسنده یاز وقیش موجود بولنان لحنه پراصه ، اسپناق انکناردن باشقه بوشهرك حلوليله بقله دخی ظهور ایدر بطلجانك فده‌سی یتشدیریلور . ترقنده اولمق اوزره قباق دخی اکیله بیلور .

سبز واتك کانون ثانی ظرفنده‌کی اشبو اقتصاد زراعیسی صنعا اووه‌سنه مخصوص اولوب یوقسه وادیلرنده فصولیه وقباق طوماتس مبذولاً یتشور . وصنعایه اطرافدن چاله بادم وطاتلی لیمون کتوریلور . لیمونلغه وهیچ بر اعتنایه مخصوص اولمقسزین هردم کشاده بولنان ساردونیه ، شبوی لاتین‌جنیه ، منکشه ادریشاه نرکیس چیچکلرندن بشقه بوموسمده کل ، سنبل ، فسلکن وقنه چیچکلری حاصل اوله‌رق روضات کونا کون ایله ذهردار اولور .

شباط ـ شهر مذکورك حلوانده شمس برج دلوده بولنور . ثلث اولنده سعاده (سعدالسعود) وثلث متوسطنده (سعدالاخبیه) وثلث اخیرنده (القرع المقدم) نجومی تظاهر ایدر .

بو آیك اواخرنده رعد وبرق نمایان اولورایسه آنی تعقیب ایدن سنه‌نك فیض وبرکلی اولمسی واثمارك تکثر ایتمسی مجرباتدندر .

شباطك برنجی وایکنجی کونلرنده بوحوالیده دم بارد اولان حیواناته بیله حرارت کله‌رك آثار ربیع بالکلیه نمایان ومشرق طرفلرنده اوزوم حاصل اولور . قدمانك (نوء وصاب) نسیه ایلدکاری تبدل هوا شباطك ایکیسنده واقع اولور اوچنجی کونی روزکار اسر . یوم مذکورده طاغ انکارله وادیلرده یتشان بغدایك مبدأحصادیدر . جبالده ویوکسك اووه‌لرده ایسه اشبو موسم حصاد اوتوز قرق کون قدر تأخر ایدر .

بو حوالیده کانون ثانینك التنجی کونندن باشلایان لواقح روزکاری شهر مذکورك التنجی کونی علی الاکثر مؤثر بر صورتده دوام ایدر .

مورخینك روایتنه کوره بعثت سنیهٔ نبویه بو آیك یدنجی کوننه تصادف ایلمشدر . یوم مذکور ارباب زراعتجه ایام مهمه ومعینه‌دن اولان جمرهٔ اولینك مبدأ سقوطی اولدیغندن بو کونده و بونی تعقیب ایدن ایامده شتانك تأثیریله ذرات ترابیه آره‌سنده محصور قالمش اولان مواد مائیه تصاعد وتبخر ایتمکه باشلار سکونده هوا ینه تبدل ایدر . تبدلات مذکوره‌یه عندالقدما (نوء سهیون) تسمیه اولنمشدر .

نوء سهیون غرسی اشجار موسمنك ارتق نهایته ایردیکنه اشارتدر . اونجی کونی هواده سبس حاصل اوله‌رق یاغمور یاغمسی مجرباتدندر بو کوندن صکره ارتق آثار برودت کسب فتور ایدرك هوام وحشرات حاصل اولور .

اون برنجی و اون ایکنجی کونی علی اکثر ریح شدید حاصل اولور . اون اوچنجی کونی جبهه کوکبی غروب ایدرك سعدالسعود فجر ایله برابر طلوع ایدر . وقمر (محاق) حالنه کلور . ابن قتیبه‌نك روایتنه کوره سعدالسعود اوچ کوکبدن عبارت اولوب بریسی دیکرندن دها زیاده مضی ومنور کورنمکده‌در .

نجم مذکورك اوان طلوعی بنی بشر ایله بالجمله بهائمك مابه التعیشی اولان نباتاتك ایام الفجر و نبتنه تصادف ایلدیکندن کندیسنه سعدالسعود دینلمش وادبیات عربیه‌ده پك زیاده نمایان اولمشدر .

شمسك برج دلودن برج حوته انتقالی بو کونه تصادف ایدر . (نوء جبهه) حاصل اولور نوء الجبهه بعض منجمینك افاده‌لرینه نظراً یدی وبعضیلرینك روایتنه کوره اوچ کیجه‌دن عبارت اولوب لیالیٔ مذکوره‌ده نباتاتده حصول تلقیحه مدار اوله‌حق ریاح لطیفه‌نك وزانی معتاد اولدیغندن نؤ مذکور پك زیاده ممدوح ومحمود عد ایدیلور . اون دردنجی کونی جمرهٔ ثانیه سقوط ایدر . یوم مذکور جبالده دنا زراعتنك مبدئیدر یکرمنجی کونی الما ارمود اشیلانور یکرمی برنجی

كونی جمرهٔ ثالثه دوشر يكمی بشنجی كونی (الاعجاز) نيلان ايامك برنجيسيدر. ايام الاعجاز يدی كوندن عبارتدر . يوم مذكورده (سعدالاجيه) نجمی فجر ايله برابر طلوع ايدر ونوء الراعی حاصل اولور . قدمای عرب (اذا طلع سعدالاجيه) بردت الادفيه واحضرت الشعاب والاوديه وذهبت الاسقيه وتجاورت الافئيه ونزلت العرب الاخبيه » ديمشلردر كه ، نجم مذكورك طلوعيله برابر ستر ومحافظهٔ بدنه مخصوص لباس ومفروشاتك كسب برودت ايده‌جكی وادی ودره‌لرك كسب خضارت ولطافت ايليه‌جكی، دستی وسائره مثللو اوانی مائيه درونده‌كی صولر تأثير حرارت ايله ايچيله‌رك درونلرنده برشیٔ قالميه‌جغی وكولكه يرلره مجاورت ارزوسی حاصل اوله‌جغی وعربك خيمه ويايلالره چيقه‌جقلری معناسنی مشعردر. سعدالاخبيه‌نك طلوعی علی الاكثر نزول امطاره توافق ايدر بوزمانده ياغان ياغموره بزم خطه‌مزده نظراً باران بهار تسميه اولونوركه، نزولی اثمار وازهار ايچون اب حيات حكمنده‌در. يكرمی يدنجی كونی لواقح روزكاری ينه كسب شدت ايدر.

مارت — سنهٔ روميه‌نك برنجی شهريدر . شهر مذكورك حلوليله صيفك برنجی ياغمور موسمی كلمش اولور نار آغاجلری چيچك آچمغه باشلار . ايكنجی كونی اختلاف رياح واقع اولور . اوچنجی كونی سوسام غله‌سی اخراج اولنور. شمسك برج حوتدن برج حمله انتقالی بوكونه تصادف ايدر. بشنجی آلتنجی كونلرنده وادیٔ زبيده خيار يتيشور. طقوزنجی كونی اخر ليالیٔ عجوز اولوب الّتی كون امتداد ايدر اون بشنجی كونی هوام وحشرات حركت ايتمكه بدأ ايدر . شهر مذكورك اواخرنده‌كی اون ايكی كون ايسه برحساب معتبره‌يه كوره ايكی قسمه تفريق ايديلور . ايلك آلتنجی كون (قراقرست) تعبير اولنور . بونلر كيجه ديكر آلتی كون كلوركه بوندن زراعتجه خيليجه استفاده ايدلديكندن (صواب ست) تسميه ايديلير . اوتوزنجی كونی دثا مزروعاتی دفعهٔ ثانيه اكيلير حاصلات آز اولسه دخی نفاستجه ديكر موسملر محصولاتنه فائقدر .

بوكونلرده ايسه اشجار تماماً كسب احضرار ايلر .

موسم قیاض شهر نیسانه مصادفدر بوموسمده اریه خنطه نوعندن اولان (سمره) خنطه‌سی حصاد ایدیلور . شمسك برج ثوره تحویلی بو آیك سکزنجی کوننده واقع اولور . اون بشنده اریك زردالی یتیشور اون سکزنده زبیدده قاربوزلر کمال بولور ودوره زرع ایدیلور .

مایس — شهر مایسده بلاد جبلیه‌ده قاربوز کماله ایرر وتهامه‌ده دخن ، مشرقده وتهامه‌نك جبال قسمنده سوسام زرعنه باشلانور بو آیك ابتدالرنده یمن اسفلده دوره‌وفول واونه‌طوغری جبالده‌دوره‌زرع اولنور. شهر مذکورده‌ثنا مزروعاتی تزویج ایتمزلر بو آیده ثنایه‌مخصوص مزروعات‌اکیلورایسه حجر موسنه تصادف ایده‌جکی وبو موسمده یاغمورلر کسب ندرت ایدرك روزکارلر شدتله هبوب ایلیه‌جکی جهتله حاصلاتی قورودر واقتطاف اولنانلریده ضعیف اولور .

اون بشنه طوغری (کادیٔ عطری) نام نباتك زمان تزهریدر . وقیولرده صولر فیضانه باشلار یکرمنجی کونی (ازیب) دنیلان‌جنوب‌روزکارینك انتهاسیدر. یکرمی‌بشنجی‌کونی‌ایام‌مطر ابتدا ایدوب خشخاش زرع‌ایدیلور. یکرمی آلتنجی‌کونی دوره‌زرعنك آخری وبغدای زرعنك بدایتی عد اولنور یکرمی یدنجی‌کونی نجم (ثریا)طلوع ایدر یکرمی‌سکزنجی‌کونی علب‌موسمنه مخصوص‌حاصلات آلنور یکرمی طقوزنجی کونلری اکشی لیمون بقله آرمود شفتالی انجیر تورب کبی میوه‌لر یتشور .

حزیران — بو آیده دوره‌دن بشقه کافهٔ حبوبات اکیلور اوزم یتشمکه باشلار زردالی کسب ندرت ایدراون بشنده جدی کوکبی ظهور ایدر . موسم (ظلم) بووقتده اولور. تهامه‌ده سام دنیلان ریح سموم بو آیك اواسطنه طوغری هبوب ایتمکه باشلار . شهر مذکورك نهایتنده (علیبه) موسمی حلول ایدرکه یدی کون دوام ایدر بوموسمده دوره مزروعاتنه طوقونلمق جائز دکلدر . یعنی ترلالرده برعملیت یاپیله‌جق اولور ایسه دوره‌یه ضعف طاری اولوب یپراقلری دوکیلور . تموز — شهر تموزك ایلك یدنجی کوننه علب موسمی تعبیر اولنور . بوموسمده ثلاثی تعبیر اولنان دوره اکیلور . علبدن صکره سهیل موسمی کلور

اون ایکی کون امتداد ایدر . بو کونلرده دوره اکینلرینك آره‌لری اوکوز چفتلریله حراثت ایدیلور . بو صره‌ده زبیدده خرما کسب کمال ایتدیکی اون طقوزنده اوزوم جوین ایوا یتیشور . یکرمنجی کونی جحر وصیف موسملری بچوب موسم خریف حلول ایدر . برنجیسی الرابع الاول ایکنجیسی الرابع الثانی دنه بونلرك مدتلری یکرمی کوندر . بو ایکی رابعه‌ده معطل و خالی براقلش اولان تپه‌لر سوریلور . بو زمانده اجرا ایدیلان احضاراته (حزف) دنیلور که موسم قیاضده بو تپه‌لره اکین اکیلور .

اغستوس — سنهٔ مالیه‌نك آلتنجی آیی اولان اغستوس لاتینجه‌دن مأخوذدر میلاددن قرق یدی سنه مقدم تاریخ رومیی اصلاح ایدن روما ایمپراطوری مشهور قیصرك نامنه اضافةً تموزه (یولیوس) دینلدیکی کبی آنك خلفی اولان اوغستوسك عنوانه نسبتاً آلتنجی آیه‌ده آغستوس ایکی و مالیلرك تقویمنده بو آیه سنه‌نك آلتنجی آیی معناسنه اولان سکستیلیس اطلاق ایدیلر ایدی .

تقویم سریانیده یازك صوك آینه (آب) اسمی ویرلمشدرکه تقویم رومیده آغستوس آینه توافق ایدر تقویم عبرانیده مبدأ سنه تعبیری یعنی تشرین اولدن صایلدیغی ایچون آب اون برنجی آیك اسمی دیمکدر .

نبطیلرجه آب بشنجی آی اوله‌رق تعداد اولنه کلشدر یهودیلر کبی اهلهٔ سنهٔ قمریه استعمال ایدن عربلر حسابات هیئتیه‌ده سریانی تقویمنه مراجعت ایتدکلری ایچون بو صورتله آب اسمی سائر بعضی شهور سریانیه اسملری کبی تقویم عربییه‌ده انتقال ایتمش اورادن عجملره ترکلره سرایت ایلمشدر . ایشته بونك ایچون آغستوس آینه شهر آب فارسیده ماه آب ترکجه‌ده آب آیی دنیلمشدر .

شهر مذکورك ابتدالرنده دیکر ایکی رابع موسمی کلور رابع ثالث و رابع تسمیه اولنور مدتلری علی الاطلاق یکرمی کوندر بو آیك نهایتی بکار موسمنك وقت حصادیدر .

ایلول — سنهٔ مالیه‌نك یدنجی آیی اولان ایلول سریانیجه‌دن مأخوذدر

فرانسزجه استامبر والمانجه سپتمبر اولوب لاتنجه یدی معناسنه کلان سه پتم
کلمه سندن مشتقدر معلوم اولدیغی اوزره شهور سریانیه نبطیلرك زعمنه کوره
فضلای نبطدن برذاتك اسمی اولدیغندن ایلولده بونلردن برینك اسمی اولسه
کرکدر عبرانیلرجه ایلول اون ایکنجی اعتبار ایدیلور تقویم عبرانیده آیلر قمری
وسنه‌لر شمسی اولدیغندن رأس سنه اولان ابتدای قمری (آب) ایله
ایلول اواخرینه تصادف ایدر شوحالده ایلولك برقسمی برسنه اخرینه وقسم
دیکریده دیکر برسنه ابتداسنه تعلق ایلر .

تارخ فرس قدیمده ایلوله مقابل اولان ماه (مهر) سکون ها ایله اون
معناسنه اولوب ماه مهر سابع شهور شمسیه واول فصل خریفدر .

بو آیك ابتداسندن ١١ ساعت ٢٥ دقیقه‌ده طلوع ایدن کونش نهایتنده ١٢ ساعت
١٥ دقیقه‌ده طوغمه‌حقدرکه بوحالده کونلر قرق دقیقه برتناقص کوستریور دیمکدر
ایلولك اونبرنده شمس سنبله برجندهدر برج میزانه نقل وتحول ایدرکه اول موسم
خریفدر وخریفك برنجی کونی اعتدال خریفی یعنی صوك بهار تساوی لیل
ونهاری واقع اولورکه اوکون کرهٔ ارضك هرطرفنده کیجه وکوندوزك امتدادی بردر

بوشهرده دره مزروعاتندن (شرف) دینلان فضله یپراقلرله خامس دینلان
خنطه وآرپه‌نك حاصلاتی النور وعلاته مخصوص اولان حشیشلر طوپلانیلور
شهر مذکورك اوآسطی آخر ربح سمومدر .

تشرین اول — سنهٔ مالیه‌نك سکزنجی آیی اولان تشرین اول سریانیجه‌دن
مأخوذدر . معلوم اولدیغی اوزره کلدانیلردن اول نبطیلرك زعمنجه شهور سریانیه
فضلای نبطیلردن برذاتك اسمی اولدیغی کبی تشرین اول ایله تشرین ثانیده فضلادن
ایکی برادرك اسمیدر تشرین اولك فرانسزجه‌سی اوقتوبر اولوب لاتنجه (٨)
معناسنه کلن اوقتو کلمه سندن مشتقدر چونکه تشرین اول اسکی روما تقویمنده
سکزنجی آی اعتبار ایدلمش ایدی مؤخراً قیصر رومك اصلاح ایتدیکی تقویمده
اونجی اعتبار ایدلمش ایسه‌ده اسمی تبدیل اولنمامشدر عبرانیلرجه تشرین اوله

مصادف اولان تسری سنه‌نك آیدر عبرانیلر رأس سنه‌لرینی هبوط آدمدن اعتبار ایدرلر.

تاریخ فرس قدیمده تشرین اوله مقابل کلن ماه (آبان) در تاریخ قبطیده تشرین اوله مقابل کلن (طوبه) بشنجی آی اوله‌رق تعداد اولنور .

شهر مذکورده قیونلر چفتلشور یکرمنجی کونی جبالده صراب محصولنك حصاد دوری بدأ ایدر یکرمی بشنجی کونی اغاجلرك یپراقلری دوکیلور.

تشرین ثانی — شهر مذکورده قیش یاغمورلری ابتدا ایدوب شدت شتا حکمنی اجرایه باشلار برنجی کونی اول شدت شتاعد اولنور بوحوالیده ایسه اك صغوق کیجه‌لرده درجهٔ حرارت آنجق صفر نهایت تحت الصفر (۲۰) درجه‌یه تنزل ایده‌بیلور حرارتك اك زیاده تنزلی ایسه صباحه قارشی واقع اولور کوندوزلری حرارت وقت ظهرده یکرمی‌یه‌قدر صعود ایدر تمامده نهاراً سفر اولنمیه‌جق راده‌ده بولنور . شهر مذکور عثوی موسمی عد اولنوب بغدای زرع اولنور نهایتلرینه طوغری ایسه شکر قامشی کماله ایرر .

کانون اول — شهر مذکورك برنجی کونلرنده سماده غمام دینلان سحاب حاصل اولوب مشتری کوکبی شرق طرفندن طلوع ایدر سکزنجی کونی طورنج یتشور اون بشنجی کونی وقوف شتا اون طقوزنجی کونی شکر قامشنك صراب اولی اعتبار اولنور یکرمنجی کونی تمامده پاموق حاصلاتی آلنور یکرمی بشنجی کونی ایسه صولر انجماد ایدر .

اسماء مواسم زراعت	موسم زرع	موسم حصاد
قباض	تشرین ثانی	نیسان
صراب	مایس	تشرین اول
دثا	ابتداء شباط ، انتهای مارت	تشرین اول
عثوی	تشرین ثانی	شباط
بکار	مایس	اغستوس
خامسی	خزیران	ایلول

﴾ صوك ﴿

افاده

آثار متنوعه میانده هر صنف قارئینك استفاده‌سنی موجب اولان سیاحتنامه‌لره اوروپالیلرجه پك زیاده اهمیت عطف ایدلمکده وممالك وبلدانك احوال تاریخیه وجغرافیه وژه‌ئولوژیه‌سنه دائر کتب معتبره تألیف وتصنیف اولنمقده‌در .

بوبابده‌کی تدقیقات علمیه و فنیه‌یی لایقیله اجرا ایتدیرمك اوزره سیاحتلر یدواحده منحصر قالمیوب هیأت مخصوصه تشکیل وهنوز عمراندن اثرکوریله‌مین یرلره تسییر ایدیله‌رك ابنای بشره بوصورتله خدمات ایفا قلنمقده‌در .

ممالك عثمانیه‌ده احوال طبیعیه وعمرانیه‌سنه دائر بزده هنوز مکمل اثرلر موجود اولمیوب واقعا بویولده‌کی آثارك جمله‌سنه فائق اوله‌رق مشهور اولیا چلبی حقیقة محیرالعقول اوله‌جق درجه‌ده مفصل بر سیاحتنامه وجوده کتورمشدر . بوذاتك روحنی شادوخدمتنی تقدیر ایدرز . فقط اوروپالیلرك سیاحتنامه‌دن مقصدلری بسبتون بشقه اولدیغی‌ده معلومدر .

شمدی‌یه قدر غرب علماسندن بعض ذوات بالخاصه اناطولی قطعه‌سنه سیاحتلر اجرا ایدرك برخیلی تدقیقاتده بولنمشلر . ازجمله فون درغولچ پاشاحضرتلریله ، فرانسه حکومتی طرفندن تدقیقات فنیه‌اجراسی ایچون اناطولی‌یه کوندریلان موسیو هورات اناطولینك احوال قدیمه و حاضره‌سنه دائر کتابلر تألیف ایتمشلردر .

بونلردن بشقه شو برقاچ سنه ظرفنده اناطولی‌یه دائر المانجه غایت مکمل مصور اثرلرده نشر ایدلمشدر .

محرر عاجز ، بوندن چند سنه اول روم ایلیدن ماعدا حلب اسکندرون ، مرسین طرسوس ، اطنه ، قونیه ، اقشهر ، اسکیشهر ، طریقیله درسعادته ودیگر جهتدن درسعادت دن حرکتله صامسون ، اماسیه ، توقاد وحوالیسنه قدر کیدرك ایجه تدقیقاتده بولنمشدر

اخیراً بروسه‌ده بولندیغم اثناده دخی مطلع شموس سلطنت اولان خداوندکار اقلیمی حقنده بعض تتبعات تاریخیه اجرا ایتمش اولدیغمدن بروسه — طریقیله‌قونیه‌یه قدر برسیاحتنامه تحریری هوسی اویانمش ایدی .

بوسیاحتنامه‌ده کزدیکم یرلرك احوال قدیمه‌سی حقنده دخی تفصیلات اعطاسی هرحالده موجب استفاده اولدیغندن سالف‌الذکر موسیو هورانك قونیه نامنده‌کی اثرینه مراجعت ایدلمش ایسه‌ده اثر تدقیقات تاریخیه وآرکه ئولوژیه نقطه‌سندن پك ناقص کورلدیکندن فرانسه

انستیتوسی اعضاسندن موسیو « شارل تکسیه نك {اسیای صغرای} سرلوحه سی التنده سکز یوز بیوك صحیفه یه قریب اثرینك جلبنه لزوم کورلمشدر .

اناطولی حقنده احتوا ایلدیکی معلومات صحیحه و مفصله سیله مذکور اثر جالب دقت اولدیغندن تدقیقات قدیمه یه عائد مباحثی اندن اخذ واقتباس ایلدیکم کبی { استرابون } { پلین } { هرودوت } کبی مشاهیرك معلوماتنه ده مراجعتله اکمال نقصان ایلدك . وتأمین استفاده ایده بیلور امیدیله موقع انتشاره ووضعه جسارت ایدیورم .

محمدضیا

بروسه‌دن قونیه‌یه سیاحت

درسعادتدن بروسه‌یه ـ مرمره دکزی ـ بروسه‌نك زیارت محلری ـ اناطولینك تدریجاً مظهر ترقی اولیشی ـ داخله طوغری برکاروان تشکیلی ـ وسائط نقلیه : تاتار ، کرا بارکیری ، مهاجر ارابه‌سی ـ خداوندکار والیسنك بیورلدیسی .

بوکون پارسدن ، برلیندن ، ویانه‌دن درسعادته کلمك بیوك برایش دکلدر . چونکه شمندوفر ویانه ایله درسعادت اره‌سنده‌کی مسافه‌یی قرق‌سکز ساعته قدر تنقیص ایتمشدر. قره‌سیاحتنده‌کوریلان شوسهولتله برابر دکز یولجیلغنی ترجیح ایدرم . فی‌الحقیقه‌مرمره‌نك ، بحرسفیدك لطافتی قدر قره‌ده کوزللك بولنه‌مز . واغونك اوطار پنجره‌سنه بوزوله‌دن ایسه اوواسع دکزلری تماشا ایده‌ایده‌کیتمك البت خوشدر . بیلمم نه‌دنسه ! دکزده دائما برلطافت، برکشایش مشاهده اولنور . استانبولك بوندن قرق‌اللی سنه اولکی حالیله بوکونکی حالنی مقایسه ایدنلر ، بوشهر قدیمك طریق معرفت ومدنیتده نه‌صورتله خطوه انداز سرعت اولدیغنی تقدیرده مشکلات چکمزلر . موسیوهوارت قونیه‌یه کیتمك اوزره درسعادتدن حرکت ایتدیکی‌زمان نه‌اناطولی شمندوفری ونه‌ده مدانیه‌بروسه‌تیمور یولی‌خطی موجود دکل ایدی ؛ بونکچون قونیه سیاحتنی بروسه طریقیله اختیار ایتمشدر .

ازمنهٔ قدیمه‌نك « پروسیا » سی Prusias اولان بروسه شهری حقیقةً کورولمکه‌شایان بلداندندر ؛ اوواسع ، حضارتما اوودسیله اسکی ایران‌طرزی اوزره یاپلمش آثار عتیقه‌سی وکاملاً چینی لوحه‌لرله مزین وموشح جوامع شریفه‌سی ، یشیل جامع وتربه‌سی ، برچوق خاطرات لطیفهٔ شاعرانه‌یی اوقشایان کشیش طاغی‌شاعرلره ، خیالپرستلره نه‌رنکین زمینلر حضار ایدر !

مایس ایچنده ، لطیف برهوا ایدی ، صباحك ساعت طقوزنده اقامتکاهمزدن قالقه‌رق بختمه کلوب برصنداله اتلادق . صندالجی بش‌اون دقیقه صوکره بزی یالی‌کوشکی اوکنده لنکر انداز بولنان ادارهٔ مخصوصه‌نك (مدانیه) واپورینه چیقاردی . اطرافی ایجه تماشا ایده‌بیلمك اوزره واپورك‌قیچ کوکرته‌سنده یر طوتدق .

افتاب عالمتاب یوكسلوب اطرافی نورلره غرق ایدیور برایكی ساعت اول نظر تماشایی ستر ایدن سحابه‌لر یواش یواش طاغیله‌رق استانبول افقی برنك شعشه‌دار كسب ایتمكه باشلایور ایدی . استانبول بخار بیغیننددن صیریلدقجه ایاصوفیه، سلطان احمد جوامع شریفه‌سنك اوهیئت محتشمه‌سی ، جنویزلردن قالمه غلطه‌قله‌سی ، اما كن جسیمه‌نك بیاض جبهه‌لری ، دیوارلری مرمره‌ده ، خلیجده صانكه بر رمعكس التماعات تشكیل ایدیوردی .. بهارك لطافت وحضارتی موقعك عظمتنه انضمام ایدنجه نه‌دلاویزلوحه یوكسلیور ؟

واپورده بزمله برابر پك چوق سیاح واردی . باخصوص قاپلیچه‌لرك زماننه مصادف اولدیغی ایچون روماتیزمه‌لیلر ، خسته‌لر بولندیغی كبی اناطولی شمندوفر خطنك عملیات انشائیه‌سنده بولنمق اوزره مهندسلرده بینمش ایدی .

وقت حركت حلول ایتدی : واپوردودوكنی چالدی ، دمیرینی الدی . بولندیغی ضیق محلدن یواش یواش قورتوله‌رق باش طرفنی شمال شرقی یه توجیه ایتدی .. سرای برونی طولاشیوردق. هركس كوكرته‌ده ؛ كمینك درونده بر كورولتیدركیدیور ، كیمی بوكوچك سیاحت ایچون نواله‌سنی حاضرلایور ، كیمی اوكمزده آچیلان نظر وسیع تماشایی سوه سوه كورمك اوزره كوكرته‌ده كندوسنه بریر تداركیله مشغول بولنیور !

صول جهتك منظره‌سی پك لطیف ، غایت محتشمانه ایدی . باخصوص اوروپاده بیله مثلنه اندر تصادف اولنان مكتب طبیهٔ شاهانه بنای جدیدی هرقلب صداقت پروری حقیقهٔ غیرقابل تصویر برحس منت وشكران ایله ابریزایدیوردی . مكتبك هیئت محتشمه‌سی عثمانلیلرك فضای بی انتهای علم ومعرفتده ، یقین زمانلرده اشغال ایتدكلری موقع ممتاز وبلندك برهیكل ذی‌وقار وپراحتشامی مثابه‌سنده كورینیوردی !

مرمره‌دن مرسای درسعادته طوغری توجیه وجههٔ عزیمت ایدن هرهانكی برسیاح بونقطه‌ده توقفله قارشوسنده تجسم ایلین مهابت علمیه‌نك مفتون وحیرانی اوله‌رق اذكار جمیله ومحامدسنیهٔ حضرت پادشاهی‌یی زیورلسان صداقت ایلر!... واپور بیزانس زماننده نیجه وقایع فجیعه‌یه صحنه تشكیل ایدن وبوكون استانبول صفا جویاننك لطیف ، سكونتلی برصیفیه‌سی حالنی آلان اطه‌لردن یقین كچیوردی . عصرلردنبری او لطیف ، موعد ملاقات عاشقانه اولان چام اغاچلریله ، تپه‌لرنده‌كی مناسترلریله هكبه‌لی ، بیوك اطه ومرمره‌نك اچیق تیرشه سویه‌سی اوزرینه اتیلمش Oxia, Platia خیرسز اطه‌لری حالا بقیه‌سی مشهود اولان غوتیك طرز معماریسنده خرابه‌لریله انظار حقیقت قارشوسنده نه‌مهابتلی لوحه‌لر تشكیل ایدیوردی !

اوكمزده سیوری بر تپه حاصل ایده‌رك دكزه طوغری ایلرولیوب شمالدن ازمیدجنوبدن

ك كورفزلرینی تشكیل ایدن صمانلی طاغی عادتا قدمه‌قدمه كورینیوردی. خفیف پوراز
زكارینك تأثیریله اهتزاز ایدن ظالغه‌لر بوچیبلاق ساحله اوردقجه آهنكدار بر صدا
قار یوردی . بوز برونی طولاشنجه ارمودلی اوكنده بر مدت توقف ایتدك . بورایه
رآ یولجی چیقار. ارمودلیده ساحله یقین براراضیده برباب قاپلیجه واردر . جغرافیونك
ك كورفزی دیدكلری بوكوی اوقدر درین اولمدقدن بشقه سواحلی‌ده شنلكلی دكلدر .
كملیكی « Cius » صولمزده براقه‌رق جنوبه طوغری یوللاندق و بریچق ساعت صوكره
وسه‌نك اسكله‌سی اولان مدانیه‌یه یناشدق. بوراسی تاریخ قدیمده اسمی مذكور « میرله‌ئن »
Myrlée لرك « اپاما » نام بلده‌سی ایسه‌ده بوكون آثارعتیقه‌دن اثر قالمامشدر. مدانیه‌ده اوزون
ت طورمق ایسته‌مدیكمزدن همان برلاندو كیرالیه‌رق توزدریاسی اولان شوسه‌یه یوللاندق .
وسه‌یی زیارت ایدنلرك معلومی اولدیغی اوزره ، بورانك ارابه‌جیلری بلدیه نظاماتی
در ، بكده رعایت ایدر طاقمدن اولمدقلرندن معهود قامچیلرینی شاقلاقدقجه حیوانلری
بیلدیكنه‌سوروب كیدیورلر . طوغریسی كیفلرندن بشقه براندیشه‌ده بولنمیان بولاندوجیلره
ل تسلیم نفس ایتملی بیلمم !

ارابه بر ایكی دقیقه سرعتله كیتدكدن صوكره یواشلمغه باشلادی ؛ چونكه اوكمزده
وش واردی بوصورتله بروسه اووه‌سنك مدخلنی تشكیل ایدن بوغازه قدر ایلرولدك .

بورایه‌قدر كلوب ارقه‌یه شویله‌جه بر نظردقت عطف ایده‌لم :

دكز ، كملیك كورفزی پنبه برتول كبی لطیف ، ساكن اطرافی منبت طاغلر، تپه‌لرله
اط اولدیغی حالده آچیلیوردی .

استانبولدن بروسه‌یه قدر ایدیله‌جك سیاحت انسانده اوقدر شدید برتأثر حصوله
تورمیور ؛ بوعادتا كوچك برتنزهدن عبارت قالیور .

باخصوص پك چوق ذوق‌جویان طبیعت سنه‌نك برایكی موسمنده بو بروسه سیاحتنی منتظماً
جرا ایدیورلر . ایشته ایلك وصوك بهار موسملرنده یرلی اجنبی یوزلرجه كیمسه‌لر بوشهر
دیم ولطیفده برقاچ كون ارامكزین اولمق اولورلر .

باخصوص شوصوك سنه‌لرده‌درسعادت ایله‌بروسه‌ارەسنده وسائط نقلیه‌نك بردرجه انتظام
نسب ایلمسندن ناشی كلن كیدن حسابسزدر !

ارابه‌مز معتدل برسرعتله دربنده‌قدر كلمش ایدی. بوراده‌طوردق اطرافك لطافتنی بركره‌دها
ماشا ایتدك . شمدی قطع ایتدیكمز یولك ایكی طرفی طوت واوزوم باغچه‌لریله مزیندر ،
وحوالیده باغچه‌لر ارەسنده قدیم « میسی » Misopolis قریه‌سی كوریلور .

استانبول منظره‌سی — سرای برونی

قز قله‌سی

La tour de Léandre

دربندده‌بارکیرلریمزه‌برازنفس آلدیردق . بورادن اعتباراً « کچید » قهوه‌سنه‌قدر شوس
اینیش کیدیور .

کچیدموقعنك لطافتنی انجق بوراده برمدت توقف ایدنلر تقدیر ایدر . کوکلری‌نیلوفر
طوغری اوزانمش اوسه‌الخورده چنارلر ، میشه‌لر هرطرفه بربوی سودا نشرایدرلر
دلداده‌لرندن آیریلانلر کلسونلر بوراده‌سوداوی لوحه‌لر تماشا ایتسونلر !

عالم‌حیات‌بوراده‌برمسعودیت، برسرمستی‌صفا حس ایدر .

ال اباق‌چکلمش . موافق‌احباب ایله بوراده دیکلنه‌جك برعودك آهنك لطیفنی،مهتابل
برکیجه‌نك صفاسنك روحه‌ویردیکی لذتی نصل تصور ایتملی !

بوقورونك برخاطره‌سی هیچ کوزیمك اوکندن کیتمز .

١٣١٢ سنه‌سی‌مایس‌ایچنده‌ایدی ، مکتبجه‌قوروده برضیافت کشیده‌سی تقرر ایتدی
اولوقت مدانیه ـ بروسه شمندوفر قومیسرلکنده بولنان مختار بك برادریمزله بالمخابر
معتدل براجرتله برترن مخصوص احضاری قرارلشدیرلدی . سایهٔعالیده شاکردانك‌اسباب
استراحتلرینك استکمالی ایچون هرنه‌لازم‌ایسه کاملاً تهیئه ایدیله‌رك اشجیلر ، ایش باشند
بولنه‌جق مأمورلر محل ضیافته برکون اول اعزام ایدلدی .

الواح دعائیه ، رایات مهابت آیات عثمانیه ایله تزیین ، ایلك بهار چیچکلریله توشی
ایدیلوب حقیقةً برشکل‌لطافت پیرا اکتساب ایدن اوچ واغونله برلوقوموتیفدن عبار
بولنان ترن‌اوچیوزی‌متجاوز طلبه ومأمورینی حاملاً صباحك‌اون‌ایکیسنده‌سمت«سعد آباد
نازان نازان خرامان اولیوردی . بروسه‌جه اوسنه‌یه قدر بویله اذواق تنزه ترتیبی مسبو
اولمدیغندن بزم بو قورو تنزهی بتون بروسه خلقنی استاسیونلره ، ترنك کچه‌جکی یرل
سوق‌ایتمش ایدی . اوکون صانکه بایرام ایمش !

بروسه‌ده حیاتك الك نشئه‌لی زمانی بهارفصلیدر ! طوغریسی‌یا ، اوکون استاسیونلر
فوج‌فوج‌قوشان انسانلری، چولوق چوجغی کورملی‌ایدیکز .

الك کوزل چیچکلرله بزه‌نمش، اوراق وازهاره بورونمش‌ترن دودوکنی چاله‌رق‌خفیف
برطراقه ایله باغلر، باغچه‌لر اره‌سندن سوزولوب کیدرکن شاکردان شاکرالاحسانك ناص
معصومانه‌لرنده برق‌اوران انوار بشاشت ومسرتی تصویر ایده‌مم .

ترنك سیر وحرکتیله تموج ایدن وهربری قلوب اصدقاده‌کی احتساسات منتدارانه

تنظیر ایلین آل یشیل بایراقلر منظره‌نك علویتنی برقات دها آرتیریور ؛ استاسیونلره اوغرادقجه عموم طرفندن آسمان اجابته رفع واعلا ایدیلن کلبانك خیرپادشاهی جداً وحقیقةً رقیق ، اصیل حسلر اویاندیریوردی !

ایشته بواهنك لطیف، بوروش ناز ایله کچیده مواصلت اولندی . اوراده مخصوصاً انشا ایدیلوب بالای تعظیمی دعای اجلال ملوکانه‌یی حاوی برلوحهٔ غرا ومعلا ایله تزیین اولنان برطاق ظفرك التنده عموماً صف بستهٔ تعظیم اولدیغمز حالده تکرارتکرار ادا قلنان دعوات خیریه، صانکه بتون عناصر کائنات دخی اشتراك ایدرجه‌سنه طاشلرده ، آغاجلرده بر رمعکس بولیوردی !

اوموقع دلارانك ، بوکون روحه ، نظره بخش ایلدیکی اذواقك خاطرات لطیفه‌سیله اقشامه قدر تنزه ایتدك .

وقتا که زمان حرکت حلول ایلدی . واقع اولان اشارت اوزرینه ترەن احضار ایدلمکه باشلادی . طلبه اغاجلردن قوپاردقلری ، تارلالردن طوپلادقلری شکوفه‌لرله ، واغونلری باصاماقلرینه قدر دوناتمشلردی ، شو حالده‌که واغونلر اناطولینك کلین ارابه‌سنه دونمش ایدی !

اصابت عین‌واقع اولدیغنی بوراده‌ده اکلادم. ترەن‌مانوره‌سنی یاپارکن اوکده خط اوزرنده عمله‌دن بری بر قوم ارابه‌سنی سوریوردی . ترەن ارقه‌دن بو ارابه‌یه یاقلاشدیغی زمان سر مأمور عمله‌یه خط اوزرندن چکیلمه‌سنی اشارت وحتی ماکنه‌یی توقیف بیله ایتدیرمش ایدی .

ساعت اون ایکی‌یه کلمش ، هوا قرارمشدی . ترەنك اوکنده برفریاد ، برواویلادر قوپدی . ایش اکلاشیلنجه‌یه قدر تصویری ناقابل برهیجان ، براضطراب ایچنده بولندق .

انتظامسزلغی جمله‌نك معلومی اولان بروسه شمندوفر اداره‌سی هردرلو احتمالاته قارشو ادوات تخلیصیه بولندیرمه‌سی لازمه‌دن ایکن بوقضا اثناسنده بروینچ بیله بوله‌مدق . عموم طلبه اللرینه کچیردکلری قوجامان برمانوه‌له ایله اوجسیم واغونی برغیرت حیدرانه ایله خطدن یاریم آرشون قدر قالدیرمغه موفق اولدیلرسه‌ده ، ایش ایشدن کچمش ، زواللی عمله صوك نفسنی تسلیم ایتمش ایدی .

ایشته ترەنمز بووقعهٔ مؤسفه دنناشی پك کیج بروسه‌یه عودت ایتمش ایدی . هرنه زمان قورودن کچسەم بوخاطرهٔ دلخراش اولانجه شدتیله کوزمك اوکنده تجسم ایدر طورر !

مدانیه‌دن بروسه‌یه ارابه طریقیله اوچ ساعتده کیدیلیر . موسیو هوارت بروسه‌یه کلنجه

پوسته‌نك انتظامسزلغندن شکایت ایدیور وقونیه‌یه تاتار پوسته‌سیله یالکز هرسکز کونده بر پوسته‌چانطه‌سی چیقارلدیغنی شکایتنه‌اساس اتخاذایدیورکه، بونده حقی یوق، باخصوص شمندوفرلرك انشاسندن صوکره بروسه ایله قونیه اره‌سنده پوسته معاملاتی حقیقةً برمجرای انتظامه کیرمشدر .

موسیو هوارت بوسیاحتنی اجرا ایلدیکی زمان بروسه‌ده اوقدر آثار عمارت کوردمه‌مش ، حالبوکه اوزماندنبری بروسه‌ده نیجه مآثر مدنیت وجوده کتورلمش . سیاح کچیدی مرور ایتدکدن‌صکره رهکذارده اومحتشم زراعت‌مکتبنی اصلاحخانه‌یی، عسکری وملکی اعدادیلرینی ، پاستور اصولنده بوجکجیلك مکتبنی،قاله المیورکه، بونی‌ده سیاحت مدتنك قیصه‌لغنه‌حمل‌ایده‌لم‌ده‌کچه‌لم.مومی‌الیه، بوندن اون‌اون‌بش‌سنه‌اولکی سیاحتلرك اسبسوار اوله‌رق‌اجرا ایدلدیکی جهتله‌غایت‌اضطرابلی‌اولدیغنی‌وحالبوکه‌همم سنیهٔ حضرت شهریار اعظمی سایه‌سنده‌پیدرپی‌هرطرفه‌یاپیلان‌شوسه‌لر وسائط نقلیهٔ‌بریه‌یی خیلیدن خیلی اصلاح‌ایتدیکندن بوکونکی سیاحتلرده اسکی زحمت ومشقت قالمدیغنی بیان ایدیور ، باخصوص روم‌ایلی مهاجرلرینك اناطولی‌یه‌کچدکلری تاریخدن‌اعتباراً‌بوبابده‌کی‌سهولتك‌دها زیاده آرتدیغی‌درکاردر .

حیوان اوزرنده قره‌یولجیلغنك هیچده ذوقه کیتمدیکی اربابنك معلومیدر . بردفعه حلبدن قونیه‌یه‌کلیرکن (کاوور صندیغی) دنیلان طاشلق تپه‌ده دوچاراولدیغمز عذاب ومشکلات بنی قره یولجیلغنه توبه ایتدیرمك درجه‌سنه واردیرمشدی !

فقط بعض عوارض‌حسبیله شوسه‌دن‌آیرلمق ایجاب ایتدیکی حالده از جمله آثارعتیقه تحریسی زماننده ینه بارکیره احتیاج واردر .

اناطولیده علی‌الاکثر استعمال اولنان مهاجر ارابه‌سنك‌ده بعض محذورلری واردر، زیرا کچیدلرده ، عارضه‌لی‌یوللرده دینکلك‌قیرلمق احتمالی هرزمان موجود اولدیغی خاطردن چیقارمامليدر .

بروسه‌یی ایلك دفعه اوله‌رق زیارت ایتدیکمز جهتله بزه هرشیٔ محتشم ، وپرفوائد کوروندی . باخصوص بوراسی مطلع ومشرق شموس سلطنت عثمانیه اولدیغندن‌الك‌مقدس طوپراقلردن‌بك‌زیاده تبجیل‌وتوقیره شایان یرلردن معدوددر. ایلك کونی ، اقامتمزه تخصیص ایدیلن محله کچ وقت واردیغندن اوکیجه احبا ایله تشرفمز پك آز اولدی . اصل ملاقات وزیارتلر فرداسی کونی باشلادی .

اقامتکاهمز مقسم محله‌سنه‌قریب اولدیغندن بروسه اووه‌سنه،اجداد عظاممزك نیجه وقایع شجیعانه‌لرینه جولانکاه حماست‌اولان وادیٔ حضارت انتمایه نظارت کامله‌سی وار ایدی .

بروسه‌ده قاله‌جغمز اون، اون بش کون ظرفنده زیارت و تماشا ایدیله‌جك یرلرك مختصر بر پروغرامنی تنظیم ایتدك و اویله‌جه شهری طولاشمغه باشلادق: اولا نام جلادت اتسام شاهانه‌لرینه نسبت اولنان بو دولت معظمهٔ اسلامیه‌نك مؤسس عالیسنك جسم مقدسنی محتوی اولان تربهٔ معلایی فرط تعظیم و تكریم ایله زیارت شرفنه نائل اولدق. بو بقعه، صاحب ذی كمالنك افكار و نیات عالیه‌سنه براعت استهلال اوله‌رق شهره حاكم بر نقطه‌ده مبنی اولدیغندن بورادن تمدید ایدیله‌جك نظر بروسه اووه‌سنی كاملاً احاطه ایدر. مدفنك موقع دلاراسی صاحبنك مظهریت معنویه‌سنك تصویر مجسمیدر! صندوقهٔ معلانك كوكسنده شو:

«بو نشانی حضرت عثمان غازی نامنه»
«تجلی خان عبدالعزیز ایجاد و تأسیس ایلدی»
«وضع و تعلیق ایلیوب كندی الیله بوینه»
«شاه و روح جدینی اعلا و تقدیس ایلدی»

قطعهٔ غرا محرردر. خاقان جنتمكان احداث بیوردقلری عثمانی نشان ذیشاننك مرصع بر قطعه‌سنی بالذات ید همایونلریله حضرت عثمانك صندوقه‌سنه تعلیق بیورمشلردركه، اعیاد مباركه‌ده، بو نشان ذیشان مشارالیهك كوكسنده اویله‌جه لمعه‌نثار اولور. غازیٔ نامدارك اقرب رحمت مدارنده مدفون بولنان جناب اورخانی دخی زیارت و برفاتحهٔ شریفه تلاوتیله روح روانتی شاد و خندان ایتدكدن صوكره، حماست و جلادتدن متشكل بر وقعهٔ شهادتی خاطرلره كتیرن «شهادت جامع» شریفنه داخل اولدق.

مؤسس عالیمنقبتنك تربهٔ انورلرینه (داود مناستری) دخی دیرلركه بوراسی اعزهٔ نصارادن «حضرت الیاس» St-Elie نامنه انشا اولنمش بر كلیسادن محولدر. بیوك حركت ارضدن اولكی حالنی مصور اولان اسكی بر لوحه‌دن اكلاشلدیغی اوزره بوراسی (حضرت الیاس) نامنه یاپیلان سائر معابد كبی مدورالشكل مرمردن معمول درت عدد ستون اوزرینه استناد ایتدیرلمش قبه‌لی بر دائره‌دن عبارت ایمش. بو ستونلر الیوم باقیدر.

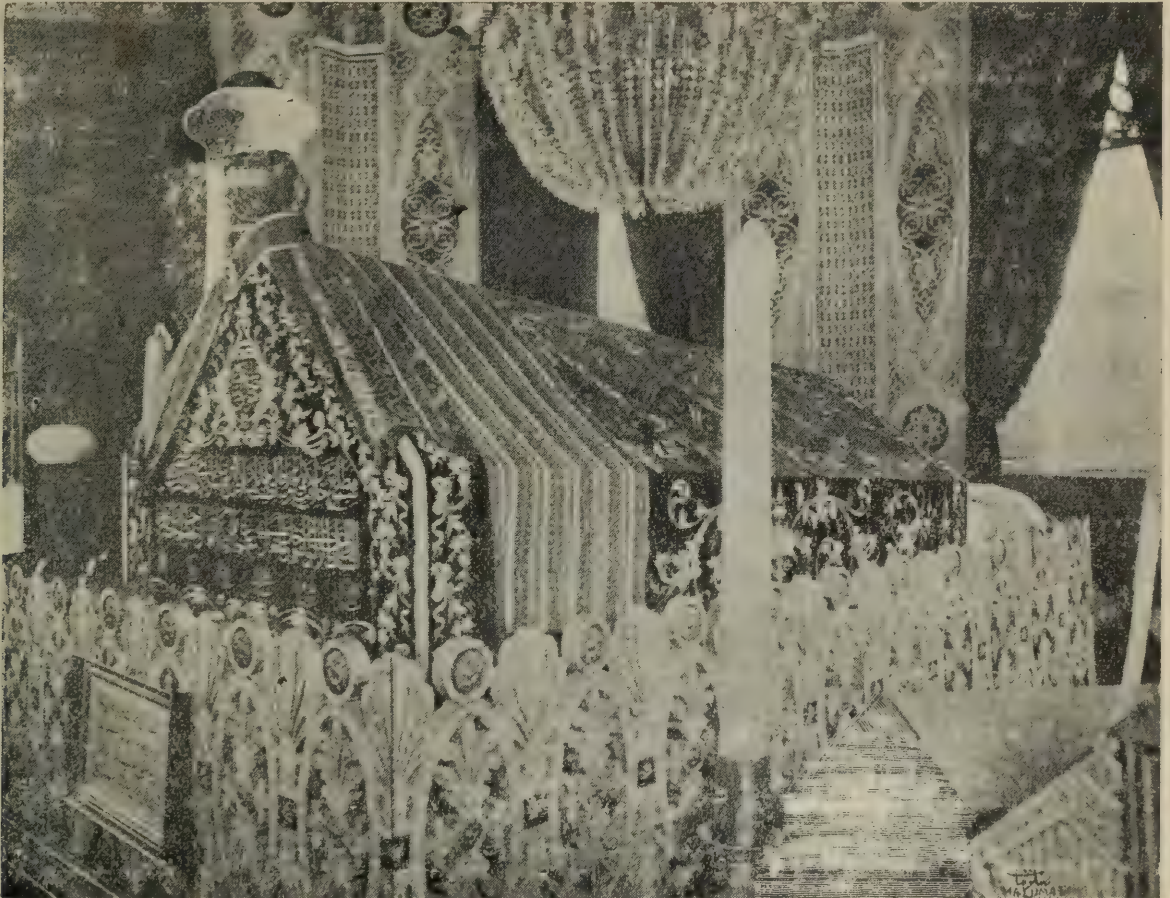
تزیینات داخلیه‌سنه‌كلنجه، كاملاً رنكلی مرمرله تفریش ایدیلوب قبله جهتی‌ده اره‌لرینه مرمر لوحه‌لرله آیرلمش اوچ عدد پنجره ایله محاط بولنمشدر.

پنجره‌لرك اره‌لرنده‌كی مرمر لوحه‌لر بیزانس اصولنده مرمر ستون شكلنی آكدیرمش.

بو معبد بالآخره تربه‌یه تحویل اولندیغی جهتله بعض تعدیلات اجرا ایدلمش اولدیغی كبی میلادك (١٨٠٤) سنه‌سنده وقوعبولان حریق هائل دخی خیلیجه خساری بادی اولمشدر. درون كنبدده دیكر بر طاقم ذوات مدفون ایدیسه‌ده كیملر ایدوكی معلوم دكلدر. تربه‌نك تعمیر

وتجدیدندن صوکره ذوات مشار الیهمك مزارلری خارجده براغلمش یالکز شهزادکان داخلده قالمشدر .

قبه حرکت ارضدن ییقلدقدن صوکره تکرار یاپلمش ایسه‌ده داخلده یاتان ذواتك کیملر ایدوکنه دائر اولان قیودات تاریخیه هر نه‌دن ایسه محافظه ایدیله‌مامشدر . حرکت ارضدن اول سلطان اورخان حضرتلرینك مدفون بولندقلری محل دخی بورایه متصل ایکن بالآخره آیرلمشدر . سلطان عثمانك تربهٔ مبارکه‌لری قربنده (۸،۳۰) متره کنیشلکنده

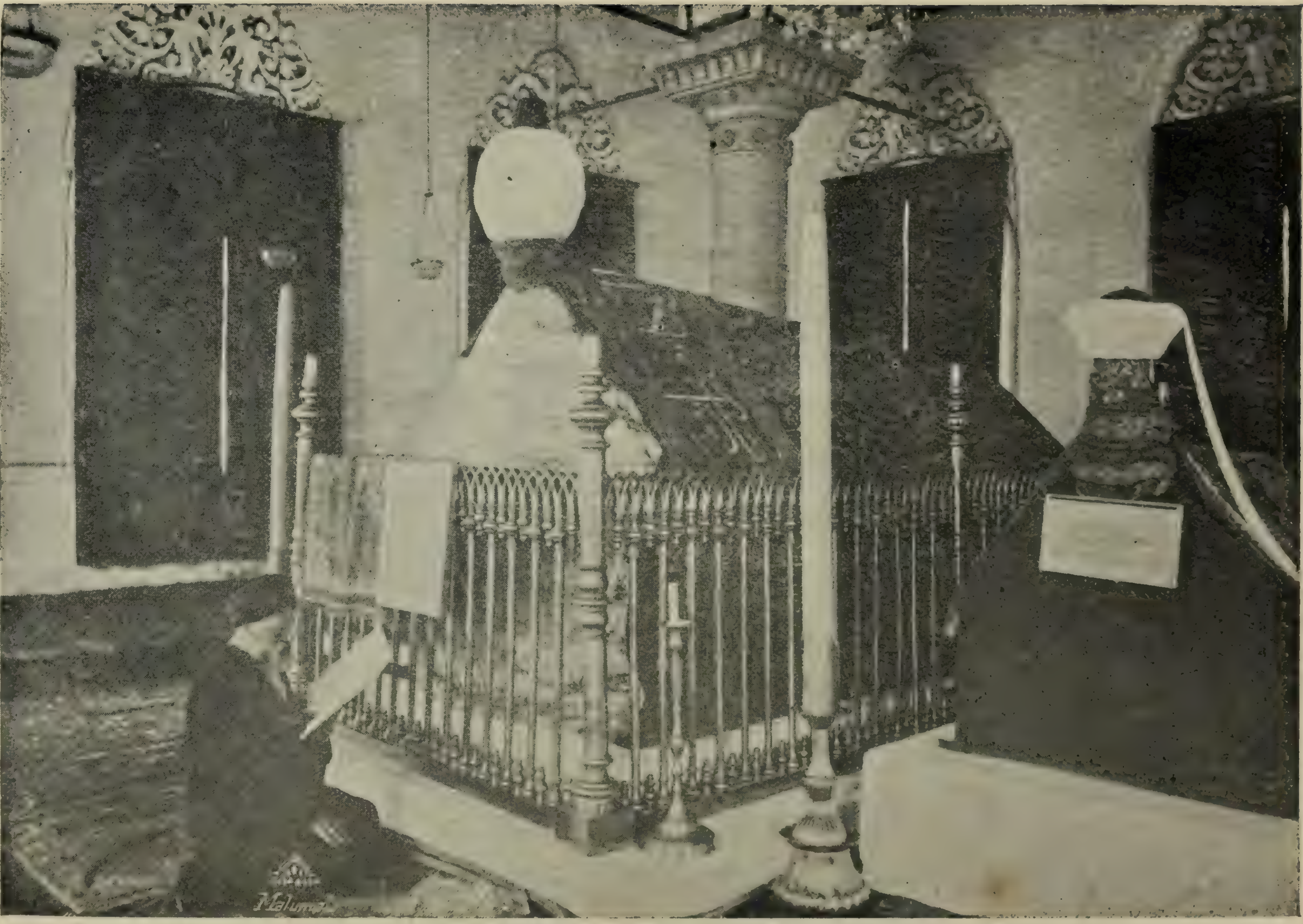

مؤسس بنیان سلطنت سلطان عثمان خان حضرتلرینك مرقد منورلری

مدورالشکل، سکز دائره‌یه منقسم ستونلی برمعبد دها وارمش . اغلب احتماله کوره ، بوراسی بالآخره تربهٔ جناب اورخانه قلب اولنمشدر .

سلطان علاءالدین سلجوقی مرحوم طرفندن غازیٔ نامدار ومجاهد جناب عثمانه علامت استقلال اولمق اوزره اهدا وارسال قلنمش اولان طبل وعلم ایشته بو ایکنجی تربه‌درونده محفوظ بولنورکن (۱۸۰٤) حریقنده محترق اولدقلری مرویدر .

سلطان اورخان فردوس اشیانك تربه‌سی وهله قبه‌سی وقتیله کاملاً کموش لوحه‌لرله تزیین

جنتمکان سلطان اورخان غازی حضرتلرینك تربهٔ انورلری

وتعریش ایدلمش اولدیغندن السنهٔ انامده (کموش تربه) نامیله یاد ایدیلوردی . انجق حرکت ارضدن صوکره بو تزییناتدن بك آزی ابقا ایدیله‌بیلمشدر .

تاریخ شناسانه خفی اولمدیغی اوزره ، جناب خداوندکار ، وکلا ووزرا وعلما ومشایخ بنام مواجهه‌سنده بو معبد عالینك رسم کشادینی اجرا ایتدکدن صوکره حاضر بالمجلس اولان وزرا ورجال ایله راسمهٔ وداعی بالایفا عنان عزیمتنی «قوصوه» صحراسنه توجیه بیورمشلر ایدی .

بو وقعه خاطرده اولدیغی جهتله معبد شریف مذکوری زیارت ایدرکن پیش انظارده بك علوی ومع مافیه خون شجاعت وشهادتدن متشکل برلوحهٔ مهابت انگیز تجسم ایتمش بولنیوردی !

تاریخلرك خبر ویردیکی محتشم بربنای عالی بقایاسنی صولده براقه‌رق یولمزه دوام ایلدك ، فرانسه علماسندن شارلك افاده‌سندن و بعض آثارك دلالتندن‌ده بر درجه‌یه قدر اکلاشلدیغی وجهله جناب خداوندکارك یاپدردقلری سرای الیوم عسکری دپوی بولنان محل مرتفعك بولندیغی یرده ایمش .

ممالك شرقیه‌ده جاری اولان وحفظ الصحه‌یه پك موافق دوشن برقاعده‌یه توفیقاً مبانیٔ عالیه غایت واسع حدایق آره‌سنده انشا ایدیله‌کلمکده اولدیغندن حضرت خداوندکارك سراییده خیابان بهشتدن نمونه اوله‌رق فرحفزا باغچه‌لر ایچنده یاپدیرلمش ، هر طرفنده آچیلان قناللر (صو یوللری) واسطه‌سیله صولر جریان ایتدیرلمش ایدی .

طهران ، اصفهان‌ده کائن مبانیٔ عالیه‌یی زیارت ایدنلر وقتیله (پرسه‌پولیس) ده مشهور (دارا) طرفندن یاپدیریلان اماکن ایله بونلر آره‌سنده برمشابهت کامله بولیورلر ، دیمك‌که باغچه‌لر آره‌سنده کوشك یاپمق شرقده اوته‌دنبری بر قاعده ایمش . مورخین عثمانیه بو سرایك احتشام ولطافتنی توصیف وتصویر ایتمکله بیتره‌میورلر . شهزاده ییلدیرم بایزید ایله کرمیان زاده‌نك کریمهٔ عصمت وسیمه‌لرینك ازدواجلری ایشته بو سرای عالی وپر احتشامده اجرا ایدلمش ایدی .

دوکون هدیه‌سی اولمق اوزره آیدین ، منتشه ، قسطمونی ، قرمان بکلربنك تقدیم ایتدکلری اشیای نفیسه حقنده برفکر حاصل ایتمك ایچون اسکی تاریخلره مراجعت ایدیله‌بیلور .

بورادن کچرکن صره‌سیله اصلاحخانه‌یی ، دارالعجزه‌یی ، غربا خسته خانه‌سنی ده طولاشدق . بو مؤسسات خیریه هپ آبیاریٔ عنایات واعطاف شهریار اعظمی ایله وجود بولمش ؛ اصلاحخانه‌ده یوزی متجاوز بیکس وبیوایه اطفال وطنك تعلیملرینه دقت وآداب عثمانیه دائره‌سنده تربیه‌لرینه همت اولنمقده‌در . بو دار التعلیم اخیراً مجدداً بنا وتوسیع ایدیله‌رك منتظم برحاله قونمشدر . بو مبانینك کافه‌سی غایت یوکسك بر نقطه‌ده مبنی اولدیغندن

ترن مدانیه‌طاغلرندن‌قورتولورقورتولماز انظار افتخارده‌بر هیکل شفقت‌کبی تجسم ایدرلر!

بروسه اووه‌سنی نظردن غائب ایتمیه‌رك طاتلی برانیشله‌سمت‌مقصودمز جانبنه واردق. بروسه‌نك اولدقجه مفرح، نظارتلی برمحله‌سی اولان بوجهت حضرت‌فاتح ابدیٔ الاشتهارك پدر بزرکوار جنت مقرلرینك وشهزاده «جم» ایله «نیلوفر» سلطانك ودها سائربعض خاندان سلطنت افراد محترمه‌سنك اتراب منیفه‌لریله کسب شرف وقدسیت‌ایتمش، «یشیل جامع» شریفدن صوکره بروسه‌نك‌الکمزین معابدندن برینی حاوی بولنمشدر. مرادیه جامع شریفی برآز قراکلق دوشمش ایسه‌ده درونك صور تزیینیه‌سنده مشهود اولان ذوق ولطافت بوکوچك نقصانی فرق ایتدیرمکه‌زمان براقماز. فاتح کبی‌جهانکیربراولاد یتشدیر- مکله دخی نام همایونلری سرنامهٔ تبجیل اتخاذ ایدیلن بوذات عالیقدرك بقیهٔ عظامنی حاوی اولوب سود رنکنده بیاض مرمردن مصنوع ومعمول اولان مرقد مبارکك اوزرینی‌ستر ایدن قبه‌نك مرکزی تل قفص ایله مستور وبناءً علیه نزول بارانه مساعد بولندیغی ایچون خاك مغفرت مداری دائمی بر حضارت ایچنده بولنیور.

بوتربه مشارالیهك کندی وصیتلری‌اوزره اوستی آچیق وهرنوع‌تزییناتدن عاری‌اوله‌رق یاپلمشدر. مع‌مافیه ساده‌لك ایچنده براحتشام، محویت‌ایچنده برعلویت مشهود اولمقده‌در.

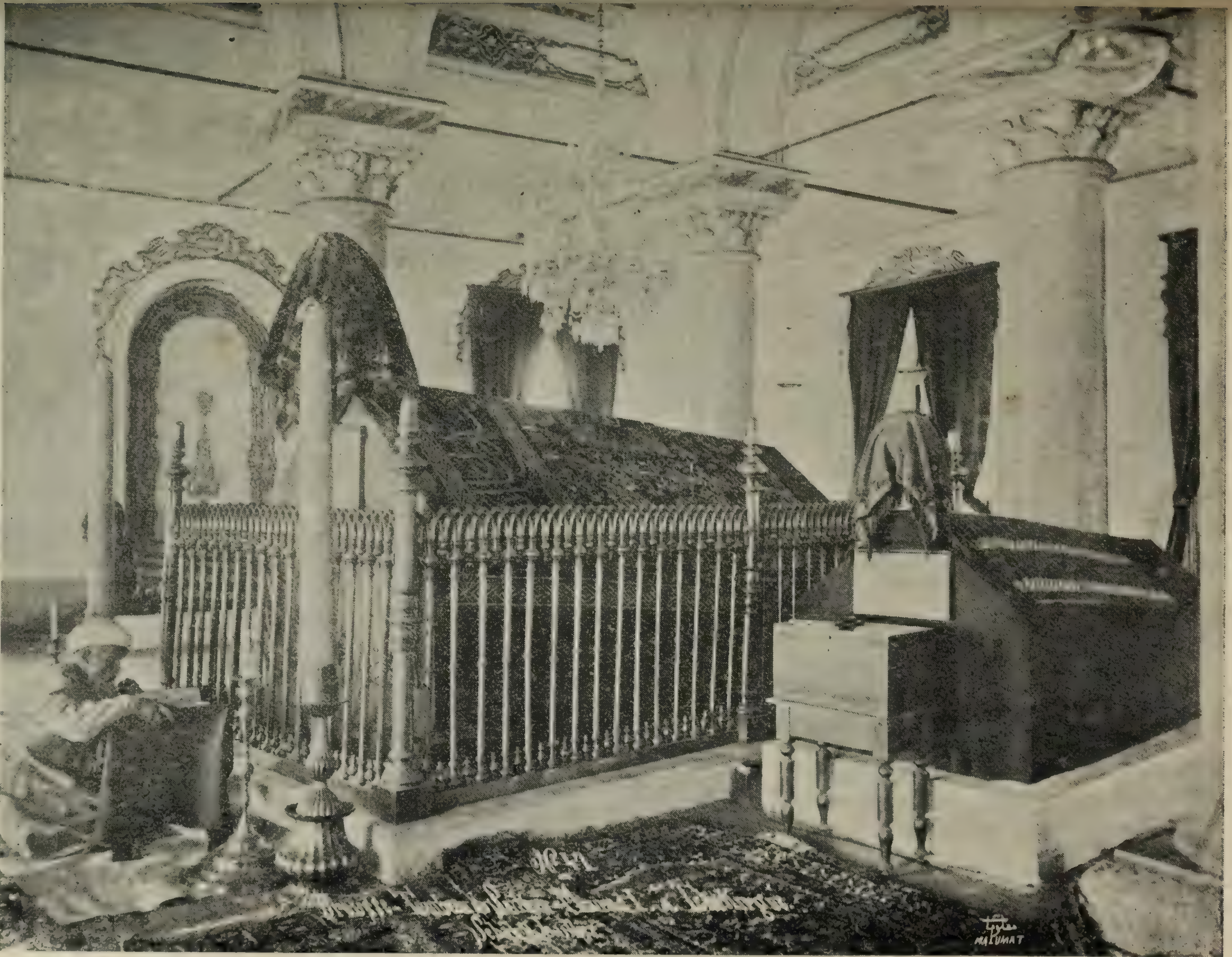
بوتربهٔ انورده محفوظ محفظهٔ احترام اولان متبرکات میاننده سلطان‌مشارالیهك اعیاد مقدسه‌ده وضع سر اعزاز بیوردقلری تاج بهین، اولوقتکی صنعت نازکهٔ نسج وتذهیب ونقشك برتمثال لطافت اکینیدر!

شهزاده سلطان «جم»ك تاج‌وصندوقه‌سنده بیله، دللرده داستان اولان طبع ظرافت وشیمهٔ‌عرفانپروریلری استشمام اولنیور.

وظیفهٔ زیارت بوصورتله رسیدهٔ حد احترام اولونجه قاپلیجه‌لر یولنه طوغرولدق.

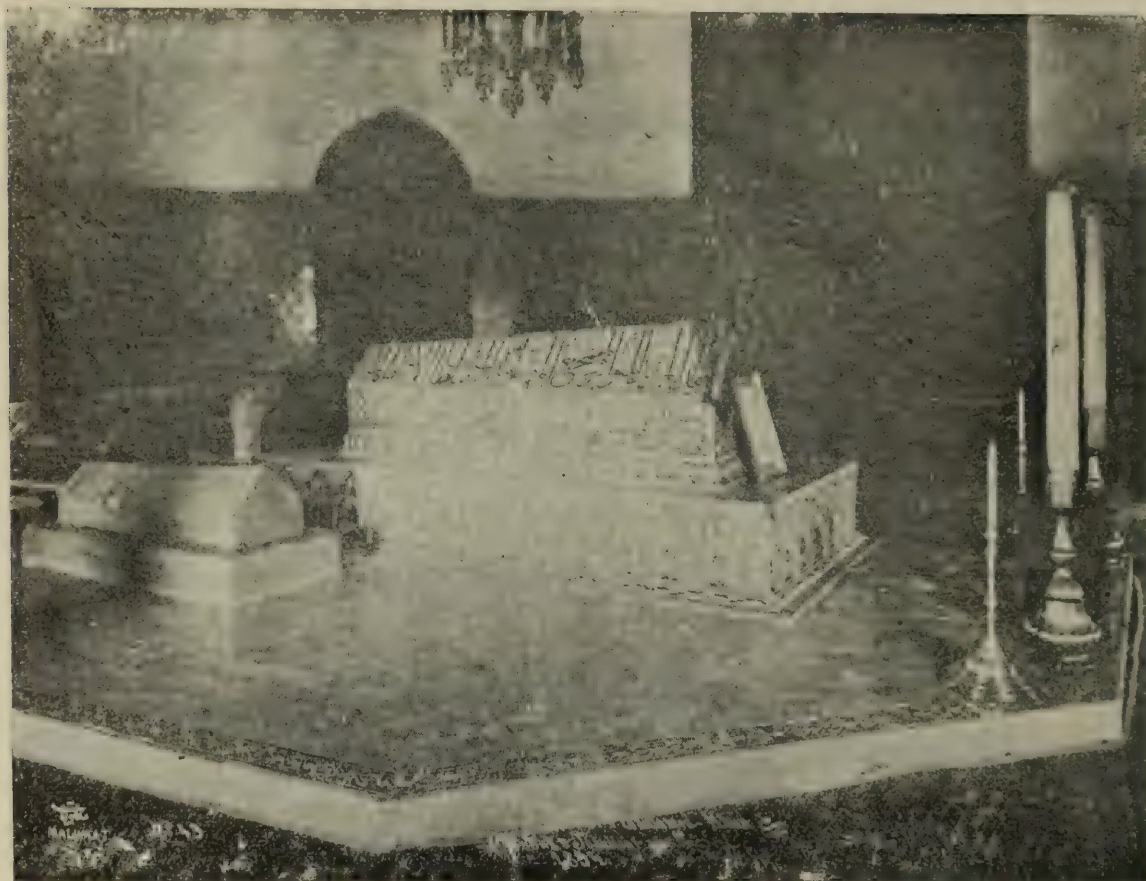
شهرك جهات سائره‌سی‌کبی بوراسی‌ده‌بتون‌طوت‌واوزوم زیتون‌باغچه‌لریله‌مزیندر. رهکذاریمزده بولنان قاپلیچه‌لردن برنجیسی یکی قاپلیچه دیدکلری کوکردلی قاپلیچه‌در. بو،دیکرلرینه‌نظراً هم واسع وهم‌ده منتظمدر. تقریباً بش‌التی‌متره قطرنده وبرآدم بوینده زمینی مرمر حوضله،ارسلان اغزی دیدکلری دیکر کوچك برحوض، بونلرك اطرافنده متعدد قورنه‌لر وصغوقلقدن کیرکن صاغلی صوللی ایکی عدد حلوت حمامك الك صیجاق محلنی تشکیل ایدیور. حتی حلوتلردن برینه شدت حرارتندن کنایه اوله‌رق تعبیر محلیجه «اشك ترله‌تن» دیمشلر.

استانبول حماملرینك مندرلکی مقامنده اولان صغوقلغك اورته‌سنده برفسقیه‌واردرکه دائمی صورتده صغوق‌صو آقار.

سلطان مراد خداوندکار شهید حضرتلرینک تربهٔ مقدسه‌لری

جامکان محلی اووه طرفنه انشا ایدلمش اولدیغندن منظره‌سی پك لطیف ، پك خیالپرو-
ردر . هیچ اونوتمام ؛ بروسه‌ده بولندیغم اثناده صحبت ومشرب رندانه‌سی ، هیچ برفرده میسر
اولمیان وفقره کولقده‌کی مهارت وطلاقت مخصوصه‌سی بروسه‌یی زیارت ایدنلرك مطلق
تسلیم کرده‌سی اولان ملای حکمت نصاب ایله بویکی قاپلیجه‌نك اووه‌یه ناظر اوطه‌سنده
،قیشك قارلی بر کیجه‌سنده مدعواً بولندیغمز مجلس طربك لطافتی حالا صماخ رقتمده عکس
صدالر حصوله کتوریور !

بانیٔ ثانی دولت چلبی سلطان محمد خان حضرتلرینك تربهٔ معلالری

قاپلیجه‌نك شرق جهتنده وبوکا نظراً یوکسکجه برتپه‌ده یاپلمش « آرمودلی »
کوشکنده‌ده لطیف وروحانی برمجلس طرب انکیزده بولنمش ایدم . اوزاتمیه‌لم . یکی قاپلیجه‌دن
آیرلدق ، یولده « مولود » صاحبی مرحوم سلیمان افندی حضرتلرینك روح پرفتوحلرینه
برتحفهٔ روحانیه اهدا ایتدکدن ومشهور « قره کوز » نامنه رکز اولنان سنك مزار اوکنده
برمدت طوردقدن صوکره اسکی قاپلیجه‌یه کلدك . بوراسی دیکرلرینه قیاساً هم طار هم‌ده
صیجاقدر ، مع‌مافیه چماشورلری تمیزدر . بورایه استحمام ایچون کیرنلر عبدی اغانك نکره

کولغنه طویامازلر . طوغریسنی استرمسکز : اسکی قاپلیجه‌یه‌عبدی اغا ایچون‌کلنیور !

بوحمام‌ده اوته‌کیلره قیاساً یاپلمش وفقط تاریخ انشا نقطهٔ نظرندن هپسندن قدیم بولنمشدر؛ چونکه ایچنده‌کی مرمرستونلرك باشلقلرینه‌دقت ایدیلیورسه بورانك‌اسکی روملر زماننده یاپلمش اولدیغنی اکلامقده مشکلات چکیلمز ؛ بوقاپلیجه‌نك صویی چلیکلیدر. بناءً علیه فقرالدمه مبتلا اولانلر ایچون پك‌نافعدر .

حالبوکه کوکردلی‌قاپلیجه‌لرك امراض‌جلدیه وروماتیزمه معلوللری ایچون تأثیرات‌شفا-بخشاسی کوریلیورسه‌ده ، هرحالده اطبانك تعریف وتوصیه‌سی اولمدقجه خودبخود حرکت ایتمك اوله‌مز . [۱]

سیاح شهیر اولیا چلبی مرحومك روایتنه باقیلورسه یکی قاپلیجه سلطان‌سلیمان‌خان‌قانونی زماننده انشا ایتدیرلمش . وزیری بولنان صاری رستم پاشا ایه «شونده بنای عظیم برحمام بنا ایله» دیه امروفرمان بیورمش اولدقلرندن برمنطوق‌فرمان شاهی بویکی قاپلیجه برقیالق یرده بنا اولنمشدر .

اولیا چلبی بروسه‌یی زیارت ایتدیکی زمان مذکور قاپلیجه‌ده «یوزی متجاوز نعلین سوار ناطوره‌لری‌ونیجه محبوب‌دلاکلری ، حوضك اوزرنده یوزذراع فدانده التیوز قدر جام بلور ایله مزین برقبهٔ نیلکونی وارمش . صوك بهار زمانی عاشقان صاف دها چوق اولوب هله شب یلداده قاپلیجه‌لری شمع کافوریلر ایله چراغان ایدوب هرکس یارانیله حوضه کیرر ، کیمی طاووس‌کیمی کبوتر طاقله‌سی آتوب غواصلق ، کونا کون‌لعبده بازلق ایدرلرمش » .

جامکانلك دیوارینه :

«غروراتمه لباس فخر ایله‌عمرم‌جهاندربو قبای جسمنی قوربونده‌هرکس‌جامکاندربو»

بیتی یازلمشدر .

بوکون اولیا مرحومك توصیف ایتدیکی شیلردن پك آزی قالمش ، قصوری‌تعاقب ازمان‌ایله‌محواولوب کیتمشدر . مع‌مافیه دوکونلرده، سائرخصوصی جمعیت کونلرنده‌قاپلیجه‌لر پك شنلکلی اولور ، فی الحقیقه برچوق ذوق پرستان حوضلرده درلو طاقلاقلراتارلر !

اولیا چلبی، اسکی قاپلیجه‌نك جنتمکان‌خداوندکارغازینك‌بنا کرده‌سی‌اولدیغنی سویلیور، چلبی مرحومك یالکز برسیاح اولمیوب ، غایت مدقق‌حفظ الصحه‌یه آشنا برذات اولدیغی شونکله‌ده اکلاشیلیورکه ، اسکی‌قاپلیجه‌یه کیره‌جك‌اولانلردن بحث ایتدیکی صره‌ده‌دیورکه:

[۱] قاپلیجه‌لرك احوال قدیمه‌لرینه دائر مبحث مخصوصنده تفصیلات ویره‌جکز .

« ابتدا حوض کنارینه واروب پاك ابدست الملی ، بعده باشنی خیلی صیجاق‌صو ایله یقاملی
صکره‌ده وجودینه صو دوکوب خبردار اتملی اندن ایاقلرینی حوض ایچنه صوقوب جمله
وجودیله حوضه کیروب صفا اتملی .فقط چوق قالمیوب طشره جامکانه چیقمق لازمدر ،
عریان طورمیوب اورتونمکه تعجیل اتملی . چونکه وجود حوضده غایت یوموشامش
اولدیغندن صوغوغه طوقوندقده امراض مختلفه حصوله کتوره‌جکی طبیعیدر ... بواسلوبه
رعایت اتمیانلر جاندن بیزار اولوب دل آزار اولورلر . »

استحمام حقنده بوکون اطبانك توصیه‌سی‌ده بومرکزده دکلمی ؟

شمدی قوصوه قهرمانك تربهٔ انورلرینی زیارتله مشرف اوله‌لم :

رفیقم حاجی خلیل ادیب افندی زاده توفیق افندی برادرمزله حمامدن چیقه‌رق اغیر
اغیر یوقوشه طیرمانیوردق ؛ ارقداشمك یولجیلغی پك آهسته اولدیغندن باخصوص بنیه‌جه
غایت نحیف ایدوکندن یوقوشی چیقنجه‌یه قدر برایکی دفعه مولا ویردك. نه‌ایسه تربه‌نك
قپوسنه واردق : تپه‌نك اووه جهتنده کوچك وفقط منتظم برحدیقه نهایتنده تربهٔ معلا،
صول طرفده اولو برچنارك سایه‌سنه التجا اتمش معبد مجلا عرض وجوه نورانیت ایدیو-
ردی . تربه‌دار افندینك دلالتیله درون کبنده داخل اوله‌رق رخام قدسیت اتسام خداو-
ندکار غازی یه یوز سوردك .

جناب خداوندکارك قوصوه معرکه‌سنده‌کی همت قدسیه وعالیجنابانه‌سی پیش نظر انتباهه
النورسه، بوتربه‌ده تویلر اورپرر . هله بواثناده قوصوه‌ده جناب حقه قارشو اولان مناجات
عارفانه‌لری اوقونورسه اعماق قلبده نه‌کبی تأثیرلر حصوله کتیرر بیله‌مم .

حضرت غازینك قوصوه میدانده جبین تضرع وافتقاری زمین تشفع واستنصاردن
قالدیرمیوب ومبارك کوزلرندن اشك نیازی سیل کبی اقیدوب سوز وکداز ایله ساعتلرجه
جناب حقه قارشو ایلدیکی مناجاتی تبرکاً وابرار امت طرفندن فاتحه اهداسنه وسیله اولمق
املیله عیناً درج ایدیورم :

آب روی حبیب اکرم ایچون	کربلاده روان اولان دم ایچون
شب فرقتده اغلایان کوز ایچون	ره عشقکده سورینن یوز ایچون
اهل دردك دل حزینی ایچون	جانه تأثیر ایدن انینی ایچون
ایله یارب لطفکی همراه	حفظکی ایله بیزه پشت و پناه
أهل اسلامه اول معین و نصیر	دست اعدایی بزدن ایله قصیر
باقه یارب بزم کنا همزه	نظر ایت جان و دلدن آهمزه

اتمه یارب مجاهدینی تلف — تیر اعدایه بزی قیلمه هدف
چشممز صاقله کرد معرکه‌دن — جند اسلامی بکله مهلکه‌دن
بونجه ییل سعی واجتهادمزی — غزوات ایچره بخشی آدمزی
اتمه یارب قهرك ایله تباه — یوزمی خلق ایچنده اتمه سیاه
راه دین ایچره بن فدا اوله‌یم — سپر عسکر هدی اوله‌یم
دین یولنده بنی شهید ایله — آخرتده بنی سعید ایله
ملك یولنده بنی شهید ایله — منزل فرقهٔ ضلال اتمه
کرمك چوقدر اهل اسلامه — دیلرم کیم ایریشه اتمامه

سلطان مراد خان ثانی حضرتلرینك تربهٔ شریفه‌سی خارجی

بروسه‌لیلره غبطه‌ایدرم: هرپاتسو نمازینی متعاقب جماعت مسلمین طوغریجه تربهٔ شریفه‌نك نیاز پنجره‌سنه کله‌رك عشر شریف وفاتحه تلاوتیله جناب خداوندکارك روحنی شاد اتمکی بروظیفهٔ مقدسه ومعتاده عد اتمشلردر.

همات روحانیه‌لرندن استفاضه مقصدیله ستارهٔ مرقدلرینی تقبیل ایتدکدن وجبههٔ نورانیت وسیمهٔ همایونلری تماس ایتمکله قرین قدسیت اولان جیلان دریسندن بچیلمش

چکرکه‌ده خداوندکار غازی جامع شریفنك اسکی حالی
[پك اسکی بر فرنك تاریخندن النمشدر]

مرادیه مدرسه‌سنك اسکی حالی
[قدیم بر فرنك تاریخندن النمشدر]

سجاده‌لرینی زیارت ایلدکدن صوکره اصیل وعلوی حسلرله مشحون اوله‌رق تربه‌دن چیقدق
وطوغریجه جامعلرینه واردق .

بوجامعك داخلاً وخارجاً طرز انشاسی « بیزانس » دیدکلری اصول معماری‌یه موافق
ودرسعادت وادرنه‌ده‌کی جوامع شریفه بنالرینه غیرمطابق‌در .

موسیو هوارت بومعبدك بیز انسلرزماننده یاپلمش برکلیسادن محول اولدیغنی سویلیور
حالبوکه ابوالمفیل کمال بك « اقدام » ك (۷۹۲) نومرولی نسخه‌سنده « فن معماری عثمانی » یه
دائر یازدقلری مقاله‌ده بومعبد عالینك سلطان مشارالیهك والدهٔ مکرمه‌لری « نیلوفر » خاتون
حضرتلرینك ارزولری اوزرینه روم معمارلرندن « خرستودولو » نامنده بر معماره انشا
ایتدیرلدیکنی خبر ویریور .

خداوندکار غازی جامع شریفی کرك هیئت عمومیه‌سی وکرکسه جبهه‌سنك طرز انشا
وتزیینی جهتیله سائر جوامع شریفه‌یه هیچ‌ده بکزه‌مز ؛ حتی جامعك جبهه‌سنه دقت ایدیلورسه
بوراسنك قدیماً بربیزانس کلیساسی ایکن بالاخره معبده تحویل ایدلمش اولدیغنه حکم اولنور
چونکه کتابمزده مندرج برقطعه اسکی رسمندن‌ده اکلاشیله‌جغی وجهله جبهه‌سی وندیکك
اسکی سرایلرینی اکدیرر برطرزده یاپلمشدر .

والحاصل بومعبد بیزانس اصول معماریسنده انشا ایدلمش اولدیغندن درسعادت جوامع
شریفه‌سنه اصلا بکزه‌مز . مشاهیر مورخیندن کاتب چلبینك روایتنه باقیلورسه جناب
خداوندکار بروسه‌ده انشا ایتدردکلری اماکن مقدسه وعمومیه‌ده روم معمارلری استخدام
ایلمشدر .

خلاصهٔ کلام بومعبدك بالذات حضرت خداوندکار طرفندن بنا ایدلدیکنی (شارا
تکسیه) دخی تأییداً بیان ایدیور .

جامعك قارشوسنده‌کی باغچه‌نك اورطه‌سنده بولنان صغوقلی صیجاقلی شادرواندن یوزیکزی
ییقامه‌دن آیرلمیکز ! بوراده‌کی کوشکه چیقوب ده بروسه اووه‌سنه طوغری تمدید نظر
ایدرسه‌کز فیاض قدرتك دست ترتیب وتنظیمندن چیقان اوکوزل اووه‌نك لطافتنه طویامزسکز
اویله برلطافتکه ، اك ماهر رساملری وله وحیرته دوشورر . بوندن بش اون سنه
اول توقاده کیدرکن « غازاووه‌سی » [۱] دنیلن الابیلدیکنه‌واسع براووه نظر حیرتمی جلب
ایتمش ایدی ، فقط لطافت وحضارتجه بروسه اووه‌سنك مثلی بردیارده یوقدر !

[۱] غازی اووه‌سی اولسه‌کرك .

شـادروانك صول طرفنده ، بر ایکی قدمه مردیونله چیقیلور برکوشك ایلك وصوك
ده بك چوق ذوق پرستانك موعد تلاقیسی اولور . بوکوشکك سایهٔ لطافتنده اوطوروب
ه‌یه برنظر ایده‌لم :
فصل ربیعك هردرلو محاسن ولطافتی ایشته بوراده طوپلانه‌رق برمجموعهٔ نزاهت وطراوت
وده کلمش ... باغلر باغچه‌لر باشدن اياغه قدر یشیللره غرق اولمش ؛ خیابان بهشته‌رشك
ر اولان « نیلوفر » برروش ناز ایله بوسـتانلر ، باغچه‌لر اره‌سـندن صاغلی صوللی
زولوب كیدر . اوزاقده مشجره‌لر ، قورولر اره‌سنده قرمزی طوغله‌دن معمول
راعت مکتبی » ، یشیللکلر اره‌سنده قرمزی طاملی قریه‌لر ، چفتلکلر بومنظره‌نك تنوعنه
ـکل دیکر بخش ایدر ؛ تر لالرده اختیار ، کنج برطاقم ارباب مسـاعی بیوك برفعالیتله
شورلر . والحاصل هرنه طرفه باقمش اولسه‌ك دغدغهٔ حیاتك مادی ، معنوی تأثیراتنی
ورسون ! نظر تماشا وتقدیر بروسه اووه‌سنده بولدیغی مجموعهٔ محاسن وبدایعی ، طبیعتك
ح نظرفریبنی برپرده بوله‌مز !!

اکثر زمانلر ، رفقای صادقه‌مدن طریق فیض رفیق مولوی‌یه‌سروجان ایله بنده اولمش
اراندن چادری زاده علی بك پدرمزله بوکوشکه کلیر ذوقیاب اولوردق . ایشته بونقطه‌دن ،
بك رنکین شعله‌سی التنده پارلایان (فیلادار)ی سیر اتملی .
قریه‌نك اك یوکسك نقطه‌سنده مبنی ، بوکون انقاضدن عبارت قالان قلعه‌سنده بولنان
لی طاشلرك تدقیقندن اکلاشلدیغنه کوره ، بوراسی رومالیلر زماننده تأسیس اولنمشدر .
لجدك ، تپه‌نك ارتفاعی درتیوز بش متره قدر بولدق .
فیلادارقریه‌سی کملیك کورفزینه حاکم اولمق جهتیله حائز اهمیت ایسه‌ده بروسه‌یه منتهی
سه‌سی اولمدیغندن مناقلات ومراسلاتجه صعوبت چکیلیور . بوقریه‌نك اوزومی پك مشهوردر .

بوجوار دلکش ورعنادن ایرلدق وباغلر اره‌سندن اهسته اهسـته اینه‌رك « عجملر »
قعنه کلدك . بروسه‌ده هرموسمك برتنزه‌محلی واردر . عجملرده بوجمله‌دندر . بوراسی
یم اغاجلرك سایهٔ حضارتنه التجا ایتمش برحدیقهٔ فرحفزادر .
بوراده برقهوه ایچه‌جك قدر ارام ایتدکدن صکره قره‌مصطفی پاشاقاپلیجه‌سی طریقیله‌فقیر
ه‌مزه واردق . اوکونکی زیارتلردن ایچه یورغون دوشدیکمدن یاتسوزی نمازینی متعاقب
کندن یتاغه آتیلدم . اوکیجه‌یی اولدقجه راحت کچیردم . صباحلین شفقله برابر قالقدم .

کائنات طالدیغی خواب استراحتدن هنوز بیدار اولمامش ، کشیشك شواهقنی ستراید
ابرپاره‌لر هنوز صیرلمامش ایدی . بر راده‌ده‌که کویا ذروه‌سی قبهٔ مینافامه قاریشیوردی
« یشیل » سمتنه ناظر اولان پنجره‌مك اوکنه کچدم تصویرجلادتندن عاجز قالدیغم مجددثانی
دولت حضرت چلبی سلطان محمد خانك بقعهٔ مبارکه‌لرینك علمنی کوردم،قلبم برحس لاهوتی
ایله مشحون اولدی .

چایمی ایچدم، اوستمی علی العجله کیندم. خدمتجی‌یه سنلندم‌او، برطرفدن فوطوغراف

بروسه‌ده یکی قابلیجه‌نك حوضی

ماکنه‌سنی حاضرلیه‌طورسون ، فقیر سحرك لطافتندن استفاده املیله سوقاغه‌اتیلدم. سد باشی
کوپروسنی کچه‌رك یشیل سمتنه طوغرولدم . کوشه‌یی دولاشوب‌ده جاده‌یه توجه ایدیلنجه
نظر افتخارده بیوك برمعبد تجسم ایدر. بتون قدر شناسان‌عصرك تصدیق کرده‌لری اولدیغی
اوزره ، فن‌معماریٔ عثمانینك الك بدایعنما برأثر کزین‌ولطیفی اولان‌یشیل جامع‌شریفی کندی
دائره‌سنده آثار نادره‌دندر . بروسه‌نك شرق طرفنده مرتفع بر نقطه‌ده مبنی اولوب قبه‌سی
تانیلوفر وادیسندن کوریلیر . مشاهیر رجال‌عثمانیه‌دن وفیق‌پاشا مرحوم خداوندکار ولایتی

الیلکنده بولندقلری اثناده بو جامعك قبه سنده بولنان جامکانه وضع وکیجه‌لری اشعال
ایدلمك اوزره اوروپادن غایت مصنع، ضیاسی قوتلی برفنارجلب ایتدیرمش ایسه‌ده هرنه‌دن
ایسه استعمال ایدیله‌میوب الیوم جامعك بر کوشه‌سنده حفظ ایدلمشدر .

یشیل جامعك طرز انشاسنده صنعت نقطهٔ نظرندن کوریلن مکملیت وباخصوص مرمرلرك

بروسه‌ده یشیل جامع شریفك جبهه ومدخل جهتندن کورونشی

صورت نقش وتزیینده‌کی ظرافت حسبیله شبهه یوقکه ، بروسه‌نك اك کزیده اماکن
خیریه‌سندن ، طرز معماری عثمانینك اك مکمل اك محتشم نمونه‌سندن بریدر . شوقدرکه ،
بوجامع شریف ولطیف هندوستانده کائن معابد اسلامیه‌یی مشق تقلید اتخاذ ایدرك یاپلمشدر.
ادرنه‌ده بولنان مرادیه جامعیله بروسه‌ده‌کی مرادیه ویشیل جامع عثمانلیلرك بر وقتلر فن
معماریده حاصل ایتدکلری ملکه‌یه ، یتشدکلری مرتبهٔ کماله برر برهان جلیدر !

داخل وخارجنده کوریلن نقوش وتزیینات نسانی حیرتده براقیر ! کرچه پایتخت سلطنت

سنیه‌ده بولنان جوامع شریفه معماری نقطهٔ نظرندن بدایعدن معدود ایسه‌ده بروسه‌نك وبلكه بتون عثمانلیلرك سرمایهٔ شرف ومباهاتی اولان بویشیل جامع هیچ برینه مقیس اوله‌مز. ذوق آشنایان معرفت بومعبدده‌كی علویت وظرافتی توصیف ایتمكله طویامیورلر.

هله قرمزی، بیاض، ماوی رنكلردن متشكل وهیئت مجموعه‌سی یاپراق شكلنی عرض ایدن چینی لوحه‌لرینك اوزرینه بیاض وهوائی ماوی خطوط ایله محرر آیات كریمهٔ قرآنیه‌نك صورت ترتیب وتحریری اك مشكل پسند خطاطلری دوشوندرر. والحاصل بو جامعده‌كی لطائف تزیینیه‌نه مصرده‌ده، ونه اندلسده‌كی آثار معماریه‌یه قیاس ایدیله‌مز!

عثمانلیلر بوراده اصول مختلفهٔ معماریه‌یی اوقدر آهنكدار، اوقدر ذوق پروا نه‌برصورتده جمع ومزج ایتمشلردركه، یالكز بومعبد ملت نجیبهٔ عثمانیه‌نك شهرت كمالاتنه بربرهان مجسم تشكیل ایتمكده‌در محفل همایونه چیقه‌لم. بوراسنی بشقه برزمین لطافتده بولورز:

محفلك محرابه ناظر اولان طرفنده‌كی پارمقلق عربلرك مقرنس تعبیر ایتدكلری اصولك طرز دیكری اولوب هله طوانی درلو شكوفه‌دن متشكل وهربری مختلف بویالرله ملون بر مجموعهٔ ظرافتدر. جامعك داخلنده صاغ وصول جناحلرده آیریجه برر دائره واردر بوحجره‌لرده بیاض مرمر والچیدن معمول، غایت مصنع اوجاقلر، كارقدیم رافلر كوریلوركه، اوزرلرنده‌كی اویمه‌لر عثمانلی معمارلرینك صنعت نازكهٔ سنك تراشیده‌كی وسعت اقتدارلرینه معظم ومحتشم برر نمونه تشكیل ایدر.

طیش حرمنه ناظر اولان جبهه‌سنه كلنجه، بوراده‌كی صنعت ومهارتی تصویر وتوصیف ایتمك ممكن اوله‌مز. یالكز رسمنه باقوب حیرتده قالملی.

بانیٔ محترمنك برفان« مانی » پسندانه‌سنه اك بیوك تمثال ذی‌وقار اولان بومعبد كزینك اكماله ازبرزمان قالمش ایكن روم ایلیده ظهور ایدن برغائله چلبی سلطان محمد خانك اول سمته عزیمتنی ایجاب ایتدیرمكله، اتمامنی وزرای عظام سلطنت ابدیٔ الدوامدن حاجی عوض پاشایه امر وحواله بیورمشلر ایدی.

وزیر مشارالیه ولی النعمتی اوغورنده كیجه‌یی كوندوزه قاته‌رق معبد شریفك مرضیٔ همایونلری وجهله اكمال واتمامنه موفق اولمش وبو سایه‌ده مظهر تعطفات سینه‌لری اولمش ایدی. حولی‌یه ناظر اولان پنجره‌لری، چارچوه‌لری طرز معماریٔ تناسبی ومخروطی ومجوهرینك كافهٔ تزیینات وتجملاتنی جامعدر.

قارشوسنده ومرتفع برسد اوزرنده برقبهٔ خضرای دیكر كوریلوركه، بوراسی اساس

عدیم‌الاندراس دولتی زور بازوی همت شاهانه‌لریله تعمیر وتجدید بیوران چلبی سلطان محمد خان حضرتلرینك قرارگاه ابدیسیدر .

بوتربهٔ معلا ، قسماً سلجوقی طرز معماریسنده مثمن‌الشکل باصیق قبه‌لی اولوب خارج وداخلی یشیل چینی‌لرله مزین وقسم بالاسی دائراً مادار ایات قرأنیه ایله پرزیب ورونقدر .

برزمان جوامع ومعابدك درون و بیرونی چینی‌لرله تزیین ایتمك اصول مرعیه‌دن اولدیغندن کوتاهیه بوصنعتده پك ایلرو کیتمش ایدی .

« ممالك شاهانه‌ده چینی صنعتی » سرلوحه‌سیله « بروسه » غزته‌سیله نشر ایتدیکم مقالات متسلسله خداوندکار ولایتی والی معاون سابقی فخرالادبا بهاء بك افندی حضرتلرینك [۱] نظر دقتلرینی جلب ایدرك صنعت مذکوره‌نك احیاسی اسبابنك استکمالنی کوتاهیه متصرفلغنه اشعار بیورمشلر ایدی . نه‌فائده‌که الان جوابده بعض اعذار سردیله بونك قابل اوله مدیغی بیلدیرلمش ایدی . تأسف اولنورکه ، فقدانیٔ همت باشلوجه برصنعت نازکه‌مزی اجانبه قاپدیرمش ، فرنکلرده بوچینی صنعتنی تقلیده باشلامشلردر .

فقط عثمانلی چینی‌لریله فرنك چینی‌لری ارەسنده‌کی فرق عظیمی بدایع پرستان وذوق اشنایان پك کوزل تقدیر ایدرلر .

برایکی باصاماق مردیوانی چیقدقدن صکره اولدقجه واسع برحولینك اورته‌سنده بولنان تربه‌یه یاقلاشدق ، زیارتمز اوکله‌وقتنه تصادف ایتدیکندن تربه‌یی آچیق بولدق .

تربه‌دن ایچرو کیردیکم زمان نظر انتباهده تجلی ایدن علویت وروحانیتی تعریف وتصویر ایده‌مم .

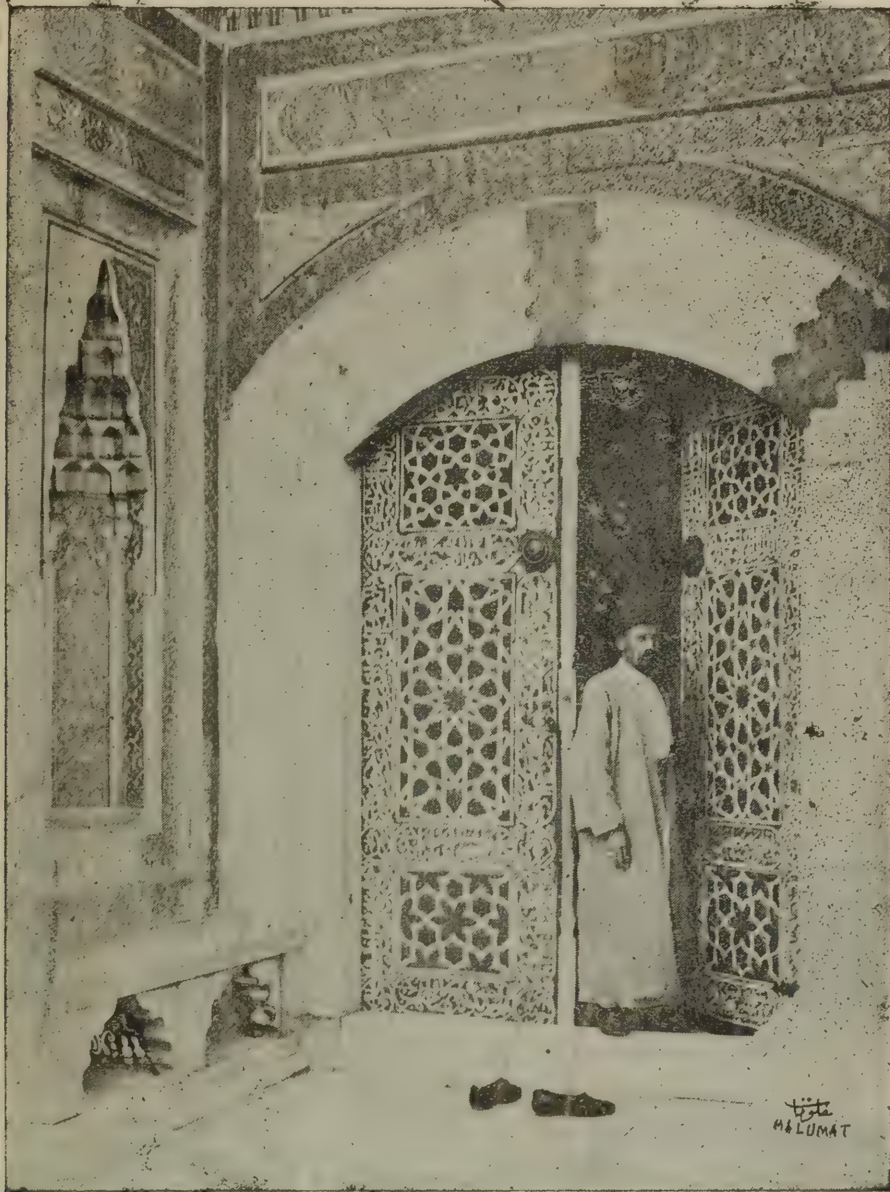
مادةً محدود ، معناً پك ممدود برقعه‌نك درونده برپنجره‌نك کنارینه طیاندم ، تاریخ عثمانینك اوشانلی صحیفه‌لرینی برر برر کوزدن کچیردم . او آن تخیلده بروسه‌نك او واسع اووه‌سنده صانکه برغلغلهٔ حرب ووغا سامعهٔ تأثیرمی تخریش ایدیوردی ! !

چرخ مینافامدن بالاتر اولان بوتربه‌نك التنده کیم یاتیور ، بوعمامهٔ سفید رنك کیمك افسر سعادت مداریدر ؟

[۱] مشارالیه‌الیوم دفتر خاقانی نظارتی معاونلکنده بولنمقده‌درلر .

تاریخی ، بو مرآت حقایق آیاتی اچه‌لم ، بو سؤاللرك جوابنی ، همده جواب بلیغنی اوراده بولورز .

بن دریای تفکره طالدقجه صانکه درون کنبددن عرش اعلایه طوغری یوکسلن ترنمات روحانیه بو خاکدانده یاتان مجاهد نامدارك مزیات فطریه ، هویت معنویه‌سنی لسان حال ایله

بروسه‌ده یشیل تربه‌نك قپوسی

افهام ایدیوردی ! بعضاً اولورکه ، شواهقندن قار اکسیك اولمیان کشیشـك طوپلادیغی ابر پاره‌لر سوق بادایله بوقبهٔ معلا اسـتقامتنه قدر کلوب برهالهٔ ظفر تشکیل ایدرلر ! سلطان مشارالیهك طبع ظرافت موسوملری صندوقهٔ سکونت پرورلرنده‌ده تجلی ایتمشدر ؛

کوچك فقط ظریف اوزری ایات قرآنیه‌ایله مزین وموشح چینی برصندوقه محویت ایچنده مهابت واحتشـام عرض ایدیور .

هله حضرعالیلری مقامنده بیاض دستار صاریلمش تاج زرین نظر توقیر اوکنه النجه

بروسه‌ده یشیل جامع شریفك داخلی (حجره)

قلبلرده وجدآور برروحانیت ، حس مملوکیتله قاریشیق برنورانیت حصوله کتیرر ؛

طلوع ایلك شعاعنی شرقه ناظر طونوق جاملی پنجره‌سندن ایچرو اوزاتدیغی زمان بومرقد زمردین فامك تاج رنکیننی نورلره غرق ایدر !

کون اولورکه ، ماه نور افشـان قبهٔ سمایه رشـك اور اولان بوکنبده خیوط ظلالنی توجیه ایدرك اوزری بیاض پوللرله ایشلنمش اچیق تیرشه اطلاسپاره منظره‌سنی ویرر !

ایشـته برخیلی تفکراتدن صوکره ، یواش یواش یورویه‌رك تربه‌نك قپوسـنه کلدم . بوزاده‌ده برمدت طوردم ، نهایت رفیقمك اخطاری اوزرینه تربه‌یی محیط اولان ساحه‌نك مدخلنه یاقلاشدیغم زمان ، پك عادی برپارمقلقله چوریلمش برایکی مرقد نظر دقتمی جلب ایلدی ، بیوك براغاجك سایهٔ حضارتماسنه صیغنمش اسطوانی الشکل برمزار طاشی شوکهنه جهانك اوچ درت عصرلق بریادکار صمت وسکونی اولدیغی کوریلیوردی .

یاقلاشدم ، کتابه‌سنه نصب نکاه دقت ایتدم . فتوحاتی ، اجرااتی تاریخك فصل اول جلالت انتماسنی تزیین ایدن یاوز سلطان سلیم خان حضرتلرینك « چورلی » مرحله‌سنده « اوغراش » قریه‌سـنده ملکلره بیله رشك انداز اوله‌جق برحال تسلیمیتده ترك حیات مستعار وعالم اخرته انتقال ایلرکن « حسن جان » ك نصل برحس دیندارانه ایله پادشاهنه صوك وظیفهٔ مقدسه‌یی ایفا ایلدیکی خاطر نشانمزدر . ایشته بو مقبرهٔ حزین وتنها « حسن جان » ك بستر ابدیت مآلی ایدی .

دوشوندیلی ! مدت حیاتنده برغازیٔ سلیم الشیمه همدم اولمغله سرفراز اولان قوجه ندیم بعدالانتقال دخی صیت شکوه وسـطوتی زماننك اك جلادتلی حکمدارلرینی سرفرو بردهٔ انقیاد ایدن برخسرو عالیمقامك قرب روحانیت پرورنده ابد نشـین اولمق نعمت معنویه‌سنه نائلیتله مظهر عفو ومرحمتدر !

جناب فاتحك پدر جنت مقرلریله حضرت چلبیٔ کزیده اثارك افسر سلطنتلری سراپا اوزری التون ایشنامش برقلنسوه ایله بیاض دستاردن متشکل اولوب حضرت خداوندکار ایله اورخان جلالتمآبك تاج رنکینلری ، عرفی دستار دیدکلری سرپوش مهابت موسومدر .

مورخینك افاده‌لرینه کوره ، جناب خـداوندکارك زمان حیاتلرنده زیور افزای سرمبارکلری اولان یوسفی دستاری اسکوف زراندوداوزره طرح ایدن برادرلری مرحوم سلیمان پاشا ایمش . عمامهٔ بدیع الاسلوب الیوم مراقدطیبهٔ سلاطین فردوس قرینده مشهوددر . ارتق بوراجه زیارت ایدیله‌جك بریرقالمدیغندن طوغریجه « امیرسلطان » سمتنه واردق .

راسنی ، برطرفی کوه‌بلند حیرت افکن ایله محاط ، دیکر جهتی خنده نثار براوودیه ناظر
لان وعادتا استانبولك ایوب سلطانده‌کی کاشغری درکاه شریفی سمتنی اکدیران بومحله‌یی
سوه‌درم . مشاغل رسمیه‌دن خالی بولدیغم زمانلردن برقسمنی بورانك زیارتنه حصر ایدردم .

امیر شمس‌الدین بخاری حضرتلری کماین رجال راز اشنایاندن بولندیغندن جوار رحمت
داری یك چوق مؤمنین وصادقانك مزار عبرت افزالرینی حاویدر .

بایزید پاشا مرحومك کندی ایچون یاپدیروب ناتمام قالان ، واووقت جاری ومستعمل
لان اصول وجهله سلجوقی طرز معماریسنده بولنان تربه‌سی بوجوارده ، چتورجه برمحلده‌در .

کوچك برتپه اوزرنده اولان سلطان « ییلدیرم » ك تربه‌سی‌ده بورادن کوریلور .

ترك اصول معماریسنده شایان دقت برجهت دهاواردر : ، ترکلر ابنیه انشا آتنده اسکی
زانسلرك وبالاخره عربلرك قوللاندقلری (آت نعلی) کمرلری استعمال ایتمه‌مشلردر .
بونکه بونوع کمرلرده مطلوب وجهله رصانت ومتانت کوریله‌مه‌مشدر .

حالبوکه فاس واندلس قطعه‌لرنده اماکن مقدسه وعمومیه‌نك کمرلری هپ بو اصولده
یلمشدر .

. کزدیکم طولاشدیغم یرلرده یالکز مشهوداتمی یازه‌رق کچیورمك ، سیاحتنامه‌نك
طلوب اولان مکملیتنی تأمین ایده‌میه‌جکی ملاحظه‌سنه مبنی تاریخچه‌ده تدقیقاتده بولنمغه غیرت
ده‌جکم :

امیر بخاری سمتی بروسه‌نك جهت شرقیه‌سنه دوشر . اوراده مزین برتربه درونده
مس‌الدین محمد بن علی الحسینی البخاری حضرتلری مدفوندرکه ، سلسلهٔ نسب عالیلری
نجی بطنده امام محمدالمهدی رضی عنه الباری حضرتلرینه منتهی اولیور .

اهل تحقیقك روایتنه کوره ، امیر مشارالیه ، طرف جلیل رسالتمآبدن واقع اولان
رواشارت معنویه اوزرینه بخارادن اقلیم رومه هجرتله اولا شبکهٔ مطهرهٔ سیدالثقلینی زیارت
یده خطوه پیمای دائرهٔ سیاحت اوله‌رق محروسهٔ دلکش هوای بروسه‌یه سایه اجلال
وره‌رق (پیکارباشی) نام موقعده « لعل پاشا » مرقدی محاذیسنده ارامکسزین اولمشلردر .

اولوقت ، الیوم تربهٔ مقدسه‌لرینك بولندیغی محل برخارستاندن عبارت ایکن تأثیرهمت
یریه‌لریله یقین وقتده آبادان ودلستان اولمشدر .

خواجه‌قاسم دیمکله معروف برتاجر امیر مشارالیهك خیر دعالرینه مظهر اوله‌رق ثروت
سامانه مالك اولمش وبونك اوزرینه برقبه‌لی مکمل برجامع شریف بنا ایتدرمشدرکه ، الیوم
جود ومعموردر . صکره‌لری جامع شریف مذکور خلداشیان سلطان سلیم خان حضرتلری

طرفندن مکملاً تعمیر ایدلمش ، سلاطین عظام عثمانیه‌ده تزیین وتفریشنه بذل همم وفیره بیورمشلردر .

امیر بخاری حضرتلری ، ییلدیرم بایزید خان حضرتلرینك کریمهٔ عفت وسیمه‌لری (خوندی) سلطانی تزوج ایتمشلردرکه سلطان مشارالیهادن امیر علی چلبی ایله ایکی کریمه‌سی وجوده کلمش ایسه‌ده ، حال حیاتنده هراوچی‌ده ترك حیات مستعار ایلمشلردر. امیرك تاریخ انتقالنده مورخین اختلاف ایلمشلردر . بعضلری (۸۳۲) ده ، مولانا (نشری) دخی (۸۳۴) ده ، مولانا (ادریس) ایسه (۸۳۷) ده وفات ایلدیکنی خبر ویریورلرسه‌ده (انتقال امیر) لفظنك تاریخ اولیشنه باقیلورسه (۸۳۳) ده اولمسی لازمکلیور .

بروسه‌نك اك مقدس وزیارتکاه محللرندن بری‌ده بوراسیدر. جمعه کونلری وکیجه‌لری جامع وتربه‌سی نیجه موحدین ایله طولار .

سلطان ییلدیرمك تربه‌سی کوچك برتپه اوزرنده ،جامع ومدرسه‌لری‌ده همان اتصالنده‌در. هرکوردیکمنك تاریخنی اوکرنمك مراق واندیشه‌سنده بولنان رفیقم توفیق افندی ، دها تربهٔ مذکوره‌یه وارمه‌دن « چبوق آباد » محاربه‌سی حقنده تفصیلات ایسته‌مکه باشلادی، اصرارینی او درجه‌یه کتوردی‌که ، انجیرلی محله‌سنده برقهوه خانه‌ده اوطورمغه مجبوراولدق. نره‌دن کچیرمش ایسه النه مفصل برتاریخ المش، متصل صحیفه‌لری چویررطورر. ذاتاً صباحلین حمام تکیه جوارنده‌کی خانه‌سنه اوغرادیغم زمان اوکونکی سیاحت پروغرامنی کندیسنه کوسترمش ایدم..

نه‌ایسه ... بش دقیقه ظرفنده مرامنه ایردی . شمدی یولمزه دوام ایده‌لم: باغچه‌لر، اولر اره‌سندن طولاشه‌رق تربه‌نك قپوسنه کلدك . ارقداشمه دیدم‌که : شمدی غیرتسکا دوشدی، کیدوب تربه‌داری بوللی ، تربه‌یی آچدیره‌لی ..

بنم بوتکلیفم میرمحترمك پك‌ده خوشنه کیتمدیسه‌ده شیخك دیدیکی کبی« اوغلم خدمت !» مثلنی اخطار ایتدم ؛ کندویه مخصوص برروش وطور ایله مدرسه‌یه کیتدی تربه‌دار افندی یی بولدی .

تربه‌نك مدخلنی تشکیل ایدن بیاض مرمردن مصنوع سدیرك اوستنه اوطوردق ، قوندره‌لریمزی چیقاردق ، اداب ایله ایچرویه کیردك ...

بروسه‌ده دفین خاك غفران اولان سلاطین عظام عثمانیه‌نك متروکات جلیله‌لرینی تربه‌لری درونده حسن محافظه ایتمك بوراجه اوته‌دنبری برعادت حسنه‌در . شوحالده مرحوم

شارالیهه عائد اشیانك زیارتی ارزوسنده بولندیغمزی تربه‌دار افندی‌یه بیلدیرنجه ، بونلری
محفوظ بولندقلری دولابدن بربربر چیقاردی .

بونلرك ایچنده یشیل صوندن معمول بربنیش واردرکه ، قیمت‌تقدیر اولنه‌مز ! بنیشك
اتکلری ــ ناحیهٔ‌صدره قدر ــ کاملاً ایات کریمه ایله ایشلنمش، ارقه جهتی‌ده تعظیماً وتأدباً
چیچکلرله تزیین اولنمشدر .

بوبنیشك اوته وبروسنه ایجه دقت ایتدم ، قولتوق التلرنده ، یقاسنده تردن‌صولوقاق
آثاری حالا باقی ! نه‌علوی خاطره‌لر !!!

بروسه‌ده اختیار باغجیلر

بو بنیش اوقدر ظریف ، اوقدر دقیق بر صورتده نسج ونقش وتزیین اولنمشدرکه
بلکه‌بوکون برمثلی دها یاپیله‌مز . خرقه‌نك بعض یرلری‌ده ییرتیلمش ، هرحالده بروسه‌یی
زیارت ایده‌جك اولانلره توصیه ایدرم . بوخرقه‌یی بهمه‌حال زیارت ایتسونلر !

سلطان ییلدیرم سمتی کورجی مهاجرلریله مسکون آیریجه برمحله‌تشکیل ایدر ، بوراسی
بروسه‌نك غلبه‌لك سمتلرینه نسبةً اوزاقجه وتنها اولمق حسبیله برغریبلك واردر .

بروسه حرکت ارضندن صوکره سائر اماکن عالیه ومقدسه کبی بوراسی‌ده همم سنیهٔ حضرت خلافتپناهی سایه‌سنده مکملاً تعمیر ایدلمشدر . جامعی بر منارەلیدر . ییلدیرم بایزید حضرتلری ادرنه‌دن بروسه‌یه عودت ایتدکدن صوکره جامع شریفك بناسنه تشبث ایتمشلرو (آق چاغلیان) دنیلن صوییده بورایه جریان ایتدیرمشلردر .

هوا صیجاق ایدی . یشیلدن بورایه کلنجه‌یه قدر اپجه یورولدق ، انکچون بعدالزیارة « تاتارلر » ده برمولا دها ویردك .

دیدکیا ؛ بوراسی بروسه‌نك طوپقپوسی کبیدر . قهوه‌خانه‌لری حصیرپیکه‌لی براوطه‌دن عبارت !

بو قهوه‌ده اختیار بر باغجی ایله صحبت ایتدك ، ارزوسی وجهله کندیسنك ، رفیق ومخدومنك رسمنی‌ده چکدك . شورسمه برکره عطف لحاظهٔ دقت بیورك : ایاقده طوران چوجغك منظرەسی ، اطوار معصومانه‌سی نه قدر معنیداردر ! چوجق بو عالمده ، عمری اولدقچه کچیره‌جکی احوالی ، تصادف ایده‌جکی وقوعاتی صانکه لسان حال ایله افهام ایدیور ! بوعقللی چوجق برکون اوله‌جق بلنه‌قیلاطوره‌یی طاقه‌جق ، اوموزینه تفنکنی اله‌جق ولی نعمت بی‌منتی ، پادشاهی اوغورنده وطننه خدمت ایده‌جك !

اختیار ، کتاب حیاتك صحیفه‌لرینی چویرمش ، اوقویه‌جق انجق بش اون یاپراغی قالمش ! کچیردیکی تعب ومشاقك وجوده‌کی تأثیراتی شمدی حس ایدیور ؛ یوزینك بوروشوقلری ، حیات ساعیانه‌نك نقدر رنج آور اولدیغنی کوستریور ! مشقتسز مسرت اولورمی ؟ ایشته بو بزم اختیارده چالیشمش ، چبالامش ، برعائله تشکیل ایتمش ، باغ ، باغچه صاحبی اولمش ، شمدی بو حیات ماضینك خاطرات لطیفه‌سیله دمکذار اولیور ! اکرچه بدناً پك یورغوندر ، فقط فکراً پك مستریحدر . چونکه لذائذ دنیویه‌دن مشروعیت دائره‌سنده استفاده ایتمش ... کنجلکده چالیشان ، اختیارلقده راحت ایدر !

« تریدین ادراك المعالی رخیصةً »
« ولابد دون الشهد من ابر النحل »

زیارتلر فلانلر بزه اقشامی ایتدیردی . یایا اوله‌رق عودت ایتمکه مجالمز قالمدیغندن برفیطونه بینمکه مجبور اولدق ؛ غایت فنا برقالدیرمی کچه‌رك رفیقم خانه‌سنه یوللاندی فقیرده اشیانه‌سنه قاووشدی .

فقيرك عادتمدر، اوه عودت ايدنجه مطبخك ماحضرينه واقف اولمليم. بوكابناءً حولينك صول طرفنه دوشن مطبخه بر كوز كزديردم. اوح ! نه كوزل تصادف ! برادرم، بزه ايچه بر كلفتله استانبولدن بيمى بالغى كوندرمش. خدمتجى بونك كوزل بر اسقاره سنى ياپمغله مشغول، بوكا واقف اولونجه همان سوقاق قپوسندن طيشارى فيرلادم. كوشه يى طولاشمق اوزره بولنان رفيقمه سسلندم. بالق مژده سنى اكاده ويردم، اه اكسيك ايتمسون ! توفيق افندى برادريمز، نفيس طعامه يتيشه مزسه كلاهنى آتانلردن اولديغندن دوش طبيعيسنى براقه رق صيق صيق آديم آتمغه باشلادى. نهايت بر ايكى دقيقه صوكره بزه قاووشدى، طبيعت بويا ! مطبخه كيروب خدمتجى يه بعض تعليمات ويرمك ايسته ديسه ده مانع اوله رق يوقارو قاته آلدم،

بروسه ده پك ايى كوروشديكم ذواتدن بريده مكتب اعدادى حسن خط معلمى محمد سعيد افنديدر. اواقشام محمد افندى بولنديغجه بالق بوغازمزدن بچميه جكندن اوشاغك الله اوفاق بر بوصله طوتوشديره رق دليك فرون سمتنه يوللادق ؛ محمد افندى نه ايچون چاغرلديغنى اكلامش اولملى كه، اوكون خانه سنده بالتصادف ياپديرمش اولديغى (جندره بقلواسى) ندن بر طباق كتورمش وبزه سزديرمه دن خدمتجى يه تسليم ايلمش.

بنم خبرم يوق. سفره دن قالقيورزدم، توفيق افندى بيق التندن كولمكه باشلادى ؛ نه در؟ ديدم سويلمه دى. ديركن اوكوزلم بقلوا سفره اوزرنده عرض چهرهٔ حلاوت وابتسام ايليوردى.

ممنونيتم برقات دها آرتدى ؛ چونكه بروسه نك پك مشهور اولان بوبقلواسنى هر اوده ياپامزلر. واقعا كبابجى شريف اغانك دكاننده ده ياپارلر اما :

« سكر مازندران و سكر هندوستان »

« هر دو شيرين است اما اين كجا وآن كجا ! »

ديديكى كبى اونرده بونرده !!

باق ! شريف اغانك اصمارلامه كبابنه بر ديه جكم يوق. اغانك كبابندن يميوب عودت ايدنلرى بروسه يه كيتمش صايمام.

طوز بازارنده كى او قرا كلق دكانى ده آثار عتيقه دن معدود اوله بيلير !.. هر كباب اكل ايدن دكانك او كوچك اوطه لرينك در و ديوارينه درلو درلو، حقيقةً غرائبدن معدود اوله جق بيتلر، فقره لر يازمش... يولجيلقده غريب بر حس واردر، هر نره يه وارلسه انده مطلقا بر نشانه براقملى !

اواقشام نصل طاتلی برطعام ایتدیکمی تعریف ایده‌م .

یمکلر ییندی ، قهوه‌لر ایچیلدی . فقیر دیدم‌که : « کوندوزکی زیارتلردن‌دیکر صورت
مستفید اولیورز . موافقت بیوریلورسه بواقشام مولویخانه‌یه کیده‌لم. شیخ افندی حضرتلرینی
زیارت‌ایده‌لم .» رفقا بوتکلیفمی قبول ایتدیلر . فنار یاقیلدی بز تکیه‌یه یوللاندق .

اینه‌بکی لچوب یوقوش باشنده چادری علی‌بك پدرمزك خانه‌سنه اوغرادق ، دردی
برلکده درکاه شریفه واردق .

علی بك کوزل کون کورمش ، متعددخدمات دولتده‌بولنمش ، خوش صحبت برصادق
مولویدر .

شیخ افندی حضرتلری هنوز کلمشلر ، بزی کندویه خاص اولان برتواضع ونزاکت ایله
قبول بیوردیلر .

رسم دست بوسی
بعدالایفا مندره
اوطوردق. افندی
مشارالیهك دها
صوکره‌لری حق
فقیرانه‌مده کوستر-
دکلری آثار توجهی
هیچ برزمان‌اونوتامام.

اوکیجه‌کی محبتمز
ساعت‌درده‌قدردوام
ایتدی،ایرتسی‌کونی
جمعه اولمق حسبیله

بروسه مولوی شیخی محمدشمس‌الدین‌افندی حضرتلریله دده‌کان ودرویشان

اجرا ایدیله‌جك‌مقابلهٔ شریفه‌یه دعوت اولنمق کبی بربختیارلغه‌ده نائل‌اولدق. واقعابوکبی‌وظائف
مقدسه ایچون دعوته حاجت یوقدر .

باخصوص جناب شیخ غالبك بیوردیغی کبی :

« کلنلر استان اولیایه »
«بتون‌دعوتلیدرغالب صفایه!»

دعوت اولورسه بویله اولملی .
دیمك‌كه ، جمعه پروغرامز بویله مقدس بر زیارتله افتتاح ایتمش اولیور .
اوزاتمیه‌لم ... فرداسی كونی ، اوكله طعامنی درویشان ایله برلكده تناول ایتمك اوزره
بكی برلكده اله‌رق دركاهه كلدك .
بو آستان فیض نشان مولانا ؛ زیارت ایدنلرجه معلوم اولدیغی اوزره ، (پیكار باشی)
ن محله قریب غایت واسع حضارتما بر باغچه‌نك وسطنده كائن اولوب كنیش ، مزین بر
خانه ایله متعدد حجره‌یی حاویدر .

پیكار باشی یوقوشنده

اینه بكدن مولویخانه‌یه كلیركن صول طرفده برج اوزرنده یشیل بر تربه كوریلوركه ،
زاده مشاهیر واصلین صوفیه‌دن بروسه‌لی محمداقتاده افندی حضرتلری مدفوندر .
ار الیه بر چوق زمانلر حضرت امیرجامع شریفنده خطابت ایتمش وسلطان مراد ثالث
ضرتلرینك مظهر التفات مخصوصلری اولمش ایدی .
« نوراه مضجعه » انتقاللرینه تاریخدر (۹۸۸)

اقدده جامع شریفی موقعندن بروسەنك كوك‌دره ، ایشیقلرسمی بك لطیف حقیقةً نشاط آور برمنظره عرض ایدر .

شیخ افندینك نزدینه وارمەدن اول درکاه شریفك نایزن‌باشیسی حافظ دده‌نك حجره‌سنی زیارت اتمك لازمکلدی ، بناءً علیه طوغریجه بورایه کیردك .

دده افندی‌اوکون مقابله‌ده اوقونه‌جق حجاز پیشروینی کچیوردی؛ بز ایچری کیردیکمز زمان ، نایه فاصله ویردیسەده رجا ونیازمز اوزرینه اوفلمکه دوام ایتدیلر .

سودیکم ارقداشلردن برذات مقامات وصفنده حجاز حقنده شویله دیمش ایدی :

« حجاز اولبه مقامی قبلهٔ وجدان عاشقدن »

« چیقار افلاکه دك بیك نعرهٔ لبیك عشق افزا »

حافظی دیکلەینلرك تسلیم کرده‌سی اولدیغی‌وجهله؛ نای پروسەمز اوفلەر ، نفسنده‌بشقه برتأثیر واردر . ذاتاً نای دیکله‌یشه کوره انسانده مختلف تأثیرلرحصوله کتیریر . عاشقك عشقنی ، عارفك‌عرفانی آرتیریر . والحاصل هرکس‌درجهٔ نظروعرفانه کوره ولولهٔ نایدن برحصهٔ لذت وحلاوت طویار !

نایك وصفنده جناب مولانانك :

« آتش عشقست کاندر نای فتاد »

« جوشش‌عشقست کاندرمی‌فتاد »

بیورمش اولدیغی معلوم ارباب وقوفدر . عرفان ، ادب وسکونت مکتب مولوینك اس‌الاساس تعلیمیدر . دیه بیلیرم‌که ، فطرةً ادیب وعارف اولمیان اومکتبك شاکرد فیضجویانی زمرەسنه داخل اوله‌ماز :

بز نای‌ایله معناً تغدی ایدرکن اذان اوقونمغه باشلاندی ؛ قالقدق ، سماعخانه‌نك قبله جهتنده‌کی شادروانده‌ن تجدید وضوء ایله ایچری کیردك . درویشان بر بر ورود ایتمکه باشلادی . ازبرمدت صوکره‌ده شیخ‌افندی حضرتلری ظهور ایدرك سلام ونیازایله قبول ایدلدی .

خطبه اوقوندی، نماز قیلاندی. هرکس‌یرلی‌یرنده ادب‌وتعظیم ایله‌اوطوردی .درویشان مترقب ومتوجه ایکن نعت اوقوندی اونی متعاقب کوزل برتقسیم ، دهاصوکره یوقارو‌ده

دیکم کبی حجاز پیشروی ترنمه باشلاندی . بو اثناده جملهً قیام ایدلدی . درویشان اوکده
وای طریقلری بولندیغی حالده معلوم اولان دور کبیری بعدالایفا اجرای سماعه ابتدار ایلدیلر.

« دانی سماع چه بود صوت بلی شنیدن »
« از خویشتن بریدن باوصل او رسیدن »

مقابلهٔ شریفه برساعت قدر دوام ایتدی . اوکون هوا پك لطیف اولدیغندن درکاهده پك چوق زوار وار ایدی .

مقابله‌دن چیقلدی ؛ شیخ افندینك دائره‌سنه کیدلدی ، قهوه‌لر ایچیلدی . برساعت قدر محبتدن صکره عرض راسمهٔ وداع ایلدك .

درکاه شریف مذکورك بانیسی لارنده‌لی (قره‌مان) احمدالمولوی حضرتلریدر .

مشار الیه اولاد مشایخدن اولوب قاضی‌پاشا زاده حضرت چلبی خسرو (٩٦٩ — ٨٨٦) قدس سره اوفر ، زمان مشیختلرنده مظهر ارشاد ونائل اجازت اوله‌رق آستان والده سلطانده نیجه زمان وحدت کزین ایکن قدمای ددکان ومشایخ بیننده ظهور ایدن وقعهٔ اختلاف اوزرینه اباواجدادینك وطنی اولان (شهر زور) طرفنه اختیار سیاحت ایتمشلرایدی . اثنای سیر وسفرده بغداد دارالسلامه کیره‌رك جلوه‌کاه حضرت سلطان دیوانی اولان بقعهٔ مبارکه‌ده مقیم ومنزوی اولمشلر ایدی . اوراده هنکام اقامتلرنده کندولرینك مظهر سر احد اولدقلرینه دلالت ایده‌جك نیجه آثار کمال وکرامت ظهور ایتمش اولدیغندن فقرا واحبابك نیاز واسترحاملرینی رد ایده‌میه‌رك مشیختی قبول ایتمشلر ایدی .

کندولری دائما وجدواستغراق عالمنده اولدقلرندن (جنونی) مخلصیله معروف ومشهور اولمشلردر :

بغداد بهشت آباد زاویهٔ مولویه‌سنده چند سال خدمت فقرا ودرویشانده بولندقدن صکره درویش احمد نیازی اسمنده برذات روشن ضمیری کندویه قائمقام نصب ایدرك وبعض درویشان ایله برلکده جانب رومه متوجه اولمشلردر .

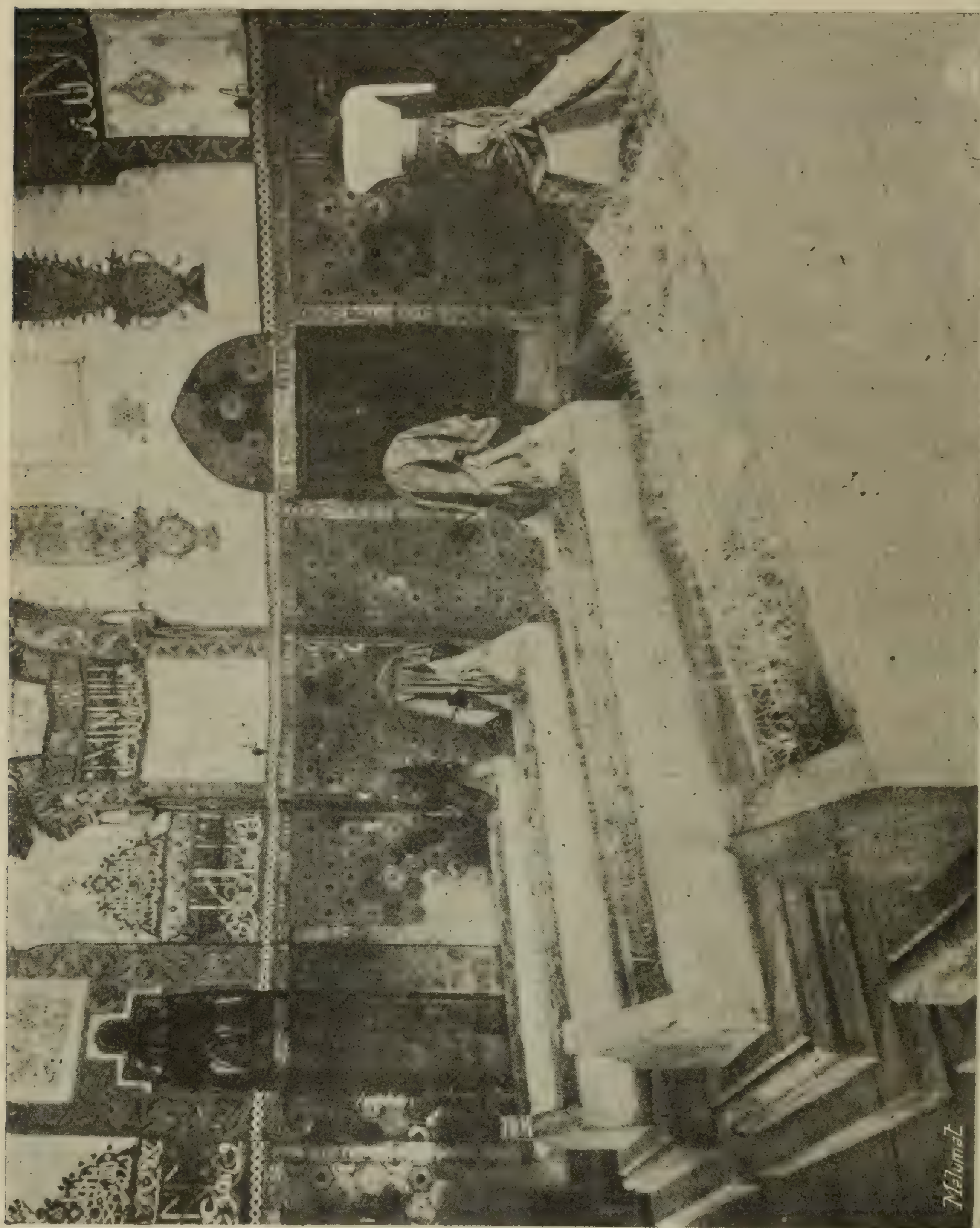
اولوقت قونیه‌ده ، درکاه جناب مولاناده ابوبکر چلبی حضرتلری [١] اجرای مشیخت بیوریورلر ایدی . (١٠٥٣ — ٩٦٥) برکون چلبیٔ مشارالیه ، اثنای مجاسده کندیسنه خطاباً « مولانا ! دارالسلطنة القدیمة بروسه میان بلاد اسلامیه‌ده برج اولیا [٢] دیمکله مشهور اولوب بزم طریقمزه منسوب برتکیه بولنماسی موجب تعجب واستغرابدر ؛ باری سزی اورایه کوندره‌لم » بیورمسی اوزرینه جناب شیخ اختیارلغندن ومحتاج صله اولدیغندن بحث ایله مسقط راسی اولان لارنده‌یه کیتمکی آرزو ایلدیکنی اشراب ایدر .

---

[١] مشار الیه حضرتلری فاتح بغداد زماننده درسعادته کله‌رك اولوقت صدر اعظم بولنان بایرام پاشانك قوناغنده مسافرت اوزره ایکن ارتحال دار بقا ایتمکله (باب جدید) مولویخانه‌سی درونده دفن ایدلمشدر .

[١] برج اعاظم ایکیدر : بری دمشق شامدرکه برج انبیا دیکریده بروسه‌درکه برج اولیادر .

رسم دست بوسی‌یی ایفا ایچون چلبی حضرتلرینك پیشگاه عالیلرینه واردقده مشار الیه حاضر بالمجلس اولانلره خطاباً تکرار بیوررلرکه : « مولانا یی بز، بروسه‌یه کوندرمك صددنده ایدك،

انجق کلام خیر انجاممزی کوش قبوله المدیلر . »

شیخ بوسوز اوزرینه برکره تفکر ایدر وبغدادده بولندیغی زمان کورمش اولدیغی رؤیا

درحال خاطره کلکله همان قالقوب ابوبکرچلبی حضرتلرینك النی ودیزینی اوپه‌رك بروسه عزیمت ایتمك اوزره مع الاعتذار استحصال مساعده ایلر .

بغدادده ایکن کوردیکی رؤیا شو ایدی :« دست مبارکلرینه حدیقهٔ صنع الهیده کشایش بولمش بر تازه کل ویریلور ، بوکلی قوقلارسه‌ده ، بویدن اصلا برشی استشمام ایده‌مز اوقت دیرکه : نه‌اولیدی بو ورد رعنا لطافت صوریسیله متناسب بر قوقویه مالك اولیدی — بوملاحظهٔ معنویه اوزرینه « بوکلك قوقوسی‌سکا بروسه‌ده ایریشور » دیمش . ایشته چلبی حضرتلرینك ایکنجی خطابی اوزرینه بوواقعهٔ حالت انکیز لایح ضمیر جنونیٔ ولوله آمیز اولمش ایدی .

اوزاتمیه‌لم ؛ دونه دونه قره‌حصار وکوتاهیه‌یه اوغرادقدن صکره بروسه‌یه کلیر وسو باشی قربنده شیخ یعقوب زاویه‌سنده توقف ایدر . اول تاریخده مومی الیه یعقوب افندی استانبولده ایوب سلطان جوارنده اوطوریورمش ،ددنك اوراده اختیار اقامت ایتمسی اوزرینه فقرای مولویه‌دن بعضلری کلوب کیتمکه واجرای دأب وآیین اولنمغه باشلار .

لکن مسافر اولدقلری زاویه فقرا ودرویشانی استیعاب ایتمه‌مکه باشلادیغندن همشیره زاده‌سی صالح دده ایله برلکده بروسه‌ده‌کی مقامات متبرکهٔ اولیای کرامی زیارت ومشایخ ایله مصافحه‌یه رغبتدن صکره (پیکار باشی) نده حالا مرقد منورلری اولان محله کلدکلرنده (هذا ماوعدالرحمن...) ایت کریمه‌سنی تلاوت و(این کوشهٔ خاك توشه‌مدفن مشایخ مولوی خواهد بود) رمزیله اول موقعك محل غرس اولدیغنه اشارت بیورمشلردر .

چونکه بغدادده کوردیکی رؤیاده : کندی خاندانی کاشنندن برکلبن رعنانی اخراج وبروسه‌ده غرسه مأمور اولمشلر ایدی . کلدن مقصود اولانده خلفی وهمشیره زاده‌سی صالح دده‌در احمد دده ، الیوم درکاهك بولندیغی محلی صاتون الق ایسته‌مشلرسه‌ده متصرفی اولان کمسه کروه متعصبیندن اولوب صاتمق ایسته‌مدیکندن ، مرقومك وفاتی اوزرینه زوجه‌سی ملکنی جناب شیخه ترك وتبرع ایتدکدن ماعدا تحت نکاحلرینه دخی کیرمشلر ایدی . [١]

ابرار امت طرفندن تکریر فاتحه‌یه وسیله اولمق اوزره مشارالیهك مناقبندن بعضلرینی بوراده ذکر ایده‌جکم :

جناب شیخ برکون سید ناصر مقامنی زیارت ایدرکن خراباتی برذات النده سکه‌سی اولدیغی حالده کلیر واایاغنه قپانوب سوزشله بروسه اغاسندن شکایت ایدر . درویشك سوزشله وقوعبولان شکایتی

[١] عرفی زاده مصطفی حالتی افندی بروسه قاضیسی ایکن بالدر زاده سلیسی باب کتابتی خدمتنده بولنمش اولدیغندن زاویهٔ مذکوره‌نك وقفیه‌سنی بالذات املا وترقیم ایلمشدر . (١٠٢٦)

زرینە تکرار سکۀ شریفەیی تکریمات معلومەایلە اکسا ایتدکدن صوکرە (وبرو! تودرنیاز
ویش‌باش وبرماست نماز اوخواندن!) بیوررلر. وفی‌الحقیقە اغای مرقوم تعقیب‌اشقیادن
ودتندە اتدن اینرکن مردە اولەرق یرە سریلور وشیخ حضرتلری دخی وعد عالیلری
جبنجە ایرتسی صباح جامع کبیردە جنازە نمازندە حاضر بولنور . فسبحان اه !

« اولیارا هست قدرت ازالە »
« تیرجستە باز کردانید زراه »

ینە برکون مع درویشان ابدال تربەسنی زیارتە کیتمش ایکن بروسەدە نقدر مشایخ‌وازسە
لەسی زادوذخیرەلریلە اورایەکلورلر . اثنای ذکروتوحیددە ، ارقەسندن برکاب قووالایان
طاوشان کندیسنی اولو اورطە حلقەنك ایچنە آتار ، کلب‌دە حلقەنك خارجندە قالوب
اوشان‌اوکا، اوطاوشانەباقمغەباشلار . برایکی دقیقەصکرە هرایکیسنك‌دە تضاد جبلیلری السن
الفتە مبدل اولەرق یکدیکریلە اوینامشغە ابتدار ایدنجە جناب شیخ (این حلقۀ جمعیت فقرا
ی دائرۀ اتحاد یستکە ، دز او شیروآهو وشهباز وتیهو وخرکوش وکربە وموش بایکدیکر
ادوالفت دارند و آن‌تضاد جبلی بیرون‌در ماندە است) کلام حقایق بیانیلە جبلةً وطبیعةً
برینە دشمن اولان ایکی مخلوقك شو حالی ظاهری اولدیغنی وحلقۀ توحیدك اجزاسی کمال
حاد اوزرە اولمینجە استفاضۀ دائرۀ توحید محال ایدوکنی تفصیل بیورمشلردر .

احمد دده حضرتلری اواخر عمرندە سالف‌الذکرصالح دده‌یی مثنویخواناق خدمتنەتعیین
شلرایدی. [۲] برکون‌درس ومقابلەدن‌چیقلدقدن صوکرە ، صالح دده شیخنك النی اوپمکە
تمش ایدی . شیخ (تحمل این‌بارکران چکونە ؟) بیورمش ، صالح دده‌خود فروشانە بر
صورتدە مقابلە ایتمش اولدیغندن حضرت شیخك جانی صیقلمش وبو حالك تأثیراتندن
لەرق درسدە فوق‌العادە تقریرە مالك‌اولان دده‌یە بعض حالات عارض‌اولمش ایدی .

عجب نفس ، دعوای انانیتك مانع فیض وترقی اولدیغی بووقعۀ عبرت آمیز ایلەدە ثابت
لمشدر .

پیش یوسف نازش وخوبی مکن
جز نیاز و آه یعقوبی مکن
معنئ مردن زطوطی شد نیاز

---

[۲] مولوی شیخلکی اساساً مثنویخوانلقدر ، بوجهت مشیختنامەلرندەدەمصرحدر . فقط تأسف
لنورکە اسامیسی ارباب عرفانجە معلوم اولان بعض مشایخ کرام مولویەدن ماعداسی کتاب حکمت
اب « مثنوی » نك‌ظاهر معناسنە بیلە واقف دکللردر .

در نیاز فقر خودرا مرده ساز
تادم عیسی ترا زنده کند
همچو خویشت خوب وفرخنده کند
از بهاران کی شدی سرسبز سنگ
خاك شو تا کل بروید رنك رنك

خلاصهٔ کلام حضرت شیخ اودرکاه منیفده بر چوق سنه آیین مولانایی اجرا ونقل مثنویٔ شریف ایله‌قلوب درویشانی‌احیا اوزره ایکن (۱۰۳۰)ده‌حمامهٔ‌روحی‌قفس بدندر پران‌ودونه دونه‌حدیقهٔ بهشته‌روان‌اولمشدر . مشارالیه مجذوب‌الحال برذات‌ایمش . شوغزلی پك مشهوردر . [۱]

من طوطیٔ قدسم تن فانی قفسمدر
احیا ایدن امواتی مسیحا نفسمدر
من‌بار امانت چکیجی اول شترم کیم
ناله‌م ره مقصودیمه بانك جرسمدر
دل ویرمدی دنیایه ، اولان عارف‌بالله
بونده سبب مکثه هوا وهوسمدر
اول لمعهٔ رخساره درر اصل سماعم
موسی صفتم نور شجر مقتبسمدر
کنجینهٔ اسرار اوله‌لی قلب (جنونی)
نفس اژدری حقاکه کمینه عسسمدر

گندولرینك ارتحالندن‌صکره مقام مثنویخوانی‌یه بوقارووده ذکر ایتدیکمز پروانه‌صالح‌دده (۱۰۷۳ تاریخنه قدر) ، بعده محمد صالح دده (۱۱۱٤ تاریخنه‌قدر) ، انك‌ده ارتحالنده ذهنی صالح‌دده (۱۱۲۹ سنه‌سنه قدر) ، انك‌ده یرینه برادرلری شیخ محمد عارف‌دده بعده محمدشمس‌الدین‌دده ، دها صوکره‌الیوم پوست نشین بولنان ذاتك پدری محمدنظام‌الدین دده افندیلر سجاده نشین‌ارشاداوله‌رق نیجه زمان خدمت درویشانده بولنمشلردر .
وجعل‌الجنة مثواهم !

فقیر ، مأموریت‌حسبیله وسیاحت طریقیله‌پك چوق یر کزدم ؛ برچوق مشایخ‌کرام مولویه‌نك‌مجالس استفاضه‌لرنده‌بولندم، بوسایه‌ده‌نیجه درکاهلری‌زیارت‌ایتدم. فقط مهبط انوار

[۱] سفینه‌ده بوذاتك اسمی محمد ، کلدستهٔ عرفانده احمد ، بروسه درکاهندن ایدیلن تحقیقاتده کذلك احمد اولمق‌اوزره کوستریلیور. شواختلاف اسامی‌یی بردراو اکلایه‌مدم !

سیه اولان‌استان فیض نشان مولانا ایله ، کلیبولی ، کوتاهیه،قره حصارتکیه‌لرندن‌صوکره
وسه مولویخانه‌سی بك‌فیضلی کورورم ، همدم‌سعید چلبی‌حضرتلری باامر ودعوت حضرت
بد المجید خانی درسعادته کلدکدن صوکره ، مقرر شادتپناهیلری اولان قونیه‌یه بروسه
رفیقه‌له عودت ایتمش واورادرکاهنده‌مسافر قالمش ایدی .

اواثناده احمد دده‌نك مرقد منورلرینی‌ده زیارتله عاشقانه برقطعه یازوب تربه‌نك بالاسنه
علیق ایتدرمشلردر . قطعه الحالةهذه باقیدر .

خواهرزادهٔ حضرت‌احمدده پروانه‌صالح دده،بغدادن‌بروسه‌یه هجرت ایتدکدن‌صکره
وقاروده برنبذه‌بحث‌ایتدیکم‌وجهله، اورا مولویخانه‌سی پوست نشینلکنه تعیین اولنمش‌ایدی .

کندیلری دائما خدمت درویشانده بولنمغله تلذذ وتفیض ایدر ذواتدن اولوب حق
کوچکان میدان ، ایفا اولنه‌جق بعض‌وظائفك کندولرینه امر وتحمیل اولنمسنی نیاز ایتدکجه
نلره جواباً (برموجب‌سیدالقوم خادمهم ، این خدمات وظائف لازمهٔ مشایخ‌است ، پس
چکونه‌دیکرانرا امر بجا باشد) تنبیهیله مقابله وابنای‌بشره ایدیله‌جك خدمت ومعاونتك نزد
اریده‌کی مقبولیتنی ایضاح ایدرلردی . جنتمکان سلطان محمد خان ابن‌السلطان ابراهیم خان
علیهما الرحمة والغفران العمیم‌حضرتلری زیارت‌مقابراجدادعظام‌ایچون بروسه‌یی‌تشریفلرنده،
شیخی مظهر التفات مخصوصلری بیوره‌رق دارالسعادة الشریفه‌لری‌اغاسی واسطه‌سیله انعام
واحسان بی‌نهایه‌ده بولنمشلر ایدی .

زوار بزدن‌اول درکاهدن ایرلمشلر‌بزمله برابر خواص اخوان‌قالمش ایدی. رفیقم قوجه
مولوی‌بی الدم ، فقط نره‌یه کیده‌جکمی‌بیلمدیکم حالده حجره‌لرك حذاسندن بانیٔ محترمك
مرقد مطهری‌اوکندن کچه‌رك یوله چیقدم .

آیندن طویدیغم ذوق وجدانی، حظ روحانی‌بی غشی ایتمش ایدی . رفیقمه دیدم‌که :
« عزیز ! پیکار باشنه طوغری کیده‌لم ، اوراده صو باشنده اوطوررتنزه ایدرز، باخصوص
جمعه‌در ، بلکه رفقادن بعضلرینی‌ده اوراده بولورز .»

درکاهك قپوسنك همان قارشوسنده‌کی سد اوزرنده علی بکك‌پدری ، چادرجی باشی
نظیف بك ودها کیروده تربه‌دار قرەمانی مصطفی دده غنودهٔ خاك‌غفراندرلر. فقیرمصطفی
دده ایله برکره اوده ، برقندیل کیجه‌سی اثنای مقابله‌ده کوروشمك نصیب اولدی .

« سفینهٔ مولویه » مؤلف‌محترمی زمانمزه یتشمش‌اولسه‌ایدی، هیچ شبهه یوق‌که دده‌یی‌ده

سلسلهٔ درویشان حقایق آشنایان میاننه ادخال ایدر ایدی . اه قبرلرینی منور ایلسون !
بیلمم‌که ، سببی نجه معلوم اولمیان برتأثیرله اووادئ خاموشـان بونجه کیده‌رك پیکار باشی مسـجدینك یان طرفنه دوشن قهوه‌یه ، همده پاره‌قلغنك تاکنـارینه اوطوردق . بروسه‌نك محلاتندن برقسمنه کلن صو ایشته بورادن کچر .
نه‌کوزل تصـادف ! قهوه خانه‌نك چاره ناظر اولان سدنده ، پك سودیکم رفقادن بعضلرینه ، جامع کبیر مؤذنی ، بروسه‌نك خواجه نصرالدینی رجال نقشیه‌دن ادهم دده‌یه ملاقی اولمیه‌لمی ؟ بویله خوش صحبت، هر بر کلامندن بوی عرفان وظرافت استشمام اولنان ذواتله برلکده بولونلنجه تنزهه لزوم قالیرمی؟! طبیعتك حدیقهٔ دلستانی اوکمزده ، عندلیب دلکشاسی یانمزده ... علی بکله ادهم دده نوقت بولوشه‌لر ، بهمه‌حال اسکی عالملردن ، کنجلك زماننده سوردکاری ذوقلردن بحث اولنه‌جق و« پیکار باشنده فلان اوده برچنکی محبتنه دعوت اولنمش ایدك.. خاطرلارمیسك، بزم بومحبتمزی افندی حضرتلرینه کچمشلر، افندی ایرتسی کیجه‌یی فنا حالده تکدیرایتدی ... » کبی بینهاده جریان ایتمش وقعه‌لردن، کیزلی محبتلردن دم‌اوریله‌جق ، یادماضینك خاطرات لطیفه‌سیله دمکذار اولنه‌جق !
علی بکه حرمتم، محبتم پك زیاده‌در، چونکه‌دها صوکره‌لری ، درکاه‌منیفده تعلیم وقرائت مثنوی شریفه بادیٔ مستقل اولان بوذاتدر .

یشیل جامع شریفك امر انشاسنده پك بیوك خدمتی سبق ایدن وبالاخره نقوش غرائب الاسلوب دارالمحن جهانی کوره‌جك کوزی قالمدیغی حالده وفات ایلین حاجی عوض پاشاده بومزارستان پرعبرده اسوده نشیندر .
پیکار باشی ایلك بهارده صباح اقشام ، هله ایام تعطیلیه‌ده پك مناسب برتنزه محلیدر . بوندن بشقه قیزلجق دیی ، آق چاغلیان ، نام مسیره‌لرك لطافت آب وهواسی قابل تعریف وتصویر اولمدیغی کبی حسام‌الدین ، مسلم‌کوشکی موقعلریله تفرج دنیلن محل ومکتب اعدادیٔ عسکرینك مبنی بولندیغی تپه حقیقةً نشـاط آور بر منظرهٔ لطافتپیرایه مالکدرلر . هله بهار موسمنده « عجملر » نام موقع ایله بروسه‌نك کاغدخانه‌سی مثابه‌سنده بولنان « ایتجیلر » یاخود « ویس‌القرانی » تعبیر اولنان مسیره بر سیرانکاه بی همتادر .
عجملر موقعندن شهره‌قدریولك هرایکی طرفی صیق صیق قواق، سکود ، طوت اغاجلریله مستور ومزین اولدیغندن یاز موسملرنده پك چوق ذوق پرستان ایله مالی اولور . بروسـه

جوارینك شوسه‌لری حقیقهً منتظم برحالده محافظه ایدیله‌ کلمکده اولدیغی جهتله ، کندولرینه مناسب برزمین جولان بولان دراجه سوارانك‌ده‌عددی کوندن کونه ارتمقده‌در .

پیکار باشـنك بایرام کونلرنده‌کی ازدحام ونشـئه‌سنی‌ده ذکر ایتمه‌دن کچمیه‌لم ... دونمه دولابلر، صالنجقلر ، معهود غلطه جانبازلری شربتجیلر، کبابجیلر او میدان وسیعی باشدن باشه اشغال ایدرلر . برغلغله، برولوله‌در کیدرکه، حقیله تعریف وتصویر ایتمك ایچون« اولیا چلبی مرحوم » کبی برقلمه مالك اولمق اقتضا ایدر ...

پیکار باشی بروسه‌نك فاتح میدانی کبیدر : چولوق ،چوجق ،کنج اختیار هپ بورایه دوکولور ...

بز اوراده بحبتده ایکن بری تذکره‌ کتیردی ، اچدم اوقودم . اواقشام بزی « شیخ احمدالغزی » حضرتلرینك‌ تکیه‌سنه ، چوربایه دعوت ایدیورلردی .

تذکره‌یی علی بکده کوسـتردم ، فقط معذرت بیـان ایدرك مساعده طلب ایتدی . ادهم‌دده کندویه مخصوص برطور تسلیمیت‌ایله :

« درویش‌هرکجا که شب آمد سرای اوست ! »

کلام نکت‌آمیزیله دعوت واقعه‌یه اجابتله حقیقةً درویش خصلت‌اولدیغنی کوستردی . پیکار باشـندن تام ساعت اونبرده یوللاندق .

او اقشام طعـامه مدعو بولندیغمز درکاهك پوست نشینی ، ازنیقده متواریٔ خاك غفران اولان اشرف رومی (قدس‌سره) حضرتلرینك انجال کرامندن سیدعلی سری افندی حضرتلریدر . محمد سـعید افندینك توسط و دلالتیله افندیٔ مومی‌الیهی طانیمقله مشرف اولدق . بوذات خط تعلیقی پك‌کوزل یازارلر ، قناعتکار ، متواضع ، خوش‌صحبت بر جاندر؛بزهنوز تریزی قوروتمه‌دن توفیق افندی‌ده ظهور ایدیوردی. مکرسه بزم‌اورایه کیده‌جکمزی پیکار باشندن عودت ایدن علی بکدن خبرالمش، طعامده بولنمغی ارزو ایتمش .

موسم‌بهـاره تصـادف ایتدیکندن ، انواع شـکوفه و اشجار ثمره‌داردن متشکل حدیقـهٔ فرحفزاده سـفره قورولدی ؛ سماط محلنك اطرافنه سماده‌انجم ضیاداری تنظیر ایدرجه‌سنه فنارلر دیزلدی .

توفیق افندی برادریمز بوحالی کورونجه ، هم نشـئه‌لندی ، هم‌ده یان یان باقمغه باشلادی ؛ چونکه بویله شنلکلی برمحبتده بولنمامش. مع‌مافیه ، بزکندیسنی دائما خوش طوتمغی التزام ایدیوردق .

اوكیجه‌یی پك خوش كچیردك ...

شیخ احمدالغزی دركاهی قسماً مائل انهدام اولدیغندن مقابلهٔ شریفه كوچك براوطه‌ده اجرا ایدیلوردی . محرر عاجز بالاخره بروسه‌ده مأموراً بولندیغم زمان تكیه‌یی بوحال خرابیده كوردم .

اسباب تعمیر واحیاسی ایچون اخوان ایله پك چوق مذاكره‌لرده‌بولندق، اوقاف همایون‌نظارت جلیله‌سنه مراجعته قرار ویردك . انجق دركاه بیقدرت اوقافدن بولنمق حسبیله جانب خزینه‌دن تعمیری اویه‌میه‌جغی‌جوابنی النجه صورت اخرله‌چاره‌سنه‌باقلمسی تذكر ایدلدی ؛ او تاریخده والی بولنان مرحوم منیر پاشایه افادهٔ حال قلندی . معاونت ومروت عمومیه‌یه مراجعت صورتیله تعمیری تنسیب بیورلدی .

محمد افندی بركون فقیر خانه‌یه كلدی وبرتذكره ویردی ؛ تذكره‌یی اچدم اوقودم مندرجاتی‌شو ایدی :

عزیزم

« شیخ احمدالغزی قدس سره الجلی حضرتلرینك مشرف خراب اولان‌خانقاه‌شریفنك اعانهٔ اهالی ایله تعمیر واحیاسی نزد جلیل ولایتپناهیده مظهر تصویب اولمغله ، بوكبی امور خیریه‌ده‌ذاتاً مشهودمز اولان همت‌ومساعیٔ جمیلهٔ برادرانه‌لری حسبیله‌فقیر خانه‌ده كیجه‌لری‌اجتماع ایده‌جك‌اولان‌قومیسیونه‌اعضا تعیین بیورلدیكز . یارین كیجه‌دن اعتباراً تشریفلری ودركاه ومشتملاتنك برده رسم وپلاننك ترسیمی رجای مخصوصیله عشق ونیاز ایدرم اولبابده »

شوصورت تكلیف بنجه مع‌الشكران قرین‌قبول اولدی ، اوت ! بوبابده ایفا ایدیله‌جك خالصانه برخدمتك نه درجه مشكور اوله‌جغنی‌ایضاحه لزوم كوره‌مم .

قومیسیون كیجه‌لری منتظماً اجتماع ایتدی ، دركاهك مكمل بر رسم‌و پلانی یاپلدی . ولایت غزته‌سیله اعلان كیفیت اولندی ؛ایشه ال برلكیله باشلاندی .

بوكبی‌امور خیریه‌ده‌بذل‌معاونت‌ومروت خصوصنده بروسه‌لیلرك سجایای بركزیدهٔ كرمپروریلری بالخاصه ذكره شایاندر .

والینك معاونتی ، رشیدبك افندینك مالاً وبدناً همتی اخوانك غیرت ومروتی ایله اروقت ظرفنده كرك مركز وكرك ملحقاتده درت بش یوزلیرایه یقین پاره طوپلاندی . بزده انشااته باشلادق . سایهٔ عنایتوایهٔ حضرت پادشاهیده واسع ومزین بر سماعخانه ایله مكمل برشیخ دائره‌سنك ، درویشانه‌مخصوص حجره‌لركاكمانه موفقیت حاصل‌اوله‌رق‌والیٔ ولایتله بر چوق ذوات وعلما ومشایخ حاضر اولدقلری حالده ادعیهٔ مفروضهٔ حضرت

خلافتپناهینك تذكاریله رسم كشادی اجرا اولندی ؛ یوزی متجاوز مدعوین ، فقرا و درویشان اطعام و اعزاز ایدلدی ؛ وكیجه‌سی‌ده تبركاً آیین مولانا اجراسیله اولیای كرام حضراتنك روحانیتلرندن استمداد ایدلدی . شمدی بروسه‌نك معمور ودلنشین تكیه‌لرندن بری‌ده بو درگاهدر .

بز اوكون ، مولویخانه‌دن چیقدقدن صوكره قره‌مان كوینده‌كی زراعت مكتبنی زیارت ومكتب رفیقم نسیب‌بكله تجدید مخادنت ایتمك اوزره قرار ویرمش ایدك .

فقط « اوده‌كی بازار چارشویه » اویمه‌جغی جهتله بزده صوكره‌دن تبدیل فكر وتوجیه وجهۀ عزیمت ایتمكه مجبور اولمشدق .

بناءً علیه مكتبی زیارتی بشقه بركونه تعلیق ایتدك ...

اوكیجه درگاهدن چیقدیغمز وقت ساعت بشی كچیوردی . «اق بیق» محله‌سنه‌قدر كلدك اوراده ادهم دده‌یه وداع ایدرك اوه كلدم .

صباح پوسته‌سنه یتشدیرمك ایچون علی العجله برمكتوب یازوب پوسته خانه‌یه كوندردم . مكتوبده كشیشه وقوعبوله‌جق سیاحت ایچون بر دوربین كوندرلمسنی برادره اشعار ایتدم . سیاحت ایتمینلر بیلمز . انسانده براز مراق وهوس اولونجه پك متجسس اولیور . ایشته بزم بو بروسه سیاحتی تحف برشی اولدی .

ادهم دده دیدیكمز ذات درسعادتده مرحوم حسیب پاشا دائره‌سنه انتسابی جهتیله فطرتنده اولان عرفان وظرافتی تزیید ایتمش قناعتكار ، مجلس ارا بردرویش پاك نهادایدی . محبتی ، تكیه عالملرینی پك سودر ، پك سودیكی كمسه‌لرله دوشر قالقار ، محفوظی اولان فقرات لطیفه‌یی یرینه‌كوره ومناسبت الدقجه نقل و حكایه ایدرك بولندیغی مجلسی رونقلندیرر ، وفقط كلال ویره‌جك نقلیاتده بولنمز ایدی .

دده‌نك شوحاللری معلوم اولدیغندن هرنره‌یه كیتسه بیوكك كوچكك مظهر قبول و حرمتی اولور ایدی . تعصبی سومز ، فقط صلابت دینیه‌سنی محافظه‌ده قصور ایتمز ایدی . دده ایله معارفه‌مز بروسه‌ده ابتدا ایتمش وصكره‌لری اوقدر صمیمی براخلاص ومودت متقابله‌یه منجر اولمشدركه ، مدت عمرنده بالالتزام رسمنی الدیرمدیغی حالده اواخر عمرنده صورت مخصوصه‌ده چكدردیكی فطوغرافنی — محضا برنشانۀ اخلاص اولمق اوزره — محرر فقیره كوندرمش ایدی . ۹ كانون اول سنه ۳۱٤ .

بو تاریخدن بش اون كون صوكره رمضان شریف ایچنده دده‌نك ترك دغدغۀ حیات ایله تكیۀ علیینه منتقل اولدیغنی خبر آلدم .

دده‌نك سرپوش افتخاری نقشی سکه‌سی اولدیغی حالده، بو رسمی فس اکتسا ایدرك چیقارتمشدر. نیجه مشاهیر وعرفانك مقرابدیلری اولان پیکار باشی قبرستانده آسوده نشیندر. « رحمة الله علیه »

جامع کبیر جوارندن اینه‌بك جاده‌سنه توجه ایدیلنجه قارشو کزه کیرلی بادانالی، قسم فوقانیسی طار بر سوقاغه طوغری بر وضع تهدیدکارانه ایله میل ایتمش، سقفی برقاچ یوز سنه‌لك کیره‌میت ایله مستور و مفروش، پنجره‌لری قالین وصیق اولمغله برابر ارتفاعلری پنجره‌نك یوکسکلکنه تماماً مساوی اولمق حسبیله یوقاریه سورولمك احتمالی اولمیان قفسلرله مستور جاملری باران وغباردن غیرشفاف بر حالده کلمش بر خانه نظر دقتکزی جلب ایتمه‌مك قابل دکلدر.

خانه‌نك قپوسی طار سوقاغك ایچنده‌در؛ قپودن ایچری کیریلنجه قالدیرم طاشیله دوشنمش، مرور زمان ایله طاشلرك اره‌سنده چقورلر پیدا اولمش بر حولی کورینور، حولینك صول طرفنده اوکی قفسلی طار بر مطبخ؛ انك‌ده اوکنده غایت اسکی، اطرافی وذیی صویك کتیردیکی مواد کلسیه وسائره ایله کریه بر طبقه تشکیل ایتمش، صویك فضله‌سنك اقوب کیتدیکی دلیك‌ده، صویك آثار اتکالیه‌سندن اولمق اوزره غریب بر شکل مخروطی المش، والحاصل هیئت مجموعه‌سی استکراه اولنه‌جق بر حاله کلمش یالاق واردر.

بونك از اوته‌سنده سالخورده بر طوت اغاجی بو انزواکاه غریبك نصل بر محرم اسراری اولدیغنی کویا لسان حال ایله اکلاتیوردی!

خانه‌نك الت قاتنه کوچك بر جاملی قپو ایله کیریلور. بوراسی غایت طار بر قوریدور ایله پنجره‌سز ایکی اوفاق اوطه‌دن عبارتدر. صوك طرفده‌کی طار وعادتا انسان چیقارکن بر شکل منحنی المغه مجبور اولدیغی نردباندن چیقلنجه بری اوفاق دیکری اندن ازکنیش، طوانلری باصیق ایکی اوطه نظر حیرت وغرابتی جلب ایتمه‌مك قابل دکلدر؛ قفسلر، جاملر اصلا آچلمدیغندن صباح کونشی پك کوچلکله نفوذ ایدن بوکنیش اوطه‌یه کیره‌لم:

قپونك همان یانده جوزدن معمول بر سهپا، انك‌ده اوستنده، قوۂ عاکسه‌دن قالمش کار قدیم بر آینه، سهپانك اوزرنده آثار عتیقه‌دن صاییله‌جق قدر اسکی برقاچ پارچه قوانوز، کاسه طباق، پنجره‌لرك اوکنده اوزون، اورتوسی یرلی معمولاتندن، فقط رنك ولطافتی اوچمش الچق بر اوت مندر، بر کوشه‌ده مربع، انك‌ده اوستنده قوش توکندن اوزری قنوه‌چه ایشلمه‌لی یواپلاق بر مندر، برده پك اسکی برایکی پارچه کلیم، دیواره اصیلمش اوزری اویمه‌لی برقاووقلق، انك براز بروسنده بر راف قریق دوکوك صندانیه ... ایشته اوطه‌نك

مفروشاتی بوندن عبارت ؛ رافك اوزرنده بیوك پدرندن و بلكه اسكی دها برزماندن قالمه چینی كاسه‌لر ، قهوه فنجانلری ، چشم بلبللر ، فلانلر اوطه‌نك تزیینات وتجملات نفیسه‌سندن معدوددر .

یانده‌كی كوچك اوطه‌یی تعریفه جسارت ایده‌میه‌جكم ، چونكه بوراسی پك خصوصی ، محرم‌راز اولانلرك كیره‌بیله‌جكی برچله‌خانه‌در ، انكچون بورایی تعریفدن صرف نظر ایده‌لم ؛ ملابكك خانه‌سی نه‌طرفده‌دیه‌صوریلورسه‌شوتعریف ایتدیكمز اوی كوستررلر . [*]

ملا بكله ، ایلك ملاقاتمز مسلم كوشكی جوارنده بر چمنزارده‌وقوعبولدی ، ملابك دیدیكمز ذات اوزون بویلی ، غایت نحیف دائمابشوش وملتفت وجهلی كوزل كوزلی برمردكار آزموده‌در . صحبتی ، مباحثه‌سی ، طوروحالی ، مشی وحركتی ، نظر ونكهی هیچ بركمسه‌یه بكزه‌مز ؛ النده بولندیردیغی باستون اینجه بركل اغاجندن اولوب دسته‌سی ییلان بوینوزندن معمولدر . منلاذی وقیافتنی هیچ برمرده بكزه‌تمك طرفداری اولمدیغندن صاریغی بیله كندویه مخصوص برطرزده صارلمشدر ؛ صاریغك طولامی فسدن آیری طورر . كندی تعبیرنجه ؛ مزار طاشنه تقلید ایتمك ایسته‌مز .

البسه‌نك موده‌سی هرنه اولورسه اولسون ، اومطلقا یكلری بول ، همیشه یاقین برجبه كییه‌جك ، ایاغنه‌ده مهموزسز قونددره طاقه‌جق .

ملاهرزمان كوزلك طاشیر ، بعضیلری شوحالی فضله برظرافته حمل ایدرك ملایی مؤاخذه‌یه قالقیشیرلرسه‌ده انلری بوخصوصده حقسز كوررم . ملا كوزلكه محتاجدر ، ملانك حالی شوبیتك مضمونیله پك موافقدر :

« تن بیماریمی عشق اویله ضعیف ایلدی كیم »
« كندیمی كورمك ایچون كوزلكه محتاج اولدم »

مع مافیه بعض زمانلر اولوركه ملا كوزلكك اوزرندن مدنظره مجبور اولور . ملانك مجلس ارالغی ، خوشكولغی ، نكته پردازلغی هركسك مسلمیدر ، مجلسنه طویولمز ، صحبتندن ایرلق اولمز ... لكن قیزدیرمغه كلمز ، نه دیرلر تصدیقدن بشقه چاره یوق ؛ « كلك دیدارینه عاشق كرك خوش كوره هرخاری ! »

---

[*] بوخانه‌نك یرینه صوكره‌لری كوزل براو یاپلمشدر .

برکیجه‌ده حکمت ملاده برلشدك. ملانك رفقاسندن، بزم سودکلرمزدن برایکی ذات‌ده حاضربالمجلس ایدی. ملا طورمز؛ بهمه‌حال برمناقشه‌قپوسی آچه‌جق، صوکره‌اوسته‌سندن کله‌میه‌جك، ایشی مغالطه‌یه بوغوب بحثه ختام ویره‌جك.

اویله‌اولدی یا ... ملاتصوفدن‌قیصه برمقدمه‌سرد ایتدکدن صکره، فقیره‌توجه ایدرك دیدی‌که: «جانم! سنك توغلك‌وار، مثنوی شریفك یدی‌جلد اوزرینه اولدیغنی‌ایشتدم. عجبا بوروایت صحیح‌میدر، دکلیدر؟» فقیر دیدم‌که: «بوبحث بنم دائرهٔ اقتدار وصلاحیتم داخلنده دکلسه‌ده «واماالسائل فلاتنهر» امرجلیلنه‌اجابت‌هرحالده واجب والزم اولدیغندن استاد کمالات پرورم اولان ذات عالیقدردن تلقی ایتدیکم معلوماتمی خلاصة عرض ایده‌یم: «مثنوی معنوینك‌التی جلداولدیغی حضرت‌مولانا (قدس سره) نك‌التنجی‌جلدك ابتداسنده:

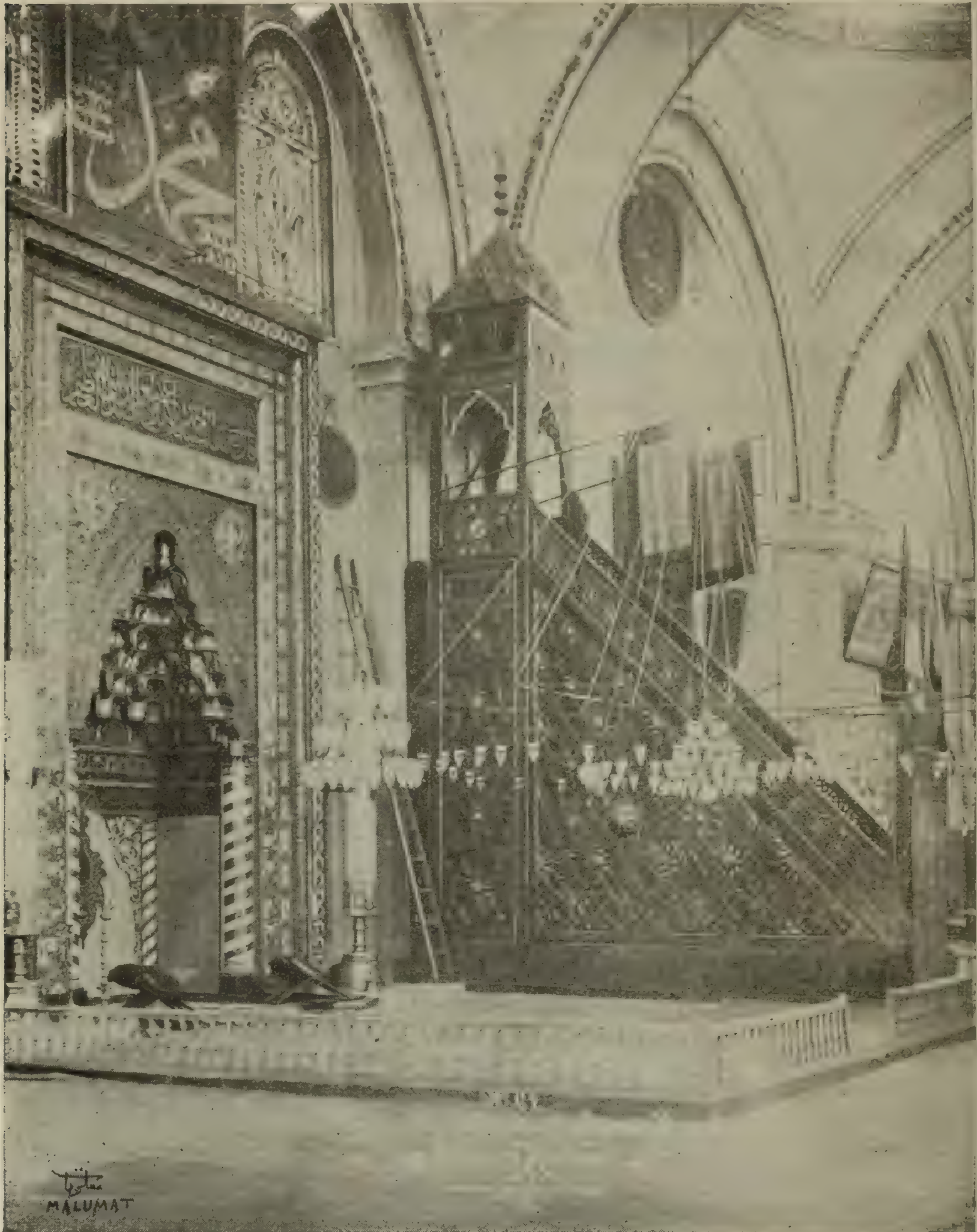
«پیشکش می آرمت ای معنوی»
«جلد سادس در تمام مثنوی»
«شش جهت‌رانور ده زین‌شش صحف»
«کی بطوف حوله من له یطف»

بیورملریله ومخدوم عالیلری سلطان ولد حضرتلرینك التنجی جلدك نهایتنده خاتمه‌لری بولنمسیله مستدلل ومبرهن اولمغله بوخصوص شایان بحث‌ومناظره دکلدر.»

ملا بنم شوجوابم اوزرینه‌براز تفکرایتدی وصاغ الیله اوزون وسیرك قرال صقالنی قاریشدیره‌رق تکرار دیدی‌که: «بوکادیه‌جکم یوق، لکن عابدین‌پاشا حضرتلری «شرح مثنویسنده» التنجی‌جلدك نصفیله یدی جلد اوزرینه مرتب بولندیغنی‌مقدمه‌سنده بیان بیوریورلر؛ بوکا نه بیوررسکز!»

فقیر جواب ویردم‌که: «اوت بیوردیغکز پك طوغریدر، فی‌الحقیقه عابدین پاشا حضرتلری شرحنامه‌لرنده اویولده ادارهٔ کلام بیورمشلردر. انجق‌پاشای مشار الیهك‌برنجی طبع اولنان شرحنده التنجی جلدك ایکی‌یه تقسیم‌ایله نصفی یدنجی‌جلد عد ایدلمسی‌تحقیقات وتدقیقاته وقت بولنه‌مامش اولمسندن ایلرو کلمشدرکه، بونك منشأی بوندن یکرمی بش، اوتوز سنه مقدم حفاف حاجی حسن دده‌نك استانبولده طبع ایتدیردیکی انقروی شرحنك، التنجی جلدینك حجمی بیوجك اولمسندن ناشی ایکی‌یه ایره‌رق طبع ایدلمه‌سندن عبارتدرکه بوده اونسخهٔ مطبوعه‌یه مخصوصدر، بوندن یدنجی‌جلد تصوری لازمکلمز؛ حتی مشارالیهك صوکره‌دن ایلمش اولدقلری تحقیقه مبنی اوللی‌که، شرحلرینك برنجی

جلدینك ، ایكنجی واوچنجی دفعه‌كی طبعنده مقدمهٔ مذكوره‌ده بوندن هیچ بحث اولنمامشدر.»
ملا بوسوزلریمی قبول ایدر كبی اولدیسه‌ده ینه فتح دهان ادعا ایله سویلدی‌كه : «شارح

بروسه‌ده اولو جامع شریفنك محراب ومنبری

مثنوی انقروی حضرتلرینك اون‌سكز بیتی برجلد اعتبار ایدرك مجموع مثنوینك بو ترتیب ایله یدی جلد اولدیغنی ایضاح بیورمه‌سنی نصورتله تلقی ایده‌لم ؟! »

« اوت ! اویله‌در ؛ كرچه شارح مثنوی اسماعیل انقروی حضرتلری اوچنجی جلدك شرحی مقدمه‌سنده اوچنجی جلدی قلب مثنوی قیلمق ایچون ابتدای مثنویده اولان سكز بیت‌شریفی برجلداعتبار ایده‌رك . مجموع مثنوینك بوترتیب‌اوزره یدی جلد اولدیغنی ایضاح وبیان بیورمشلرسه‌ده بوده هیچ بردلیل واثره مستند ونفس‌الامره موافق دكلدر . بلكه، صوكره‌دن یدنجی جلد اولمق‌اوزره حضرت پیره‌عزوواسناد اولنان‌ادریس بتلیسی‌نك مخدومی حسام‌الدینك كتاب معهودینی قبول وشرح‌ایله‌مسیله مردود و منقوض اولدیغی ارباب تدقیق نزدنده مبرهندر... »بوندن بشقه‌جناب شارحك« نصاب المولوی » اسمنده‌كی تألیف معتبرلرنده‌التنجی جلددن برچوق ابیات شریفه‌ایراد ایدلدیكی حالده‌یدنجی جلددن بر بیت بیله ذكر اولنمامشدرحالبوكه(نصاب المولوی) حضرت‌شارحك‌اك‌صوك تألیفیدر .

بوده مثنوی معنوینك التی جلد اولدیغنه دلالت‌ایدر براهین قاطعه‌دن دكلیدر ؟

بوندن‌ده صرفنظر ، حضرت‌شارحه كلنجه‌یه قدر ، نیجه شارحلر كلمش، هندده بوقدر شرحنامه‌لر باصلمش بونلرك هیچ بری یدنجی جلددن بحث ایتمه‌مشلر .

— سزك فكرده اولانلردن بعضیلری ، حضرت پیر دستكیرك چلبی حسام‌الدینه خطاباً ایراد بیوردقلری « جلد سادس درتمام مثنوی » بیتنی شارحك التنجی جلدك تمامی هدیه اوله‌رق كتوردم دیه ترجمه ایتمش اولمسندن یدنجی جلدك وجودینه قائل اولیورلر . حالبوكه حضرت پیرك ، هرجلدده اوجلدك قاچنجی اولدیغنه اشارت‌ایدر بربیتی واردر . ازان جمله اوچنجی جلدك اولنده‌كی شو بیت :

« ای ضیاء الحق حسام الدین بیار »
« این سیم دفترکه سنت شد سه‌بار »

جلد مذكورك باشلانغجنی ایما ایتدیكی كبی التنجی جلدده‌كی تمام كلمه‌سی‌ده‌هیچ‌شبهه یوق‌كه مثنوی معنوینك التی جلدده تمام اولدیغنه دلیل وسند قطعیدر .

تمام كلمه‌سی برامرك، یاخود برایشك ختام بولدیغنه‌قطعی‌صورتده دلالت‌ایتمكده اولدیغندن بالاده‌كی بیتدن مثنوی شریفك‌التنجی جلدده‌نهایت بولمش‌اولدیغی صراحةً اكلاشلمقده‌در . ملا، بوسوزلرمدن ممنون اولدی ، انصافه كلدی ، دها قیصه‌سی ، انقروی شرحنك التنجی جلدینك (٤٣٢) نجی صحیفه‌سنده مثنوینك‌التی‌جلددن عبارت اولدیغنه دائر بر بیت واردر اورایه مراجعت بیوره‌بیلورسكز !

شو مباحثه‌ومناقشه‌مز برایكی ساعت‌سوردی، رفقادن بری اشجی باشینك احضار ایلدیكی نفیس

زبوره‌كك بطی‌الهضم اولدیغنی هیچ‌ده نظر اعتباره المیه‌رق زیاده‌جه قاچیرمش اولدیغندن معده وظیفه‌سنی ایفایه باشلانجه کندوسنه طبیعی بر اغیراق آنی متعاقب لطیف بر اویقو کلمش ... عادتی وجهله مندره بویلو بوینه اوزانمش.

فقط بوره‌كك تأثیری ذاتاً انتظامی یرنده اولمیان معده‌یه یوکلننجه ناحیهٔ صدردخی غریب بر وضعیت اله‌رق نیم قپالی قالان دوداقلری اره‌سندن خفیف وفقط اهنکدار صدالر چیقمقده بولنمش ایدی .

ملا ، رفیقنك شوحالنه هرزمان معترض ، فقط نفیس بوره‌كه کانجه کندیسی آندن متجاسردر .

باب مناقشه بوصورتله قپاندقدن صوکره ، ملا ارقه‌سنده‌کی انجه بیاض کورکنی طوپلایه‌رق یرندن قالقدی ؛ خدمتندن طولایی پك زیاده ثنا خوانی بولندیغی اسرائیلی چاغردی ، قولاغنه برشیلر فیصله‌دی ؛ اسرائیل امری تلقی ایدوب قپودن چیقارکن ، حاصل اولان صارصنتیدن اویقوده‌کی رفیق‌ده اویاندی . بوسفراونك تقاضاسی باشلادی... ملا اکاده جواب بولاجغم دیه برخیلی اوزولدی، نهایت هیچ کیمسه‌نك ایشتمدیکی تحف تحف تعبیرلرله کندیسنی اسکاته موفق اولدی .

رفیق محترمك نقطهٔ اعتراضی ، ملانك بر کون اول ،ظهر بکه پارمق قپو قره‌غولخانه‌سی اوکنده،چکرکه‌یه کیدرکن تصادف ایتدیکی زمان: «سز، دون اقشام کومه‌ده ایمش سکز!. » دیه حدت وانفعالنی جلب ایده‌جك ،لاطفه ده بولنمش اولمسی قاعدهٔ نزاکت وظرافته مغایر کورمسی ایدی .

ملابو ،دیکارمی ... شواعتراض بتون بتون اعصابنی تحریك ایدرك سویلنمکه باشلادی ، اوقدرسویلندی‌که قان سرعت جولان پیداایدوب اوردهٔ وداجیه‌سی عادتا غایتان کبی قباردی.

بش اون دقیقه صوکره اسرائیل النده کوچوك برسماور اولدیغی حالده قپونك زنبره‌کنی قالدیروب نیم متبسمانه ایچرویه کیرنجه بزده‌کی مسرتی کورملی ایدیکز اما دیه‌جکسکزکه ؛ برچایه اوقدرممنون اولنورمی !

اوت ! چونکه ملانك تیتیزلکیله برابرظرافت وحسن طبعی معلوم اولدیغی جهتله قزغین بر مناقشه اوزرینه کوزل بر قولونیال چایی خوشه کیدر اکراملردندر .. اوزاتمیه‌لم ، ملاچایی کندی الیله پیشوردی ، چشم بابللره توزیع ایتدی ، برربرر صوندی . بو اکرام تکرر

ایتدی ، وایده‌جکدی ، بز متفقاً ، اربابنك اخطاری وجهله قیدحلری باش اشاغی کتوردك ، بو صورتله ملانك الندن قورتولدق یرخسه ، بزه صباحه قدرچای صونه‌جقدی !

ملا ایاغه قالقوب‌ده اسرائیله کیزلی امر ویررکن ارقداشلردن بری ناجی مرحومك :

« چای من خوشکوار وشیرین است »

مشهور سوزینی علی العجله برکاغده‌یازه‌رق ملانك اوطوردیغی مندرك ارقه‌سنه یرلشدیرمش . ملا بوکا واقف اولور اولمز برحدت کسیلدی . « نم ئه‌وم چایخانه‌می ، سزه بوحالمله اکرام ایتدم ، ینه تشکر ایتمیورسکز ، شبه‌انترلکك [١] لزومی وارمی !» کبی صورت ظاهرده حدت وفقط حقیقتده قورو برالا باندا کوستردی . ملاحدت ایدیور اماارده صره ، هدف نظر ایتدیکی برذاتی کوزلکك اوزرندن « دیده‌لمکدن » خالی قالمیوردی ، بزملانك بوحالنی بیلدیکمز ایچون دائما حدتی جلب ایده‌جك حرکتده بولنوردق ، اوارالق حضاردن ‌از قضا اوکسورن بولنسه درحال یوزینی اوندن طرفه دونه‌رك برشیلر سویلر .

والحاصل اواقشام پك کوزل بروقت کچیردك ... ساعت بش ایدی وداع ایتدك ، داغیلدق .

ایرتسی کون ایکندی‌یه قدر سوقاغه چیقامدم ، چونکه‌بعض ذوات محترمه‌نك زیارتلرینی قبول وبوصورتله انلرله تشرف ایتدم .

ساعت طقوز بچغه کلیوردی ، کوی ارقداشلرمزدن احمد مختار بکه برتذکره یازدم ؛ زراعت مکتبنه کیده‌جکمزی اشعار ایتدم . بش اون دقیقه صکره میرمومی الیه جیقه کلدی برلکده سوقاغه چیقدق ، جامع کبیر اوکندن بر فایطونه اتلادق ، قرده‌ن کویی دیدك یورودك .

اووقت زراعت مکتبی مدیری مکتب رفیقم نسیب بك ایدی . بزم ناکهانی وقوع بولان زیارتمزدن ، دها طوغریسی تکلفسزجه کیدیشمزدن صوك درجه‌ده ممنون اوله‌رق بزی کندویه مخصوص اولان نزاکتله حسن قبول ایدوب اوطه‌سنه آلدی . اوکیجه اوراده قالدق . یمکمز برقاچ درلو اطعمه‌دن بشقه ،مکتب محصولی اولمق اوزره تازه تردیاغی ، پنیر ، یوغورتدن عبارت ایدی . هله تره‌یاغی ایله پنیری پك نفیس ایدی .

نسیب بك مکتب سلطانیده اکمال تحصیل ایتدکدن صوکره اوروپایه عزیمتله فنون زراعیه‌یی پك کوزل اوکرنمش ، اوروپادن یوش دونمه‌مشدر ؛ ذاتاً تشکیلات بنیویه‌سی‌ده برچفتجی اوله‌جق حالده بولندیغندن اکثر زمانلرینی ، مکتبك ترلالرنده ، عملیات باغچه‌لرنده کورر ، طلبه‌سنی لایقیله یتشدیرر ایدی .

---

[١] ملانك اختراعات کلامیه‌سندندر .

ایرتسی اون ینه اطعمهٔ نفیسه‌دن مرکب اوکله طعامنی تناول ایتدکدن صوکره عملیات ترلالرینی
ولاشمغه باشلادق .
ترلالرده کزرکن اوفاق تفك بعض حیوانات بحریه انقاض وبقایاسنه تصادف ایتدم .
وحال بالطبع نظر دقتی جلب ایلدی .
بعضیلرینك روایتنه باقیلورسه ، قره‌مان کویی وجوار اراضیسی اولجه منحط ایکن ،
تیرات ژه‌ئولوژیه وسائره‌دن ناشی بالاخره یوکسله‌رك شمدیکی ارتفاعی بولمش ، اولجه

بروسه‌ده اولو جامع شریفنك منظرهٔ عمومیه‌سی

اراضی صولر آلتنده ایکن صوکره‌لری یوکسله یوکسله صولر چکیله‌رك حیوانات بحریه‌ده
طبع محو وتلف اولمشدر . بولنان حیوانات انقاضی ایشته اودوره عائد ایمش .
بور روایتدر . فقط عقله قریب اولانی شوکه ، انقاض مذکوره بروسه اووه‌سندن
رورایدن « نیلوفر » *Rhyndicus* چاینك برابرجه کتوردیکی حیوانات بقیه‌سی اولسه کرکدر .
بوراده جولانمزه فاصله ویرمه‌مك ایچون بروسه وجواری حقنده‌کی تدقیقات
ه‌ئولوژیه‌مزی کشیشه وقوعبوله‌جق سیاحته تعلیقاً شهره عودت ایددلم .

قره‌مان کوینندن عودت ایدرکن اوکمزده ، صاغ طرفده‌کی سطح مائلك یوکسك برنقطه سنده چکرکه ، سلطان مراد خداوندکار حضرتلرینك تربهٔ مبارکه‌لری برنك طائر آتشین ایچنه کیرمش برخیال لطیف کبی کورینیوردی ، چونکه بوزمانده شمس منیر یواش یواش سمت غروبه یوریبور ، خطوط شعاعیه‌سی سحابه‌لره عکس ایله تکرار طاتلی میل‌لی براستقامتله چکرکه نك بوسمتنه انعطاف ایدیوردی !

صول طرفمز ایسه ، بشقه برلطافتده عرض دیدار ایتمکده ایدی . غروب ! بوتماشای غریبانه فیلادار قریه‌سنك ذروهٔ سنکینه عکس ایدرك برلوحهٔ محتشم حالنده کورینیوردی .

ادیب نزیه فؤاد بك‌افندی ، یاغمورلی برکونده سلطان اورخانك تربهٔ معلالری اوزرینه تصادف ایدن قوس قزح حقنده شوقطعهٔ بلیغه‌یی انشاد ایتمشلر ایدی :

قطعه

« شوقوسی ، ناظر غافل‌صاقین قزح صانمه! »
« سماده خنده ایدر بو ذهابه قدسیلر »
« شو کنبد ایچره یاتان پادشاهه تعظیماً »
« ملکلر ایلدی انشا فلکده طاق ظفر »

شهره دوندیکمز زمان ساعت طقوزه کلیوردی ، احمدبك « دلیك‌فرون » سمتنه ایرلدی ، بن‌ده جامع کبیره کیردم .

بروسه‌یه کیدنلرك معلومی اولدیغی اوزره جامع کبیر شهرك وسطنده کائن غایت فرح دلنشین برجامع نورلامعدر . بری شرقه دیکری غربه بری‌ده شماله‌اچیلور اوچ قپوسی واردر ؛ فقط مرکز قپوسی شمال طرفنه‌دور ؛

بومعبد لطیف وشریفك انشاسنه جنتمکان سلطان مراد خداوندکار حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده‌بدأ ایدیله‌رك سلطان ییلدیرم بایزید زماننده برقسمی اتمام (٧٩٧) وبانیٔ ثانیٔ دولت ابد مدت چلبی سلطان‌محمد خان حضرتلرینك هنکام سلطنتلرنده دخی اکمال اولنمشدر . جوامع شریفه‌نك بانیلرینه اضافتله توسیملری اوته‌دنبری برقاعده ایکن بونك اوچ‌پادشاه زماننده اتمامی میسر اولمسندن‌ناشی (اولوجامع) دنیلمشدر . قبله قپوسندن محراب قپوسنه قدر(٨٠)وبریان قپوسندن دیکریان قپوسنه قدر (٥٠) آدیم‌طولی واردر جامعك یمین ویسارنده طوغله‌دن قالین ایکی مناره موجوددر .

اولو جامع یکرمی قبه‌لیدر ، مرکز قبه‌سنه تصادف ایدن محلك اوستی تل قفسله اورتولمش
[illegible]دیغندن بورادن هوای مستعمل خارجه چیقار .
[illegible]مك وسطنده ، تام بو تل قفسك التنه اصابت ایدن محلده مرمردن معمول واسع
برشادروان بونك‌ده اورته‌سنده برفسقیه واردر.
(کلدستهٔ عرفان) نام بروسه تاریخی بو شادروان واندن بحث ایدرکن شو وجهله اجالهٔ قلم ایدیور:
«اول شادروان صاف نمونکه ، میان ساحهٔ جامع مذکورده :

بیت

« مولویدرصان اوشاذ روان روح افزاسی کیم »
« هم دونر هم شکنی ایلر صفاسندن روان »
وپیرا مونه مبسوطهٔ رخام آبکون تراشیده‌که :
« آیینه‌درکه رونی صفا کوسترر مدام »
« صحن حریم دلکشی فرشنده هررخام »

جامع مذکورك خارجاً هیئت عمومیه‌سنه نظر ایدیلورسه ، الك اسکی طرز واسلوبده
[illegible]مان مربع الشکل اوله‌رق یاپیلدیغی اکلاشیلور ، فقط قبله حذاسنده‌کی قپودن ایچرو
[illegible]یلورسه ، اووقت محویت ایچنده برعظمت ، ساده‌لك ایچنده براحتشام ، سکونت
[illegible]نده برولولهٔ روحانیه تجسم ایدر .
کرچه اولو جامعك داخلی درسعادتده‌کی سلیمانیه ، سلطان احمد جوامع شریفه‌سی مثللو
[illegible]مماقی مرمرستونلر ، کمرلر ، چینیلرله مزین وموشح دکلسه‌ده دیوارلره نقش وتحریر ایدیلن
[illegible]کثریسی آیات کریمه واحادیث نبویه وکلمات طیبهٔ سائره‌دن عبارت بولنان خطوط ، بسط
[illegible]جاده ایتمش کویا منبع جود وعطا برمرذذ ذوفنوندر .
(١٢٧١) سنه‌سنده بروسه‌ده دهشت‌نمای ظهور اولان حرکت ارض تأثیراتیله جامع
[illegible]ریف مذکورك قبه وطاقلری رخنه‌دار اولمسیله والدماجد جناب خلافتپناهی
[illegible]ردوس اشیان سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك امرعالیلری اوزرینه مجدداً
[illegible]شا وقصور محللری دخی تعمیر واحیا اولنه‌رق ستون ودیوارلرنده منقوش اولان خطوط
[illegible]یسه دخی یازیله‌رق اسکیسندن لطیف ومزین برحاله قونمشدر .
جامعك درونده بولنان پایه ستونلردن هربری یردن درت زراع قدر ارتفاعدن

صوکره کوناکون خط ونقشلرله مزین ومنقش اولدیغی کبی هر پایه‌نك جوانب اربعه‌سنده بر کوزل یازی ایله (یاحنان)، (یامنان)، (یادیان)، (یاسبحان) اسماء قدسیه‌سی محرر ومسطوردر.
سرسکه‌کن فتاح افندی ایله شفیق بك مرحوملرك چیره دستیٔ مهارتلری اولان خطوط نفیسه ولطیفه‌یی ایشته بو جامعده کوروب حیران اولملی! ثلث، نسخ، کوفی جلی، دیوانی تعلیق کبی خطوط متنوعه‌نك بر مشهر نفاست پروری اولان بو معبد لطیف محرابنك صاغ

اولو جامعك منظرهٔ داخلیه‌سی

طرفنده التی یدی متره طولنده برلوحهٔ غرا واردرکه، وسط بالاسی چفته «یاحضرت مولانا» عباره‌سندن متشکل برسکه‌انك ده ایکی طرفنده صاغلی صوللی چفته «الله هو» کلمات شریفه‌سی ترکیب وتشکیل ایتمکده‌در.

هیچ بر دیارده، هیچ بر جامعده بر مثالنه دها تصادف ایده‌مدیکم بو لوحهٔ نفیسه ومبارکه‌نك التنده «عبدالفتاح، سرسکه‌کنان حضرت شهریاری درخزینهٔ خاصهٔ شاهانه» عباره‌سی یازیلیدر.

جامعك محرابی ، درسعادتده سلیمانیه ، بروسه‌ده یشیل وادرنه‌ده مرادیه جامعلرینك
رابلری کبی اصول معماری نقطهٔ نظرندن مزین یعنی مرمرستونلرله ، اویزدلرله موشح
کاسه‌ده منظره‌جه ، لطافتجه ، رنك ولونجه‌انلردن اشاغی قالمز ؛ معمار یوقاروده اسملری
بق ایدن جوامع شریفه محرابلرنده قلم‌سنك تراش ایله ابراز مهارت ایتمش ایسه رسام ظرافت
ورده بوجامع محرابنده الوان ونقوشك اهنك وامتزاجنده ارائهٔ ذوق ولطافت ایلمشدر .

محرابك یاغلی بویاایله تزییناتی مرحوم رسام توفیق پاشانك دست مهارت وانتظام پروریسندن
یقمشدر .

محرابك اوست طرفنده‌کی پنجره‌لر درسعادتده‌کی سلیمانیه جامع شریفنده کورلدیکی کبی
لجیدن معمول چارچوه‌لر ایچنده رنکارنك جاملردن متشکلدرکه ، ضیابورنك آمیز جاملردن
چرویه کیرنجه خوش برلطافت کسب ایدر .

جامعك اوزرنده بعض خطوط شریفه ونفیسه دخی محرردر .

یك مشهور برعرب استادینك دست خارقه نماسندن چیقان واابانوز اغاجندن معمول
یـاه ودرلو درلو چیچك ونقوش هندسـیه‌ایله منقش اولان منبری ده کورولمکه شایان
صنوعاتدندر .

منبرك اوزرنده « السـلطان المعظم مراد خان مما عمل بتاریخ سنة اربعین وثمان مأ
ـ ٨٤٠ » یازیلیدر . منبرك عاملی « عثمان » اسمنده بر اسـتاد ایمش ؛ بر روایته کوره
نبر ایراندن ودیکر بر روایته نظراً ده هنددن کلمش ایمش .

بیلمم هانکی دست قدرناشناسـدرکه ، فوق العاده لطافت طبیعیه‌یه مالك بولنان بومنبری
جلا (ورنیق) ایله طلا ایتمشدر ! تأسف اولنورکه برمثلنی دها تدارك ایتمك قابل اوله‌میان
بوکبی مصنوعات ومتروکات نفیسـه‌نك تعمیری حالا باداناجی ، صیواجی مقوله‌سی آدملر
النه ترك وتودیع اولنیور .

بوجامع لطیف وشریفك وصفنده «کلدستهٔ عرفان» شووجهله ثناده بولنیور :

« فی الجمله زبان قلم شکسته رقم جامع الآثار پریشان کفتار برغم ، بوجامع مفقود النظیرك
صفنده نیجه لال وابکم اولمـون کیم ، باعث بنای شرف انتمـای وبادیٔ وضع رصین اساسی ،
زیدهٔ اولاد سلطان الانبیا المشهور بین الاهالی (بسلطان الامیر) قدس سره الخطیر حضرتلریدر .
ومنبر ومصنع بلند پایه‌سنه اول وضع قدم مـبارك دم ایدن خطیب دلکش صدای سـامع

قریبی وواعظ کرسی نشین نصیحت کوی ادیب ولبیبی (حاجی بایرام ولی) آکاه دلك مرشدی (شیخ حامد قیصری) کبی برعزیز کمیاب نظیردر . »

« جامع لاوصاف المحاسن جامع ونورالهدی فیه بادولامع »

اولو جامع رمضان مبارکده ، بایزید جامع شریفی کبی موحدین ایله طولر ؛ هله پارلاق مزعج صیجاقلرنده بومعبد لطیفك شادروانی اطرافنده‌کی مقصوره‌لره اوطوروب قدرت وعظمت صانع ازلی تفکر ایتمك انسانده تعریف وتصویری ممکن اولمیان برنشئۀ روحانی اویاندیرر ! [*]

قبله‌نك حذاسنده‌کی مرکزقپوسندن حولی‌یه چیقیلنجه تام وسطده والیٔ مرحوم احمد منیر پاشا طرفندن انشا ایتدیریلان لطیف برچشمه مصادف نظر تقدیراولور . چشمه مستطیل الشکل اولوب صوم مرمردن معمول واوزری باقر قبه‌لیدر ودرت طرفی عرب اصولنده یاپلمش دمیر پارمقلقله محاطدر .

مرحوم مشارالیه جانبندن یاپدیریلان سائر چشمه‌لرله بورایه بروسه‌نك اك مشهور، اك لذیذ صولرندن بولنان (قواق صویی) اساله ایدلمشدر .

بورسه‌ده مدفون مشاهیر سالفه‌دن شیخ کشتری مرحومك قبری ، بلدیه باغچه‌سنك تارشوسنده، صره دکانلر حذاسنده طار برمحله‌در .اوکنده‌ده اوفاق موصلقلی بر چشمه واردر .

طاشنك اوستنده « قطب العارفین غوث الواصلین ، جنتمکان ، فردوس اشیان صاحب خیال شیخ محمد کشتری » عباره‌سی و(۸۰۳) تاریخی مسطوردر .

مشارالیه ممالك عجمدن « شستر » Suze نام قصبه‌ده تولد ایدوب سیاحت طریقله بروسه‌یه کلمش والیوم (قره‌شیخ) محله‌سی دنیلان محله‌ده بسط کلیم پارهٔ اقامت ایتمشدر . اکثریا جذبه حالنده بولنورمش (کلشن) نامنده تصوفه دائر منظوم بر اثری بولندیغی روایت ایدیورلر .

[*] ییلدیرم تربه‌سنی زیارت ایدرکن برخرقه‌دن بحث ایتمش ایدم .بو خرقه صاری دیمی دینلن ایپکدن معمول اولوب کوکس وقوللری آیات ایله منقوش وکوکسنك ایکی طرفنده برطاقم وفقلر موجود ومشهوددر آرقه‌سنده‌ده عرب طرزنده چیچکلر واردر . بونلرك جمله‌سی ثابت مرکبله ایشلنمشدر . دیمك‌که ثابت مرکبی عثمانلیلر دها اووقت استعمال ایتمشلردر .

« شستر » کلمه‌سی بالاخره (کشتر) صورتنه تحول ایتمش و شیخ محمد کشتری دیه زبانزد اولمشدر .

شیخ کشترینك خیال اویناتدیغنه سنك مزارنده‌کی « صاحب خیال » عباره‌سی ده دلالت ایدیور .

(کلدستهٔ عرفان) مؤلفی شیخ مرحومك ترجمهٔ حالنده : « ۸۰۷ تاریخنده وفاتلری وقوعبولدیغی حقنده بر روایت اولوب اگرچه صحیح ایسه چلبی سلطان محمد خان زمانی دیمك اولور » دیور . حالبوکه مرحومك سنك قبرنده (۸۰۳) تاریخی مسطوردر ، اشرف بکك بو تاریخی کورمه‌مش اولمسنه احتمال ویریله‌مز ، والحاصل ، تاریخنده بو یولده برقیده‌نه‌دن لزوم کوردیکی بر درلو آکلاشیله‌مامشدر .

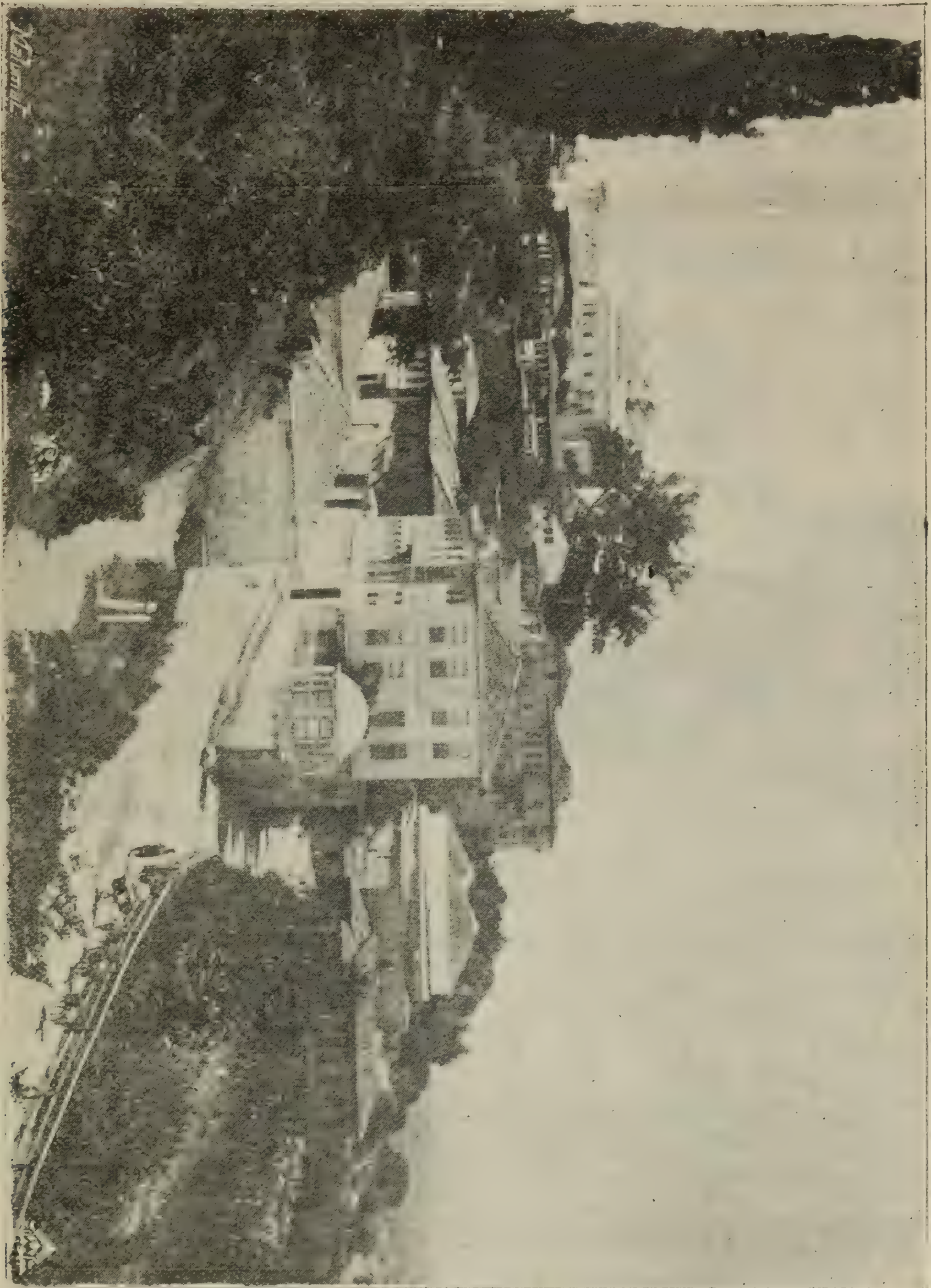
قره‌کوز حقنده برده اولیا چلبی‌یی دیکلیه‌لم ؛ بو ذات دیورکه :

« اولا جمله‌یه سرچشمه سلطان احمد مجلسیله شرفیاب اولوب خط شریف ایله ندمایه ، قصیده خانلره ، جانبخش سر چشمه اولان خیال ظلجی کورحسن زاده (محمد چلبی) در . دده‌سی یلدیرم بایزید خان عصرنده (کور حسن) نامیله یاد اولنور برند جهان مصاحب یلدیرم خان ایمش .

محمد چلبی ، علما و صلحا ارده‌سنده مقبول و ممتازدی . بر معرفت بر چلبی ایدی . فارسی خوان ، عربی خوان ، موسیقی شناس ایدی‌که عالم ادوارك فاریابیٔ ثانیسی ایدی .

شب‌باز ، کتابت تعلیقده خطاط ، صاحب بسته ایدی ، شیخ شاذلیدن صکره خیال ظله شهرت ویرن بودر . خیال ظل پرده‌سی ایچنده برکوچك پرده دها قوروب غایت خرده تصویرلرله خیال ظل اویناتمق انك ایجادی ایدی . غایت زن دوست اولدیغندن خیال ظلده جوان نکار تقلیدی حوٓیا تقلیدی ، دلسزلر تقلیدی ، دیلنجی عرب وارناود تقلیدی ، دیلنجی کور عرب ایله بکری مصطفی تقلیدی ، میراث ییدی تقلیدی ، حوا بن نکار حمامه کیروب غازی بوشناق حمامده جوان نکاری باصوب قره‌کوزی کیری اندن عریان باغلایوب حمامدن چیقارمه‌سنك حاجی ایواد باباسی شرتجی زاده‌نك تقلیدی والحاصل خیال ظلده اوچیوز پاره تقلیدلری وارد یکه ، بر مقلد اکا نظیره بر تقلید وجوده کتورمك ممکن دکلدر . برکره دیکلین محبت ایدوب البته شاد اولمسی مقرر ایدی ، زیرا جمیع تقلیدی تحقیق حقیقی اولمق اوزره نیجه کلاملری واردیکه نتیجهٔ علم تصوف ایدی ، ینه بویله ایکن آدم کولمه‌دن بایلاوردی . قره‌کوز و حاجی ایوادکه بروسه‌لی حاجی عوضدر ، سلچوقیلر زماننده یوزچه

خلیل) اسمیله مسما بیك رسـول اه ایدی‌كه، یتمش یدی سـنه مدت مكه‌دن بروسـه‌یه كیدوب كلیردی . «افه‌لی‌اوغللری» نامیله‌اجدادلری شهرت بولمشدی . »

چكركه محله‌سی ، خداوندكار جامعی

یورتچه خلیل حاجی‌ایواد مكه‌دن بروسه‌یه‌كلیركن بین‌الحرمین‌اشقیاطرفندن قتل‌ایدلمشدر . قره‌كوزایسـه اسـتانبول‌تكفوری « قسطنطین »ك سـاعیسی ایمش ، ادرنه قربنده‌كی

قرق کلیسـادن صاحب کلام ، عیارجهان قبطی ایدی . ادینه (صوفیوزلی قره کوزبالی چلبی) دیرلردی . تکفورقسطنطین بیلده برکره سلطان علاءالدین سلوقی‌یه کوندردکده حاجیواد ایله قره کوزك بربرلریله مباحثه ومجادله‌لرینی اوزمانك پهلوانلری خیال ظله قویوب اوینادیرلرمش ...

بر روایت دها :

بیلدیرم بایزیدخان ، انشاسنه باشلاتدیغی جامعك التی آی ظرفنده اکمال اولنمسنی معماریته امر وتنبیه ایلمش ایسـه‌ده ، عمله میانده بولنان قره کوز ایله حاجیوادك (حاجی عوض) یکدیکریله بیتمك توکنمك بیلمین مناقشه‌لری ومجادله‌لری وملاطفه‌لری جامع شریف مذکورك مطلوب اولان مدت ظرفنده اکمالنه مانع اولمشدر . پادشاه حضرتلری انشا اتك بوصورتله عوق وتأخیره اوغرامسی اسبابنی سئوال ایتمش ، قره کوزله حاجیوادك ، بونده زیمدخل اولدقلری جواباً عرض وافاده قلننجه هر ایکیسی‌ده شدتله جزالندیرلمشلردر . قره کوزله حاجیوادك وفاتندن صکره شیخ محمد کشتری بونلرك کوچك مقیـاسده تصـویرلرینی یاپوب حضورده پرده ارقه‌سنده اوینامغه باشلار ، ذاتاً قره کوزله حاجیوادزمانك نکته پردازلرندن اولدقلرندن خیال ظل پرده‌سنده بوسوزلرسویلنوب قصه‌دن حصه آلنوردی .

بروسـه جوارنده قونیه جاده‌سی اوزرنده « حاجیواد خانی » نامیله خراب بر خان بولنمسی حاجیوادك بروسـه‌لی اولدیغنه شبهه براقمیور .

چکرکه‌یه کیـدرکن یول اوزرنده قره کوز نامنـه بر طـاش رکز اولنمش اولدیغنی سیاحتنامه‌مزك باش طرفلرنده ذکر ایتمش ایدم طاشك صکره‌دن دیکلدیکنه شبهه یوقدر ؛ طاشك اوستنده شو عباره‌لر یازلمشدر :

نقش صنعك رمز ایدر حسنکده رؤیت پرده‌سی
خـواجهٔ حکم ازلدندر حقیقـت پرده‌سی
سـیرتی صـورتده ممکندر تماشـا ایلمك
حائل اولمز عـین عرفانه بصـیرت پرده‌سی
هرنه‌یه امعان ایله باقسـه‌ك اولور ایش اشکار
قیلمش استیلا جهانی خواب غفلت پرده‌سی
بو خیـال عالمی کوزدن کچـورمك درهنر
نیجه قره کوزلری محو ایتدی صورت پرده‌سی

شمع عشقن یاندیروب تصویر جسمندن کچن
آدمی امد شد ایتمکده عزیمت پرده‌سی
هانکه عکسه‌التجا ایتمه‌ك فنا بولمز عجب ؟
اوستادان استادی کور قورمش محبت پرده‌سی
درکه آل عباده مستقیم اول «کمتری»
کوستر وحدت ایلن قالقدقده کثرت پرده‌سی

خیالی شاعر عمر افندی ، اغزدن اغزه انتقالدن طولایی‌معناسی مقصودندن تجرد ایدن مقدمه‌دن بحث ایدرکن حاجیواد پرده‌یه کلدیکی‌وقت :

شمعهٔ شادی یانجه جلوه زادر پرده‌مز
پرتو فیض صفاله روشنادر پرده‌مز
هردقیقه جالب حیرت مناظر عرض ایدر
بر تماشا خانهٔ عبرت نمادر پرده‌مز
شمعه‌مزده پرتو فیض حقیقت آشکار
خیره ساز دیدهٔ اهل دهادر پرده‌مز
دیده‌لر روشن کوکللر ذوقیاب اولسون بوشب
انشراح افزای بزمه آشنادر پرده‌مز
کلسه اول چشم سیاهم خنده‌لر پیدا اولور
جلوه‌کاه شاهد ذوق وصفادر پرده‌مز

قطعه‌سی اوقونسه طبعه ، ذوقه دها موافق دوشه‌جکنی سویلیور ، اوراسی خیالجیلرك دوشنه‌جکلری بر مسئله‌در بزه‌تعلقی اولمدیغی ایچون یولمزه دوام ایدلم .

جامع کبیرده ، همده شادروانك صاغ طرفنده‌کی مقصوره‌لردن برنده برساعت‌قدر اوطوردم. تام‌قالقوب کیده‌جکم‌زمان پك‌حرمت ایتدیکم صائب افندی پدرمز برابرنده شیخ سری افندی بولندیغی حالده فتواخانه جهتنده‌کی قپودن ایچری کیردی ، بالطبع بزده توقفه مجبور اولدق .

صائب افندی بر آز ایلرولیه‌رك وفقیره طوغری توجه ایدرك « چفتلکدن شمدی

کلیوردم ، سزی بوراده بولدیغمه تشکر ایدرم بو اقشام بعد الطعام ، چایی بزده ایچه‌جکز ... لکن معذرت قبول ایتمم ؛ فقیرخانه‌ده سودکلریکزی ده بوله‌جقسکز ... » دیدی .

ذاتاً بو ذات محترمه اعادهٔ زیارت مجبوریتنده بولندیغمدن تکلیف واقعه قارشو بیان تشکرله جامعدن آیرلدق .

ساعت بر بچقه کلیوردی . اودن چیقدم . آق بیقلی قرا کلاه دولامباج سوقاقلرینی طولاشه‌رق مدعو اولدیغمز خانه‌یه کلدک . او کیجه‌نک برقسم مهمنی مرحوم مثنویخوان ذکی دده‌نک تعلیق یازیلریله بعض کتب نفیسه‌یی زیارتله امرار ایتدک .

مفید بک قرداشمز بتم کیجه‌لری دور ابواب اندیشه‌مه پک معترض . اوده قالمه‌می ارزوایدر . کندیسی حقنده صمیمی بر اثر محبت حس ایتدیکمدن سوزینی قیرمز ایدم ؛ معمافیه دنیا برآره‌یه جمع اولسه طورینی بوزمزدی .

بروسه‌ده ، ایکی سنه‌یی متجاوز کچیردیکمز عمری هیچ اونوتام ...

بلدیه باغچه‌سنده ، حوضک کنارنده‌کی قناپه‌یه یاصلانمش ایدم ، پوسته‌نک کتیردیکی غزته‌یی اوقیوردم . کونش مدنیه افقنه طوغری غروبه باشلامش ، کشیشک صفحات زمردینی غریب ، ملال انکیز برسکونته غرق اولمش ایدی . کوزم بو منظرهٔ رنکینه طالدیغی بر زمانده ملا کلدی ، ایرتسی کونی کشیشه طوغری بر جولان یاپلمسی تحت قراره آلندیغنی سویلدی .

ملادن ایشتدیکم شو سوزدن پک ممنون اولدم . چونکه تاامریقادن قالقوب بروسه‌یه کله‌رک کشیشه چیقانلر بولندیغی حالده بزم بوکا موفق اوله‌مایشمز غریب کلیوردی .

مناظر طبیعیه‌سنک لطافتی بتون جهانده شهرتشعار اولان و هر سنه برچوق سیاحینک جولانکهی اولوب حقیقةً تدقیق و تماشایه شایان کوریلن بو طاغه برجمعه کونی چیقدق .

سیاحت رفیقلرمزله یشیل سمتنده برلشدک ؛ بر ایکی دقیقه آرامدن صوکره کیمی‌مز اسب سوار کیمی‌مز کردونه نشین اوله‌رق (دکرمنلی قیزیغه) قدر کلدک . (دکرمنلی قیزیق) بروسه‌یه ایکی ساعت مسافه‌ده کائن دلپذیر ، خوش منظر بر کورجی کوییدر .[١]

[١] موسیو هوارت *Huart* دکرمنلی قیزیغک کوردلرله مسکون بر قریه اولدیغنی سیاحتنامه‌سنده یازمش ایسه‌ده ، بو طوغری دکلدر . دکرمنلی قیزیق کورجی کوییدر . بناءً علیه کتابک بو فقره‌سی محتاج تصحیحدر .

ویریلن قرار وجهله بوراده یمك ییلنه‌جك ، کشیشه نه واسطه ایله چیقیله‌جغی تذکر ایدیله‌جکدی .

لکن یشیلدن بورایه کلنجه‌یه‌قدر یوللرده برخیلی زحمت چکلدی؛ چونکه ارابه‌مز انتظامندن بسبتون چیقمش بر قالدیرم اوزرنده یوارلانیرکن دینکیل قیرلدی ، یاریم ساعتدن زیاده بر مسافه‌یی یایا اوله‌رق قطع ایتدك .

ذاتاً اوکون اولدجه صیجاق برروزکار اسمکده اولدیغندن بك زیاده معذب اولیوردق . فقط بو زحمتلره‌قاتلانیشمز برکون‌اول نفاستندن بحث‌ایدیلن قیرضیافتی‌ایچون‌ایدی .

حلمی افندی ، مناظر طبیعیه‌نك اشتها اوزرینه اولان حسن تأثیرینی بیلدیکی‌ایچون سفره‌یی بردکرمن آرغی کنارنده کستانه اغاجلرندن متشکل برمشجره‌ده قوردیرمش ایدی.ایکی ساعتلك برمشی‌وحرکت‌اما!..بك زیاده‌یورولدق،ایشته‌بونلرهپ‌ا دمانسزلق‌اثری...

ضیافت محلنه وارر وارمز ، قوندره‌لریمزی‌بیله چیقار مغه‌وقت قالمدی ، عشاق کاری سجاده‌لر اوزرینه یاصلانیوردك. بعضلریمز بونی‌ده‌یاپمدی. سپت ایچنده یاش بزلره صارلمش پینره ، تازه کوی اکمکنه صاریلدی . ملا بك کشیش هیئت‌سفریه‌سنه داخل دکلدی، فقط سیاحتنی (دکرمنلی قیزیق) ه قدر اوزاتدی ، اندن اوته‌کچه‌مدی . ذاتاً مقصدی سیاحت دکل ؛ بزمله برابر بولنوب شویله اولدی ، بویله کیتدی ، شورادن کیتملی ایدی ، بورادن دونملی ایدی ... کبی دور ودراز مطالعات سرد ایتمك ، بر طاقم بیانات ایله آماتورلك ایلمك ایدی ...

قهوه‌لر ایچیلدی ، سیغاره‌لر تللندیرلدی . کشیشه نه‌واسطه ایله ونه‌وقت چیقیله‌جغی مذاکره ایدلمکه باشلاندی . بعضلریمز خفیف بر قهوه التیدن صکره چیقلمسنی تکلیف ایتدی ، برطاقمی‌ده‌طعام ایتمه‌دن یوللانمغی توصیه ایلدی . نهایت قرار برنجیلرده قالدی ، قهوه التی حاضرلنی کورلدی .

قوشلق طعامز فرونده کوزلجه قیزارتلمش قوزی طوله‌سیله ، بروسه‌جه بك مشهور آلاباق ، سودلاج ، تازه تره‌یاغی ، بول یشیل صلاطه‌دن عبارت ایدی .

منظره‌نك لطافتی اشتهامزی ایدن ایی‌یه تحریك ایتدیکندن یمکاری قاپیشه قاپیشه یدك.

کوزل برمنظره‌نك فعل هضمی تسهیل و تسریع ایتمکده اولدیغی بیانه حاجت وارمی‌یا! سفره‌دن

لقدق لوازم سفریه‌یی احضاره باشلادق، بر از صوکره اون کشیدن عبارت بر قافلهٔ سیاحین دوزولدی.
ه رهبرلك ایتمك اوزره بایرام اغانی‌ده برابرجه‌الدق. اولا تپه‌لر ارەسندن کچه‌رك وشرقدن
رب جنوبی‌یه طوغری کیده‌رك یوله دوام ایدیوردق: یولمز متصل سرت بر سطح مائل
شکیل ایدییوردی . اون کشیدن مرکب اولان بوقافله ارکانی یاری یولده ایکی‌یه ایرلدی، بر
اقی دها دیك بر یولدن طاغه طیرمانلمسنی، بعضیسی‌ده کچی یوللرندن و فقط دونه طولاشه
بدلمسنی توصیه ایدییوردی . بز هم تعاطیٔ افکار ایدییور، هم‌ده یولمزه‌دوام ایدییوردق .
لیمان نسیب بك بغدادك اوصیجاق قوم چوللرینه الیشمش، صفا بك دیرسه‌کز اسویچره‌نك
لچین قیالرینك مهالك ومزاحمنی تجربه ایتمش اولدقلرندن مشاق سفریه‌دن شکایت بیله
تمیورلردی . یالکز احمد مختار بك حسیات سوداپرستیده‌هپمز دتقدم ایده‌جك درجه‌ده اصحاب
بریه‌دن اولدیغندن دها ایلك خطوه‌ده کشیشك کویلرنده‌کی قزلرك، او جنس لطیفك ملاحتندن
ثلر اچمغه باشلادی . بوده لازم! چونکه متصل یورومك اولمزیا، ارەده بویله‌لطیف
ماجبه‌لرده ایستر!

یارم ساعت قدر یول یورودك، ایچمزدن بعضلری از جمله‌ریاضی توفیق بك مزاحم واضطرابندن
کایته‌ارتق یوله دوام ایده‌میه‌جکلرینی مصرانه‌بیان ایتدیلر. بوشکایته‌ده حقلری واردی، چونکه
ونش سمت رأسه یاقلاشمش شعاعنی بزه دیکمش ایدی. بونلر بالمجبوریه کیری دوندیلر،
یق بر کستانه‌لك ایچندن طولاشه‌رق صویك کنارینه عودت ایلدیلر.

بز یدی کشیدن عبارت قالدق. باشلرمزده بغداد کاری بر رکوفیه، ارقه‌مزده بیاض
تاندن معمول قیصه بر چاکت ... اللرمزده‌ده قالین باستون.

ابتدا، کسدیرمه بر یول بولمقده ابی مشکلات چکدك. برکت‌ویرسون، یولده بر چوبانه
صادف ایتدك‌ده انك دلالتیله اولدقجه دوزکون بر یول بولنه‌بیلدی. بولدیغمز یول،
ودونجیلرك تعقیب ایتدکاری طریق ایدی.

اسویچره‌لی ارقداشمز، اسویچره طاغلرینك ارتفاعندن، لوسه‌رن ومه‌رینغن
ره‌سنده‌کی دیشلی شمندوفرله ایدیلن سیاحتلرك تأثیراتندن بحث ایدرك بوکشیش جولانك
طیف بر خاطره براقه‌جغنی تشویق یوللو اکلاتیوردی. رهبرمز اولان بایرام اغاده طاغك
پەسنده بولنه‌جق صغوق صولرك لذتی حقنده ثناخوان اولیوردی.

حقیقة بزه، متمادیاً اوچ بچق ساعت یول یوروتن بوکبی اووتیجی سوزلر اولمشدر.
ارتفاعی تعیین ایتمك اوزره یاغمزه برده بارو متره المش ایدك. یالچین بر قیا اوستنده،

ایکیوز اللی متره مربعنده بر محلده طوردق . بو ارتفاعه قدر چیقدیغمزی، بارومتره واسطه‌سیله اکلادق ..

(ایفل) ك قولاغی چینلاسون !!

امان یارب ! بو نه منظره ، بو نه علویت ! انسان بویله مهیب بر منظره قارشوسنده دهشت ایچنده قالیور !!

کشیشی سیاه بلوطلر قاپلامش ، خفیف بر شمال روزکاری بونلری اوکنه قتمش یواش یواش کتوریور ، ذروه‌ده‌کی منبعلردن چیقوب طاتلی بر میل ایله اقوب کیدن بر دره‌نك اوغولتیسندن بشقه بر سس ایشیدلمیور ، کائناتك هر بر ذره‌ هرسنده بر سکونت ...

ایشته طبیعتك مناظر هول انکیزی اورته‌سنده عاجز ، هم ده پك عاجز بر انسان ! توقف ایتدیکمز نقطه‌دن بش اون ادیم اوته‌ده غایت صغوق ،صاف و براق بر صویه تصادف ایدلدی.

بر طرفدن یول یورومك، بر طرفدن شدت حرارت دوداقلریمزی قوروتمش ایدی ، بناء علیه مال بولمش مغربی کبی صویك باشنه طوپلاندق .

یورغونلغه ، ترلی اولدیغمزه باقمیه‌رق بو صودن قانه‌قانه ایچدك ،صکره المزی ، یوزیمزی ییقادق ؛ آبدستلرمزی الدق؛ تجلی ایدن قدرت وعظمت الهیه قارشوسنده سرفرو بردهٔ عجز ومسکنت اولدیغمز حالده ادای فریضهٔ صلاة ایلدك . هیچ شبهه یوقکه ، بو نقطه‌ده ایلك دفعه کمال اداب عبدیتکسترانه‌ایله نماز قیلان بز اولدق .

علم وفضلی مسلم اولان سلیمان نسیب بك بوراده (جبال مرتفعه‌ده‌کی تأثیرات) ه دائر بزه کوزل بر قونفرانس ویردی .

یوکسك طاغلرده فن منافع الاعضا ، جغرافیای حکمی نقطهٔ نظرندن نه‌کبی حادثات حصوله کلدیکنی، طبقات مرتفعهٔ هوایه‌چیقلدقجه تضییق جوینك تناقصندن طولایی وجود بشرده بعض حالات مرضیه کورلدیکنی اکلاتدی و بوغازمزده‌کی قورولغك دها طوغریسی یانیغك ارتفاعدن ایلرو کلدیکنی تکرار ایتدی ...

یوزلرمز قطرلی طاغلرینه متوجه اولمق اوزره نصف دائره تشکیل ایدرك بو سوزلری دقتله دیکله‌یور ، فقیرده حادثات طبیعیه‌یی کندمده تجربه ایدرجه‌سنه کندیمی دیکلیور ایدم .

خلاصه ، هم اکلندك ، هم ده استفاده ایتدك .

ارقداشلرمزدن بعضیسنی یاری یولده ترك ایلدیکمزی سویلمش ایدك یا . بونلر بزدن ایرلدقدن صکره ، آرغك کنارنده حرارت و برودتدن محفوظ بر یرده اوطورمشلر،بزی

زاده‌یه قدر ترصد التنده بولندیرمشلر فقط بر کستانه‌لك ایچنه طالنجه کوزدن غائب تمشلر . معمافیه بزم نه طرفدن باش کوستره‌جکمزی کوزه‌تمکدن خالی قالمیورلردی .
ارقداشلردن بری زیرپای دهشتمزده‌قالان وعادتا خیال کبی کورون رفقای سائره‌یی کورر کورمز قریستوف فولومبك رفع ایلدیکی اوازهٔ مسرت کبی برکره «کوردم!» دیه حایقیردی، ارقه‌سندن برایکی الـسلاح آتدی. فقط ایشتدیره‌مدی. نهایت برچالی طوتشدیردق؛ دومانی چیقنجه بزم بونقطه‌ده بولندیغمزی اکلادیلر. بوسفر سلاح اتانلر اونلر اولدی .
بولندیغمز نقطه منتهای مقصد ایدی . بناء علیه دونمك لازم کلیـوردی . بر طاقمی کلـدیکمز یولدن عـودت ایتمکی ترجیح ، اکثریـی‌ده اقصرطرق اولان (قاپلی قیـا)دن دونمکی تکلیف ایلیوردی . بش التی دقیقه سـوره‌ن برمذاکره‌دن صوکره بوایکنجی یولدن عودت قرارلشدیرلدی .
بوسفر پیشکاه نظرده باشـقه برلوحه کورینیوردی . چـپلاق قیـالر یواش یواش برزمین حضـارته تماس ایدییور ،قوزولرینی، قویونلرینی اوکنه‌قاتان بر چوبان دلبری حزین حزین قوالنی اوفله‌یور، قوشلرده‌بواهنك شطارته اشتراك ایدییوردی!.. بوسیاحته‌پك سبکبار اوله‌رق چیقمش اولدیغمزدن اقشام بهمه حال شهره عودت ایتمك مجبوریتنده ایدك. برده یولمز اولکی کبی یوقوش اولمدیغندن آدیملریمزی صیقلاشدیرمغه باشلادق .

قطعه

صنوبرینك :

یاریم قومی الأن وبحك فانظری	ماللربی قـد اظهرت اعجابها
کانت محـاسن وجههـا محجوبة	فالان قـد کشف الربیع حجابها
ورد بدا مثل الخدود ونرجس	مثـل العیون اذا رأت احبابها
وشقائق مثل المطارف قد بدت	حمرا وقد جعل السـواد کتابها
لوکنت املك للریاض صیانة	یوماً لمـا وطیٔ اللائیم ترابهـا

ابن المعتزك :

أماتری الارض قداعطتك زهرتها	مخضرة واکتسی بالنور عاریها
فللسماء بکاء فی حدائقهـا	وللریاض ابتسـام فی نواحیها

اره‌دن برمدت کچدی. اوزاقدن اوزاغه قولاغمزه برچنغراق سسی کلدی ،دیرکن بوسس یواش یواش یاقلاشدی . نهایت آغاچلرك اره‌سندن اودون یوکلی برمرکب انلرك‌ده ارقه‌سنده اللی بشلك بر اودونجی کوروندی .

تعقیب ایده‌جکمز یول غایت صیق کستانه‌لك اولدیغندن وهر جهتده برطاقم کچی یوللری بولندیغندن بزی سمت مقصوده ایصال ایده‌جك باشلوجه بر یول بولنه‌مامش ایدی. اونکچون بواودونجی‌یه منت ایتمك لازمکلدی. اودونلرك پاره‌سی ویریلوب بزه رهبرلك ایتمه‌سی تکلیف ایدلدی، بردرلو ارضا ایده‌مدك، حریف اودونم دیبور بشقه‌سوز بیلمیور !

نه یاپه‌لم، اوزون قیصه یولمزه دوام ایده‌جکز. رهبرمز بایرام براز تردد ایتدیسه‌ده صوکره‌دن متانتی طوپلایه‌رق کمال انتظام ایله یورومکه باشلادی... بز متصل طاتلی یوقوش اینیوردق. اوکمزده اوفاق بر دره‌یه تصادف ایتدك، اودره‌نك سطح مائلنه یقین برمحلده اولدقجه قدیم واغلب احتماله کوره برصو خزینه‌سی کشف ایتدك. جوارنده‌کی پك اسکی مزار طاشلرینه باقیلورسه بوراسنك برکوی اولدیغی آکلاشیلیور. انجق مزارطاشلری شدائد روزکاردن پك زیاده تخریباته اوغرامش اولدیغندن بر نتیجه استخراج ایتمك ممکن اوله‌مدی.

خلاصه، طبیعتك غایت فیضلی مناظرینی حیران حیران تماشا ایدرك، ایکی طرفی افلاکه سرچکمش وکیم بیلور قاچ یوز بیك سنه‌دنبری انقلابات وتأثیرات طبیعیه‌نك تحتنده ازیله‌رك شکل وهیئت اصلیه‌لرینی بسبتون تبدیل وتغییر ایتمش قیالرله محاط بر وادیٔ هول انکیز ارهسندن کچه‌رك (قاپلی قیا) دنیلان موقعه کلدك.

صحنه‌نك دهشتی، منظره‌نك مهابتی ایشته بوراده باشلادی.

بوراسی حقیقة تصویره شایسته‌در. متعدد شلاله‌لرك براوغولتی ایله زمینی یوصونلی سیاه قیالردن متشکل بر مجرایه دوکولمسی کرچه، انسانك نشئه‌سنی قاچیریورسه‌ده، بومدهش منظره‌لر ایچنده تماشاده ینه برلذت حس ایتدیریوردی.

شلاله‌لرك جواری کسکین قیالق اولدیغندن سرعتله یول المق ممکن اوله‌میوردی، اونکچون هپ برلکده قطع مسافه ایدیوردق. ایکیوز اللی متره عمقنده ایکی طاغ ارهسنده بر وادی‌یی کوزیکزك اوکنه کتیریکز !

کستانه‌لك ارهسنده بولنان بر یوله کچمك ایچون سیوری، اوزری یوصونلرله مستور قیالری اتلامق لازمکلیوردی. بو ایسه قولای یاپیله‌جق شیلردن دکل ایدی.

رهبرمز بزی تشجیعدن خالی قالمیورسه‌ده یوصونلی قیالراوزرندن اتلامغی بردرلو کوزیمه کسدیره‌میوردم.

بایرام النده‌کی صوپایه طیانه‌رق بر قیا اوزرینه اتلادی. ارقداشلرمزك اللرندن طوته‌رق برر برر ساحل سلامته چیقاردی، نوبت بزه کلدی.

تاکشیشك تپه‌سندن قوپوب کلن صولر اولانجه قوت وسرعتله قیالره چارپارق بم بیاض

کوپوك کسیلیور، صدمهٔ قهری التنده زبون اولان قیالردن قوپان پارچه‌لر صویك اقندیسنه تابع اوله‌رق تااووه‌یه قدر سوروکلنیور ، اوراده کهنه بر کوپرونك میشه آغاجلرندن معمول آیاقلرینه تصادفله عادتا بر (ده‌لتا) تشکیل ایدیور ، اوراده ایکی یه آیریلان صولرینه بر ثباتایله صوصغرلق دره‌سنه‌قارشمق اوزره آقوب کیدیوردی .

نه طرفه دونسه‌م صغوق بر زمین !

فقیردیکی کورونمز صویك لذتی طاتمش اولدیغمدن کوزکوره‌سیوری قیالرك اوستندن آتلایوب کچمکه بردرلو جسارت ایده‌مدم ، هرچه باد آباد دیه‌رك قیالرك اره‌سنی طولدیران دره‌دن یورومکه قرار ویردم .

المده باستونله صویك عمقنی اسقاندیل ایتدم . دیزه قدر چیقه‌جغنی اکلادم .

بوده خوشمه کیتمدی ، لکن نه یاپارسین ، ارقداشلر هپ بکامنتظر !

بوراده تحف بر وقعه خاطریمه کلدی :

اوچیوز یدی تاریخلرنده ادرنه‌ده بولنیوردق . بربایرام کونی ایدی اکا بردن برذاته عرض راسمهٔ احترام ایچون کیدلدی . مبارك ذات اویله‌زائد تکلفاته، اهمیت ویررطاقمدن اولمد. یغندن ، بزی سلاملق ایله حرم‌دائره‌سی اره‌سنده کهنه‌حصیر مفروش براوطه‌ده قبول ایتدی. اوطه‌نك برطرفنه جامع پارمقلقلری یرلشدیرلمش، قپونك صول طرفنه کلن جهته‌ده ، تنکه قاپلی برصندوق قونمش ایدی . حضاردن بری صندوغی نکاه‌دقت وحیرتندن کچیردیکی صره‌ده مرحوم مشاالیه ایشك فرقنه وارەرق کندویه مخصوص اولان بر طلاقت وظرافتله سوزه‌باشلادی . ودیدی که: « بزه‌هرسنه انقره‌دن غیرخ (قرق) اللی اوقه‌بال (کوندورورلر) بو مقداردن بیه‌بیلدیکمزی یرز ، قصورینی شو کوردیککز صندق ایچنده صاقلاروز .. هرسنه بویله‌جه بر چوق بال تراکم ایدر . نه چاره‌که بالك طادینی طادان فاره‌لر صندوغك التنی دلیك دەشیك ایدوب بالی اون اوفاح (اوفاق) ایتمشلر ؛ بن بالی فاره‌لرك دندان طمعلرندن وقایه‌ایچون صندوغك اوزرینه شو کوردیککز تنکه‌لری قاپلاتدم. فقط بوسفرده قارنجه‌لر دادانمش ...! »

بوذاتك لاابالیانه برصورتده اکلاتیشندن جسارت الان بری ازیله بوزیله :

« افندم ! صندغك ایاقلری التنه صو طولی تنکه‌لر قونیلورسه قارنجه‌لر کچه‌مز » دینجه مرحوم :« جانم! اوحیثلر کمیجی کبی یوزوب کچیورلر ... » سوزلریله‌اوراده بولنان برینه تلمیحاً بحثه ختام ویردی ...

فی الحقیقه مرحومك نكته‌دانلغی ، ظرافتی، مضمونداراغی پك مشهور ایدی .

اوزانمیه‌لم : دیزلره قدر صویه طالمق صورتیله او مهلكه‌دن قورتولدق . مع مافیه بو كچیدده بندنده جسارتسز اولانی یوق دكلدی !

ارقداشلردن برینك ایاغی قیارق سطح مائله طوغری یاصلاندی ارتق سوره‌كلی قهقهه‌لر ...

هپمز ازچوق صیقنتی كچیره‌رك (قاپلی قیا) دن كچدك. كستانه‌لكی طولاشه‌رق آرغك كنارنده دیكر رفقایه ملاقی اولدق . چیقوب اینمه‌مز یدی بچق ساعت سوردی . بزده یورولدق . سزده تعقیبدن احتمالكه اوصاندیكز ...

كشیش حقنده بعض تفصیلات اعطا ایده‌جكمی وعدایتمش ایدم ، ایشته صره‌سی كلدی : مدانیه ساحلنه طوغری یاقلاشان برسیاحك ایلك نظرده حیرتنی جلب ایدن شی تپه‌لری قارله مستور كشیش طاغیدر. *Olympe de Mysie* چوره‌سی عصردیده اغاجلردن متشكل عادتا برمخروط ناقص هیئتده كوریلن بو طاغ نظرلرده او قدر محتشم ، او درجه عظمتلی تجسم ایدركه ؛ شو حالندن طولایی اسكی انسانلر بوطاغه دائما نظرحیرت واحترامله باقمشلردر ، اسكی روم وروما وقعه نویسلری كشیشه « میسی اولمپ » نامنی ویرمشلردر .

شمال طرفی یعنی دكزجهتندن باقیلورسه كشیشك ایكی زروه‌سی اولدیغی فرق ایدیلور . پك دهشتلی كورولن ارتفاعی سطح بحردن اعتباراً (٢٥٥٠) متره قدردر. (١) بروسه اووه‌سی سطح بحردن اعتبارایدیله‌رك (٣٠٥) متره یوكسكلكده بولندیغی كبی كشیشك ذروه‌سی، شهردن اعتباراً (١،٩٣٠) متره‌دن عبارتدر.

جنوب طرفلرینه كلنجه، بوراده متعدد اووه‌لر تشكل ایتمشدركه ارتفاع بحریلری (٨٠٠) متره‌یه قدر چیقار . كشیش غرباً (ایدا) *Yda* ،شرقاً قاطرلی طاغلریله *Arganthonius* التصاق كسب ایتمشدر .

كشیشدن چیقان صیجاق صولر اعتباریله تدقیقات ژه‌ئولوژیه‌ده بولنه‌جق اولورسه ، اراضیٔ بركانیه‌دن متشكل اولدیغنه حكم ایدیلورسه‌ده ، بویله دكلدر . طاغك هیئت عمومیه‌سی بالخاصه غرانیت، صوماكی مرمر *gneiss* دنیلن صخور ایله فلبساتدن متشكل قیالردن عبارتدر.

طبقات ابتدائیه‌سنی تشكیل ایدن شو صخور مختلفه اوزرینه تشكلاتجه دها یكی برطاقم

صخور منضم اولمشدرکه ، غرب طرفنده بولنان وادیلرده تصادف اولنان بیاض مرمر طبقاتی بوجمله‌دندر .

طبقات الارض متخصصلرندن بری ، طاغك تپه‌سنده کلسی بر مرمر طبقه‌سی اوزرنده غرانیتدن متشکل دیکر بر طبقه کورنجه ، حیرتده قالمش ، نهایت تدقیقاتنی تعمیق ایدنجه ، اکلامش که ، پك اسکی بر زمانده ، بو اراضی تحت الارض وقوعبولان صدمات وتزلزلاتدن ناشی الت اوست اوله‌رق ، طبقهٔ کلسیه اوزرنده بولنان غرانیت پارچه‌لری بشقه بر یردن قوپوب کلمشدر .

شرقده‌کی وادیلرك صورت تشکلنی تدقیق ایدرسه‌ك قسماً غرانیت تراپ *Trapps* دنیلن صخوردن عبارت اولدیغنی اکلارز .

کله‌لم غرب جهتنه : بوراسی بالخاصه صیجاقصو چیقان محللرك جواری اولوب (دورثالثه) عائد (غره) *grès* تعبیر اولنان قرمزی قیالردن متحصلدر ؛ بونلردن بعضیسنك صفحاتی اره‌سنده صاری طمرلرده کوریلور ، بونوع طاشلری پرداخلاتمق ممکن اولسه‌ایدی ، بلکه انشا آتده قوللانیله‌بیلوردی . فقط بو خاصه‌یی قبول ایتمدیکندن بوکبی ایشلرده استعمال ایدیله‌میور .

بروسه وجوارنده‌کی اماکن مقدسه وجوامع شریفه‌نك حین انشالرنده قوللانیلان طاشلر دکز قیسندن کتورلمشدر . خلاصه ، کشیشدن چیقاریلان طاشلر مقبول جنسدن اولمدیغندن دیوار اره‌لرینی طولدیرمق ایچون قوللانیله‌بیلور . حتی جوامع شریفه‌ده قوللانیلان مرمرلر کشیشك وادیلرندن چیقارلمیوب ، مرمره‌نك بیتمك توکنمك بیلمین مرمر اوجاقلرندن اخراج ایدلمشدر .

کشیشك هیئت عمومیه‌سی بر مخروط ناقص شکلنده‌در . ایکی ذروه‌سی واردر . جنوب طرفی غایت واسع وادیلر تشکیل ایدر وسطح مائللرك صولری بوراده اجتماع ایدرك ایکی نهرله متعدد کوللر حاصل ایلر . کشیشك بو طرفی دها شاعرانه‌در ، چونکه وادیلرك ، ایرماقلرك ، شلاله‌لرك کثرتله بولندیغی جهت بوراسیدر . ذروه‌دن اووه‌یه طوغری اوزانان وصانکه کشیشه بر استناد تشکیل ایدن کوچك ومتعدد سلسله‌لرك اره‌لرنده اویله کوزل وادیلر واردرکه ، تپه‌ده‌کی قارلرك اریمسندن حاصل اولان صولر بورالردن دائمی صورتده آقوب کیدرلر .

(١) شارل *ch . Texier* (٢,٢٣٢) متره دیورسه‌ده اك صوك نشر اولنان خریطه‌لرده (٢,٥٥٠) کوستریلیور . طوغریسی ده بودر . المان جغرافیونی بروسه‌نك ارتفاعنی (١٥٠) متره بولیورلر .

بیکارجه عصردنبری تراکم ایدن تراب نباتی بواقایمك قوهٔ انباتیه‌سنی خازق العاده برحاله کتورمشدر . فیاض قدرتك شو بخشایش طبیعیسیله عجبا اوواديلرده نه‌اکسه‌ن بیتمز ؟!

شو خاصهٔ طبیعیه‌دن ناشیدرکه، اغاجلرینك انتظام وجسامتی اعتباریله کشیشك اورمانلری کبی کرهٔ ارضده نادربولنور .

بو اورمانلرده الڭزیاده کورلکن ایله میشه اغاجی بولنوب بونلر شایان حیرت بر جسامت وارتفاع اورلر . فقط میشه هپسندن چوقدر .

خداوندکار ولایتنده‌کی اورمانلرك وسعتی (۲٤,٥۲۲,۱٥۸) دونمدر .

اسکی یونان تاریخلرنده بوقطعه‌یه (میسی)(قره‌سی) *Mysie* تعبیر ایدرلردی. روایته باقیلورسه بوندن ایکی بیك سنه اول میسی‌لیلر (بی تینی) *Bithynie* اراضیسنه کلوب یرلشدکاری وقت بوقطعه‌یه میسی نامنی ویره‌شلردر . چونکه کندی لسانلرنده (میسوس) *Myscs* میشه معناسنی افاده ایدرمش .

(بی تینی) (خداوندکار ، ازمیـد)او وقت فریکیا *Phrygiens* [۱] اراضیسندن معدود ایدی .

کشیشه چیقان ایشلك یوللردن بری‌ده، منقسم محله‌سنك اوست طرفنده کائن (کوك دره) بوغازیدر . کشیشك الڭ لطیف ، الڭ نشاط آور منظره‌لری بو جهتده‌در .

بروسه‌نك الڭ لذیذ وخفیف صولرندن بری اولان (قواق‌صویی) کوك دره بوغازندن چیقدیغی کبی (کموش صویی) دخی قصر همایون جوارندن نبعان ایتمکده‌در .

اق چاغلیان صویی ایسه ، شهرك شرق جهتنده،کشیشك اتکندن نبعان ایدوب بروسه‌نك تاتارلر سمتندن لچه‌رك اشاغیلره طوغری توزیع اولنور. اق چاغلیان موقعی، فندق وکستانه اغاجلرندن متشکل منظره‌سی غایت لطیف واوه‌یه ناظردر .

ایکی طرفی افلاکه‌سر چکن قیالرك سایهٔ سکونتنه التجا ایتمش سالخورده اغاجلر ازمنهٔ اساطیریه‌نك الڭ مجسم خاطره‌لریدر .

بو اوچوومك یماجلرنده‌کی طار یوللردن بر از دها ایلرو کیدیلورسه کشیشك الڭ مشهور برواديسنه تصادف اولنور. قارلر اریمکه باشلادیغی برموسمده ، صولرك جوشغون برزماننده بوطرف منظره‌سنك علویت ولطافتنه حیران اولمامق قابل اولمز! صولرله یووارلانوب کلن غرانیت پارچه‌لری، کوکارندن قوپارلمش اغاج دال وکوتوکاری تا سـد باشی کوپروسی

---

[۱] قونیه ، انقره ولایتلرینك اسکی اسمی

خذاسنه قدر کلیر، اوراده برطاقی جسیم قیا پارچه‌لرینه چارپه‌رق طاقیلور قالیر، برچوغی بردرجه‌یه قدر تعدیل سرعتله (تاتارلر) جهتندن اووه‌یه یوللانیر ...

یوقاریکی یوکسك نقطه‌ده طوروبده شماله طوغری تمدید نظر ایدن برسیاح کشیشك وادیلرینی برر برر صایابیلور :

اولا صاغ طرفده اولانجه دهشت ومهابتیله کوك دره، صولده حیرت فزا اوچوروملر اره‌سنده قطرلی طاغلرینه قدر امتداد ایدن شعبات جبال ، تانهایتده افق مرئی‌یه طوغری

بروسه‌ده عملی زراعت مکتبی

بر مرددکزی برلوحهٔ احتشامنمون کبی تجسم ایدر کشیشك بوجهتده‌کی یایلاسی ترکمنلرك مقر صیفیلریدر. بوموسمده ترکمنلر حیوانات ومواشی‌لرینی الەرق بویایلایه کلوب خیمه قورارلر، موسم صیفك الڭ صیجاق کونلرینی بولطیف وهوادار محللرده برحیات صاف و آسوده‌کی ایچنده امرار ایدرلر .

مع مافیه ، بو ترکمنلر یوزندن اورمانلر پك زیاده تخریب ایدیلیور . بزده اورمانلرك فوائد ومحسناتی هنوز اهالی بیننده تعمم ایتمدیکندن راست کلن اورماندن ایستدیکی کبی

اغاج کسیور، بعضاً برارابه دینکیلی ایچون یوزسنه‌لك براغاجی پارچه‌پارچه ایدیور، دویریورویاخود چبوغندن دوشن برآتش برقاچ دونم اورمانك بر قاچ ساعت ظرفنده محو وتلف اولمسنه سبب اولیور. زمان اولمشدرکه، اورمانده هفته‌لرجه یانغین دوام ایتدیکی حالده سوندرمك قابل اوله‌مامشــدر. ثروت طبیعیهٔ مملکتدن معدود اولان اورمانلریمزك بر کویلینك الڭ کوچك براحتیاجنه قربان اولمسنه تأسف ایتمه‌مك قابل‌میدر.

بروسه‌یه کتیریلن اودونلر کشیشك شرق طرفنده‌کی صرتلردن کســیلور، چونکه بوجهتلردن اودون نقل ایتمك بالنسبه قولای اولیور، فقط نقلیات حالا اسکی‌اصولده‌وسیر وحرکتلری غایت بطی اوکوز ارابه‌لریله اولیور. کشیشــك صرپ یوللرنده‌ده بوندن بشقه ارابه ایشله‌مزیا.

بوطاغك‌غرب طرفندن زیاده‌جه اودون کسیلمش اولدیغندن، بو جهتك اورمانلری سیره‌لمشــدر. بوراده‌کی (اودونلی کوینی) بر زمانلر کســیلن اودونلرك انترپوسی‌حکمنده ایدی.

برازدهایوقارو چیقیلورسه، واسع چمنزارلره تصــادف ایدیلور (قرق پیکار) تعبیر اولنان ایرماقلر یوقاروطبقه‌لردن اریین قارلردن حاصل‌اولور. بوارتفاعه چیقیلنجه اورته‌لق برجامهٔ سفید فام ایچنده عرض دیداربرودت ایلر.

الڭ دهشتلی غرانیت تپه‌لرینه ایشته بوراده تصادف اولنور. بورادن برســاعت دها یول آلنورسه ذروه‌یه ایریشیلور. اکر لطیف برهواده چیقیلورسه یولده چکیلن مشاق ومزاحمدن بوراده اثر بیله قالمز.

کشیشك بو نقطه‌ســندن اوزاقلره تمدید ایدیلن نظر نامتناهی بر افقده طیران ایدرك حیات‌بخشا منظرلره تصادف ایدر:

اناطولی خریطه‌سنك قسم اعظمی کوز اوکنه کلدیکی کبی، نظر برطرفدن جنوبه طوغری نیلوفروادیسنك اوست طرفلرینی‌احاطه‌ایدر، غربه‌توجه ایتدیکجه (تروو‌ا) شهر قدیمی *Troade* افقك پنبه‌سحابه‌لری‌آلتنده طونوق برلون‌ایله پارلار، شمال ایسه مرمرەنك متروك ساحللرینی اوقشــار، مرمره اطه‌سی، خیرسز اطه *Besbicus* دکزك آچیق ماوی سطحی اوزرنده مذهب برر نقطه‌کبی ترسم ایدر...

هوا براق اولدیغی وقت قوتلی بر دوربین اعانه‌سیله بورادن استانبولك شعاع آفتاب آلتنده پارلایان مناره‌لرینی، زرین فام علملرینی‌فرق ایتمك قابلدر.

بالاده بالمناسبه بیان ایدلدیکی وجهله کشیشـك ذروه‌سی ایکی پارچه‌دن عبارتدرکه ، بونلرك هر بری برقاچ هکتار وسعتنده یایلالر تشکیل ایدر .

شرقده‌کی یایلانك اوستنده طاشدن یاپلمش بر بنا خرابه‌سی مصادف نظردقت اولور . اغلب احتماله کوره بوراسی برکلیسا ویاخود بر مناستر خرابه‌سیدر فقط طرز انشاسندن بونك هانکی دورده انشا ایدلدیکنی اکلامق ممکن اوله‌مدی .

تاریخ قدیمك ویردیکی معلوماته کوره ، بیزانس ایمپراطورلری زماننده برچوق تارك دنیالر استانبولدن قالقوب بورایه کلیرلر و عبادات ایله مشغول اولورلر ایدی . بو صورتله ازمان طرفنده کوچك کوچك کلیسالر ، یانلرنده‌ده کشیشلرك اقامتلرینه مخصوص متعدد حجره‌لر پیدا اولمشدر .

حتی بیزانس ایمپراطورلرندن (قسطنطین پورفیروژه‌نت) *Constantin Porphyrogénète* کشیشه قدر چیقارق بوکشیشلره برچوق عطایاده بولنمشدر .

کشیشده انشـا ایدیلن منـاسترلرك الك مشهوری ایمپراطور قسـطنطین قوپرونیم *Copronyme* زماننده راهب نیسـه‌فور طرفندن تأسیس اولنـان (راهب مدیکی) *A. de Medice* مناستری ایدی . حتی استانبول کلیسالرنده‌کی تصویرلر علیهنده وقوعبولان مهاجمات و تعرضاتده (سکزنجی عصرمیلادی) برقاچ اورتودوقس باش راهبی بو مناستره التجایه مجبور اولمشلر ایدی .

بروسه دفترایالات عثمانیه‌یه قیدایدیلنجه بورالرده برطاقم درویشلرطرفندن انزوا کاهلر یاپلدیغی کبی جنتمکان سلطان اورخان غازی حضرتلری ، الیوم بروسه‌نك شرقنده مشهور (کیکلی بابا) [١] نامنه اوله‌رق کوچوك برزاویه انشا ایتدیرمشلر ایدی . اساطیر یونانیه‌ده معبودلرك اقامتکاهی اولمق اوزره ذکراولنان اصل طاغ (ایدا) *Ida* جبلیدر .

---

[١] بلاد عجمدن (خوی) نام قصبه‌ده تولد ایتمشدر . شیخ ابوالوفای بغدادی طریقتنه منسوب بابا الیاس درویشلرندن اولوب دیار رومه کچمش و بروسه‌یه قریب مقام بلند ودلفریبده یعنی دامن کشیشده منزوی اولمشلردر .

سلطان اورخان حضرتلری بروسه قلعه‌سنی فتح ایتدیکی صره‌ده کیکلی باباده برغزاله راکباً برلکده بولنمشدر . مرحوم دیار رومه کلدیکی زمان ابناء والیٔ ولایت کرمیاندن (بالم) سـلطانه مهمان اولمش ایدی .

حین ارتحاللرنده جناب اورخان غازی کندولرینه حرمت مخصوصه‌لری بولنمق حسبیله اوزرینه بر قبه انشا و اطرافنده بولنان اراضی‌یی لاجل الاحتطاب وقف وتملیك بیورمشلردر . بابانك مدفون اولدیغی محل بروسه‌نك جهت شرقیه‌سنده و (٥) ساعت مسافه‌ده کائن برموضع جنت‌اسا اولوب (بابا)سلطان قریه‌سی دینمکله مشهوردر .

لیدیا حکمدارلرندن مشهور قره‌زوسك اوغلی (آتیس) *Atys* ك قرال (میداس) ك *Midas* یکنی (ادراسـت) *Adraste* طرفندن قتل واتلافی وقعه‌سی جنوب وادیلرنده واقع اولمشدر .

جغرافیوندن اماسیه‌لی مشهور اسـترابونك روایتنه کوره کشیشك اشـقیاسی غایت مستحکم قلعه‌لر ایچنده اوطوررلرمش ، روماللولرله دفعـاتله محاربه‌یه کیریشمشـلر . تاریخ رومالولر زماننده بوحوالیده ایجه وقایع جریان ایتدیکنی خبر ویریورسه‌ده آثار باقیه هپ بیزانس زمانلرندن‌قالمه‌در .

کشیشده برنوع یبانی کدی ایله واشـاق وکوچوك قپلاندن بشـقه وحشی حیواناته تصادف ایدلمز . معمافیه پك چوق آو قوشلری واردر .

کشیش حقنده تتبعات ژه‌ئولوژیه ونباتیه‌ده بولنانلردن بری‌ده علم نباتات علماسـندن تورن فوردر .

بوذات کشیشده‌کی انواع اشجار ونباتاتی بربربر تعداد ایتدکدن‌صکره کشیش جولانك حقیقةً لطیف وخیالپروراولدیغنی واوروپاده‌کی الپ وپیره‌نه طاغلری کبی وبلکه اندن‌لطیف مناظر بدیعه‌یه مالك بولندیغنی ذکر وبیان‌ایدیور . کشیش برچوق وقایع وخاطرات لطیفه‌یه جولانکاه اولدیغی ایچون دخی تدقیقه شـایاندر . از جمله غول اقوامی انتیوکوسك جهت وطرفنی التزام ایتمش اولمق تهمتیله مانیئوسك عسکری طرفندن پریشـان ایدلمش ایدی ؛ کشیش حاوی اولدیغی متعدد ومشهور مناسترلردن ناشی سکزنجی عصر میلادیده پك‌زیاده شهرت قازانمش ایدی .

کتابمزك مقدمه‌سنده قاپلیجه‌لردن بر نبذه‌جك بحث ایتمش‌ایدك . شمدی برده بونلرك اسکی رونق ومعموریتلرینی سویلیه‌لم :

روما وبیزانس مورخ وحکایه نویسلری بروسـه‌نك قاپلیجه‌لرینه دائر ایجه معلومات ویرمشلردر . بوجمله‌دن اولمق اوزره ، بروسه‌نك روما ایمپراطورلرندن مشهور تراژانك زماننده‌کی معموریتی بالخاصه شایان ذکر وبیاندر . اووقتلر بروسه ، متعدد اماکن عمومیه ، ومؤسسات سائرهٔ نافعه‌یه مالك بولندیغی کبی حماملری دخی وار ایدی . حتی تاریخ‌مذکورده بروسه والیـسی بولنـان کنچ پلین ایمپراطور مشـارالیهه مراجعت ایدرك بیوجك برحمام انشاسنی استرحام ایلمش ایدی . بوحمام حقنده تاریخلرك ویردیکی معلوماته‌کوره ، مومی‌الیه

پلین ایمپراطوره یازدیغی مکتوبده دیمش‌که: « بروسه‌لیلرك اسکی وخراب برحماملری واردر، مساعده بیوریلورسه انی احیا ایتمك ایستیورلر ؛ بالذات اجرا ایلدیکم تحقیقات و تفتیشاتدن، بونك یرینه یکی برحمام انشاسی لزومی اکلاشلدی. انلرك شومسئوللرینی اسعاف ایده‌بیلورسکز، انشااته مقتضی مبالغه کلنجه اوده شو صورتله تدارك اولنه‌بیلیر : بعض اصحاب املاکك اعاده ایتملری مجبوریت تحتنه النان اقچه ایله حمامده یاقیله‌جق زیتون یاغنك اثمانی اولوب انشااته تخصیص اولنه‌جق مبالغ .

بروسه‌ده کوکوردلی ویکی قابلیجه‌لر

پلینك شو صورتله وقوع بولان رجا و استرحامی اوزرینه ایمپراطور حمامك انشاسنه روی موافقت کوسترمش و شوقدرکه بونك ایچون اهالی‌یه فضله بر تکلیفده بولنمامسنی جواباً اشعار ایلمشدر .

پلین دیکر برمکتوبنده ، اسکی حمامك انشا ایدیله‌جکی محل اولمق اوزره ایمپراطور

قلود نامنه ، برمعبد انشاسی ایچون ترك وتخصیص ایدیلن بر خانه‌نك موضعنی انتخاب ایتدیکنی یازییور .

ایمپراطور نامنه اولان معبدك انشا ایدلمه‌سندن بحث ایله پلین تراژانه تقدیم ایلدیکی ایکنجی برمکتوبده شووجهله ادارهٔ کلام ایدییور : « افندمز ! خانه‌یی احسان ویا مبایعه‌سنه مساعده‌ایدرسه‌کز بروسه‌لیلر شو لطفکزدن طولایی پك زیاده ممتدار و متشکر قاله‌جقلردر ؛ حمامی مذکور اراضی اوزرنده تأسیس واحیا واطرافنه کمرالتی واهالی ایچون اوطوره‌جق یوکسك محللر انشا ایتمك فکر و تصورنده‌یم . بوبنای محتشم زمان ایمپراطوریلرینك رونق وشعشعه‌سیله متناسب برتأسیس نافع اوله‌جقدر . »

تراژان بومراجعتی‌ده حسن تلقی ایتمش وانجق کلیسا انشا ایدیله‌جك محلده اولجه مراسم روحانیه اجرا ایدلمه‌مش ایسه اوراده تأسیسنی تنسیب وتصویب ایلمشدر .

پلینك بالاده‌کی مکتوبلری مندرجاتندن وایمپراطورك ویردیکی جوابلردن اکلاشلدیغی وجهله انشاسی موضوع بحث اولان حمام قاپلیجه اولمیوب ممالك شرقیه‌ده‌کی بزم بیلدیکمز معهود روما حماملریدر .[۱]

قاپلیجه‌لرك نه‌زمان وکیملر طرفندن انشا ایدلدیکنی کوروب اکلامق ایچون بیزانس دورینه طوغری ارجاع نظر ایتملیدر . رومالولر زماننده ، اناطولینك اکثر بلاد وقصباتنده موجود واثار باقیه‌سی حالا مشهود اولدیغی وجهله؛ ممارسات بدنیه‌یه مخصوص مکتبلر، صیجاق‌صو بانیولری ، بازار میدانلری agora ، اوزری قپالی ستونلره استناد ایتدیرلمش کمر التلری انشا ایدیلور ایدی . حتی سالف الذکر پلینك روایتنه کوره ، بروسه‌ده بیوجك برکتبخانه وارمش ، ایمپراطور تراژانك هیکلی‌ده بوکتبخانه‌نك قپوسی اوکنده مرکوز بولنمقده ایمش . انجق تاریخ مذکوردن اعتباراً بروسه تاریخی التیوز سنه قدر بردورهٔ نسیان ایچنده یوارلانوب کیتمش اولدیغندن اولکی زمانلرك اثار عمارتی‌ده محو اولوب کیتمشدر .

فی‌الحقیقه بروسه‌ده رومالولر ویابیزانسلر دوروندن قالمه اثار کوریله‌میور . احتمالکه حفریات اجرا ایدلسه بولنور .

---

[۱] بزم حماملریمز .

دیمك اولیورکە روماللر قاپلیجەلرە اهمیت ویرەمشلر . حالبوکە خلفلری اولان بیزانسلیلر بوجهتە پك زیادە عطف نظر اهمیت ایدرك برایکی قاپلیجە تأسیسنە صرف نقدینە همت ایتمشلردر . بوجملەدن اولمق اوزرە بروسەنك جهت غربیەسنە تصادف ایدن صرتلر اوزرندە کوچك برقریە تأسیسنە موفق اولمشلردر . شمدیکی (چکرکە) موقعندە اولمسی لازمکلن بوقریەدن *Pyth a* استانبولی مورخ آتیەن اوزون اوزادی‌یە بحث ایتدیکی کبی (پروقوپ) دخی ، بروسەیە نظراً هانکی موقع ونقطەدە اولدیغنی کوسترمیەرك دیورکە : « بیتی‌نی‌نك برنقطەسندە ، پی‌تیاناميلە برقریە واردرکە ،حاوی اولدیغی صیجاق‌صو منبعلری حسبیلە استانبول اهالیسندن برچوق مریض کلوب صولرندن پك زیادە استفادە ایدرلر . استانبول ایمپراطورلرندن ژوستی نیئن اورادە کوزل برسرای ایلە عمومە مخصوص برحمام انشا ایتدیرمشدر . بوندن بشقە بوحمامك صوینی تعدیل ایچون حفر ایتدیردیکی برجدول واسطەسیلەدە صغوق‌صو کتورتمشدر ، » [۱]

ایمپراطور قسطنطین پورفیروژەن زماننده چکرکەیە (منجی) معناسنە اولان صوتە ـ روپولیس *Soteropolis* نامی ویرلمش ایدی . مورخ زونارك روایتنه کورە ، ایمپراطور قسطنطین اورادە خستەلنمش ، بعدە انقرەیە نقل ایدیلەرك اوشهردە ترك حیات ایلمشدر .

بیزانس ایمپراطورلری زماننده چکیرکە قاپلیجەلری حقیقةً بیوك بررغبت ،شایان تصویر برشهرت قازانمشلرایدی . قاپلیجەلرك اووقتکی رونق و شعشعەلرینك درجەسنی شونکلە قیاس ایتملی‌کە ایمپراطورلر کرك برای استحمام وکرك ذوق‌وتنزە مقصدیلە اورایە کیتدکلری کبی (ژوستی نیئن) ك زوجەسی ایمپراطوریجە تئودورا دخی میلادك (٥٢٥) حدودندە دررت‌بیك قدر معیتیلە بروسەیە کیدەرك قاپلیجەلردە عالملر یاپمشلر ایدی ؛ حاصلی اسکی روم مورخلرینك ویردکاری تفصیلاتە نظراً قاپلیجەلر عادتا برمحل ذوق وتنزە حکمندە اولدقلرندن موسمندە اطراف وجواردن بیکلرجە خلق کلوب وقت کچیررلرمش .

❦

قاپلیجە صولرینك حاوی اولدیغی مواد کیمیویە ایلە بونلرك خواص شفائیەلرینی تعدادە کیریشمەدن ، بوصیجاق صولرك نەطرفدن نبعان ایتدیکنی سویلیەیم :

قاپلیجەلرە کان صولر ،بروسەنك غرب‌جهتندە یعنی چکرکەنك ارقەطرفندەکی اتکلردن نبعان ایدر . صولرك جیقدیغی اراضی کلس ایلە شیست ودور ثالثە عائد غرە تعبیر اولنان

[۱] خداوندکار غازینك شلالەلی ، صنعی ایرماقلری حاوی حدیقەسیلە سرایی بورادەبولنمش‌اولسە کرکدر .

طاشدن مرکب ومتشکلدر . اراضینك سطحنه شویله‌جه برنظر عطف ایدیله‌جك اولورسه اورالرده ادوار مختلفه‌ده حادثات برکانیه وقوعبولمه‌مش اولدیغنه حکم ایدیلورسه‌ده ، زمانمزده اجرا ایدیلن تتبعات وتحریات ژه‌لوژیه‌دن استنباط ایدلدیکنه کوره ، صولرك بویله غایت صیجاق اولمسی ، ارضك حرارت داخلیه‌سندن ایلرو کلدیکی وطبقات ارض اره‌سندن سوزولوب چیقان میاه ـ مرور ایتدکلری اراضی ماهیت برکانیه‌یی حائز اولمدیغی حالده بیله ، درین طبقاتدن یوکسك برحرارتده اوله‌رق صعود ونبعان ایتمکده‌درلر . بونك کبی برچوق میاه حاره واردرکه ، تشکلاتی برکانی اولمیان اراضی کلسیه و تباشیریه‌دن مرور ایتدیکی حالده سطح ارضه صیجاق اوله‌رق کلیر .

بروسه‌ده ، باشلوجه درت قاپلیجه واردر : اسکی ویکی قاپلیجه‌لرله کوکردلی وقره مصطفی (پاشا) ایلیجه‌لریدر .

بونلردن اسکی قاپلیجه ، اغلب احتماله کوره ، مورخ آتیه‌نك ایمپراطور قاپلیجه‌سی اولمق اوزره ذکر وتوصیف ایتدیکی الك اسکی قاپلیجه‌در . بوقاپلیجه‌نك صویی (٤٨) درجه سانتیغراتدر . [١]

قاپلیجه‌لرك توصیف منافعنه دائر یازیلان براثرده دینیورکه : طرق ومعابر وشمندوفرلر سببیله مناسبات بین الملل تکثر ایلدیکندن وهمان بتون سکنهٔ دنیا برخانه خلقی نسبتنده بولندیغندن هرکس ممالك شاهانه‌نك استانهٔ شوکت آشیانه‌سنه غایت یقین بولنان بروسه شهر شهیرنده کائن قاپلیجه‌لرك منافعندن بحث ایدر . حالبوکه میاه مذکوره‌نك حقیقت وکیفیتی اکثر کسانك معلومی اولمیوب بعض مداوملر راست کله علتلرندن بالکلیه افاقت بولوب برؤتام کسب ایدر وناقابل انکاردرکه اصولنی بیلمدیکندن وصوروب اوکرنمدیکندن بعضیسی دخی اولکی حالندن بدتر وضرر دیده اولور . بوتأثیرات متضاده مذکور قاپلیجه‌لرك تأثیرات کیمیائیه ومواد سائره‌سنه دائر معلوماتك تعمم ایلمامش بولنمسنه عطف اولنمق ایجاب ایدر .

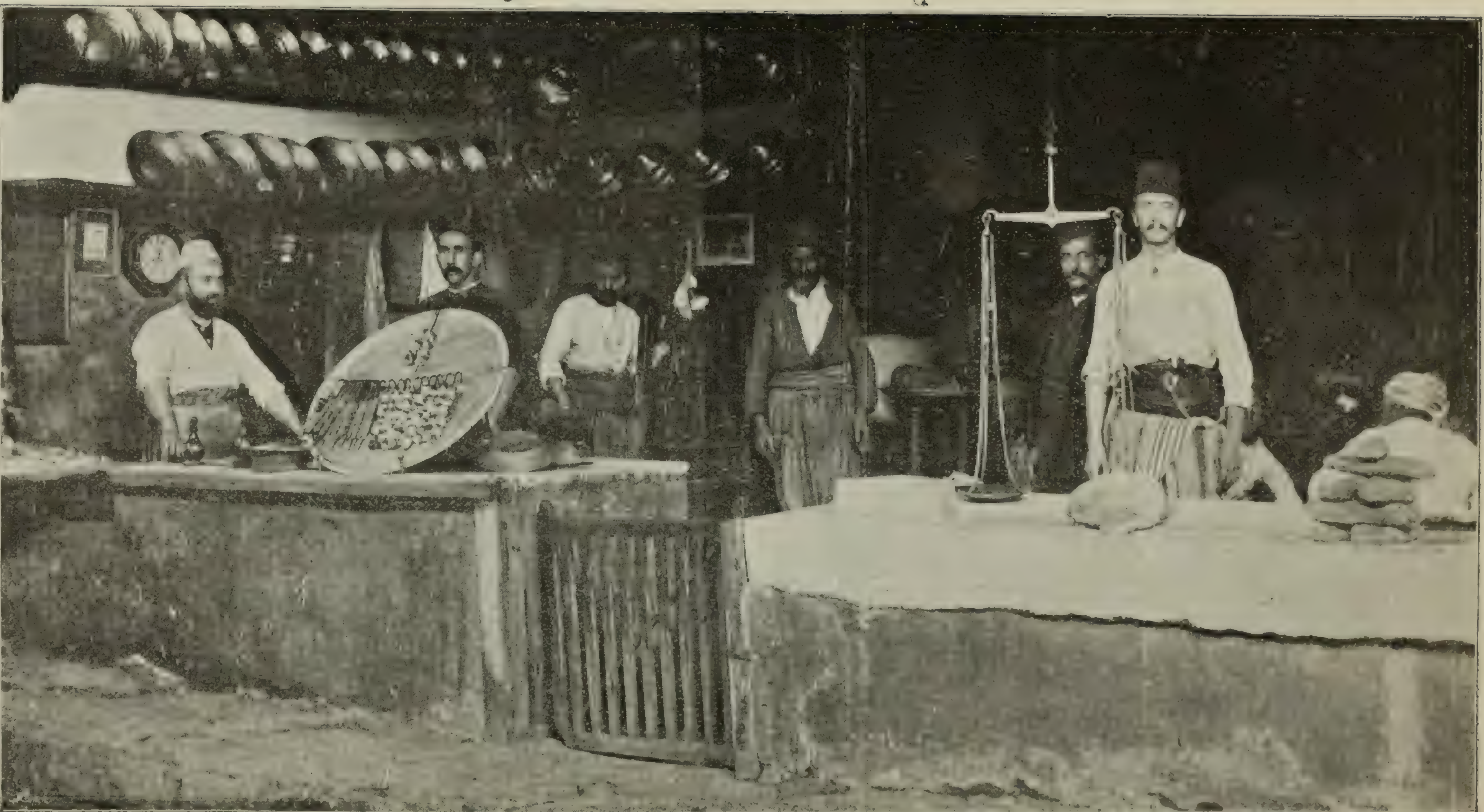
قاپلیجه‌لرك حائز اولدقلری خواص شفائیه بالتجربه ومتواتراً مشهود و مشهوردر .

بنابرین اکثر امراض بروسه قاپلیجه‌لری سایه‌سنده باذن الله تماميله زائل ، وهیچ اولمزسه کلی خفت حاصل اولور .

طبیب حاذق متوفی (برنار) برشدتلی کوز آغریسنه مبتلا اولدیغندن ومداوات لازمه‌نك اجراسنده هرچند تکاسل ایتمامش ایسه‌ده کوزلرینك آغریسی کاه برمقدار خفت کاه زیاده کسب شدت ایلدیکندن مکتب طبیهٔ عسکریهٔ شاهانه‌ده‌کی وظائف تدریسیه‌سنه

---

[١] شارل تکسیه اثرنده (٨٠) درجه اولمق اوزره کوستریور .

بروسه‌ده کبابجی دکانی

فیصل ویررك بروسه‌یه کلمش وقاپلیجه‌لرك تأثیرات حسنه‌سی سایه‌سنده کوز آغریلرندن بالتمام خلاص اولمشدر .

مومی الیه قاپلیجه صولرینك تحلیلاتی ایله ، یکی قاپلیجه جوارنده‌کی منبعده ،،مشغول بولندیغی اثناده ایکی غریب الجهره‌یه تصادف ایلمش وبونلرك کوزلرینك چقورلشمش بولنمسندن ، یوزلرینك بغایت صرارمش اولمسندن ، وحزیران آینده قات قات کورکاره بوروءش اولدقلرندن اللرندن بورام بورام تریر آقمسندن ، اورکمش ایدی . بوکیمسه‌لر طبیب مومی الیهه شویله عرضحال واستمداد ایلدیلر . « آه بزی بوحال فلاکت اشتماله کتورن شهرت کاذبه‌سنه مجلوب اولدیغمزشو منحوس قاپلیجه‌لر . نصل بو برباد قاپلیجه‌لری نحوستله یاد ایتمیه‌لم که کلدیکمزده جزئی نامزاج ایکن بورایه وصولمزك بدایتی اولان اوندش کوندنبری بزی شو حال اسف اشتماله کتوردی »

طبیبك دردیکزنه‌ایدی ؟ سؤالنه دخی « بز ایکیمزده برحاللی‌یز بوندن اول عروق بشریه‌یی افساد ونیجه خانمانلری برباد ایلیان فرنکی علت مخوفه‌سنه هرنصل ایسه دوچار اولمش ایدك هکیملر بزه جیوه‌لی علاجلر ویردیلر . کرچه ظاهر حالده علتمزدن براثر قالمدی لکن قوللریمزده بچاقلریمزده وهضم واشتهامزده بربوزوقلق ووقت وقت آغزیمزده قرحه، ویاره‌لر ظهور ایتمکله بز وبزم ایله رفاقت ایدن بردیکر کیمسه‌نك دخی بیوننده وباشنده برفنا طوزلی بالغم علتی واردی که، جیوه‌لی علاجلر ایله اصلا زائل اوله‌مامش ایدی . بروسه قاپلیجه‌لرینك ممدوحیتنی هرکسدن ایشتمکلکمز اوزرینه اطبایه مراجعت ایلدیکمزده هربری بروسه قاپلیجه‌لرینه کلمکلکمزی تنسیب وداخلا استعمال اولنمق اوزره برطاقم علاجلر تحریر وترتیب ایلدیلر . بزده الدیغمز رچته‌لری الك مشهور اجزاجیلره اعمال ایتدیره‌رك در در قوطو حب ومشروباً استعمال قلنمق اوزره التمش کاغد ادویه الوب امید وار برؤو عافیت اوله‌رق بروسه‌یه کلدك . طبیبلرك تنبیهلری وجهله کوکردی حاوی اولان قاپلیجه‌لره کیرمکه وکمال دقتله علاجلرمزی ایچمکه وحبلری یوتمغه مباشرت ایلدك . هرصباح واخشام تحمل ایده بیلدیکمز قدر صیجاق درجه‌ده بوغازمزه قدر قاپلیجه صویی ایچروسنه‌طاله‌رق وبایغینلق کلنجه‌یه قدر صو درونده طوره‌رق صودن چیقدیغمزده دخی ترلرمزك کسلمه‌سنه اعتنا ودقت ایلیورز . ایشته الیمزدن اقان ترلر دخی دقت واعتنامزه شاهددر .

قصورمز وارسه اوائل مداواتده جانمز هرنه درلو غدا وطعام ایسترسه اشتهاء تام ایله اکل وتناول ایلر ایدك . فقط شمدی نه اشتها قالدی نه‌تناول . هکیملرك کندوکزی کوزلجه بسلیك دیو ویردکاری امرلري دخی اجرادن عاجز وقاصر قالدق .

هرساعتده سرعتله اولومه تقرب ایلدیکمزی حس ایتدیکمز کبی قاپلیجه‌لردن ذره‌قدر
نده دخی اکلایه‌مدق بالعکس زیان کوردك رأی معامانه‌لرینه مراجعت ایدرز هرنه‌صورت
سویب ایدیلورسه اول‌وجهله حرکت ایلرز » . دیملری‌اوزرینه حکیم مومی الیه‌رجته‌لرینی
لر تفتیشدن چوردکده بونلرك حقنده قاپلیجه‌نك صورت مضره‌ده تأثیر ایلمسنك سبب
حکمتی « ادویهٔ زیبقیه‌نك » یعنی جیوه‌لی علاجلرك کوکرتلی صولر ایله سؤ امتزاجی‌وعلی‌
لخصـوص قاپلیجه حرارتنك بوکبی کیمسه‌لر حقنده عدم موافقتی اولدیغی ، قاپلیجه‌لرك
اساً برمضرت ومحذوری اولمدیغی ، مضرت واقعه‌نك قاپلیجه‌لری فنا صورتده استعما ـ
ن نشأت ایلدیکی اکلاشلمشدر .

همان هرشی یولنده قوللانیلورسه فائده، یولنده قوللانلمزسه ضرر اولور .

مثلا جمله‌نك‌ایشتدیکی‌اوزره « ایدروپاتی » *Hydropathic* یعنی« تداوی‌ٔبالماء »اصولنجه
ده صو ایله نیجه کیمسه‌لرك‌سنه‌لرجه‌مضطرب‌اولدقلری علتلردن رهایاب‌اولدقلری مشهوددر
لك‌که اصول استعمالك فوائد عظیمه‌سی درکار واشـکاردر کذلك آللوپاتی *Allopathic*
ی « تداوی بالضد ، اصولنجه مثلا برعلاجك اعطاسـندن خسته‌لق اشـتداد ایتدیکی
خسته مأیوس قالدیغی حالده ینه بعینه اول علاجی بشقه براصـولده الان برخسته‌نك کاملا
ایاب اولدیغی کوریلوب ایشیدلمش حقایقدندر .

دیمك‌که ایشك ینه اصول استعمالده اولدیغی اکلاشیلیور .

بعض اولورکه فرنکی خسته‌لغندن قورتلمق ایچون سنه‌لرجه جیوه‌لی دوالر استعمال
وب خسته ایولشمدیکی حالده ینه جیوالی اولمق اوزره‌دوای مذکورك صورتی دکشد ـ
یلنجه مزمن داء افرنجی زائل اولور .

ینه تکرار ایدرزکه اصول استعمالده پك چوق فرق وفائده واردر .

مارالعرض اصولده استعمال اولنان عادی صودن استفادهٔ عظیمه قابل اولنجه ارتق
نده بولندیغمز بروسه قاپلیجه‌لری مثللو حرارتی ذاتی وطبیعی ، وتبخر ایدن غازلری‌یعنی
زات هوائیه‌سی غایت شـفالی وتأثیرات کیمیائیه‌لری جهتلریله اوروپانك ممدوح ونامدار
لنان (غاستن) (تبلیبج) (سایل)و (مهادیا) قاپلیجه‌لریله هم قیمت دکل انلردن‌اعلا
لدقلرندن اصولنجه استعماللرندن فوق‌العاده محسنات وموفقیاته نائل اولنه‌جغی قاپلیجه‌لر
یه‌سنده باذن‌اه شفایاب اولنلرك حد واحصادن برتر اولملریله مثبتدر .

اوزاقدن اثبات ارامغه‌نه‌حاجت بروسه قاپلیجه‌لرینك صولرینی‌تحلیل ایلیان(برنار)دخی
بقهٔ قرنیه‌دن (کوز دریسندن) بدأ ایلمش قرحه (جراحت) ایله برابر نزله‌وی وریح

طیارلی برکوز اغریسندن بش ماه قدر علی‌الدوام متألم اولمش ایکن قاپلیجه‌لره همان یک
کون قدر دوام ایتمك سببیله برؤ تام بوله‌رق قاپلیجه‌لردن ممنون ومستفید قالمشدر .

قاپلیجه‌نك میاه معدنیه‌سی هرنه درلو تغییرات عضویه اولورسه اولسون یاکاملاً شف
ایدر یاهیچ اولمزسه ترقی وازدیادینه‌مانع اولور . قلبی فرح‌طوتمغله برابر هیچ علل مزمنه‌یوق
قاپلیجه‌لر سایه‌سنده زائل‌اولمسون . یقین وقتلره قدر قاپلیجه‌لر بنالرینك میاه معدنیه‌لر
قیمت معنویه‌لریله متناسب اولمدقلری کورلمکده ایدی . یعنی قاپلیجه صولرندن آ
استفاده بنالرینك عدم انتظام وتحفظدن طولایی تناقص وبعضاً بسبتون غائب اولورد
الحق بوکون بروسه قاپلوجه‌لری تعمیر وترمیم اولنمش وهله اسکی قاپلیجه تجدید او
دنیله بیله‌جك درجه‌ده توسیع واصلاح ایدلمشدر .

قاپلوجه‌لره دائر بعض معلومات مفیده ووصایای نافعه :

۱ . — هر قاپلیجه‌نك تحلیلات کیمیویه‌سی ایله خواص ومنافعی وقنغی علتلره ف
بخش اولدقلری : ومواد تاریخیه‌سی .

۲ . — خستکانه رعایتی اهم والزم اولان برطاقم وصایای عمومیه ؛

۳ . — قاپلیجه‌نك درجهٔ حرارتی ؛ مدت استعمالی هانکی اوقات ومواسمده
نافع اولدیغی ، کونده قاچ کره سنه‌ده قاچ دفعه کیریله‌جکی .

٤ . — اثنای تداویده التزام قلنه‌جق اصول صحیه وپرهیزك نصل اوله‌جغی .

بروسه‌ده موجود قاپلیجه‌لرك باشلیجه‌لری یکرمی قدردر . وسعت وجسامت
جهتلریله سائرلرندن فرق اولنور .

منبع صولرینه نظراً عددوبره‌جك اولورسه‌ق بروسه قاپلیجه‌لری درده‌ایلر. بو درد
ایکیسی کبریتی صولر ، دیکر ایکیسی غیر متفرق میاه حارهٔ طبیعیه‌در .

برنجی طاقم یعنی کوکرتلی صولری حاوی اولنلر :

۱ — یکی قاپلیجه وقینارجه .

۲ — بیوك وکوچك کوکرتلیدر .

ایکنجی طاقم دخی :

۱ — اسکی قاپلوجه وچکرکه حماملرینی بسلیان قایناق .

۲ — قره مصطفی در .

دیمك‌که بروسه‌ده قاپلوجه‌لرك انجق‌درت منبعی واردر . ۱ ـ قره مصطفی‌یه صو و

ع . — ٢ — كوكردی حاوی یکی قاپلوجه ایله قاینارجه‌یه صو ویرن منبع . — ٣ — كوكرتلی قاپلوجه‌یه صو ویرن منبع . — ٤ — چكركه قاپلوجه‌لرینه صوویرن منبعدر .
چلیكلی اسكی قاپلوجه ایله كوكردی حاوی یكی قاپلوجه بنالری فوق‌العاده بیوك ومنتظم یغندن وسكز مترو قطرنده ودروننه قدمه ایله اینیلور بربچق مترویه قریب عمقده حوضلری واردر .
بروسه‌یه كلمامش اولان بركمسه اشبو قاپلوجه‌لری ذهننده تجسم ایتدیرمك ایچون استانبول لری كبی برحمامی تصور ایلیوب فقط حماملرك وسطده بولنان اك بیوك قبه‌لری التنده ن سد یعنی كوبك طاشی یرینه برصیجاق صو حوضی فرض ایلملیدر .
اشبو قاپلوجه‌لرك حماملردن فرقی برده اچیلوب قپانور موصلقلر یرینه دائمی اقاروا‌صلا ز وطورماز چشمه‌لر موجود اولمسیدر .
اشبو دائمی بول بول اقان صولر ایله بیوك طولی صوحوضی حمامك صیجاق صوبخاری ایصنمسنه باعث اولور .
بیوك قاپلوجه‌لر اوچ طاقم بنایی حاویدر : اولا صویونوب كیینمكه مخصوص اولان ه‌درکه اسمنه جامكان دینور . ومیدان داخلیسی وسطنده مكمل بر صغوق صوحوضی مزیندر .
ثانیاً اصل صیجاق حمامه كیرمزدن مقدم نه‌یك صیجاق ونه‌ده‌یك صغوق اولان (خارجی) میدركه بوراده حولیلر صاریلور وچیقاریلور ، بردنبره صیجاغه و یاخود صغوغه امسی حكمتنه مبنیدر .
ثالثا اصل حمامك داخلیدركه دروننده یالكز برپشتمال ایله بولنیلور .
كوكوردی حاوی اولان یكی قاپلوجه ایله كوكورتلی قاپلوجه‌لرنده (بغولتی) نامیله بر ، صیجاق محللر بولنوركه صرف خستكانك استفاده‌سنه یرار .
ارككلر ایچون كیریله‌جك قاپلوجه هركون موجود اولدیغی كبی قادینلر ایچون دخی ور .
اهالینك كیرمسنی فوق‌العاده ارزو ایلدیكی قاپلوجه‌لر : یكی قاپلوجه — اسكی قاپلوجه رتلی — قره مصطفی‌ در .
یكی قاپلوجه بازارایرتسی كونی قادینلره تخصیص ایدیلور ایام سائره‌ده قادینلر عینی وبی حاوی اولان قینارجه ایله اكتفا ایدر . اشبو قینارجه دائمی صورتده قادینلره بص قلنمشدر .

اسکی قاپلوجه چهارشنبه کونلری قادینلره تخصیص ایدیلور . سائر کونلرده قادینلر
عین‌صویی حاوی اولان (ارمودلی) قاپلوجه‌سیله اکتفا ایدر .

چهارشنبه کونی یکی قاپلوجه‌یه کیرمك شدت ارزوسنه مالك اولان برخسته دخی
قادینلردن منحل قلان ارمودلی‌یه کیرمکله اکتفا ایلر .

کوکرتلی نام قاپلوجه دخی پنجشنبه کونی قادینلره مخصوصدر .

قره مصطفی نام قاپلوجه چهارشنبه کونی قادینلره آچیقدر . همان هر قاپلوجه بالاد
دخی بیان اولندیغی وجهله اوچ قسمه منقسم بولنور : جامکان ـ صغوقلق وداخل حمام
جامکاندن کیریلنجه صغوقلق بولنور . صغوقلق دینلان قسم داخل حمام ایله جامکان بیننـ
وسط متناسب برصیجاقلقده بولندیغندن داخلنده بولنانلره تنفسخانه مقامنده اولدیغی کبی
بعدالاستحمام چیقمه‌لری صارنمغه مخصوص محلدر .

قره مصطفی قاپلوجه‌سی

بوایلیجه‌نك یوزی کشیش طاغنه وجنوبه ناظردر. مدانیه‌دن بروسه‌یه کیدن شوسه‌نك
صول کنارنده واوزرنده . وشمندوفرك صاغ طرفنده‌در . حمامك ایچی کوچك ایسه‌د
غایت تمیزدر .

بوایلیجه‌یه‌کلان صیجاق‌صو شرق طرفندن حمام دیوارینك برقاچ خطوه ایلروسنده‌در
اوستی آچیق برحوضه ایکی مختلف مجرادن دوکیلور .

صغوق صویه مخصوص اولان مجراجامکان اورته‌سنده بیوك برفسقیه‌لی حوضه دوکلد
کدنصکره‌صیجاق صویی تعدیله‌کیدر . صغوق صویك منبعی یانغجیلر پیکاری اولدیغی‌سویلنیو
ایسه‌ده صیجاق صویك منبعی بیلن یوقدر .

صغوق صو قاتلمامش ومنبعدن النمش اولان قره مصطفی قاپلیجه‌سنك درجهٔ حرارتی

درجهٔ حرارت ٥٧ سانتیغراد ؛ ثقلت اضافیه ١,٠٠٠٤٣

برلیتره صویك حاوی‌اولدیغی مواد :

غرام		غرام	
٤٩٠	حامض فحم	٧٧٢	کبریتیت مغنزی
٤١٦	تانی قاربونیت کلس	٨٥	« کلس
٣٤٥	قلور سودیوم	٥٠	« سیلیس
٥٩١	کبریتیت سود		
١٨٤٢		٩٠٧	

٢٧٤٩ یکون

برمقدار مواد عضویه دخی واردر .

كوريليوركه بوقاپلوجه‌نك صوبی عادی صولره‌يك مشابه‌در، يعنی غايت آز مواد معدنيه‌يی حاويدر. بوصويه اهالی براقلغندن طولايی (كموش صوبی) ديرلر ايسه‌ده درونده كموش معدنی يوقدر . ايچيلان صولر كبی رنكسز رايحه‌سز، لذتسز اولديغندن صغوق ايكن ذخی قابل شربدر .

☆ چكركه‌ده كائن اسكی قاپلوجه ☆

درجهٔ حرارتی : ٤٨ سانتيغراد
ثقلت اضافيه‌سی : ١٠٠٠٤٨

برلتره صوبك ايچنده بولنان مواد :

غرام	
٧٤٥	حامض فحم
١٠٥٥	ثانی قاربونيت كلس
٥٨٦	« « سود
٠١٧	حمض اول حديد
٠٢٥	قلور صو ديوم (عادی طوز)
٠٣٥	كبريتيت سود
٠٢٥	مغنزی
٠٠٨	كلس
١٥٠	سيليس
٣٦٥	

— يكی قاپليجه ايله قاينارجه قاپليجه‌لرينك صولرينك تحليلی . —

٨٦ درجهٔ حرارت : سانتيغراد
ثقلت اضافيه‌سی : ١٠٠٠٨٦

برليترده بولنان مواد :

غرام	
٠٠٢٢ .	حامض كبريت ماء
١٤٦٥ .	حامض فحم
	آزوت آثاری
٢٧٨٥ .	ثانی قاربونيت كلس

۰۰۰۶	.	حدید
۱۴۸۰	.	سودیوم
۰۱۹۰	.	پوتاسیوم
۰۶۸۰	.	مغنزی
۲۷۴۴	:	کبریتیت سود
۸۲۵۵	.	آلومین
۰۵۳۰	.	قالسیوم
۰۱۴۷	.	سیلیس
۰۵۷۵	.	مواد عضویه
۱۰۴۸		

— اسکی قاپلیجه —

چکرکه قریه‌سنده بولنان تکمیل قاپلیجه وحماملرك صولری برصودن عبارتدر. بروسه وچکرکه‌نك جهت غربیه‌سنده کائن «قاباق» طاغنك نهایت اتکندن نبعان ایدر. قویو کبی برحوض ایچنه دوکیلور. صویی غایت بولدر. برکنیش کونك ایله تقسیم تعبیر اولنان محله کتورلمشدر. بوقاپلیجه صوینك غازلری آز ایسه‌ده منبعی اولان قویونك آغزیده ایوجه مسدود اولدیغندن غازینی غائب ایتمز. بو غازك کرکی کبی تأثیری حس اولنور.

اسکی قاپلیجه‌نك صویی منبعنده ۳۶ درجه اولوب داخانه کلنجه‌یه قدر ۳۴ الی ۳۵ درجه‌ده قالور.

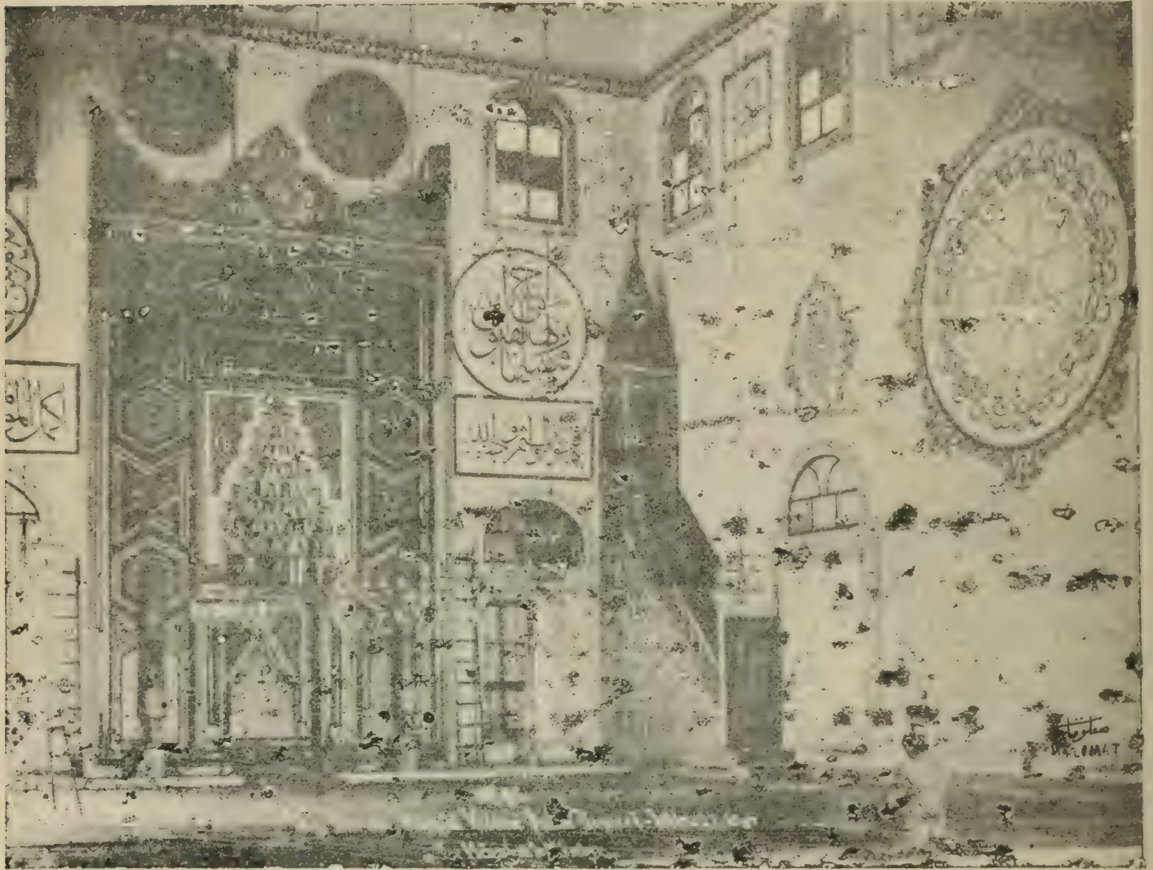
بوقاپلیجه صویی رنکسز رایحه‌سز، لذتسز فقط اصل منبعندن ایچیلورسه یاغمسی‌در. براز طورونجه سطحنده برزار پیدا اولور.

— اسکی قاپلیجه‌نك محسناتی —

قاپلیجه‌نك صویی امراض جلدیه‌یه، علل مفاصله، بدن وکوکس بوشاقلرنده بولنان کافهٔ الات واعضا عللرینه، خاصةً رحمه، وملاصق اعضایه عارض امراضه؛ وجهاز اعصاب حجرویه‌نك اختلالندن نشأت ایتمه علل عصبیه‌یه حسن تأثیری پك ظاهر وآشکاردر. ازجمله کبد وطحال وغدهٔ لمفائیه التهابلرینه وسائر حالات مرضیه‌لرینه؛ وشرایین واوردهٔ

لمفائیه و مجاری صفر اویه‌نك التهابنده ظهور ایدن رخاوته واوعیهٔ مذکوره‌دن هر برینك حاوی اولدیغی مایع مخصوصه زیاده غلظت کلمکله جریان ودورانلرینه عارض اولان رکود وبطائته پك نافعدر . داء المراقه واختناق رحمه مبتلا اولانلره دخی پك فائده‌لی اولدیغی کورلیور . بوقابلیجه مثانه‌نك اوجاع اختلاجیه‌لرینی اکثریا کلیاً ازاله ایلر . اسپاسموس وباصوردن نشأت ایله حبس بول عارضه‌سنه ، اعضاء تناسلیه‌نك بالجمله امراضنه دوای مؤثر اوله‌رق افعال طبیعیه‌سنی اعاده‌یه خدمت ایلر . نسوانك عادت وقتلرنده دوچار اوله بیله‌جکلری

ییلدیرم بایزید جامع شریفنك داخلی

همان بالجمله امراض واوجاعه شفا بخش اولور . علی الخصوص عادت وقتلرندن طولایی عقیم قالمق قصورینه دوچار اولمش قادینلره نافع اولوب پك چوق عقیم قادینلرك بوقابلیجه‌نك بخش ایلدیکی عافیت سایه‌سنده دنیایه چوجق کتوردکلری کورلمشدر . کذلك رحمده ومبیضینده ظهور ایدن طبایعی مختلف هردرلو اورامك نشو ونمالرینه مانع اولدیغی یاخود هیچ اولمزسه عدم ترقیسنه خدمت ایلدیکی مشهوددر .

اغشاء مخاطئ رحمك تخرشات مزمنه‌سی یاخود رخاوتندن حادث اولمسیله طمث وجریان

مخاط عارضه‌لرینك وبوعوارض ایله برابر بولنان عضلات ضعفنك اشبو قاپلیجه‌لره دوام سایه‌سنده محو وزائل اولدقلری واردر . بطنلری صغوغك تأثیریله مزمن اسهاله ودائمی الظهور صانجی‌یه مبتلا اولانلرك وبل ایله مناسبت ، اشتراك وتعلقی اولان اعضاده تخرش ورخاوت یاخود سده وقوعی سببیله حادث اولمش بل اغریلرینك وباصور اوجاغنك برطرف اولدقلری چوق دفعه کورولمشدر، کذلك برعلت سببیله یاخود زیاده‌جه استعمالی جهتیله الت ذکورتنه ضعف وسست اندام‌لق کلمش کمسه‌لرك بوقاپلیجه‌لر خاصه‌سیله حالت قدیمه‌لرینه رجوع ایله قوت تناسلیه‌سنك عودت ایلدیکی والات هضمیه‌یه قوت ومتانت ویروب وفعل امتصاصی یعنی فوهاتی داخل امعایه مفتوح اولمغله طعامك امعاده واقع هضم ثانیلرنده منفصل اولوب کیلوس تعبیر اولنان مادهٔ مغدیه‌یی مصی ایدرك دم وریدی صورتنه استحاله ایتدیرن اوعیهٔ مصاصه نام عروق مخصوصه‌نك افعالنه اعطای تقویت وافرازات وافراغات فعللرینی دخی تنظیم وقوای عضلاتی تزیید ایلدیکی واصول اشاره متانت ویره‌رك سقوطندن منع ایله نشو ونمالرینه باعث اولدیغی دفعاتله کورلمشدر .

چکرکه‌ده بولنان سائر قاپلیجه‌لر

بویی کوزل . — وانی — چکرکه — یکی خان .

بونلردن بشقه همان هر خانه‌ده بر خصوصی قاپلیجه موجود اولدیغندن ودرجهٔ منافعجه اسکی قاپلیجه‌دن ذره قدر فرقلی بولنمدیغندن علی‌الخصوص قادینلرك تداویسی خصوصنده دها انفع واسهلدر .

— قره مصطفی قاپلیجه‌سنك محسناتی —

ترکیبات کیمیائیه‌یه ـ باقلیجه عادی قویوصویندن فرق اولنمیان قاپلیجه‌لر صولرندن وهلهٔ اولاده هیچ برفائده حاصل اولمیه‌جغی خاطره کلورسه‌ده بحکمة‌اله تعالی کرك بروسه وکرك اوروپا قاپلیجه‌لرندن بالتجربه پك چوق فائده‌لر کورلمکده‌در .

کویاکه بونلر سونه‌جك اولان حیات بشری حرارت غریزیهٔ کرهٔ ارض ایله امداد ایدرك تکرار اشعال ایلمکده‌درلر .

بونلردن بریده قره مصطفی نام قاپلیجه‌در . بوراسی غاستین ایلیجه‌لرینه مشابهدر . قره مصطفی‌یه مراجعت ایدلمسی لازم کلان علل واسقام بونلردر :

۱— کرك اعضاء ظاهره‌یه وکرك اعضاء باطنه‌یه ریح طیار استیلاسنده وخصوصا رأس ووجهه ومفاصله وصدره عارض اولان ریح طیارلرده ازان جمله اوجاع صدریه وریح طیاردن

نشأت ایتمه ذات‌الجنب مزمنه وکذا عصبی اولان وجعلرده یعنی سببی مأکولات ومشروبات اولمیوب فقط قولون نام معایه متعلق اولان سکیرلرك حسلرندن نشأت‌ایدن وجعلره .

٢ — ثانیاً نقریسی قدیم وخصوصا اول نقریس شدیدکه ، علیلك قوای‌هضمیه‌سی وقوای اغتدائیه‌سی کلیاً زائل وباطل اولمش یاخود دیکر علت وافراط جماع واکدار غموم سببلریله قوت بدنیه بردرجه‌یه قدر فناپذیر اولدیغی حالت مرضیه‌یه .

٣— ثالثاً ریح طیار یاخود مزمن وقدیم نقریس سببیله پیدا اولان حاصلات مرضیه یعنی اطراف مفاصلده واقع رباطات الیافیه واغشیهٔ سرومیه‌نك امتلا وانتفاقلری واورام سفید وجسامت مفاصل ورخاوت بدن واطرافك یعنی قوللرك وبجاقلرك خفیفجه اولان فلج علتلرینه .

٤— رابعاً اخشاء بطنیه‌نك کرك نسجلرنده وکرك افعالنده ظهور ایدن فساد وتغیرکه - سببی زوائد لحمیه تنبیدر - یعنی اعضاء مذکوره‌ده، یاره‌لرده واقع ناصورماده‌سی‌مثللو غیر طبیعی ذوائد لحمیه ظهورنده (نته‌کیم اسباب ظاهره‌سی نامعلوم اولان فساد هضم ونقصان نمودن وافرازات وافراغاتك انتظامسزلغی ومراق علتلری اکثریا بوندن نشأت ایدر .)

٥ -- الات تناسل واعضای بولك ضعف‌وفتور حاللرنده که، افراط جماعدن‌تحدث‌ایدن سست انداماق وعضلهٔ معصرهٔ احلیلك ضعف وعطالتی یاخود اسپاسموسی سببیله حادث اولان ضعفیت وشدید احتباس بول عارضه‌لری ودرون مثانه‌یی ستر ایدن غشاء مخاطینك غلظتی یاخود بالعموم طریق بولی ستر ایدن غشاء مخاطینك التهابلرندن پیدا اولمه قدیم وحادث بل صغوقلقلرینه .

٦—سادساً طائفهٔ نسایه مخصوص اعضاء تناسل علتلریدرکه،التهاب رحم وانك‌فروعاتی وکذا احتناق رحم وصعوبت سیلان، طمث علتلرندن یعنی‌عادات شهریه‌لرینی صعوبتله کورملرندن عبارت اولان علتلره .

٧— سابعاً مداولهٔ ذهن واعمال فکر سببیله یاخود حزن وکدر ودرد وعلل‌ویاخود افراط‌ذوق وصفاسببلریله وقتسز اختیارلمش‌اولانلره نافع وشفابخشادروتأثیرنده شبهه‌یوقدر.

بوقاپلیجه‌نك خارجاً استعمالی مجرب‌التأثیر اولوب بوخصوصده اوروپانك بعض‌ایلیجه‌لرینه مشابهتی مثبتدر . فقط داخلاً استعمال اولنمامليدر .

— بیوك کوکرتلی —

بیوك کوکورتلینك بناسی قدیمدر . طرز بناسنك هیئت عمومیه‌سندن معمارلغك

ایلرولمدیکی زمانلرده‌تأسیس اولندیغی‌اکلاشیلور . مع‌مافیه جامکانی‌واسع وسطنده‌برسلسبیلی حاوی‌در . جامکانی قیش کونلری ایچون سائر قاپلیجه‌لردن دهاصیاقجه‌در . صغوقلی‌اولدقجه میدانلی‌در . صغوق لغنك درجۀ حرارتی ۲۵ درجه‌در . انکچوندرکه ، خسته‌لرك بانیو فوچیلری بورایه‌ترتیب اولنمقده‌در . داخل حمامك‌حرارتی ۲٦ دن ۳۰ درجه‌یه قدرتبدل ایده‌بیلور . بوقاپلیجه ایچنده بولنان بغولق حلوت ماء کبریتك ابخرۀ متکاثفه‌سیله طولودر؛ درجۀ حرارتی ۳۰ ایله ۳۵ درجه اراسنده‌در . بنابرین بوکلحنده ایکی اوچ دقیقه‌دن زیاده طورمق ممکن دکلدر .

— کوچك کوکرتلی —

بونك دخی بغولغی اولوب ، مع عائله اقامت ایچونده دائره‌لری واردر .

— کوکرتلی قاپلیجه‌سنك منبعی —

بیوك وکوچك کوکرتلیلر میانندن ودیوارله محدود کللی بریردن کوکرتلی صولری چیقار ، بیلك قالینلغنده اقار ؛ بردقیقه‌ده اللی قیه قدر صوکلیر . رائحه‌سی کوکورت رائحه‌سیدر . منبع مذکوردن ایکی قوله آیریلوب بری بیوك دیکری‌کوچك‌کوکورتلی‌یه کیدر . منبع مذکوره متصل برصغوق صومنبعی دخی واردر . بوصوصیجاق‌صویی تعدیله خدمت ایدر .

اشبو قاپلیجه‌لر صویی منبعنده ایکن براق وصافدر . صغورسه صاریسی اولور .

— کوکورتلی قاپلیجه‌لرینك محسناتی —

بوقاپلیجه‌لرده بولنان میاه کبریتیه بك مؤثر وغایت نافع اوله‌رق درکار اولان شهرتی وعلی‌الخصوص مایس آینده استشفا ایچون کلان خستکاندن شفایاب اولانلرك کثرتی‌حسبیله اوروپانك مشهور قاپلیجه‌لرینه هرحالده ترجیح‌اولونه بیلیر . چونکه حاوی اولدیغی‌اجزای غریبه‌سی یکدیکریله اولوجهله امتزاج ایلمشدرکه،هم داخلاً یعنی ایچیله‌رك وهم‌ده خارجاً یعنی کیریله‌رك استعمال اولنه بیلور بوخاصه اکثریا بولنمیان برخاصه‌در .

ایمدی ، اشبو کوکورتلی قاپلیجه‌سنك دواسی شودرکه ، افعال بدنیه‌دن تمثل فعلی ایله اعضاء غشائیه‌یه نافذ اولدقده اول عضوك اجزاسی میاننده اولان تمسکلرینه اصلا خلل کتورمیه‌رك سؤ حالنی ازاله وتعدیل ایلر .

داخلاً آز مقدارده استعمالی یاخود خارجدن جلد اوزرینه هرنه صورتله اولورسه اولسون الصاق اولندقده طریق هضمی ستر ایدن غشای مخاطی اوزرینه یواش یواش تأثیر

ایدرك افرازاتنی تکثیر ایتمکله صیق صیق اسهال ویرر . وبوطریق ایله سؤ حالنی اصلاح ایدر . وکذا الات تنفسیه‌نك مجرالرینی ستر ایدن اغشیهٔ مخاطیه اوزرلرینه دخی بووجهله تأثیر ایدرك اکثر علتلرینی دفع وازاله ایدر . بوندن بشقه غده‌لرده واقع سده‌لری اچار وغلظت غشاء مخاطی‌یی ترقیق ایلر . دم وریدینك یعنی تناول ایلدیکمز اغذیه‌دن حاصل اولمش وهنوز رئه‌ده تربیه اولمامش قاره قانك الت مذکورده هوانك مولدالحموضه‌سیله امتزاجنه یاردم ایتمسیدر .

سلطان اورخان جامع شریفی

جلد انسانی دخی بوصولرله فوق‌العاده استفاده ایدر . استعمال ایدنلرك ترلرینك قوقمسی بوکا دلیلدر .

بوصولر سایه‌سنده پك چوق علل جلدیه‌نك مندفع اولدیغی جمله‌نك معلومیدر . حاصلی قانه ، باصورلره وعلل رحمیه‌یه‌ده تأثیری اولدیغی کبی اعصابی یوریمکله لفافهٔ عصبیه اطلاق اولنان غشاء رقیق واغشیهٔ الیافیه واوتار عریضه اشبو صولرك تأثیرینه مقاومت ایده‌مزلر ،

شویله که، اغشیهٔ مذکوره‌نك التهابات مزمنه‌وامتلا آت قدیمه‌سی مدت قلیله‌ده‌زائل ومندفع اولور.

ایمدی کوکورتلی قاپلیجه‌لری بروجه آتی علتلر حقنده واجب الاستعمالدر :

سطح جلدده ظهور ایدن چیچك وقزامق وسائر خرده چبانلر سببیله معده‌وامعانك تخرشات مزمنه‌سی وکذلك چوق جیوه‌لی علاجلر استعمالندن یاخود افراط عیش ونوشدن یاغلی اطعمه اکل وتناولنه مداومت سببیله حادث اولمش هردرلو عفونت معده والتهاب امعا علتلری وکبد وطحال وسائر غدوی التلرك ووریدلرك سده و انتفاخلری وبعض معدنی بخارلر تنفس واستنشاقیله نشأت ایتمش اولان ویاخود مقدماً دفع وزائل اولمش علل جلدیهٔ مزمنه‌نك ونزله‌لی بل صغوقلرینك یکیدن ظهوری سببیله حادث اولان علتلر ، مثانه‌واحلیلك التهابات مزمنه‌لرنده‌که، نوازل یاخود بل صغوقلغی ویاخود طوزلی بلغم طبیعتلی اولان امراضده،

بالعموم علل مزمنهٔ جلدیه یعنی جرب وسعفه، طوزلی بالغام وسراجه شیشلری ویاره‌لری ،

مفاصلده واتلر اره‌سنده بولنوب اوتار عریضه تسمیه اولنان اینجه دریلرده وحواس خمس‌ده ظهور ایدن نقریسلرده وباصورلرده .

کرك برعضوده ثابت ومستقر وکرك برندن دیکرینه انتقال ایدن ریح طیارلرده وریح طیاردن حادث اولان ال ویوز چارپلمه‌سی کبی وجعلی وکذا کوز آغریلرنده‌کی ریح طیار سببیله حادث اولمش اولان حالانك کوکردلی صولریله شفایاب اولدقلری مجربدر .

هرقنغی نسجده ظهور ایدرسه ایتسون علی الاطلاق سراجه علتنده مثلا نسج جلدده ظهور ایدن سراجه‌لی طوزلی بالغاملر وغده‌لرده یعنی بز وچیقن تعبیر اولنان عضولرده حادث اولان سراجه یاره‌لری وسده‌لری وانتفاخلری ونسج عظمده وقوعبولان انحناء عمود فقری یعنی بل کموکینك خلاف طبیعت اکلمسندن عبارت اولان علتله بعض اجزاء معدنیه تناول واستعمالی سببیله مثلا باقر وصیجان اوتی دیمکله معروف اولان سم تناولیله وقوع بولان تسممات عوارضنده یعنی غشاء مخاطی‌ده ظهور ایدن بیاض طالارده وکذا سبب مذکوردن منبعث قرحه‌لرده وجیوه‌لی علاجلر استعمالندن تحدث ایتمه سست اندامل عارضه‌سنده اشبو کوکرتلی قاپلیجه‌سی کبی سریع التأثیر بردوا کورلمامشدر .

شویله که ؛ اکرعلل مذکوره جیوه وسائرسمومدن نشأت ایتمش ایسه انلرك اعراضنه قاپلیجه استعمالنده بهمه‌حال براشتداد کلوب بعده کلیاً زائل ومندفع اولورلر . واکراصل منشألری فرنکی علتی ایسه اولوقت امر بالعکس اوله‌رق اشتداد اعراضدن صکره سریعاً زائل اولمیوب بلکه برازمدت دوام ایدر . بوقاپلیجه‌نك هردرلو استعمالی جائز اولمغله خارجاً انصباب وعادتا اغتسال یاخود بانیوکبی ایچنه کیروب اوطورمق صورتلرنده وداخلاً شربت وتنقیه طرزلرنده استعمال اولنه‌بیلور .

فقط اصول تبریدی نقصاندر . چونکه ناچار لاجل التبرید اون بش ساعت قدر آچیقده طوتمغه یاخود صوغوق صوقاته‌رق تعدیلنه احتیاج کوریلیور . شو حالده حرارتی زائل اولدیغی کبی حاوی اولدیغی مواد هوائیه دخی ثابت اولمیوب ضایع اولور .

ایکنجی صورتده ایسه قاپلیجه‌نك صوینی تبرید ایده‌جك مرتبه صغوق صو علاوه‌سی لازمکلیورکه ، بونده‌ده قاپلیجه‌نك تأثیری زائل اولور .

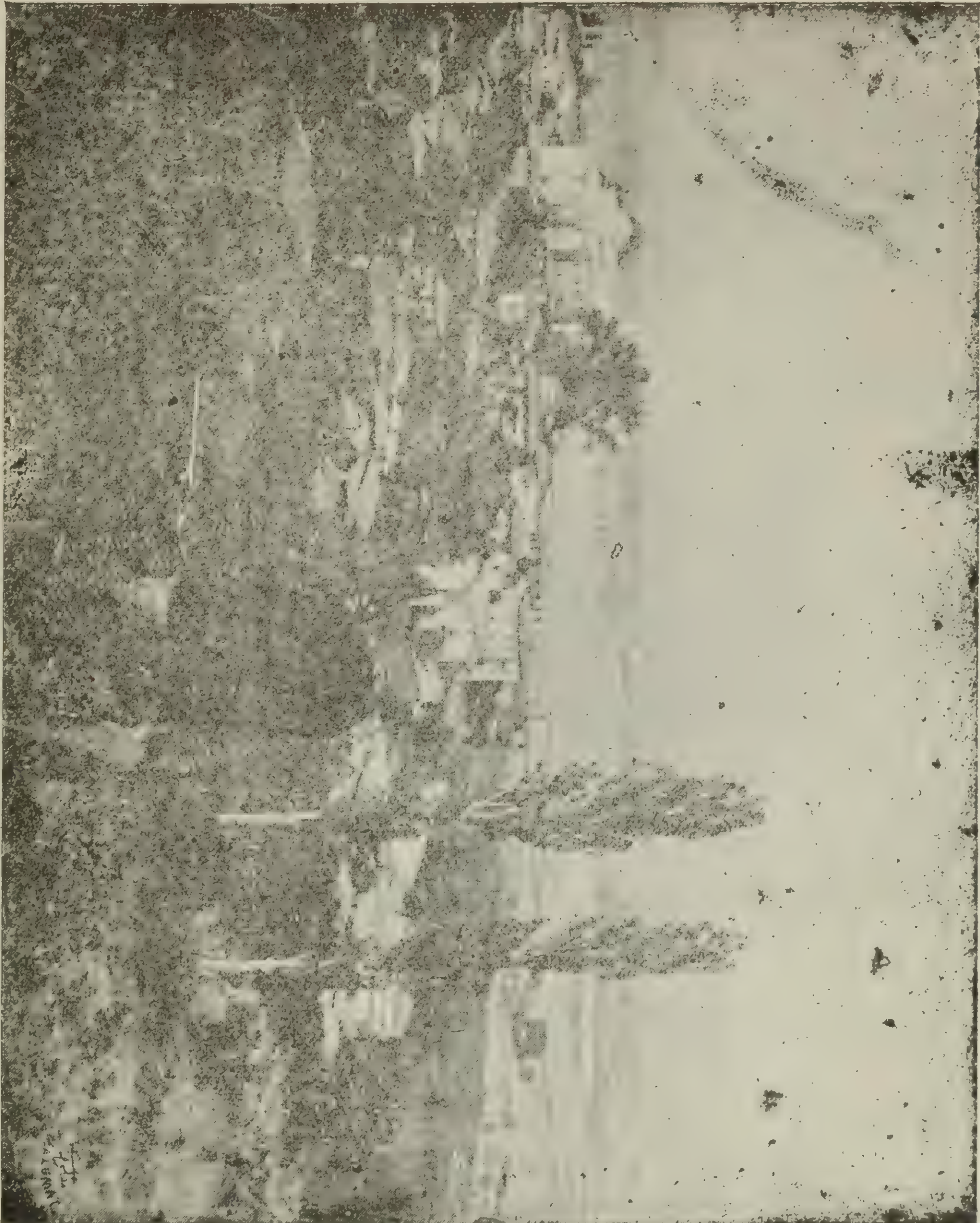
بغولق تعبیر ایلدکاری حلوته‌کلنجه : بورایه کیروب برقاچ دقیقه طورولدیغی حالده عالل قدیمه حقنده پك غریب تأثیری کوریلور . انجق مذکور حلوتك غایت صیجاق اولمسندن ناشی هرمزاجه اویرمز . خصوصا امتلاء دم مخاطره‌سندن قورقان کیمسه‌لر حقنده پك دقت اولنه‌جق ماده‌در . مکرکه عایل اولان کیمسه‌دن پك شدتلی عکس عمل ظهور ایلمسی مطلوب اوله .

مزمن وتداویسی کوچ اولان عللده مطلوب اولدیغی کبی ؛ وبو صورتده عکس عملی تسریع وتزیید ضمننده قاپلیجه صوینك داخلاً دخی استعمالی مطلوب اولدقده بر برستیلی واسطه‌سیله اجرا اولنور ودوکولن صوبك قاپلیجه صویندن صغوق اولماسنه دقت ایدیلور بلکه دها حار ومدتی زیاده اولملی ، وبالکز بانیو صورتنده استعمالنده فائده کورمه‌ین عللده اشبو انصباب یعنی تپه‌دن دوکمه طریقیله دخی استعمالی لازمدر ، تاکه تأثیرلری تزاید ایدوب منفعتلری تکثر ایده . برده قاپلیجه صوینی فوجیلرله اوه کتورمك دخی قابلدر .

صوبك خاصه‌سی زائل اولماق ایچون بغایت محکم قپالو واربل درونده حفظ اولنملی . . .

کلهلم کوکردلی قاپلیجه‌سننك داخلاً اولان استعمالنه : بو طریقله استعمالندن مقصد خارجاً اولان استعمالنك تأثیرینه معاونت ایچوندر . ولکن بعض کره اشارات مخصوصه دلالتیله اخشاء بطنیه عللرنده وکذا کافهٔ اعضانك علل بنیویه‌سنده ومداواته قارشو قویان هردرلو علل مزمنه‌ده داخلاً استعمالی ایجاب ایدر ؛ قالدیکه میاه کبریتیهٔ آلات هاضمه‌یه ضعف ورخاوت ویردیکی جهتله اطبا داخلاً استعمالندن تحاشی ایدرلر . ولکن اعضاء هاضمه‌یه طبیعتی اعتباریله مضر ودشمن اولان (ایدر وژن سولفوره) ماده‌سنك ومواد انحلالیه وعنصر نارك اشبو صولرده موجود حامض فحمی نام ماده ایله امتزاجلری سببیله لایقیله تعدیل اولندقلرندن اکر آتیده اشعار اولنه‌جق بعض احتیاطلره رعایت اولنور ایسه تحاشی اولنان آثار وخیمه ظهوره کلدکدن ماعدا فوق المأمول آثار نافعه‌سی کورلمك مجزوم ومقرردر . . . نته‌کیم تجارب عدیده ایله مجربدر . شوقدر وارکه ، قاپلیجه صوینی منبعندن یاخود بغولق خلوتندن آلوب وحین استعمالنده بالاده ذکر اولندیغی وجهله تبرید وتعدیل اولنمسنه دقت اولنمق کرکدر . بالاده تفصیل اولندیغی اوزره اشبو مشروباً استعمال اولنه‌جق

ماء کبریتی یوزدرهمدن بدأ اولنوب بعده مریضك قوای هضمیه‌سنه نظراً بهرکون یاخود بهرایکی اوچ کونده بر ٢٥ و ٥٠ و ١٠٠ درهم ضم اولنه‌رق مقداری تزیید اولنملی اماحسنه‌یه‌استکراه‌ویرمکه باشلادیغی انده برقاچ کون ترك ایدلملی . بعده ترك اولنان مقدار ایله یکیدن بدأ اولنوب اثری ظهور ایدنجیه قدر دوام اولنملی واستعمالنی متعاقب متصل

چکرکه و خداوندکار جامعنك کورونیشی

سیر وحرکت ایتملی . لکن ضعف بدن سببیله علی‌الدوام سیر وحرکتله مجالی قالماز ایسه برمقدار آرام و برمقدار سیر وتماشا ایله اکتفا اولنملی . وهرتناولك مابینی برچاریك قدر فاصله‌لی اولوب لکن صکره‌کی تناول عقیبنده یارم وبلکه برساعت سیروحرکت لازمدر ، بعده برمقدار قهوه التی آلوب استراحت اقتضا ایدر .

یکی قاپلیجه — یکی قاپلیجه دیمکله مشهور اولان حمام بیوك كوكردلی قاپلیجه‌سندن یکیوز خطوه مسافه‌ده واقع اولوب وسعت وجسامتی وزیاده سخونتی وصوینك بركتی ونظافتی جهتلریله مشهور برقاپلیجه‌در .

اوائل بناسی پك معلوم اولمیوب ، مقدمه‌ده سبق ایتدیکی وجهله ، سلطان سلیمان خان حضرتلرینك لاجل الاستشفاء تشریفلرینه كلنجه‌یه قدر معطل برقاپلیجه ایكن شرفصادر اولان فرمان اوزرینه مجدداً بنا اولنمشدر . وكافهٔ مصارفی وزیر رستم پاشا طرفندن تأدیه اولنمغله الآن «رستم پاشا» قاپلیجه‌سی دخی اطلاق اولنور ، نته‌كیم حمام قپوسی اوزرنده محرر اولان تاریخدن‌ده اكلاشیلیور .

استطراد قبیلندن اوله‌رق ، یکی قاپلیجه‌نك طرز قدیمی حقنده برایکی سوز دها سویلیه‌لم .
یونان قدیم مورخ وواقعه‌نویسلرینك بیان وتصویرلرینه نظراً ، بوقاپلیجه‌نك اسكی حالیله شمدیكی حالی آره‌سنده پك چوق فرق كوریلیور . چونكه ازمنهٔ سالفه‌ده‌كی زینت ولطافتندن اثر قالمامش . اووقتلر زمینی ، دیوار وقبه‌لری موزاییق وچینیلرله مزین وموشح اولدیغی كبی حوضك اطرافنده دخی قرطبه‌ده كائن (الحمراء) سراینده‌كی ارسلانلری تقلیداً اغزلرندن صوفیشقیرر مرمردن معمول متعدد ارسلانلر وارمش ؛ بو ارسلانلرك هپ بر آغزدن صو فیشقیرملرندن متحصل سامعه نواز بر آهنك ده بانیوجیلرك بادیٔ ازدیاد نشئه وسرورلری اولورمش . حتی قاپلیجه‌یه استحمام واستشفاء ایچون كلنلرك مقداری یاننده تنزه وذوق ایچون قوشانلرك عددی اپیجه زیاده ایمش .
بزده حماملر بوندن بیك سنه اول نه ایسه ینه اوحالده‌در ، استحمامك ، محل استحمامك بر چوق شرائطی واردركه بونلره حقیله رعایت ایدلمز ایسه نفعدن زیاده ضرر كوریلور . ایشته بوجمله‌دن اولمق اوزره ، بروسه قاپلیجه‌لرینك‌ده ، حفظ الصحه‌نك تعیین وارائه ایلدیكی قواعد وجهله تنظیم واصلاحلری منافع وسلامت نقطهٔ نظرندن اهم والزمدر .
مذكور قاپلیجه‌نك میاهی كوكردلی قاپلیجه‌سی مثللو زیاده سخونتلی وكركی كی مواد هوائیه‌یی حاوی ایكن جوارنده دیكر برحمام انشا قلنمدیغنه خیلی تأسف اولنور .
زیرا میاه مذكوره بیهوده یره آقیور ...

قینارجه قاپلیجه‌سی غایت طار وكوچك ایكن اشبو بیك اوچیوز اون سنه‌سنده توسیع واعمار ایدلمشدر . یالکز نسایه مخصوص وانلر ایچون كیجه كوندوز اچیقدر .

محظوره — اسكی قاپلیجه‌نك بیوك قبه‌سی جناب خداوندكار غازی طرفندن انشا اولنمش ایدی .

— بوقاپلیجه‌لرك منبعلری —

بوقاپلیجه‌لرك میاهی درت منبعدن اولمق اوزره جمله‌سی برجسیم قیادن چیقار. اسکیدن منبع بردانه ایکن صکره درده آیرلمشدر. هربرندن جریان ایدن صولراون خطوه مسافه‌ده کائن لغمه دوکیلور. هربرینك اتصالنده صغوق صوجریان ایتمکله بربریله اختلاط ایدرك و ٣٥ درجهٔ حرارته کله‌رك کسب اعتدال ایلر. صکره‌ده ایجرویه اقار.

کثرتله کوکرتی حاوی اولان یکی قاپلیجه‌نك حواص طبیعیه‌سی

اشبوقاپلیجه‌نك میاه معدنیه‌سی صاف، براق ورایحه‌سی دخی کذلك ملحی ایسه‌ده آزجق اوتی قوقار. حرارت طبیعیه‌سی هوانك درجهٔ حرارتی ١٤ اولدیغنه نسبتله ٦٥ الی ٦٦ درجه‌در.

« برنارك تحلیلنه کوره ثقلت اضافیه‌سی »

٢،٣٩٥	سولفاد دوسود
١،٤٩٤	سولفات مغنزی یعنی انکلیز طوزی
٠،٩١٨	سولفات دالومین
٠،٩٤٥	عادی طوز
٣،٣٥٢	بی قاربونات دوشو
٠،٥٥٢	ایدروژن سولفوره
١.٥٢٠	حامض قاربون

وبش بغدای قدر دخی قینان طاشی موجوددر.

میاه مذکوره‌نك کیفیات دوائیه‌سنه نقل کلام ایدیلنجه: داخلاً آزمقدارده استعمال اولندیغی صورتده الات هضمده تکون ایدن حموضلری ازاله وبلغمی ترقیق وتلطیف ودم واخلاط سائره‌نك حدت وعفونت ودیکر کیفیات ردیه‌لرینی اصلاح وتعدیل وکبد وطحال وسائر الات غدویه‌نك رباطلرینی تکثیر ایتمکله انلرده وقوعبولان هردرلو سده وتحجراتی تحلیل ایدروبورکلرده ومثانه‌ده تکون ایدن اوفاق طاشلری پارچه‌لیوب دفع وازاله ایلدکدن بشقه یکیدن تکونه دخی مانع اوله‌بیلور ...

برده میاه مذکوره‌نك بروجه اشعار داخلاً استعمالیله ظهوره کلان اثار نافعه‌سی ذکر اولندیغی وجهله علل باطنه‌یه منحصر اولوب علل جلدیه‌یی شامل دکلدر.

بناءبرین جرب وطوزلی بلغم وسائر علل جلدیه‌ده خارجاً استعمال اولنمق یعنی ایجابنه کوره بانیه یاخود انصباب صورتلرنده استعماله محتاجدر.

بو قاپلیجه‌لره مراجعت لازم کله‌جك علتلر بونلردر:

١ — علل امعایعنی باغرصاقلرك عفونت والتهابلری واوجاعلریدرکه علامات ظاهره‌سی

طعامی هضم ایده‌مه‌مك وقارن غورلده‌مق وسورکلی انقباضه اوغرامق یاخود متمادی اسهال چکمك ویاخود براز مدت انقباض وبراز وقت اسهال اوزره اولمق، اکشی ککرمك ومعده‌ده ینار کبی بر حالت حس اولنمق واوجاع معائیه ظهور ایلمکدر . ایشته بونلرك جمله‌سی فقط معده‌نك یاخود معده وباغرصاقلرك وکاه یالکز باغرصاقلرك عفونتلرینه ودیکر فنا حاللرینه دلالت ایتمکله عالل مذکوره‌نك هرقنغی نوعنده اولورسه اولسون اشبو قاپلیجه‌لره مداومتله زیاده فائده کوریله‌جکی بی اشتباهدر .

بروسه‌ده یکی قاپلیجه بازاری ومدانیه طریقی

٢ — اول حناق علتیدرکه، علیلك سسی چیقماز اولسه یاخود قوری اوکسورك ایله برابر اولسه ورئه‌ده نفاحات ظهورینك درجه‌اولاسنده‌که بین الناس ورملك ایلك درجه‌سی دیمکله معروفدر . وکذا ذات الجنب مزمنه‌ده ووجع قلبده ینه بوقاپلیجه‌یه مداومت لازمدر.

٣ — هرنه کونه اولور اولسون حصات مثانه علتلریدر .

٤ — کبدك شول عفونت والتهابیدرکه صفراده زیاده‌سیله غلظت ومراره‌ده یعنی اود کیسه‌سنده تحجر ایتمش مواد صفراویه بولنه وکذا طحالك وپانقره آس نام غده‌نك انتفاخ حاللریدرکه هربری هضمك کونا کون تغیر واختلالندن معلوم اولور .

٥ — وجع نقریسدر باخصوص قدیم ومزمن اوله. وكذا وجع مفاصل وبو علتلردن نشأت ایتمه رخاوت بدن یعنی ال وایاق طوتمزدرجه‌ده اویوشوب كوشه‌مك كه نزولك برنجی درجه‌سی مقامنده‌در.

٦ — ریح طیار اغریلریدر كه، جمله اعضایی استیلا ایدوب قاپلامش اولور.

٧ — جرب یعنی اویوز وطوزلی بلغم وخصوصا اطراف مفاصلده ظهور ایدن طوزلی بلغم كه، اوزری پول پول اولور وهر درلو طوزلی بلغم عارضه‌لریدر.

٨ — هرهانكی عضوده ظهور ایدرسه ایتسون بالعموم سراجه علتیدر.

٩ — افراط اوزره جیوه‌لی علاجلر استعمالی وتناولیله مسموم كیمسه‌لر حقنده دخی اشبو قاپلیجه دوای بی نظیردر.

١٠ — هرهانكی عضوده ظهور ایدرسه ایتسون، بالعموم اوجاع عصبیه یعنی سكیر اغریلریدر. باخصوص شقیقه یعنی یارم باش اغریسی ویوز چارپلملری كبی رأسه مخصوص سكیر آغریلری وكذا عرق النسا ویان وبل آغریلری وهرنه سببدن اولورسه اولسون برعضوه اسپاسموس كلمكله بوزیلوب متشنج اولمسیدر.

مذكور قاپلیجه‌لرك طریق استعمالی بیاننده‌در.

قاپلیجه‌لرله استشفاسی مجرب اولان علتلری بالاده ذكر ایتدك. كلهم طریق استعمالنه: سابق البیان اشبو یكی قاپلیجه‌نك وقینارجه نام دیكر قاپلیجه‌نك طریق استعمالی بعینه كوكوردلی قاپلیجه‌سنده تفصیل اولندیغی اوزره اولمغله، بوخصوصده تكراردن صرف نظر قلنمشدر. شو قدر كه بوقاپلیجه‌لرك صولری زیاده‌سیله صیجاق وغازی یعنی مواد هوائیه‌سی كثیر اولمق جهتیله پاك خاصه‌لو اولدیغندن بیهوده صرف واتلافی تجویز اولنمدیغنه بناءً كوكوردلی قاپلیجه‌سی حقنده ذكر اولنان محاذیرك بونلرده دخی بر طرف ایدلمسی لازمه‌دندر، یعنی بالاده بیان قلندیغی اوزره صو یوللرینك مشكوفیتی سببیله اشبو میاه معدنیه‌نك اكثر خواصی ضایع اولدیغندن بعضلرنده قاپلیجه‌لره كلنجه‌یه قدر بغایت مستور ومحفوظ صو یوللری فرش اولنمق وقاپلیجه صولرینی لاجل التبرید مستقل برخزینه بنا اولنمق ومفروشات ولوازمات سائره برازدها مكمللشدیرلمكله كوچوك اوطه‌لر انشا اولنمق ومخصوصجه بربخار حمامی اعمال قلنمق یعنی اوروپاده اولدیغی مثللو یالكز بغو تأثیریله مداواتی ایجاب ایدن مرضانك اولحمامده مداواتلری ضمننده ماء جاریدن عاری اولوب فقط بخار ماء ایله مملو اولور بیوك خلوت طرزنده آیریجه بناء قلنمق لازمهٔ حالدندر.

— بیکار حمامی نام قاپلیجەنك بیانی —

بوقاپلیجە الحالة هذه خراب وویران اولەرق قرە مصطفی قاپلیجەسندن ایکیوز خطوە مسافەدە واقع بر بوستان درونندەدر . منبعنك وفرت وبركتی ودرجۂ حرارتی وكیفیات سائرەسی جهتیلە قرە مصطفی قاپلیجەسنەیك قریب اولور ، انجق صوینك یك خاصەدار اولمدیغنە یاخود اطراف بروسەدە یك چوق قاپلیجەلر بولندیغنە مبنی چوق وقتدنبرو متروك اولمغلە صولری بیهودە برخراب زارە جریان ایتمكدەدر .

بروسەدە ابدال كوپروسی

— كوز ایازمەسی نام قاپلیجەنك بیانی —

بومحلە كلنجە؛ سرد وبیان اولنان منابعدن ایریجە اولەرق كوكوردلی ایلە یكی قاپلیجە ارەسندە وبونلرە كیدن یول اوزرندە بركوچك منبع دخی واردركە، كوز اغریلری ایچون خارجاً استعمال اولندقدە عظیم تأثیری كورلدیكندن بین الاهالی یك مشهوردر . باخصوص بعض كمسەلر یك تعظیم واحترام ایتمكلە هر سنە یوم معیندە جمعیت اوزرە كلنور .

منبع مذكور مغارە ایچندە اولوب كندویە مخصوص بررایحەسی واردركە ، آسید سولفوریك نام مادەنك رایحەسیدر. لونی منبعندن جریان اثناسندە سیاهە مائل ایسەدە

شیشه ایچنده برمقدار طورد قده صاف وبراق اولور وبرازطعامك هضمنه مداری واردر. وحرارت هوا اونبش درجه‌ده بولندیغی حالده حرارت طبیعیه‌سی اوتوز بردرجه اولوب ثقلت اضافیه‌سی دخی ۱،۱۰۶ یعنی ماء مقطر ثقلتندن تقریباً یوزده برزیاده‌در. اطراف منبع سراپا لطیف وصافی یشیل املاح پارچه‌لریله مستور اولوب شوحال حاوی اولدیغی بعض مواد معدنیه‌دن نشأت ایدر. وعلل عینیه‌ده مشهور اولان خاصه‌سنك اصل ومنشأی دخی اول مواد معدنیه‌در

قاپلیجه‌لر بحثنه بوراده ختام ویرمك اوزره، اوقات استعمالی ودفعات استحمامی حقنده‌ده برقاچ سوز سویلیه‌جکم: پلیجه‌لرك خاصه وتأثیرلری اختلاف اوقات ایله متبدل اولمیوب، بلکه هرزمانده خاصه وتأثیرلری ثابت وپایدار اولدیغنه نظراً هرهانکی موسمده ایستنیلورسه دخول واستعمالی جائزدر. انجق لطافت آب وهوا ونظارت چمنزار وصحرا کبی حظوظات معنویه خاطری ایچون اولسون ایلك وصوك بهارلرده دوام ایتمك خوشدر. حتی قیشین بیله دوامنده محذور یوقدر، چونکه بروسه‌ده فصل شتا پك شدتلی اولمز: شوقدرکه، بویله زمانده قاپلیجه‌دن چیقدقدن صکره کندوبی کوزلجه محافظه ایتمك، قورومق الزمدر.

ایلولدن کانون اول ابتداسنه قدر بروسه‌نك لطافتی بردوام اولدیغندن بومدت ظرفنده دوامی سبب عافیت اولور.

قاپلیجه‌لره کوندوز کیرمك لازمکلیرسه، صباح واقشام وقتلری کیرملی‌در. وبرموسمده الك اشاغی قرق دفعه اولسون کیرمك موجب نفعدر؛ بونکله برابر بعض علتلر واردرکه التمش، سکسان وبلکه طقسان کره کیرمك اقتضا ایدر؛ بونکچون ده بوقاریده سویلدیکمز وجهله متخصص اطبایه مراجعت هرحالده لازمدر.

بروسه‌نك مبانیٔ مقدسه‌سندن الك اسکیسی جنتمکان سلطان اورخان غازی حضرتلری طرف عالیلرندن بنا ایتدیریلان اورخان جامعیدر.

جامعك قپوسنك اوزرنده زورلقله اوقونور شو: «... هذالعمارة الشریفة السلطان الغازی والمجاهدین اورخان بك بن عثمان بك ...» عبارەلر ونهایتنده‌ده «فی سنة اربعین وسبعماء» تاریخی کوزیلیور.

بروسه‌نك الك غلبه‌لق محلنده پازار یرنده، بلدیه دائره‌سنك قارشوسنده کائن اولان بومعبد لطیف اووقت جاری اولان اصول معماری‌یه توفیقاً کاملاً طاش وقرمزی طوغله‌دن معمول اولوب صاچاقلری ده الیوم شهرمزده‌کی مبانیٔ عتیقه‌ده کورلدیکی وجهله طیشاری‌یه طوغرو

مثلثلر تشکیل ایتمك اوزره ینه قرمزی طوغله‌دن یاپلمش، پنجره‌لرك اوزرلری‌ده ینه طوغله‌دن چوریلمش چفته کمرلرله محاط بولنمشدر. ایلك مبانیٔ اسلامیه بیزانس اصول معماریسی اوزره یاپلمش اولدقلرندن اورخان جامع شریفی دخی بوطرزانشایه توفیقاً برمرکز دائره‌سیله صاغلی صوللی جناحلردن متشکل اولمق اوزره یاپلمشدر. قبه‌لری باصیقجه واطرافی پنجره‌لیدر.

قارشوسنده کارقدیم ترك طرزمعماریسی اوزره، کنیش صاچاقلی قرمزی طوغله‌دن معمول کوزل بربلدیه دائره‌سی واردر. بودائره خداوندکار والیٔ اسبقی مرحوم احمد وفیق پاشا طرفندن یاپدیرلمش وبروسه‌نك باشلوجه مبانیسندن بولنمشدر. ایام رسمیه‌ده اجرا ایدیلن مراسم عبودیتکارانه‌نك بودائرنك غایت واسع ومزین اولان صالوننده اجراایدلمسی بروسه‌جه برعادت مستحسنه‌در.

تدقیقات ومشاهداتمزی آثار عتیقه‌یه حصر ایتمه‌مش اولمق اوزره، برازده مملکتك حیات صناعیه وفعالیت معنویه‌سندن بحث ایتمك، بوکتابك تحریرندن کوزه دیلن فائده‌یی اکمال ایده‌جکندن اوجهته‌ده امالهٔ نظر تجسس ایده‌لم. بروسه‌یه کلنلردن پك آزی، اقتصاد محلی‌یی نظردقته آلیورلر، چوغی الك زیاده کوزه‌چارپان مبانی‌یی زیارت وقاپلیجه‌لره اکثریا بلالزوم دوامه ملازمت ایدیورلر. واقعا بونلرده لازم، انجق بونلره نظراً دها مهم نقطه‌لر واردرکه، مختصراً اولسون تدقیقلری هرحالده موجب فوائددر.

بروسه‌یولداشمز محمدسعیدافندی، مسلکنده مقدم، مملکتك ترقیاتنی کورمکله مفتخربرذات اولدیغندن تکلیفلرندن بری‌ده قوزه وایپك فابریقه‌لرینی زیارت ایتمکلکمز اولدی. بناء علیه‌ینه برصباح جامع کبیرك قارشوسنده‌کی قهوه خانه‌لردن برنده برلشدك. اقشامدن یاغان یاغمور اوورطه‌لغه بر سرینلك ویرمش، کونشده برکون اولکنه نظراً شدت وتأثیرینی تعدیل ایلمش ایدی.

هوانك سرینلکی حسبیله، بوقسم جولانمزی یایا اوله‌رق اجرا ایتمکی دها مناسب کوردك: بوفابریقه‌لرك برقسمی شهرك یوقارو طرفنده وجنتمکان سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك بناکرده‌لری اولان فابریقهٔ همایونده مرادیه سمتنده‌در. (۱۲۶۷)

بوفابریقه‌لری یکان یکان طولاشدق، جمله‌سی برفعالیت مخصوصه‌ایله ایشلیور، هله اسلام، خرستیان شهرلی وکویلی فقیر قیز وقادینلرك برمهارت فوق‌العاده ایله ایپکی ایپلك حالنه قویملری ساعتلرجه تماشایه دکر بر منظره‌در. حیات ساعیانه، فعالیت صنعتکارانه‌نك درجه‌سنی بوفابریقه‌لرده کورملی!

حکومت سنیه‌نك حمایه وهممات ترغیبکارانه‌سیله ، ایپکجیلکك بودرجه ترقیسی شایان شکران مخصوصدر . بروسه‌ده‌کی ایپك فابریقه‌لری احتیاجات محلیه‌یه کفایت ایدیورسه‌ده بورالرده استعمال اولنان ماکنه‌لر برقات دها اصلاح ایدیله‌جك اولورسه ، استحصال اولنان نتایجك البت مکمل اوله‌جغی درکاردر . شمدیکی حالده ایپك محصولندن ایدیلن استفادهٔ مادیه‌یه دائر براز معلومات ویره‌لم :

بروسه‌ده قوزه وایپك اعمال ایتمك ایچون بخارله متحرك (٤١) عدد فابریقه موجود اولوب یومیه (٤٠٠٠) کیلو قوری قوزه‌یی ایپکه تحویل ایلر .

برقیه ایپك بش کیلو قوزه‌دن حاصل اولدیغنه نظراً بوفابریقه‌لرده کونده (١٠٠٠) وایام تعطیلیه نظراعتباره آلندیغی حالده سنه‌ده (٤٠,٠٠٠) قیه ایپك استحصال ایدیلور .

هرفابریقه‌ده ـ مانجنیق مقدارینه نظراً ـ (٦٠ ـ ١٠٠) قدر ایشجی بولنمق اوزره عمومنده (٣١٥) عمله ایشلمکده‌درکه ، بونلر هفته‌ده حساب وسطی اوله‌رق (٦٢,٥٠٠) غروش قدر پاره المقده‌درلر . ایشجیلرك یومیه‌لری مهارت واستعدادلرینه کوره ، اوچ غروشدن التی غروشه‌قدر تحول ایدر .

فقیرك بولندیغم (٣١٠) و (٣١١) سنه‌لرنده بروسه‌ده قوزه اخراجاتی وقوعبولمامش ایسه‌ده (٣١٢) سنه‌سنده (٥٥,٩٤٦) کیلوقوری قوزه ممالك اجنبیه‌یه اخراج ایدلمشدر .

مذکور سنه‌لره‌عائد حریرعشرینك واردات وسطیه‌سی (٢,٢١١,٧٠٣) عموم ولایتك (٣,٩٢٤,٤٤١) غروشه بالغ اولمشدر .

عموم ولایتده موجود اولان (٤٣٠٠٠٠) دونم باغچه‌لك اراضینك قسم اعظمی طوتلق و (٦٥٨٠٠٠) دونمی باغلقدر .

بروسه اهالیسی دیکر بعض صنعتلرله دخی اشتغال ایتمکده ایسه‌لرده یکانه منبع ثروت وتجارتلری ایپك منسوجاتیله پاموق‌حاولیلری نسج واعمالنه منحصرکبی اولدیغندن هرشیدن مقدم بومحصولاتك ترقیسیله پاموق منسوجاتنه لازم اولان تیره وایپلکك محلنده استحصالنه صرف مزید غیرت ایتمك اقتضا ایدر .

بروسه‌نك منبع ثروتی ایپکجیلك اولدیغی جهتله اهالی طوت اغاجی یتشدیرمك خصوصنده بیوك برفعالیت کوستریور . اهالینك ترجیحاً دیکدکلری طوت اغاجی داللری کثیر اولان *multicaule* جنسندندر . بونوع طوتك ترجیح ایدلمسی یاپراقلرینك دها مغذی اولمسندندر . طوتجیلر اغاجك یالکز یاپراقلرینی کسمیوب ایکی اوچ متره اوزونلغنه قدر چیقان داللرله

برلکده کیررلر . بوصورتله دالیله برابر کسیلن یاپراقلر صوڭی ، یشـیللکنی غائب ایتمه‌دن بوجکخانه‌یه کتوریلور . بوجکلر بویله‌جه کسیلمش یاپراقلرله دها کوزل تغذی ایدرلر . وحرکت ایده‌بیله‌جك درجه‌یی بولونجه بو داللر اوزرینه طیرمانه‌رق اوراده ایپك یاپمغه باشلارلر .

بروسه جوارنده یدی نوع طوت اغاجی واردر ، دره‌لرك ، چایلرك اطرافی طوت اغاجلریله مستور ومزیندر . بروسه اراضیسی برکانی اولمق حسبیله طوت پك کوزل یتیشور . ایپك محصولاتندن طولایی بروسه‌نك شهرتی بوتون جهانه یایلمشدر . شهرده نسـج

بروسه‌ده طوز پازاری چارشوسی

ایدیلن ظریف قماشلر میاننده (سلیمیه) نامیله چیچکلی برنوع قماش واردرکه ، جنتمکان سلطان سلیم خان زماننده اعمال ایدلمکه باشلاندیغندن بوصورتله تسمیه ایدلمشدر .

مستغنئ کلفۀ بیان اولدیغی اوزره فرانسـه‌ده کائن (لیون) شهری اوته‌دنبری ایپك منسوجاتیله اشتهار ایتمشدر . لیون فابریقه‌لری اوروپانك هرطرفنه قماش اخراج ایتدکلری حالده ممالك شرقیه‌ده اوقدر قماش سوره‌میورلر ایدی . بوحال لیون فابریقه‌طورلرینك ،

باخصوص لیون تجارت اوطه‌سنك نظردقتنی جلب ایتمش اولدیغندن بوخصوصده تدقیقات وتحریاته باشلانمش ونتیجهٔ تدقیقاتده لیونده نسج ایدیلن قماشلرك رنك ونقوشجه شرق ذوق سلیمنه اصلا توافق ایتمدیکی ولیون منسوجاتنك ـ شرقده ـ سورولمه‌مسنك یگانه سببی بونقصان ذوق اولدیغی اکلاشلمش اولدیغندن ، صورت مخصوصه‌ده اجرا ایدیلن تجارب اوزرینه (چبوقلی) تعبیرایدیلن قماشلر نسج واعماله باشلانمشدر .

لیون فابریقه‌لری شرق منقوشـات وتزییناتنی تقلیده باشـلادقلری کوندن اعتباراً معمولاتلری د ك زیاده رواج بولمشدر .

شمدی بزم ایچون یاپیله‌جق برشی وارسه ، اوده اوروپانك قلب وبهالی منسوجاتنه رقابت ایده‌بیلمك اوزره صورت اعمالنده‌کی نفاست ونزاکتی وباخصوص رنك انتخابنده‌کی ذوق‌سلیمی دخی نظردقتدن دورطوتمامغله برابر لیون فابریقه‌لرینك نسج واعمال‌ایتدکاری کبی ممالك عثمانیه‌جه مقبول اوله بیله‌جك شکللرك ورسـملرك عیناً قبولی وزمان ایجابندن اوله‌رق مودا اعتباریله اوشکللر نظراعتباردن دوشدیکندن یکیلرك انتخابی لازمدر . زیرا بوکون اوروپا قماشلرینك خارق‌العاده برصورتده مخرج بولملری اهالینك تمایلات ذوق پرورانه‌لرینی کوزه‌تمك صورتیله اولیور . یوقسه بوکون نظررغبتدن دوشمش برقماشك نسج واعمالنده اصرار ایتمك قانون صنعت وترقی‌یه موافق برحرکت اوله‌مز . برده بروسه قماشجیلری ، شهرمزك بیوك ومعروف تجاریله کوروشوب ، انلرك ایستدکاری رسم وشکلده قماش اعمالنی درعهده ایتملی؛ اوروپانك یاپدیغی قماشی کرك نفاستجه، کرك شکل وانتظامجه تقلیده چالیشملی . بزده ، عمله اجرتی اهون اولدیغندن بوراده بوشکلده اعمال ایدیله‌جك قماشلر البت اوجوز اوله‌جقـدر . ممالك عثمانیه‌نك باشـلوجه تجارتی قماشـجیلقدر ؛ بونی ترقی ایتدیرمك ایچون اك اول مخرج تدارك ایتملی‌در . رواجی تأمین ایتمك ایسه دیدیکمز کبی اوروپاقماشلری کبی بلکه اندن نفیس وهرحالده اوجوزقماشه‌چیقارمغله اولور . یرلی تجار داخلده ایستدیکی شکل وبهاده قماش بولورسه نه‌دن اوروپایه مراجعت ایتسون؟! اووقت اوروپادن ایکی‌بیك طوپ ایپکلی کلیرسه، بروسه‌دن ، شامدن ، حلبدن‌ده بیك طوپ‌کلیر. بوصورتله معمولات داخلیه سوروله‌رك پاره داخلده قالمش اولور .

سوزك قیصه‌سی : ممالك شـاهانه‌ده‌کی ایپکجیلر عادتا برسندیقه تشکیل ایدرك اوروپا منسوجاتنه رقابت ایتمك چاره‌لرینی دوشونملی، اك زیاده قماش سوره‌ن تجار ایله سوزلشوب طبعه ، ذوقه موافق منسوجات چیقارمغه غیرت ایتملی‌درلر .

ممالك محروسهٔ شاهانه میاننده خداوندکار ولایتی کثرت نفوسجه برنجی درجه‌ده اعتبار ایدیله‌بیلور .

بوولایت، بش اون سنه‌یه کلنجه‌یه قدر کرك نفوسجه وکرك عمران و آبادانی نقطهٔ نظرندن اوچنجی درجه‌ده برولایتدن معدود ایکن حکومت سنیه‌نك تشویقات وعنایات متوالیه‌سی سایه‌سنده وپیدرپی اسکان ایدیلن مهاجرینك غیرت وفعالیتی ثمره‌سیله کرك بروسه شهرنده وکرك ملحقاتنده پك‌چوق آثار عمران وجوده کتورلمش وصنایع مختلفه‌دخی یواش یواش طریق ترقی‌یه کیرمکده بولنمشدر . اوچ سنه‌یه قریب برزمان ظرفنده اجرا ایده‌بیلدیکم تدقیقاتدن اکلاشلدیغی وجهله، مهاجرینك بروسه‌یه ورود واسکانلرندن اول صنایع حدیدیه وخشبیه شایان ممنونیت بردرجه‌ده دکل ایکن انلرك غیرت ومساعیلری سایه‌سنده بوشعبه‌لرده دخی ایلرو کیدلمش ، ازجمله درون شهرده حقیقةً ظریف ومنتظم لاندو وفایطون ارابه‌لری اعمال ایدلمکه باشلامشدر .

اناطولی ایچروسنه سوق ایدیلن ارابه‌لر وقتیله ادرنه‌دن ویاخود خارجدن کلیرکن شمدی بواحتیاجی بروسه بالغاً مابلغ ایفا ایتمکده وبوصورتله بووسائط نقلیه ایچون صرف ایدیلن پاره داخلده قالمقده‌در .

نفوس عمومیه‌یه کلنجه : ۱۳۱۳ سنه‌سی ایستاتستیقنه نظراً (٦٣٢٦٤) اولوب بوندن (۲۳۷۳٥) ذکور و (۲٤۳۱۸) اناث اولمق اوزره (٤٨٠٥٣) مسلم و (۲۲۸٦) ذکور و (۲٦٥٤) اناث که ، جمعاً (٤٩٤٠)ی روم و (۳۰٦۷) ذکور و (۳٤۳٤) اناث اوله‌رق (۸٥۰۱)ی ارمنی و (۳٦۹)ی ذکور و (٤۰۷) اناث اولمق اوزره (۷۷٦)ی قاتولیك و (۸۷) ذکور و (۸٦) اناث‌که، جمعاً (۱۸۳)ی پروتستان و (۱٤۹۲) ذکور و(۱۳۳۹) اناث اوله‌رق (۲۸۳۱)ی یهودی‌در .

درون شهرده (۱۰٤٦۸) خانه ، (۱٦٥) جامع ومسجد، (۲۷) مدرسه ، (۳٦) تکیه وزاویه ، (٦) کلیسا ، (۳) سیناغوغ ، (۱۰) اوتل ، (٤۹) خان ، (۲٦) حمام ، (٤۱) فابریقه، (۳۷) دباغخانه، (۱۷) بویاخانه، (۲۸) دکرمن، (۱۰۰) فرون، (۱۰) اجزاخانه، (۳) تیاترو برصنایع مکتبی ، برخسته‌خانه ، بردارالعجزه ، برعمومی باغچه ، براعدادیٔ ملکی وعسکری بررشدیٔ عسکری . (٦٦) ابتدائی مکتبی بررسمی (۲) عدد خصوصی مطبعه واردر . پاستور اصولنده برحریردارالتعلیمی ، برعملی زراعت مکتبی واردر.

خداوندکار ولایتی قسماً مرمر حوضه‌سی ساحلنده کائن پایتخت سلطنت سنیه‌نك برمحله‌سی حکمنده اولدیغندن اهالیسی اناطولینك ایچرو ولایتلر سکنه‌سنه نظراً معارفجه دها مترقی برحالده بولنیورلر. آب وهواسی عمومیت اوزره دها معتدل وصاغلام اولدیغندن کرك ذکور وکرك اناث ملیح وصبیح الوجه اولورلر.

صاغلام وقوی بربنیه‌یه مالك اولان بروسه‌لیلر دائما فعال وکارکذار ودیندار اولمغله‌ده مشهوردرلر.

مکتب اعدادی مدیرلکنده بولندیغم زمان، بروسه‌لیلرك تحصیل معارفده‌کی غیرت مخصوصه‌لرینی نظر شکران وممنونیتله کورور ایدم. جداً ارباب وقوف وتجربه‌دن متشکل اولان بومکتب هیئت تعلیمیه وتدریسیه‌سنك سعی واقدامی بنده اونوتلمز خاطرات اویاندیرمش ایدی.

بومکتبده شرف رفاقتلریله مستسعد اولدیغم معلمین کرامك سجایای کزیده‌لرینی نفس واپسینه قدر اونوتمق احتمالی یوقدر.

خداوندکار ولایتی ادوار مختلفۀ تاریخیه‌ده برچوق وقایعه جولانکاه حماست اولدیغی ایچون کرك یونان قدیم مورخین وشعراسی وکرك قرون سائره وقایع نویسانی بوقطعه حقنده اجرای تتبعاتدن خالی قالمامشلردر.

فی الحقیقه، بوقدر شهرت شایعه‌سی اولان براقلیم نظر تدقیق وتتبعدن دورطوتولماملیدر. فقیر، کتابمك مقدمه‌سنده دخی ذکروبیان ایتدیکم وجهله، بوحوالی حقنده‌کی معلوماتمز پك نقصان، عادتا پردۀ مجهولیت آرقه‌سنده قالمشدر. مملکتنی، طوغوب بیودیکی خاك پاکی سومك، همده حقیله سومك اوطوپراغك احوال جغرافیه وتاریخیه‌سنه پیدای وقوف ایله اولور.

اوروپالیلر، بیکلرجه لیرا صرف ایدوب کندی مملکتلرنده وکرك قطعات اجنبیه‌ده طولاشیورلر، کوردکلرینی حتی اك اهمیتسز کورینن شیلری دفتر خاطراته قیدایتمه‌دن کچمیورلر؛ ممکن اولورسه بونلری نشرایدیورلر، بوصورتله ابنای بشره خدمتده همده خدمات مقبوله‌ده بولنیورلر.

بیوك بردفینۀ ثروت اولان مملکتمزی بزده اوکره‌نه‌لم؟

ایشته بوخاطره‌لر، بزه بروسه سیاحت پروغرامنی تعدیل ایتدیردی. بناءً علیه تاریخ
نقطه‌سندن شایان زیارت وتدقیق اولان یرلری دخی زیارت ایتمکه قرار ویردك. سیاحتمز
(کملیك) *ghio* وحوالیسنه قدر اوزاندی.

قاطرلی طاغلرندن ایریلن برشعبه‌نك شرق جهتنه یاصلانان کملیك قصبه‌سی، تاریخ قدیمده
اسمی مذکور اولان *Cius* بلده‌سنك برقسمنی اشغال ایتمشدر. کملیك ازمنهٔ قدیمه‌ده کوزل
برلیمانی وارمش، بولیمان مرور زمان ایله طولمش وبالآخره باغچه حالنه کتورلمشدر.
معمافیه، شیمدیکی لیمانی دها محفوظ اولدیغندن فورطنه‌لی هوالرده کمیلر باریننه‌بیلور.
کملیکك برده ترسانه‌سی واردر. کملیك، *Cius* بوقطعه‌نك اك اسکی بربلده‌سی اولوب تدقیقاته
نظراً یونانستان قدیم تاریخنده مشهور اولان ارغونوتلردن *Cius* کرجستاندن *Colchide*
عودتنده بوراده توقفله بوبلده‌یی تأسیس ایتمش ایمش.

کملیك، محفوظ برکورفزك منتهاسنده کائن اولوب ازنیق *ascanius* ایرماغیله عین اسمده اولان
برکول ایله مربوطیتده بولندیغندن اززمان ظرفنده بیوك برانترهپو حالنی الهرق برچوق
یونان مهاجرلرینی اورایه جلب واسکان ایلمش و بوسببدن طولایی (میله‌زیئه‌ن) لرك
برمستملکه‌سی حکمنده طوتلمش ایدی.

کملیکك احوال قدیمهٔ تاریخیه‌سی حقنده‌کی معلوماتمز پك نقصاندر. یالکز شوراسنی
سویلیه‌لم که، ده‌متریوسك اوغلی فلیپ کملیك (ومیرله‌ئا ــ مدانیه) بلده‌لرینی تخریب ایتدکدن
صکره هرایکیسنی ده‌زه‌لانك اوغلی پروسیاسه بخش ایتمش، اوده شهری تکرار انشا ایدرك (پروسا)
Prusse تسمیه ایتمش؛ انجق کشیش طاغی اتکنده‌کی پروسا (بروسه) شهرندن تفریق
ایچون کملیکه (ساحلی پروسا) *Prussa ad mare* نامنی ویرمش ایدی. زمانمزده روملر
کملیکه کیو *ghio* دیورلرکه، بوده اسکی اسمی اولان کیوس *Kios* دن تحریف ایدلمشدر.

اون برنجی عصر میلادیده باشلایان اهل صلیب محارباتی اثناسنده، کملیك اناطولینك
ایچرولرینه طوغری وقوعبوله‌جق سوقیاتك براسکله‌سی حکمنی آلمش، بوسببله اولدقجه
اهمیت کسب ایدن بومرسا (چیویتو) *Civitot* تسمیه ایدلمش وبواسم زمانمزده کملیکه تحول
ایتمك صورتیله تقرر ایتمشدر.

شارل تکسیه‌نك افاده‌سنه کوره، بروسه‌ده نسج واعمال اولنان ایپکلی کوملکلر
درسعادته وبلاد سائره‌یه بوبندر تجارت واسطه‌سیله سوق واخراج ایدلدیکندن کوملكدن
غلط اوله‌رق کملیك دنیلمش ایمش.

اساطیر یونانیه‌دن اولمق اوزره، کملیکك کیملر طرفندن تأسیس ایدلدیکنه دائر

مختلف روایات وارایسه‌ده، بوقارودەذ کرایتدیکمز وجهله جغرافیوندن اماسیه‌لی مشهور استرابون کملیکك تأسیسنی ژازونك Jason رفیقی ارغونوت (سیوس) ه Cius عطف واسناد ایدییور .

شهره حاکم پولنان قاطرلی طاغلری، یونان خرافاتنده اسمی مشهور اولان (هرکول)ك ندیم ومقبلی (هیلاس) Hylas ك سرکذشت وداستانیله تاریخ یونانیده شهرتشعاردر .

یونان مصاللرینه باقیلورسه ، کرجستان سفرینه کیدوب عودت ایدن آرغونوتلر دونمآ ایله کملیك کورفزینه یناشمشلر ، بوکنج هیلاس صوچکمك اوزره دکز کنارینه‌ایندیکی اثناده پریلر طرفندن قالدیریلوب کوزدن نهان اولمش ایمش !

روملر بومصالی پك سوه‌رلر ، حتی بوخرافه قرناً بعدقرن اولاد واحفاده انتقال ایتدیکندن روملر بوواقعه‌یی تذکاراً برکیجه شنلکی oribasie [*] ترتیب ایدرك، اللرنده مشعله‌لر بولندیغی حالده « هیلاس! » دیه باغره‌رق طاغلرده قوشارلرمش. حتی اوجوارده بولنوب کنج ارغونوتك اوراده کوزدن نهان اولدیغی اعتقاد ایدیلن برمنبعه ، برچایه هیلاس نامنی دخی ویرمشلرایدی .

اسکی جغرافیون طرفندن عادتا برنهر اولمق اوزره توصیف ایدیلن بوجایك نره‌ده اولدیغی بوکون معلوم دکلدر .

قاطرلی طاغی ، (ره‌زوس)ك Rhésus زوجه‌سی ارغانطونیس Arganthonis ه اضافتله یاد وتوسیم ایدلمش ایدی .

کملیکده اعصار قدیمه خاطراتی اولمق اوزره ، برسور بقایاسی کورورز، تاریخ انشاسی، شهرك بدایت تأسیسنه قدر واران بوسور (پلاژ) طرز معماریسنده طاشدن یاپیلمش ، هرطاشك یکدیکرینه التصاق ایتدیکی قسملر عادتا پرداخت ایدیلورجه‌سنه بردقت مخصوصه ایله ایشلنمش اولدیغی کبی برمتره مربعی جسامتنده اولان طاشلرك یوزلری‌ده قبارتمه اوله‌رق براغلمشدر . برحالده‌که ، شهرمزده‌کی دیون عمومیه وبانق عثمانی بنالرنده کوریلان یونمه طاشلر کبی .

معمافیه شوراسی‌ده شایان دقتدرکه ، بوطرز انشا اوقدر اسکی برشی دکلدر ، چونکه بواصولی رومالیلر قوللانمشلردر ؛ حتی انلرك زماننده دیوارلرك اره‌سی چامورله قاریشیق ریختم طرزنده یاپیلور ایدی ، حالبوکه رومالیلردن اول پك اسکی زمانلرده ، بنالرده ، دیوارلرده چامور قوللانلمز ایدی .

---

[*] بوکیجه شنلکی شمدیلر متروکدر . ὄρος طاغ دیمکدر . βαίνω چیقارم معناسنه‌در . شوحالده بوترکیب طاغده طولاشمق معناسنه کلیر .

كمليكده روماليلر دوروندن قالمه آثار عتيقه كوريله‌ميور ، همان كافه‌سى تخريباته اوغرامشدر. فقط خانه ومساكن انشاسيچون حفريات اجرا ايدلديكى زمان ديرك باشلرينه ، ستون پارچه‌لرينه تصادف ايديليور . حتى بروقتلر طوپراق قازيلوركن (٦،٦٤) متره طولنده بياض طمرلى يشيل مرمر ستونلر بولنمش ايدى .

بروسه ايله كمليك ارەسنده‌كى شوسه بعضاً دوز وبعضاً آده عارضه‌لى وحال طبيعيده اوله‌رق امتداد ايدر. مع‌مافيه بوشوسه غايت ايشلك اولديغندن منتظم برحالده بولنديرلمسى ايچون دقت ايديليور .

كمليك بروسه‌يه (٣٤،٨٦٥) كيلومتره بعدمسافه‌ده اولوب كوزل برفايطون ايله التى ساعتده فرح كلنور؛ كمليك ـ بروسه‌شوسه‌سنك كذركاهنده وكمليكه اون كيلومتره اوزقلقده ، جسيم طاش پارچه‌لريله ياپلمش بيوك برسور كوريلور . شوسه‌يى كچيرمك ايچون بوسورك اورته‌سى هدم ايدلمشدر. مع‌مافيه بوسور كمليكده كورديكمز سوركبى منتظم طاشلردن اولميوب بوروزلى، غيرمنتظم طاشييغينلرندن متشكلدر. هيئت عموميه‌سنه نظرايديلورسه پك اسكى برزمان يادكارى اولديغى اكلاشيليور . بوسورك ، شهردن اوزاق برمحلده انشا ايدلديكنه باقيلورسه اووقت بورالرده ساكن اولان بروسه‌ليلرله ، دوليون *Dolions* لر آره‌سنده برحد فاصل اولمق مقصديله احداث ايدلديكنه حكم اولنه‌بيلير .

بونقطه‌يه كلن بريولجى ، طوروبده بروسه‌يه طوغرى تمديد نظر ايتسون ! بروسه‌نك يك رنك ، ملون كاشانه‌لرى ، بونلر اره‌سنده برر نقطهٔ مضيه‌كبى پارلايان اماكن مقدسه واميريه‌سى ، دها يوقاروده جامهٔ سفيدفامه بورونمش كشيش اولانجه لطافت واحتشاميله نظرلرى اوقشار. بروسه‌نك شمال طرفنك منظره‌سنده‌كى لطافت، تنوع اشجار ونباتات كبى مجموعهٔ محاسن وطراوت بريرده كورولمز !

بروسه قضاسنه ملحق قراونواحيده كى مكاتب غيرمسلمه‌نك تفتيش احواليله بوبابده‌كى مشهوداتك باراپور عرض واشعارى ضمننده مقام ولايتدن اسطار اولنان بيورلدى جولانغزه بشقه برشكل رسميت ويردى .

« بيورلدى صورتى »

ابوليوند اناضورطا كسارى كوركله اينه‌سى بايلاجوه تحته‌لى وادرلربالى چفتلكى تپه‌جك تيمور طاش صوصغرلو بلاد يونسي نپلراب كلساله قريه‌لرى پاپاسى وقوجه باشيلرى انها اولنوركه :

بروسه روم مترهپولیدلکنه تابع ونفس قضایه ملحق روم مکاتبنك رخصت رسمیه‌یه ربطی معامله‌سنك اكمالی ضمننده مکاتب مذكوره‌نك دور و تفتیشنه بروسه مكتب اعدادیه مدیری رفعتلو ضیا بكك مأمور تعیین وبیانه مركز ضابطه‌دن بر سواری ضبطیه‌سی ترفیق اولنه‌رق اعزامی ولایت معارف مدیرلكندن افاده و اولوجهله مومی الیه اولطرفلره اعزام قلنمش اولمغین حقنده معاونت وتسهیلات لازمه‌نك اجراسی خصوصنه همت ایلملری سیاقنده مقام ولایت خداوندکاردن اشبو بیورلدی اصدار قلندی

٢٨ صفرالخیر ١٣١٣

قرای ملحقه صره‌سیله طولاشیله‌رق اورالره عائد تدقیقات وتفتیشات اجرا ایدلدکدن صکره نوبت (ابولیوند) ه کلدی .

رفاقتمزه ویریلان برنفر سواری ایله برکون علی السحر ابولیوند طریقنی طوتدق . بروسه ایله ابولیوند اره‌سنده‌کی طریق پك جزئی محلی مستثنا اولدیغی حالده منتظم برحالده بولندیغندن اثنای راهده صیقنتی چکمدك .

ابولیونده ، معتبران خرستیانیه‌دن برذاتك خانه‌سنه مسافر اولدق . بوذات هم اوراده‌کی وظیفه‌مزك اجراسنی تسهیل ایتدی ، هم ده فضله اوله‌رق کویه عائد بعض معلومات اعطاسی لطفنده بولندی .

ابولیوند موقعی کشیش طاغنك جنوب سطح مائللریله مرمره حوضه‌سی اره‌سنده کائن ودکزه تخمیناً اون بش کیلو متره بعد ومسافه‌ده‌در . ابولیوند قریه‌سی ، بونامده اولان کولك شمال شرقی جهتنده تأسیس اولنمشدر . قریه‌نك دائراً مادار وسعت وجسامتی بش کیلو متره قدر تخمین اولنه‌یور. امر محافظه‌سیچون اطرافنه قله‌لی برسور انشاسنه مجبوریت حاصل اولمشدر. قسماً بیزانس دورینه عائد اولان برسورمتینك انقاضی قالمش‌در .

اسکی (اپولونیاس) *Apollonias* ك یرینی طوتان ابولیوند ده آثار عتیقه‌یه دائر شایان نظر التفات هیچ براثره تصادف ایدیله‌مه‌مشدر .

یدیوز تاریخلرینه طوغری وقوعبولان استیلای عثمانیانده بروسه ومدانیه‌دن فرار ایدن بعض اهالینك ابولیوند اطه‌سنه التجا ایتدکلرینی فرنك تاریخلری یازیور .

ابولیوند کولنك اوته‌وبروسنده کوریلان برطاقم اوفاق اطه‌لری طولاشمق اوزره خانه‌سنه مسافر اولدیغمز ذاتك آدملرندن برینی اله‌رق التی دوز وبزم کاغدخانه طوغله‌جیلرینك قوللاندقلری قایقلره بکزه‌ر برقایغه اتلایه‌رق کویك جنوب غربی ساحلندن آچیلدق . اوکون اولدجه سرت برکیشلمه اسدیکندن قایقجی مز یلکن آچمق لزومنی حس ایدرك

زدن مساعده طلب ایتدی ، جواب موافقت النجه همان دیره‌که صاریلدی ، مثلث شکلنده کی یلکنی آچدی .

شرقدن غربه (٢٥) کیلومتره طول وشمالدن جنوبه (١٨) کیلومتره عرضنده وسعتی اولان بوکولده برایکی وولطا اوردقدن صکره دیکرلرندن دها مهمجه اولان اطه‌لردن برینه یناشدق . بو آطه‌دخی اوته‌کیلرکبی متروك وشوقدرکه ، هلنوسلرزماننده قالمه بقایای آثاریله بردرجه‌یه قدر شایستهٔ تدقیقدر. مثلث‌الشکل اولان بواطه‌نك اطرافی سویهٔ مادن برمتره یوکسکلکده خرج ایله یاپلمش غایت متین برریختیم ایله محافظه ایدلمشدر .

اطه‌نك اورته‌سنده مرمردن معمول‌ستون ودیوار انقاض‌وبقایاسنه تصادف‌ایدیلیورکه بونلرهیچ شبهه یوقدرکه ، یونان قدیم معبودلرندن (اپوللون) ویاخود (دیان) *Diane* نامنه انشا ایدلمش اولان معبدك انقاضندن معدوددر .

الیوم(قیز اطه‌سی) دنیلن بواطه هرحالده دور یونانیان معموره‌لرندن بری ایمش .

ابولیوند کولنك برازده تشکلات ارضیه‌سنی تدقیق ایده‌لم :

کولك کشیشه متوجه اولان جنوب شرقی جهتی سواحلی منتظم واراضیسی‌ده صولرك کتوردیکی طوپراق وچاقل پارچه‌لرندن‌متشکلدر ؛ حالبوکه شمال ساحلی پك‌زیاده کیرینتیلی وچیقینتیلی‌اولوب‌بوراده قیالق برشبه‌جزیره واردر؛ ایشته سالف‌الذکر قدیم (اپولونیاس) بلده‌سنك‌یرینه‌قائم اولان (ابولیوند) *Aboullonia* قریه‌سی‌تام بوشبه‌جزیره‌نك قارشوسنده مبنیدر . کولك جنوب شرقیسنده اطرانوس *Rhyndacus* چایی قاریشیور وبعده میخالیج نهرینه ملاقی اوله‌رق‌مرمره دکزینه منصب اولیور.

موسم صیفك ورودیله کشیشدن‌اریمکه باشلایان قاروبوزلر بررمجرابوله‌رق جوارده‌کی اراضی‌یی کاملاً ارواواستیلا ایدرلر . فقط چوق دفعه دقت وتجربه ایدلمشدرکه ابولیوند کولنه اینن صولر دیکر جهتدن مساوی‌مقدارده‌چیقوب دکزه قاریشمقده‌در، شوحالدن استدلال واستنتاج ایدلدیکنه کوره ، کولك دیبنده پیکار فلان موجود دکلدر .

میخالیج بوغازندن مقدملری اوفاق‌واپورلر دخول‌ایله میخالیج قصبه‌سنه‌قدر یناشمقده ومیخالیجدن یوقاری صوصیغرلغه‌قدر قایق وصاللرله چیقلمقده اولدیغی حالده صوکره‌لری امر تطهیرینه دقت ایدلمدیکندن ناشی نهرك مجراسی طوله‌رق واپورلرك امد شدی کسب مشکلات ایدرك کیتدکجه غیرممکن برحاله کلمکله بوکونکی کونده نهراوزرنده هردرلونقلیات بیوك وکوچك قایق وصندالرله اجرا اولنور .

وسائط نقلیهٔ بریه وبحریه‌نك اعمار بلدان خصوصنده کی اهمیت وتأثیرعظیملری درکار واوروپاده بوجهته نقدر اهمیت ویرلدیکی وبویوزدن نه‌درجه استفاده اولندیغی امراشکار اولدیغندن ، اناطولیٔ شاهانه‌نك برقات دها اعمارینه واورالرده ساکن اهالینك ترفیه‌حالنه خدمت ایدلمش اولمق اوزره اسامیسی معلوم اولان انهارجسیمه‌نك سیرسفائنه صالح برحاله افراغلری لزومی درجهٔ وجوبده‌در .

سقاریا وصوصغیرلی نهرلرینك تطهیریله سیرسفائنه قابل برحاله کتورلمسی بعض طرفندن استدعا اولنمشـدر . فی‌الحقیقه انهار مذکوره حوالیسی پك زیاده منبت اراضیدن متشکل اولدیغنه نظراً بویله برتشبثك قوه‌دن فعله چقمسی مملکتمزك حیات‌اقتصادیه‌سنه پك بیوك نفع وتأثیری اوله‌جقدر .

ارباب‌مطالعه‌یه خفی اولمدیغی اوزره ، اوروپاده وسائط نقلیهٔ طبیعیه‌اولان بوکبی انهاردن محروم اولان مملکتلرده بیوك فداکارلقلر اختیاریله قناللرحفر وکشاد ایدرك ایکی جهتله استفاده ایدیلیور: مملکت‌اعمار اولنیور، مناقلات اهون‌وسریع برصورتده اجرا ایدیلیور ، علاقه‌دار اولانلر تأمین منافع مادیه ایدییورلر.

فیاض قدرت بومنافع طبیعیه‌یی خاك پاك عثمانینك هرطرفنه سرپمش حصول واصول استفاده‌یی ارباب حمیتك دوش غیرتنه تحمیل ایتمشدر .

ابولیوندك براسمی‌ده (آرتی‌نیاس) *Artynias* کولی‌ایدی . فقط صوکره‌لری اوراده تأسیس اولنان قریه‌نك اسمنه اضافتله (ابولیوند) تسمیه ایدلمشدر . ابولیوند ، معبود (اپوللون) *Apollon* ه نذر ایدلمش مقدس برقریه ایدی .

اطرانوس‌چاینه‌اسکی‌روملر (لیکوس) *Lycus* دخی دیرلرایدی که، بونامی‌علی‌الاطلاق فیضان ایدن نهرلره ویررلرایدی . اطرانوس‌چاینك منبعی قدیماً (ازانی) *Aizani* دنیلن والیوم (چاودار حصار) تسـمیه اولنان قصبه جوارنده‌در . بوچای طومانیچ طاغلری شعباتندن برندن چیقار . چیقدیغی اراضینك طبیعتی کلسی‌در .

طومانیچ (*Dindymène* ــ ارتفاعی سطح بحردن : ۱۰۰۸۵ متره‌در .

بوحوالی‌یه قار زیاده‌جه دوشر وبناء علیه خاطری‌صایبلورصغوقلر اولور . مورخین مشهوره‌دن (پلوتارق) ، *Plutarque* قپو طاغنك محاصره‌سی اثنانسـنده (لوکوللوس ، (مهریدات) لك *Mithridate* عسکرینی‌تعقیب ایچون بریورویش ایتمش اولدیغنـدن بحث

ایدرکن ، قارك كثرتندن ، صغوغك فوق‌العاده شدتندن ، روزكارك سرتلكندن ناشی عسكرك برقسمی تحمل ایده‌میه‌رك یولده طوكوب تلف اولدقلرینی خبرویریور ، شوقدركه ، ابولیوند كولنك انجماداینده بیلسی ایچون میزان‌الحراره‌نك متمادیاً تحت‌الصفر (١٠) درجه‌ده قالدیغنه دائر وثیقهٔ تاریخیه موجود دكلدر ، ذاتاً بو كولك كاملاً انجمادایتدیكنی بیلن ایشیده‌ن بیله یوق ... مع مافیه اره‌صره دهشتلی فیضانلر وقوعبولدیغنه دائر تاریخده اشارتلر واردر . ازجمله میلادك (٢٦٨) تاریخلرنده ایمپراطور (قلود) *Claude le Gothique* ك زمان حكومتنده (غوت) اقوامی (قیوطاغنی) *Cysique* محاصره ایدرلركن كول ونهرلر اوقدر طاشمشدركه اردونك برقسمی صولر آلتنده قالمش ، قسم دیكری‌ده شوحالدن مأیوس اوله‌رق رجعته مجبور اولمشلردر . ابولیوند كولنی تشكیل ایدن (صوصیغرلق) نهرینك اسكی اسمی *Macestus* در ؛

اناطولینك احوال قدیمه‌سنه دائر جغرافیوندن اماسیه‌لی (استرابون) (ق . م سنه ٦٠) شایان دقت معلومات اساسیه براقمشدر . بوذات اطرانوسك نره‌دن چیقوب نره‌یه دوكولدیكنی‌ده تدقیق ایتمشدر .

سماو كولنه برچوق طرفدن مبذول صولر اقمقده‌در ؛ بوكول (١٠) كیلومتره طولنده اولوب درین اولمامق حسبیله یازین نشر ایلدیكی ابخرهٔ مرزغیه قصبه‌نك هواسنی اخلال ایتمكده‌در . (كلیسا كوی) نك شمال طرفنده طار بر بوغاز كوریلیوركه ، كولك صولری بوراده قیالر اره‌سندن شدت ودهشتله اقارق عادتا برشلاله تشكیل ایدر ، بوچای (صوصیغرلی) چاییدر . بوچایه حوالیٔ مذكوره‌ده (سماوچای) دیرلر . سماو چاینك كچدیكی اراضیٔ بركانیه‌ده موجود قراونواحی هپ بوچایدن استفاده ایدرلر . صوصیغرلی قریه‌سی جوارندن كچركن دخی (صوصیغرلق) نامنی اله‌رق میخالیجه‌قدر بونام ایله یادایدیلور . نهایت دكزه منصب اولوركن یولده دیكر ایكی ایرماغه دها قاریشه‌رق بوصورتله (میخالیچ چایی) و (صوصیغرلی چایی) نامرینی الور .

ابولیوندك كوچك بر كلیساسی واردر . (٥١٤) خانه‌دن عبارت ایكن نفوس عمومیه‌سی (٣٣١٧) راده‌سنده ایدی . فقط كچن سنه ظهور ایدن بر حریق هائلده ابولیوند كاملاً دینه‌جك درجه‌ده محو و خراب اولمشدر . آتشك سرایتنه باشلوجه سبب آرانیله‌جق اولورسه خانه‌لرك برندن دیكرینه كچیریلور

درجه‌ده صیق و سوقاقلرك دخی او نسبتده طار اولمسی کوستریلور. شو طارلق حسبیله ابولیوندك احوال صحیه‌سی‌ده شایان ممنونیت بر حالده دکل ایدی. کونش یوزی کورمین خانه‌لرك اوکندن کچرکن تعفنك شدتندن بورنمزی مندیل ایله‌طیقامغه مجبور اولمش ایدك.
طار براطه اوزرینه بوقدر رغبتك حکمتی بر درلو اکلاشیله‌ماز: کولك جوارنده واسع ومنبت اراضی طورورکن ابولیوندلیلرك او صیق اطه‌دن چیقوب کنیش یرلرده یشامالری کوره‌نك سینه‌سندن بشقه بر شی دکلدر!
حریقدن صوکره احتمالکه، بو محذور نظر دقته آلنیرده اهالی دها کنیش و صحته دها موافق یرلرده تأسیس مبانی ایدرلر.
ابولیوند کولنده چیقان بالغك لذت و نفاستی پك مشهور اولدیغندن، بز جولانده ایکن صاحب‌خانه آدملری واسطه‌سیله صید ایتدیردیکی بالقلردن کوزل بر پولاکی یاپدیرمش دیکر اطعمه ایله برابر اقشاملین بزی اعزاز ایلمش ایدی.
ابولیوند بالقلرینك صلاموره‌سی درسعادته، روم‌ایلی‌یه و حتی خارجه قدر کوندریلور. بوراده ارککلر کوندوزلری ترلالرده، کولده ایشلریله مشغول اولدقلرندن خدمات بیتیه هپ قزلر، قادینلر طرفندن ایفا ایدیلیور، بو جهتله کوندوز کول کنارنده، خانه حوالیلرنده، سوقاقلرده اکثریا قیز و قادینلره تصادف اولنور. صو طاشیمق، صو کنارنده کلیم، بز ییقامق، بالق صلاموره‌سی یاپمق هپ بونلره عائددر.

وظیفهٔ رسمیه‌یه متعلق خصوصاتی تسویه ایتدکدن و بر کیجه قالدقدن صوکره اولوباد *Loupadium* طریقیله بروسه‌یه عودت ایتدك.
ابولیوند — اولوباد طریقی کولك شمال ساحلنی تعقیباً چوراق ومرزغی براراضیدن کچر. بو جوارده‌کی بطاقلقلرده پك چوق دکز قوشلری، بالقجین دنیلن اوزون آیاقلی حیوانات موجود اولوب یرلیلر آره صره صید ایتمکله مشغول اولیورلر. یول اوزرنده قرون وسطی دورینه عائد و هر حالده ترك آثار معماریه‌سندن اوله‌رق خراب بر کار و انسرایه تصادف ایدرز.
(خرسز خانی) دنیلن بو بنا وقتیله بورالردن کلوب کچنلره مسکن وملجاء اولورمش. اطرانوس چایی اوزرینه‌اتیلمش برکوپرودن کچدکدن صکره (لوپاد) قریه‌سنه کلدك. بوقریه چایك صول ساحلی اوزرنده وکولدن ایرلدیغی نقطه‌ده کائندر.
شرق مورخلرینك بیاناتنه کوره، بوکوچوك لوپاد قریه‌سی، بروسه حوالیسی

عربلرك هجوم واستیلالرندن محافظه ایچون ایمپراطور (الکسیس قومه‌ن) طرفندن تأسیس وبنا اولنمش . لوپاد اووقت برقلعه حکمنده ایدی ، اك معمور زماننده کی اهالیسی ایکی بیك نفوسه قدر چیقمش ایدی .

(لوپادیوم) ، بیزانس معماریسنه توفیقاً مستطیل شکلنده بنا ایدلمش وحین انشاسنده هپ طوغله قوللانلمشدر ، مع مافیه طوغله‌لرك ارەسنه اسکی دیرك ومرمرپارچه‌لری‌ده قاریشدیرلمشدر . [١]

قلعه‌نك بهر اون متره مسافه‌سنده ترصدات ایچون قله‌لر انشا ایدلمش ایدی.

اون اوچنجی عصر میلادی مورخلرندن (نیسه تاس قونیات) *Nicetas Choniates* ایله (آن قومه‌ن) بو (لوپاد) موقعندن بحث ایتمشلردر .

لوپاد موقعی ، عربلرك قایقلرله آپولیوند کولنه دخول وتجاوزلری تقدیرنده برنقطهٔ مدافعه اولمغله برابر (صوصغرلق) جاینه دخی حاکم بولنیوردی . بوصورتله (لوپاد) ك اوموقعده انشاسی عسکری نقطهٔ نظرندن اهم والزم کورولمش ایدی .

جنتمکان سلطان اورخان غازی حضرتلری امیر طورسـون ایله بالاتفاق قره‌سی بکی اوزرینه یورورکن(اولوباد)ی‌دخی ضبط ایدرك دفترایالات‌عثمانیه‌یه قیدوادخال‌ایلمش‌ایدی.

ازمنهٔ قدیمه‌ده ، بوجوارده حائز اهمیت بلاد وقصبات اولمامق کرك . مع مافیه عصر اخیر سیاحلری میخالیچ ایله لوپاد ارەسنده برچوق خرابه‌لره تصادف ایتمش اولدقلرینی سویلیورلرسه‌ده بوخرابه‌لرك جوارده بولنـان میخالیچ (*Miletopolis* بلده‌سـنه عائد اولمسی دها محتملدر. صوکره‌لری لوپادك صتمه‌ی پك مؤثر برحاله کلدیکنـدن نفوسی‌ده کیت کیده پك زیاده تناقص ایلمشدر .

بوحوالی ادوار مختلفه‌ده برصحنهٔ جنك وجدال اولمش ، خصوصیله عربلرله، بیزانتنلر بورالرده پك چوق‌غوغالر ایتمشلردر، بوسببدن وسائط تحفظیه وتدافعیه اولمق‌اوزره‌طرف طرف قلعه واستحکاملر تأسیس ایدلمش ایدی .

صوك مصاحبه اولمق‌اوزره، بروسه شهرینك نه‌زمان تأسیس ایدیلوب، نصورتله‌تدریجاً کسب‌عمران‌ایلدیکنی واقوام مختلفه‌دن هانکیلرینك نه کبی آثار براقدقلرینی‌ده ذکر ایده‌جکز.

اولا ، رومالیلر زماننده‌کی حالنی کوزدن کچیره‌لم .

بروسه‌ده ، رومالیلردورینه عائد آثار کوریله‌میور ، ایشته بوفقدانیٔ آثار عمارت حسبیله بر وقتلر (بیتی‌نی) ایالتنك کرسیٔ اداره‌سی اولان بروسه شهرشهیری حقنده اساسلی معلومات الده ایدیله‌مه‌مشدر . مع مافیه بروسـه‌نك‌قرون وسـطی دورنده ، معموریتك

[١] اثوریه حکمداری (بخت النصر) اصیلی باغچه‌لرك‌حین انشاسنده ایلك دفعه اوله‌رق کیرج ودمیر قوللانلمشدر (ق . م ١٢٢٣) ـ تاریخ صنایع . محمد ضیا

یوکسك برطبقه‌سنه واصل اولدیغنه شبهه یوقدر . حتی او وقته قدر پایدار اولان آثار ومبانیٔ جسیمه هدم ایدیله‌رك یرلرینه‌دها یکیلری یاپلدیغی مرویدر. دیمك‌كه، بوشهرك احوال سابقه‌سی حقنده معلومات آلا بیلمك ایچون برایکی روما مورخلرینك اولبابده‌کی معلومات مختصره‌لرینه مراجعتدن بشقه چاره یوقدر .

کشیش طاغنك سطح مائلنده ، واسع بر اوودیه حاکم بر نقطه‌ده تأسیس ایدیلن بروسه شهرینك اهمیت موقعیه‌سی انجق عثمانلیلرك بو قطعه‌یه کچوب اورادن بیزانس اوزرینه یوریش ایتدکلری زمان تقدیر ایدیله بیلمشدر .

رومالیلر دورنده بو بروسه شهری اهمیتجه ایکنجی درجه‌ده قالمش ، قپو طاغی بو قطعه‌نك الك اهمیتلی برنقطهٔ عسکریه‌سی بولنمش ایدی .

(پروسیاس) نامیله یاد ایدیلن (بیتی نی) حکمدارلری بو قطعه‌نك نقاط مختلفه‌سنده ایکی بیوك‌شهر تأسیس ایدرك کندی اسملریله توسیم ایتمشلر ایدی . کشیش(بروسه‌سی) نامیله‌یادایدیلن بو: بلده‌سی(استرابون)‌ك‌روایتنه‌باقیلورسه(پروسیاس) نام‌قرال‌طرفندن‌تأسیس اولنمشدرکه،شوحسابه‌کوره، میلاددن بشیوزسنه‌اول دیمکدر. حتی بوبابده‌کی روایات‌تاریخیه‌ده بوخبری تأیید ایدیور.

مورخیندن بیزانسلی (اتیه‌ن)*Etienne*[*] بروسه‌نك بدایت‌تأسیسنی‌ایران‌قدیم حکمدار-لرندن (کیخسرو)‌ك معاصری اولوب (پروسا) اسمنده بولنان برقراله عطف واسناد ایدیور. هرحالده بروسه برشهر قدیم وجسیم ایدی .

ینه مورخین و محررین مشهوردن (پلین)ه *Pline* باقیلورسه بروسه‌یی قارتاجلی (آنیبال) تأسیس‌ایتمش‌ایمش .

شویله‌که: آنیبال مشهور اولان محاربه‌لرنده مغلوب اوله‌رق، بروسه‌یه‌کلوب قراله التجا ایتمش وبو اثناده تأسیس ایتمش، شو حاله کوره، بروسه‌نك قدمی میلاددن تخمیناً ایکیوز اللی سنه اول دیمك اولیور.

مع‌مافیه، اسکی شهرك موقعنی اشغال ایلدیکنه شبهه اولمیان بروسه قلعه‌سنك وضعیتنه نظراً اسکی بروسه حقنده برفکر اجمالی حاصل ایدیله‌بیلیر. او وقتك‌حالی و وسائط تحفظیه وتدافعیه‌نك‌درجه‌سی حسبیله برشهر تأسیس ایتمك‌لازم کلدیکی‌زمان‌هرحالده‌یوکسك ومدافعه‌سی قولای اوله‌جق برموقع انتخاب اولنور ایدی.

---

[*] بوذاتك آثار ومسالك تحریری حقنده (وثائق قدیمهٔ ادبیه) نامنده کی اثرمده بعض معلومات مندرجدر .

شاید تأسیس اولنه‌جق بلده‌نك اولدیجه اوزاق محللرنده حاكم نقطه‌لر بولنسه بیله بوكا اوقدر اهمیت ویرلمز ایدی، چونكه او وقتك مرمیلری پك اوزاق محللره ایریشه‌مز ایدی.

اسكی بروسه مربع شكلده اولوب غایت لذیذ ومبذول صولری وار ایدی، (لوكوللوس) قپو طاغی محاصره‌سنده (مهرداتی) مغلوب ایدنجه، بروسه دخی (تریباریئوس) *Triarius* معرفتیله محاصره وبعده ضبط واستیلا اولنمش ایدی، شو حالده بروسه شهری روما ایالتی صره‌سنه كچمش و ادارهٔ دخی ازمیده تابع طوتولمش ایدی.

ایمپراطور (ترازان) زماننده والی بولنان (پلین) *Pline* لك حسن اداره‌سی سایه‌سنده بروسه شهری پك زیاده مترقی ایدی. (پلین) متصف اولدیغی فطانت وكیاست حسبیله برچوق مبانیٔ جسیمه ومؤسسات نافعه وجوده كتورمش، كتابلرك قابلیجه‌لر بحثنده بیان و توصیف ایدلدیكی وجهله، كوزل بر حمام انشاسنه دخی موفق اولمش ایدی.

بروسه‌نك رومالیلر دورنده‌كی حالنی بردرجه‌یه قدر اكلادق، شمدی‌ده بیزانسلر زماننده‌كی درجه‌سنه اطلاع كسب ایده‌لم؛ باقیك بو خصوصده شرق وقعه نویسلری نه دییورلر :

انوار اسلامك مشرق بطحادن طلوع وانفلاقنی متعاقب اقوام نجیبهٔ عرب عربستانك و الجزیره‌نك وحتی اناطولینك جهات ونقاط مختلفه‌سنه یابیله‌رق نشر انوار معرفت ایتمكده بولنمشلر ایدی. انلردن صوكره دخی اقوام وقبائل تركیه میاننده عثمانلیلر كمال شكوه و سطوتلریله اطرافه استیلا ایتمشلر ایدی. اوزمانه قدر تركلرك صیت سطوتنه پك‌ده عطف نظر ایتمین بیزانس برمدت صوكره اناطولی‌یه دخی توجیه نظر دقت ایلمكه مجبور اولمش ایدی.

بز بوراده، اونجی عصردن اون بشنجی عصره قدر امتداد ایدن محاربات ارہ‌سنده یالكز بروسه‌یه تعلق ایدن وقایعی ذكر وبیان ایله اكتفا ایده‌لم :

هجرت نبویه‌نك اوچنجی قرنندن اعتباراً ملوك سلجوقیه، بیزانس ایمپراطورلغنك برچوق بلاد وقصباتنی ید ضبطلرینه المشلر ایدی.

سلجوق بكك حفیدی طغرل بك، سلطان محمود غزنوینك خلفی ایله برلشمش ایدی. بوذاتك وفاتنده یكنی الپ ارسلان سركاره كچمكله، تركمان قبائلی بوذاتك همت مردانه‌سیله ایلك دفعه اوله‌رق (فرات) وادیسنی كچمشلر ایدی.

اووقت بیزانسـده روما ایمپراطوری (دیوژه‌ن) اجرای حکومت ایدییورایدی . ایشته بوزمان ترکلر اناطولی‌یه کچه‌رك (قیصری) بلده‌سنی ضبط ایتدکدن صوکره کشیشه قدر ایلرولمشلرایدی .

(۹۲٤) تاریخلرنده همدان خاندانندن سیف‌الدوله بروسه‌یی محاصره ایدرك بعض قیود وشرائط تحتنده اوله‌رق ضبط و برج و باروسنی قسماً هدم وتخریب ایلمش ایدی .

ایمپراطور (الکسیس قومه‌ن) زماننده (۱۰۹۷)، مسلمانلر تکرار بروسه‌یی ضبط ایلمشلرسه‌ده اوراده قالمه‌دن تکرار عودت ایتمشلر ایدی .

لاتینلر بیزانسی استیلا ایلدکلری زمان بیزانسلیلر مسلمانلرله برلشدکلری کبی ایمپراطور (تئودر لاسقاریس) دخی قونیه‌ده حکمران اولان سلچوقی حکمداریله برابر بروسه‌یی ضبط ایتمش ایدی . کرچه لاتینلر تکرار المغه چالیشمشلر ایسه‌ده بروسه‌نك قلعه‌سی غایت متین اولدیغندن هردرلو هجومه مقاومت ایلمش وبوصورتله (۱۲۱٤) سنه سـنه‌قدر روملرالنده قالمش ایدی . بروسه لاتینلرك بیزانسدن چیقوب کیتملرینه‌قدر (اندرونیکوس) ك زیراداره‌سنده بولنمشدر .

ایشته بووقایع بروسه‌ده کی بیزانسلرك صوك زمانه مصادف اولیور .

هجرتك (۷٦۱) ومیلادك (۱۳۰۰) سنه‌لرنده جنتمکان ارطغرل غازی حضرتلرینك وفاتی متعاقب سلطان عثمان علیه‌الرحمة والغفران حضرتلری ترتیبات عسکریه‌سنی اکمال ایتدکدن صوکره کمال شدتله شهری محاصره‌یه قویولمش ایدی . (۱۳۰۷ میلاد) حضرت پادشاهك یکنی، امرای عثمانیه‌دن آق تیمورایله بلبان بك ، بروسه ایله ساحل آره‌سنده‌کی مناسـباتی قطع ایتمك اوزره اووه جهتنده ایکی قلعه انشاسنه مأمور اولمشلر ایدی .

آق تیمور بك قلعه‌نك برینی قاپلیجه‌لر جهتنده یعنی غرب سـمتنده ، بلبـان دخی (نیلوفر) چاینك سواحلنده انشا ایتمشلر ایدی .

اون سنه متمادیاً ، شهرایله دکز اره‌سنده کی مناسبات ومناقلاتك قطعنه نصب نظراهتمام ایدلدی ، نهایت سلطان عثمان غازی حضرتلری طوغریدن طوغری‌یه بروسـه اوزرینه یورووملکه قرار ویردی . میلادك ۱۳۱۷ سنه‌سنده (اطرانوس) *Edrénos* موقعی ضبط وقلعه‌سی هدم وتخریب ایدلدکدن صوکره غازیٔ مشار الیه حضرتلری محاصره خطنی تضییق ایتمك ایچون (پیکار باشی) نام موقعده نصب خیام سطوت بیوردیلر . قلعه محافظی شدتله برمقاومته حاضرلنمقده ایکن ایمپراطور (اندرونیکوس) طرفندن ویریلن امراوزرینه شهر عثمانلیلره تسلیم ایدلمش وایستك ایدنلر دخی جوارده‌کی ممالکه چکلمشلر ایدی . مراقدمتبرکهٔ سلاطین عثمانیه بحثنده یازلدیغی اوزره ، سلطان عثمان حضرتلرینك حین ارتحاللرنده نعش مبارکلری

بروسه‌نك اسكی قلعه‌سی درونده کی معبده دفن ایدلمشدرکه ، بوراسی بالاخره تربه‌یه تحویل قلنمشدر .

✪

جنتمکان سلطان اورخان غازی حضرتلریله برلکده غزا و جهادده بولنمش اولان ابدال موسی

شهزاده جم سلطانك مرقد عالیسی

قاپلیجه‌لرك غرب جهتنده برزاویه انشا ایتدكاری كبی لالاشاهین‌پاشا دخی برزاویه احداث ایلمشلر ایدی .

غازیٔ نامدار سلطان اورخان حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده ایراندن صنایع نفیسه اربابی جلب ودعوت بیوریله‌رق ، الیوم خیره ساز عیون نفائس‌پروران اولان مبانیٔ نفیسه‌ده‌كی چینیلر انلر طرفندن اعمال واحضار ایدلمش .

اووقتلر بروسه ، اصل شهر ایله محلات وقلعه‌دن عبارت ایدی وهیئت مجموعه‌سی طولاً درت وعرضاً بركیلو مترو جسامتنده بولنورایدی .

بروسه‌نك قلعه‌سی ، شهره حاكم ، صرب ومتین برقیا اوزرنده مبنی‌اولوب اطرافی مزغاللر وقله‌لرله تحكیم قلنمش ایدی .

بروسه‌نك ایچ قلعه‌سنی تشكیل ایدوب حصار ، پیكار باشی محلاتنی احتوا ایلین محللره كیرمك ایچون باشلوجه اوچ قپو واردر :

شمال جهتنده‌كی طباق قپو ، شرق طرفنده‌كی یرقپو ، غرب سمتنه دوشنه‌ده قاپلیجه قپوسی دیرلر .

بواوچ قپودن بشقه ، زندان قپوسی ، صوقپوسی نامیله ایكی قپو دها كوریلوركه ، نسا توقیفخانه‌سی زندان قپوده بولنیور . بوراده قدیماً برزندان برده درین برقیوسی موجودایمش

پیكار باشی وحصار محلاتی وقتیله ایچ قلعه دنیلن قسم اولوب ، اهالی بورالرده اسكان ایدلمش اولدیغندن وقتك ایجاباتندن اوله‌رق اطرافی جسیم طاشلردن یاپلمش برسور متین وبرقلعهٔ رصین ایله تحدید وتحفیظ ایدلمش‌ایدی .

پیكار باشنك ارقه‌طرفی ، اطره‌نوس طریق جدیدینك كچدیكی طرف مستوی وعارضه‌سز ایسه‌ده ، حصار ، زندان قپو ، یهودیلر ، صنایع مكتبنك بولندیغی قسم كاه طبیعی وكاه جسیم طاشلر اوزرینه استناد ایتمش شهرك دیكر اقسامندن آیری محلات تشكیل‌ایدر .

بوحوالیده طبیعت اراضی كلسی اولوب ، برقسمی‌ده كشیشدن قوپوب كلن طاش وطوپراق پارچه‌لرندن تشكل ایتمشدر ، هله (افتاده) حضرتلرینك جامع ومرقد مباركلرینك مبنی بولندیغی محلده ترسبات ارضیه دها آشكار كورونمكده‌در . ازمنهٔ قدیمه‌یه دائر معلومات جمع وتحریر ایدنلردن (پوقوق) *Pococke* حصار جهتنده‌كی دیوارلر اوزرنده كوردیكی

محرر عاجز بروسه‌ده بولندیغم زمان (حصارقپو) نك اوزرنده‌کی کمر هدم ایدیله‌رك طریق توسیع ایدلمش ایدی . بوانناده دیوار اره‌سندن برهیکل قفاسی چیقارلدیغی سویلندیسه‌ده ، نره‌ده قالدی . نره‌یه کیتدی اکلاشیله‌مدی . بوباش میدانده اولسه ، طرز اعمال واسلوب نقشندن هانکی قوم ودوره متعلق اولدیغنی اکلامق بردرجه‌یه قدر ممکن اوله بیلور ایدی .

جیلمبوز (الاجه‌خرقه محله‌سنك الت طرفی) دنیلن سمت غایت یوکسك، طبیعی برقیالق اوستنه‌تصادف‌ایتدیکی حالده، حصارمحلاتنك ارقه طرفی یکرمیشرمتره فاصله‌ایله انشا اولنمش برسور ایله محافظه ،طیش طرفی‌ده درین بر خندق ایله مدافعه ایدلمشدر .

پیکار باشی طریقیله‌قاپلیجه‌لره ایندکن اکثریا دقت ایدردك .سورك بوقسمنده ،مرمر ستون پارچه‌لری کوریلیورکه ، بونلر هیچ شبهه یوقدرکه ؛ تخریب ایدیلن ویاخود مرور زمان ایله محو اولان اثار ومبانیدن النوب نقل ایدلمشدر . چونکه بوطاشلر میاننده صنعت سنك تراشیجه اولدقجه کوزل پارچه‌لره‌ده تصادف اولنمقده‌در .

قلعه‌یی احاطه ایدن خندقلره بالاخره طوت اغاجلری دیکلمشدر .

شهرك جنوب طرفنده اوچ قپویه دها تصادف اولنورکه ، بونلرك هر اوچی‌ده قرون وسطا یادکاریدر؛ شهرك مبنی بولندیغی اراضی ، مرور زمان ایله تحجر ایتمش ولسان طبقاةالارضده (توف) *tuf calcaire* تعبیر اولنان مواد کلسیه‌دن متشکلدر .

بروسه‌نك الك اسکی صویی پیکارباشی‌در. چونکه اسکی مورخ ووقعه نویسلر یالکز بوصودن بحث ایدیورلر .

اوللری وپایتخت عثمانی اولمق شرفنی حائز اولدیغی زمانلر ، (پیکار باشی) صویی تحت‌الارض کونکلر واسطه‌سیله خداوندکار غازی حضرتلرینك سراینه نقل وایصال ایدیله‌رك اوراده مرمر حوضلر درونده وحقیقةً مصنع فسقیه‌لره اقیدیلورمش . (۱)

صویی پیکار باشندن اورایه نقل ایتمك ایچون ، تضییق میاه قاعده‌سنه توفیقاً یوکسك برصو تارزوسی انشاسنه لزوم کورلمش ایدی. بوترازوحصارسمتنده‌در.

حتی روایته نظراً ، ممالك عثمانیه‌ده ، ایلك دفعه اولمق اوزره یاپیلان بوترازو ایمش . صویه بوصورتله برقوهٔ ترفیعه ویرمك اصولی دخی مصرده‌کی عربلردن النمشدرکه ، بونلر بواصولی ، تاریخی تعیین ایدیله‌مین زمانلردن بری تطبیق ایدرلرمش .

(۱) الیوم‌سرای‌صویی نامیله برصو واردر .

برعباره‌دن مذکور دیوارلردن برقسمنك ایمپراطور (تئودور لاسقاریس) ك انشـا ایتدیرمش اولدیغی اکلاشلدیغنی سویلیور .

برمکتوب صورتی

میر غیرتمندم

بروسه‌نك احوال حاضره وقدیمه‌سی حقنده ، برسنه‌دنبری تحریرینه صرف نقدینهٔ همت بیورقلری « سیاحتنامه » مرکز ولایت حقنده حقیقةً موجب استفاده معلوماتی جامع اولوب بوبابده‌کی غیرت وفداکاری مستلزم ممنونیت وجدیر تقدیر ایسه‌ده ، قرون قدیمه‌ده بیوك براهمیت تاریخیه‌یی حائز بولنان ازنیقه دائر ، حرف واحد درج ایدلمه‌سنه کوکلمز بردرلو راضی اولمدیغندن مشغولیت متتابعهٔ ادیبانه‌لری اره‌سنده بوجهته دخی امالهٔ نکاه دقت وهمت بیورملری رجای مخصوصیله ، تقدیم ایدیلن فوطوغرافینك وصوانك اشعاری واحترامات فائقهٔ فقیرانه‌مك حسن تلقی بیورلمسی نیازینی خاتمهٔ مقاله اتخاذ ایلرم باقی محبت .

امضا

ازنیقدن :　　　　علی صبری

بالایه عیناً درج ایدیلن مکتوب بزی ، برمدت اولسون ازنیقله اشتغاله سببیت ویردی. شوقدرکه ، اورایه قدر اختیار سیاحت مشکل اوله‌جغندن ، بوشهره دائر الده ایتدیکم معلوماتی ده بورایه ذیل ایده‌جکم. شویله‌که :

بروقتلر ، بی تینی ، ایالتنك کرسیٔ اداره‌سی اولان (ازنیق) Nicée بلدهٔ مشهوره‌سی وقتیله عسکری نقطهٔ نظرندن حائز اهمیت برقصبه ایدی . چونکه ازنیق کولنك Ascanius بولندیغی وادیٔ جسیمه وسقاریا ومرمره حوضه‌لرینی بربرندن تفریق ایدن کچیده حاکم اولمق جهتلریله تراکیادن هجرت ایدن اقوام ایچون هرجهتله محسناتی جامع برنقطه ایدی . چونکه اهمیتی نسبتنده مدافعه‌سی قولای برموقع ایدی . مع مافیه ، ازنیق کولی حوضه‌سنك فوق‌العاده منبت اولمسیله برابر هواسنك وخامتی درحال نظر دقته چارپمش ایدی . بناءعلیه الیوم مشهود اولدیغی کبی اوزمان دخی امراض مستولیه اکسیك اولمیورایدی . (١)

بیزانس مورخلرندن (انیه‌ن) ازنیقك ، (بوته‌ی) Bottæi دنیلن برقوم طرفندن تأسیس ایدیله‌رك Ancora ('Αγχώρη) تسمیه اولندیغنی خبر ویریورسه‌ده ، (بی تینی) ایالتنك مستقلاً اداره اولندیغی برزمانده‌کی احوالنه دائر الده ازوثیقه واردر ، حتی اوزمان بو بلده‌نك موجود اولدیغی بیله شبهه‌لیدر . زیرا (استرابون) ازنیقك (فلیپ) ك اوغلی (انتیغونیا) طرفندن تأسیس و (انتیغونیا) توسیم ایدلمش اولدیغنی سویلیور .

(1) *Strabon. liv — XII, p,565 .*

شوحالده بدایت تأسسی میلاددن (٣١٥) سنه‌اولنه‌قدر چیقار .

انتیغونك وفاتندن صوکره ازنیق (لیزیماق) ك النه کچمش ، اوده زوجه‌سی اولوب (انتیپاتر) ك قزی بولنانك اسمنه اضافتله (نیسه) *Nicée* تسمیه ایتمشدر .

ازنیق ایله ازمید بلده‌لری اره‌سنده دائما تقدم و رجحان غیرتلری موجود اولمغله بو رقابت حسیله هر ایکی قصبه بیننده حس منافرت وخصومت اکسیك اولمامش ایدی . استرابون ازنیق مرکز ایالت اولمق اوزره کوستریبورسه‌ده ، اصل (متره‌پول) ازمید قصبه‌سی اولمش ایدی . (بی‌تینی) حکمدارلری دائما ازنیقده اقامت ایدرلر ایدی .

ایمپراطورلر زماننده ضرب ایدیلمش مسکوکاتده ازنیق بلده‌سی متره‌پول اوله‌رق کوسترلمه‌مش ، مع مافیه قصبه‌نك قپولری اوزرنده‌کی کتابه‌لره نظراً ، اماکن ومؤسسات عمومیه‌سنده بوصفتی محافظه ایتمش اولدیغی اکلاشلمقده‌در .

ازنیقك مرکز ایالت اولمسی میلادك یوز یکرمنجی سنه‌سنه‌قدر یعنی برعصردن زیاده برزمان دوام ایتمشدر .

بعض مسائل مذهبیه‌نك حل وفصلی ایچون (قونسیل) دنیلان مجلس روحانی ایلك دفعه اوله‌رق بو بلده‌ده طوپلانمش اولدیغندن ایمپراطور (قسطنطین) بو مجلسه رعایت مخصوصه اولمق اوزره ازنیقی ازمیددن فك ایله مستقل قیلمش ایسه‌ده ، بو حوالیده‌کی خرستیانلر حقنده تعدیاتده بولنان ایمپراطور (والنس) بو امتیازی لغو ایله تکرار ازمیده تابع ایتمش ایدی . ایشته اووقت کرسیٔ اداره سوزی‌ده اماکن ومؤسسات عمومیه‌دن فك وحك ایدلمشدر .

ازنیقده وقوعبولان حرکات ارضیه پك چوق اثارینی تخریب ایتمش اولدیغندن ایمپراطور (آدریه‌ن) ، میلادك (١٢٠) سنه‌سنه طوغری قلعه ودیوارلرینی تکرار انشا ایلدیکی کبی الیوم آثار باقیه‌سی مشهود اولان شمال وشرق جهتلرنده‌کی بیاض مرمردن معمول قپولری دخی احداث ایلمش ایدی .

ایمپراطور (واله‌ریین) زماننده (٢٥٩) سیت اقوامی بو حوالی‌یه اقین ایدرك ازنیقی یغما وغارت وهرطرفه اینار خوف ودهشت ایلدکدن صوکره ، قپوطاغی شبه جزیره‌سنی دخی پامال خیول خسار ایتمك ایسته‌مشلرسه‌ده ، اوانناده کثرتله یاغان یغمورلردن ناشی میخالیج چایی فیضان ایدرك کچید ویرمدیکندن بو فکرلرندن صرف نظرله ازمید وازنیق بلده‌لرینی اتشه ویرمك صورتیله تسکین وتعدیل وحشت وخصومت ایتمشلر ایدی . انجق ، سالف الذکر اقوام وحشیه بورالرده اوزون مدت طورمدقلرندن ، بونلر چکیلور چکیلمز

ارباب غیرت دامن درمیان همت اوله‌رق تخریب ایدیلن مبانی وسائره تکرار یاپلمغه‌باشلانمش وفقط امرانشالرنده استعجال ایدلدیکندن وبر ترتیب انتظامکاری دخی کوزه‌دلمیه‌رک اسلافك مآثر معرفتلری اولان وفن وصنعت سنکتراشی نقطهٔ نظرندن آثار مقبوله‌دن بولنان ستونلر ، دیرك باشلقلری ، وسائره کلیشی کوزل یراشدرلدیکندن ، اسکی رونق ولطافت معماریه‌لری زائل اولمش ایدی .

الیوم سورك طاشلری اره‌سنده حطیل‌طرزنده یاترلمش اولان اوظریف مرمرستونلر او دور خرابینك آثار باقیه‌سندندر .

اوتوزسنه‌صکره ، ایکنجی‌قلود ، زمانمزه‌قدر پایدار وحقیقةً جالب حیرت اولان جنوب وغرب جهتلرنده‌کی قپولری انشا ایتدیرمشدرکه ، دیرك باشلقلرنده‌کی کتابه‌لرده اوقوندیغنه کوره ، دیوارلرك دخی مشارالیه طرفندن یاپدیرلمش اولدیغی اکلاشیلیور .

ایمپراطور (والنس) Valens ك هنکام حکومتنده دخی دهشتلی برحرکت ارض وقوعبوله‌رق نقدر اماکن عمومیه وارسه جمله‌سی دوچار خرابی اولمش وفقط بر مدت صوکره انشالرینه همت ایدلمشدر . (١)

دهاصوکره‌لری ، ایمپراطور (ژوستینین) زماننده ازنیق کلیسا، مناسترکبی مبانیٔ عمومیه ایله تزیین وارککلرله قادینلر ایچون ایری ایری دارالخیرلرایله تجمیل قلنمش ایدی . قدیماً موجود اولوب دوچار خرابی اولان قصر مزین احیا واعمار ایدلدیکی کبی شهره صوکیترمك ایچون دخی بوزطغان کمرلری طرزنده‌صویوللری یاپلمش‌ایدی ، لفکه قپوسی طریقیله‌درون قصبه‌یه کلن‌صواغلب‌احتماله کوره ، مشارالیهك براقمش اولدیغی صوکمری معرفتیله‌اقمقده‌در .

بوصو ازنیقك شرق جهتنده ، ایکی ساعت مسافه‌ده دره کویی نامیله یادایدیلن قریه‌نك اوست طرفنده‌کی طاغدن نبعان ایدر . بوصویی اورادن کچیرمك ایچون طاغك ایچندن تونل حفرینه مجبوریت حاصل اولمشدر . بوصو شهره کلنجه‌یه‌قدر برقاچ یرده ، اسکیدن قالمه متعدد حوضلردن دخی کچمکده‌در . بوقدر مؤسساتدن بشقه ، مشارالیه قاپلیجه بنالری دخی یاپدیره‌رق ، خلقه برقات دها تسهیلات اولمق اوزره‌بورایه هرطرفدن منتظم يوللر انشا ایتدیرمش ایدی . شرق ایمپراطورلرندن‌فیلسوف عنوانیله شهرتشعار ، (لئون) ایله مخدومی (قسطنطین پورفیر وژه‌نت) قصبه‌نك شمال شرقی طرفلرنده کوریلن مرمرقله وسوری انشا وعربلرله ایدیلن محاربه‌نك تاریخی اولان (٩١٢) قیدینی تحریر واملا ایتدیرمشلر ایدی .

(1) Chronicon Paschale, p. 557

خواقین سلجوقیه‌دن مرحوم (قلیج ارسلان اول) ازنیقك اسکی رونق وشعشعه‌سنی اعاده مقصدیله برابرنده کلن عسکرك مملکتلرنده‌کی اولاد وعیالنی بورایه نقل واسکان ایتدیرمشدی . دور سلجوقیده ، ازنیق صنایع نفیسه‌جه شایان قید وتذکار بر دوره‌یه کیرمش وعربلرك قرطبه وسائره‌ده‌کی نظرفریب نقوش وتزییناتی یواش یواش بورایه سرایت ایتمکده بولنمش ایدی . شو تهالك وارزوی نفائس پرورانه اطرافدن بر چوق صنایع نفیسه اربابنك ازنیقه ورودلرینه وسیله اولمش واو زمانه قدر شرق صنعتکارلری ایچون هنوز مجهول بولنان چینی صنعتی بوراده دخی ظهور وانتشار ایتمکه باشلامشدر .

بو صورتله عربستان وایراندن جلب ایدیلن شعرا وسائر ارباب قلم ووقوف تهزیز خامهٔ تصویر وبلاغت ایلدکجه ، اذهان عمومیه‌ده بر طوتان ذوق بدایع پروری ده یوماً فیوماً متوافر ومتعالی اولمقده بولنمش ایدی .

سلجوقیلر هر نقدر ملل واقوام متجاوره‌نك صنعت واصول وعاداتندن دخی بر چوق شیلر اخذ واقتباس ایتمشلر سه‌ده ، اساس تزیینات وتجملات اولمق اوزره عربلرك اختراع کرده‌سی اولوب منحصراً قواعد هندسیه اساسنه مستند بولنان طرز نقوش وتزییناتدن اصلا ایرلمامشلر ایدی .

ازنیقده تأسیس ایدیلن اوجاقلرده نفیس ونظرفریب الوان ایله ملون چینیلر اعمال ومبانیٔ عالیه ومقدسه‌ده استعمال واورادن بروسه وجوار ممالکه ارسال قلنه‌رق بو نوع طرز تزیینك تعمیمنه غیرت واستعجال اولنور ایدی .

ازنیقده اعصار قدیمه یرکذاری اولمق اوزره بر معبد وارایدیکه ، بوراسی بالاخره جنتمکان فردوس آشیان سلطان اورخان غازی حضرتلری زماننده جامع شریفه تحویل قلنمش ایسه‌ده بالاخره واقع اولان حرکات ارضیه‌دن قبه‌سی چوکه‌رك خراب وتعمیرینه دخی همت ایدلمدیکندن مائل تراب اوله‌رق یالکز مناره‌سی قالمشدر .

(پول لوقاس) ه کوره ، بو کلیسا الیوم قصبه‌نك جنوب غربی جهتنده خرابه‌سی کوریلن وروماليلر دورینه عائد بولنان بر تیاترو محلنی اشغال ایتمکده ایمش ؛ حالبوکه مورخین مشهوره‌دن (هامر) *Hammer* ه کوره ، ایاصوفیه معبدی برنجی قونسیلك طوپلاندیغی محل ایمش . فقط ایمپراطور قسطنطین دوروندن استانبولك فتحی زماننه قدر کذران ایدن مدت ظرفنده تأسیس ایدیلن بیزانس مبانی واماکننك اصول معماریه‌لرینی تدقیق ایدنلرجه بو شبهه وترددك حلی ممکندر .

شویله‌که :

اخطار — (١٣٣) نجی صحیفه‌نك ایلك سطرنده‌کی (حصارقپو) ، (یرقپو) اوله‌جقدر .

(٥٣٨) سنه‌سنه‌قدر بیوك كلیسالرك عمومی بازیلیك *Basilique* شكلنده یاپیلور ایدی . ازنیقده الیوم موجود اولان (سن ژان استودیوس) *St. Jean-Studius* معبدیله (قسطنطین) ك والده‌سی ایمپراطوریچه (هلن) طرفندن یاپدیریلن (بیت‌اللحم) كلیساسی بوطرزده اولوب داخلاً ایكی صره مرمر ستون اوزرینه استناد ایتدیرلمش اخشاب بر سقفدن عبارت ایدی . (۲)

كلیسانك نهایتی نصف دائره شكلنده طیشاری طوغری چیقمش اولوب محراب بوراده بولنور ایدی. كلیسالرك بوابتداكی شكلی مجالسك عقد اجتماع ایتدیكی اسكی بازیلیكلرك طرز انشالرندن اقتباس اولمشدر . (ἐκκλησιαι)

بوطرز ابتدائیده‌كی كلیسالرك همان اكثریسی ، خرستیانلق دورندن اول انشا ایدیلن معابد اولوب ، بالاخره بونلره ستونلر علاوه‌سیله توسیع ایدلمشدر . قبه‌لی كلیسا انشاسی ایمپراطور (ژوستینین) دن جزئی برزمان اول واقع اولمشدر .

ازنیقده‌كی معبدك اساسی مربع الشكل اولوب اورته‌سنه برقبه اوطورتلمش ایدی . ایشته شوطرز انشادن اكلاشیلدیغنه كوره ، بومعبد التنجی عصر میلادیدن صوكره یاپلمشدر .

دیمك اولیوركه ، برنجی قونسیلك اجتماع ایتدیكی مذكور كلیسا دیكرلری كبی بازیلیك طرزنده یاپلمش. بومعبد قدیمك موضع وجسامتی حقنده بر فكر قطعی ایدنمك مشكل اولوب ، یرینی هرحالده الیوم پایدار اولان كلیسالر میاننده ارامق عبثدر .

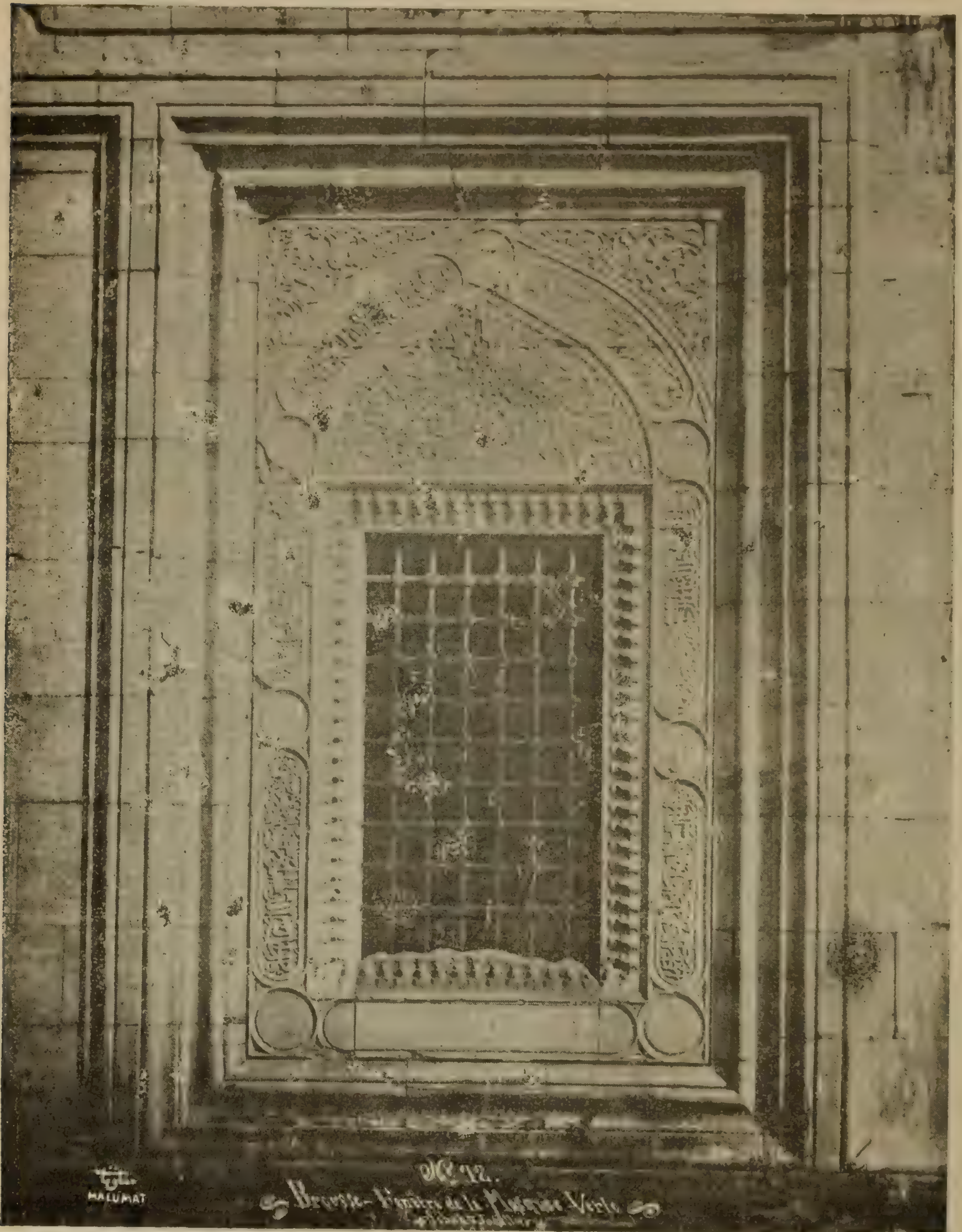
حتی برنجی قونسیلك اوراده اجتماع ایتدیكی بیله محقق دكلدر، چونكه آكا ریاست ایدن قسطنطین هنوز واقتیز اولمامش ایدی . (قونسیللر تاریخی) مذكور مجلسك قصر قرالیده اجتماع ایتدیكنی خبرویریور . بوقصرده بالاخره روما اكابریله بیزانس قیصرلری ده اوطورمشلردر .

لكن ایاصوفیه‌نك طرز معماریسی سكزنجی عصر میلادیده انشا اولنان مبانی‌یه تمامیله مطابقدر . شو حالده (۷۸۷) ده‌كی قونسیلك اوراده طوپلانمش اولمسی محتملدر .

سلطان اورخان حضرتلری ازنیقده مكمل بر عمارت برده كوزل بر مدرسه انشا ایتدیرمشلردركه ، ممالك شاهانه‌ده ایلك یاپیلان عمارت ومدرسه‌ازنیقده تأسیس اولنمشدر. ازنیق مدرسه‌لكی یك بیوك فضیلته متوقف اولدیغندن اولوقتلر مراتب علمیه‌نك الك بالاسی

(۲) بوطرز انشا بالاخره سلجوقیلر زماننده دخی تطبیق ایدلمشدر . قونیه‌یه كلدیكمز زمان تفصیلات ویره‌جكز .

صایباور ایدی. (١) شمدیکی قصبه ، اسکی بیزانسلرك تأسیس ایتدکلری شهرك مرکزینی اشغال ایتمکده‌در. شهرك اطرافنده اسکیدن قالمه برسور بقایاسی کوریلور . داخل قصبه‌یه

یشیل جامع شریفك پنجره‌لرندن بری

(١) ازنیق مدرسه‌سی مدرسلرندن داود قیصری وتاج الدین کردی عهد اورخان غازی‌یه رونق ویرن فضلادندر .

کیرمك ایچون درت قپو واردرکه : بونلرده استانبول قپوسی، یکی شهر قپوسی ، لفکه قپوسی، کول قپوسی‌در. بوقپولر الیوم موجود اولمغله طرز انشـالرنده‌کی صنعتك درجه‌سنی تقدیر ایتمك ممکندر. بوقپولرك صاغنه وصولنه مکمل برر ده قله یاپلمشدر .

استانبول قپوسی اوزرنده‌کی عباره‌لردن اکلاشلدیغنه کوره ، بوراسی ایمپراطور ر(قیصر مارق اوره‌ل قلود) (١) ك زماننده (وه‌لیوس ماقرینوس) نك قونسـولوساغی هنکامنده یاپلمش اولدیغی کبی یکیشهر قپوسی طرفنده‌کی دیوارلر دخی عین حکمدار زماننده انشا ایدلمشدر .

بوقپو مهاجمات کثیره‌دن ناشی دفعاتله تخریب ایدلمش اولدیغندن عثمانلیلر طرفندن برچوق دفعه تعمیر وترمیم اولنمشـدر . عثمانلیلر بوراسنی فتح ایدنجه اسـباب عمارتی تماماً تهیئه ایدلدیکی کبی فقرا ومحتاجینی اطعام ایچون دخی عمارت وشریعت مطهرهٔ اسـلامیه‌نك ارکان اساسیه‌سندن بولنان اغتسال ایچون دخی حماملر یاپدیرلمشدر . فقط صوکره‌لری تعمیر یوزی کورمدیکندن بوحماملرده خرابه یوز طوتمشدر .

وزرای عثمانیه‌دن چاندارلی خیرالدین پاشـا ، سـلچوقی طرز معماریسی اوزره بوراده غایت لطیف وظریف بر جامع شریف بنا ایتدیرمشـدر . (هجرت : ٧٧٥ م ١٣٧٣) — اولوقتلر عمارت تعبیری علی‌العموم مؤسسات خیریه‌یه اطلاق ایدلدیکندن پاشانك یاپدیردیغی جامعك قپوسی اوزرنده‌ده (عمارت) لفظی تحریر ایدلمشدر . حالبوکه صوکره‌لری، بولفظ معلوم اولان دارالخیرلره ویریله کلمکده بولنمشدر .

ازنیقك شمالنده ، شهره درت کیلو متره مسـافه‌ده ایمپراطور (ترازان) *Trajan* زماننده قالمه بر اهرام واردرکه حقیقةً کورلمکه شایاندر. یرلیلر بوکا (بش طاش) دیورلر (2) بواهرام مثلث الشکل اولوب درت پارچه جسیم طاشدن متشکلدر . فقط مرور زمان ایله اهرامك رأسنی تشـکیل ایدن طاش دوشوب محو اولمش اولدیغندن بش دانه‌سی قالمش بوسببله (بش طاش) اطلاق اولنمشدر .

اهرامك قاعده‌سنك اوست طرفنده شوعباره‌لر محکوکدر :

« آسقله پیو دوتوسك اوغلی قاسیوس . سکسـان اوچ سـنه معمر اولمشدر» آسـقله پیودوت ، شاعر شهیر واله‌رئیوس صورانوسك محب وفاشعاری اولوب چیچرون وسزارك زمانلرنده یشامشدر . قاسیوس ، سالف‌الذکر پلینك خداوندکار ایالتی والیلکنده بولندیغی

(١) ایکنجی قلود . حکومتی ٢٦٨ . وفاتی ٢٧٠ .

(2) *Pyramide de Cassius, Asclépiodotus.*

زمان یعنی برنجی عصر میلادیده برحیات ایمش . شـو حالده مذکور اهرامده اوتاریخلرده انشا ایدلمش دیمکدر .

ازنیقك یکیشهر قپوسندن چیقیلوب‌ده کولك جنوب ساحلی تعقیب ایدیلورسه، روماییلر زماننده یاپلمش بریول خرابه‌سنه تصادف ایدیلیور . بویول مرمره سواحلندن باشلایه‌رق سوریه چوللرینه‌قدر امتداد ایدرمش ؛ طریق مذکور سقاریا نهرندن صابانجه‌جسر جسیمی اوزرندن‌ کچدکدن صکره (سیوری حصاردن) *Pessinunte* مرورایله قونیه وحوالیسندن طولاشـه‌رق سوریه‌یه کیدر ایدی . بویول بوکون بیـله بغداد وسوریه طرفلرندن کلن کاروانلرك ایشلك برطریقیدر .

روماییلر ، مواقع مهمهٔ بحریه‌دن معدود اولان مدانیه‌ایله کملیك آره‌سنده برشوسه آچمشلر وبوطریقی اورادن ایچرولره قدر تمدید ایتمشلر ایدی. بویول (نه‌رون) *Néron* زماننده دخی تعمیر ایدلمش و کذرکاهنـده اولان جسیم برقیا پارچه‌سی‌ده رفع وازاله اولنمش ایدی . بو حجر جسیم الیوم بین‌الاهالی (صاری قیا) نامیله معروف ومشهوردر . کلس ترکیباتندن اولان بوقیانك اقسام خارجیه‌سی صارمتراق اولدیغی حالده داخلی کول رنکنده‌در .

صـاری قیا ازنیق کولنی احاطه ایدن سلسلهٔ جبال شـعباتندندر. اوزرلری چبلاق وغیر منتظم چیقینتیلردن عبارت بولنان بوتپه‌لر اوچ ساعت قدر امتداد ایتدکدن صکره اطرافی قیالرله محاط برکوچك وادی‌یه وکوله منتهی اولور . طریقك اك مشقتلی عملیاتی ایشته بوراده اولمشدر. قیالق اوزرینه ایری حرفلرله یازیلان عباره‌لره نظراً بویول ایمپراطور (نه‌رون) ك دردنجی سنهٔ حاکمیتنده یعنی میلادك التمش سکز ویاخود آلتمش طقوزنجی سنه‌سنده یاپلمشدر.

قیا اوزرنده‌کی کتابه‌ده شو سطرلر اوقونیور :

« قلودك مخدومی ، جرمانیکوس سزارك حفیدی ، تیبر سزار اوکوستك طورونك اوغلی نرون قلود زماننده والی بولنان (قایوس یولیوس اکیلا) نك همت وغیرتیله خراب اولمش اولان ازنیق — مدانیه طریقی تعمیر وترمیم ایدلدی . »

بوقصبه‌نك آثار قدیمه‌سندن بری‌ده ، روم کلیسـاسیدر ، اون ایکنجی عصر میلادی حلالنه طوغری بنا ایدلدیکی طرز انشاسندن اکلاشیلان بودیرقدیمك قبه‌سی کاملاً موزاییقلرله ایشلنمش اولدیغی حالده، صوکره‌لری بونلرك محافظه‌سنه اعتنا ایدلمدیکندن قسماً خراب اولمشدر.

قبه‌نك برطرفنده، جناب مریم ، حضرت عیسانی آغوش شفقتنه آلمش اولدیغی حالده موزاییقلرله غایت ماهرانه برصورتده تصویر واطرافنده‌ده ملك رسملری ترسیم ایدلمشدر . ملكلرك البسه‌لری برطاقم ذی قیم احجار وانجولرله دونادلمشدر .

کلیسایه کیریله‌جك قپونك اوست طرفنده ، حضرت مریمك اللرینی اوزاتمش اولدیغی وارقه‌سنده ماوی برر داء بولندیغی حالده بررسمی کوریلور. زمینی التون رنكلی موزاییقلرله ایشلنمش اولان بورسمك برطرفنده شو عبارەلر اوقونور :

« الٰهی ! قولك نیسه‌فوره امداد ونصرت احسان ایله . » بو کلیساده تدقیقه شایان بر مزاروارددر . مزارك اوك طرفی بیزانس اصولنده غایت صنعتکارانه برصورتده نقش وتزیین ایدلمشدر. مع‌مافیه، کیمه عائد اولدیغنه دائر براشارت کوریله‌میور . طرز اعمالنه نظراً دردنجی عصر میلادی آثارندن اولسه کرکدر .

بومزارك ایچنه بر موم قونسه ، طاش عادتا شفاف بر حاله کله‌رك اوزرنده‌کی نقوش ومزینات لطیف برصورتده تجسم ایدر. تحقیقاته نظراً بوطاش انقره حوالیسندن چیقارمش.

ازنیقده دفین خاك غفران اولان ذوات عالیه میاننده اشرف رومی حضرتلریله چاندارلی خیرالدین پاشا سلاله‌سندن محمود چلبی شایان ذکردر .

اشرف رومی ، سلطان بایزید ثانی دورنده مکهٔ مکرمه‌دن ازنیقه کلمشلردر . اووقت هنوز اون بش یاشلرنده ایمشلر .

بروسه‌ده‌کی یشیل مدرسه‌ده یکرمی بش سنه‌قدر تحصیل علوم رسمیه‌ایله اشتغال ایتمشلر ، حاجی بایرام ولی، عبدالقادر کیلانی حضرتلرینك مخادیمندن حسین حمویدن تکمیل مراتب سلوك ایتمشلردر .

مشارالیه اشرف رومی حضرتلرینك تألیفاتی میاننده (مزکئ النفوس) نام اثر معتبرلری مطبوعدر .

بروسه‌ده صحبتلریله شرفیاب اولدیغم ذوات میاننده شیخ علی سری افندی ، اشرف رومی حضرتلرینك انجال کرامندندر . عون وعنایت حقله یکیدن انشاسی امرنده بوفقیرلرده خدمت ومعاونتی سبق ایدن (احمدالغزی) درکاه شریفنده مدفون مظنه‌دن (شیخ احمد الغزی) حضرتلریله همعصر بولنان مفسرین کرامدن (انیس الجنان) صاحبی عزالدین افندی سالف الذکر سری افندینك جدی اولوب طوبخانه‌ده قادریخانه درکاهنده

مدفوندر (۱۱۵۵ حلالنه طوغری) .

اشرف رومینك وفاتی (۸۸۹) در . اشرف زاده جامع و تربه‌سی، خیرالدین پاشا جامع شریفی حقیقةً بدایع معماریه‌دندر . دروننده‌کی چینیلرك رنك ولطافت و آهنك نظر فریبی انسانی مفتون ایدر .

بروسه مکتب اعدادیء ملکیسی – تنفس زمانی

سیاح بی‌نظیر مرحوم (اولیاچلبی) ازنیق بلده‌سنده مدفون اولان ذوات عالیه‌دن بحث ایدرکن دیورکه :

(الشیخ اشرف‌زاده) جامعی لعل‌گون کره‌میت ایله مستور ، کاشیء چینیله معمور برجامع پرنوردرکه ، بالذات الشیخ اشرف اوغلی دروننده مدفوندر .

... عارف صمدانی الشیخ الشهیر باشرف اوغلی پیشوای عاشقان ایدی . (اشرف اوغلی رومی) تخلص ایدر، پاکیزه اشعاری واردر . درون قلعه‌ده جامعی جنبنده براستانهٔ عظیم ایچره مدفوندر .

بو ذاتدن بشقه ، خطیب زاده‌لکله مشهور آفاق مؤلفیندن حضرت منلا یکان تلامیذندن اولوب تکمیل فنون ایتمش (مولانا تاج ابراهیم) ایله استانه جنبنده حمدی چلبی بن الشیخ اشرف زاده ایله بر آستانه‌ده مدفون (سرعلی افندی) ، اماسیه‌لی اولوب اشرف زاده قربنده مدفون (المولی پیر محمد افندی) نك مقاملری زیارتگاه انامدر .

اولیاچلبی ازنیق قلعه‌سنده بر برینه قریب اوچیوز التمش التی قله موجود اولدیغنی سویلیور (شارل تکسیه) *ch. Texier* ده (٢٣٨) عدد ایدوکنی خبر ویریور .

اولیا چلبی ازنیقه (١٠٥٨) تاریخنده شامه کیدرکن اغرامش ایدی .

او تاریخدن (شارل تکسیه) نك اناطولی‌یه سیاحتی اره‌سنده ایکی‌یوز سنه‌دن زیاده برزمان مرور ایتمش اولمسی نظر دقته النور و بومدت ظرفنده ازنیقده وقوعبولان تزلزلات ارضیه وسائره تأمل ایدیلور سه اولیانك بوخصوصده دخی ویردیکی معلوماتك طوغری اولدیغی تظاهر ایلر .

کذلك قصبه‌یی دائراً مادار احاطه ایدن دیوارك جرمی التی بیك (کدمه) ادیم اولدیغی بیان ، (شارل تکسیه) ده ؛ قدمای جغرافیوندن (استرابون) *Strabon* نام ذاتك معلوماتندن استنتاج ایله ، بالمساحه (٤٤٢١) متره ایدوکنی اثبات ایدیورکه ، ادیم ایله متره اره‌سنده‌کی فرق حساب ایدلدیکی صورتده اولیانك شو تقدیرنده‌ده خطا اولمدیغی اکلاشیلور .

بوراده شایان قید برجهت واردر :

(استرابون) ك سورك جرمی حقنده ویردیکی معلومات ایله سورك شمدیکی جسامتی اره‌سنده فرق عظیم کوریلیور . دیمك‌که ، استرابو ندن صکره یعنی (ادریه‌ن) ایله ایکنجی (قلود) ، و (لئون) زمانلرنده شهرك محیطی توسیع اولنمشدر .

ینکیشهر قپوسیله شمدیکی قصبه‌نك براز شمالنده قدیماً معمور بر تیاترو خرابه‌سنه تصادف ایدیلور پلین خداوندکار والیسی ایکن بو تیاترونك بعض اقسامی ناتمام قالمش اولدیغندن اکمالی ایچون ایمپراطور تراژانه برمکتوب یازمش ایدی . پلین مکتوبنده دیورکه : « قسم اعظمی انشا ایدیلن ازنیق تیاتروسنه شمدی‌یه قدر اون دت میلیون (سه‌سترس) (یعنی

١٩٣٧٥٠٠ فرانق) صرف اولنمش اولدیغی حالده اکمال ایدیله‌مه‌مشدر . اراضینك رطوبتلی ویموشاق اولمسندن وقوللانیلان طاشلرك فنالغندن ناشی بنانك بعض محللرنده چاتلاقلر حاصل اولمشدر . شمدی‌یه قدر ایدیلن مصرفلرك هبا اوله‌جغندن قورقیورم .

بعض ذوات تیاترونك اطرافنه بازیلیکار ، قسم فوقانیسنه دیوانخانه‌لر انشاسنی درعهده ایتدیلر ، فقط تیاترونك انشااتی تعطیل ایدلدیکی جهتله اقسام مذکوره‌نك انشاسی‌ده یوز اوستنه قالمشدر . »

بو مکتوب اوزرینه ترازان پلینه شویولده جواب ویرمشدر :

« سزاوراده بولندیغکز ایچون‌ازنیق تیاتروسی‌ایچون نه‌یاپلمق لازم ایسه‌اجراسی سزه عائددر . فقط تیاترو اکمال ایدیلنجه موعود اولان انشاآتك اصحابنه اکمال ایتدیرلمسنی‌ده اونوتمیکز ! »

معمافیه الیوم خرابه‌سی مشهود اولان تیاترونك منتظم کسمه طاشلرله بنا ایدلدیکنه باقیلورسه دها اسکی زمانده موجود بولنمش اولان تیاترونك هدم ایدیله‌رك یرینه آثار باقیه‌سی کوریلن بنانك تأسیس ایدلدیکنه حکم اولنه‌بیلور .

اسکی تیاترو صحنه‌سنك قطری (٧٩) متره ایمش . فقط بوکون اثاری بیله قالمامشدر . سیرجیلرك دخولنه مخصوص اولان قپونك اوستنده‌کی کمر ترکیباتی کاسی غایت جسیم طاشلرله یاپلمش ، شوقدرکه اره‌لرینه چمنطو ، خرج کبی موادالصاقیه قونمامش ایدی . شوطرز انشایه نظراً بونك پك اسکی برزمانده وجوده کتیرلمش اولدیغی اکلاشیلیور .

بوتیاترو (پلین) *Pline* ك زماننده اهالی طرفندن باشلانوب نقصان براغیلان ، فقط مومی‌الیهك تعمیر ویاخود اکمالنی طلب ایتدیکی تیاترودر .

بروسه اووه‌سی — كشيشه برنظر دها — كستل — يكيشهر — بيله‌جك — كوپلی — بوز اويوك — سكود — تربۀ ارطغرلی زيارت — اسكيشهر .

برجمعه كونی علی السحر بروسه‌دن حركتمز قرارلشديرلديغندن بركون اول، لوازم سفريه‌يی تدارك ايتدك ؛ برده ارابه كيرالدق . صحبتلريله شرفياب اولديغم ذواتی زيارتله استجلاب نظر خشنوديلری مقصديله هربری آيری آيری كورولدی : سياحتمزه دوام ايتمك زمانی كلديكی سويلندی .

طاتلی طاتلی صحبتلر ايدلدی ، بروسه‌ده كچرديكمز زمانلرك خاطرات لطيفه‌سی ياد ايدلدی ... اوزاتميه‌لم ، ساعت درده بشه قدر بويله‌جه وقت كچيردكدن صكره ، ياران ، ايرتسی كونی تكرار كوروشمك اوزره موقةً وداع ايتديلر ؛ بزده حجرۀ استراحتمزه چكلدك .

يولجيلق غائله‌سنی تجربه ايدنلرجه معلوم اولديغی اوزره ، انسان يوله چيقاجغی زمان كوزينه اويقو كيرمز ، ذهن وفكری پريشان اولور ، الك كوچوك شيئه اهميت ويرر ، خلاصه هرشيئی ذهننده بيوتير .

فقيرده ايشته بويله اولدم . اوكيجه بر ساعت اويقو اويومادم ديسه‌م مبالغه ايتمه‌مش اولورم . ياتاقده صاغه ، صوله دونه دونه كميكلرم آغريدی .

شفق سوكيوردی ، كوزلريمی آچمش ياتديغم صفه‌نك جامكانندن اطرافه باقيوردم . برايكی ساعته قدر ايچنه كيره‌جكم طريق سياحتك شايان استفاده تفرعاتنی ذهنمده قرارلشديريوردم .

بروسه‌ده طاتلی برحياتك سامعه‌مه عكس ايتديرديكی ذوق وصفا ايله متحسس بولنديغم صره‌ده خدمتجی ياتديغم اوطه‌نك قپوسنی اوردی . هنوز كنديمی طوپلايه‌مديغم برزمانده حريفك شواخطاری هيچ ذوقمه كيتمدی .

جامع كبير اوكنه چيقديغم زمان اخوانی اوراده بولدم . وقايع غرابت آيينی دفعاتله بيان ايتديكم ملابك‌ده باستونه طيانه‌رق برطرفده طوريور ، شو افتراقك تأثيريله متأذی اولديغنی لسان حال ايله ، اوطور ظريفانه‌سيله اكلاتيوردی .

اخوانك بعضلريله همان اوراجقده راسمۀ وداعی ايفا ايدرك اوكده طوران برفايطونه

یکیشهرده برکیجه قالندقدن صوکره علی السحر یوللاندق . ازنیق شوسه‌سنی صولده براقه‌رق (کوپری حصار) ه قدر کلندی .

حیدرپاشا ـ قونیه شمندوفری یاپیلمه‌دن اول ازنیقه کلمك ایچون بروسه‌دن کچمك لازمکلوردی. عودتده دخی یالاذمید ویاخود قره‌مرسل طریقی اختیار اولنور ایدی . حالبوکه بوخط سایه‌سنده بوکون (مکجه) استاسیونه چیقیلور ، اورادن یا ارابه ایله ویاخود حیوان واسطه‌سیله سهولتله ازنیقه واریلیور .

(کوپری حصار) اسکیدن قالمه وصوکره‌لری تعمیر ایدیلن تك کوزلی برکوپروسیله مشهوردر [۱]

(چوروك صو) ایرماغی اوزرنده اسکی برکوی واردر . بورادکی یولك طرفینده قباجه یونتولمش برطاقم طاشلر واردرکه . اوزرلرنده حالا لاتین حروفاتیله یازلمش کتابه‌لر کوریلور .

(کوپری حصاری) (بیله‌جك) ك فتحندن صوکره اولدقجه براهمیت کسب ایتمشدر . چونکه سلطان عثمان حضرتلری بورادکی بیزانس قلعه‌سنی ضبط ایتمش ایدی . (دوندار بك) ایشته بوقلعه‌نك حین فتحنده ترك جامهٔ حیات مستعار ایلمشدر .

کوپرو حصاری کچوبده ایلرویه توجه ایدیلنجه ، منظره بتون دکیشور . طاغلر ، تپه‌لر ، اوولر هپ بر لباس زمردینه بورونه‌رك نظرلری اوقشار ، حیات ساعیانهٔ بشرك ثمرات لطیفه‌سندن نشان ویرر . (آق‌صو دربندی) یاخود (تپه دربندی قره‌غوخانه‌سی) ایشته بورادددر ؛ بوراده افراد ضبطیه ادامهٔ آسایش محلیه مأمور اولمغله برابر کلوب کچنلر حقنده دخی مهماننوازلقده قصور ایتمزلر .

ذاتاً مبالغه‌دن صرف‌نظر ، مهماننوازلق ، مسافر پرورلك ممالك شرقیه اهالیسنك بر خصلت مفطوره‌سی اولدیغندن بیوك کوچك غریب برکمسه کوردیلرمی اکا هر درلو معاونتدن کیری طورمزلر .

هیچ اونوتمام حالبدن قونیه‌یه کلیرکن مشهور (عمیق اووه‌سی) کوپروسی اوزرندن ارابه‌مزله ، حیوانلرمزله چایه دوشمك اوزره ایکن کویلیلرك وژاندارمه‌لرك حقیقهٔ جانسپارانه اولان همت وغیرتلریله جانمزی قورتاره بیلدك . یوخسه عمیق دره‌سنده نام ونشانمز بلورسز اوله‌رق بحر عمیق رحمته طاله‌جقدق !

یول بورادن تدریجاً براز دها یوکسله‌رك اطراف وجواره حاکم برنقطه‌یه کلیر . یولك

(۱) بوکوپرویی اساساً رومالیلر یاپمش عثمانلیلر تعمیر ایتمشلردر .

بروسه‌ده جنتمكان یلدیرم بایزید خان حضرتلرینك تربهٔ شریفه‌سنك منظرهٔ خارجیه‌سی

آتلادم. بودم افتراقده بنده‌حصوله کلن هیجانی بروجهله تعریف ایده‌مم؛ هرنه‌ایسه دیکر برارابه‌یه‌ده رفقای سائره بینه‌رك بزی برمدت‌دها تشییعه وبوصورتله رسم آیین وفاکاری‌نی تکمیله همت بیوردیلر .

حکومت‌جاده‌سندن‌کچرکن‌محبتلرینه‌دلداده اولدیغم‌نکته‌دان کیرقوریس افندی ایله طبیب نبض شناس بدروس افندی‌یه بر قارت دوویزیت براقمق صورتیله وداعی بالایفا یکی یول طریقیله قونیه‌شوسه‌سنه طوغرولدق .

شمندوفر استاسیونه‌نه کلدك ، ارابه‌لریمز طوردی ، بورایه قدر بزه رفاقت لطفنده بولنان ذوات ایله بالمصافحه ، انلر کری دوندی ، بزده متحسرانه ، متأثرانه ارابه‌مزه یول ویردك .

طبیعتك بتون محاسنندن‌متشکل ، لطیف بر مشجره‌یه‌جواراولان بولمزه دوام ایتمکله برابر ، چکرکه‌ده تربهٔ معلای حضرت خداوندکاره قارشو بر خانه‌ده مهمان‌اولدیغم‌اثناده قاره‌له‌دیغم برمکتوبی‌ده اوقویه‌رق‌وقت‌کچیرەلم : (١)

صاغ طرفمزده امتداد ایدن زمردین مائله‌لری تماشا ایدرك وکاهیجه کلوب بر ایکی اخوان ایله عالملر ایتدیکم (صوصغرلی) قریه‌سنه اوزاقدن بر نکاه التفات براقه‌رق، سایهٔ ترقیاتوایهٔ حضرت بدشاهده غایت متین وظریف بر صورتده انشا ایدیلن جسر اهنیندن بالمرور (کستل) Castellum قریه‌سنه قوندق .

کشیش جولانی تصـویر ایدرکن (قیزیقلر) موقعنك لطافتندن بحث ایتمش ایدم ، دها بوراره وارمه‌دن بروسه‌یه، بومحتشم ومقدس شهره بر کره دها عطف نظر تحسر ایلدم :

منتهای افقده نشر اضواء روحانیه ایلین تربهٔ معلای خداوندکارغازی ، بقعهٔ مبـارکهٔ جناب عثمان واورخان جلالتماب ، مجدد ثانیٔ دولت ابد مدت حضرت چلبیٔ سـتوده صفتك کنبد بالاسی ، سلطان یلدیرم بایزیدك مدفن سکونتپروری ، یوکسـلك بر سطح مائلده اعدادیٔ عسکری بنای مهابت انتماسی عیون افتخاریمی بر کره دهاتزیین‌ایتدی.

کستله کلدیکمز زمان جمعه وقتی اولمش پیر وبرنا ، صغار وکبار آبدست الوب صلاة مفروضه‌یه حاضرلنیورلر ایدی .

بزده بوزمرهٔ بختیارانه قاریشه‌رق اولا ، مسـجد شریف اتصالنده برتربهٔ مخصوصه درونده مدفون اولان (وانی) افندی‌یی زیارت وصـلاة مفروضه‌یی ادادن صـکره

(١) بومکتوبی اسکیشهره کلدیکم زمان اوقویه‌جغز .

بوقسمی لطیف مشجره‌لر ؛ کوزل چایرلر اره‌سندن طولاشه‌رق نهایت کلسی بر اراضی‌یه داخل اولور . بیله‌جکه کیدن یول بوراده طاغ اره‌سندن کچیرلمشدر .

ارطغرل سنجاغنك مرکزی اولان بیله‌جك قصبه‌سی (آهوطاغی)نك شعباتندن بولنان طاغك سطح مائلنده کیزلنمش سقاریه نهری توابعندن برچای کنارنده کوزل وفقط طاشلق براراضی اورته‌سنده کائندر .

شهره کیرمك ایچون غرب طرفنده‌کی بوغازدن مرور ایدیلور . بربرینه مقابل ایکی تپه اوزرنده بولنان اوست محلاتله اشاغی محلاتی اره‌سنده تخمیناً یوزمتره قدر برمسافه واردر .

بیله‌جك اولدقجه مترقی وکوزل برحکومت قوناغیله سائر مبانئ امیریه‌یه مالك برقصبه ایسه‌ده اناطولینك اکثر قصبه‌لرنده کورلدیکی کبی بوراده دخی اکثر خانه‌لر ذوق سلیمه اصلا توافق ایتمیه‌جك صورتده بیاض بادانه اوزرینه قویو ماوی رنکلرله تلویث ایدلمشدر . ذوق سلیمی ، طبیعت ملیه‌یی اوقشامیان بوکبی چیرکین منظره‌لرك ازاله‌سی واماکنك دها نظرفریب برصورتده تلوینی رؤسای مامورینك ذوق وهمتلرینه قالمشدر

بیله‌جکك اسکی محلاتی ایله دباغخانه‌لر دره بوینده‌در .

بونلری دورفتوحات عثمانیه‌ده پك ده غلبه‌لك اولمدیغندن وزرای سالفه‌دن طوپال عثمان پاشا بغداد حوالیسندن کتیردیکی اهالی‌یی بیله‌جکده اسکان ایتدیرمش ایدی . بونلرك احفادی قصبه‌نك اسکی محلاتنده ساکندرلر .

استطراد — کتابمزك مقدمه‌سنده ذکری سبق ایدن سیاح (هوارت) بوحوالی‌یه کلدیکی زمان بیله‌جك متصرفی فوأد پاشا حضرتلریله (١) کوروشمش اولدیغندن کرك مشارالیهك وکرك برادر عالیلری مرحوم سری پاشانك اوصاف کزیده‌لرندن بحث ایدرك راستکولقده بولنیور .

بیله‌جکده Belcoma تاریخ نقطهٔ نظرندن شایان تقدیس وزیارت محللردن بری ده (شیخ اده‌بالی) حضرتلرینك بقعهٔ مبارکه‌لریدر . (٢)

ارباب مطالعه‌نك معلومی اولدیغی اوزره شیخ مشارالیه اطنه‌ایللرندن بوحوالی‌یه کچمش

(١) الیوم کوتاهیه متصرفی .

(٢) علما ومشایخ عثمانیه‌نك رئیس وپیری حکمنده بولنان (شیخ اده‌بالی)قره‌مانده وبرروایته کوره اطنه‌ده تولد ایتمشدر .

مملکتنده تحصیلدن صوکره شامه کیدوب اورانك علماسندن فقه وحدیث شریف وتفسیر وسائر علومی اوکرنمش ووطننه عودتده بوراده‌لرق قانشر علوم عالیه والیه ایله مشغول اولمش کملیندن برذات ستوده صفات ایدی. بیله‌جکده بری غازی سلطان عثمان ، دیکری اورخان جنتمکان حضراتی طرفندن انشا ایدلمش ایکی جامع شریف برمدرسه ، شیخ اده‌بالی حضرتلرینك تربه‌سی وخانقاهی ، ایپك فابریقه‌سی واردر .

وسلطان عثمان جنتمکان بوذات محترمك خانه‌سنده مسافر قالدیغی کیجه کوروب سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌نك ابدی الدوام اولدیغنه براعت استهلال اولان رؤیای مسعوده اوزرینه کریمهٔ عفت وسیمه‌سی (مال خاتونی) تزوج بیورمشلردر . تاریخ عثمانی حقنده‌کی تتبعاتیله مشهور اولان (هامر) شیخ مشارالیه حضرتلرینك مرقدینی اسکیشهرده کوستریورسه‌ده بیله‌جکده بولندیغی محققدر .

جدامجد حضرت شهریاری جنتمکان ارطغرل غازی حضرتلرینك نام عالیلرینه نسبتله توسیم اولنان بوسنجاق دولت علیهٔ عثمانیه‌نك مهدظهور وتعالیسی اولمق حسبیله پك بیوك اهمیت تاریخیه‌یی حائزدر .

قصبه‌لرینك وحتی بیوجك قریه‌لرینك بیله‌همان کافه‌سنده سلاطین عظام حضراتنك جامع ، مدرسه ، عمارت ، کتبخانه کبی مآثر خیریه‌لرینه تصادف اولنور .

نفوس عمومیه‌سی (١٩٧٠٩٢) راده‌سنده اولوب بونك (١٦٤٨٣٩) ی مسلم ومتباقیسی غیرمسلمدر .

داخل لواده متعدد ایلیجه‌لر ومعدن صولری موجوداولوب الك مشهورلری اینه‌کول قضاسنده‌کی چیتلی صوییدر . بیله‌جکك فتحندن صوکره یارحصارله اینه‌کول ضبط ایدلمش وبروسه اوزرینه یورومك ایچون یکیشهر مرحله‌سی جیوش عثمانیه‌نك اجتماکاهی اولمشدر . بوخاك مبارکك هرهانکی بر طرفنه باقسه‌ك آنده آثار فیض وعظمت عثمانیه‌دن بر بوی لطیف استشمام ایدرسین !

اجداد پاك عثمانیان هپ بوحوالیده ارخای عنان جلادت ایلمشلردر .

مؤسس بنیان سلطنت ، عثمان غازی عالی فطرت خطبهٔ استقلالنی بوولایت توابعندن (قره‌جه حصار (*Melangeia*) ده اوقوتمشدر . (١)

بوخاطرهٔ تاریخیه وشرف اتمامك تأییدی ایچون قره‌جه حصارده بالجمله مصارفی طرف اشرف حضرت پادشاهیدن تسویه بیورلمق اوزره مکمل برجامع شریف ایله ارطغرل غازی حضرتلریله بوطرفلره کلن مجاهدین عثمانیه‌نك احفادی اولانلره مخصوص اوله‌رق متعدد دلنشین خانه‌لر دخی انشا ایدلمشدر .

اینه‌کول قضاسی نواحیسندن (چهارشنبه) قریه‌سنده جنتمکان ارطغرل غازی حضرتلرینك والدهٔ محترمه‌لری (خیمه‌انا) نك مدفنی بولنمقده‌درکه ، (١٣٠٧) سنه‌سنده طرف اقدس ملوکانه‌دن اوزرینه بر تربهٔ رعنا انشا ایدیله‌رك زیارتکاه انام اولمشدر .

بوقریه‌ده (٣١) خانه‌ده (١٨٥) نفوس واردر .

---

(١) بوخطبه‌یی شیخ‌اده‌بالینك اقرباسندن (طورسون فقیه) اوقومشدر .

* اوچیوز اون‌سنه‌سی‌مارتنك یکرمنجی بازار ایرتسی کونی سرت بر هواده قونیه‌دن حرکتله اسکیشهره مهاجر آرابه‌سیله، اندن‌حیدرپاشایه قدرشمندوفرله‌کلنمش وکرچه اووقت دخی‌برخیلی معلومات دفتر خاطراته قید ایدلمش‌ایسه‌ده مأموریت‌حالیله بوجمع ایدیلن‌معلومات بر سیاحتنامه یازه‌جق قدر مفصل اولمامش ایدی . مکتبدن چیقدقدن بر مدت صوکره مأموریتله بر خیلی یر طولاشمش ــ تعبیر معذور کورولسون ــ کوزمی طشره‌ده اچمش اولدیغمدن اوزاق یقین هر نه‌زمان سیاحت ایچون بر وسیله ظهور ایتسه مشاق ومزاحمه اصلا اهمیت ویرمیه‌رك همان حاضرلنیرم ؛ همده اکثر کمسه‌لرك یاپدقلری کبی اوزون اوزادی‌یه یولجیلق تدارکنه قویولمام ؛ سبکبار کیتمکی سوه‌رم ، بر چانطه کافی !!

ایشته١٣١٧سنه‌سی نیساننك یکرمی‌برنجی جمعه‌کونی رسم‌کشادی اجرا ایدیلن (قونیه - خالی‌سرکیسی) ، قونیه‌یی ، اسلاف امتك مشهربدایعی اولان بوبلدهٔ مبارکه‌یی برکره دها کورمك ودها اطرافلی تدقیقاتده بولنمق ایچون کوزل‌بروسیله اولدی .

مایسك التنجی بازارکونی ساعت اون‌ایکیده حیدرپاشادن تره‌نه بیندك .

حیدرپاشادن ازمیده‌قدر دفعاتله کیدوب کلمش وبوبابده‌کی مشهوداتمی اولجه غزته‌لره یازمش اولدیغمدن تکراری موجب کلال‌اولور ملاحظه‌سیله درجندن صرفنظر ایدرك بیله‌جکك استاسیونی اولان (کوپلی) دن اعتباراً مشهودات وتدقیقاتمزه دوام‌ایده‌لم :

فقط استطراد قبیلندن اوله‌رق سویلیه‌لم‌که : طبیعتك اك‌فیضلی مناظری ،اك‌احتشامنمون لوایحی ، روحپرور محاسنی ازمیددن اعتباراً ودرجه درجه فیضلنه‌رك اسکیشهره قدر امتداد ایدر .

اطه‌بازاری جوارینه اسکان ایدیلن مهاجرین‌اسلامیه یورالرینی شنلندیرمشلر ،تپه‌لری مائله‌لری ، وادیلری برر باغچه‌حالنه افراغ ایتمشلردر .

سطح‌بحردن اعتباراً (٣٦) متره ارتفاعده بولنان اطه بازارینك قوهٔ انباتیه‌سی برنجی درجه‌ده معدود اوله‌بیلیرسه‌ده صپانجه کولنك حاصل ایتدیکی‌بطاقلقلر جیادت‌هوایی‌اخلال ایتمکدن خالی قالماز . کول مروروزمان ایله مجرای‌طبیعیه‌سنی‌توسیع ایدرك‌خطك‌کذرکاهنده‌کی اراضی‌یه‌طوغری تجاوزایتمش واورالری راکدبرحاله کتیرمشدر . حتی‌کولك ساحله یقین محللرنده صویك دیبنده کوریلن دال وکوتوکلردن استدلال اولندیغنه کوره یورالری‌وقتیله قره‌ایکن صوکره‌لری اثار انشکالیه‌دن ناشی قره‌لر صویه ، بعض یرلرده‌ده صولر قره‌یه تحول ایتمشدر . قدرت‌فاطره‌نك‌اوزه‌نه‌اوزه‌نه‌طرح‌وتنظیم‌ایتدیکی‌بوحوالی باغچه‌لرنده انواع شکوفه‌وازهار،اورمانلرنده‌چام،قره‌میشه،اخلامور، جوز کبی اشجارسایه‌دار پك مبذولدر .

فیاض قدرتك بوخاك پاكه سرپمش اولدیغی محاسن و بدایعك بر مشهر لطافتنمونی اولان بووادیلر مساعیٔ بشرك اقدامات متوالیه‌سیله برقات‌دها كسب زینت وطراوت ایتمش ، خطك ایكی طرفنه یاپیلان باطوم مهاجرلرینك دلنشین كویلری سایهٔ ترقیاتوایهٔ حضرت‌پادشاهیده‌بورالرك كسب ایده‌جكی اهمیت ومعموریته برر برهان مجسم تشكیل ایدرجه‌سنه عرض چهرهٔ امید وبشاشت ایتمكده بولنمشدر .

(سقاریا)نك *Sangarius* ، افلاكه‌سرچكمش، مدهش‌چیلاق قیالر آره‌سندن ییلانقاوی مجراسی‌ده بوطرفلرك فیض وبركت طبیعیه‌سنه بشقه برقوت حیاتیه بخش ایتمش !

منظره‌نك هیبت ودهشتی هپ بوحوالیده‌در ؛ ذروه‌سنی‌قولایلقله كورمك قابل‌اولمیان خطك كذركاهنه طوغری اوزانان یالچین قیالر ، میب وطارلچیدلر ، تحولات طبیعیه‌نك تأثیریله درلو شكل وهیبت غرابت انتمایه تحول ایدن صخور بركانیه واحجار ترسبیه برژه‌ئولوژی عالمنك‌سوه سوه تدقیق ومطالعه ایده‌جكی بر درسخانه محتویاتی قدر استفاده‌لیدر !...

شو عوارض طبیعیه‌یه انضمام ایدن تونل وكوپرولرك حیرت افزا وضعیتلری مساعیٔ بشرك نقدر قیمتدار، نه‌درجه فیضلی اولدیغنی كوستریور . سعدی مرحومك :

« برك درختان سبز در نظر هشیار »

« هرورقی دفتریست‌معرفت كردكار »

دیدیكی كبی بیوك بر درسخانهٔ حكمت ، واسع بر میدان انتباه اولان ، خلاصه هر ذره‌سی بر شعر وموسیقی اطلاقنه سزوار بولنان بوقطعهٔ اراضی تماشاسنه طویولمز الواح بدیعه‌دندر .

نظر حیرت هرخطوه‌ده بیك درلو محاسنه تصادف ایدركه ، تصویر وتعریفی مطلقا كوزله كورمكه متوقفدر .

خطك كچدیكی محللر اراضیٔ ترسبیه‌دن متشكل‌اولدیغی جهتله (سقاریا) نك ییلانقاوی تعقیب‌ایتدیكی یتاقده‌قوم وچاقل طاشلرندن‌تپه‌لر، ده‌لتالر، اوفاق‌اوفاق‌شلاله‌لرپیدا اولمشدر. طبیعت اراضی طوت فدانلری یتشدیرمكه پك مساعد اولدیغندن اهالی منتظم وواسع طوتلق وجوده كتیرمشلردر . بونلری نصل بر اعتناایله یتشدیردكلری صورت طرح وتنظیملرندن اكلاشیلیور . حاصلی‌اعمار اولنمامش . ایشلنمه‌مش برقاریش‌یر براغلمامشدر! ایشته وسائط نقلیه‌نك اعمار بلدان حقنده‌كی تأثیرات فیض بخشاسی بورالرده پك آشكار كوریلیور .

دها ایلروده بحث اولنه‌جغی وجهله اناطولی قطعهٔ وسیعه‌سی فیض و برکتجه طبیعةً برچوق منطقه‌لره تقسیم ایدلدیکی جهتله ، حیدرپاشادن اسکیشهره‌قدر اولان منطقه غایت فیضلیدر ؛ خضارتما اوودلره زمردین وادیلر هپ بوطرفده‌در . بوحوالینک بوقدرفیضلی اولمسنک باشلوجه سببی ده منطقهٔ معتدله داخلنده اولمغله برابر ارتفاعجه حیات نباتی‌یه الویره‌جك برسویه‌ده بولنمسیدر .

بیله‌جکك سطح بحردن اعتباراً ارتفاعی (٢٩٥) متره‌در . استاسیون کوپلی‌قریه‌سنه یکرمی دقیقه مسافه‌ده کائندر . ترن بورایه اقشام طقوزی یکرمی کچه‌رك مواصلت‌ایتدی. بوقریه‌نك ایچندن (قره‌صو) وجوارندن (صورغون) نهرلری کچدیکندن اطرافی کاملاً صولاق واغاجلق اولوب تنزه‌محللری پك چوقدر. زقاقلری منتظم یاپلمش‌اولدیغندن لطافت طبیعیه‌سنه انتظام داخلیسی دخی منضم اوله‌رق بوقریه یاز موسمنده جوار محللر اهالیسنه عمومی برمسیره اولمشدر .

مآثر دیانتپروریٔ حضرت خلافتپناهی جملهٔ مشکوره‌سندن اولمق اوزره نفس بیله‌جکده مجدداً برباب مولویخانه انشاسی خصوصنه ارادهٔ سنیه شرفصدور بیورلمش‌اولدیغندن برطرز نوینده انشا آته باشلانلمشدر. شوفرمان پادشاهینك روح روان‌جناب مولانایی شاد وخندان ایلدیکنه شبهه یوقدر .

قطار بیله‌جکدن حرکت ایدر ایتمز عادتا برنصف دائره رسم ایدرجه‌سنه اوزون بریقوشی طیرمانمغه باشلار ؛ اوچورومل برواد‌ینك صاغ طرفنی برنسبت متزایده ایله قطع ایدرك یکدیکرینی متعاقب مصنع کوپرولر ، مهیب تونللردن طولاشه یوقارووده دیدیکمز کبی بوزاویوکه واریور .

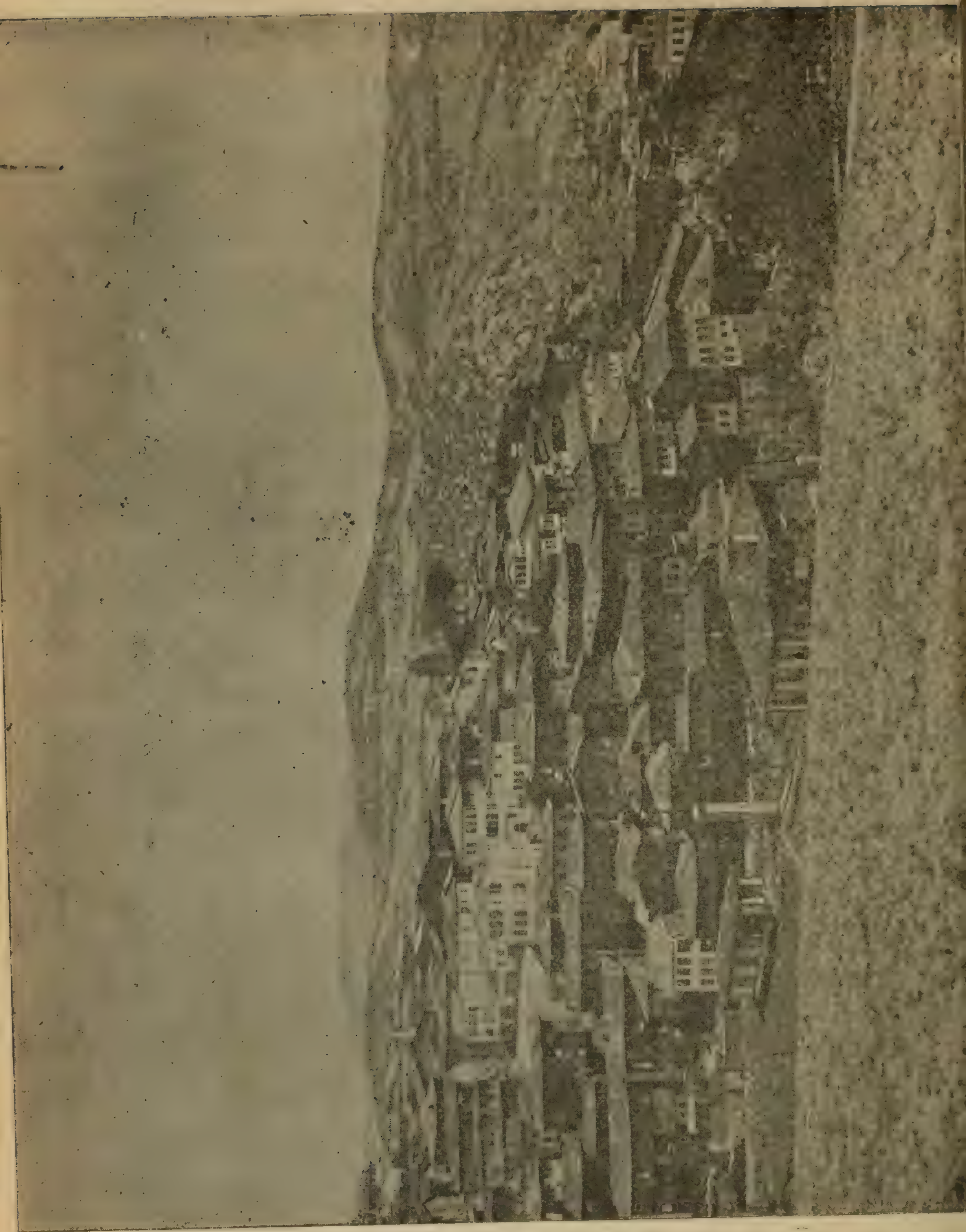
کوپلی بیله‌جکه برساعت مسافه‌ده‌در . درون قریه‌ده (٧٠٠) خانه موجودوبش‌باب جامع‌شریف ایله برکلیسا واردر . یوکسك برواد‌ی اوزرنده دمیر کمرلره استناد ایدلمش مصنع کوپرولرله ، غایت متین‌اون‌بر عدد تونل بواستاسیوندن صوکره کوریلیور . قره‌صو نهری ، خط بونجه امتداد ایتدیکندن ، صو قوتیله متحرك کراسته بچقیلری واردر .

بوندن صوکره کلن (قره‌کوی) استاسیونی کراسته اخراجاتنك مرکزی اولدیغی جهتله دارالصناعهٔ عثمانیه‌نك منتظم برکراسته ده‌پوسی واردر .

سطح بحردن (٦٢٧) متره ارتفاعنده بولنان مذکور (قره‌کوی) استاسیوندن ساعت اونی قرق اوچ کچه حرکتله اونبری یکرمی بش دقیقه کچه‌رك ناحیه مرکزی اولان

بیله جكك منظره سی

(بوزاویوك) ە مواصلت ایتدك . بو اثناده چولوق چوجق ، دلیقانلی اختیار یوزلرجه اهالی استاسیونك پارمقلغنه دیزلمشلر بزی سیر ایدیورلر . ناحیه‌مدیری ، ضابطه مأمورلری‌ده انتظام محلی‌یه بردقت وظیفه شناسانه‌ایله نظارت ایلیورلردی .

بوزاویوکك کوزل بر رسمنی‌اولجه کورمش اولدیغمدن ترەنك بورایه تقربنده صورمغه حاجت قالمدی .

بوزاویوك سکود قضاسی مربوطاتندن اولوب (٦١٩) خانه‌یی شاملدر . اوزری قبه‌لی وغایت یوکسك مناره‌لی جسیم بر جامع شریف ایله مرمردن معمول درت ستون اوزرینه اوطوردلمش قورشونله مستور ومشاهیردن برینك مدفننی حاوی بر کنبدی ده اوزاقدن تماشا ایلدك . اطرافی آچیق ، شادروان طرزنده یاپیلمش اولان بوکنبددن بشقه کوی ایچنده آثار عتیقه کوره‌مدك .

بوناحیه جسیم اولوب اهالیسی ده رنجبرلکله مشغول اولدقلرندن مزروع تر لالری چوقدر .

بوندن اول کچدیکمز اراضینك تشکلات طبیعه‌سنده‌کی دهشتنه ممزوج علویت ولطافت بوراده بشقه بشقه منظره‌لره تحول ایدیوردی ؛ عارضه‌لی ، سنکستان اراضی‌یه بدل اولدقجه دوز ، یشیل اووه‌لر کوریلیوردی .

اسکیشهر اوواسنك مبدأی اعتبار اولنان (بوزاویوك) ە کلنجه‌یه قدر .(سطح بحردن: ۷٤۰ متره ارتفاعده‌در) متصل یوقوش چیقدیغندن ، قطار اولانجه قوتی صرف ایتدیکی حالده ینه لایقیله یول الامیوردی .

بوزاویوکدن حرکت ایتدیکمز وقت خفیف خفیف یاغمور یاغیور ، قوس قزح‌ده الوان سبعه‌یی تپه‌لره ، زمردین چایرلره بتون لطافت ومحاسنیله عکس ایتدیریوردی . ذاتاً شمس منیرده یواش یواش اشیانهٔ سکونتنه چکلمك اوزره بولندیغندن ، حیات ساعیانه‌لرینه موقت برفاصله ویرمك اوزره کلبهٔ سایه سازلرینه عودت ایدن کویلیلرك منتظم قافله‌لرله ، آهسته آهسته یول آلملری ، یاقیجی بر حرارتك تعب ومشاقندن یورغون دوشن بر ایکی بیك قیون وصیغیرك یوردلرینه قاووشمقده‌کی تهالککاری بتمله برابر واغون ارقداشلرمی ساعتلرجه مشغول ایتدی !

اطرافده ، شوراده بوراده ، مائی ، قرمزی ، یشیل ، صاری قویو مور رنکنده بیبانی چیچکلرله بزەنمش ترلالر ، اوزاقده صیق براورمانجق ، منتهای افقده ، عثمان غازی حضرتلرینك جولانکاه حماستی اولان (دومانیچ) طاغلری ... والحاصل هر خطوه‌ده حیر تفزا بر کوزللك ، هر نقطه‌ده فکری اعلا ایدر براحتشام !!

(بوزاویوك) حیدرپاشا ـ اسکیشهر دمیریولی کذرکاهنه مصادف اولدیغی کبی بروسه‌دن قونیه‌یه کیدن بیوك شوسه دخی قصبه‌نك اورته‌سندن مرور ایدر .

بوزاویوکده جزری قاسم‌پاشا جامع شریفنك محراب ومنبری

مرکز ناحیه اولان (بوز اویوك) سکودده‌درت، بیله‌جکه‌سکز، بروسه‌یه‌یکرمی‌التی‌ساعت

مسافه‌ده‌در، هواسی لطیف وصویی لذیذ اولدیغندن سکنه‌سی صاغلام بربنیه‌یه مالکدرلر .
قصبه درونده التی‌یوز اللی قدر خانه ، اوچ جامع ، ایکی مدرسه ، سکز خان ، برحمام ، اون‌بش مغازه ، قرق‌قدر دکان ، اوتوزالتی دکرمن ، منتظم برحکومت‌قوناغی ، برابتدائی ، برده صبیان مکتبی واردر .
بومکتبلره یوزقرق ذکور وطقسان اناثکه جمعاً (٢٣٠) شاکرد دوام ایتمکده‌در . ناحیه‌یه ملحق اولان (٢٧) قریه‌ده موجود اوتوز مکتبه (٥٧٩) ذکور و (٤٥٧) اناثکه جمعاً (١٠٣٦) اطفال مداوم بولنمقده‌در .
بوزاویوکدن اسکیشهره‌طوغری امتداد ایدن واسع واوزون براووه‌نك شمال وجنوب طرفلر کشیشك شعباتی وسکود طاغلریله صیقیشمشدر . قلیج ارسلانك سواریلری ایشته بوکچیدن مروراتمشلردر .
قطارینز (این اوکی) نه اون ایکی‌یی چاریك کچه مواصلت ایتدی . سطح بحردن (٧٥٨) متره ارتفاعنده بولنان بوناحیه (٨٢١) خانه ایله (٢٣٢٥) نفوس جامع اولوب التی باب مسجدی ، برمدرسه‌سی ، (٢) خانی . (٢) حمامی ، (٦) دکرمنی ، (٢٠) دکانی ، بر حکومت قوناغنی ، (٢٠٠) ذکور و (١٥٠) انات که جمعاً (٢٥٠) شاکردی بولنان (٢) ابتدائی مکتبنی شاملدر .
مرکز ناحیه اولان (این اوکی) قریه‌سی سکوده التی ، بیله‌جکی اون ، مرکز ولایته یکرمی ساعت مسافه‌ده برطاغ اتکنده ، براووه‌نك جهت غربیه‌سنده‌کائن بروسه ــ قونیه شوسه‌سی کذرکاهنه مصادفدر .
طومانیچ طاغلرینك اتکنده تأسیس ایدیلن بوقریه‌نك یوقارو طرفلرنده قیالر ایچنده قبا برصورتده اویولمش اسکی مزارلر کوریلیور . بونلرك طرز اعمالنه نظراً بروقتلر (فریژی) اهالی‌سی دنیلن افیون قره‌حصاری وحوالیسنده ساکن انسانلرطرفندن‌یاپیلدیغنی سویلینلر واردر .
بومغاره‌لردن برینك ایچنده راکد صولر وارسه‌ده ، اورایه کیروب تدقیقاتده بولنمق پك مشکل برایشدر . ناحیه‌یه مغاره‌لردن ناشی (این اوکی) دینلمشلردر .
درون قریه‌ده‌کی جامع شریف مربع براساس اوزرینه اوطوردلمش برقبه‌یی وبرده مطبوع الاندام برمناره‌یی شاملدر . جامع کاملاً طوغله‌دن یاپلمشدر .
قپوسنك اوزرنده‌کی کتابه‌ده شو یازیلیدر :
« صاحب الکرم خواجه یادکار بن علی . سنه : ٧٧١ » .
جامع شریفك اوکنده‌کی صوندرمه اثار عتیقه‌دن درت عدد ستون اوزرینه استناد

ایتدیرلمش . قریه‌نك داخل وجوارنده اره‌صره آثارعتیقه پارچه‌لرینه تصادف ایدلدیکی کبی بوندن برقاچ سنه‌اول دخی اساطیر یونانیه‌یه عائد اشخاصدن (ژوپیتر) نامنی حاوی اوزرنده‌روجه یازیلی دیرکلر بولنمشدر .

سکود قصبه‌سی، سقاریا وپورصوق نهرلرینك ملتقاسنده‌واین‌اوکی قریه‌سنه‌التی ساعت مسافه‌ده‌در. اناطولی شاهانه‌نك هرطرفنه،الك کوچك ناحیه‌لره‌وارنجه‌یه‌قدر منتظم شوسه‌لر یاپیلدیغندن بلادوقصباتدن یکدیکرینه کیتمك غایت قولایلاشمشدر. سایهٔ‌عالیده‌شوسه‌لرمزك بوصورتله کسب انتظام ایتمسی مراسلات ومناقلاتی صوك درجه‌ده تسهیل ایتدیکندن مملکتمزك حیات اقتصادیه‌سی شایان ممنونیت نتیجه‌لر حاصل ایتمکده بولنمشدر .

این اوکندن سکوده بریول اولدیغی کبی لفکه‌دن سوکره‌کلن (وزیرخانی) ندن دخی بری ، قره‌صو وادیسنی تعقیب ایله بیله‌جکك اشاغی طرفندن بالمرور بوزاویوك اووه‌سنه یتشمك اوزره دمیر یولی خطنی بویلایان ودیکری‌ده سقاریا نهرینی تعقیب ایلین قیالق وادیلردن کچه‌رك طوغریدن‌طوغری‌یه سکوده برشوسه‌واردر ، بویولك‌هرایکیسی‌ده وزیر خانندن باشلایه‌رق اسکیشهره کیدر .

(غودفرووا) Godefroy (١) برنجی طریقی اختیار ایتمش ، ١٠٩٧ سنهٔ میلادیه‌سی تموزینك برنجی کونی وقوعبولان مصادمه‌سکود ایله اسکیشهر اره‌سنده‌کی‌وادیده اولمشدر .

کوپلی اوزرندن کچن‌یول تعقیب ایدیله‌رك ، کاه انیش کاه یوقوش کیدیله‌رك (قزل‌قیا) نام قریه‌یه کانور . بوراسی‌ده کچیلنجه سکوده کیدن شوسه‌یه تصادف اولنور .

سکود قصبه‌سی، ملوك سلجوقیه طرفندن ارطغرل غازی حضرتلرینه امداد ومظاهرت دلیرانه‌لرینه مکافاةً ویریلوب سلطان عثمان خان غازی حضرتلری‌دخی اورادن توسیع حوزهٔ اقتدار ایلدکلرندن بوقصبه دولت ابد مدت عثمانیه‌نك مهد ظهوری مثابه‌سنده‌در. جنتمکان غازی‌ارطغرل خان‌وخلد آشیان‌چلبی‌سلطان محمدخان‌حضرتلرینك‌بنا کرده‌لری اولان‌جامع‌شریفلر ایله مشارالیه ارطغرل غازی حضرتلرینك قصبه‌یه اون دقیقه مسافه‌ده وبیله‌جك شوسه‌سی اوزرنده کائن تربهٔ مبارکه‌لری‌قصبه‌نك مدار زینت وشرفی‌وآثارعتیقهٔ‌ملیه‌نك الك معتبریدر .

مشارالیه حضرتلرینك‌تربهٔ نورانیت‌نثارلری بروسه‌ده‌کی اتراب‌مبارکه‌طرزنده‌یاپیلمشدر. بوطرز انشایی اناطولی‌یه سلجوقیلر کتیرمش ، انلرده مغوللردن کوره‌رك یاپمشلردر .

(1) *battaille de Dorylée*

ایرانده‌کی (شاه خدابنده)نك تربه‌سی ایشته بوطرزده‌در. قیصریه وقونیه‌حوالیسنده انشا ایدیلن تربه‌لر هپ بوشکلده‌در .

سالخورده سرویلرك ، افلاکه سرچکمش چنارلرك سایهٔ سکونتنه التجا ایدن بوتربهٔ قدسی مرتبه اوکنده طوره‌لم :

خیالخانه‌مزده تجسم ایدن لوحهٔ احتشامنمونی قلمله تصویر ایتمك عجبا ممکن اولورمی؟! ارطغرل ، بومجاهدجلادت‌آثارك مظهریت‌معنویه‌سندن اساله‌اولنان‌فیوض عالیه‌بویرلری سراپابرکتلهٔ نورانیت‌نثاره تحویل ایتمش... کورینن حضارت دکل، توده ، توده‌نوراحضردر! طاغلر،قیرلر،وادیلرهپ‌اوغازیٔ نامدارو ابدیٔ الاشتهارك داستان‌ظفرینی‌اوقومقده‌درلر ، بومدفن مبارکه کیرنلرده‌تویلر اورپرمه‌مك قابل دکلدر. چونکه مظهریتی پك بیوکدر. مرتبهٔ مجاهدانه‌سی حقیقةً بالاتردر . یالکز « ارطغرل » نامی بزم ایچون بروسیلهٔ تقدیس اولور! افتاب عالمتاب،صباحلین‌اطرافی چالیلق،اغاجلق ایله چوریلمش اولان کوچك برتپه‌نك ارقه‌سندن طوغری نازان نازان عرض‌دیدار ایدرکن ، انسان بیك‌درلو لطافته‌مشحون اولان بومنظره‌نك قارشوسنده بوله‌جق اولورسه نه‌کبی حالاته‌دوچار اوله‌جغنی اه‌یلور! صفوت واصالت‌واحتشامدن،تشکل‌اولان‌بولوحهٔ کزین‌هرعثمانلینك پرستش‌ایده‌جکی‌الواح بدیعه‌دندر.

خلاصهٔ کلام ، تاریخ عثمانینك‌مدار مباهاتی‌اولان‌وقایع‌کزیده ، مفاخریله‌هپ‌بوحوالیده کذارن اولمشدر !!تربهٔ معلای ارطغرلك اتصالنده غازیٔ مشارالیه حضرتلرینك حلیلهٔ محترمه‌لری ایله کوچك مخدوملری اولوب (اکریجه) فتحنده ترك حیات مستعار ایدن (ساوه‌جی بك) مرحومك مراقد منوره‌لری‌ده واردر .

« الواح طبیعتدن »

برکوه دلرباکه نشیب وفرازینه
طولمش وقارحسن‌ایله‌اشجارسایه‌دار
کاهی کاوب قونار کوله‌رك دوش‌نازینه
ابرنوبهار .

برمرتفع جبلکه سما اشیانیدر :
اغوش پاکنه صیغینیر میل خواب ایدر
محمور زهره وقت سحر مهربانیدر ،
پرنشاط وفر .

برکوه پروقارکه دامان پاکنی
تلثیمه موجه موجه قوشار بحر نغمه خیز ،
بکلر حریم تربهٔ خضرای خاکنی
نجم شعله ریز .

احیای ارواح اسلاف عظام خصوصنده مأثر برگزیدهٔ دیندارانه‌لری عیون شکران و محمدتمزی تنویر ایدن شوکتمآب افندمز حضرتلری مهد ظهور سلطنت ابدیٔ الدوام اولان بوقصبهٔ مبارکه‌نك تزیید شان وشرفی ایچون مرکز قضاده برباب مکتب اعدادیٔ ملکی تأسیسنی فرمان بیوردقلری کبی غازیٔ جلادت‌آثار (ارطغرل) خانك تربهٔ عالیلرینك بر قاچ مثلی توسیعی وعمومك زیارتنه هر زمان گشاده بولندیرلمسی اسبابنك استکمالنی اراده بیورمش اولدقلرندن دوائر عائده‌سی حکم ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهینك انفاذینه مسارعت ایلمشلردر. تاریخ ملیٔ عثمانی صحائفنه نقش گزین کرامت اوله‌جق اولان بو ارادهٔ الهامعادهٔ خسروانه قلوب امتده پك بیوك بر حس توقیر اویاندیرمشدر !

سکود بیله‌جکه التی ، بروسه‌یه درت ساعت مسافه‌ده وجنوبدن شماله متوجه بر صیرت اوزرنده کائندر .

نفوس موجوده‌سی (١٢٠٦) ذکور و (١١٨٥) اوله‌رق (٢٣٠١) ی مسلم و (٨٧١) ذکور و (٨٨٢) اناث اوله‌رق (١٧٥٣) ی روم که جمعاً (٤١٥٤) در . درت قصبه‌ده اثار سنیهٔ ملوکانه‌دن برحکومت قوناغی ایله برعسکری دپوبی ، مع دائرهٔ عسکریه قشله ، ایپك فابریقه‌سی وسائر مؤسسات خیریه ایله برباب رشدی وایکی ابتدائی وایکی روم مکتبی واردر . مکتب رشدی‌یه (٧٥) ، ابتدائی مکتبلرینه (١٢٦) سی ذکور و (٩٨) ی اناث اوله‌رق (٢٢٤) ، روم مکتبلرینه (١٠٢) شاگرد دوام ایله سایهٔ شاهانه‌ده فیضیاب اولمقده‌درلر .

قصبه‌نك هواسی غایت لطیف وصولری مبذولدر ، قصبه‌نك ایچندن اوفاق بردره جریان ایدر .

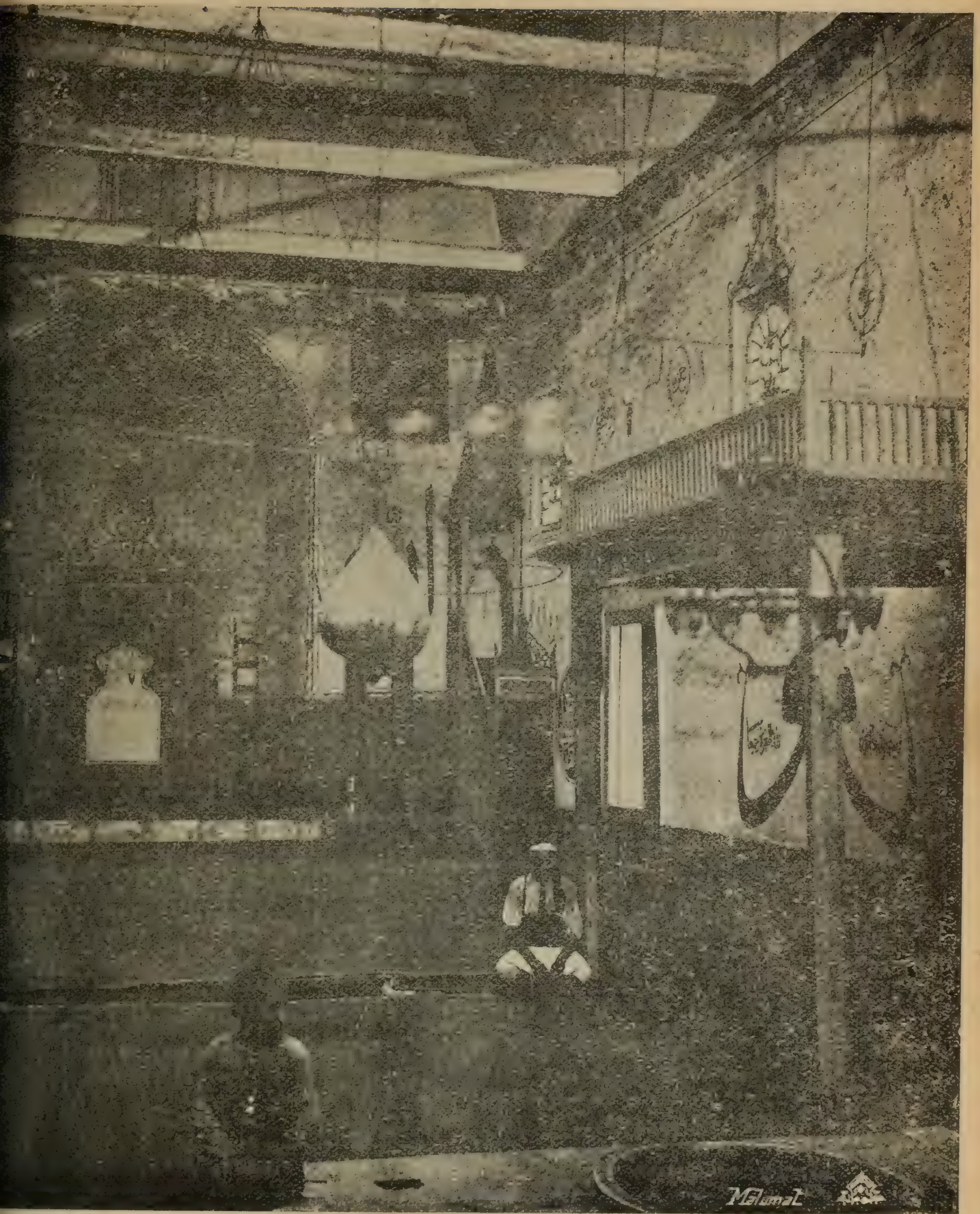
قضانك اهالیسی پاموق بزی ، یولقوشاق چوراب نسج واعمال ایدرلرسه‌ده نفاستنه اعتنا ایتمدکلرندن خارجاً رغبت عمومیه‌یه مظهر اولمیور . دستگاهلر اصلاح ایدیلور ، منسوجاتك صورت نسجنه وبویالرینك نفاستنه دقت اولنورسه قصبه پك زیاده استفاده ایدر .

قضادن ، حبوباتك انواعی ، اوزوم ، قوزه ، افیون ، پاموق چیقار .

درون قصبه‌ده (١٠٤٠) خانه ، (٧) جامع ، (٢) کلیسا ، (٢) مدرسه ، (١٠) خان ، (٤) حمام ، (٦) فرون ، (٤) ایپك فابریقه‌سی ، (١) اجزاخانه واردر .

(بوزاویوك) ده بولنان جامع شریفی قطار موقعده طوردیغی اثناده واغوندن تماشا ایتمش اولدیغمی یازمشدم . سیاحتنامه‌مك بوقسمنی نقصان براقمامق ایچون بالاخره محلی رشدیه

بروسه‌ده چکرکه نام محلده خداوندکار جامع شریفنك داخلی

ازنيقده : ممالك عثمانيه‌ده ايلك بنا اولنان سلطان اورخان مدرسه‌سی

مکتبی معلمی افندیدن بوبابده تفصیلات رجا ایتمش ایدم . انجق معلم اسماعیل حقی افندینك تحویل مأموریتی حسبیله ، ناحیه معارف قومیسیونی رئیس حمیتپروری علی نوری افندی حضرتلری بوخصوصده بذل همت بیورمشلردر .

افندئ مومی‌الیهدن وارد اولان مکتوبی بورایه عیناً درج ایدیورم :

بعدالالقاب .

١٧ شباط سنه ٣١٧ تاریخلو مکتوبکزی کمال ممنونیتله الدم . بوز اویوك قصبه‌سنده واقع جامع شریف (٩٣٥) تاریخنده جزری قاسم‌پاشا حضرتلرینك احیا کرده‌سی بولندیغی وجامع شریفك درونی برصورت دلنشین ایله مزین اولدیغی ومحراب ومنبری صوماقی مرمردن معمول بولندیغی واچنده حیرت بخش عقول چینیلر اولوب والحاصل آثار عتیقه ایله مزین برده کرسی ایله محفل بولندیغی جامع شریف ومنبرینك الدیرلمش اولان فوطوغرافلك بردانه‌سی الده ایدیله‌رك لفاً تقدیم سوی والالری قلندیغی وقصبه‌یه اون خطوه بعد مسافه‌ده بولنان تربه‌ده ارطغرل غازی حضرتلرینك علمداری (قمرعالی بابا) حضرتلری مدفون بولندیغی وقتغی تاریخده وفات ایتدیکنه دائر برقیده ظفریاب اولنه‌مدیغی ونفس قصبه‌ده مربع وکارکیر برتربه دها وارسه‌ده بونك مدفونی کیم اولدیغی بیلنه‌مدیکی عرضیله توجهات عالیلرینك حق داعیانه‌مده بقاسی مرجودر اولبابده .

٢٤ ذی القعده سنه ٣١٩ و ١٩ شباط سنه ٣١٧

افندئ موی الیهك کوستردیکی همت وغیرت معارفپرورانه‌یه درجۀ نهایه‌ده تشکر ایدرم . چونکه درسعادتده عتیق علی پاشا ، ککبوزده چوبان مصطفی پاشا جامع شریفلری جسامتنه قریب بر وسعت وجسامتده وعین طرز انشا ومتانتده برمعبد مبارکك هانکی صاحب دیانت وحمیت طرفندن بنا ایتدیرلدیکی بزجه وبلکه قارئین کرامجه مجهول قاله جقدی .

فردوس آشیان سلطان سلیمان خان غازی حضرتلرینك وزراسندن بولنان سالف الذکر جزری قاسم‌پاشا اناطولی‌یه سفروقوعبولدیغی اثناده عسکرله بوز اویوکده نصب خیام سطوت ایدرك ، بوجامع نورانیت لامعی‌ده اوهنکامده یاپدیرمشلردر . اوتاریخلرده انشا اولنان معابد شریفه مثللو بوراسی‌ده کوتاهیه معمولات نفیسه‌سندن اولان کاشئ چینی ایله تزیین قلنمشدر .

سالف الذکر جزری قاسم پاشا ، نشانجی محمد چلبینك مخدومیدر . پاشای مشارالیه صنف کتابدن اولوب استعداد خدا دادی سایه‌سنده اناطولی و (٩١٠) سنهٔ هجریه‌سنده روم ایلی دفترداری اولدی . جلوس سلطان سلیمان قانونیده مجدداً دردنجی وزیر نصب بیورلدی . شوقدرکه پیر اولمق حسبیله بروسه‌ده اختیار تقاعد ایلدی .

(٩٥٠) سالنه‌طوغری ارتحال دار بقا ایتمکله بروسه‌ده حضرت امیر تربهٔ شریفی محاذیسنده کائن مدرسه‌لرینك جانب غربیسنده ، رهگذارده پهلوزدهٔ بستر راحت کستر خاك مغفرتدر .

بوز اویوکده جزری قاسم پاشا جامعنك خارجی منظره‌سی

قاسم پاشا شاعر ، کامل ، کاتب ، صادق دین ودولت ومائل خیرات وحسنات برذات ایدی . ایوب سلطانده جامع ومدرسه‌سی ومکتبی اولدیغی کبی بروسه‌ده دخی برمدرسه ، برده حمام انشا ایتدیرمشلردر .

بروسه‌لی اسماعیل بلیغ افندینك (گلدستهٔ ریاض) (١) نامنده مطبوع (بروسه تاریخنده) جزری قاسم پاشا حقنده شووجهله تفصیلات اعطا ایدیلیور :

[١] بوکتابی قدوة المحققین اسماعیل حقی حضرتلری کورمشلر واصل نسخه‌سنه برده تقریض یازمشلر .

«دیار مصرقاهره‌دن قلمرورومه وضع قدم ایدن شناور دریای علوم ، باخصوص علم حدیثده ماننډبخاری ومسلم مسلم عالم، شیخ محمدجزرینک بندهٔ درم خریندهسی اولمغله بین الناس (جزری قاسم پاشا) دینمکله مشهوردر . شیخ مومی الیهك مخدومی علم وفضائل ایله معلوم وموسوم (محمدچلبی) که ابوالفتح سلطان محمدخان حضرتلرینك مظهر لطف واحسانی اولوب نشانی اولمغله طغرای غرای وجودی زیور صحائف عزت وبرات جدید تباشیرصبح دولت اولمش ایدی . پاشای مشارالیهی سلطان مبرور تربیت ایتمکله دفتردارلق منصبنه نائل ایدوب بعده (۸۸۷) تاریخنده وزارت ایله رفیع القدراولدی . بعده بروسه‌ده حضرت امیر قدس سره الخطیر مرقد منیری مقابله‌سنده برمدرسهٔ جلیله وبرکرمابهٔ دلجو بنا ایدوب امیر مشارالیهك اوقافنه الحاق وروم ایلنده امیرسلانیك ایکن انده دخی عمارت وجامع بنا ایدوب حضرت ابی ایوب انصاری علیه رحمة الباری جوارنده دخی برمدرسهٔ عالی اسامیٔ دفتر اثارینه مقیددر . (۸۹۰) سنه‌سنده دولت بایزید خانده عزم ریاض رضوان ایلمشدر

بلیغ افندینك بالاده‌کی تفصیلاتیله پاشای مشارالیه حقنده مأخذمز اولان مجلس معارف اعضاسندن سعادتلو ثریاافندینك (سجل عثمانی) نام اثر گزیده‌لرنده مسطورمعلوماتده تاریخجه التمش سنه قدر برفرق کوریلیور . »

(بوزاویوك) ده اثر خیراتلری اولان جامع شریفی (۹۳۵) تاریخلرنده احیا ایتمش اولدقلری وجنتمکان قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلرینك جلوس همایونلرنده مجدداً دردنجی وزیر نصب بیورلملری نظر مطالعه‌یه النورسه ، بلیغ افندی مرحومك پاشانك وقوعاتی صره‌سنده ضبط وتسجیل ایتدیکی تاریخلرده خطا ایتمش اولدیغی کوریلیور . بوکا بشقه برقاسم پاشا اولمق احتمالی ویره بیلورایدك ، فقط (جزری) لقبیله مشهوراولدیغی وقاف زاده فائضی(۱)(زبدةالاشعارنده)پاشای مشارالیهك مخلصی(صافی) ایدوکنی خبرویرمسی و (سجل عثمانی) ده دخی (صافی ، قوجه) تعبیرلریله توصیف ایدلمش اولدیغی کورلمسی بواحتمالی قوتسز براقیور .

احتمالکه ، بلیغ افندی مرحوم (۸٤٦) تاریخلرنده ازلادی وقعه‌سنده اسمی مذکور روم ایلی بکلربکی دیکر برقاسم پاشایی جزری قاسم پاشا اولمق اوزره کوسترمشدر . جزری قاسم پاشا اشعارندن آتیده‌کی بیتلری ده فاتحهٔ شریفه‌یه وسیله اولمق اوزره درج ایدییورم :

می کلکونی نوش قیل صافی
قومه الدن عصای پیراندر .

[۱] فائضی افندی ، ۹٦٥ ده وفات ایدوب ایوبده دفتردار جامعی حرمنده مدفون اولان المولی احمد افندی الشهیر بقاف زاده‌لردندر . احمد افندی (قدری) تخلص ایدر اولدقجه کوزل اشعاری واردر .

سنبلك هردم كل اوزره تارومار اولمق ندن
نركسك هركوشه‌ده مست خمار اولمق ندن
خط دلبر كبی آخر چون كلورمش یازیلان
(صافیا) آینهٔ دلده غبار اولمق ندن .

دور قانونینك دفتردارلرندن اولوب قاسم‌پاشا كبی فاضل ، ظریف ، قوهٔ قلمیه‌جه یكتای عصر ، ذوات میانده (۹۹۰) تاریخلرنده عازم دارجنان ایلیان اسكندر بك ، ایله (۹۹۹) سنهٔ هجریه‌سنده طی‌طومار صحیفهٔ حیات ایدن مصطفی چلبی‌یی ذكر ایدرز . اسكندر چلبی ایله مصطفی چلبی ایوبده فسخانهٔ عامره قارشوسنده (مهرماه) سلطان تربهٔ شریفه‌سی اتصالنده، رهكذارده‌ پنجره‌لی كوچك برقبرستان‌درونده مدفوندرلر . بوقبرستان برعبرده (۹٦٤) تاریخنده وفات ایتمش احمد پاشا اسمنده برذات دها وارسه‌ده كیم اولدیغنی تحقیق ایده‌مدم .

اولیا چلبی ، سیاحتنامه‌سنك برنجی جلدنده‌سلیمان خان عصرنده‌كی دفتردار ونشانجیلری بیان وتعداد ایدركن اسكندر ومصطفی چلبی‌لری‌ده ذكر ایدیورسه‌ده، نره‌ده مدفون اولدقلرینی بیان ایتمدیكی كبی ایوب‌ده وخارجنده‌كی مراقد مشاهیری تعداد صره‌سنده دخی كوستر‌میور . فقیر مراق ایتدم . قبرلرینی ارادم . نهایت تعریف ایتدیكم محلده بولدم . رحمة‌اللّٰه‌علیهم

نكته دانان وظرفای زمانه‌دن بری‌ده شهزاده قورقودك ندیمی غزالی بكدر . بوذات ولی‌نعمتنك ارتحالندن صوكره ترك‌مشغولیت ایله (غزالی) تخلص ایتدیكی ایچون ، كتابمزك بروسه شهری قسمنده اسمی‌مذكور (كیكلو) بابا زاویه‌سنده‌برمدت منزوی‌اولوب سلطان سلیمان خان عصرنده تكرار میدانه چیقمشدر .

سكوده ایكی ساعت مسافه‌ده كائن (كوره) قریه‌سنده بركمور معدنی واردر . انجق امتیاز تحتنده اولمدیغندن اهالی طرفندن قازیله‌رق چیقاریلان جوهر بیله‌جك وسكودوكوپلی قصبه‌لری فابریقه‌لرینه نقل ایدلمكده‌در .

برمملكتك ثروت طبیعیه‌سی دیمك اولان معادنك بوصورتله متروك قاله‌رق حقیله استفاده ایدیله‌مه‌منه تأسف اولنور، هرقبضهٔ خاكی بردفینهٔ كوهر اولان ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك هروجهله اكتساب فیض وعمران ایتمسی نزد عالیده بغایت مطلوب وملتزم اولدیغندن سكود وسائر محللرده‌كی منابع ثروتك دخی ظاهره اخراجیله انظار استفادهٔ عامه‌یه وضعنی حسب‌الحمیه ارزو وتمنی ایلمكده اولدیغمزی بوراجقده‌ده تكرار ایتمكدن كری طورمام !

ازنیقده چاندارلی سلاله‌سندن محمود چلبی جامع قدسیت لامعی

سلطان عثمان خان حضرتلری (٦٨٨) تاریخنده رسمنی کوردیککز (قره‌جه حصاری) فتح وضبط ایتمش وبونك اوزرینه سلطان علاء الدین ثانی بن فرامرز طرفندن (عثمان شاه) خطابیله وترکی العباره برمنشور امارت ایله طوغ و طبل وعلم ارسال اولنه‌رق استقلالی تصدیق اولنمش و ایلك خطبه بوبلده‌ده قرائت ایدلمشدر .

سكود قصبه‌سنك بولندیغی موقعده مورخ شهیر (هامر) ك افاده‌سنه كوره، بیزانسلیلر زماننده از اهمیتی حائز اولان (تبازیون) *Thebasion* بلده‌سی وارمش . فقط بوكون اوراده آثار عتیقه كوریله‌میور .

آنجق یوقاروده بیـان ایدلدیكی وجهله ، بوشهر قدیم عثمانلیلر زماننده بیوك بر صیت وشهرت تاریخیه قازانمش ، السنهٔ شكران ومحمدت بوقطعهٔ خاك پاكه تقدیسات وتحیات بی‌نهایه عرض واهدا ایتمكده بولنمشدر !

علاءالدین سـلجوقی ، ارطغرل غازی حضرتلرینك خدمات صادقانه ودلیرانه‌سـنه مكافات اولمق اوزره پورصوق وسقاریا نهرلرینك ملتقاسنده كائن اراضی‌یی‌ده مشـارالیه حضرتلریله اولاد واحفاد كرامنه اهدا ایتمشـلردركه بوراسی بالاخره (سـلطان اوكی) نامیله شهرت بولمشدر .

اراضیٔ مذكوره كشیشك اتكلرینه ودومانیچ طاغلرینه قدر امتداد ایدرایدی.

لفكه ایله ازنیق ارەسـنده‌كی اراضینك طبیعتی (غره) تعبیر اولنور طاش وكلس‌دن عبارت اولدیغی حالده ، (سلطان اوكی) اراضیسی بسبتون بشقه برشكل وطبیعت الور ؛ بوراسی كاملاً صخور بركانیه‌دن متشكلدر .

سیاح (هوارت) *Huart* سكوده كلدیكی زمان كرك بیله‌جك متصرفی وكرك سكود قائمقامی طرفندن مظهر حسن قبول اولدیغنی وتربهٔ قدسی رتبهٔ ارطغرل غازی‌یی واوراده محفوظ محفظهٔ احترام اولوب جنتمكان سـلطان محمود خان اول حضرتلری جانب همایونلر-ندن وقف ایدیلن برنسخهٔ نفیسه ونادرهٔ قرآن كریمی زیارت ایلدیكنی سـیاحتنامه‌سـنده ذكر وبیان ایدیور .

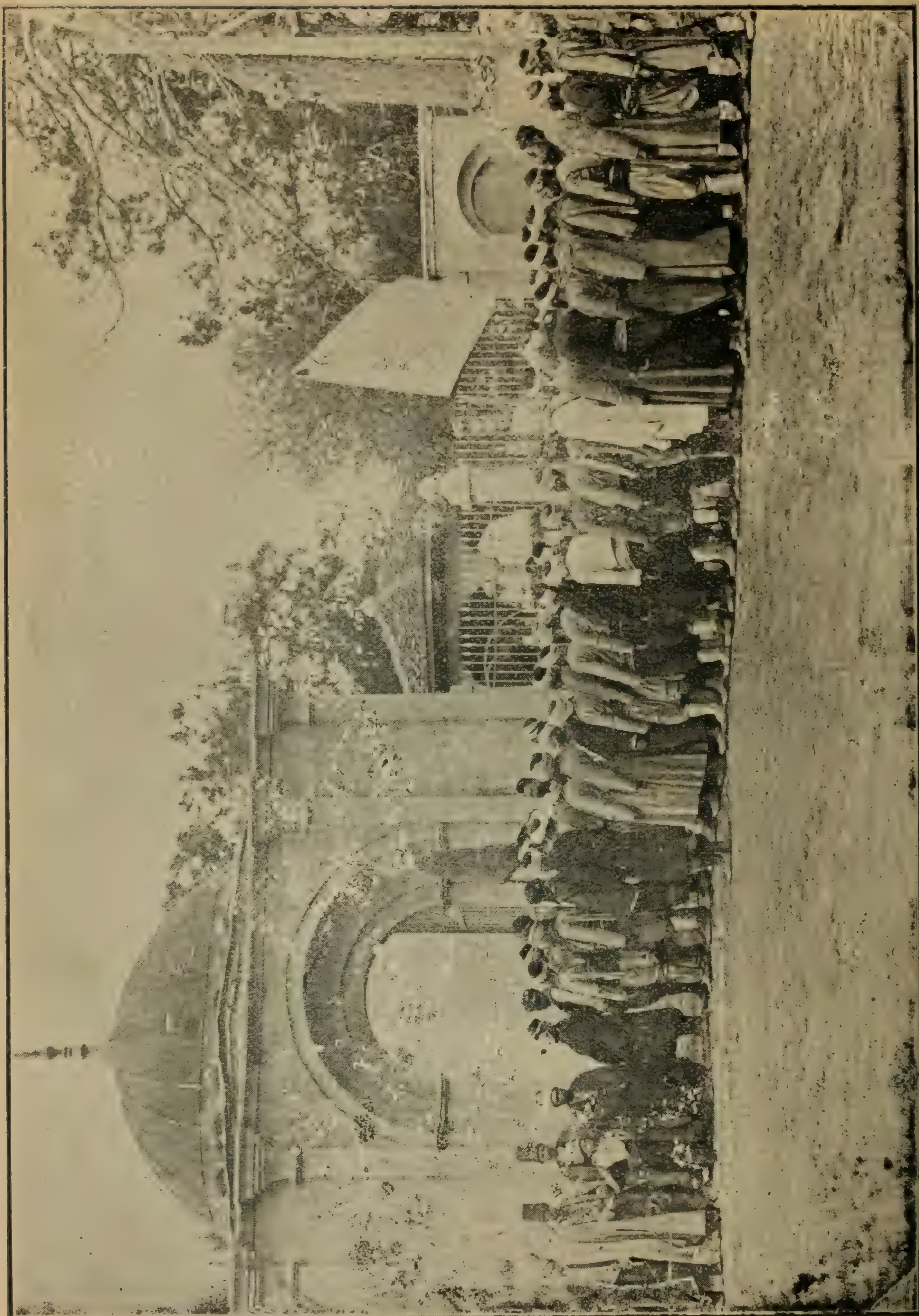

سـكود قصـبه‌سی غایت درین واوچوروم بر بوغازده وقدمه واری بنا ایدلمش ، درونندن ده برایرماق كچمكده بولنمشدر . هرزقاق باشنده برچشمه واردر. سكودك اطراف وجواره اولان منظره‌سی غایت لطیف ، حقیقةً شاعرانه‌در .

تاریخ عثمانینك فصل اول جلادت انتماسنی تشكیل ایدن وقایع ملیه‌نك همان كافه‌سی بوكوچك ، علوی منظر قصبه‌نك جوارنده كذران اولمشدر .

ازنیقده چاندارلی خیرالدین پاشا جامعی (یشیل جامع)

بوندن بش اون سنه اول بو مدفن مقدس جملهٔ آثار جایلهٔ عمرانپروری حضرت خلافتپناهیدن اولمق اوزره مجدداً تعمیر ایدلمش ایدی . صورت تعمیری ناطق کشـیدهٔ سلك اللاٸل قلنان تاریخ کزین شودر :

شرف و شوکت ایله عالمه سلطان حمید
ایلدی سایهٔ عمراننی مد و تمهید
ایشته از جمله اولوب عهد همایوننده
تربهٔ حضرت ارطغرل غازی‌ده جدید
سنه بیك یوز دخی یتمش برایکن احمدخان .
تملندن بونی ایتمشدی بنا و تجدید .
چوق وقت کچمکله منهدم اولمقده ایکن
پدر شاه زمان حضرت سلطان مجید
برایکی چشمهٔ فواره علاوه ایدرك
شرف تربه‌یی تعمیر ایله ایتمشدی مزید
شمدی‌ده موقعنك عینی خریطه یاپیلوب
نظر عالیٔ ملوکانه‌ده اولدقده بدید
یکیدن ایلدی انشاسنی امر و فرمان
شرف و زینتی حقا که اولندی تأیید .
یعنی بو طرز دلآویزه حمیدخان قودی
اولدی صندوقه‌سی‌ده بویله رخام ایله فرید
نه‌قدر وار ایسه قربنده قبور شهدا
زیر صندوقهٔ خاراده ایدرلر تحمید
بونلرك یاتدیغی مدتجه بو مدفنلرده
شوکت و سلطنتده ایلسون اه مدید
قائممقام ذهدی قولی کوششی بجد ایتدی
بونك اعمارینه مشکور قیله رب وحید
دیدی سالك قولی تاریخ کهرباری ایله
قیلدی بو تربه‌یی معمور او خاقان حمید

نام نامیٔ حضرت ولی نعمت اعظمی‌یه اوله‌رق تربهٔ مبارکهٔ ارطغرلك جهت یسارنده انشا ایدیلان چشمه حقنده‌کی تاریخ بهیدر :

پادشاه بحر وبر سلطان اسکندر سیر
شهریار دادکستر حضرت عبد الحمید
فکرینی اعمار ملکه حصر ایدنجه اولمده
شاهدکاچهرهٔ عمران هریرده بدید
ایشته روحن ایتدی احیا جدی خان ارطغرلك
یاپدیروب بو چشمه‌یی ازنو او خاقان رشید
ایلدی دریای فیضی عالمی غرق سرور
باخصوص اولدی سکود خلقی زیاده مستفید
اولدیغی مدتجه جاری عین انهار وبحور
حق تعالی ایتسون عمر وشوکتنی حددن بدید
خلقی غیرت ایتدی زهدی [illegible] اجر سعیه
[illegible] اولسون حضرت [illegible]
[illegible] تاریخ جوهردار [illegible]
[illegible]

بو تربهٔ مبارکه‌نك امر تعمیری و کرك چشمه‌نك انشاسی حالا معارف عمومیه ناظری دولتلو زهدی پاشا حضرتلرینك (۱) خداوندکار ولایتی والیلکنده بولندقلری زمان نظارتلری و سکود قضاسی قائمقام اسبقی زهدی بك افندینك همت وغیرتلری ایله پذیرای حسن ختام اولمشدر .

*
* *

التی یدی عصردن بری همت معالی منقبتی نجه نجه مفاخر پیدا ایلمش اولان سلطنت

[۱] پاشای مشارالیه سنه ۱۳۱۸ نیسانك اوتونجی جمعه ایرتسی کونی اقشام اونبرده وفات
نعش مغفرت نقشی ایرتسی بازار کونی ذات سامیٔ صدارتپناهی ووکلای فخامدن بعض ذوات کرام ایله
مکاتب عالیه واعدادیه ورشدیه طلبه‌سی وعموم مأمورین معارف بولندقلری حالده برصورت احتفالکارانه‌ده
قاضی کوینه نقل ایله قزل طوپراقده اثر خیرلری اولان جامع شریف خطیره‌سنه دفن اولنمشدر .

قره‌کچیلی عشیرتی رئیسی بکر صدیق بك

سنیهٔ عثمانیه‌نك مؤسس اولی (غازی ارطغرل) ك وجود رحمت آلودی بوراده ودیعهٔ مغفرت رحمان قلنمش وفیوضات جلیله سی دائما حضرت عثمانه یاوری بخش موفقیت اوله‌رق شوزمانه قدر پایدار اولمش والی الابد مصون الاندراس بر حکومت قوی الشکیمه وجوده کلمش اولمغله تربهٔ شریفه‌سی انظار احترام عثمانیانده برمطاف عالیدر .

ایشته بو جملهٔ مستحسنه‌دن اولمق اوزره (سکود) جوارنده توطن ایدن (قره‌کچیلی) عشیرت ممتازه‌سی دخی ترکلرك صاحب همت وحمیتی اولان بو وجود بهبودك مهبط قدسی بناسی هرسنه فرط توقیر ایله زیارت ایتمکی کندیلرنجه برعادت متینه اتخاذ ایتمشلردر .

عشیرت مشارالیهانك رئیس حاضری حاجی بکر صدیق بك نامنده برذات اولوب کنیه‌سی حاجی محمد بن قره‌حاجی محمدبك بن حاجی کریم بك‌در .

رئیس مومی‌الیه (١٢٦٤) سنهٔ هجریه‌سنده پانهادهٔ عالم شهود اولمش وقریه‌ده پدرلرینك اسمنه منسوب اولان مدرسه‌ده ملاجامی‌یه قدر تحصیل علوم آلیه ایلمش اللی طقوز یاشلرنده برذات روشن‌ضمیردر . خدمات برکزیده‌سی ومقام خلافت عظمایه درکار اولان صداقت وعبودیتی جهتیله سینهٔ صداقت دفینه‌سی عثمانی ومجیدی نشان ذیشانلری والتون امتیاز مدالیه‌سیله تزیین بیورلدیغی کبی عشیرتك دیکر ارکانی‌ده (١٣١٧) سنه‌سنده امتیاز مدالیه‌لریله رهین تلطیف اولمشلر وکرك بکربکه وکرك ارکان مذکوره‌یه احسان بیوریلان مدالیه‌لرك رسم تعلیقی ارزان بیوریلان مساعدهٔ سنیهٔ ملوکانه اوزرینه صورت مخصوصه‌ده اسکیشهره اعزام قلنان یاوران حضرت شهریاریدن برذات معرفتیله اسکیشهر قائممقام ومأمورینی حضورنده مراسم معتادهٔ تعظیمکاری ایله اجرا وبو وسیلهٔ جمیله ایله‌ده دعوات افزونتریٔ حضرت خلافتپناهی تکرار وادا قلنمش ایدی .

قره‌کچیلی عشیرتی اسکیشهر قضاسی داخلنده اوتوزایکی قریه تشکیل ایده‌جك قدر کثیرالافراددر . قرای مذکوره‌نك طقوزی سکود داخلنده والتیسی کوتاهیه ودیکر التیسی یکیشهر جوارنده اولوب مابقیسی دخی ینه اطرافده‌در .

وقت زیارت حلول ایتمه‌دن اون بش کون اول ، رئیس طرفندن هرقریه‌یه برر نامهٔ مخصوص یوللانیر وزوار سکود قضاسی داخلنده (اولوقلی) قریه‌سنده طوپلانیر . هنکام عزیمتده اوکلرنده برضابط قومانداسنده ژاندارمه افراد شاهانه‌سی اولدیغی وکندیلری اسب سوار بولوندقلری حالده رایات ظفر آیات عثمانی‌یی حاملاً وجد امجد حضرت خلافتپناهی‌یی تجیلاً :

بز آلای خان ارطغرلده نادر عسکرز
فطرت وقوتده یکتا بهادر عسکرز
خدمت دولته ملته مفاخر عسکرز
عون حقله دشمن بدخواهی قاهر عسکرز
جان ودلدن بز فدای جانه حاضر عسکرز
امر خان عبدالحمید غازی‌یه ناظر عسکرز

ماورای نهردن ارطغرل غازی ایله
ایتدیلر هجرت اب واجدادمز کلدی بیله
قهرمانلق شهرتی ویردی سکوددن ولوله
آنلرك اخلافی‌اوبزلرق دخی کلدك هله
جان ودلدن بز فدای جانه حاضر عسکرز
امر خان عبدالحمید غازی‌یه ناظر عسکرز

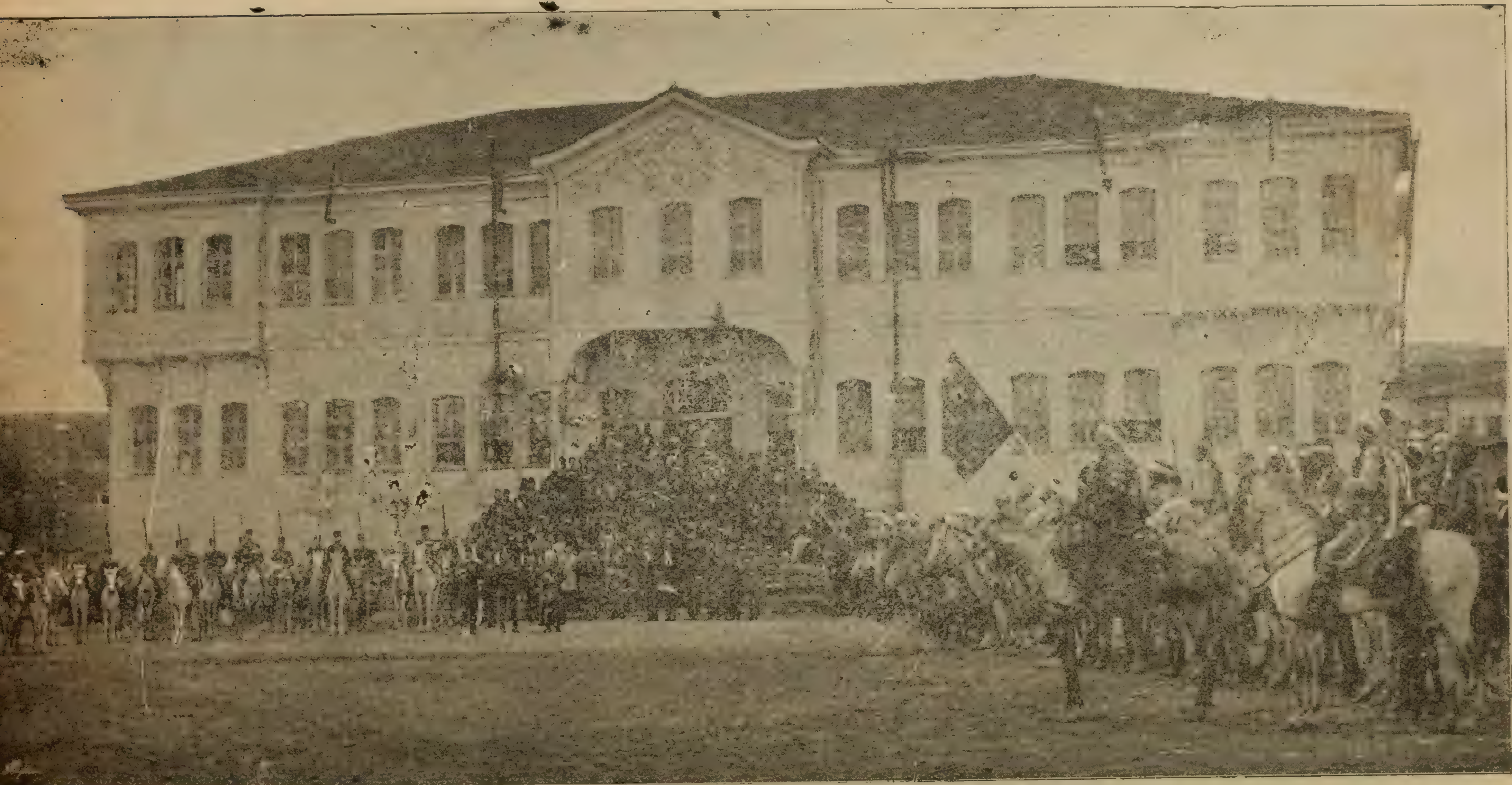
ای شهنشاه فلك جاه ووغا معتادمز
نیجه جان ویردیسه جدك اوغرینه اجدادمز
ایسته‌یور بز بویله شانی جمله‌مز اولادمز
پادشاهدله یاخود غازی اولمقدر آدمز
جان ودلدن بز فدای جانه حاضر عسکرز
امر خان عبدالحمید غازی‌یه ناظر عسکرز

شرقی مایسی ترنم ایدرلر . پیشکاه تربهٔ حضرت ارطغرله وصوللرنده نای وقدوملرله استقبال اولنه‌رق جمله‌سی طرفندن اداب تعظیم ایفا اولنوب اوچ درت کون اوجوار رحمت نثارده مشغول طاعات وتهلیلات اولورلر . ومطیباً عودت ایدرلر .

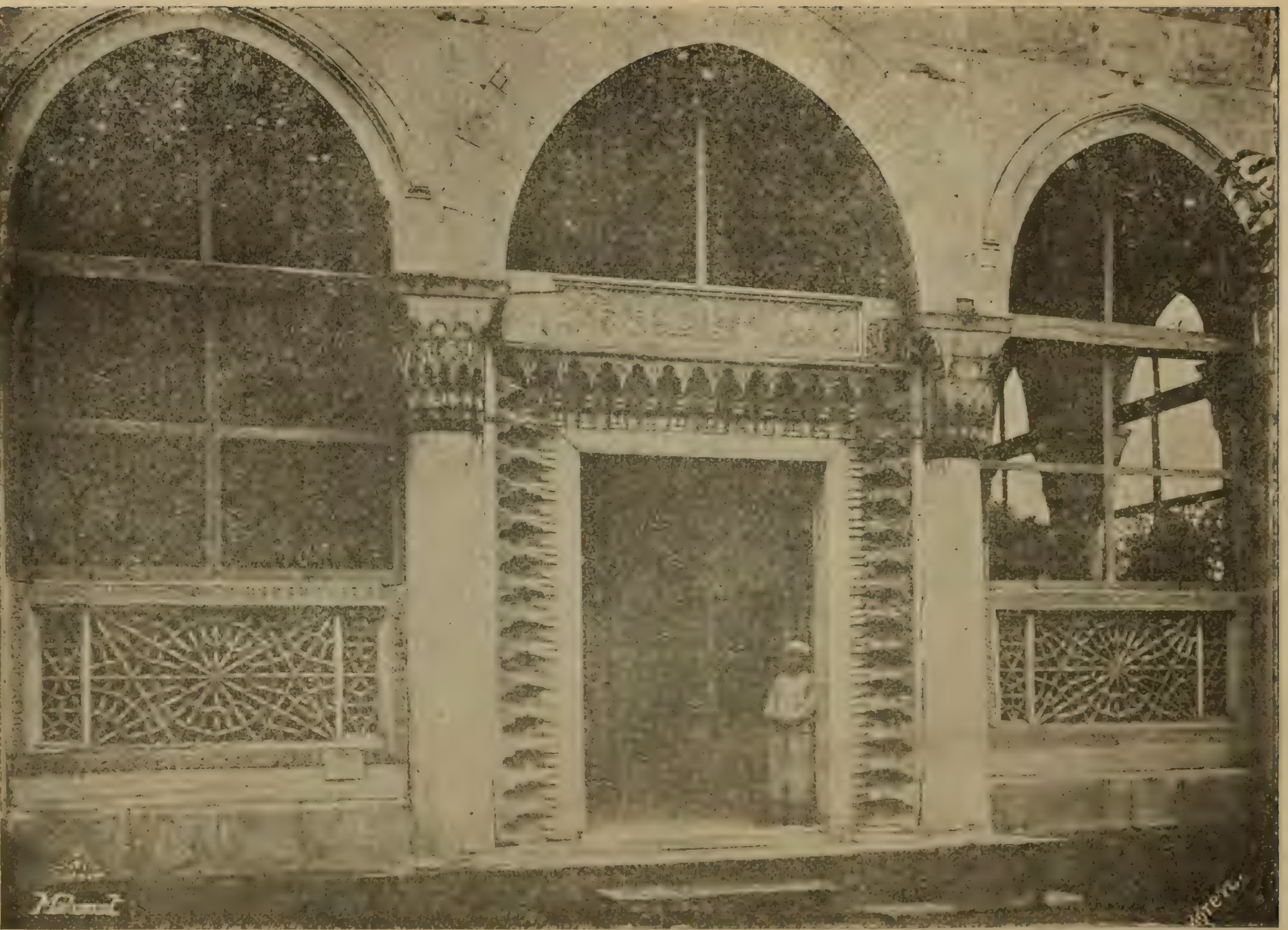
عشیرتك اورالره وصولی اطراف کویلر ایچون عادتا بر سورملی حالنی الەرق مأمورین حکومت سنیه طرفلرندن دخی حقلرنده معاملات لطفسازی ارزان قلنور .

چقورحصاره کلیوردق . کونش افق مرئیده تمامیله غروب ایتمش ، یالکز ، ورای افقدن اوزانان شعاع اسکیشهرك جهت شمالیه‌سنه طوغری طوپلانمش اولان سحابپاره‌لره عکس ایله اتشین برلوحه تشکیل ایتمش ایدی ...

قره‌کچیلی عشیرتنك تربه‌یی زیارتدن اول اسکیشهر حکومت قوناغی اوکنده دعای پادشاهی تکرار ایتملری

ازنيقده چاندارلی خيرالدين پاشا جامع شريفنك طيش قپوسی

چقورحصار استاسیونه کلدك. واغون ، رفیقمك اخطاری اوزرینه ساعته باقدم . بره بش قالمش ایدی . بوناحیه‌نك جوار وحوالیسنه قافقاسیه مهاجرین اسلامیه‌سی اسکان ایدلمش اولدقلرندن قسماً اوزرلری کره‌میتلی وقسماً طوپراقله مستور وفقط همان کافه‌سی بیاض بادانه ایله بویانمش خانه وکلبه‌لر هنوز ایچنده یوارلانقده اولدیغمز واسع اووه‌نك یك آهنك منظره‌سنی بردرجه‌یه قدر تعدیل ایدییوردی .

اورته‌لق کرکی کبی قرارمغه باشلادیغندن واغونلرك لامبالرینی یاقدیلر .

بزم واغونده روحه ثقلت ویره‌جك برکمسه یوغیدی . معلومیا ، الرفیق ثم الطریق ! سیاحتلرده اول باول کوزه‌دیله‌جك نقطه موافق برارقداشه تصادف ایتمکدر .

حیدرپاشادن بزم واغونه بیننی بریولجی ایله اره‌صره مصاحبت ایدیوردق . انجق لایقیله پیدای الفت ایتمز اسکیشهره یاقلاشیرکن اولدی .

بوذات قره‌حصار صاحب بلدیه طبابتنه تعیین بیوریلان دوقتور حسیب افندی برادرمز ایدی .

قطار اسکیشهره یاقلاشدیغی زمان کیجه‌یی براوتلده کچیرمکی ، ایرتسی کون ینه برلکده حرکت ایتمکلکمزی تکلیف ایتدم . حسیب افندی بوطریقك بر انجیسی اولمق جهتیله طبیعی بنم شو تکلیفمه درحال روی موافقت کوستردیلر .

[illegible] کیشهره بر کیلو متره قالندیغی زمان ابتدا اصل اسکیشهر [illegible] . [illegible]
[illegible] خانه [illegible] . [illegible]
[illegible] دی .

لوقوموتیف بلافاصله دودوك چالیور . شهره تقربنی اعلان وتبشیر [illegible]یوردی [illegible]
[illegible]بری اوتوزبش کچه اسکیشهر استاسیونه کیردك

اکثر استاسیونلرده اولدیغی کبی بوراده دخی مزعج اوتلجیلرك یایغره‌لری ، یولجیلرك اشیالرینی زورله صالالاصیرت ، ایدرجه‌سنه مناسبتسزلکلری ذاتاً معلوممز اولدیغی جهتله ، انلر طرفندن بوکبی ازعاجاته هدف اولمامق اوزره واغون رفیقم حسیب افندی ایله طیشاری چیقمقده برآز تأنی ایتدك . هرکس صانکه مسابقه‌یه کیدیورمش کبی ، بیوك برتهالکله واغونلردن چیقیور ، اوتل غارسونلرینك بیکده بری طوغری اولمیان مدحیه‌لرینه قاپیله‌رق براوتله جان آتیوردی ...

بز ، بوقافلهٔ سیاحتك صف نعلنی تشکیل ایده‌رك واغوندن اینوب تذکره قیدینه مخصوص اولان محله واردق ، اورایه طوپلانان یولجیلرك کثرت وازدحامنه رغماً برپولیس

افندی کمال جدیتله تذکره‌لری معاینه ایدرك دفتر مخصوصنه قید ایدیوردی . بتون بو معامله نهایت بش دقیقه ظرفنده ایفا واکمال اولنیوردی .

پولیس افندی بزم تذکره‌یی معاینه ایدرکن ابراز تسهیلات ومعاونت ایتدیلر . طوغریسی بو سرعت وانتظام معامله‌یه جداً ممنون ومتشکر قالدم .

حبیب افندی عائله‌سیله آیروجه ، فقیرده بول چانطه‌می بر حماله تحمیلاً استاسیونك قارشوسنده کائن اولدقجه تمیز «عثمانیه» اوتلنه کیردك . بورایی (ئه‌قونومیق) بر اوتل اولمق حسبیله قطارله اسکیشهرده کلن قوندوکتور وسائر مأمورین علی‌الاکثر بوراده طعام ایدرلر .

اوچیوز طقوز تاریخلرنده مدعی عمومی معاونی سامی افندی پدرمزله قونیه‌دن کلیرکن ، شهر داخلنده کوپری باشنده حسن اغانك اوتلنده قالمش واوزمان اسکیشهرك قاپلیجه‌لرینی ، مولوی درکاه‌شریفنی زیارت ایلمش اولدیغمدن بودفعه‌کی مواصلتمزده تکرار جولانه لزوم کورمیه‌رك یورغون آرغین اوتله‌جان آتدم .

علی‌الصباح قونیه‌یه یوللانمق اوزره اول امرده بو شهره‌دائر بر آز معلومات ویره‌لم :
اسکیشهر *Dorylæum* قصبه‌سی مرکز قضا اولوب کوتاهیه‌یه اون‌ایکی ، بروسه‌یه یکرمی‌سکز ساعت مسافه‌ده ، پورصوق *Thymbrius* صوینك صاغ کنارنده ، شرقدن غربه ممتد منبت براووه‌نك جنوب شرقی جهتنده وارتفاعی یوز متره‌یی تجاوز ایتمین چپلاق برطاغك اتکنده‌کائندر . بوقصبه التی‌بیکی‌متجاوزخانه‌ایله (٦٨٩٧) ی ذکور و (٦٧٤٢) اناث‌اولمق اوزره (١٣٦٣٩) ی مسلم ، (١٥٩) ذکور و (١٦٤) اناث اوله‌رق (٣٢٣) ی روم ، (٢٨٢) ذکورو(٢٧٥) اناث اولمق اوزره (٥٥٧) ی‌ارمنی ، ذکور واناث اوله‌رق (١٥) قاتولیك‌که جمعاً (١٤٥٤٤) نفوسی‌حاوی و (٢٥) جامع ، (٧) مسجد ، (١٣) مدرسه ، (٤) کلیسا ، (٢٤) خان ، دردی قاپلیجه اولمق اوزره (٦) حمام ، (١٦) فرون ، (٦١) قهوه‌خانه ، (١٧) اوتل ، (٥٠٠) دکان ومغازه ، (٢) دکرمن ، (٥) اون فابریقه‌سی . شمندوفر موقعنده واغون وسائره اعمال وتعمیرینه مخصوص برده‌یرفابریقه‌سی ومرانغوزخانه ، (٥) اجزاخانه ، (١٣) دائرهٔ رسمیه ، وبررشدی‌و(٢) ابتدائی و (١١) باب صبیان مکتبنی شاملدر . (١)

بومکتبلره دوام ایدن شاکردانك عددی (١٤٧٠) ه بالغ اولوب بونك (١١٥٢) ی ذکور و (٣١٨) ی اناثدر . اسکیشهر قصبه‌سی ، حیدر پاشادن انقره وقونیه‌یه کیدن

(١) — (١٢١٦) سنهٔ هجریه‌سی استاتستیقنه نظراًدر .

ازنیق قلعه‌سنك لفكه قپوسی . (ایكی یوز سنه اولكی حالی) — رسامی : ضیا بك

شمندوفرلرك محل تلاقیسی اولمق وادیله شمندوفر خطی دخی افیون قره حصارینه قدر تمدید ایدلمش بولنمق حسبیله معاملات تجاریه‌جه اوروپا ایله آسیانك مخارج ومداخل مهمه‌سی صره‌سنه کچمش واسکان اولنان مهاجرین ایله نفوسی اسکیسنه نظراً برقاچ مثلی آرتدیغی کبی مبانیٔ امیریه واماکن خصوصیه‌نك عمران وابادانیسی خیلی تزاید ایتمشدر. اسکیشهر استاسیوننك بولندیغی موقع سطح بحردن : ۷۹۱ متره یوکسکدر . (۱۸) عدد قریه‌یی شامل اولان چفته‌لر چفتلك همایونی دخی بوقضا داخلنده‌در .

اسکیشهر اراضیسی غایت منبت ومحصولدار وشوحالده قوهٔ انباتیه‌جه اك فیضلی منطقه‌لردن اولدیغندن داخل قضاده سنوی (۲۵۰۰۰۰۰) کیله ذخیره و (۳۵۰۰۰۰۰ عتیق) قیه مقداری تفتیك ویپاغی حاصل اولوب داحل وخارجه سوق اولنور. اسکیشهرك ایچندن (پورصوق) *Bathys* چایی کچر. داخل قضاده بولنان یوزیکرمی قدر (لوله‌طاشی) *Ecume de mer* اوجاقلرندن ـ صرفیات محلیه‌دن بشقه ـ سنوی تقریباً قرق اللی بیك لیرا قیمتنده اخراجات وقوع بولور .

بوندن بشقه ، اون ایکی عدد طاش اوجاغندن سنوی ایکی بیك متره مکعب مقداری طاش چیقاریلوب صاتیلیور .

لوله‌طاشی معدنندن سیغاره آغزلغی ، چبوق لوله‌لری ، تسبیح اعمال اولنه‌رق ویانه‌یه قدر کوندریلیور .

جنس فرسك اصلاحی نزد معالی وفدحضرت پادشاهیده بغایت مطلوب وملتزم اولدیغنه بناءً چفته‌لر حارای همایوننده اعلاجنس آت وقصراق ایله پك چوق مقدارده قیون، کچی، صیغیر سوریلری بسلنمکده‌در .

محرر فقیر ، قونیه‌دن بوحوالی‌یه کلیرکن چفته‌لر حارای همایوننده کچمش ایدم . مأمورین وضابطانك اقامت ایتمکده اولدقلری (نفس چفته‌لر) سایهٔ عالیده بوکون ایچه‌شنلکلی برمرکز حالنی المش دوائر واماکن عسکریه ، اورالره بشقه برشرف ویرمشدر. (نفس چفته‌لر خانه ۲۲۵ ـ نفوس : ۸۳۰) اخیراً طرف اشرف حضرت پادشاهیدن احسان بیوریلان مبالغ عظیمه ایله طرز دلنشینده برده جامع شریف انشا ایدیله‌رك شرف محلی برشکل روحانیت نثاره تحول ایلمشدر. قصبه‌نك جهت شمالیه‌سنده‌و یارم ساعت بعدومسافه‌ده (۱۰۰۰) دونم مقداری باغلق و (۱۲۰۰) دونم قدر طوتلق بولنوب (۴۰۰۰۰) کیلو راده‌سنده حصوله کلن یاش قوزه بازار رواجه چیقارلمقده‌در

بوراده وزرای سالفه‌دن چوبان مصطفی پاشا نامنده بر صاحب خیرك بیوك برهمتله تأسیسنه موفق اولدقلری قورشونلی جامع شریف داخلنده برباب مولویخانه واردر .

شیخ شهاب‌الدین اده‌بالی ، ناصرالدین تکیه‌لری دخی مشهوردر .

بورایه یدی‌سکز سنه اول اوغرادیغم زمان، ایلك ایشم بو درکاه فیض‌پناهی زیارت وسجاده نشینی بولنان علمای مشایخ مولویه‌دن حسن دده افندی حضرتلرینك اللرینی اوپه‌رك خیر دعالرینی آلمق اولدی . دده افندی‌یه شرف انتساب درسعادتده بولندقلری اثناده واقع اولمش وکوملجنه‌ده ایکن سبق ایدن رجا ونیازم اوزرینه مثنوی معنوی‌یی قرائته اجازت اعطاسی کبی براثر توجه دخی اظهار بیورلمش ایدی. حسن دده افندی حضرتلری کتابمزك مقدمه‌سنده ذکری سبق ایدن محمد سعید همدم چلبی حضرتلرینك قدمای تربیت و نظر کرده‌لرندن اولوب نیجه زماندنبری بو درکاه مشتری پناهده درویشان وسالکینه احکام شرع شریف واصول وآداب طریق فیض رفیقی تلقین وتقریر ایله دمکذار اولمقده‌در .

بودرگاه عالی سایهٔ سنیهٔ ولی نعمت اعظمیده احیا ایدلمش ومخصصات وافیه احسانی صورتیله‌ده درویشان وسالکینی مستغرق فیض وانعام بی نهایه اولمشلردر .

بروسه‌ده ایکن، درگاه شریف سجاده نشینی محمدشمس‌الدین دده افندی حضرتلرینك انضمام ایدن مساعدهٔ مخصوصه‌سی اوزرینه ، درگاه مذکور مسجد منیفنده برقاچ آی مثنویٔ معنوی‌یی عاجزانه تقریر ، دها طوغریسی بوصورتله کندم تدرس ایتدم .

قدر دانلغی ، خاطر نوازلغی کندیسنی یقیندن طانیانلرجه معلوم ومسلم اولدیغی اوزره خداوندکار والیسی مرحوم منیرپاشا خدمت مسبوقهٔ عاجزانه‌می . شایستهٔ تقدیر کوره‌رك بوبابده برده تذکره‌یازمشلر ایدی .

سیاحتنامه‌لره بوکبی اوراق ووثائقك درجی اوته‌دنبری معتاد اولدیغندن بوکا اتباعاً مرحوم مشارالیه طرفندن یازیلان تذکره‌نك صورتنی‌ده درج ایدیورم .

تذکره صورتی

« شکر کن مر شاکرانرا بنده باش »
« پیش ایشان مرده شو پاینده باش »

رفعتلو اوغلوم

کنجینهٔ عشق وعرفان اولان حضرت ملای روم قدس سره القیومك نور نظر فیوضات نثارلری مشتاقان ادب ومعرفته آب حیات کبی نشئه بخشا وبالتخصیص طریقهٔ علیه‌لری سالکین ومنتسبینی ایچون برا کسیر ذوق انتما اولدیغی درکاردر . کتاب حکمت نصاب مثنویلری ذوق آشنایان صفا ایچون کردن تعظیم وتوقیره معلق برنسخهٔ نفیسه اولمغله حامل وقارئنك نه‌رتبه نائل فیوضات سرمدی اوله‌جغی تفصیلدن مبرا وبوبابده سبق ایدن خدمت وهمت بهیه‌لری شایستهٔ تحسین ایدوکی هویدا وانشاءاه تعالی بونك مکافاة معنویسنی اکتساب ایله مسرورالجنان اولمکز الطاف سبحانیه‌دن متضرع ومتمنادر اوغلم .

سیاح موسیو (هوارت) *Huart* اثنای سیاحتنده اسکیشهره بربارام کونی اوغرامش ، بودرکاه شریفی‌ده زیارتله شیخ افندینك شرف ملاقاتیله مشرف اولمشدر . اوراده بولندیغی اثناده مشارالیه طرفندن قهوه و شکرلرله اعزاز و اکرام ایدلدیکنی وقعودی ایچون کتیریلان قولتوق صندالیه‌سنه برای احترام ونزاکت اوطورمیوب مسلمانلر کبی باداش قوردیغی سیاحتنامه‌سنك بوقسمنده ذکر وبیان ایدیور .

درکاه شریفك بولندیغی قورشونلی جامع ، سلیمانیه جامع شریفی طرز معماریسنه یقین بر اسلوبده ، فردوس آشیان سلطان سلیمان خان قانونی حضرتلرینك هنکام سلطنتلرنده ، آصف زمان مصطفی پاشانك نقد همت وغیرتیله انشا واکمال ایدلمشدر .

بومعبد لطیف ، قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌دن اکلاشلدیغنه کوره ، هجرتك (۹۲۱) میلاد (۱۵۱۵) سنه‌سنده یاپلمشدر .

ارباب مطالعه‌یه خفی اولمدیغی اوزره چوبان مصطفی پاشا مرحوم اصحاب خیر وحسناتدن برذات اولوب ککبوزه‌ده دخی ، *Lybissa* جسامتجه درسعادتده‌کی عتیق علی پاشا جامع شریفنه معادل ودر ودیواری مرمر اوزرینه اویمه صورتیله خطوط کوفیه ونقوش ورسوم هندسیه ایله مزین غایت لطیف برمعبد عالی بناسنه موفق اولمشلردر .

فقیرك ککبوزه‌ده والده جهتندن اقربا وتعلقاتم بولنمق حسبیله ، شوعلاقه‌دن بالاستفاده

اسکیشهر استاسیونی — سقاریا
وادیسنده بر تونل

موسم صیفده اورایه قدر جولان ایدر وهر دفعه‌سنده بو جامع نورانیت لامعی وقبله جهتنده برتربهٔ معلا دروننده دفین خاك عطرناك اولان صاحب الخیرات مرحوم مصطفی پاشایی زیارت ایلرم .

پك بیوك همتله یاپلمش اولان بوککبوزه جامعی دروننده ایکی عدد مصحف شریف محفظه‌سی کورلمکه شایان آثار نفیسه ونادرهٔ عثمانیه‌دندر . جوز اوزرینه صدف والتون تللر ایله رسم اولنمش نقوش هندسیه اوقدر نظر فریبدرکه ، عثمانلیلرك صنعت خرده کاریده‌کی مهارتلرینك درجه‌سنی تقدیر ایتمك ایچون برکره زیارت ایتمك کافیدر . بو صدفکاری محفظه‌لرك عاملی ، پاشای مرحوم طرفندن صورت مخصوصه‌ده مصردن جلب ایدلمش برمسلمان صنعتکاردر . داخلنده کوفی یازیلر مرمر اوزرینه غایت نفیس برخطله اویولمش وصوکره سیاه رنکده طوتقال کبی یاپشغان برماده ایله املاو طلا ایدلمشدر . بو صورتله بیاض زمین اوزرینه سیاه خطوط لطیف برمنظره عرض ایتمکده بولنمشدر .

(اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی) نك باش طرفنی تزیین ایدن کوفی (بسملهٔ شریفه) بو جامعك طیش طرفنده مناره قپوسنك اوستنده منقوش ومرسوم خطدن استنساخ ایدیله‌رك کوچولتلمشدر .

بانیٔ عالیسی اولان پاشا مرحومك تربه‌سنك قپولری‌ده مصنعدر . قیمتدار وتأثیرات هوائیه‌یه مقاومت ایدر برتخته‌دن معمول اولان قپولرینك اوزری اویمه‌لرله مزین اولدیغی کبی ، کتابه مقامنده اولان مستطیللر ایچنده‌ده الجی ایله طوکدیرلمش بعض عبارات شریفه وارسه‌ده ، برقسمی مرور زمان ایله بوزولمشدر .

جامعك مکمل وواسع برعمارتی ، مدرسه‌سی ، حجره‌لری ، تکیه‌سی ، خانی ، یوزلرجه کتب نفیسه ونادره‌یی حاوی برده کتبخانه‌سی واردر .

قندیلجی دیمکله معروف سید افندینك ید امانتنه مودوع اولان بو کتبخانه‌ده (یاقوت مستعصمی) خطیله یازلمش برنسخهٔ جلیلهٔ قرآن کریم موضوع موقع احترامدر . زیارتیله تنویرعیون ایتدیکمز بو نسخهٔ مبارکه‌نك خطی غایت نفیس اولمغله برابر صحیفه‌لرك کنارلرنده‌کی مذهب اشکال هندسیه ونقوش خرده کاری غایت ظریف . فوق العاده نظر ربادر . مسلمانلرك صنعت ترسیم وتذهیبده‌کی درجهٔ مهارتلری حقنده برفکر مخصوص پیدا ایتمك ایچون بو نسخهٔ واجب التکریمك زیارت ایدلمسنی اخوان دینمه توصیه ایدرم .

جنتمکان ، فردوس آشیان سلطان محمود خان عدلی حضرتلری بو نسخهٔ نفیسهٔ قرآن مبینی زیارتله مستسعد اولدقدن صوکره فرمان مخصوص ملوکانه‌لری اوزره ینه مذکور

محافظه‌سنه دقت واعتنا ایدلمك شرطیله کتبخانه‌یه اعاده بیورلمش اولدیغی خاتمه‌سنده مذکور ومصرحدر. بوجامع شریف ومشتملاتی اولکی سنه خزینهٔ اوقاف همایون طرفندن صورت مکمله‌ده تعمیر وترمیم ایدلمش ایدی .

کلهلم صدده :

بو معبددن بشقه تاریخ انشاجه دها اسکی اولمق اوزره ، حاجی علاءالدین جامعی‌ده شایان زیارتدر . اسکیشهرلیلرك روایتلرینه باقیلورسه بوراسنی ملوك سلجوقیه‌دن علاءالدین کیقباد (٦٣٤ ــ ٦١٦) یاپدیرمشدر . اگر بوروایت طوغری ایسه ، گذرگاهمزده تصادف ایتدیکمز ایلك سلجوقی بناسی بو اوله‌جق !

معمافیه بوبابده قطعی برحکم ویره‌جك بروثیقهٔ تاریخیه گوریله‌مدیکی کبی قونیه‌وحوالیسنده کوریلان جوامع ومبانیٔ مقدسهٔ سلجوقیه ایله‌ده مشابهتی بولنه‌میور. بلکه بوجامعك یرنده سلجوقیلر زماننده یاپلمش برمعبد وارمش اوبالاخره یقلمش عرصه‌سنه صوکره‌دن بشقه برمعبد انشا ایدلمش .

جامعك پلانی غایت ساده‌در . مربع براساس اوزرینه اوستی کره‌میتله مستور برسقف اوطوردلمش ، برکوشه‌سنه‌ده مناره یاپلمشدر . قپوسنك اوکنده برده حیاط واردر .

جامعك اوته‌سنده ، بروسنده اسکی دیرك باشلقلری کورلمکده ایسه‌ده ، کتابه‌یه دائر برشیئه تصادف ایدیله‌میور .

چارشو بوینده کزرکن بلدیه طرفندن شو برقاچ سنه ظرفنده انشا ایدلمش برچشمه کوردم‌که ، بونك اسکی برمزار اولدیغی شبهه‌سزدر ؛ اوزرنده کوردیکم عباره‌لری دفتر خاطراتمه قید ایتدم ؛ عباره‌نك ترجمه‌سی شودر :

«لوچیئوس واله ریئوس، عزیز رفیقه‌سی پولکه‌ری‌نك ادامهٔ خاطره‌سی ایچون یاپدیرمشدر.» واقع اولان تدقیقاته نظراً بوطاش قصبه جوارنده‌کی اسکی برمزارستاندن کتورلمشدر.

تدقیقات تاریخیه‌یه کوره ، اسکیشهر (فریژی) *Phrygie* حکمدارلری زماننده تأسیس ایدلمشدر. مورخین قدیمه‌دن (دهموستن) ایله (پلین)، (بطلمیوس) *Ptolémée* بوبلدهٔ قدیمه‌یه دائرایجه معلومات ویرمشلردر .

اسکیشهرك ، ازمنهٔ سالفه‌ده کسب ایتدیکی معموریتك اك پارلاق دوره‌سی بیزانسلیلرك زماننه مصادفدر. هواسنك لطافتی ، صولرینك کثرت وصافیتی حسبیله بوراسی اوزمانلر برمحل تنزه و تفرج اولمق اوزره انتخاب ایدلدیکندن قاپلیجه‌لر ، مزین قصرلر بنا ایدلمش ایدی . بوجهتله اعاظم رجال وسائر ذوق جویان بورایه کله‌رك اکلنیرلر ایدی .

بر آرالق ، قصبه خرابه یوز طوتمش ایسەده امانوئل اولانجه همتی صرف ایدرك قرق كون ظرفنده تعمیر ایتدیرمشدر.

میلادك (١٦٨٠) تاریخلرینـه طوغری بو حوالی‌یه سـیاحت ایدن (ژووەن *Jouvin deRochefort*) نامنده بر ذات اسـكیشهرك لطافت موقعیەسـندن و محصولات ومزروعاتنك مبذولیتندن ، قاپلیجه‌لرینك تمیزلكندن ، سودلرك صافیتندن بحث ایدیور

بوقاروده سویلندیكی وجهله ، اسكیشهرك منـابع ثروتندن بری‌ده (لوله طاشی معدنیدر. *écume de mer (meerschaum)*

سقاریا نهری ، چبوق آباد صویی وانقره ایرماغیله برلشدكدن صوكره بالچیقلی *argile* برمجرایی تعقیب ایدرك كیدر . مجرای مذكورك ایكی طرفی صـولرك تأثیریله متمادیاً آقار مجرانك صول جهتی ، طبیعت و تشكلی كاسی كوچك كوچك تپه‌لرله محاط ، صاغ طرفی ایسه بوایكی صویك ملتقاسندن پورصوق صوینك منصبنه قدر كاملاً كیل‌دن متشـكلدر . كیلك محفوظ بولندیغی اراضی مختلف الطبیعه بر چوق طبقاتدن متحصل اولوب اوست طبقه‌سی *argile plastique* غضار مصوردندر؛ بوچامورك‌اوته‌سنده‌بروسنده مارنی‌كاس طبقه‌لرینه‌ده تصادف اولنور . بوطبیعتده بولنان اراضی‌ده اغاج یتشه‌میوب محصولات ده بركتلی اولمز انكچون اغاج همان یوق كبیدر ، اكینلر ایسه پك قوتسز اولور. ایكنجی طبقهٔ ارضه كلنجه ثخنی اون، اون‌ایكی متره اولملق اوزره آچیق ماوی كیلدن متشكلدر . (لوله‌جی‌چاموری) *(argile smectique ou terre à foulon)* ذراتی‌غایت اینجه‌ومتجانس اولان‌بوطوپراغی‌صابون مقامنده حماملرده ، خدمات بیتیه‌ده ویوكلری تطهیرده استعمال ایدرلر .

برنوع صابون اولان بوطوپراق بورالرده پك زیاده اسـتعمال ایدلمكده اولدیغندن ومركز اخراجی‌ده میخالیج ایدوكندن كویلیـلر ارابه‌لرینه یوكلته‌رك اچرولره طوغری سـوق وفروخت ایدرلر . برخیلی مقـداری‌ده ازمیره كتوریله‌رك قوزماتیق مقامنده قوللانلدیغی كبی بر درجه‌یه‌قدر تصفیه‌ایدیلان‌پارچه‌لری (ازمیر كیلی) *terre cimolée de Smyrne* نامیله اوروپایه قدر كوندریلور ایدی . بو طوپراق طبابت قدیمه‌ده مسـكن وادویهٔ ممصه *absorbant* اولملق اوزره استعمال اولنورمش .

احتمال‌كه ، الیوم طبابتده قوللانیلان (مغنزی) بروقتلر مغنیسادن چیقدیغندن اونام ایله یاد ایدیلوردی . فقط كیم بیلیر ! . .

تقریباً برمتره درینلكنده اولان بوطبقه‌نك آلتنده جوهرجه دهـا زنكین برمعدن

وریلورکه‌اوده (مغنزیت) یعنی اصطلاح عوامجه (دکز کوپکی) *silicate de magnésie* در .
بوجوهر تا اوروپایه قدر کتورلدیکی کبی برنده‌دخی برطاقم اوانی اعمالنده قوللانیلیر.
بونوع جوهردن مجارستانده ، یونانستانده تب شهری جوارنده‌ده واردر . فقط اوروپا
علم الارض متخصصلرینکده تحت تصدیق واعترافلرنده اولدیغی وجهله ، میخالیجك
جوهری اك کوزل واك بیاضدر . بونك سورت اخراجنه عطف کلام ایدیلنجه ؛ جوهر
مذکور منتظم ودواملی طبقات شکلنده اولمدیغندن ، چیقارمق ایچون اون‌بش یکرمی‌متره
درینلکنده قیولر قازمغه مجبوریت حاصل اولیور . بولندیغی‌یرده‌ده کیل *argile smectique*
نیلان طوپراغك ایچنه غیر منتظم اوفاق دانه‌لر شکلنده سرپلمش اوله‌رق بولنور . حتی
برقدم مکعبنده جوهره نادراً تصادف اولنمقده‌در .

طولاً یوزکیلومتره‌دن زیاده بروسعت ویرینه کوره ایچه برعرضده وسقاریا ایرماغنك
ساحل یمیننجه حفر اولنان قویولردن کلیتلی جوهر چیقاریلور . بونوع قیولره این اوکی
قصبه‌سنده ، اسکیشهرك شمال شرقیسنه تصادف ایدن اووه‌لرده تصادف اولنور .

قیولردن بعضیسی‌ده طاش اوجاغی دنیلن محلده قازیلمشدر . اصل اخراجات مرکزی
میخالیج قصبه‌سیدر .

اوروپا سیاحلری‌لوله طاشی معدنی تحلیل ایتدیرمشلر ، نتیجه‌سنده :

٧٠ ، ٠ قاربونیت مغنزی .

٢٥ ، سیلیس . وبرمقدارده کیل بولمشلردر .

واغوندن چیقار چیقمز اوتله کیردیکمزی سویلمش ایدك . حیدر پاشادن بری بزه
رفاقت ایدن شمندوفر مأمورلرندن بر ذات ایله اوتلك لوقنطه‌سنده کوزل بر طعام
ییدکدن واوسته آزشکرلی برقهوه ایچدکدن صوکره مأمور افندی‌یه وداع ایدرك موقفه
ناظر اولان کوچك براوطه‌دهکی قاریوله‌یه یاصلاندم . اون اوچ ساعتدن زیاده بریورغونلق،
علم‌ده متصل صارصلمق صورتیله دوام ایدن یورغونلق وجودیمی ایچه صارصمش، دهاطوغریسی
نی سرسم ایتمش ایدی، بناء علیه‌همان یاتمق ایستراایدم . فقط طبیعتك منظرهٔ لطیفهٔ لیلیه‌سنی
تماشاده‌کی ذوق وجدانی‌یی‌ده بردرلو فدا ایده‌مدم . ساعت برچغه طوغری قمرك برمسنیٔ
عاشقانه ، برروش خرامانه ایله طاغینق بلوطلر اره‌سندن یوکسلمسی رنکین ، شاعرانه بر
شکل کسب ایدییوردی .

هردقیقه‌بشقه برمنظرهٔ علویه عرض‌ایدن بولوحهٔ کزین چکرکه‌ده تصویرینه چالیشدیغم لیل محزون ووجدآورقدر دلارا ایدی .

چکرکه‌ده برکیجه

برصوك بهار کیجه‌سی ایدی. کیجه‌نك او کثیف ظلمتی بروسه‌نك کوچك و تنها محله‌سنی استیلا ایتمش ، تامرمره حوضه‌سندن قوپوب کلن سرت بر روزکار اووه‌یه ناظر اولان پنجره‌مك جاملرینه ، کار قدیم چارچوه‌لرینه چارپیور ایدی .

بیلمم بروسه‌نك بولطیف ، لطافتیله برابرعلوی ومقدس محله‌سنده هیچ‌اوطوردیکزمی؟ چکرکه‌نك اك حاکم‌نقطه‌سی اولان جهتی‌که‌ــ خداوندکارغازی حضرتلرینك تربهٔ انورلرینك جوار روحانیت مداریدر ــ بر طرفدن طبعتدن طرح وتقسیم اولنمش اولطیف اووه ، دیکر جهتدن اساطیریونانیه‌یی اولانجه قوتیله تجسم ایتدیرن اوتپه‌سی دومانلی کوه‌کشیش ، موقعك وضعیت شاعرانه‌سنه برده علویت وغرابت بخش ایدیوردی .

خنده نمای لطافت اولان بهارده ، کوزلری قماشدیران‌لاله‌لر ، جذبه‌دار سنبللر ، شب بویلر برطراوت روحپرورانه ایله نشر روایح طیبه ایتدکلری وقت بوبروسه‌نك ، بوخاور شوکت وسطوت اولان خداوندکار سمتنك وباخصوص اووه‌سنك اکتساب ایتدیکی رونق‌و لطافتك منظره‌سنه طویوم اولماز . هر‌بری کیسوی شعله نثار کبی رونمای حضارت اولان ازهار کونا کون بویرك،بودیارمقدسك بخشایش‌طبیعیه‌سندندر . بهارك ، بو نوحیات کائناتك قدومنی تبشیر ایدن‌قوشلر،بلبللرلحن خوش ادالریله‌دمدمه‌ساز وجد واستغراق اولدقلری آن‌صفاپرورده بورسه اووه‌سنه طوغری تمدید نظر امعان ایده‌جك اولورسه‌کز پیش انظار حقایقجویانه کزده بیك لوحهٔ عبرت آمیز تجلی ایدر ! کوزیکزك اوکنده شجاعت وبسالتلرینی حامل اولدقلری حالده اجداد معالی نژادیمز اولان او خداوندکارلر ، او ییلدیرملر ، برر برر میدان کارزارده عرض اندام مهابت و اصالت ایدرلر؛ او لطیف جریانیله نیلوفر ، بر نمونهٔ عفت واصالت اولمق اوزره تجلی ایلر ! قوشلرك نغماتی ، نسیم سحره تابع اوله‌رق نازنده خرام اولان اشجار ، فضای بی‌نهایه‌یه طوغری یوکسلوب کیدن طاغلر ، صانکه برئ خوش رفتار کبی عرض دیدار ایدن او آفتاب عالمتاب پرئ غرام ومحبت دینمکه‌سزا اولان اومهر

دلارام بر منظومهٔ بدایع ، بر مجموعهٔ حکمتدرکه ، توصیف وتصویر علویت واحتشامنده الك بنام شاعرلر ، الك دقیق فیلسوفلریله سرفربردهٔ حیرت اولمشدر .

کیجه‌نك آن بآن متزاید اولان کثافتی قارشوسنده پیش نگاهمده تجلی ایدن بیك درلو خیالات بنی اوکیجه اویقوسز براقمش ایدی! دماغم یورولمش ایدی؛ مفتون علویتی اولدیغم شومنظره عادتا بکا بردرس حکمت قدر لطیف وروحپرور کلیوردی. بیلمم که؛ کیجه‌نك بوقدر رقیق، بورتبه حزین اولمسنده‌کی حکمت نه‌در ؟ کیجه‌نه‌دن افکار وحسیات بشری تحریك وتهییج ایله انسانی مدارج روحانیه‌یه طوغری سوق ایلر ؛ بیك درلو امل وامید ایله قلبی مشحون قیلار ! ، آه ! اوامیدکه بوعمرحزین ، بوحیات ثقیلك الام واضطرابنی تخفیف وعموم واکدارینی ازاله ایله تنهالرده بررفیق مونس وصادق یرینه کچر . مع مافیه بوعالمك نظام وانتظام واهنکنه الك قوی برمعین دکلمی ؟

بوامید ایله دکلمی در . که ،نك وتنهالرده تعدیل کریه وتأثره چالیشیرم . برخیال لطیف صورتنده نظر امعانم اوکنده تجسم ایدن وچهرهٔ صباحت آوری تعدیل وتخفیف الامه یاردیم ایدن او امید ، آرام جانمدر .

بن ، بوخیالاته مستغرق اولدیغم دمده ایدی‌که ، ساکن اولدیغم زاویه‌نك براوطه‌سنده رفیقم ، اوعاشق شوریده دل حافظ دده‌نك اوفلدیکی اوحزین ، محرق « نای » ك صداسی قولاغمه چارپدی ، روحم ، فکرم ، امالم هپ سـوراخ نایدن چیقان او روحانی صد انك کلدیکی طرفه متوجه ومنجذب اولدی .

آه ! بوزمانی بردرلو تعریف وتوصیف ایده‌مم ! جهان بودقیقه‌دن اعتباراً پیش نگاهمده پرنورو شطارت ، کائنات پرذوق لطافت تجلی ایدییور. استغراقم، خلجانم ارتیور. مبهوت وحیران قالیورم ، اودم صانکه هاتفدن شو :

« چوب خشك ونای خشك وخشك پوست » « ازکجامی آید این او از دوست ! »

صدای روحانیسی کوش هوش انتباهمه ایصال ایدیلیور ، بوکلام روحپرورك احتواایلدیکی معانیٔ حکمیه‌یی تلقی ایله تغدی ایلیورم . بنده برصفای درونی حاصـل اولیورکه ، بکا هردرلو مادیاتی اونوندیریور . هرذرهٔ کائناتك برعالم وجد وحیرته کیردیکنه قناعت کتور. ییورم . روحم بوترنماته عاشق اولیور کندیمی لباس جسمانیدن تجرده بردای روحانی‌یه بورونمش صانیورم. والحاصل روحمی فکرمی بتون حسیاتمی بودائرهٔ فوق الطبیعه‌یه پرواز

ایدیور کوریورم . کیم نه‌دیرسه دیسون ! بن اودمده‌کی صفای مدید روحانی‌یی دنیالره دکیشمم . اوفیض لاهوتی ایله پرورشیاب اولمغی هرشیئه ترجیح ایلرم ،

یولجیلقده باخصوص اوتللرده قالمق مجبوریتی اولدیغی زمان یتاق طاقملرینی ، بارداق سراحی‌یی حتی فس فورچه‌سنی ایجه معاینه ایتمك برلازمهٔ صحتدر . چونکه سرایت امراضه اك مساعد وسائط اولان لوازم مذکوره بوکبی اوتللرده قطعا پاك ونظیف اولمدیغی معلوم ومشهوددر !

برکره دده اغاجندن استانبوله کلیرکن قله‌لی برغوسده‌کی اوتلده ! بوکبی اسبابدن طولایی اوت مندرده یاتمغی ترجیح ایتمش ایدم ...

قطارك ایرتسی صباح اون بچقده حرکت ایده‌جکنی اقشامدن تحقیق ایتمش اولدیغمدن وقت حرکتدن بربچق ساعت اول اویاندیرلمقلغمی اوتلجی‌یه تنبیه ایتمش ایدم ...

سیوری سینکلردن تحته کهله‌لرندن ازاده برخوابکاهده التی ساعت قدر اویومشم ...

ساعت طقوز اولمش ، اویقومك اك طاتلی برزماننده خدمتجی اوطه‌مك قپوسنی اوره‌رق بنی اویاندیردی .

وقتندن اول اویاندیرلدیغمی بیلدیکم ایچون ساعته بیله باقمغه لزوم کورمیه‌رك یواش یواش اوستمی کیندم . مردیوندن اشاغی اینه‌رك استاسیون میدانئه چیقدم .

مایسك یدیسی ، بازار ایرتسی کونی ایدی . دم سحرك اولانجه لطافتی حکمفرما ، شهرك هرطرفی عمیق ، شاعرانه برسکونته مستغرق اولدیغی حالده شایان تماشا برلوحه صورتنده رونما ایدی .

یك ایرکن قالقدیغم ایچون کوزلرم سرمست ومخمور ، روحم تماشای طبیعتله متلذذ ومسرور اولدیغی حالده اوتلك اوکنده برازکزیندکدن صوکره شهره طوغری یکی آچیلان شوسه‌یی تعقیبه باشلادم .

برخیلی کیتدم .... باغچه‌لر اره‌سنده برمحلده توقف ایدرك شهری اوزاقدن اوزاغه برکره دها نظر تماشادن کچیردم . هرطرفده عمیق برسکونت ... یالکز شهردن استاسیونه طوغری کلمکده اولان برایکی مهاجر ارابه‌سیله ، برده فایطونك کورولتیسی بوسکوتی اخلال ایدیوردی .

جولانمی دهازیاده اوزاتمیه‌رق تکرار دوندم . یولك مدخلنده‌کی اوتلك باغچه‌سنده اشنالردن سابق قونیه معارف محاسبه مأموری اولوب برخیلی یر طولاشدقدن صوکره (وان) ه تعیین ایدیلن بهجت افندی‌یه تصادف ایتدم .

خوش بشدن صوکره، نره‌دن کلوب نه‌جانبه کیتدیکنی سؤال ایتدم. (سیدی شهر) ینه کیتدیکنی، اورادن عودتله درسعادت طریقیله محل مأموریت جدیده‌سنه کیده‌جکنی سویلدی.

استطراد قبیلندن شونی‌ده سویلیه‌یم که ؛ اقتصاده پك زیاده رعایتی اولان بوذات استانبولده صورت مخصوصه‌ده برفایطون یاپدیرمش ، انی صامسونه نقل ایدرك محل مأمو- ریتنه انکله کیده‌جك . صامسوندن وانه قدر ارابه کیراسنی حساب ایتمش . بویله برارابه تدارکنده استفاده بولمش ، بوکا بناءً بوصورتله حرکته قرار ویرمش ! فنا دکل . بوده برتدبیر اقتصادی ! التی یدی سنه‌لك براشنالغك بویله انتظارك خلافنده اوله‌رق تجددی وسیله‌سیله او باغچه‌ده بربچق ساعت قدر اوطوروب دره‌دن تپه‌دن کوروشدك . هنوز صاغیلمش سودله برده قهوه ایچدك . برنجی ، ایکنجی چاك چالندی . اوتلجینك حسابی کسدك ، چانطه‌مزی تکرار برحماله یوکلته‌رك واغونه اتلادق ؛ برایکی دقیقه صوکره‌ده دوقتور حسیب افندی بندی .

سید غازی ناحیه‌سی — فریژی مزارلری — صخور منحوطه — کوتاهیه —
کوتاهیه‌نك زیارتگاهلری — مشاهیرزنان اسلامیان — کوتاهیه‌نك احوال قدیمه‌سی —
چاودار حصار — ژوپیترك معبدی — دوکر موقعنده اثار سلجوقیه‌دن جسیم
ومصنع برخان — چایده اثار عتیقهٔ سلجوقیه —

قطار تام اون بچقده یوللاندی . اسکیشهرك غربندن طولاشه‌رق وبیوك بر منحنی تشکیل ایدرك (کوکجه‌قصق) استاسیونه کلیرکن (سیدغازی) قریه‌سنك چیلاق طاغلری اوزاقدن اوزاغه فرق اولنیور ایدی .

اسکیشهرك شرق جنوبیسنده کائن اولوب ایکی چیلاق طاغ اره‌سنده مبنی اولان (سیدغازی) (۱) *Nacoléia* قریه‌سی اسکیشهره طقوز ، کوتاهیه‌یه اون‌التی ساعتدر .

درون قریه‌ده (۳۱٤٦) خانه ایله (۱۵۱۰۸) نفوسی و (۳۵) قریه ایله (۵۵) جامع (٦) مدرسه ، (٦٦) دکرمن ، (۵) خان ، (٦۲) دکان ، (۵۰) مکتبی شاملدر .

قریه‌یه ناظر (اوچلربابری) دینلن یوکسك برتپه ذروه‌سنده سیدبطال‌غازی حضرتلرینك غایت معمور ومزین تربه ودرکاه شریفلری وجوارنده‌ده برمناستر اولدیغی کبی نفس قریه‌ده دخی آثارعتیقه‌دن اوله‌رق خرابه‌سی واردر .

اسکیشهر اووه‌سی جنوباً ، سقاریا نهرینك جنوب قولی دیمك اولان وغربدن شرقه طوغری اقان برآیرماقله محدوددر . بوایرماغك مجراسی (فریژی) (۲) قطعه‌سنك مرکز یایلاسنه استناد تشکیل ایدن سلسلهٔ جبال خطنی تعقیباً آقوب کیدر .

(۱) — *Et Byz. v. Nacoléia Hérodote* 1er. 8.

(۲) — فریژی: بیوك فریژی ، کوچك فریژی اولمق اوزره ایکی قطعه‌دن عبارت اولوب اناطولینك مرکزینی اشغال ایدر ؛ خداوندکار ایالتنك جنوب طرفلرندن قونیه وحوالیسنه‌قدر امتداد ایلر ایدی . قبل‌المیلاد یدنجی عصرك اواخرنیه طوغری قرال میداسك زماننده فریژی ایالتنی (سیمه‌رین) دنیلن قوم استیلا ایتمشدر .

بوحوالینك اراضیسی منبت ومحصولدار ، قطعاتی آبدار اولدیغندن کلیتلی اهالی اسکانه پك مساعددر . ایشته بومساعدهٔ طبیعیه‌یه بناء ازمنهٔ سالفه‌ده بورالرده پك چوق شهر وقصبات وارمش .

بورالره زمان زمان اوغرایان آثارعتیقه علماسی ومدقق ومتفنن سیاحلر برطاقم بلاد قدیمه خرابه‌لرینه تصادف ایتمشلر سه‌ده،هنوز اسملری معلوم اولمامش و *Zompus, Massissa* *Santabaris* کبی شهر اسملری ذکریله اکتفا ایدیلوب یرلری تعیین وارائه ایدلمه‌مشدر .

قصبات مذکوره‌دن زمانمزه‌قدرپایداراولانی (سیدغازی) *Prymnesia* ناحیه‌سیدر .

بوبلدهٔ عتیق اعصار سالفه‌ده ، بورالرده سالکن بت پرستلرجه برمحل واجب‌الرعایه ایمش . قرال (میداس) (۱) *Midas* نامنه تحفه ایدیلن بر معبد بالاخره بیزانسلیلر زماننده مناستره تحویل وبانه‌ده برکلیسا انشا ایدلمشدر . سیدغازی حضرتلری بوبنا داخلنده مدفوندر . بویله مظنه‌دن بر ذاتك مدفنی اولان محل مذکور تا سکزنجی عصر میلادیدن بری حقیله حسن محافظه ایدلمکده‌در .

فرانسز سیاحلرندن برایکیسی سیدغازی ناحیه‌سنی *Nacoléia* اولمق اوزره کوستردکلری حالده (شارل تکسیه) *Texier* یوقاروده بیان ایدلدیکی وجهله (پریمنه‌زیا) بلدهٔ عتیقه‌سنك بولندیغی محلی اشغال ایلدیکنی یازیور .

(شارل تکسیه) سیدغازی ناحیه‌سنده *Nacoléia* عباره‌سی محکوك برطاشه تصادف ایتدیکنی سویلیور ، (بارت) *Barth* و (نورتمان) *Nortmann* نامذاتلردخی عین محلده عین عباره‌لری حاوی کتابه‌لر کورمشلردر . فقط بونلرك افاده‌لرینه‌باقیلورسه‌بوکتابه‌لرجوارده‌کائن دیکر برقصبه‌دن کتورلمشدر .

محررین ووقایع نویسان قدیمه‌دن نه (استرابون) *Strabon*، نه بیزانسلی (اتیه‌ن) ونه‌ده (بطامیوس) سیدغازی قریه‌سنك نام‌قدیمی اولان (پریم نه‌زیا) دن بحث ایتمشلردر . خلاصهٔ کلام المزده شومعلوماتدن بشقه وثائق قدیمه یوقدر .

سیدغازی ناحیه‌سنده بولنان مبانینك طرز انشالرینه‌نظراً ، بونلرك مختلف زمانلرده تأسیس ایدلدکلری اکلاشیلیور . ؛ اغلب احتماله کوره ، تربهٔ سید غازی قدیم بر بنا اولدیغی حالده سلجوقیلر یانه برمدرسه ، مولویلرده برتکیه علاوه ایتمشلر .

(۱) بوآدم حقنده برچوق اساطیر منقولدر . ازجمله هر طوتدیغی شیئی آلتون یاپارمش . معبود (اپوللون) نك معاصری ایمش .

اسکیشهر جوارنده سید غازی حضرتلرینك تربه وجامع شریفلری

سید مشارالیهك غایت مكلف اولان صندوقه‌سنك یاننده ؛ اوالرجه مشهور اولدیغی اوزره بر قبر دها واردر . بطال (بشنجی بابدن جسور دیمكدر) غازی ملاطیه‌ده تولد ایتمش وخلیفهٔ عباسی هارون الرشید زماننده بو حوالی‌یه كله‌رك رومیلرله وقوعبولان بر محاربه‌ده مقتول اولمشدر . (م. ٧٣٩)

آثار عتیقه علماسنجه (سیدغازی) ناحیه‌سنك نام قدیمنك تعیینی حقنده اختلاف افكار موجوددر .

بوبابده درمیان اولنان افكار ومطالعاتك تفصیلاتنه كیریشمه‌دن (ناقوله‌یا) *Nacoléia* بلده‌سی حقنده برازمعلومات ویره‌لم :

اثار قدیمه مطالعه‌سندن اكلاشلدیغی اوزره ، بو بلده (فریژی) دینلن قطعه‌نك مراكز مهمه وجسیمه‌سندن بری اولوب اسكیشهره (٢٩) كیلومتره‌دن براز فضله مسافه‌ده كائن ایمش .

بیزانلی (اتیه‌ن) بلاد قدیمه‌نك دور اساطیرینه عائد معلوماتی ذكر وبیان ایتدیكی صره‌ده بوبلده‌دن دخی بحث ایدییور و (داسیلوس) ك مخدومی (ناكولوس) طرفندن تأسیس ایدلدیكنی خبر ویرییور .

اثار عتیقه متوغللرندن موسیو (لاق) *col. Leake* ، (ناقوله‌یا) بلدهٔ قدیمه‌سنك موضعی سیدغازی ناحیه‌سنك جنوبنده‌كی طاغلق محللرده كائن (پیشمش قلعه‌سی) نام موقعده كوستریور .

فقط بالاخره اجرا ایدیلن تدقیقاتدن اكلاشلدیغی اوزره ، بومحل الیهك تعریف ایتدیكی محل بر بلده‌نك موقعی اولمق اوصافنی حائز دكلمش . شارل تكسیه (١٨٣٤) تاریخنده ، سید غازی بلده‌سنده (ناقوله‌یا) عباره‌سنی حاوی بر كتابه اوقودیغنی موسیو (بارت) *Barth* دخی عین عباره‌یی حاوی ایكی كتابه‌یه تصادف ایلدیكنی بیان ایدیورلر .

فقط دیكر جهتدن (بارون وولف) *B. de Wolf* اسمنده برذات ناحیهٔ مذكوره‌ده بولنان برستون اوزرنده محكوك شو : « پریم‌نه‌زیئه‌نلرك اعیان وسكنه‌سی .» عباره‌لری اوقومشدركه، بوندن قدیم (پریم‌نه‌زوس) بلده‌سنك موقعنی اشغال ایتدیكی اكلاشلمقده‌در. سالف الذكر موسیو (بارت)ك قولنجه، (ناقوله‌یا) اسمنی حاوی طاشلر دیكر بر محلدن كتورلمش اولمق محتمل ایمش. ایشته اصل مسئله بونقطه‌ده‌در؛ حتی (بارت) سیاحتنامه‌سنده بو محلی ده ذكر ایدیور وشماله طوغری یورودكن شو صورتله ادارهٔ كلام ایلیور : « متعدد وادیلرك اره‌سنده عارضه‌لی بر اراضیدن كچدكدن صوكره ، تعقیب ایتدیكمز یول بر وادی‌یه منتهی اولدی ، قدیم بر مزارلق جوارندن كچدككه ، بوراده بر طاقم خرابه‌لر وستون پارچه‌لری كوریلیوردی. بواثاره نظراً بوراسی قدیم (ناقوله‌یا) بلده‌سیدر . اوراده‌كی اثار وكتابه‌لرده بالاخره سید غازی بلده‌سنه نقل ایدلمشدر .

خلاصهٔ کلام ، (ناقوله‌یا) بلدهٔ قدیمه‌سی (سیدغازی) شهری جوارنده و غرب طرفندن
کچن طریق کبیرك صول جهتنده کائن ایمش .

موسیو (بارت) ك کردیکی خرابه‌زارده کوریلن کتابه‌لردن برینك اوزرنده معبود (ژوپیتر)
نامنك مذکور اولمسی بوراسنك قدیماً بر مرکز مذهبی اولدیغنه حکم ایتدیرییور .

شمدیکی حالده ، سید غازی‌نك اسکی اسمی (پریم‌نه‌زوس) اولمق اوزره قبول ایدیلیور.
بقالم، مدقق سیاحلر، زمانمز آثار عتیقه متخصصلری بو مشکلهٔ جغرافیه‌یی حل ایده‌بیله‌جکلرمی؟

اسکیشهرك جنوب شرقیسنده ویکرمی سکز میل مسافه‌ده سقاریا ایرماغی اوزرنده قدیماً برده
(میدوم) *Midæum* بلده‌سی وارایدی. (میدوم) مرمره سواحلندن قیصری و حوالیسنه کیدن طریق
اوزرنده بولندیغندن دور فتوحات عثمانیه‌یه کلنجه‌یه قدر اولدقجه اهمیتی حائز بر قصبه ایدی. فقط
صوکره‌لری ایجابات موقعیه‌دن ناشی اسکی اهمیتی قالمامشدر . مع مافیه مفصل خریطه‌لرده
اسکیشهرك شمال غربیسنده (میدی کویی) اسمنده کوچك بر کوی کوریلیورکه ، بوده
(میدوم) قریهٔ قدیمه‌سیدر .

سیاحیندن (وادینغتون) *Wadington* ، اسکیشهرك شمال شرقیسنده سید غازی
ایرماغنك ساحل یسارنده کائن ، وقصبهٔ مذکوره‌یه سکز میل بعد ومسافه‌ده (عرب اورن)
(۱) قریه‌سنده (میدوم) اسمنی حاوی کتابه‌یه تصادف ایتمشدر .

موسیو (بارت) (عرب اورن) قریه‌سنده آثار عتیقه‌دن مرمر پارچه‌لری ، دیرك
باشلقلری کوردیکنی خبر ویرییور . یوزی متجاوز خانه‌یی شامل اولان قریهٔ مذکوره
اهالیسی فعال آدملر اولدقلرندن زراعت اولدقجه ایلری کیتمشدر . قریه‌نك مزارلغنده
اسکی رومجه یازیلری حاوی طاش پارچه‌لرینه تصادف ایدیلورسه‌ده اصل قریه‌نك اسمنه
دلالت ایدر بر کتابه کوریله‌میور . فقط هر حالده ، (عرب اورن) قریه‌سی ، (فریژی)
ایالتنك بیوك بر شهرینك موقعنی اشغال ایتدیکی تصادف ایدیلن آثار عتیقه ایله‌ اکلاشلمقده‌در .
(عرب اورن) ایرماغنی کچمه‌دن براز اول ، صاغ طرفده مثمن الاضلاع بر تربه

(۱) ترکجه خریطه‌لرده ، اسکیشهرك شمال شرقیسنده کوستریلیور . و (عرب اورن) صورتنده
یازیلیور. سالنامه‌لرده دخی (۲۳) خانه‌ده (۱۲٦) نفوس ارائه اولنیور. دیمك‌که (شارل تکسیه) نك
زماننده خانه‌لر دها چوقمش . (اورن) اناطولی ترکجه‌سنده خراب معناسنه‌در .

کوریلیورکه ، طرز انشاسنه نظراً سلجوقی بناسی اولمق لازمکلیور . تربه‌نك بعض طاشلرنده رومجه بعض عباره‌لره دخی تصادف اولنمقده‌در .

ایشته بوحوالینك لطافتیله مشحون اولدیغمز حالده صباحلین اون ایکی‌یی بش کچه (کوچك قصیق) استاسیونه کیردك . استاسیونك بولندیغی نقطه سطح بحردن اعتباراً (٨٣٠) متره‌در .

اسکیشهرده مسافرخانهٔ عسکری

اناطولینك اکثر محللرنده اولدیغی کبی بوقریه‌ده دخی اوتوزبش قدر خانه واردر که ، اوزرلری کاملاً طوپراقله اورتولیدر . اولرك طوپراقله اورتولی اولمسی جوارده کره‌میت اعمال ایدلمه‌مسندن ودها طوغریسی کوردنك دنیلن اعتیاد سقیمدن بشقه برشیئه حمل اولنه‌مز . مع مافیه سایهٔ عنایتوایهٔ حضرت پادشاهیده ، مهاجرین اسلامیه ایچون پیدرپی انشا ایدیلن خانه‌لرك اوزری کره‌میتله اورتولمکده اولدیغندن ، بوطرز جدید وصحینك یواش یواش دیکرلرینه‌ده تطبیق ایدیله‌جکی درکاردر .

راکب اولدیغمز واغونده بزی مشغول ایده‌جك برکیمسه بولنمدیغی وباخصوص بوخط

اوزرنده ایلك دفعه اوله‌رق سیاحت ایتدیکی جهتله ، تعمیق نظرده باشقه بر نشئه ولذت طویبیوردم .

پنجره‌نك اوکنه کچوب اورادن تماشایه قناعت ایتمیوردم ، برالمده کوچك برخریطه ، برالمده قورشون قلمی اولدیغی حالده برصاغ پنجره‌یه ، برصول پنجره‌یه اوزانیوردم . حسیب افندی رفیقمزده کندی عالمنده مشغول ... کوکجه قصیق وحوالیسنك اراضیسی شکل وطبیعتجه بردرجه دها تحول ایدرك ، کاه منبت وکاه غیر منبت اروه‌لر اورته‌سنده یوکسلمش وترسبات وناری دورلرینه عائد چپلاق وسیوری قیالر ، ادوار ژه‌ئولوژیه‌نك تأثیرات متنوعه سندن نمونه نمای غرابت اوله‌جق برمنظره عرض ایتمکده بولنمشدر .

کوکجه قصیق استاسیونندن برچاریك قدر مسافه‌ده یوزمتره‌ارتفاعنده بوطاقم کوچك جبال متسلسله کوریوردم که ، اوزرلری سراپا چام اغاجلریله مستور ومزیندر . چام اغاجلرینك بودرجه مبذول اولمسی اراضینك ، برکانی اولدیغنی کوستریور . بو منظره حضار تما اوکندن کچدکجه ، مهتابلی برکیجه‌ده چاملیجه‌تپه‌سندن تماشا ایدیلان شهر آیین مسرت قرین حضرت پادشاهینك الواح نظرفریبی کوزیمك اوکنه کلدی . (دوکر) موقعنه کانجه‌یه‌قدر خطك کچدیکی اراضی متصل یوکسلمکده اولدیغندن ، صول جهتدن اقان (پورصوق) صویی برروش نازان ایله اسکیشهره طوغری اقوب کیدیوردی .

ایرماق ، مجراسنك بعض نقطه‌لرنده سرت قیالره تصادف ایتدیکندن یا تبدیل مجرا ایتمش ویاخود طاشی یبه یبه عادتا براولوق حالنه کتیرمش وبوصورتله اوفاق‌اوفاق شلاله‌لر پیدا اولمش ایدی . وقتیله درسخانه‌مزك دوارلرنده‌کی الواح طبیعیه‌ده . کیفیت وقوعنی اکلامغه چالیشدیغمز (آثار اشتکالیه) یی شمدی بوواسع میدان تجربه‌ده کوروب اکلایوردم .

قطار بردرجه‌یه‌قدر دوز وفقط انحنالی اراضیدن کچرکن تدریجاً تعدیل سرعت ایتمکه باشلادی . شو تعدیل سیره بادیٔ امرده برمعنا ویره‌مدمسه‌ده ، نظرمی ایلرویه طوغری توجیه وتمدید ایدنجه رهکذاریمزده برتونل موجود اولدیغنی کوردم .

اوارالق ساعته باقدم تام یاریم ایدی . بر ، برتونل دها کچدك ...

قطار (صابونجی پیکار) ینه کلیرکن اناطولی قطعهٔ وسیعه‌سنی شرقدن غربه‌طوغری قطع ایدن (طوروس) سلسلهٔ جبالنه عمود اوله‌رق تصادف ایتدیکندن ، بوعارضات طبیعیه‌یی کچمك ایچون بوحوالیده بربرینی متعاقب اوچ تونل حفر اولنمشدر . اراضینك تشکلات طبیعیه‌سی غایت سرت ، غرانیت صخورندن مترکب اولدیغندن بوتونللری آچمق ایچون قومپانیه بوراده اك چوق مصرفه دوچار اولمشدر . (سقاریا) وادیسنده تصادف ایتدیکم صغوق ، قسوت بخش منظره‌لر کبی بوراسی دخی مخوف ودهشت آوردر .

کوپلی دن قره کوی استاسیونه کلیرکن بربرینی متعاقب اون ایکی تونلدن کچمش ایدك.
حتی اقشام اونی سکز کچه مرور ایتدیکمز برتونل اوچ دقیقه سورمش ایدی .

واغون ارقداشم حسیب افندی دوقتور اولمق حسبیله حفظالصحه‌یه بزدن زیاده
رعایت ایتدیکندن بوتونلدن کچرکن واغونك پنجره‌لرینی علی‌العجله قپامش ایدی .

اوت ! حق‌ده واریا ؛ چونکه لوقوموتیفك باجاسندن چیقان دومان دها طوغریسی
محض قاربون‌اواکساده هوایه انتشار ایده‌میه‌جکندن، بالطبع واغونلردن ایچری‌یه هجوم ایدرك
تنفسی اخلال وبونك نتیجه‌سی اوله‌رق سوره‌کلی براوکسوروکی انتاج ایدرایدی .

حتی اتصالمزده‌کی قومپارتمانده‌کیلر بواحتیاط صحی‌یه رعایت ایتمدکلرندن یارم ساعت‌قدر
اوکسوروکدن‌مضطرب اولدقلرینی ،قره کوی استاسیونندهاکلاتمشلرایدی . صحتك محافظه‌سنی
بیلمك قدر نعمت عظما یوقدر !

اوزرلری چیلاق ، ایچرولری اویولمش اریلی اوفاقلی قیالره ایشته بوحوالیده‌تصادف
ایدیلور .

بورالرك اسوال قدیمهٔ تاریخیه‌سی یعنی بوندن برقاچ بیك سنه اول بو حوالی‌یی اعمار
ایدنلرك تاریخچهٔ حیاتی بیلنمز ایسه ، ایچرلری اویولمش قیالردن برشی اکلاشیله‌مز ؛
فقط تاریخ بو حجره‌لرك (فریژی ایلرك قرارکاهلری اولدیغنی خبر ویریور .

ایلروده بونلره دائر معلومات ویرمك اوزره کوتاهیه خطنك نقطهٔ التصاقی اولان
(الایوند) استاسیونه قدر کیده‌لم .

صابونجی پیکارینه ساعت اونبری اللی بش کچه کلدك . سطح بحردن (۹۰۵) متره
ارتفاعنده بولنان بوموقفك جوارنده کوی فلان اولمدیغندن نظری اوقشایه‌جق مناظر
لطیفه کوریله‌میور . طبیعت تراب ایسه کاه ترسی وکاه کلسی برحالده‌امتدادایدرك (الایوند)
استاسیونه قدر مزروع ترلا نامنه هیچ برشیئه تصادف ایدیله‌میور . کچدیکمز یرلر هپ
طاشلق وچوراق وبناءعلیه قوهٔ حیاتیه ونامیه نامنه صوك درجه‌ده برکتسز محللردر .
نظر هانکی طرفه توجه ایتسه ، تصادف ایده‌جکی منظره سنکستاندر .

بوندن اول کچدیکمز یرلر حقنده معلومات ویررکن بوحوالی منطقه‌سنی طبیعهٔ اوچه
تقسیم ایتمش ایدم .

برنجی منطقه‌که ، حیدرپاشادن باشلایه‌رق ودرجه درجه فیضلنه‌رك اسکیشهره قدر
امتداد ایدر ؛ اك شاعرانه ، اك لطیف مناظر ایشته بوجهتلرده‌در . اسکیشهردن (چای)
موقعنه قدر اولان اراضی ایسه قوهٔ انباتیه‌جه دون برمرتبه‌ده بولندیغندن وباخصوص

طاغلق اراضی هپ بو جهته تصادف ایتدیکندن بعض یرلری مستثنا اولدیغی حالده، همان عمومیتله غیر مزروعدر.

فقط (چای) دن اعتباراً طبیعت اراضی ینه بر کسوهٔ حضارت‌انتمایه بورونه‌رك، لطیف اووه‌لر، مزروع ترلالر، غایت واسع وادیلر، دره‌لر، ایرماقلر صفای بهار ایله زمینی رشك آور جنان ایده‌جك بر حال نشئه فزایه جلوه‌کاه ایدیور ایدی.

سقاریا وادیسنده

(الایوند) استاسیونه اون ایکی‌یی قرق اوچ گچه مواصلت ایتدك. قطار توقف ایدر ایتمز معتادم وجهله، قورشون قلممی چیقاره‌رق دفتر خاطراتمه بو موقعك سطح بحردن اعتباراً ارتفاعنی قید ایتدم. تام (٩٣٦) متره‌در. کوزیلیورکه، قطار اسکیشهردن اعتباراً متصل یوقوش چیقدیغی حالده، صابونجی پیکارندن بورایه قدر بالعکس خفیف بر اینیش تعقیب ایدییور ایدی. ایکی استاسیون آره‌سنده (١٩) متره‌قدر بر فرق ارتفاع اما، حیات نباتیه‌جه ینه تأثیردن خالی قالمیور.

ایشته کوتاهیه شعبه‌سنك نقطهٔ التصاقی اولان الایوند! بوراده کوتاهیه یولجیلری بر بر

اینه‌رك آز اوته‌ده توقف ویولجیلرینه انتظار ایدن و بر ایکی واغوندن عبارت بولنان دیکر برقطاره آتلایورلر ایدی .

یولجیلردن برطاقمنی استقبال ایچون استاسیونه کلن ارککك ، قادین ، وچوجقلرك معانقه‌لری ، حاللشملری غایت صمیمی ، حقیقةً ترکلره مخصوص اطوار پسندیده‌دن ایدی . بیك درلو تکلفه بوغولدیغی حالده ینه بردرلو شکل صمیمیت کسب ایده‌مین اوروپالیلرك بوکبی مراسمی ایله صفوت واصالتدن متشکل بوترك معانقه ومصافحه‌لرینه باییلیرم ...

کیمی استانبولدن قوطی قوطی ساقزلی لوقوم (حلقوم) کتیرمش یا اوغلنه یاخود یقین اقرباسندن برچوجغه ویریور ، بردیکری ترفنده‌در دیه کوچوك برسپت درونده‌کی یشیل اریکاری بوحوالی‌یه مخصوص برلهجه ایله یارانه اوزاتیور ، اوته‌ده براختیار کیرازدن معمول قیصه برچبوغی کندی کبی برسالخورده‌یه پیشکش ایدییور ایدی ، والحاصل هر بری برصورتله اقربا ویارانی تطییب ایتمکه چالیشییوردی . بزده . بوصافی محبتلری تماشا ایله متلذذ اولیوردق .

بش آلتی دقیقه صوکره ، (کوتاهیه) ترنی دودو نی چاله‌رق یوللاندی . شمندوفرله سیاحت ایدنلرده غریب وفقط خوش برعادت واردر . ترن کچرکن خطك کذرکاهنده تصادف ایدیلان آدمی ال ایله ویامندیل ایله سلاملامق ، صوکره‌ده او آدمك کمال تهالکله اولان مقابله‌سی نه‌دنسه خوشه کیدییور . باخصوص یولده کیدن چوجق اولورسه ، تعاطیٔ سلام نظر تماشا اوکنه دلفریب برلوحه عرض ایدییور ! ایشته (کوتاهیه) ترنی یوللانیرکن ، یکدیکریمزی اویله‌جه سلاملادق . صانکه بربریمزی قرق ییلدن بری طانیوردمی‌شز ! بالآخره (کوتاهیه) حقنده دخی معلومات مکمله ویرمك اوزره ، وعدیمز وجهله ، (فریژی) قطعه‌سنك احوال قدیمه‌سندن بحث ایده‌لم :

(فریژی) رؤساسی ، *Phrygie* شمالاً سقاریا ، شرقاً (غالات) اقوامنك مسکون اولدقلری اراضیٔ وسیعه ایله محدود بیوك یایلانك مرکزینی تشکیل ایدن طاغاق محلده تأسیس اداره ایتمشلر ایدی .

شمدیکی (قره‌حصارصاحب) وحوالیسندن عبارت اولان بوقطعه‌نك اثار عمرانی میلادك ایلك سنه‌لرینه طوغری سونه‌رك اولجه پك مهم ومشهور اولان بلاد وقصبات اسکی رونقلرینی محافظه ایده‌مه‌مشلر ایدی .

حتی مورخین قدیمه‌دن اماسیه‌لی (استرابون) *Strabon* اناطولی‌یه دائر یازدیغی کتابلرده بوحوالینك رونق ومعموریتندن دفعاتله بحث ایدییور .

(تیبه‌ر) *Tibère* زماننده بو حوالی چوله دونمش ، بیزانسلیلر دورنده دخی نامی بلورسز اولمشدر .

بالآخره دور فتوحات عثمانیه‌ده بورالری تکرار رونق پیدا ایدرك موقع جغرافیلری اعتباریله حائز اهمیت ومستعدترقی کوریلن بلاد وقصباتده مکتب ، مدرسه ، جامع ، کوپری چشمه کبی مؤسسات خیریه ونافعه وجوده کتورلمشدر .

سقاریا ایرماغنك غرب جهتنده‌کی قولی ، (سیدغازی) ناحیه‌سنك مبنی بولندیغی بیوك برواديدن چیقار .

(طوغانلی دره) (۱) نامنی آلان بوواديك اطرافنده ،کاملاً چاملق اولمق اوزره (یاپول طاغی) دنیلن سلسلهٔ جبال واردر .

بوحوالی کزیله‌جك اولورسه ، ازمنهٔ مجهوله‌دنبری پابرجای ثبات ومتانت اولان مزارلر ، حجره‌لر ، مساکن حجریه کوریلورکه ، وسائط معماریه‌نك هنوز معلوم اولمدیغی برزمانده بشایان انسانلرك بویله سرت قیالری نصل اویدقلرینی دوشوندکجه دوچارولەوحیرت اولمامق الدن کلمز .

سالف الذکر (استرابون) ك آثارنده ذکر ایدیلن مزارلر ایشته بونلردر .

مغاره نشین اولان ایلك (فریژی) لیلر یالکز بوحوالیٔ سنکستانده ساکن اولمیوب (سقاریا) نك جنوبنده‌کی قطعه‌یی ، تا (این اوکی) ندن (بولوادین) قصبه‌سنك اوته طرفلرینی اشغال ایتمشلر ایدی . فی الحقیقه ، شو روایات تاریخیه (این اوکی) نده تصادف ایتدیکمز مغاره‌لرله ثابت اولدیغی کبی اولجه اطنه طریقیله قونیه‌یه کلیرکن (بولوادین) دن کچدیکم زمان مشهودم اولان بوقبیل آثار قدیمه ایله‌ده تحقق ایتمش ایدی .

(سقاریا) نك شمال طرفلرنده (فریژی) آثارینه تصادف ایدیله‌مه‌مسی شایان دقتدر . صورت قطعیه‌ده بیان ایدیله‌بیلورکه ، (فریژی) لیلر بوکبی انشاآت حجریه‌ده بولنمق ایچون اراضیٔ برکانیه‌یی ترجیح ایتمشلردر ؛ زیرا آماسیه‌ده‌کی مزارلر (فریژی) مزارلرینه اصلا بکزه‌مز .

توقاده کیدرکن ، آماسیه ایرماغنك صول ساحلنده یوکسلن طاغده‌کی مزارلری کزمش و بونلرك بسبتون بشقه اولدقلرینی کورمش ایدم . خلاصهٔ کلام ، (فریژی) آثارینه برزمان تاریخی تعیین ایدیله‌مز . هرحالده پك اسکی زمانه عائد خاطرات معماریه‌دندر .

حتی (استرابون) ك زماننده بیله تفصیلاتی درخاطر ایدیله‌مین آثاردن ایدی ؛ بوندن آثار مذکوره‌نك قدمنی اکلاملی !

(۱) کوندوز آب . قیون حصارده مدفوندر .

(طوغانلر) چفته‌لرك شمال شرقیسنده ، (قرق قیا) نك شمال غربیسنده کائندر .

(سیدغازی) ناحیه‌سیله (اسکی‌قره‌حصار) *Synnada* آره‌سنده‌کی اراضیٔ وسیعه‌ده تك توك روما آثارینه تصادف ایدیلیور. (سیدغازی) وادیسنده بولنان آثارك طرز انشاسی حادهٔ تدقیقدن کچیریله‌جك اولورسه، نه‌روم ونه‌ده ایران قدیم طرز معماریسنه دائر نشانه‌لر کوریلور؛ بونلر (فریژی) قومنه خاص اولان بر اسلوبده یاپلمشدر. حتی آثار مذکوره اوزرنده محکوك اولان کتابه‌لرك حلی بیله شمدی‌یه‌قدر ممکن اوله‌مامشدر.

قطار بوحوالیدن، بوایصسز فقط احتشام طبیعیدن متشکل طاغلر آره‌سندن دومانلی صاووره‌رق، استیمنی صاچه‌رق کچرکن لطیف چام اغاجلریله کسب رونق وحضارت ایتمش سکونتپرور تپه‌لرك، قیرلرك، وادیلرك علویت وعظمتنی تماشا ایتمکله، قیالر اره‌سندن چیقمش سایه‌دار اغاجلرك داللرنده صفای بهاری القیشلایان قوشلرك نغماتنی دیکله‌مکله حلاوتیاب اولیوردم ...

هله کندیسنه موافق بر آشیانهٔ سبز زار بولان بلبلك منتظم فاصله‌لرله امتداد ایدن دمدمه‌سندن بر نشوهٔ حزین حس ایدییوردم.

سنه‌نك بعض موسمنده عائله‌لریله قیونلریله بورالره کوچن ترکمنلرك حیات صافیانه‌لری نه‌قدر رنکین، نه‌قدر طاتلیدر.

(سید غازی) ناحیه‌سندن چیقیلوب‌ده (بیاد) طریقیله شماله طوغری تخمیناً بر میل قدر کیدلدکده (قرق این) دینلن برمحله واریلور. بوراده، (توف) دینلن مواد برکانیه‌دن متشکل قیالرك ایچرولرنده برچوق اوطه واردر. بواوطه‌لرك بعضیسی بربرندن کچیلور صورتده اویولمش، برطاقیده آیروجه اوطه اولمق اوزره ایشلنمشدر. بو اوطه‌لرك بر طاقمی یوکسکجه اولدیغندن ایچرولرینه کیرمك مشکلجه‌در، فقط بعضلری یرله برابر اویولمش اولدیغی جهتله یازین یوروکلره مسکن موقت اولمقده‌در. بورالری اسکیدن قالمه مزارایمش.

(قرق این) دن شماله طوغری ،اون، ایکی میل‌قدر یولمزه دوام ایده‌لم، چبلاق برطاغه واریرزکه، بونك اتکنده قرون وسطی‌دن‌قالمه (بیاد) Bayat قلعه‌سی واردر. دهاایلرویه طوغری کیدیله‌رك‌چوراق‌برودای‌کچیلنجه (این بازارجق) ه، کلنورکه بوراده دخی اویوق برقیایه تصادف اولنور.

انجق بوراده‌کی اوطه‌لر هم چوق هم‌ده شکلاً بربرینه غیر مشابهدر. وادینك اوست

(کوپرو حصارده) جنتمکان سلطان اورخان زماننده یاپلمش غایت مصنع برکار وانسرای الیوم موجود وبردرجه‌یه قدر معموردر. ایچنده (٢٥٠) حیوان بارنیه بیلور.

طرفلرنده (بیاد) لیلرك یایلاغی کوزیلور . بو حوالیده نقدر قیاوارسه‌همان کافه‌سی‌اویولمش، حجره‌لره تحویل ایدلمشدر .

اراضیسی دخی (متکثبات برکانیه) یعنی قولایلقله یونتیلور برکانی‌الطبیعه بیاض ماده‌لرك ییغین حاصل ایتمسندن وجوده کلمش اولدیغی جهتله ، مساکن انشاسیچون هپ بوحوالی ترجیح اولنمشدر .

بیزانسلیلر زماننده قالمه (آق کلیسا) کویی ، و اورمانلق بر بوغاز کچلدکدن صوکره ، (خسرو پاشا) (١) قریه‌سنك یایلاغنه واریلور . (فریژی) رؤساسنك قیالر ایچنده اویولمش وشمدی‌یه‌قدر ال طوقونلمامش مزارلری هپ بوجوار وحوالیده‌در . حوالیٔ مذکوره منبت اراضیدن متشکل ومتحصل اولدیغی جهتله ، مزروع ترلالر مبذولدر . (یایلا)قریه‌سنك غربنده ، (یازیلی قیا) نامنده کوریلان مزار اسکیشهرك شمال غربیسنده کائن (مید) Midœum بلدهٔ قدیمه‌سنك مؤسسی (میداس) لك Midas مدفنیدر . اوزرنده‌کی اوزون کتابه‌یی اوقویان سیاحین (میداس) لك مزاری اولدیغی بیانده متفق‌الافکاردر. بومزار تخمیناً درت یوز مترو مربعنده اروجه برقیانك ایچنده بولنیور .

اویولان محلك کنیشلکی (١٢،٥٥) ، یوکسکلکی ده (١١،٧٤) مترو‌ه‌در . بونك بش متره‌قدر صاغنده قباجه اویولمش بر مغاره دها واردرکه ، درونده ، طاشه برسانتیمتره‌قدر کیرمش کتابه‌لر اوقونیور .

(میداس) لك مزاری یاننده واطرافنده کوریلان مزارلردن برینك طواننده کیریشلر بولندیغی کبی بر قاچی‌ده کمر طرزنده طوانلرله ستر ومحافظه ایدلمشدر .

مزارلردن برینك ایچنده کوریلان رومی‌العباره کتابه‌یه نظراً ، پك اسکی بر روم اثری اولدیغی اکلاشیلیور .قپولرینك اوزرنده‌کی مثلث‌الشکل صاچاقلرك شکللرینه دقت‌ایدیلورسه (چاودار حصار) Aizani ده‌کی مزارلرله (فریژی) آثارینه‌مشابهتلری‌اولدیغی فرق‌ایدیلور.

یوقاروده‌نبری تعریف ایتدیکمز اوطه‌لردن بعضیسنك ایچروسنده قیادن صندوقه دخی واردر . بو صندوقه‌لرك یوکسجك بر محلنده دیواره اویولمش رافلر کوریلیورکه ، اورالره قندیللر قونورمش .اوطه‌لردن بعضیسنك ایچرولرنده ینه طاشدن اویولمش صندوقه‌لر کورلدیکی کبی جسدلری یاتیرمق ایچون عادتا یتاق طرزنده‌اوزون سدیرلرده بولنمشدر . دیمك که ، اوزمانلر اولولری برطاقم مخزنلر ایچروسنده بولنان طاش کره‌ویتلره قورلرمش. مع مافیه بعض آثاردن استدلال اولندیغنه کوره، بواصول‌صندوقه‌عادتی‌قدر پایداراوله‌مامش.

---

(١) خسرو پاشا . عزیزیه ، بیاد ، بولوادین ، اسحاقلو شوسه اوزرنده درلر.

برچوق خاطرات وآثار قدیمه ایله مشحون اولان بو حوالیده نظر دقتی جلب دها بعض آثار واردرکه ، انلرده هپ اقوام سالفه‌نك بقـایای مدنیتلریدر . ازجمله : وادی‌یی تعقیباً شماله طوغری کیدلدیکی حالده برمزاره تصادف اولنور که ، طرز واسـلوب انشاسنه نظراً روم اثریدر . مدفنك جبهه‌سی (دوریق) اصولنده ایشلنمش ایکی ستون ایله مزین اولوب بوستو-نلرك اوستنده عمودی چیزکیلی برصاچاق وانك اوستنده‌ده برقورنیش واردر . قورنیشـك وقتیله قرمزی بویا ایله ملون اولدیغی آثار باقیه‌سیله اکلاشلمقده‌در .

(کردك قیاسی) دنیلان بومدفن ایکی اوطه‌دن عبارت اولوب ، روایات محلیه‌یه باقیلورسه برزوج ایله زوجه بورایه دفن ایدلمش وبوندن طولایی بونام ایله شهرت بولمشدر . مدفنك جبهه‌سی شرقه متوجهدر .

بو حوالیده (طوغانلی دره) دینلن بر وادی واردرکه ، بعض مورخینك روایتلرینه کوره ، بوراده وقتیله پك چوق اهالی اسکان ایتمشـدر . قیالرك اویوقلرینه باقیلورسه ، بو حوالی اقوام قدیمه‌سـنك بوالتجاکاه طبیعیده امرار حیات ایتدکلرینه حکم ایدیلور . (طوغانلی دره) وادیسنه حاکم ومنفرد یوکسك برقیانك تپه‌سـنده (پیشمش قلعه‌سی)واردر.

قلعه‌یه کیده‌جك یولك بعض محللری ، عارضه‌لی برحاله کتیرلمش ، مردیونی‌ده قیادن یاپلمشدر .

قلعه‌نك ایچنده‌صو حفظنه مخصوص خزینه ، صهرنج کبی شیلر کوریله‌بیورسه‌ده ، صو-کره‌لری درونـنده اسکان ایدلمش اولدیغی بعض علاوات وانشاآتدن استدلال اولنمقده‌در .

بو قلعه‌نك (فریژی) ایلر دورنده اولدقجه معمور برقصبه ایدوکنه شبهه ایدیله‌مز .

خلاصهٔ کلام ، ذروه‌لری چام اغاجلریله مسـتور ومزین اولان بو حوالی طاغلرینـك اتکلرنده بر چوق مدفن کوریلیور . (طوغانلی دره) وادیسی قیشـین (سـید غازی) ایرماغنك منبعندن آیریلان بردره واسطه‌سیله سقی وارو ا ایدلمکده‌در .

(طوغانلی دره) سندن (میـداس) ك مدفننه طوغری چیقلدیغی حالده (یاپول طاغی) یایلاسندن کچن طریقه تصادف اولنور . بوجوارده دخی بر چوق (فریژی) آثاری جالب نظر دقت اولور . (یازیلی قیا) دینلان مدفن قدیمدن جنوبه طوغری یعنی (یاپول طـاغی کوی) نه قدر کیدلم :(یازیلی قیادن یدی کیلومتره بعدومسافه‌ده‌در) .

بوراده‌کی طاغك اتکنده وغایت یوکسك بر موقعده برمزار کوریلور که ، قپوسی برطاقم قبا چیچك رسملریله مزیندر . موسیو (بارت) ك *M. Barth* فکرینه کوره ، بومونومان صنعت نقطهٔ نظرندن بیـوك بر اهمیتی حائز ایمش . آثار عتیـقه متخصصلرندن موسـیو

كوتاهیه اووه‌سنده فریژی مزارلری

(موردمان) M. Mordmann بو مدفنـك اوزرنده بارکیر وارسلان رسملری کوردیکنی اثرنده یازییور . مدفنـك بولندیغی قیـانك بعض طرفلرنده صوکره‌دن برطاقم علاوه‌لر اولمشدر که ، اغلب احتماله کوره بوراسی‌ده (پیشمش قلعه‌سی) کبی مستحکم بر موقع حالنه کتیرلمشدر . (فریژی) رؤساسی یازین بوقیانك دوزلکلرنده قیشین دخی (یازیلی قیا) اووه‌سنده امرار اوقات ایدرلرمش . قیانك ایچنده مغاره‌لر ، ایرماغه‌قدر تحت‌الارض صویوللری شایان تماشا برحالده‌در .

بو حوالی‌یی طولاشه‌رق آثار عتیقه خصوصنده برچوق تدقیقـاتده بولنان موسـیو (بارت) اسـمنده بر ذات Combell قریه‌سی جـوارنده یوقارودنبری توصـیف ایتدیکمز مزارلردن بر چوغنه تصادف ایتدیکنی وزمان انشالرینه نظراً بونلرك علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن پك قیمتدار ایدوکنی سویلیور .

بوقریه التمش ، یتمش خانه‌دن عبارت اولوب یازین برقسمنی یوروکلر اسکان واشغال ایتمکده‌درلر .

اناطولیٔ شاهانه‌نك احوال قدیمه‌سنه دائر بر چوق تدقیقاتده بولنه‌رق نتیجهٔ تتبعات وتدقیقـاتنی مبین برده مکمل اثر یازان موسیو (اسـته‌وارت) Stewart بوراده تصادف ایتدیکی بر مزارك اوستنده کی کتابه‌نك باش طرفنده (صولون) Solon کلمه‌سنی اوقومش اولدیغندن مدفن مذکورك (صولون) ك مزاری اولدیغنه حکم ایتمشدر . مزارك مدخلنك جبهه‌سنده هورکوچلی بر اوکوز (۱) صورتی ترسیم ایدلمشـدرکه ، بورسم (فریژی) مدالیه‌لرندن بعضیسنك اوزرنده‌ده کوریلیور . قپونك صاغینه تصادف ایدن دیکر جبهه‌سنده دخی (مدوس) (۱) Médus ك باشی محکوکدر . مزارك قورنیشنده ، مدخلك یوقارو طرفنه تصادف ایدن قسمنده ایسـه ، ایکی قنادلی برقالقان مرسوم اولدیغی کبی قپونك اوستنده کی مربع ایچنده دخی قارشو قارشویه اوطورمش ایکی ارسـلان بونلرك اورته‌سنده بر قوانوز کوریلیور . بو مزار ناحیه مدیرینك خانه‌سـنه یقین برموقعده اولوب دروننده کی یازیلر (میداس) ك مزارنده کوریلن یازیلره مشابهدر . موسیو (بارت) ایله (نوردمان) بو مزارلری میلادك (۱۸۵۸) سنه‌سنده کزمشلردر .

خلاصهٔ کلام ، برطاقم آثار باقیه‌دن اکلاشلدیغنه کوره ، (طوغانلی دره) (فریژی)

---

[۱] بونوع اوکوز رسمنه چاودار حصارده کی قدیم تیاترو خرابه‌سنده دخی تصادف ایدیلیور . هندوستانده بولنان اوکوزه مشابه اولان بو حیوانك رسمی وقتیله بو حوالیده پك زیاده مظهر رغبت اولمشدر .

رؤساسنك مسكن ومقرلری ایمش. جغرافیوندن ، (استرابون) ك زماننده ایسه متروك وخرابه زار بر محل ایمش.

قره‌حصار وقونیه حوالیسنده ایشلین قاغنی اراباه‌لری

(الایوند) استاسیونی کوتاهیه‌یه (١٠) کیلو متره (١٠٠) متره طولنده برشعبه ایله التصاق ایتمشدر.

بروسه‌ده ایكن کوتاهیه زاویهٔ ارغونیه‌سی سجاده نشینی مرحوم حمدی چلبی افندینك دعوت واقعه‌سنه اجابت وبوبلدهٔ قدیمه‌یی زیارت نصیب اوله‌مدیغی کبی ، ایکنجی دفعه اوله‌رق قونیه‌یه کیدرکن دخی ، بیلمم نصل اولدی‌ده اون کیلو مترەلك بر مسافه‌یی استکثار ایدرك سیاحتمك بو قسمنی ، مشهودات نقطهٔ نظرندن نقصان براقدم ...

کوتاهیه *Cotyæum* قصبه‌سنك زمان قدیمده بیوك بر شهر اولدیغی بعض جسیم بنا آثاری وکارقدیم محکوك ومصور طاشلر کبی بر چوق آثار عتیقه‌نك موجودیتیله اکلاشلمقده‌در. اماسیه‌لی (استرابون) (فریژی) بلاد وقصباتی حقنده معلومات اعطا ایلدیکی صره‌ده (کوتاهیه) دن دخی اوزون اوزادی‌یه بحث ایدیور .

استدلالات تاریخیه یه نظراً مشهور (ازوپ) *Esope* بو راده طوغمشدر . (قبل المیلاد التنجی عصرده) . دیمك كه كوتاهیه قصبه‌سنك زمان تأسیسی پك قدیمدر . *Strabon, XII.576* قصبه‌نك شمدیكی حالندن دخی اكلاشلدیغنه كوره بو راسی ازمنهٔ قدیمه‌ده معمور و تجارتجه پك مترقی واهالیسی‌ده كثیر بر بلده ایمش .

كوتاهیه قصبه‌سی ، مورخ شهیر (هامر) *Hammer* ك استخراجنه كوره ، (سه‌رامین) *Céramiens* لرك بازاری دینلن اووه‌ده تأسیس ایدلمش ایمش . كوتاهیه سوق الجیش نقطهٔ نظرندن مهم بر موقعی اشغال ایتمكده‌در . شهره حاكم اولان طاغك تپه‌سنه قلعه‌لی ایكی قات سور انشا ایدلمشدر .

بو قلعه اسكی كوتاهیه‌نك بولندیغی موقعی اشغال ایتمكده‌در . قلعه‌نك اوته‌سنده بروسنده بر طاقم آثار عتیقه‌یه ، ستون پارچه‌لرینه ، دیرك باشلقلرینه تصادف ایدیلیور كه ، بو حال اوراده قدیماً بر بلده‌نك موجودیتنی احساس وا ثبات ایتمكده‌در .

قلعه‌نك برجهتنده‌ده مرمردن معمول بر ارسلان هیكلی واردر . قلعه‌نك سوری ایچنده بر كلیسا بقایاسی مصادف نظر دقت اولور . بو كلیسانك التنده‌كی مخزنه وقتیله مشاهیر دفن اولنورمش .

(شارل تكسیه) كوتاهیه‌ده بولندیغی اثناده مكمل بر مزار كشف اولندیغنی واغلب احتماله كوره كوتاهیه والی ویا متصرفنك مدفنی ایدوكنی بیان ایدییور . بیاض مرمردن معمول جبهه‌سنده صایب مرسوم اولان بو مزارك برجهتنده بر كیكی پارچه‌لق اوزره بولنان بر ارسلان محكوك اولوب طرز انشا واسلوب نقش اعتباریله (بابل) آثار عتیقه‌سنده‌كی وایران بلاد قدیمه‌سندن اصطخر (پرسه‌پولیس) قصبه‌سنده موجود آثار اوزرنده كوریلن ارسلانلره پك مشابهدر . بو نوع رسملره ، اسكی روم ، فریژی ، رومن آثارنده تصادف اولندیغی كبی بالاخره اقوام خرستیانیه دخی اخذ واقتباس ایتمشلردر .

احتمال كه ، بو رسم بدایتده صرف علم هیئته متعلق بر اشارت ایكن بالاخره انی ایله كوتویه دلالت ایتمك اوزره قبول واستعمال ایدلمشدر . مزارك اوزرنده اوقونان كتابه‌نك املاسی یونانستانده‌كی طرز تكلمه موافق ومطابق اولدیغنی ارباب وقوف سویلیورلر . (١)

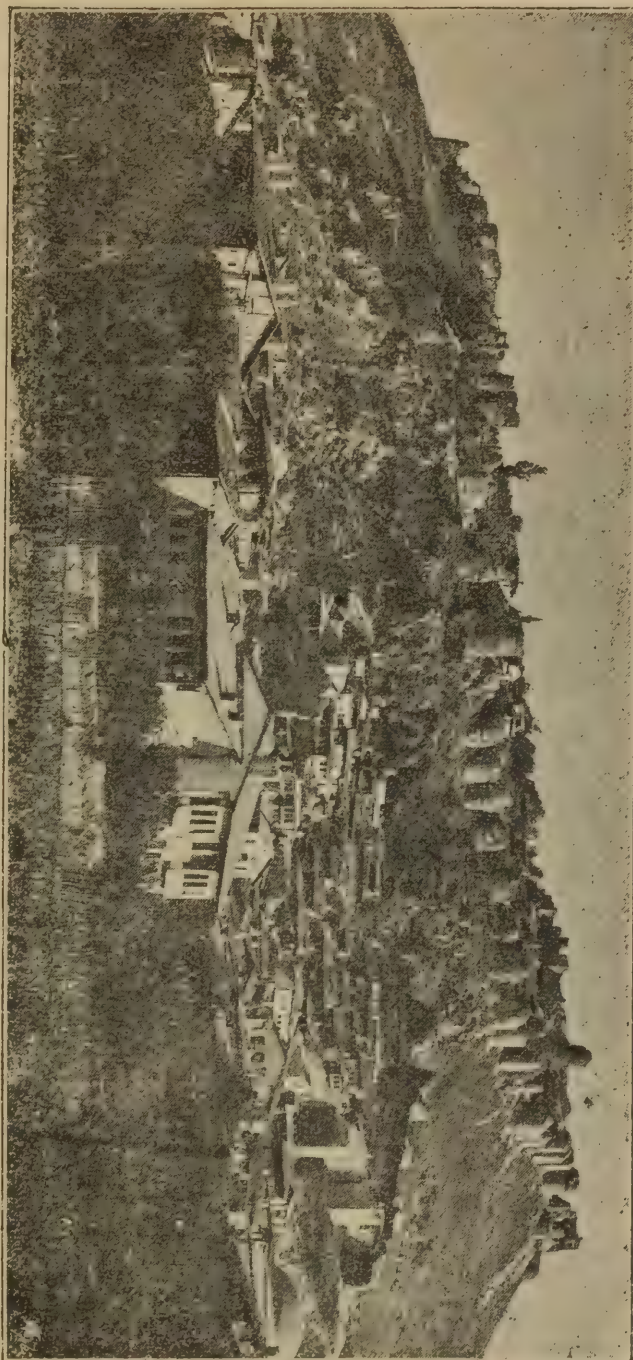
مدفنك اوزرنده‌كی كتابه‌دن اكلاشلدیغنه كوره میلادك (١٠٧١) تاریخلرینه طوغری بیزانسلیلر كوتاهیه‌ده سكونت تامه ایچنده ایچه آثار وجوده كتورمشلردر .

اولوقت كوتاهیه متصرفی بولنان ذاتك اشبو مدفنده شو یازیلر اوقونیور :

بوراده جناب حقك قولی ، پروتو سپاتر ، آسیا جنرالی غرده‌غووار خواب راحته

(1) *Revue archéologique, 184, tombeaux du moyen âge à Kutahyah*

طالمشدر . ایکنجی *indiction* ، اغستوس ۳۱ . سنه : ۶۵۷۹» (۱) مدفنك اوزرنده محکوك بولنان قارتال قوشنه باقیلورسه متوفانك اولوقت دائرهٔ قرالیده بیوجك برمأموریتده بولندیغنی اکلاشیلیور .

كوتاهيه

کوتاهیه‌نك ایچ قلعه‌سنده ، یکدیکرینه دمیرچنبرلرله ربط والصاق ایدلمش متعدددمیر پارچه‌لرندن متشکل بر طوپ واردرکه ، عثمانلیلرك ۱۴۳۰ — ۱۴۵۰ تاریخلرینه طوغری اعمال ایتدکلری طوپلردن بری اولسه کرکدر .

(۱) ۱۰۷۱ سنهٔ عامنه مطابقدر .

(استرابون) ك اثرنده محرر اولان Αζανοι شوكله اثار عتيقه علماسندن (مانه‌ر) ك Mannert فكرينه كوره بالاده كی مسكوكاتك ساخته اولديغنی كوستريورمش . فقط الده ايديلن برچوق مسكوكاتدن وكشف ايديلن كتابه‌لردن اكلاشلديغنه نظراً، (استرابون) ك اثرنده مذكوركلمه‌نك روبجه املاسی ياكلش اوله‌رق قيد ايدلمش. روملر Azanoi ، لاتينلر دخی Aezani تلفظ ايدرلر.

(چاودارحصار)اووه‌سی‌عادتا‌ر طباق‌شكلنده‌چيلاق‌وهرطرفدن‌طاغلرله‌محاط ومحدود. (١) وجنوب شرقی جهتی ، ذروه‌لری ، الك شدتلی صيجاقلره بيله تحمل ايدن قارلی مرآت طاغلريله مستور در .

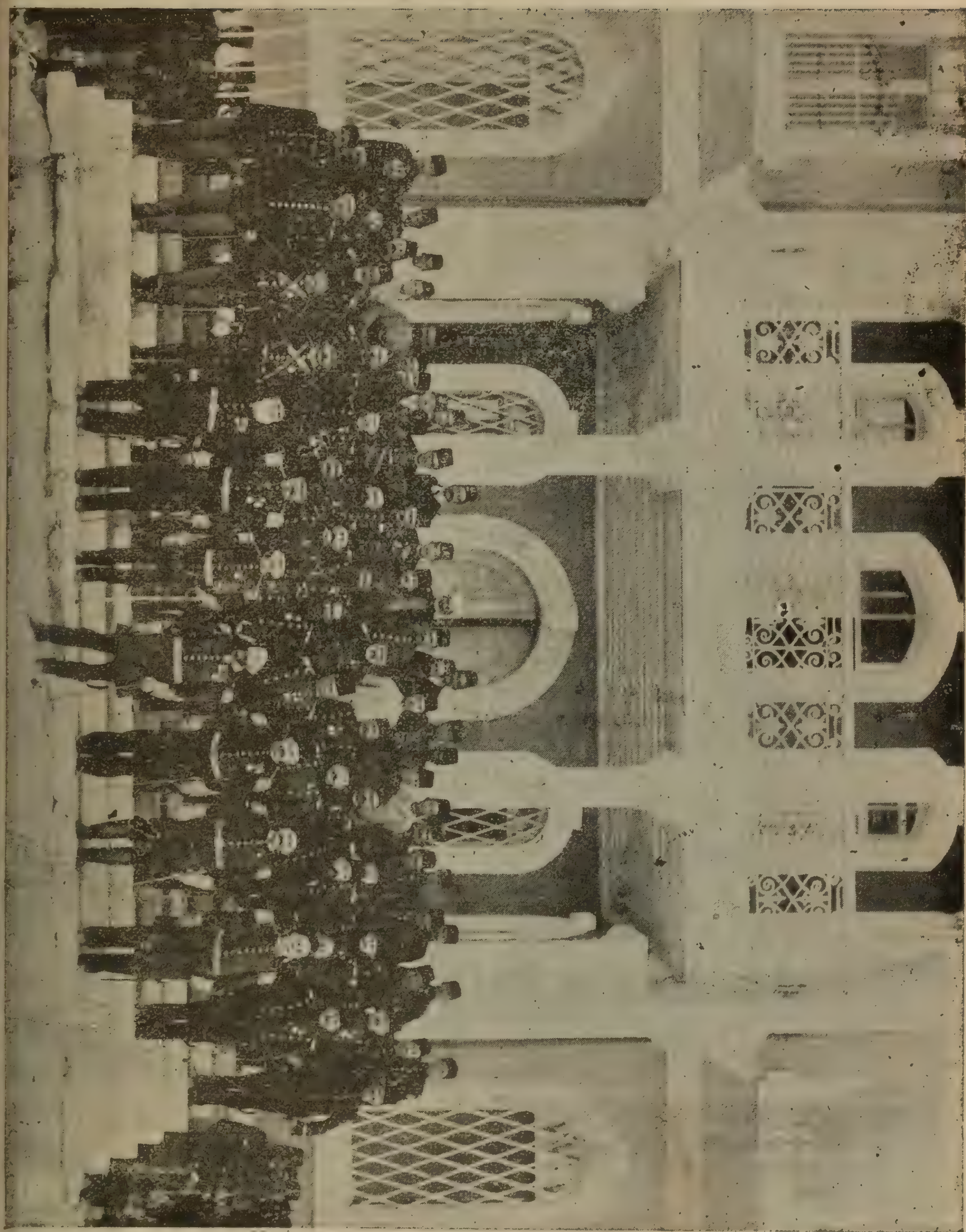
بوراده اعصار قديمه‌نك ، الك قيمتدار ، الك رونقلی براثری اولمق اوزره معبود (ژوپی تر) نامنه انشااولنان‌معبد يرلی‌واجنبی‌سياحلرك جداً مدارتدقيق‌ومطالعه‌سی‌اولور. واسع براراغی اورته‌سنده بياض مرمردن‌معمول اولان بومعبد اتنه‌ده كی (پارته‌نون) كبی اوزاق برمسافه‌دن مهابتلی بر صورتده كورينور . ايرماق اوزرينه ياپامش مرمر كو پرودن كچلدكدن صوكره برخيلی‌كيديلور . بو اثناده بر چوق منقوش ومرسوم طاشلره، ستون پارچه‌لرينه تصادف ايديلور . وقتيله پك واسع‌اولديغنه شبهه ايدلمين (چاودراحصار) ك وسائط مدافعه‌سندن اليوم اثار كوريله‌ميور . بوبلده‌نك جوارنده ديكر بر قصبه‌موجود اولمديغندن سورينك هدم ايدلمسنه بر معنا ويريله‌مديكی كبی يكرمی يدی ميل مسافه‌ده بولنان كوتاهيه‌يه نقل ايدلمش‌اولملری‌ده محتمل دكلدر . اليوم موجود اولان بقايادن استدلال اولنديغنه كوره ، (چاودار حصار) قلعه‌سی ، اطرافده كی طاغلردن چيقارلمش برنوع طاتلی صو كيره‌جندن متشكل بيوك طاشلرله انشا ايدلمشدر .

بومعبدك براز اوته‌سنده ، شمال غربی‌يه‌طوغری پلانی‌مربع بر بنايه‌تصادف‌اولنور كه وقتيله‌يابر يازيليك‌وياخودبازار ميدانی‌اولمق‌محتملدر. دها شماله‌كيديله‌جك‌اولورسه، آت‌ميدانی واتصالنده برده تياترو خرابه‌سی كوريلور . بو تياترو بر طاغ اتكنده كائن اولوب . تپه‌سنده بر خيلی مزار مشاهده اولنمقده‌در .

مزارلرك بوراده بولنمسنه باقيلورسه ، شهرك بو طرفه طوغری امتداد ايتمديكی اكلاشيلمقده‌در .

بورادن كچن نهرك اوزرنده مرمردن وهربری بشر كمرلی كوپرولر واردر ، ريخت بونجه انشا ايدلمش اولان قورقولقلر ده كی تزينات هيچ بربلدهٔ قديمه‌ده موجود دكلدر

(١) كوتاهيه طاغلری كچيلنجه تسادف ايديلن يايلانك ارتفاعی سويهٔ بحردن (١٠٨٥) متره‌در

دینلن صو کیره‌جی مصادف نظر دقت اولور که (چاودارحصار) ك اکثرمبانیسی بوطاشلرله انشا ایدلمشدر .

بوحوالیده چاودار پك مبذول اولدیغندن (چاودارحصار) نامیله شهرت بولمشدر. (استرابون) ، (فریژی) Phry. Epiclète بلاد وقصباتی تعداد ایدرکن (چاودار حصار) ك نه موقعنه ونه‌ده ازمنهٔقدیمه‌ده حائز اولدیغی اهمیته دائر تفصیلات اعطا ایدییور. حتی اسکی جغرفیالردن برچوغی موقعنی بیله ارائه ایتمدیکی کبی زمانمزده طولاشان آثار عتیقه علماسی دخی قدم واهمیتی حقنده هیچ برمعلومات ویرمیورلر . اگر (چاودارحصار) یول اوزرنده بر قصبه اولمش اولسه ایدی هیچ شبهه یوق که ، حاوی اولدیغی آثارعتیقه‌سی حسبیله سائر محللرك کبی اشتهار ایدر ایدی . قدمای جغرافیوندن (هه‌رودین) Hérodien ك افاده‌سنه‌کوره ، (چاودارحصار) (تانتال) Tantale ك اوغلی (ازه‌ن) Aizen طرفندن تأسیس و(Azanoï) توسیم ایدلمش ایمش .

باقیکز (ازانی) حقنده‌مورخین قدیمه نه‌دییورلر : « (چاودارحصار) ك مرعی وچایرلرینی صو باصه‌رق مزروعات کاملاً محو اولوب قحط وغلادن تلف اولمق‌تهلکه‌سی یوز کوسترنجه اهالیسی معبودلره نذرایتمك ایسته‌مشلرسه‌ده ، بوندن بر ثمره حاصل اولما-مشدر . بونك اوزرینه ایچلرندن (اوفورب) Euphorbe اسمنده بری معبودلره برتلکی Ouanos ایله برکیرپی نذر ایدر . بونذر أنلر نزدنده رهین قبول اولدیغندن اوتلر تکرار بیتمکه‌باشلایه‌رق محصولات ومزروعاتده فیض وبرکت رونمااولور . اهالی بوحاله شکرانه اوله‌رق (اوفورب) ی کندیلرینه پاپاس و رئیس انتخاب ایدرلر ، بوسببله قصبه‌یه‌ده Exuanum دیرلر. بوکله کیرپی - تلکی دیمکدر. احتمالکه (ازانی) Aizani کلمه‌سی‌بو اسمدن آلنمشدر ...

مشاهیر یونانیه‌دن (پوزانیاس) ك تحریر ایتدیکی بر اثره نظراً (چاودارحصار) لیلر یونانستانده‌کی (آرقادی) Arcadie دن کلمشلر ایمش .

واقعا بوروایتی تأیید ایده‌جك بعض معلوماتده موجوددر . (پوزانیاس) دیور که : (آرقاس) Arcas ك اوچ اوغلی اولمش ، بونلردن (ازان) ك Azan حصه‌سنه دوشن اراضی‌یه (ازانه) نامی ویرلمشدرکه بورادن چیقان انسانلر بالاخره (فریژی) قطعه‌سنی اسکان واعمار ایتمشلردر .

(چاودار حصار) نامنه ضرب ایدلمش‌اولان قدیم مسکوکاتده (ژوپی‌تر) نام معبودك رأسی‌محکوك اولدیغی کبی برطرفنده دخی قنادلری اچیلمش برقارتال‌قوشی مرسوم و: IEPA BOYAH AIZANEITΩN عباره‌لری محرر ومنقوشدر .

کوتاهیه قصبه‌سنك اهالیسی برابرالق پك زیاده آرتمش وبوسـایه‌ده بعض آثار ومبانیٔ نفیسه‌دخی وجوده کتورلمشـدر . سلجوقی طرز معماریسنده یدی باب جامع شریف انشا ایدلدیکی کبی متعدد حمام دخی یاپلمش ایدی . ازجمله (بالقلی حمام) نامیله‌مشهور اولان حمامك اورته‌سـنده مرمردن غایت لطیف بر حوض وارایدی که ، ایچنده یوزن بالقلر استحمام ایچون کلنلرك ذوقنی‌ارتیریر ایدی .

اوتاریخلرده هرنقدر ، یاپیلان آثار ومبانی سلچوقی اسـتادلرینك دست مهارتلرندن چیقمش ایسه‌ده قونیه‌ده‌کی آثارقدر ظرافت ونفاست عرض ایده‌مه‌مشـدر . باخصوص چینی صنعتی ترقی ایده‌مه‌مش اولدیغندن وجوده کتیریلن آثارده بو وسائط تزیینیه‌استعما- لنده ذوق ولطافت کوزه‌دلمه‌مش ایدی خلاصهٔ کلام کوتاهیـه آثارعتیقه نقطـهٔ نظرندن اوقدر دقت واهمیتی حائز اوله‌مامشدر . کوتاهیه‌ده اعصارسالفه خاطراتنه تصادف ایدیله- مه‌مکده ، شوراده بوراده بولنان پارچه‌لرده‌صوکره‌لری یاپیلان مبانیده‌استعمال ایدلمکده‌در . بونکله برابر مزارلقلارده،کوشه ده‌بوجاقده‌اسکی‌مزارطاشلری کوریلورکه ، طرزاعماللرینه دقت ایدیلورسه (چاودارحصار)Aizani ده‌کی طاشلره مشابهتی اولدیغی فرق‌ایدیلور .

✻

(کوتاهیه) دن (چاودار) حصـاره کیدن یول طبقـات‌الارض مراقلیلری ایچون ارانمقله بولنمز بر میدان تتبعدر . کوتاهیه‌دن چیقدقدن صوکره ، قلعـه‌نك مبنی بولندیغی طاغك جنوب غربیسـندن طولاشیله‌رق اوچ تپـه دن اشیلور ووقتیله بربحیره حالنـده اولان اووه‌لردن کچیـلور . ره‌راستمزه تصـادف ایدن طاغلرك ترکیبات وتشکلاتنه کلنجه : تموجاتنك نوع ودرجه‌سـنه کوره غایت انجه (شیست) Schiste صفیحه‌لرندن متشکل اولوب عادتا کتاب صحیفه‌لری کبی قیورلمشدر .

طاغی تشکیل ایدن قیانك ترکیباتنده قبا عقیقدن برچوق‌بیضی چاقللره تصادف‌اولنور. بر حوضه حالنده بولنان بطاقلقلر کاملاً (مارن تباشیری) ایله (طاتلی صوکیرجی) ندن عبارتدر .

بو اوچ تپـه‌ایله اووه‌لر کچیلدکدن و اولدقجه مرتفع بر طاغ دخی اشیلدقدن صوکره (چاودار حصار) وادیسنه واریلور . (کوتاهیه‌یه سکز ساعت‌قدردر) وادیٔ مذکور Talqueuses طلق‌قیالردن متشکل‌اولدیغی‌جهتله،اراضیسی پارلاق بریشیللك‌عرض‌ایتمکده‌در. بوقیانك ایچنده لایعد یشیم پارچه‌لری کورلدیکی کبی برچوق جهتلرده دخی (کلس‌غدیری)

طاشلرك هر بری اوزرنده کوریلن حیوانات و *mascarons* (۱) دینان غریب‌الشکل قفا رسملری وحیوانات وحشیه صیدوشکارینی مصور محکوکات اوقدر صنعت ومهارتله ایشلنمشدرکه ، بوکون بیله درجهٔ قیمت واهمیت قدیمه‌لری پك کوزل تقدیر اولنه بیلیور .
شهرك جنوب طرفنده بولنان تیاترو هرنقدر کوزلجه محافظه ایدلمش ایسه‌ده ، اناطولیده وجوده کتورلمش بو کبی مبانینك کوزللرندن معدود اوله‌مز .
(آت میدانی) نك وسطنده کبرایه مخصوص محللر وارمش ، بودائره‌لرك مردیونلری کاملاً بیاض مرمردن یاپلمش ایمش .

بو سکوتپرور حوالیده ، صحنهٔ طبیعتك سیه‌رنك اووه‌سنده عصرلردنبری پابرجای متانت اولان (ژوپی تر) *Jupiter* ك معبدینی‌ده کوزدن کچیردم :
بر قاچ بیك‌سنه‌نك یادکار قیمتداری اولان بومعبد اقلیمك تأثیرات شدیده‌سی التنده ازیله ازیله درودیواری ، ستون وطاقی سونوك بررنك پیدا ایتمکله برابر شمسك خیوط زرفشاننه تصادف ایدنجه ، صانکه اسکی رونق ومهابتنی اعاده ایدییورمش کبی ، نظرلرده محتشم بر لوحه حالنی الیر .
(ژوپی تر) ك معبدی طولاً (۳۶،۹۱۲) متره ، عرضاً (۲۱،۹۶۲) متره اراضی اوزرینه مبنی اولوب *Cella* نك التنده تحت‌الارض کمرلی طولاً (۱۶،۱۵۷) ، عرضاً (۹،۱۲۰) متره جسیم بر مغاره واردر . بومغاره‌یه وقتیله کلیسانك قیمتدار اشیاسی حفظ وادخار ایدلدیکی کبی ، حین حاجتده اهالینك بهاده آغیر نقدر اشیاسی وارسه برلشدیریلورمش . بو معبد قدیم ذاتاً بعض کونه تخریباته دوچار اولمش واوته‌سی بروسی دها اولجه بوزولمش ، ییقلمش . (ژوپی تر) ك معبدی (اییونیق) طرز معماریسنده اولوب جبهه‌سنی تزیین ایدن ستونلر یکپاره مرمردن و (۸،۵۲۰) متره ارتفاعنده‌در .
معبدك اوزرنده‌کی روجه‌ولاتجه‌عباره‌لرك مطالعه‌سندن بونك هانکی عصرده هانکی معبود نامنه انشا ایدلدیکنی تعیین ایتمك قابلدر .

---

(۱) ماسقارون دینلن قبارتمه رسملر اون یدنجی واون سکزنجی عصرلرده معمارلرطرفندن سوء استعمال درجه‌سنده تطبیق واستعمال اولنمشدر .
بو عصرلرده یاپیلان مبانینك کافه‌سنده (ماسقارون) لره‌کثرتله تصادف اولنور . ماسقارونلر بالقولرك التنه تصادف ایدن‌محلره ، چشمه موصلقلرینه ، مغاره دلیکارینه ، تیاترو جبهه‌لرینه ایشلنور .

ستونلرك ظرافتی وتركیباتنك اینجه‌لكی والحاصل هیئت عمومیه‌سنده‌كی اینجه‌لك وظرافت نظر دقته آلینیرسه ، بونك برمعبوده نامنه ده‌دیه ایدلدیكی اكلاشلمقده‌در . معبد (ژوپی‌تر پان الهنین) ه وشهری محیط اولان قطعهٔ اراضی‌ده (ژوپی‌تر ازانین) ه نذر اولنمشدر .

بومعبدك دیوارلری اوزرنده ایمپراطور (آدریه‌ن) ایله (كیئه‌توس) *Quietus* بیننده جریان ایدن مخابرات صورتلری محكوك ومنقوشدر .

بو مكتوبلرك مطالعه‌سندن اكلاشلدیغنه كوره ،(كیئه‌توس)اولوقت *prét. ur de l'Azanitide* متصرف ایمش . اوتاریخده اعیان‌ایله سكنهٔ بلده ارهسنده *cléri* دنیلان اراضی ایچون النه‌جق رسرسمدن طولایی بعض كونا اختلاف تحدث ایتمش اولدیغندن(آدریه‌ن) آراضینك مهندسلر معرفتیله قاداستروسنك تنظیمنی امر ایتمش‌ایدی .

(كیئه‌توس) ایمپراطوردن الدیغی امرنامه‌نك بر صورتنی چیقاره‌رق اهالی واعیان بلده‌یه تبلیغ ایدوب اراضینك برهیئت‌فنیه طرفندن مساحه ایدیله‌رك اكا كوره رسمك مقداری تعیین اولنه‌جغنی بیان وتاریخ تبلیغاتدن اعتباراً مذكور ویركونك اعطاسی‌لزومنی درمیان ایتمشدر .

cella نك دیوارنده رومی‌العباره درت كتابه دها موجود اولوب بونلرده اته‌لی (اوریقلس) *Euryclès* اسمنده برندن باحثدر . بو آدم چاودار حصارده (ارخونت) مأموریتنده بولنمش زماننك مشاهیرندن ایمش .

(اوكوست) طرفندن (انسیر) *Ancyre* ه یازیلان‌وصیتنامه‌نك‌صورت‌مترجمه‌سی‌ده بومحلده‌در . (چاودار حصار) ده‌كی معبدك اوزرنده‌كی كتابه‌لر میلادك ایكنجی عصری اواسطنده رومالیلر طرفندن یازلمش اولمغله برابر هانكی زمانده انشا ایدلدیكنی صورت قطعیه‌ده تعیین وارائه ایده‌میور .

شوقدركه ، طرز معماریسنده روم آثاری مشاهده اولنمقده‌در ؛ باخصوص مرمر كوپرولرك طرز انشاسی ، ایرماق كنارنده‌كی منتظم ریختملر ومؤسسات سائره‌اولقدردقت وصنعتله یاپلمشدركه ، رومالیلر (فریژی) قطعه‌سنك بوقسمنه بودرجه نصب نظراهتمام ایتمه‌مشلر ایدی . دیمك كه ، بوآثارك كافه‌سی رومه‌لرك محصول معرفتلریدر . بوراده‌كی ، بشركوزلی‌مرمركوپرولر زیارت‌ایدیله‌جك مؤسسات قدیمه‌دندر . حتی كوپرونك اوزرنده‌كی مرمرده اسكی (چاودارحصار) لیلرك قوللاندقلری ایكی تكرلكلی ارابه‌لرك ایزلری بیله ریلیور . نه قیمتدار خاطرات !...

کوتاهیه‌ده وقتیله غایت نفیس وظریف چینی اعمال ایدیلیور ایدی . سلچوقیلر زماننده ازنیقده شکل والوانجه پك نظر فریب کاشی‌لر اعمال واحضار اولنمش وابتدای فتوحات عثمانیه‌ده دخی معمولات ومصنوعاتك نفاست وظرافتنه صوك درجه‌ده اعتنا ایدلمش ایدی .

بر وقتلر کوتاهیه‌ده یاپیلان چینی‌لر ممالك متجاوره‌یه ودرسعادت وبروسه‌یه سوق ایدیلیور ایدی . پایتخت سلطنت سنیه‌نك مدار شرفی اولان جوامع شریفه ومراقد منوره‌یی تزیین ایدن چینی‌لر هپ کوتاهیه معمولات نفیسه‌سندندر .

او تاریخلرده ، الك مقبول الك مرغوب واسطهٔ تزیین چینی اولدیغندن استادان ومعماران عثمانی تأسیس ایتدکلری مبانی‌یی انلرله تزیین ایتمکده اولدقلری جهتله معمولاتنك بودرجه رواجنی کورن کوتاهیه چینی عامللری خلق نظرنده مظهر اولدقلری حسن صیت وشهرتی الدن چیقارمامق ایچون نفاست وظرافتنه باخصوص رنکلرینك ثابت اولمسنه و اوزرلرینه طلا ایدیلن جلانك پارلاق ودواملی بولنمسنه پك زیاده اعتنا ایدیلور ایدی .

فی الحقیقه درسعادتده‌کی جوامع شریفه‌دن الك مشهورلری اولان سلطان احمد ، سلیمانیه ، نور عثمانیه ، یکی جامع ، تحته‌قلعه‌ده رستم پاشا ، ودها سائر بعض معابد منیفه ایله سلاطین عظام علیین مقام ترب مبارکه‌لری ، طوپقپو سرای همایونی جوارنده‌کی چینیلی کوشك ایله ادرنه‌ده‌کی مولویخانه جامع مبارکی ، بروسه جوامع ومساجد منیفه‌لری برقاچ یوز سنه‌لك مؤسسات جلیله‌دن اولدیقلری حالده درونلرنده‌کی چینی‌لرك رنك وشکلجه لطافت وظرافتلرینه اصلا خلل طاری اولمامسی کوتاهیه معمولاتنك اولزمانلر نه‌درجه صنعتکارانه اعمال ایدلدکلرینه براهین قاطعه‌در . (١)

حتی بروسه‌ده‌کی یکی قاپلیجه جنتمکان قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلرینك عصر ملوکانه‌لرنده یاپلمش ایکن بوقدر سنه‌دنبری تأثیرات کیمیویه‌سی معلوم اولان میاه معدنیه‌یه معروض بولنان چینی‌لرینك لطافتی زائل اولمامشدر .

بوحالی کوره‌ن اوروپا چینی فابریقه طورلری کوتاهیه‌دن بالواسطه الده ایتدکلری چینی پارچه‌لرینی مشق اتخاذ ایدرك ظاهرده انلره بکزر چینی اعمالنه باشلامشلر ایسه‌ده ؛

سکر مازندران وسکر هندوستان
هردوشیرین است اما ان کجا واین کجا

دیدکلری کبی نه‌ده شرق معمولاتی ، نه‌ده غرب چینی‌لری !

عثمانلی حمیتپرورانی ایچون یاپیله‌جق برشی وارسه ، اوده کوتاهیه معمولاتنه رغبت

(١) قونیه‌ده‌کی چینی‌لرك قسماً ایراندن وقسماً ازنیقدن جلب ایدلدیکی مرویدر .

ایتملریدر . اصحاب خیر وحسنات طرفلرندن یاپیله‌جق مؤسسات دینیه‌ده بوچینیلر قوللا-
نلمغه باشلانیله‌جق اولورسه هیچ شبهه یوق که ، اززمان ظرفنده بو معمولات ظریفه‌نك احیا-
سنه موفقیت الویرر .

بروسه اعدادی مدیرلکنده‌بولنورکن چینی‌صنعت نازکه‌سنك صورت ظهوروترقیسنه
وممالك شاهانه‌ده کی رغبتنه دائر « بروسه » غزته‌سنه یازدیغم مقالات متسلسله اولوقت
والی معاونی بولنان زیور پاشا زاده ادیب لبیب بهاءالدین بك‌افندی حضرتلرینك بالخاصه
نظر دقتلرینی جلب ایتمش اولدقلرندن کوتاهیه متصرفنه یازدقلری بر مکتوبده کوتاهیه
معمولاتنك اعادهٔ نفاست وتأمین رغبت ورواجی هر نه‌یه‌متوقف ایسه موضحاً اشعارینی
بیان بیورمشلر ایدی .

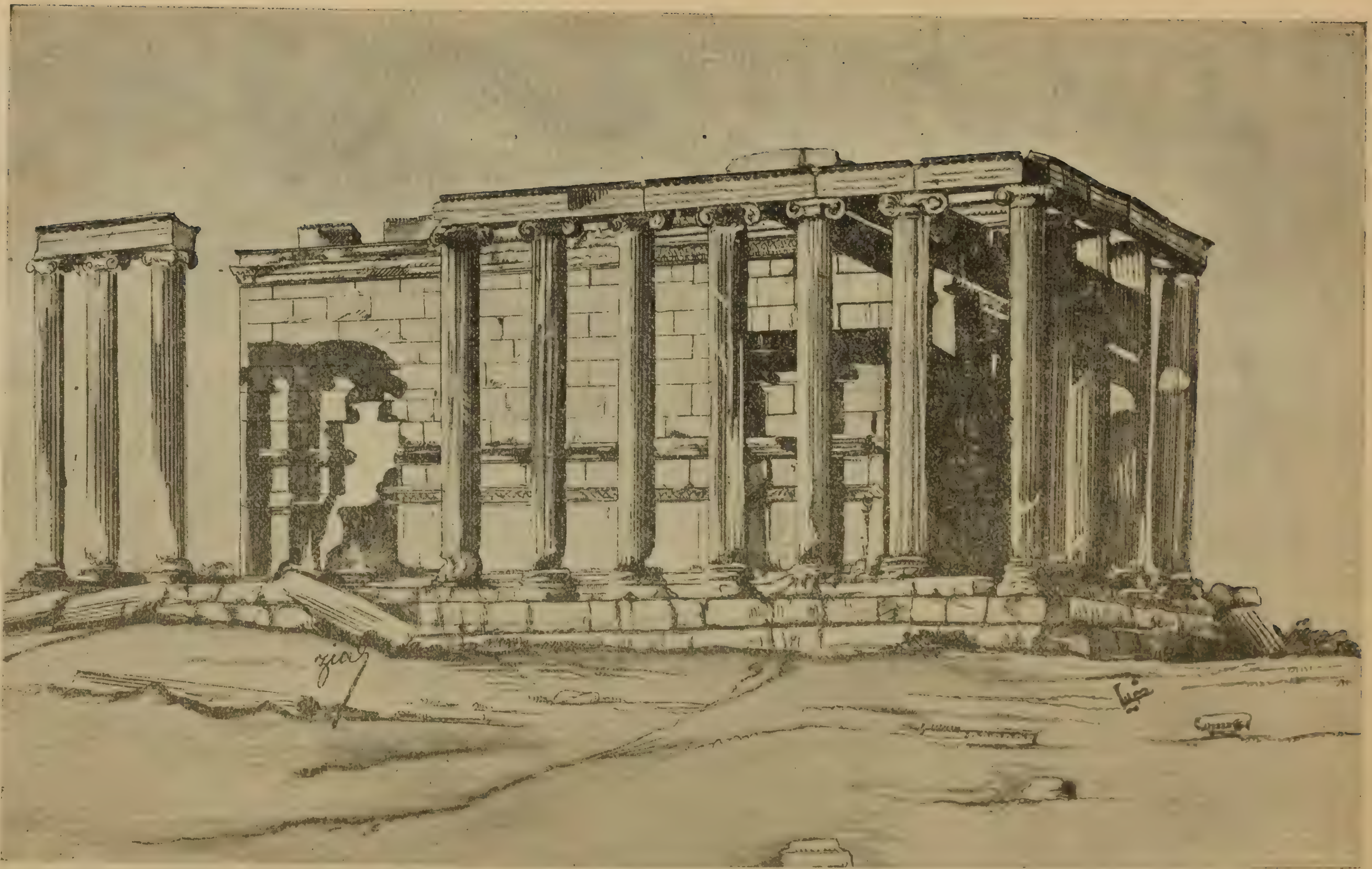
کوتاهیه‌متصرفی پاشاحضرتلری (۱)جداً ترقیجویان مملکتدن بولندقلری جهتله اشعار
واقعی حسن تلقی ایله بعض تشبثاتده بولنمشلر ایسه‌ده بعض اسباب مانعه‌دن طولایی
ایستدکلری کبی موفق اوله‌مامشلر وبوبابده مشارالیه‌بهاء بك افندی حضرتلرینه برده‌جوا-
بنامه کوندرمشلر ایدی .

مذکور جوابنامه‌ده بسط مقدمه‌دن صوکره دنیلیورکه :

«صنعت مذکوره‌نك اصلاح وترقیسنه متفرع مطالعات موقعیه‌یه کلنجه‌ده بونك
مبادئ ظهورنده کی شهرت ونفاست مسلمه‌سنه نسبتله اشعار عالئ کریمانه‌لری کبی تدنیات
عظیمه‌یه اوغرادیغی کمال تأثرات ایله کورلمکدن ناشی بو تدنینك مبدل اصلاح وترقی اوله-
بیلمه‌سنه موقعاً خدمت ایده‌بیله‌جك‌اسباب ووسائل ممکنه اختلاس وقت ایدلدکجه مطالعه
اولنمقده‌ایکن اورمان ومعادن‌وزراعت‌وتجارت نظارت علیه‌سی دائره‌سندن صورت خصو-
صیه‌ده بعض ایضاحات‌طلب بیورلمسی اوزرینه موری لفاً عرض وتقدیم قلنان ورقه‌مولو-
لاتنك بعض فقراتی دائره‌سنده بالواسطه عرض مطالعات‌اولنمش وحتی‌مطالعات معروضه
اولبابده کی تشبثات‌اصلاحیه ایچون‌اساس اتخاذ ایله‌لدی‌العرض متعلق وشرفصدوربیوریلن
ارادهٔ محسناتپروری حضرت خلافتپناهی‌یه بناءً صنعت مذکوره‌نك عامللرندن مجلد محمد
افندی داعیلری دخی کانون اول ایچنده‌وصورت‌رسمیه‌ده نظارت مشارالیهایه کوندریلوب
هنوز عودت ایتمه‌مشدر .

شرفتعلق بیوریلن امروفرمان عمران عنوان حضرت پادشاهی‌یه نظراً بوصنعتـه‌عائد
تدابیر لازمهٔ اصلاحیه‌نك بالمطالعه ایجابات موقعیه‌یه موافق صورتده موقع فعل واجرایه

(۱) مرحوم سری پاشانك برادریدر .

کوتاهیه جوارنده چاودار حصارنده (ژوپیتر) معبدی

وضعنه عنایت بیوریله‌جغی قویاً مأمول ومع‌مافیه ورقهٔ مقدمه مندرجاتنه مطالعات عالیهٔ بدایعپرورانه‌لرینك دخی شرف انضمامی حالنده بوبابده غایهٔ مقصد اولان منافع مالیه‌یه‌دها زیاده خدمت ایده‌جکی رتبهٔ بداهته موصول بولندیغندن صور معروضه‌نك وشرفو قوع بوله‌جق مطالعات علیه‌لرینه کوره لواجه یاپیله‌جق برشی اولدیغی تقدیرده اوجهتك دخی انباسی خصوصلری رأی ... »

مذکور جوابنامه‌یه ملفوف آتیده‌کی ورقه چینی معمولات نفیسه‌سنك عادتا بر تاریخچه‌سی اولوب مطالعه‌سی هرحالده موجب استفاده کوریلدیکندن انی دخی بروجه آتی عیناً درج ایدیورم :

«چینی مصنوعاتنك کوتاهیه‌ده مبادئ ظهوری همان اوچ عصری تجاوز ایتمکده اولمسنه ومعلومات تاریخیه‌نك فقدانه باقیلنجه بدایت احداثنده کی ترقیات وصرفیاتنه ولطافت ونفاستیله وتفرعاتنه عائد استطلاعات محلیه‌نك اقسام کلیه‌سی فقط بوصنعتله اشتغال ایدنلرك ابا واجدادندن نقلاً استماع ایده‌بیلدکلری روایات مختلفه‌دن عبارت قالیورسه‌ده معابد اسلامیه ومؤسسات خیریهٔ سائره‌ده الیوم موجود ومشهود اولان بعض آثاره وخصوصاً ایکی یوز اون تاریخلرینه کلنجه‌یه قدر یوزه قریب فابریقه موجود ایکن اوتوز قرق سنه اولیسندن بداء ایله حالاً یالکز ایکی فابریقه‌یه تنزل ایتمش اولمسنه عطف نظر مطالعه اولننجه‌ده آثار سابقه‌نك معمولات حاضره‌دن پك چوق زیاده نفاست وظرافتیله برابر رغبات وترقیات کلیه‌یه مظهریتی بدیهیات قطعیه‌دندر

حالاً مشهود اولان تدنینك علت باعثه‌سنه کلنجه : بوبابده کی تحقیقات واستطلاعات مخصوصه میاننده مصنوعات سابقه‌نك نفاستیله برابر فیأتجه‌ده حال حاضردن اهونیتی واوروپا معمولات متنوعه‌سنك قرق اللی سنه‌در نفاست وفیأتجه بوراجه رقابت قطعیاً قابل اوله‌میه‌جق صورتده متمادیاً ورودی واوسته وعمله یومیه‌لرینك اوتوز قرق سنه اولکی اجرتلرك برقاچ مثلی ترقی ایتمسی کبی بعض اسباب اساسیه‌یه تصادف اولنیورسه‌ده چینی مصنوعاتی بوراجه اساساً ایکی نوع معدنه وفابریقه‌لرك کلیتیله حائز رغبات وترقیات اولدیغی زمانلرده معمولات واقعه اکثریتله برنجی نوع معدنه منحصر وایکنجی نوع معدنك استعمالیده پك نادر ایکن برنجی نوع معدنك استعمالی رفته رفته ازالوب معمولات حاضره‌نك همان ایکنجی نوع معدنه انحصار ایتمسی وبرنجی نوع معدنك استعمالی انجق معمولات محلیه‌یی اوته‌دنبری بالذات ویا بالواسطه فرق وتمیز ایدنلرك نظارت متمادیه‌لری تحتنده وصورت مخصوصه‌ده سپارشلرندن عبارت قالمسی دخی فیئات حاضره‌نك زیاده‌لکنه انضمام ایله تدنیات واقعه‌یه متفرع اسباب موجبه‌نك باشلیجه‌لرندن صایلمقده‌در .

برنجی نوع معدنه عائد معمولاتك بوقدره‌قدر تدنیاته اوغرامسنی استلزام ایتدیرن احوالدن بریسیده بومعدنك ایکنجی نوع معدنه نسبتله عملیات وتقیدات کلیه‌یه محتاج اولمسیدر .

شویله که،بومعدنلر معادن سائره کبی اوجاق حالنده اولمیوب هریرده وجودی قویاً مأمول اولدیغی اوزره قیرلرده وطاغلرده حفر واخراج ایدیلور . برنجیسی بیاغی چاقماق طاشی رنکنده وبراز شفاف ومرمر نسبتنده حائز صلابت وایکنجیسی‌ده عملیاتی قولای ومصرفجه اهون طاشلردن عبارتدر . والیوم حفر واخراج ایدلدیکی یرلرده کوتاهیه‌یه برچاریکدن بداءایله نهایت برساعت مسافه‌ده دره وتپه‌لر کبی اقسام اراضیٔ خالیه‌دندر . برنجی نوع طاشك هر حالده حفریات اجراسیله قطعاً دخی کونش کورمکسزین یردن چیقاریلوب کولکه التنه النمسی نفاست ولطافتجه الك زیاده شایان اعتنا بولندیغی کبی عملیاتیده بونسبتده مهم ومشکلدر . ایکنجی نوع معدنك تحری واخراجی ایسه بروجه معروض قولایدر . بو ایکی جنس معدنك برنجیسی طاش حالنده ایکن هر جهتی طوپراقدن اثر قالمقسزین تصفیه ایدیله‌رك دقیق دکرمنلری کبی صو ایله تدویر اولنور برچرخ اوزرنده‌صوایله مملو عادتابر انبار ایچنده تیموردن‌معمول واولدقجه ثقیل بر آلتك یکرمی درت ساعت‌قدر دور وتضییقیله‌مایع حالنه کلدکده انباردن دیکر قابه‌نقل ووضع ایله سوزدیریلوب کسب صلابت ایتدکدن صوکره‌فابریقه‌لره نقل اولنه‌رق ترکیبات وعملیات معتاده‌سی اجرا ایدلمکده‌در . ایکنجی نوع معدن دخی بوقاعده‌یه توفیق اولنمقده ایسه‌ده عملیات ایجابیه‌سنك جهات عمومیه‌سنجه سهولت کلیه واردر .

بو صنعت بوراجه اینجه مدتدر ایکی کشی‌یه انحصار ایدوب بونلردن بریسی مجلد محمد افندی نامنده بر ذات اولدیغی کبی ایکنجیسی‌ده ارمنی جماعتندن هاجی مناس اسمنده بر کیمسه‌در. مومی‌الیه محمد افندی معمولات واقعه‌نك مضوعات سابقه کبی نفاست حاصل ایتمسیچون شمدی‌یه‌قدر پك چوق اقدامانده وحتی قوهٔ مالیهٔ موجوده‌سنك قسم اعظمنی تشبثات وتجارب متمادیه اوغرنده صرف وافنایه‌قدر فداکارلقلرده بولنه‌رق نقوش ومطبوعیتجه معمولات سابقه‌یه قسماً متقارب برصورتده آثار ترقیجویانه کوسترمش اولدیغی کبی معدنك جنسیله صوراعمالیهٔ حاضره‌نك تحویلنه متعلق بعض تصوراتده بولنمقده ایسه‌ده صنعت مذکوره ذاتاًوکاملاً ارمنیلره‌منحصر اولمسیله نفوس اسلامیه‌دن بو آنه‌دکین اوسته وعمله‌یتشدیرمکه موفق اوله‌میه‌رق وسائط اعمالیه‌یی همیشه ارمنیلردن تدارك واستخدام ایتمك ضرورت ومجبویت متوالیه‌سنه برده معدنك ترکیبات اساسیه‌سیله صور اعمالیه‌سی

اوزرینه طرفین میانه‌لرنده حکمفرما اولان تضـاد دخی انضمام ایله مومی‌الیه محمد افندینك مساعیٔ مصروفه‌سی آثار مطلوبه‌جه بالطبع محدود قالوب استفاده‌سـیده مرقوم هاجی میناسك معمولاتی درجه‌سنی بوله‌مامقده‌در .

معدنك ترکیبات وعملیاتنه و اوسته وعمله یومیه‌لریله مصارف سائره‌سی کمیاتنه وعملیات واقعه‌نك طاش اوجاقلری نظامنامه‌سی حکمنجه بر دفعه‌یه مخصوص اولان اوجاق رخصتیه رسمندن بشقه حالاً برکونه رسوم وتکالیفه تابع اولمامسنه کوره مرقوم هاجی میناسـك استفاده‌سی یوزده یکرمی‌دن نهایت اوتوزه‌قدر تخمین ایدلمکده‌در . صنعت مـذکوره‌نك تقلیل مصارف، ووسائط ضروریه‌سیله حصول ترقیات وصرفیاتنه عائد اسباب ووسائله عطف مطالعه ایدلدکده بونك وسائط مشهوده‌سی حرارت لازمه‌جه موازنه‌سز کارقـدیم وغایت غیر منتظم فرون وعملیات ابتدئیه‌یه قارشی‌ده ایاقله تدویر اولنور عندی چرخلردن وکاملاً سعی وعمله محتاج بر طاقم آلات وادوات غیر منتظمه‌دن عبارت اولمسیله صـوراعمالیهٔ حاضره‌نك فابریقه‌لر مثلی ماکنه‌لره تحویلی وعامللرندن مومی‌الیه محمد افندینك صوراعمالیهٔ موقعیه‌نك تحویلنه متفرع تصوراتی اوزرینه بر امتیاز مخصوصه مظهریتی وعملیات واقعه‌نك بر نظارت رسمیه تحتنه وضعی ومومی‌الیهدن بشقه دها بولنه‌جق اولان عامللرك دخی بوقیود منتظمه‌یه ربطی حالنده مصارف و وسائط حاضره‌نك اقسام کلیه‌سی بالطبع استقصار وعملیات واقعه‌ده برنجی نوع معدنه انحصار ایله بویولده ساحه‌نمای ظهور اوله‌جق آثارك حالاً فیئاتجه واستقبالاً نفاست ورواججه اوروپا معمولاتنه قسماً رقابت وینه جلب رغبات ایده‌بیله‌جك درجه‌یه وارمسی قویاً مأمولدر .

صنعت مذکوره‌نك حال حاضرندن زیاده حصول لطافت ونفاستیله ترقیٔ رواج واعتبارینه خدمت ایده‌بیله‌جك تدابیر وتشبثاتك فقط بوراجه اتخاذ واجراسی جهتنه نقل مطالعه اولنجه‌ده معادن مبحوثه‌نك تدارکنده کی سهولت واهونیت موقعیه‌یه نسبتله یالکز معدن ایچون ولو برعامله منحصر قالمش اولسون استکثار ایدیله‌جك درجه‌ده سرمایه‌یه ومومی‌الیه محمد افندینك نقوش ومطبوعیتجه واشکال ظریفه والوان مختلفه احداثنجه ایجابات محلیه‌یه حالاً الویره‌جك صورتده معلومات ومهارت لازمه‌یی حائز صنعتکاراندن اوله‌رق شمدی‌یه‌قدر چینی صوبالره وارنجه‌یه قدر موقع تطبیقه قونلمش وبوکا دیکر عامللرده اقتفا ایتمش بولنمسنه بناءً شمدیلك درسعادتدن ویا اوروپادن وسائط اعمالیه جلبنه واشکال موجوده‌نك دخی تحویلنه احتیاج حس ایتمزسه‌ده یوقاریده تفصیل ایدلدیکی اوزره فرونله آلات وادوات حاضره‌نك اصلاح وترقیٔ صنعت یولنده‌کی کافهٔ تشبثاتی اخلال ایده‌جك صورتده انتظامسز اولمسندن طولایی مبادیٔ امرده

حرارت لازمه وجهات سائره‌جه نسبت فنیه‌یی جامع برفرونك انشاسیله برابر آل‌عملیات معضله‌سی‌ده برطرف ایده‌جك آلات وادواتك تداركی حمایه واحیای صنعته‌متفرع تدابیر مفیده ومهمه‌دندر. حال وسطده بر فرونك ایسه لااقل بش یوز لیرا و آلات وادوات سائره‌نك دخی ینه اومقدار پاره ایله وجوده كله‌بیله‌جكی وبو نقطهٔ نظردنده براعمالاتخانه ایچون جمعاً بیك‌لیرانك وجودی مطلق‌الوجوب اولدیغی ارباب‌وقوف ومعلومات طرفلرندن تخمین ایدلمكده‌در . » .

اوچیوز اون تاریخلرنده وقوعبولان شوتشبثك یعنی اورمان‌ومعادن‌نظارتنك اولوقت كوتاهیه متصرفلغندن الدیغی معلومات وایضاحاتك بوكون ثمره‌سی كورلمكه باشلامشدر . شویله‌كه : شرقه مخصوص اولان صنایع بدیعه میاننده موقع ممتازی حائزاولان‌چینی‌جیلك صنعتك احیاسی مقصدیله سلطان احمدده‌كی یكیچریلر موزه خانه‌سنده كوتاهیه معمولات نفیسه‌سنه مخصوص اوله‌رق كوچك برموزه تأسیس اولنمشدر . صنایع‌ملیه‌نامنه‌فوق‌العاده شایان تقدیر اولان شو تشبث بدیعه پرورانه‌نك اززمان ظرفنده فوائدكثیره‌سی‌كوریله‌رك وقتیله پك رواجلی اولان برصنعت دقیقه‌نك احیاسنه وسیله بخش موفقیت اوله‌جقدر . بوبابده‌كی مباهات اثریات واقعه حسبیله اول امرده عاجزلرینه ، ثانیاً دلالت ترقیجویانه‌لری جهتیله بهاءالدین بك افندی ایله كوتاهیه متصرفی پاشا حضرتلرینه راجع اولسه كركدر .

كوتاهیه‌نك دور فتوحات اسلامیه زماننده‌كی حالنی‌ده تدقیق ایدهلم : كوتاهیه قصبه‌سنی ابتدا امرای دولت سلچوقیه‌دن عمادالدین هزار دینار فتح و تسخیر ایلمشدر . مشارالیه، حضرت بهاءالدین ولدك مظهر توجه مخصوصلری اولمش ایدی .

عمادالدین ابتدای تشبثده موفق اوله‌مامش ایسه‌ده اوچنجی كونی فتح میسر اولمش عالم‌منامنده كندیسنه‌اولان‌امرواشارته‌امتثالاً الیوم (حضرلق) دینان محله‌بر مقام انشا ایتمش وشهرك قبله جهتنه كلدیكی ایچون قبله كاه اتخاذ اولنمشدر .

فتح كونی روز حصره تصادف ایتمكله اوچنجی بایرام اولمق اوزره برشنلك اجرا ایدلدیكی كبی سلچوقیلر وكرمیانیلر زماننده دخی بویله برشنلك ترتیب اولنمش والیوم‌دخی روز حضرده بتون قصبه اهالیسی اسكی‌عادتی‌محافظةً اجرای سرور وشادمانی ایده كلمكده بولنمشلردر .

قصبه بروسه‌نك اوتوز ایكی ساعت جنوب شرقیسنده ومنبت وواسع براووه‌نك كنارنده‌در .

قصبه‌ده (٤٤٩٢) خانه ایله (٧٦٩٠) ذکور و (٧٩٧٠) اناث اولمق اوزره (١٥٦٦٠) ی مسلم ، (٢٤٣٢) ذکور و (٢٤٦٧)اناث اوله‌رق (٤٨٩٩) ی روم (١٢٠٣) ذکور و (١٣٤٦) اناث اولمق اوزره (٢٥٤٩) ی ارمنی ذکور واناث (٧٦٢) قاتولیك‌که جمعاً (٢٣٨٧٠) نفوسی حاوی و (٥٤) جامع ومسجد (٣٥) مدرسه و کتبخانه (٢٧) تکیه (٤) کلیسا ، (١٦٩٣) دکان ومغازه (١٤) خان (١١) حمام (٢٢) دکرمن ، (٤٨) خالی فابریقه‌سی (٢) چینی فابریقه‌سی سکز طابورلق مکمل بر قشله بر دبوی بر ردیف ضابطان دائره‌سی ، بر خسته‌خانه (٢) اجزاخانه بر بدستان،کارکیر بر مکتب اعدادی ملکی بر تلغرافخانه بر بلدیه دائره‌سی بر استاسیون (٥٠) ابتدائی مکتبی وملل غیر مسلمه مکتبنی شاملدر .

کوتاهیه سنجاغنك هواسی عمومیت اوزره صاغلام ایسه‌ده ارتفاعی حسبیله قیشین صغوق ویازین باخصوص تموز واغستوسده صیجاقدر .

طوپراغی منبت اولدیغندن هرنوع حبوبات ایله اوزوم ، اعلا ویشنه وسبزه‌نك انواعی کثرتله یتشور. داخل لواده جسیم اورمانلردن قطع اولنان کراسته‌لر قسماً نهرلر واسطه‌سیله مختلف محلله‌ره کوندرلمکده ایسه‌ده وسائط نقلیه‌نك عدم مکملیتندن ناشی بویوزدن مطلوب درجه‌ده استفاده ایدیله‌مه‌مکده‌در .

کوتاهیه سنجاغی داخلنده اکثریتله قروم معدنی بولندیغی کبی انتیموان و کمور وعین‌الشمس معدنلری وچتیلی صویی‌دخی واردر . شمدیکی حالده بافرمان عالی (طاغ اردی) و (اکری کوز) و (قشله) تیمور یولی نامله معروف ایکی قروم معدنی و کدوس قضاسی داخلنده کونیك چفتلکی درونده‌انتیموان معدنی ایشلدلمکده‌در .

(شارل تکسیه) (اناطولیٔ صغرا) نامنده کی اثرنده کوتاهیه قلعه‌سنده مرمردن معمول ارسلان وبیزانسلیلردن قالمه مزار کشف ایتدیکنی سویلیورسه‌ده ، بوکون بونلردن اثر یوقدر . شوقدرکه قلعه‌نك جنوب طرفنه باقان دیوارنده روجه شو عباره‌لر اوقونیور :

« لوچیئوس وصوقراته‌س ، پدرلری لوچیئوس ایله والده‌لری لئود (آمیا) نك تذکیر نامه‌لری ایچون ...»

کوتاهیه‌انك آثار عتیقهٔ اسلامیه‌سی قرون وسطی دوری بقایاسندندر. درونندەکی جوامع شریفه‌دن بعضلری اون دردنجی عصر میلادیده تأسیس اولنمشدر (یدییوز تاریخلرینه طوغری) اناطولینك پك چوق یرلرنده جداً نظر دقتی جالب اولان بر نقطه واردر:

عثمانلیلرك دور استیلالرینه کلنجه‌یه‌قدر بالجمله مبانیٔ دینیه‌وعمومیه اوزرلرنده‌کی کتابه‌لر اوقونمیه‌جق درجه‌ده کرفت ولزومندن فضله چیچك واشارات سائره ایچنده یازلمشدر. ملکه پیدا اولمامش وباخصوص بو اسکی یازیلرك تحریرنده‌کی اصول‌واعتیاد بیلینمه‌مش‌اولسه بویازیلری اوقومق مشکل وبلکه‌ده مستحیلدر.

قونیه وحوالیسنده، سیواسده، اماسیه‌ده، حلبده کتابه‌لر هپ بوطرزده‌در. بواعتیاد سلجوقیلرده دها زیاده‌در. کرك مزار طاشلری اوزرنده، کرك جوامع شریفه قپو ومحراب ومنبرلری کنارلرنده‌کی یازیلری‌اوقویوب‌معنا استخراج‌ایتمك ایچون پك چوق صعوبت چکردم.

حالبوکه دورفتوحات‌عثمانیه‌دن اعتباراً خط ثلث‌ونسخ تدریجاً اوقوناقلی‌ولطیف برطرز وشکل المش صوکره‌لری حقیقةً نظر فریب بر حاله کلمشدر.

دیه‌بیلورم که، کتابه‌نك اوزرنده تاریخه دائر اشارت اولمسه بیله، کثرت تدقیق ومطالعه سایه‌سنده سلجوقی اثری‌میدر. یوخسه عثمانلی محصول قلمی‌میدر؟ درحال‌تفریق ایدیله‌بیلور. بو ایکی نوع خط ارەسنده بودرجه فرق واردر...

ایشته کوتاهیه‌ده‌کی مبانیٔ قدیمهٔ اسلامیه اوزرنده‌کی عربی‌العباره کتابه‌لر قبا یازی ایله وصعوبتله اوقونور بر حالده‌در.

بوراده‌کی‌مؤسسات دینیه‌دن سلطان یلدیرم بایزید خان حضرتلرینك‌احیاکرده‌لری‌اولان (جامع کبیر) التی عدد یکپاره مرمر دیرك اوزرینه اوطوردلمش اون‌ایکی قبه وبرمناره‌لی اولوب‌قصبه‌نك مدارشرف وزینتی اولان مبانیٔ عالیه‌دندر. بومعبد روحانیت انیس‌شوکتمآب افندمز حضرتلرینك همم جلیلهٔ دیانتپروریلریله مکمل صورتده تعمیر وترمیم ایدلمشدر.

امرای سلجوقیه‌دن‌عمادالدین هزار دینار طرفندن‌بناایتدیریلن‌حاجی ابراهیم محله‌سنده ایکی قات‌هم قبه هم سقفلی وبرمناره‌لی، سعدالدین وبالقلی، قدیدلر، چتال چشمه، جوامع شریفه‌لری‌ده شایان ذکروزیارت اولوب بونلردن سعدالدین جامع مبارکی مؤخراً درویش پاشا طرفندن تعمیر ایدلمش ایسه‌ده ظهور ایدن حریقده یاندیغندن اشقودره‌لی زاده مرحوم حسن پاشا طرفندن بنا ایتدیرلمشدر.

شهره کوستی محله‌سنده کی علو پاشا جامع شریفی اناطولی والیسی کرد علو پاشا (۱) طرفندن بنا ایدلمش ایسه‌ده خراب اولدیغندن حمیتمندان اهالینك اعانه‌سیله مجدداً تعمیر اولنمشدر . بومعبدك درونی کوتاهیه‌نك انفس آثارقدیمه‌سندن چینیلرله مزین وموشحدر . مشارالیه علو پاشانك بوندن بشقه ینه محلهٔ مذکوره‌ده قسماً کارکیر وقسماً اخشاب اولمق ، اوزره مدرسه‌لری دخی واردر .

بوره‌کچیلر محله‌سنده ، ملاجلال حضرتلرینك بنا کرده‌لری اولان شنکل جامعی ایله اسحق فقیه‌جامعی ، ۸۳۷ (۱٤۳٤ - ۱٤۳۳)، تیمور طاش‌پاشانك کلیسادن محول مسجدی وزرای سالفه‌دن قره‌کوز احمد پاشا جامعی ، ارسلان بکك قلعهٔ بالا جامعی ، سروی محله‌سنده مدرسه‌یه متصل چغاله زاده رستم پاشا معبدی ، سرای محله‌سنده‌بری بیوك بشی کوچك قبه‌لی ودرونی کوتاهیه‌معمولاتندن‌چینیلرله‌مزین جامع شریف،فاضلات مخدرات مولویه‌دن عابده خاتونك احیا کرده‌سی اولان قبه وتك مناره‌لی خاتونیه جامعی، ارسلان بکك بنا کرده‌سی اولان تك قبه وتك مناره‌لی میدان جامعی ، نظر شکران‌وافتخار ایله کوریله‌جك مؤسسات قدیمهٔ دینیه مزندندر .

کوتاهیه قصبه‌سی کرك ملوك سالفهٔ اسلامیه وکرك سلاطین فردوس قرین عثمانیه زمانلرنده عادتا بر مرکز علوم اولدیغندن پك چوق مدارس انشا ایدلمش وبوسایه‌ده‌خادم دین ودولت نیجه کملین واعاظم یتشمشدر . قدیماً انشا ایدلمش اولان مدارسدن مرحوم یعقوب چلبینك‌احیا کرده‌سی‌اولان کارکیرمدرسه ایله‌عراق عجم‌علمای‌سالفه‌سندن‌عبدالواجدك یاپدیردیغی (امیرساروجیه) نام دیگر واجدیه (۲) مدرسه‌سی حاجی اسماعیل افندی نامیله معروف کرد علو پاشانك اخشاب مدرسه‌سی ، تیمور طاش پاشانك تقواجیلر مدرسه‌سی ، قره‌کوز احمد پاشانك مدرسه‌سی ، ینه مشارالیه علو پاشا مدرسه‌سی ، احمد پاشانك درالحدیث ودارالقراء مدرسه‌لری ، چغاله زاده رستم پاشانك کارکیر واخشاب مدرسه‌سی ، اسحق فقیه نام ذاتك کارکیر مدرسه‌سی ، خلیل‌کامل‌پاشا مرحومك‌اخشاب مدرسه‌سی ، صدورعظامدن خلیل افندینك خلیله نامیله مشهور مدرسه‌سی ، اسلاف‌اتك علوهمت وحسن نیتلریله وجوده کلمش‌آثار خیریه‌دندر .

---

(۱) کرد علو پاشا اسکدارده‌قره‌جه احمد حضرتلرینك تربه‌سی قارشوسنده‌کی فوقانی مسجدشریفدن سلیمیه جهتنه صاپیله‌جق ایلك‌یولك صاغ طرفنده سد اوزرنده مدفوندر .

(۲) سیاح (هوارت) بوراسنی غلطاوله‌رق (ماجدیه) یازیور .

مسلمانلرك نخبهٔ آمالی اثرجلیل پیغمبری‌یه اقتفاءً نشر وتعمیم وتسهیل تدریس علوم عالیه و آلیه اولدیغی آثار باهرهٔ عدیده ایله مثبت اولدیغی جهتله ، بوامت نجیبه‌دن پك‌چوق ذوات معالی صفات باشلو باشنه کتبخانه‌لر تأسیس وبوامر عظیمه مقتدر اوله‌میانلر دخی تدارك ایلدکلری کتب نفیسه و آثار نادره ومجلدات کزیده‌یی ذاتاً موجود اولان کتبخانه‌لره وقف واهدا صورتیله ابقای نیك نام ایلمشلردر .

ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك کویلره وارنجیه‌قدر هرطرفنده موجود اولان کتبخانه‌لر ایشته اوهمت عالیهٔ خدا پسندانه‌نك اثار خیریه‌سندندر .

محتویاتی اعتباریله شایان ذکر وبیان اولان کتبخانه‌لردن جلال‌الدین ارغون حضرتلرینك مولویخانه درونندەکی کتبخانه‌سیله واجد پاشا مرحومك جامع کبیر کتبخانه‌سی ، مفتی زاده ملا ابراهیم بکك کذلك کارکیر دارالکتبی مآثر مبرورهٔ اسلافدندر .

یوقارووده دخی بیان ایلدیکی وجهله ، کوتاهیه من‌القدیم مراکز مهمه‌دن معدود اولوب نجه کملین وذوات عالیه‌نك مقر ومسکنی اولمش ، اثارعتیقه‌سی اعتباریله‌ده بر موقع مهم احراز ایلمش اولدیغندن اجنبی سیاحلردن پك چوقلری بورایه کله‌رك عریض وعمیق تدقیقاتده بولنمشلردر .

بوصورتله کرك فرانسزجه‌وکرك المانجه یازدقلری سیاحتنامه‌لرده بوبلده‌یه دائر ایجه معلومات ویرمشلردر .

بزده کرچه اناطولی‌یه دائر الده برقاچ اثر موجود ایسه‌ده ، بونلر کرك اثار عتیقه نقطهٔ نظرندن ، کرك ترقیات حاضره اعتباریله تأمین مطلبه کافی کوریله‌مز .

عاجزلری ، فقدان بضاعه‌یی نظر دقته المیه‌رق ، سایهٔ ولی نعمت اعظمیده ارباب مساعینك مظهر اوله‌کلدکلری صنوف عواطف وعنایات جلیله‌دن حصه‌مند شوق وغیرت اوله‌رق کزدیکم طولاشدیغم یرلرك احوال قدیمه وحاضره‌سندن باحث شوکتابی وجوده کتوردم .

اثرك مطلوب اولان استفاده‌سنی تأمین ایچون وقتیله تدقیق ایده‌مدیکم ویاخود نقصان تتبع ایلدیکم جهتلری بالاخره بعض ذواتدن استیضاحه مجبور اولدم .

بوجمله‌دن اولمق اوزره ، کوتاهیه حقنده معلومات مفصله اخذ ایلمك ایچون زاویهٔ ارغونیه سجاده نشین وکیلی فضیلتلو حسام‌الدین چلبی افندی‌یه مراجعت ایلمش ایدم .

افندیٔ مشارالیه حقیقةً علوهمت وحسن نیت اصحابندن معارفپرور بر ذات اولدقلری جهتیله سبق ایدن مراجعتمی لطفاً نظر تقدیر واعتباره آلەرق پك ازكیمسه‌نك موفق اوله‌بیله‌جكی صورتده فضیلتمآب مصطفی ثاقب چلبی افندی ایله برلكده تدقیقات وتتبعات عمیقه‌ده بولنوب نتیجهٔ تتبعاتلرینی عادتا بر رساله شكلنه افراغ وطرف عاجزی‌یه اشعار وارسال بیورمشلردر.

ذات قدسیات سمات حضرت خلافتپناهینك روان پاك اسلاف كرام امتی شاد ایدن مآثر همایونلری سلسلهٔ مشكوره‌سندن اولمق اوزره كوتاهیه زاویهٔ ارغونیه‌سی دخی بوندن چند سنه اول مجدد دینه‌جك برحالده تعمیر وتزیین اولنمشدر.

بوزاویه‌نك تربهٔ مشتری پناهنده دفین خاك عطرناك اولان حضرت چلبی جلال‌الدین ارغون ، جناب ولدقدس سره الصمد احفاد كرامندن اولوب والده‌لری عابده ملك خاتون ، پدرلری الیاس چلبی بن سلیمان كرمیانی‌در . چلبیٔ مشارالیه (ولادتی سنه ۷۰۰) برادری علاءالدین چلبی واولاد وعیالی ایله برلكده مأموراً كوتاهیه‌یه كله‌رك آل سلچوقدن عماد ـ الدین‌ك اثنای فتحده بنیاد ایتدیرمش اولدیغی (قپان) نهری اتصالنده الیوم مدفنلری بولنان مقامه نزول وحجره وسماعخانه ومطبخ انشا ایده‌رك اوراسنی درگاه اتخاذ وكشاد و (۷۷۵) تاریخ هجریسنه قدر اوقات خمسه اعقابنده فریضهٔ ذمت صداقت اولان دعوات خیریهٔ حضرت امیرالمؤمنینه مواظبت وآیین‌طریق فیض رفیقی اجرا ودرویشان وسالكینه حقایق علمیه ولدنیه تلقینه نصب نفس اعتنا ایله تاریخ مذكورده عزم خانقا بقا ایلمشدر . مشارالیه حضرتلرینك پدرلری الیاس پاشا بركیجه رؤیاسنده جدی ارغون خانی خانه‌سنه كلمش كوروب اویاندقده قپویی چالمقده اولان اوشاغی مشارالیهك مژدهٔ ولادتی تبلیغ ایتمسی اسمنك (ارغون) تسمیه‌سنه بادی اولمشدر .

جناب جلال‌الدین ارغونك اوصاف كزیدهٔ تواضعكارانه وخصائل مبجلهٔ تقوی شعارانه‌سندن اولمق اوزره حكایه ایدرلركه : كندیلرینه یالكز چلبی دنیلدیكی حالده قبول ایدوب ایكیسی بردن (چلبی افندی) دینمكی منع ایدرلرمش .

حتی بر كون درویشاندن برینك : « چلبی افندی انجاست ؟ » دیه سئوال ایلدیكی مسموعی اولنجه خدمه‌سنه : « چلبی انجاست وافندی « مولا » بی جاست بكو ! » دیه جواب تعلیم بیورمشلردر .

مشارالیهما حقنده غیاباً بسله‌مكده اولدیغم حس احترام ومحبتك برشكل منتكارانه‌ده تزاید وتوافرینه وسیلهٔ جمیله اولان شو خدمت وهمت عالیه‌نك درجه‌سنی تقدیردن عاجزم . هیچ شبهه

ایتمم که ، انلرك شوهمت جزیله‌لری قارئین کرامجه دخی نظر شکران وتقدیر ایله کوریلور .

اورغون چلبی حضرتلری کمالات معنویه‌ده حائز رتبهٔ اولین اولدقلری کبی، میدان سخن سازیده دخی فیض استغراق کارانه‌یه مالك ایمشلر. (کنج نامه) اسمنده‌کی اثرلری متصوفانه‌در.

ولیٔ مشارالیهك هر کلامی بر حکمت فلسفیه‌یه مستند اولدیغنه اتیده‌کی سوزلری ده شاهد عادلدر :

عاقل ایتمز کیمسه‌یه جدیله کین	مهروبند باز کونه درغرض
تلخ ایدر داروسنی اکثر طبیب	شدت وحدت نما اولسه مرض

مرد عبرت کیر وحکمت بین اولان	نفس بد کوین ملامت ایلسون
ترك لوم مبتلای عیبله	شکر انعام سلامت ایلسون

چشم دلده کیم اوله ضعف شهود	روشن اولمز شمع مهر وماهله
الفت ایتمز نورله خفاش وار	نیلسون نجم الهدی کراهله

پردهٔ نفس اولمینجه برطرف	اشکار اولمز جمال من عرف
کیم دیمش لاعبد من لم اره	ماه اوج لو کشف شاه نجف

رهبر ونیکان اولان صاحب خلوص	رهبره ناکاه اولور آخر دوچار
افت وخیزن ایتمز البته هبا	اهل صدقك حضرت پروردکار

حاسده بسدر غم بیهوده‌سی	انتقامه احتیاج ایتمز سنی
هیچ صفای وقتکه ویرمه کدر	دردخوی بد هلاك ایلر انی

فاضل مشارالیهك دها برچوق منظوم ومنثور ترکی وعربی خوش آینده سوزلری وار ایسه‌ده تطویل واکثاردن توقی ایچون نقلنه لزوم کورلمدی .

حضرت ارغون برارالق بروسه‌یه‌ده کله‌رك، اوراده زاویه‌نشین اولان کیکلی بابا ایله‌ده صحبت ایتمشلردر .

کوتاهیه‌ده کندویه نسبتله معروف (مدرسهٔ واجدیه) مدرسی اولوب اساساً بطر-
یق السیاحه ممالك رومه کلوب بلدهٔ مذکوره‌ده توطن ایدن علمادن عبدالواجد « جامع جمیع
فنون عقلیه وطالب علم‌لدنی وراغب مسالك مشایخ کرام اولمغله محضا توجه سمت رومدن
مقصدلری زیارت تربهٔ مقدسـهٔ مولویه وصحبت عاشقان ووالفت عارفان ایدی » حضرت
جلال‌الدین ارغونك دبدبهٔ کوس کرامتلری واصل سمع اطلاعلری اولنجه همان مجلسلرینه
داخل اولمشلردر.

حضرت جلال‌الدین ، اثنای مصـاحبه‌ده ملا واجـده : « حکمت الهی توسـل
بمعرفةالنفس الی معرفةالرب است » بیوره‌رق اسکات ومقصـد حقیقیی ایضـاح واثبات
ایلمشلردر .

ملای عراقی برمدت ملازم درکاه مولوی اوله‌رق اخرالامر برمردولی اولمشدر .

جناب واجد ، زاویهٔ ارغونیه جوار آستان رحمت اشیانلرنده امیر صاروجی بناسی
اولان مدرسـهٔ جلیله‌ده نشر علوم وکسب معارفله اوقاتکذار اولمش وحین ارتحـاللرنده
وصیتلری موجبنجه مدرسهٔ مذکوره‌ده دفن ایدلمشدر .

ارغون چلبی ایله ملا واجداره‌سـنده الفت وصحبت ومودت پك زیاده ایلرو کیتمش
وبواثناده بینهماده لطائف معانی وظرائف نکاة حددن افزون بولنمشدر .

حق واجد اواسط سلوکنده جناب ارغونه :

« متی بصیر السائل عبدالواجد . » دیه سئوال ایدر ، چلبی‌ده شو جوابی ویررلر :
« اذا بذل الموجود للواجد . » احراز ایتدکلری مراتب معنویه‌نك نهایتلرنده دخی :
« متی یجدالعبدالواجد » یولنده بیان افکار ایتمزیله جناب ارغون دخی : « اذابذل-
الوجد بالوجد . » کلام نکت امیزیله مقابله بیوررلر .

جامع علوم عقلیه اولان اسحق فقیه حضرت ارغونك کمالات معنویه‌سی تأثیرات فیوضات
بخشاسیله اسباب صوریه قیدندن وارسته اوله‌رق سردادهٔ زانوی انابتلری اولمش وبوصورتله
سوره‌کلی بر صفای درون بولمشدر. حضرت جلال‌الدین ارغونك ارتحاللرینه شو تاریخ
رنکین سویلنمشدر .

پس لسان الغیب تاریخن دیدی
ربه‌المولی دعی دارالسـلام

سـنه

۷۷۵

حضرت چلبی زین‌الدین بن چلبی مظفرالدین دخی مشارالیه حقندە بر مرثیه سویلمشلردر :

(رباعی) بی‌روی تو مرأت دل ماچه کند
کردیده بجایست اماچه کند
هرسرکه شد آسودهٔ لطف وکرمت
ای طوبیٔ تحقیق بفر ماچه کند

چلبی برهان‌الدین دخی :

ارغون ولی کذشت ازسیر صفات
دروجه شهود خرج کرداست حیات
ازساحل تن بجست یکسر چوروان
تاغوطه خورد همان درلجهٔ ذات

دیەرك اظهار تأثر ایلدکلری کبی چلبی علاءالدین دخی :

ارغون چلبی‌که دامن از بزم جهان
درچید وپرید بخود ازکون ومکان
جانانه کشید چون بسر وقت وصال
پیشین بمژده داد شکرانهٔ جان

مرحوم مشارالیهدن صکره مخدوملری حضرت برهان‌الدین چلبی مقام مشیخته کچەرك تاریخ ارتحاللری اولان (۸۲٤) تاریخنه قدر درکاه مذکورده درویشان وطالبین عرفانه نشر علوم وظیفهٔ مقدسه ومتبرکه‌سیله مشغول اولەرق تاریخ مذکورده میدان عشقدن سماعخانهٔ علیینه انتقال ایدوب پدرلرینك اياق اوجنه دفن ایدلمشدر .

مشارالیه تجلیٔ انوار الهی ظهوریله چراغ استعدادی ضیاپاش قلوب اولان عظمادن اولوب برکون مجلس سماعده خلاف عاده اولەرق بر آه جکر سوز چکوب (حان حین الارتحال) فقره‌سیله نعره‌زن تحسر اولورلر ؛ ارادن برقاچ کون کچدکدن صوکره مولویخانهٔ علیینه انتقاللری وقوع بولور .

درویشلر وقت سماعده‌کی حالی تخطرله (حان حین الارتحال) فقره‌سنی حساب ایدرلر تام تاریخ وفاتی اولان (۷۹۸) چیقار . مشارالیه طریقت مولویەده واصل سرمنزل ولایت اولدقلری کبی شعروانشاده دخی قاعدبالای کرسیٔ بلاغت ایمشلر . بناءعلیه بر غزل بی بدللرندن بعض بیتلرینی تبرکاً یازدم :

غزل

آیینهٔ جانان اوله‌لی جان حزینم
پرتو فکن شش جهت روی زمینم
عینمده عیاندر اوکه عالمده نهاندر
سرتا بقدم دائرهٔ عین یقینم
خود بین اوله‌مز محرم راز دل زارم
ماندهٔ نی نفخه سرا پرده نشینم
شرطیله بیان ایلدی دعواسنی (برهان)
دیرسه نوله خیرالخلف جد گزینم

کرك ارغون چلبی کرك مخدوم عالیلری جناب برهان‌الدین حائز اولدقلری مقامات وکمالات معنویه‌دن بشقه اشعاری سوزناك ، آیینهٔ قلبی تابناك ، برشاعر سنیه‌چاك ایمشلر ..

حضرت برهان‌الدینك ارتحاللرندن صوکره زین‌الدین چلبی حضرتلری برچوق زمان مشتاقان ادب وعرفانه نشرعلوم عالیه وکتاب حکمت نصاب مثنوی معنوی‌یی تقریر وتعلیم ایله وظیفهٔ نظیفهٔ مشیختی ادا وایفایه حصر اوقات ایلمشلردر .

زین‌الدین چلبی ، یعقوب چلبینك وفاتندن اول ترك حیات صوریه ایله عالم بقایه انتقال ایتدکلری کبی علاءالدین ومظفرالدین چلبی‌لرله سائر کبار اولاد کرام حضر والیاس جوار قدسیت‌مدار اجداده تحریك رکاب عزیمت ایلمشلر بعضلری دخی قونیه‌یه وبرطاقمی‌ده نشر علوم دینیه مقصدیله اطراف وجواره کیتمشلردر .

بوسببله زاویهٔ ارغونیه برمدت یالکز بر تربه دارله اداره اولنمشکن بالاخره کمافی‌السابق قرائت مثنوی و اجرای آیین مولوی اولنمغه باشلامشدر .

بیك تاریخندن صوکره شیخ‌القراء واستاد الفضلاء محمد افندی زاده کملین اولیاءاللهدن ابراهیم دده حضرتلری قونیه‌دن زاویهٔ ارغونیه‌یه اعزام اولنه‌رق التمش سنه‌قدر خدمت مشیختده بولنوب نتیجه سالکینی سرمنزل حقیقته ایصال ایلمشلردر .

مرحوم مشارالیهدن صوکره علوفه‌جی زاده محمد دده واسمنی تحقیق ایده‌مدیکم دیکر برذات دها کوتاهیه دارالمولویسنده باکمال ادب وخلوص درون خدمت مستوجب‌الفیوضات درویشانده بولنمشلردر ، بونلر درون تربه‌ده مدفون اولمیوب درون قصبه‌ده اقربا وتعلقاتلری یاننده مدفوندرلر .

زاویهٔ ارغونیه‌خدمتنده بولنان فاضلات مخدراتدن چلبی عارف کوچك حضرتلرینك کریمهٔ نجیبه‌لری عابده وولیه کامله خاتون کوتاهیه‌یه کلمشلر ویوزنده نقاب اولدیغی حالده مثنویٔ شریف قرائت ودرویشان‌وفقرایه بالذات خدمتله تحصیل فیض وبرکت معنویه ایلمشلردر . حضرت زین‌الدین چلبی‌نك صاغ طرفنده مدفوندر .

تذکره نویسان اولاد مولانا ، عابدهٔ مشارالیهانك خصائل مقبولهٔ ادب ومعرفتله متصف بنات عفتسماتدن اولدیغنی بیان واهالیٔ کوتاهیه‌دن حسیب ونسیب ومتفرفکان دولتدن مصطفی اغا نام ذاته تزویج ایدلدیکنی واولاد ذکوردن ماعدا فاطمه ، امینه ، خدیجه ناملرنده اوچ کریمهٔ نجیبه‌لری اولوب بونلردن فاطمه خانمك طول عمر ایله معمراولدیغنی اخبار ایدییورلر .

مشارالیها حاجه فاطمه خانم ، کوتاهیه‌ده عثمان پاشا زاده محمد بك نامنده برذاته تزویج ایدلمشدر .

برمدت صکره زوجنك وفاتی وکریمه‌سی عایشه خانمك دخی کلبانك کش سفر آخرت اولمسی حسبیله فقرا ودرویشان ایله برلکده جانب حجاز مغفرت طرازه عزیمت واثنای عودتده جدوالاکبرلری جناب مولانانك مرقدمنورلرینه‌رومال‌ضراعت‌اولدقلری اثناده کمال سوز وکدازله سویلمش اولدقلری نیازنامه جناب فاطمه‌نك نه‌درجه برصفای درون صاحبی اولدیغنه شاهد عادلدر :

دلی خلوتکزین راز ایدن عیش خیالکدر
دودیده‌م رهنشین راز ایدن شوق وصالکدر
دل‌ودیده نیجه‌بی‌دود وددرد اولسون‌بواثناده
ازلدن هربری برکونه سرمست جلالکدر
نوله دائم خراب نشئهٔ فیض اولسه‌لر زیرا
دوعالمده اخوان حیران کمالکدر
یریدراولسه‌لر رومال فرصت آستانکده
بری یکپاره اخلاص وبری عین‌جمالکدر

عجبمی اولسه‌لر آینه‌دار دست احسانك
بری درویش غم پیشه بری ابدال خالکدر
کرکمز روشنایی مهرومهدن انلره شاها
که بونلرده حریف مجلس جام هلالکدر
اکرچه کم نمادر (فاطمه) کج بین وکم فهمه
ولی چشم اشنای حکمته کنج نوالکدر .

ایشته نامداران زنان اسلامیان ارەسنده زهد وعلم وتقوی ، فضل وعرفان وصفاجه مشار بالبنان اولان فاطمه خانم حضرتلری بتون اوقاتی مثنوی معنوی وسائر کتب نفیسه ومعتبره مطالعه وتدقیقنه حصر وتخصیص ایتمشلردر . فقرا ودرویشانی وعلی العموم محتاجینی قدرتنڭ یتدیکی مرتبه تطییب واعزاز ایلمکی وظیفهٔ متحتمه بیلدیکندن بو یولده دخی بذل موجود ایلمشلردر .

حتی بو سخاوتندن طولایی نامی بین الناس «ام الفقرا» دیه توقیر اولنوردی .

(سفینه) صاحبی درویش ثاقب مصطفی دده افندی قونیه‌یه ورودلرنده خانم مشار الیهانڭ پك زیاده مظهر اعزاز واکرامی وبوندن طولایی محجوب وممتدار لطف وکرمی اولدیغنی کتابنده ذکر وبیان ایدیور .

ثاقب دده ، صوفیه‌ده وفات ایدن حسین چلبی‌نڭ کریمه‌سی وفاطمه خانمڭ تربیت کرده‌سی حوا خانمی تزوج ایدرك اندن محمد مخلص ، احمد خالص چلبیلر کهواره زیب عالم شهود اولمشلردر .

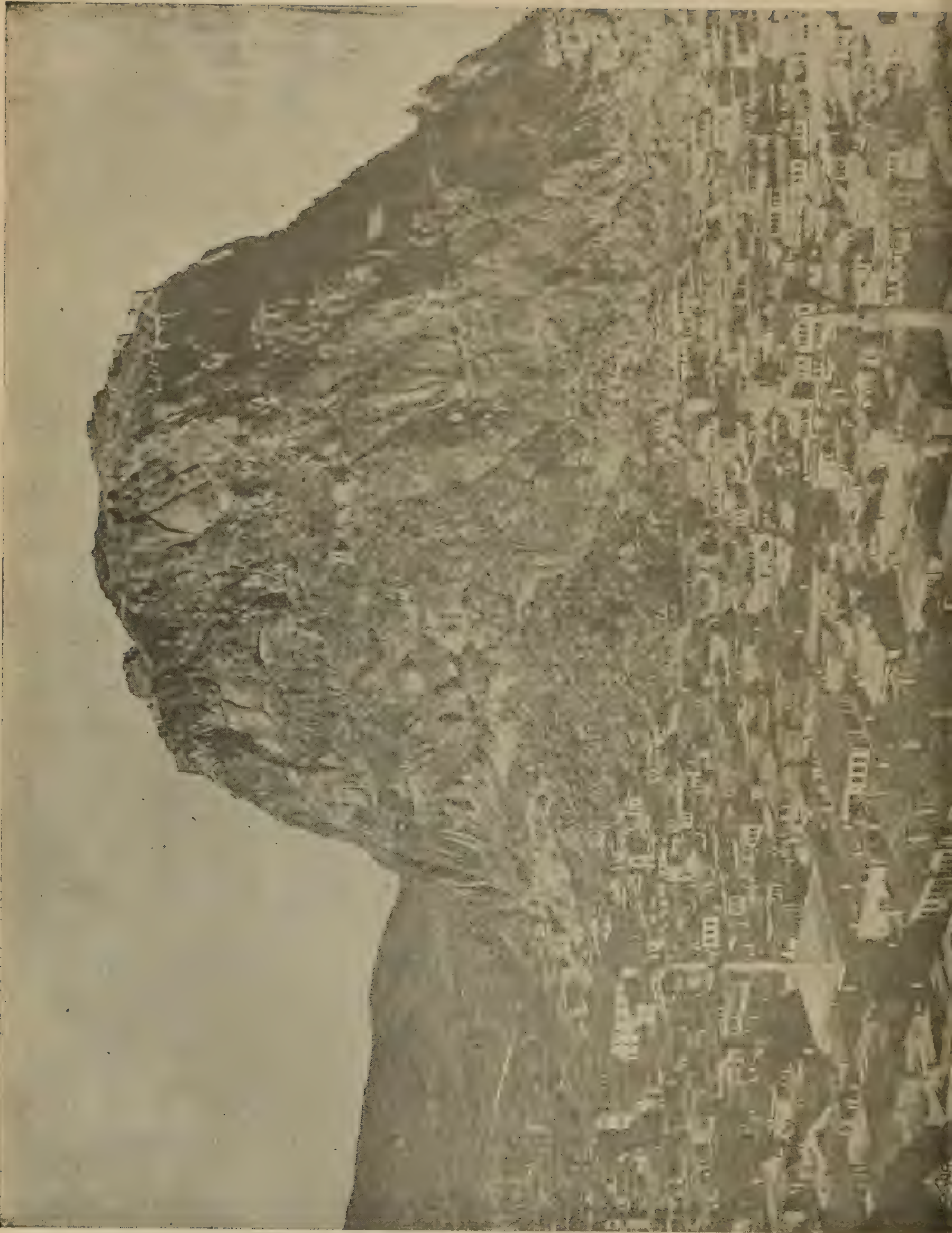
حاجه فاطمه خانم برخیلی مدت برابرجه اوقاتکذار اوله‌رق (۱۱۲۲) تاریخنده تکمیل نسخهٔ نفیسهٔ حیات ایله کروه پرشکوه خاموشانه قاتیلمشدر . تربهٔ قدسی رتبه‌ده والده‌سنڭ باش طرفنده وحضرت ارغونڭ صاغ جهتنده آسوده نشیندر .

جناب ثاقبڭ نجم تابناکی اولان محمد مخلص چلبی پدر محترمندن تحصیل علوم ظاهریه وباطنیه ایله فیضیاب کمال اولمش اصحاب وجد وحالدن فرید العصر برذات ستوده صفات ایمشلر .

هنوز اون بش یاشنده ایکن علوم عقلیه ونقلیه‌ده نامی حرمتله یاد اونه‌جق برمرتبهٔ فضیلتی احراز ایتمشلر ایدی ،

مخلص چلبی حضرتلرینڭ اصحاب مکاشفه‌دن اولدقلرینه ، وفاتندن برچوق زمان اول یازه‌رق اوراقی میاننده حفظ ایدوب ارتحالنده ظهور ایدن «تاریخ وفات» ندن بشقه دلیل ارانه‌مز . تاریخ وفات شیخ محمد مخلص :

بن کذر قیلدم هله اول برزخی جاندن کچوب

عبرت اولسون لیك أحوالم قالان اخوانمه
یاد ایدوب دائم دعای خیرله مخلصلرین
قالمسونلر راه خدمتده اولان نقصانمه
دیدی جان برلبم تاریخ حال نزعنی
سربعزم صوب دیدارم وداع یارانمه
ســنه
١١٢٤

شیخ محمد مخلص ، ابتدای حالنده سکونت اطوار ایله عبادات وطاعاتنه مشغول ومداوم ایکن صوکره‌لری استغراق حال ظهوریله صیام ایام وقیام لیالی ووحدت وسکون وتفکر اوزره بولنوب بعضاً دخی آه وناله ایله آثار اتشبار انشاد ایدرك اقتراب زمان ارتحاللرینی ایما ایدرلر ایمش .

مشارالیه اون یدی یاشنده ایکن وفات ایتمشدر .

*
* *

ترجمهٔ حال کرامت اشتماللرینی زیب سطور ایلدیکم فاضلات مخدرات مولویه‌دن سالف الذکر فاطمه خانم قدس سرها اخوان وخلان مصادقت بیاندن اسباب مداواته اهتمام اولنمسی لزومنی درمیان ایدنلره قارشو :

مرا بکذشت آب فرقت ازسر
بدین حالم مدارانیست درخور
هم اکنون راه شهرشـاه کیرم
که کرمیرم هم اندر راه میرم

مضمون شفقت مشحونیله جناب روحانیت جناب بزرکوارلرندن « یانورالعین الحق پدر صف حورالعین » عنوانیله دعوت اولندیغنی وتداوی عدم رضایی متضمن ومشعر اولوب ، رب القضایه رجوع ایله مأمور اولدقلرینی ارباب توکله مخصوص برلسـان تسلیمیتله درمیان بیوررلرمش .

فی الحقیقه ، کتابخانهٔ مخصوصنده محفوظ محفظهٔ احترام اولان کتب نفیسه‌نك کافه‌سی بقعهٔ مبارکهٔ ارغونیه‌ده بولنان اخوان واولاد کرامه وقف ایدوب مشغلهٔ چون وچرادن دامن کش فراغت اوله‌رق وصیتلری موجبنجه درون تربهٔ معلاده حضرت ارغونك صاغ جهتنده ووالده‌لرینك باش طرفنده غنودهٔ لحد صفا اولمشدر . (١١٢٢) .

اخطار — ٢٣٧ نجی صحیفه‌ده‌کی (مهروبند)ك املاسی (مهربند) صورتنده یعنی واوسز اوله‌جقدر .

ثاقب دده ، مشارالیهانك حال حیاتنده مظهر اعزاز وتوجهلری اولدیغی کبی هنگام احتضارنده دخی خیر دعا وآثار همت علیه‌لریله مستسعد اولمشدر .

ثاقب دده ، حرمی حوا خانمك وفاتنه شو تاریخی سویلمشدر :

نسل مولانا جلال‌الدین حوّا خانمی
ایلدی احیای رحمت حضرت قیوم حی
یعنی کلك حکمت بی علت ودست قضا
ایتدی عمر نازنین دفترین امضا وطی
کن دعای پنجکه تاریخش وثاقب بکو:
شادکام ازروح وریحان باد روح پاك وی

سنه

١١٢٣

اکابر اعزهٔ مولویەدن واون ایکنجی عصر هجری رجالندن « سفینه » مؤلفی ثاقب دده دخی بوزاویه‌ده اجرای مشیخت ایلمشلردر .

دده ، شیخ اکبر محی‌الدین عربی قدس سرالجلی حضرتلرینك سلالهٔ نجیبه‌لرندن اولوب اجدادینك اندلسدن هجرتله ازمیرده زیر جناح مستلزم الفلاح سلطنت سنیه‌یه دخالتلرندن صوکره شهر مذکورده علمادن برذاتك صلبندن مهدارای وجود اولمشدر .

مشارالیه حال طفولیتده بیله لاابالی‌ملابسی ومآکل ومشاربنده‌بی‌قید بولنوب حرکات معصومانه‌سنده مشرب لطیف شاعری . رونما ایمش . سن رجولتیه وصولنه قدر پدرلری سایه‌سنده تحصیل علم ومعارف ایتمش . وبعدالتلحی دارالخلافة الکبرایه شتاب ایله کوپریلی زاده فاضل مصطفی پاشا مرحومك مجلس عرفانلرینه داخل اولمشدر .

کرك فاضل مشارالیهدن وکرك دائره‌لرنده بولنان نحاریر فضلادن علوم نقلیه، وعقلیه وفنون عربیه وادبیه‌یی اعتیادینك نجم ثاقب شهرتلری پارلادقجه پارلامشدر . ذاتاً شاعریتله درویشانك آره‌سنده مشربجه مناسبت تامه بولنوب هله مولویلر عموماً ذوق آشنای شعر اولدقلرندن تام شاعریتله مناسبتلری طرق علیهٔ سائره‌دن دها زیاده بولندیغندن بزم شاعر (ثاقب) دخی ادرنه مولویخانه‌سنده محمد ددەنك دست انابتلرینی طوته‌رق اکتسای کلاه مولوی ایله بالاسر اولمشدر .

بعده شعرای مولویه‌دن نسیب ، حسیب ، لبیب ، وهبی ، منجم احمد ، حندی دده‌لرله برلشه‌رك مصره قدر کیتمشلر براز صوکره استانبوله عودتله غوثی ، فصیح ،

نایی عثمان [١] نظیم دده‌لرك مصاحبت شعریه‌لرینه قاتیله‌رق فن ظریف شعرده صاحب ید طولی اولمشلردر . دها صوکره ینه شعرادن برقاچ آرقداش :

دوشرسه قافلهٔ سمت خانه بردوشان
طواف کوی خداوندکاره‌دك کیده‌رز

بیتنی حاوی اولان غزلی بالانشاد اوقویه اوقویه قونیه‌یه کیتمشلردر . اوراده ایکن مشار الیهه کوتاهیه‌ده‌کی ارغونیه مولویخانه‌سی مشیختی توجیه اولنمشدر .

ایشته کوتاهیه‌ده ایکن سالف‌الذکر حاجه فاطمه خانمك تربیه کرده‌لرندن اولان حوّا خانمی تزوج ایدرك اللی سنه‌یه قریب برمدت ظرفنده اوبقعهٔ مبارکه‌ده‌دعای دوام عمروعافیت وتوافر عز وشوکت حضرت خلیفهٔ مسلمینه مواظبت وتعلیم وتقریر مثنوی واجرای آیین مولویه مداومت و (١١٤٨) تاریخنده درکاه عقبایه رحلت ایلمشلردر .

سرنامهٔ مجموعهٔ شعرا ، سرسبحهٔ قافلهٔ فصحا ، الشیخ محمد اسعد غالب دده جناب ثاقبك وفاتنه شو :

ماتمن کوش ایلیوب غالب کروه عاشقان
دیدیلر تاریخ فوتن (های ختم مولوی) .

تاریخنی انشاد ایلمشدر .

(خدمت) ردیفلی مطول برقصیده‌لرنده کوریلن شو :

کلمز کشینك رتبه‌سنه شمهٔ نقصان
مالاً بدناً ایتمده احبابنه خدمت

بیتی بزم ایچون کوزل برنصیحت حکیمانه‌در . دیوانی غیر مطبوعدر (سفینه)اسمنده‌کی اثری غایت مغلق برطرز بیان ایله یازلمش ، برطاقم تکلفات وتصنعات لفظیه وتتابع اضافات ایله مانی براثر اولمقله برابر پك بیوك برهمت وفداکاری ایله وجوده کتورلمش مؤلفاتندندر .

جناب ثاقبدن صوکره مخدوم کمالات موسوملری احمد خالص چلبی قرق اوچ سنه مقام مشیختده بولنه‌رق درویشان وسالکینی تعلیم وتربیه ایله (١١٩١) سنهٔ هجریه‌سنده اولیای اخلاص انتمای سالفه‌یه التحاق ایلمشدر .

مشار الیهك علوقدرینی بیان ایتمك ایچون (انهذا اشبل من‌ذاك‌الاسد) مثلنی ضرب وایراد ایلمك کفایت ایدر . چونکه مشارالیه سر پدره تمامیله مظهر برفرزند پرهنر اولوب هنکام شبابیسنی تحصیل علوم عربیه وتکمیل فنون لدنیه‌یه صرف ایله حقیقت برمرد کامل اولمشدر .

[١] غلطه مولویخانه‌سی مشایخندندر .

ارتحالنه غلطه دارالمولویسی شیخی ، اسعد غالب دده حضرتلری شو :

شش جهتدن کلور آوازهٔ تأسف غالب
نقد خالص کبی احمد دده چیقدی الدن

تاریخ دلپذیری انشاد ایله مشار الیهك علو قدرینی اعلان ایلیور. کندیلرینك مرتب غیر مطبوع دیوانچه‌لریله پدرلرینك ترجمهٔ حالنی حاوی (طفیلی) اسمنده اولان اثری موجوددر .

بوذات حقایق آشنادن صوکره مخدوم فضیلتکسترلری عبدالرحیم عطاچلبی (۱۱۰۶) تاریخنه‌قدر، بعده مخدوم تقوا پروری محمدصائب چلبی [۱] (۱۲۲۷) سال هجریسنه‌قدر، الحاج عبدالقادر چلبی (۱۲۷۲) خلالنه قدر ، اسماعیل حقی چلبی (۱۳۰۹ — ۱۲۷۲) حدودینه قدر ، مشار الیهك مخدوملری ادریس حمدی چلبی (۱۳۱۳) تاریخنه دکین مخلصین طریقته نیت خالصه ایله تلقین سیر وسلوك ایتمشلردر .

محرر فقیرك ادریس حمدی افندی مرحوم ایله بروسه‌ده ایکن مکاتبه‌مز اولدیغندن کندولرینك عرفان وذکاسنه باخصوص خصلت کزیدهٔ توضعکارانه‌سنه مفتون اولانلردن بری‌ده عاجزلری اولمشدر .

هنوز قرق ایکی یاشنده ایکن ارتحال ایلمشلردر .

مرحومك مخدومی ارغون چلبی افندینك حداثت سنی حسبیله، زاویه‌نك مشیختی مقدمه‌ده بیان ابدلدیکی وجهله رضا چلبی مخدومی حسام‌الدین چلبی افندی‌یه توجیه اولنمشدر. افندیٔ مومی الیه کارشناس ، معارفپرور ، اصدقادن اولدقلرندن اوچیوز اون بش سنه‌سنده عواطف جلیلهٔ حضرت خلافتپناهیدن برقطعه نشان عالی عثمانی ایله تلطیف وتسریر بیورلمشدر.

تربهٔ مذکوره‌ده حضرت ابوبکر الصدیق (رضی‌الله عنه) زمان سعادتلرندن قالمه برسیف قیمتدار ومقدس آویختهٔ موقع تعظیم وتکریمدر .

سابق‌المنقبه فردوس‌مقر، احمدخالص چلبی نقد وجودینی بوتهٔ عشق وعرفان ایچره اریتمش برمرد کامل‌العیار اولدقلرندن بعدالانتقال دخی حیات ابدیه‌یه مظهر اولمشلردرکه ، شو حال ، بوندن قرق سنه اقدم قبر منورلری تعمیر ایدیلورکن رأی‌العین مشاهده اولنمشدر. شوحالی بیلنلر وکورنلر الیوم معمردر .

[۱] بوذاتك اثنای مشیختنده درکاه زاویه‌یه تحویل ایدلمشدر .

نظراً ممتنع دینه‌جك بر مرتبه‌ده‌در .

(دوکر) موقعیله بوندن صکره کان (احسانیه) استاسیونی اره‌سنده ارتفاعجه (٣٠) متره‌قدر بر فرق بولندیغندن قطار سیر طبیعیسی ارتیوردی . بو جهتله صحیفه‌ده کوردیککز رسم علی‌العجله ترسیم ایدلمش قایشه‌یی‌ده اکا کوره یاپلمش اولدیغی‌ایچون قوطوغرافکی اولماشدر . آثار عتیقه‌دن معدود اولان بر محلك اکثریا مهم و شایان تدقیق اولان جهتنی چیقارمق لازمکلدیکی زمان قورشون قلمیله ترسیم و صوکره ایستلدیکی صورتده تنظیم ایتمك اك موافق اصولدر .

(چاودار حصاری) نده‌کی (ژوپیتر) *Jupiter* معبدینی‌ده اویله‌جه یاپمش ایدم .

موسم سیاحت مایس ایچنده اولدیغی حالده ، صاغ طرفمزده‌کی مرتفع ، وقارلی جبالك افلاکه سر چکمش ذروه‌لری برلباس سفید قامه بورونمش اولدقلری حالده ، منظرهٔ ربیع ذوق آلود اره‌سنده برکتلهٔ نورانی صورتنده تجسم ایدییوردی . الواح طبیعه‌نك عین اقلیمده ، عین موسمده‌کی شوتنوع لطافت مشحونی بنی اوقدر مشغول ایتدی‌که ، قطار (احسانیه) ده طورمش ، بن حالا آثار قدرتك واسع برساحهٔ انعکاسی اولان بومناظر علویت پرورك تماشاسندن بردرلو کندیمی اله میورم ! ....

علویت واحتشامله ممزوج اولان بوکبی مناظر قارشوسنده درحال بشقه برحالته دوچار اولورم .

واغونك قپاغنی آچه‌رق استاسیون مأمورندن بعض شیلر صورمق اوزره یانه‌واردم . (احسانیه) موقعی سطح بحردن اعتباراً (١٠٩٥) متره‌در . قره‌حصار لواسنه طوغریدن طوغری‌یه مربوط اولان (احسانیه) قریه‌سنده قرقه‌قریب خانه‌ده ایکیوز قرق قدر نفوس واردر . بورایه ساعت اوچی درت دقیقه کچه‌رك مواصلت ایتدك .

ارتفاعك تأثیرات مخصوصه‌سندن اوله‌رق بو حوالینك اکینلری ، اغاجلری کچدیکمز محللرده قیاساً نشوونماخصوصنده براز کیری قالمشدی . بوجوارده مبذولاً حبوبات یتشمکده اولدیغندن بواستاسیونده برقاچ بیك چوال ییغلمش ایدی .

وسائط نقلیه‌نك انتظام واطرادی بوحوالینك حیات اقتصادیه‌سنه اویله برفیض وبرکت بخش ایتمش‌که ، چفتجی وقتیله ترلاسنك برقاسمنی اکدیکی حالده ، اندن الدیغی محصولی واسطهٔ نقلیه‌نك فقدانندن یاخود مخرج تدارکنده‌کی صعوبت و مشکلات عظیمه‌دن ناشی انجق کندوسنی بسلیه‌جك مقداری صاقلایوب متباقیسنی‌که ــ اصل ثروت اساسیه‌سنی تشکیل ایدر ــ اولدیغی محلده ترك ایتمکدن بشقه چاره‌سی قالمز ایدی . ایشته بوصورتله ترلاده قیزغین

کونشك قارشوسنده ، شدتلی بر دغوغك تأثیری آلتنده چالیشوب چبالادیغی هبا اولوب کیدر ایدی .

فقط سایهٔ شاهانه‌ده بوکون خاك فیضناك عثمانیده بشـقه بر تجلیات ، بشقه بر قدرت کوریلیور . اناطولی شمندوفری بوندن بش اون سنه اول عادتا چول دینه‌جك درجه‌ده اولان یوبرلری بر سبززار فیض بخشایه تحویل ایتمشدر . هله حیات اقتصادیه نقطهٔ نظرندن الکبیوك آثاردن اوله‌جق اولان (بغداد خط کبیری) بو حوالی‌یه آلتك آلتون صاچه‌جقدر .

قطار بر ایکی دقیقه توقفدن صوکره حرکت ایتدی . شمدی (حمام) موقعنه کلیورز . خطك صاغ جهتنده و (٤٩٠) نجی کیلومتره‌ده درت عدد مرمر ستونه استناد ایتدیرلمش قبه‌لی کارکیر بر تربه کورولدی . آلتنده کارکیر بر ده لحدی بولندیغی خراب بر حالده طوران مدخلندن فرق ایدیلیوردی .

بوراسی توقف محلی اولمدیغی جهتله ، کیمك مدفنی اولدیغنی تحقیق ایده‌مدم ، شوقدرکه ، قبه‌لی اولمسندن وطرز انشاسندن بونك عثمانلی اثری اولدیغی اکلاشیلیوردی .

قطار وقتیله (قره‌حصار) ه وارمق اوزره تزیید سرعت ایتمش اولدیغندن هر ایکی طرفی واسع اووه اولان یوبرلری اوزون اوزادی‌یه تدقیقه وقت بوله‌میوردم .

(حمام) موقعنه ساعت اوچ بچقده مواصلات ایتدك . بو جوارك اراضیسی کاملاً برکانی الطبیعة اولمق حسبیله میاه حاره وجاریه‌سی مبذولدر .

بوراده جهت معارفه عائد اولمق اوزره منتظم بر قاپلیجه‌ایله چشمه‌لر و تمیز بر ده اوتل واردر .

سایهٔ عنایتوایهٔ حضرت پادشاهیده بورالرده حقیقةً امثالی کورولمه‌دك دلنشین بر طرزده یاپیلان اوتوز قرق خانه‌یه کرید مهاجرین اسلامیه‌سی اسکان ایتدیرلمشدر .

بو خانه‌لر بر عائله‌یی استیعاب ایده‌جك وسعت وتقسیماتده اوزرلری کره‌میتلی ، بویالی باداناللی یاپیلمش اولدیغندن ، چردن چوبدن ، باخصوص اوزرلری بر متره تخننده طوپراقله اورتولن یرلی خانه‌لرینك یاننده کوزه چارپیوردی .

بوراسی صولاق بر محل اولدیغی وباخصوص خواص شفائیه‌سی مجرب بر معدن صویی

برمناره‌سیله سقفلی بیوك برجامع شریفی درحال نظر شكران وافتخاره چارپدیغی كبی جوارنده‌كی كارگیر ومصنع بربنا دخی آثار عتیقه مراقلیلری ایچون شایان تدقیق وزیارتدر.

اغلب احتماله كوره یا سلجوقیلر زماننده ویا عراق سفرلری وقوع بولدیغی هنگامده انشا ایدلمش اولان بو خانی اوچیوز طقوز تاریخنده قونیه‌دن كلیركن یقیندن تدقیق ایتمش وطرز انشاسنده‌كی صنعت ومتانته جداً حیران قالمش ایدم.

طرز سلجوقی اوزرینه یاپیلان خانلر كبی مكلف بر قپودن كیرلدكدن صوكره ایكی طرفی اوجاقلی حجره‌لری حاوی واسع بر قوریدوره داخل اولنور.

بو قوریدوره وقتیله بارگیر ودوه باغلانیرمش، یولجیلر وسائره‌دخی اوجاقلی محللرده اوطورورلرمش. كوزل برده حمامی واردر. مسلمانلر بر یولجینك یالكز یتوب‌ده بیلمسنی دوشونمیوب اسلامیتك لوازم اساسیه‌سندن اولان نظافت وطهارتی دخی نظر دقتدن دور طوتمدقلری جهتله بوكبی اماكن ده استحمام ایچون مضبوط، قواعدصحیه‌یه موافق محللر دخی انشاسنه صرف نقدینه همت ایدرلر ایدی.

قونیه ایله اطنه ارەسنده كائن اولوب الیوم بردرجه‌یه قدر معمور اولان (اولوقشله) دخی هردرلو اسباب ووسائط استراحت وطهارتی حاوی جسیم ومصنع بر بنادر. حلبدن اطنه طریقیله قونیه‌یه كلیركن بركیجه‌بوخانك یاننده قالمش ایدك. بو قریه وقتیله‌پك ایشلك ایمش. ایشته «دوكر» (١) قریه‌سی رهكذارده بولنمسی حسبیله كان كیدن اكسیك اولمدیغی ایچون بویله جسیم بر كاروانسرای انشاسنه لزوم كورلمشدر. بوراسی شمندوفر خطی قربنده اولدیغندن كیت كیده جسامت ومعموریت پیدا ایده‌جكنه شبهه ایتمم. مدقق ومحرر شهیر میرلوا احمد مختار پاشا حضرتلرینك آثار كزیده‌لرندن بولنان (رهبر عمران) ده بیان اولندیغی اوزره اناطولئ شاهانه‌نك كچدیكمز یرلرنده موجود اولوب وقتیله خقیقةً بیوك فداكارلقلرله یاپیلان بوكاروانسرایلر بوكون جزئی همتله تعمیر واحیا ایدلمش اولسه‌لر دولت وممكلتجه ازهر جهت استفاده ایدیلور.

كتابمزك بوندن اولكی فورمه‌لرنده رسمنی درج ایتدیكم (فریژی) مزارلری بو استاسیوندن تقریباً اون اون‌بش دقیقه قدر اوزاقده مستوی وبعضاً جزئجه مائل اراضینك اوته‌سنده بروسنده سیوری چپلاق قیالر ایچروسنده‌در.

(٢١٤) نجی صحیفه‌ده كوردیككز سیوری یوكسك قیالرك ایچنده‌كی مدفنلرك بعضیلری (فریژی) رؤسا ومشاهیرینه مخصوص اولدیغندن جبهه‌لری اووقتك ترقیات معماریه‌سنه

(١) «دوكر» قریه‌سنده‌كی بو خان الیوم خراب ومائل ترابدر.

قونیه‌ده فرید پاشا حضرتلرینک والیلکی زماننده یاپیلان مکتب صنایع

قره‌حصار صاحب — تشکلات ارضیه‌سی — احوال قدیمهٔ تاریخیه وجغرا
فیه‌سی — سکنه‌سی — زیارتگاهلری — معموریت حاضره‌سی — اق شهر
اوواسی — اسحاقلو — اق شهر قصبه‌سی — تربهٔ خواجه نصرالدین —

قطار آلایوند استاسیونده بش اون دقیقه قدر توقفدن صوکره ، کوتاهیه‌یی صاغ طرفده براقوب قره‌حصار اوواسنه طوغری یوللاندی .

ساعت برەکلیوردی ... آفتابك هنگام طلوعده‌کی آتشین ضیاسی اغاجلرك ، الچاقلی یوکسکلی سنکستان طاغلرك اره‌سندن سوزوله‌رك قطارك کچدیکی یوللره لطیف ، شاعرانه خدمات ضیائیه صاچیوردی .

شمسك کتلهٔ نورانیسی هنوز خواب سحریدن اویانمغه باشلایان مرغان صحاری‌یی بیله شوق ورقصه کتیره‌رك مشجره‌لرده . سکونت ایچنده اقوب کیدن شلاله‌لرك قوووقلرنده ، حزین حزین نغمه‌لریله نامتناهی عکس صدالر حاصل ایلیوردی .

مرعاده ، یماجلرده اوتده بروده اوبك اوبك اوتلایان قیون ، صیغیرلرك حاللری ، چاقللی براراضیده اغیر صاپانیله ، توانا برچفت اوکوزیله ترلاسنی سورمکله مشغول ، مسعود برچفتجینك چهرهٔ بشوشی الك ذوق آور الواح طبیعیه‌دن ایدی .

قره‌حصاردن کوتاهیه‌یه یوللانان دره‌لرکلوقو، وتیفك حیالده پیدا اولان نامتناهی اوازهٔ بشارتی اوزرینه بری برینی چیکنرجه‌سنه ایلرویه، صاغه ، صوله قوشوشملری ، آجی آجی باغیرملری حقیقة کوریله‌جك منظره‌لردن ایدی ...

بوحوالینك اراضیسی قوهٔ انباتیه‌جه ایکنجی درجه‌ده‌در . کوتاهیه خطنك نقطهٔ التصاقی اولان (الایوند) استاسیونی کچیلنجه اووه‌لر ، وادیلر وسعت پیدا ایتدیکندن مزروع اراضینك ساحهٔ حضارتی دها عیان برصورتده کوریلیوردی .

بوجواره روم ایلی مهاجرین اسلامیه‌سی اسکان ایدلمش اولدیغی جهتله ، شعاع نظر هر هانکی طرفه اوزانوب کیتسه فیض وبرکتدن متشکل الواح کزینه مصادف اولیوردی .

طبیعت ترابك مقتضاسنه کوره ، کاه واسع براکین ترلاسی کچیورز ، کاه هنوز

یشیللنمکه باشلامش خشخاش مزرعه‌لرینه یاقلاشـیوردق . وقت سحرک الک لطیف ، الک روحپرور برزماننده تماشـای لطافتله مستغرق شوق وحبور اولدیغمز حالده بری اوتوز سکز کچه‌رك (چکورلر) استاسیونه کلدك .

درحال یان جیبمدن چیقاردیغم قورشون قلمیله بومحلك سطح بحردن اعتباراً ارتفاعنی دفتر خاطراتمه قید ایتدم . تام (۱۰۲۸) متره در .

کوریلیورکه ، خط برنسبت متزایده ایله یوکسلمکده‌در . اراضینك بوصورتله کسب ارتفاع ایتمسی منظومهٔ اشجار ونباتاته شایان دقت برصورتده تأثیر ایتمش ...

بیله‌جك ، اسکیشهر جوارنده ، باخصوص سقاریا وادیسنده مفتون لطافتی اولدیغمز حضارتمامنظره‌لره،جسیم وسایه‌دار اغاجلره،مقابل‌متصل اکین ترلالری،نباتات‌مشهود اولیوردی .

بوحوالی زیاده‌جه حبوبات یتشدیردیکندن شمندوفر قومپانیه‌سی بیدربی ورود ایدن ذخائری حسن محافظه ایچون اولدقجه واسع صوندورمه‌لر انشا ایتمشدرکه ارابه‌لرله کتیریلن ذخیره چووالری بورالره ایستیف ایدیلیوردی .

طاغلرك ، تپه‌لرك جهات مرتفعه‌سنی ستر ایدن قطعهٔ تراب تأثیرات طبیعیه‌دن ناشی اقوب کیتمش اولدیغندن طبقاة‌الارض نقطهٔ نظرندن صورت وکیفیت تشکلی‌ده پك کوزل منظور اولمقده ایدی . اراضینك برکانیٔ الطبیعه کاه افقی ، کاه تموجی اعو جاجی بو (چکورلر) له اندن صکره کلن (دوکر) موقعی اره‌سنده‌در . احتمال که بزم کوره‌مدیکمز جهتلرده‌ده بونوع اراضی واردر . [*]

ساعت بری اللی‌سکز کچه‌رك اولدقجه‌اوزون برتونلدن دها کچدك . بوتونلك‌بولندیغی اراضینك ایجاباتندن اولمق کرکدرکه ، قطار بوراسی آهسته آهسته کچدی . ازمنهٔ قدیمه‌ده صورت مخصوصه‌ده یاپیلان صنعی تپه‌لره ایشته بوراده‌تصادف‌ایتدك . (دوکر) استاسیونه تام ساعت ایکی بچقده مواصلت اولندی . قره‌حصار لواسی قراسندن اولان (دوکر) قریه‌سنده ایکی یوز یکرمی قدر خانه‌ده بیك ایکی یوزه قریب‌نفوس واردر .

بوراسی سطح بحردن اعتباراً (۱۱۲۵) متره‌در؛ دقت بیوریلیوریا ! متصل یوقوش چیقیورز .

بواستاسیونك صول طرفنده جسیم برمسلمان کویی واردر . یوکسـك وظریف

[*] چیاچه‌ف اناطولیٔ شاهانه‌نك قسم اعظمی زمان ثالث اراضیسندن‌کوستریور ایسه‌ده بونوع اراضی هرقطعه‌ده تشکل ایده‌بیلور .

کوتاهیه قسمنه نهایت ویرمه‌دن سائر زیارت محللرینی‌ده ذکر وتعداد ایده‌لم :
حصار بك جامع شریفنك جنوب طرفنده‌وکنبد دینیلن بقعه‌ده علاءالدین چلبی ومخادیمی،
حکومت قوناغی پیشگاهنده بك زاده درکاهنده مظفرالدین چلبی ینه حکومت قوناغی باغچه‌سنده عدلیه
دائره‌سی جوارنده جناب ولدك احفاد کرامندن عابد چلبی کریمه‌لری ، ارغون چلبی حضرتلرینك
والدهٔ محترمه‌لری عابدهٔ ملك خانم ، حکومت قوناغنك جنوب جهتنده تحریرات قلمی
پیشگاهنده علاءالدین چلبی‌نك همشیره زاده‌لری مؤید چلبی ، قشلهٔ همایون پیشگاهنده کورد
علو پاشا جامع شریفی اتصالنده‌کی بقعه‌ده علاءالدین چلبی‌نك مخدوملری طاهر چلبی (اسرك) ،
مکتب رشدیه جوارنده شعرای اولیندن چلبی مظفرالدینك نظر کرده‌لرندن درویش پروانه
منش اخی محمد صادق ، احیا کرده‌لری اولان التی قبه ویرمطبخدن عبارت درکاه وجامع
شریفنك قبله جهتنده‌کی کوشه‌ده مرحوم یعقوب چلبی، اخی مصطفی محله‌سنده
احیا کرده‌لری اولوب مؤخراً تعمیر ایدیلن قادری درکاهنده اخی مصطفی ، اسحق نقیه
محله‌سنده اسحق فقیه [١] ، جامع کبیر جوارنده ومدرسه داخلنده‌کی محل مخصوصده علمادن
عبدالواجد ، اوران محله‌سنده جناب ارغونك سوکیلیلرندن اخی اوران نام دیکر انور، افندی
بوله محله‌سنده افندی بوله دینکله معروف سلالهٔ صدیقهٔ جلالیه‌دن ش . محمد چلبی حضرتلرینك
کریمه‌لری دستینا خانم حضراتی متواریٔ خاك غفران نشاندرلر .

بوقارووده اسمی مذکور محمد صادق کوتاهیه‌لی زنکین بر آدمك اوغلی ایکن ترك
مال ومنال ایله قونیه درکاهنه رومال اولوب چلبی مظفرالدینك کرمابه‌سنده سمندر کبی
کلخنجیلق خدمتنه اتیلمش والی اخرالعمر بوخدمتده یانوب یاقیلمشدر . حتی اواخر
عمرلرنده کندولرینه حجره تخصیصنی رجا ایدنلره بالبداهه شو :

من بکلشن ندهم کلخن کرمابهٔ یار
تامیان من واو کرم بماند هربار
دیدهٔ کرمابهٔ عکسش دل پرغم کلخن
کی توانم که شوم بادل ودیده بیکار

قطعهٔ مشهوره‌سنی انشاد ایتمشدر .

دها غریبی شوراسی‌در که ، بودرویش پروانه‌منشك لاله‌زار بقایه ارتحالنده کندی
خط دستلریله شوقطعه وساده‌لری التنده بولنمشدر :

[١] خط ریحانی — الشیخ اسحق نقیه کوتاهیه وینك ایجادی بر نوع خطدرکه، حالا
کوتاهیه‌ده (اسحق نقیه) نامنده برجامی واردر. ابتدا بوخط رومده اشتهار ایلمشدر .

قطعه :

صرصر آفت شهرت چو وزید از کلخن
پس کجاماند ازان شمع دلم را مأمن
گفتمش چاره ز پروانه بپرس ای پرسوز!
گفت : پرسیدم فرمود، همانا مردن

دستینا خانمك قبیل ولادتنده والدۀ مکرمه‌لری واقعۀ صادقه‌سنده جناب سلطان دیوانی قدس سره النورانی یی کورمشدر . پیرمشارالیه بر دستینۀ مرصع اهدا ایدرك کندی اللریله بیلکنه طاقوب بو بیله‌زیك :

« مخدومه‌یه طرفمزدن هدیه‌در . » بیورملری پدرلرینه اخبار ایدلمکله شو حال (دستینا) تسمیه‌سنه بادی اولمشدر .

ولیۀ مشارالیها دخی ورع وتقوی وعرفان وذکا ایله متصف ، خازن کلام ربانی ، واقف اسرار مثنوی حقایق محتوی اولوب اکثر اوقاتی تفسیر وحدیث نبوی‌یه حصر وتخصیص ایتمش فاضلات مخدرات اولیندندر .

تصحیح — کوتاهیه زاویه‌سی سجاده‌نشینی عاوفه‌جی زاده محمد دده دن صوکره تربیه کرده‌سی جعفر دده شیخ اولمشدر . مشارالیه خط تعلیق ونسخده شیخ وقت مرتبه‌سنده بر مهارت اعجازکارانه‌یه مالك علم وفضل ایله تزیین ذات وصفات ایتمش برشیخ اولوب ثمرۀ خامۀ لطافتر سانیله چکنورمش اللی سنه قدر مقام مشیخته‌ده بولنمشدر .

منبعی حاوی بولندیغی جهتله بش اون سنه صوکره شایان دقت بر درجه‌ده کسب معموریت ایده‌جکنه شبهه ایدیله‌مز .

⁂

بز استاسیونده طوردیغمز زمان بر طاقم چوجقلر اللرنده بورادن چیقان معدن صوینی حاوی شیشه‌لر بولندیغی حالده « معدن صویی شفادر ! » مدحیه‌سیله یولجیلره تقدیم ایدییورلردی . (حمام) ایله (غازلی کول حمامی) آره‌سنده‌کی مسافه‌یی اون دقیقه‌ده قطع ایده‌رك ساعت اوچی قرق کچه‌رك توقف ایتدك .

(چکورلر) دن اعتباراً (آق شهر) ه قدر اراضی غایت واسع براووه حالنده امتداد ایتدیکندن بروسه‌نك تپه‌لری قارلی ، مهابتلی (کشیش) طاغی ، جنوبده سلطان طاغلری یشیل اطلاسدن معمول برستره اورته‌سنده اینجوایله ایشلنمش قبارتمه صولره بکزه‌یوردی .

(غازلی کول حمام) نك مبنی اولدیغی محل سطح بحردن اعتباراً (١٠٤١) متره ارتفاعده‌در .

خط (صابونجی بیکار) ندن (اسحاقلو) دن صوکره کلن (یاصیان) استاسیونه قدر تدریجاً اینجالدیغندن قطار سرعتله یول الیوردی . حال بوکه (قونیه) دن کلیرکن بو کذرکاه بالعکس یوقوش اولدیغی ایچون قطار چیفته لوقوموتیفله جروسوق ایدیلور .

(یاصیان) استاسیونندن اعتباراً خط تکرار یوکسلمکه باشلایه‌رق (سرای اوکی) نه قدر بو حالده دوام ایدر ، بعده ینه اینجاله‌رق (قونیه) ده (١٠٢٧) متره‌ده قالیر .

(غازلی کول حمام) ی (کوچك) ،(عمر) قاپلیجه‌لری (قره حصار) قصبه‌سنه ایکی ساعت مسافه‌ده اولوب (قزل کلیسا) ایلیجه‌سی ایسه بش ساعت اوزاقلقده‌در . بو درت قاپلیجه‌نك امراض جلدیه‌یه نفع وفائده‌لری پك مجربدر .

(غازلی کول حمام) ینه برچاریك مسافه‌ده چیتلی صویه مشابه و (اکشی صو) تعبیر اولنور بر معدنی صو نبعان ایتمکده اولدیغندن شیشه‌لر درونده اولدیغی حالده داخلده صرف واستهلاك ایدلدیکی کبی اوروپایه دخی کتورلمکده‌در .

ایلك وصوك بهار موسملرنده بو قاپلیجه‌لره ازمیردن ، آیدیندن ، وسائر جوار ولایتلردن پك چوق کیمسه کلوب بش اون کون استحمام ایله عون وعنایت خدا ایله شفایاب اوله‌رق عودت ایتدکارینی کوردم .

بوقارووده بیان ایلدیکم وجهله ، بوقاپلیجه‌لر مکاتب ابتدائیهٔ محلیه‌یه‌قارشولق اوله‌رق باارادهٔ عنایتعادهٔ حضرت پادشاهی جهت معارفه ترك وتخصیص بیورلمش اولدیغندن بانیو دائره‌لری اولدقجه منتظم برحالده طوتلمقده‌در .

باخصوص قره‌حصار معارف قومیسیونی رئیسی‌احمد چلبی افندی برادریمز خیرخواه خدمت معارفله مباهی ذواتدن بولندیغندن بورالرك اعمارینه الدن کلدیکی مرتبه غیرت وهمت ایتمکده‌در .

ایلك وصوك بهارلرده بوقاپلیجه‌لره مداوم اولانلره برخدمت وسهولت‌اولمق اوزره (قره‌حصار ـ ازمیر) عثمانلی شمندوفر قومپانیه‌سی مقنن‌سفرلر خارجنده اوله‌رق (غازلی کول) و (حمام) موقعلرینه قطارلر تخصیص ایتمشدر .

بورالردن نبعان ایدن معدن صولرینك خارجه نقل ورواجنی تسهیل وتزیید ایچون اجورات نقلیه‌یی دخی تنزیل ایتمك صورتیله مملکته‌قارشوابرازخیرخواهی ایلمش‌ایدی .

(غازلی کول) ده نبعان ایدن معدن صولرینك خواص شفائیه‌سی معلوم ومجرب سه‌ده نه‌کبی مواد کیمیویه‌یی جامع وحاوی اولدیغنی اکلامق ایچون شمدی‌یه قدر هیچ بر طرفدن برکونه تشبث وقوعبولمامش اولدیغنی نظردقته آله‌رق نفعنی تعمیم ورغبتنی تزیید وبوصورتله‌ده معارفه خدمت ایتمك امل و آرزوسیله اصول ووسائط فنیه‌دائره‌سنده تحلیل ایتدیره‌رك الدیغم راپورك برصورتنی قومیسیون رئیسی‌مومی‌الیه‌احمدافندی‌یه‌ارسال‌ایلمشدم.

— غازلی کول معدن صوینك راپوری —

پوتاسیوم سودیوم	}	قاربونیت حالنده موجوددر .

کبریتیت — غایت جزئی مقدارده .

املاح کالسیه‌ومغنزیه — کافی مقدارده .

قلورسودیوم (عادی طوز) ـ لیترده (۰٫۰۳)ده‌سی‌غرام. نتیجه: تحلیل اولنان‌بوصو قلوی قاربوناتی برمعدن صوییدر.

ایشته (غازلی کول حمام) نك حاوی اولدیغی اجزاء کیمیویه بروجه بالا اولوب صورت وکیفیت استعمالنی اطبایه صوروب اکا کوره حرکت ایتمك مقتضای حکمتدر .

کوتاهیه ایله قره‌حصار شوسه‌سی اوزرنده قوناق محلی اولان (آلتون طاش) ناحیه‌سنده شایان دقت برشی کوربله‌مز سه‌ده دیوارله محاط برقبرستان ایچنده ، یوکسك ومنتظم برمناره‌لی کارکیر بیوجك برجامع شریف ذکره شایسته‌در . بورصوق صویی ایشته بورادن ظهور ایدر . ناحیه : (٢٠٢٥) خانه‌دن (١٢٧٤٢) مسلم نفوسی حاویدر .

(غازلی کول) اووه‌سی احاطه ایدن سلسلهٔ جبال طارلشه‌رق کنیش بر بوغاز حالنده برمدت دها امتداد ایتدکدن صوکره ینه کسب وسعت ایدوب اسکی حالنی الیر .

(عثمانجق کویی) دربندی کچیلدکدن صوکره توصیف ایتدیکمز اووه‌یه اینیلورکه ، بورادن قره‌حصارك سیاه ، برکانی الطبیعه قیالری ، قارشومزده مهیب منظره‌لر تشکیل ایدر .

(قره‌حصار) ه یارم ساعت مسافه‌ده سیاه ، بری برندن آیری فقط هر بری یکپاره طاشلر حقنده کویلیلر درلو حرافه‌لر نقل وروایت ایدرلر :

کویا برچوبانك قیونی قوردلر ییمش ، صاحبه‌سی اولان قادین مسلمه چوباندن شکایت ایتمش شاهد مقامنده بوقیالری کوسترمش ایمش !

(قره‌حصار) ه کلیرکن صول طرفده ، ازمنهٔ قدیمه‌ده موجود بروولقانك فتحه‌سندن اقمش جسیم برمادهٔ سیاله (لاو) lave بقایاسندن اوچ تپه مصادف نظر دقت اولور . بوحوالیده بالاخره دخی اندفاعات برکانیه وقوعبولمش ایدوکندن مادهٔ سیاله‌دن متشکل شوتپه‌لر تموجی برشکل ووضعیت المشدر . عصرلردن بری یاغان یاغمورلر بوطاشلرك اوته‌سنی بروسنی آشیندیرمش بوصورتله اویوقلر ، اولوقلر پیدا ایتمشدر .

برکره (قره‌حصار) ی کورمش اولانلره یوزلرجه مناظر برکانیه ایله برلکده چیلاق براووه‌نك اورته‌سنه اتیلمش اولان بومخروطی الشکل تپه‌لر کوستریلسه (قره‌حصار) قیالری اولدیغنی سویلمکده تردد ایتمز ، بوقصبه‌نك جوارنده‌کی قیالر اشکال غرابت اشتماللریله بودرجه کوزه چارپمقده‌در .

(قره‌حصار صاحب) استاسیونته ساعت دردی اون کچه‌رك مواصلت ایتدك . استاسیون موقعی سطح بحردن (١٠٠٨) متره ارتفاعده‌در . بوراده قطار یکرمی دقیقه توقف ایتمشدر .

قره‌حصاری چوقدنبری زیارت ایتمك جایکیر ضمیرم ایدی . بونکچون قطارك استاسیونه بران اول مواصلتنه صبرسزلقله انتظار ایلیوردم . هرنقدر بوبلدهٔ قدیمه‌یی قونیه‌دن عودتمده

زیارت ایتمش ایسه‌مده، خط سیاحتمده‌کی استقامتی تبدیل ایتمه‌مك و سلسلهٔ مشهوداته‌فاصله ویرمه‌مك ایچون شمدی زیارت ایدییورم شویله که :

قونیه‌دن درسعادته متوجهاً برجمعه ایرتسی کونی‌عودت‌وحرکتمز مقرر اولوب اثنای راهده قره‌حصاره دخی اوغرایه‌جغمزدن محلی معارف قومیسیونی رئیسی احمدصلاح‌الدین چلبی افندی‌یه زمان حرکتمی باتلغراف اشعار ایتمش ایکن ، قونیه اعدادی مدیرلکنده بولندیغم اثناده شرفیاب صحبتلری اولدیغم احبا ایله‌بودفعه‌کندولریله‌معارفه‌پیدا ایلدیکم‌ذواتك ابرام واصرارلری اوزرینه یوم حرکتمی پازاره تعلیقه مجبور اولمش . مع‌مافیه سبب تأخری افندیٔ مومی‌الیهه تکرار بیلدیرمکه لزوم کورمش ایدم .

کرك احمد افندی‌ایله کرك قره‌حصاردرکاه‌فیض اکتناهی‌سجاده‌نشینی جلال‌الدین‌چلبی افندی حضرتلریله اولجه‌معارفه والفتمز اولدیغندن قطارك‌قره‌حصار استاسیونه ورودنده قومیسیون رئیسی احمد افندی ایله شیخ‌افندینك‌مخدومنی عاجزلرینه منتظر بولدم ؛ بعدالمصافحه شومعاملهٔ مهماننوازیدن طولایی تکرار تکرار عرض تشکرومنت‌ایتدم، بعده اوچمز برلکده برلاندویه راکباً درکاهه عزیمت ایتدك .

واغون ارقداشمز دوقتور حسیب افندی‌ده عائله‌سنی الهرق بزی تعقیباً استقبالنه کلن ذات ایله برلکده مسافر اولدیغی یره یوللاندی . درکاهك جمله قپوسندن کیریلنجه صول طرفده‌کی تربهٔ معلا دروننده غنودهٔ لحد غفران اولان عظمای اولیادن سلطان دیوانی قدس سره العالی حضرتلرینك روان پاکنی برفاتحهٔ شریفه ایله شاد ایلدکدن صوکره ، شیخ دائره‌سنك اوکنده‌کی کوچك باغچه‌ده شیخ افندی حضرتلرینك شرف دست بوسیلریله مباهی اولدم .

مشار الیه ، قره حصار سیاحتندن پك زیاده محظوظ اولدقلرینی نوازشکارانه برصورتده بیان ایدرك دائره‌لرنده فقیره برحجره تخصیص ایتدکلرینی افاده ایلدیلر .

باغچه‌ده ، ایکی‌ساعت قدر صحبت اولندقدن وبعض‌ذوات ایله‌ده آشنالق پیدا ایلدکدن صوکره موقتاً استحصال مساعده ایله رفیق محترم احمد چلبی افندی ایله برلکده برفایطونه راکباً تکرار استاسیون جهتنه روبراه عزیمت اولدق .

جولانمزی اوزاتمش اولسه‌ق اقشام کیج عودت ایدیله‌جکندن ، باخصوص شمندوفر سرسملکی هنوز زائل اولمامش اولدیغندن ایرکنجه‌یاتوب یورغونلقلق ایچون کذرکاهده کائن برکوشکده‌برمدت‌قالمغه قرارویردك.. بوکوشك‌استاسیون شوسه‌سنده واقع اولوب واسع برباغچه‌نك اورته‌سنده منشور مسدس شکلنده فوقانی‌کنیش برصالوندن عبارتدر .

بورادن قره‌حصارك قوهٔ نشوونماجه متعدد منطقه‌یه آیرلمش اولان وسیع اووه‌سنه، بر طرفدن اسکیشهرك، سید غازی ناحیه‌سنك كاه‌حضارتما، كاه‌سنكستان جبال‌متسلسله‌سنه، دیکر جهتدن شمال غربی سمتنده‌کی‌وادیلره، سطوح مائله‌لره‌طوغری امتدادایدن منظره فوق‌العاده لطیف ایدی.

باخصوص بزم اوزایه ورودمزدن برایکی ساعت صوكره باشلایان غروب شمسك لطافت حزینی اطرافه عکس انداز اوله‌رق اك ماهر رسامارك تصویر وترسیمندن بحق اظهارعجز ایده‌جکاری الواح‌کزین، وجوده کلمش ایدی. شعاع آفتابك زمینك‌عارضه‌لری اوزرنده حصوله کتیردیکی آهنك الوان، امتزاج لطیف ظلالدن ناشی مد انظاردن کندیمی اله‌میوردم.

بورایه کلدیکمزه پك زیاده ممنون اولدم. چونکه اقشامك سرینلکی کوندوز بزی بزار ایدن صیجاغك تأثیرینی ازاله ایلمش ایدی. هنوز بش اون دقیقه اولمش ایدی. بوقارودنبرو سرعتله کلن برارابه تام باغچه‌نك قپوسی اوکنده طوروبجه بالطبع نظر دقتمی اوطرفه توجیه ایتدم. ارابه‌دن اینه‌جك ذاتی کوزله‌یوردم...

اوخ! نه‌کوزل تصادف... بروسه مکتوبیٔ سابقی، قره‌حصار اسکان مهاجرین مأموری حاجی محی‌الدین بك افندی هوانك کشایش ولطافتندن بالاستفاده شویله‌برقیرعالمی یاپق اوزره بزم بولندیغمز باغچه‌یه کلدی. کندیسی باغچه مراقلیلرندن اولدیغی ایچون تهاجه کزینیور ایدی. بنم بردنبره قارشولرینه چیقیویریشیم حیرتله‌قاریشیق صوك‌درجه‌ده محظوظیتلرینی موجب اولدی چونکه بنم بوایکنجی قونیه سیاحتندن هیچ‌ده‌خبرلری یوغیدی...

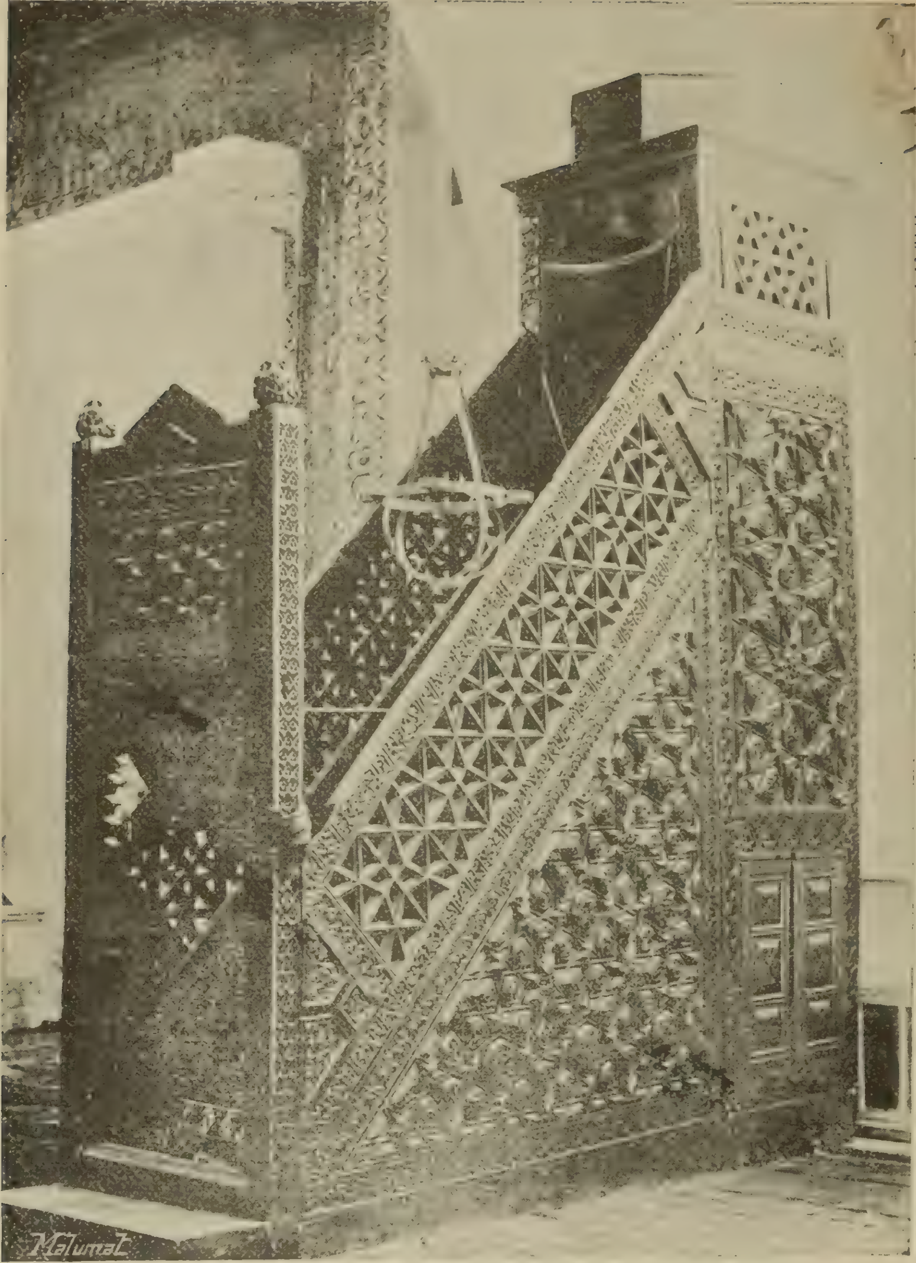
درکاهه وقتیله دونمك مجبوریتنده بولندیغمزدن کندولریله اوزون اوزادی‌یه کوروشه‌مدك. ایرتسی کون بولوشمق اوزره آیرلدق. اوزاتمیه‌لم، اوکون ساعت اون ایکی‌یه قدر اوراده وقت کچیردکدن صوکره دوندك. درکاهه کلدیکی زمان وقت براز کچمش ایدی، بوسببله شیخ افندی سرزنشلرده بولندیلرسه‌ده، یولجیلق حالنی بهانه ایدرك عفولرینی طلب ایتدك.

اقشام طعامنی مشارالیه ایله برلکده تناول ایتدك. ساعت ایکی‌یه قدرده محبت‌ایدلدی. بعده هرکس دائره‌سنه چکیلدی؛ بن‌ده حجرهٔ فقیرانه‌مه کیردم.

قونیه‌ده آثار نفیسهٔ سلچوقیه‌دن دارالحفاظ

قونیه‌ده ملك علاءالدین سلجوقی جامع شریفنك منبر لطیفی

اوکون پوسته‌یه یتشدیرلمك اوزره اوه برمکتوب یازدم . کوندردم . قطار بیله‌جکده توقف ایتدیکی زمان ، استاسیونده تصادف ایتدیکم بربروسه‌لی ایله محمد سعید افندی‌یه برقارت کوندرمش ایدم . ظرافت طبعی ، حاضر جوابلغی کتابمزك بروسه قسمنده ایچه براشغال ایدن حکمت ملا بك بوقارت واسطه‌سیله بزم قونیه‌یه ، اورادن قره‌حصاره کیتدیکمزه مطلع اولمش ، بروسه‌دن اوزه‌نه بزه‌نه ، برمکتوب غرابت اسلوب یازمش کوندرمش . طلب ایده‌جکی شیئه مقابل ارمغان اولمق اوزره کندی حال واطوارمفتونانه‌سنی مصور اوله‌رق برده غزل لف ایتمش . لکن بومکتوب قونیه‌یی ، آق شهری طولاشدق صوکره قره‌حصارده یدیمزه واصل اوله‌بیلمشدر .

غزل

آشفتۀ هر طرۀ طرار اوله‌یم کل
منصور غمم زلفکله بردار اوله‌یم کل
هجرکله کچن هر کیجه برخواب عدمدر
کل صبح جمالك ایله بیدار اوله‌یم کل
که سیر ایده‌یم قامت بالا وبلندی
که مائل هرسرو چمنزار اوله‌یم کل
که قوقلایه‌یم خط سمنبوی عذاری
که بوسه‌زن صفحۀ رخسار اوله‌یم کل
برباشقه‌سی اصلا اوله‌ماز یار وانیسم
حکمت کبی یارمله‌ده اغیار اوله‌یم کل

بوغزل ایله ملا سودیکیله حسبحال ایدییور ، زلف نکاره دردلرینی سویله‌یور ، بوصورتله تسکین ملاله چالیشیور . غزل ملا بکك حال عاشقانه‌سنی تمامیله مصور اولدیغی ایچون اودّ اسنجه حائز قیمت مخصوصه‌در .

ملا بکك بندن ایسته‌دیکی شی قره‌حصار معمولاتندن برچای قوطوسی ایدی . ملانك مسئولنی اسعاف ایتمه‌مك الدن کلمز . چونکه صوکره الندن قورتولمق قابل اوله‌مز . انك حالنی پك ایی بیلدیکم ایچون مدارادن بشقه چاره بوله‌مدم

ملا مطلقا چای قوطوسی ایسته‌یور ... چارشویی باشدن اشاغی طولاشدم ، صورمادق

کان براقدم . فقط ایسته‌دیکی کبی کارقدیم برقوطو بوله‌مدم . نهایت نه‌اولورسه اولسون
یه‌رك اوزری تل ایشـلمه‌لی بیوجـك بر انفیه قوطوسی المغه مجبور اولدم !
فعاتله سویلدیکم وجهله ، ملا بکك چایه مراقی زیاده‌در . حتی قوطو ایله جبنده‌طاشیر.
سافرلکده بیله چایی کندی الیله دملتدیرر . بودرجه تیتزلکی واردر ...

ســاعت بره کلیوردی ... احمد چلبی افندی کلدی . درکاهك باغچه‌سنه ایندك .
وقتور حسیب افندی‌ده اوراده ایمش . بواثناده شیخ افندی دائره‌لرندن چیقمشلر بزم
ولندیغمز باغچه‌یی تشریف ایتدیلر . سودلی قهوه‌لر ایچیلدکدن صوکره سوز اوکونکی
جولانمزه انتقال ایتدی . احمد افندی شیخ افندی‌یه خطاباً :

« ضیا بك برادرمز قره حصاریمزك ایلیجه‌لرینی کورمه‌مشلردر . ارزو بیوریلورسه
وکون قاپلیجه‌یه کیده‌لم ، اقشام طعامنی باغچه‌ده ییرز . حاضر مهتابده وار . کیجه هپ
لکده عودت اولنور ... » دیدی .

شیخ افندی حقیقةً مسافر پرور برذات اولدقلرندن تکلیف واقع اوزرینه خدامدن
رینی چاغیروب حاضرلق کورمك اوزره تنبیه ایتدیلر .

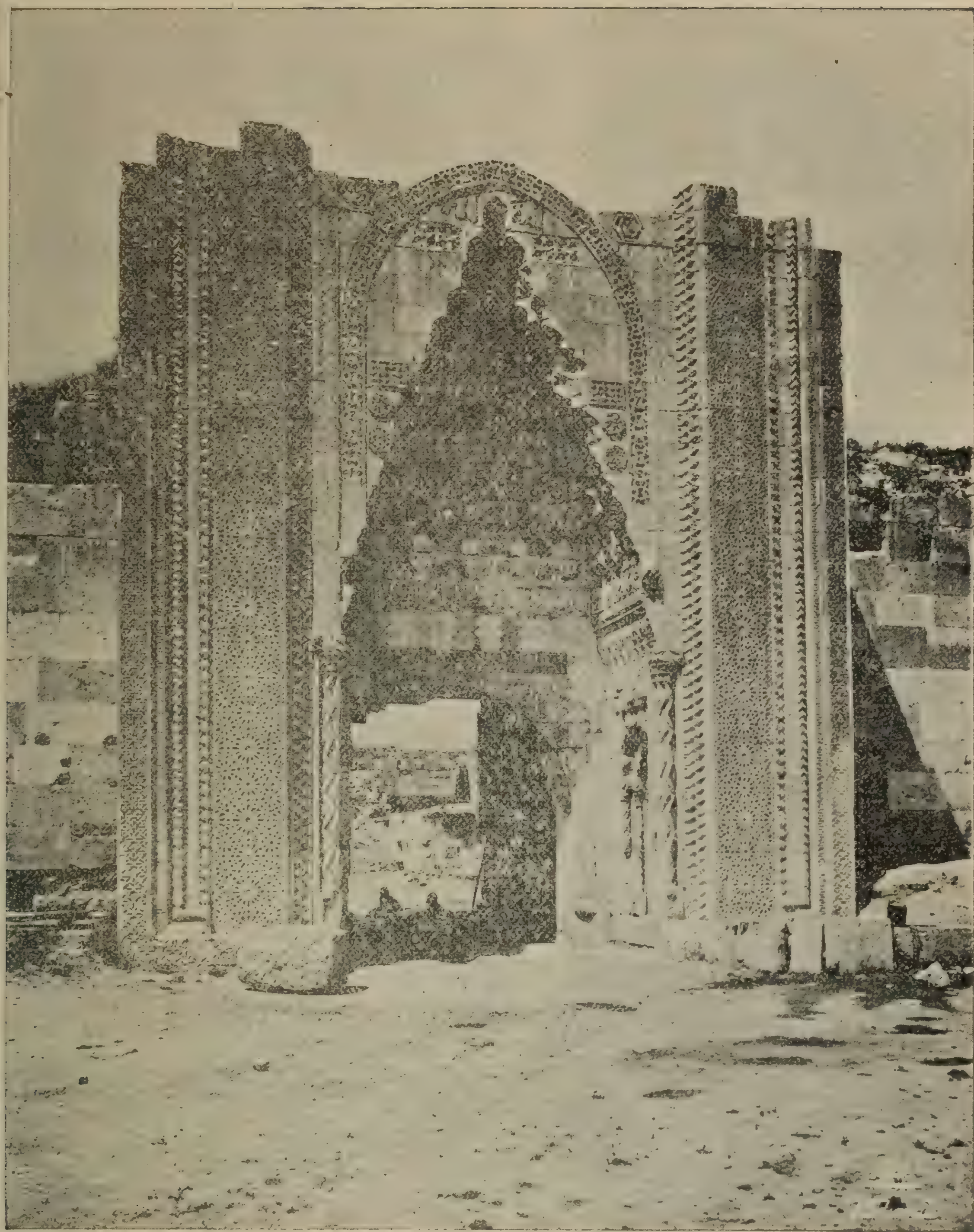
قاپلیجه‌یه ساعت سکزده طوغری کیدیله‌جکدی . بن اووقدر خصوصی زیارتلریمی
ایفایه حاضرلندم ، بونکچون احمد افندینك رفاقتلرینی رجا ایلدم . فقط اول امرده ایفا
یدیله‌جك مقدس بروظیفه وار ایدی‌که ، اوده زیارت مقابر اولیای اخلاص انتما ایدی .

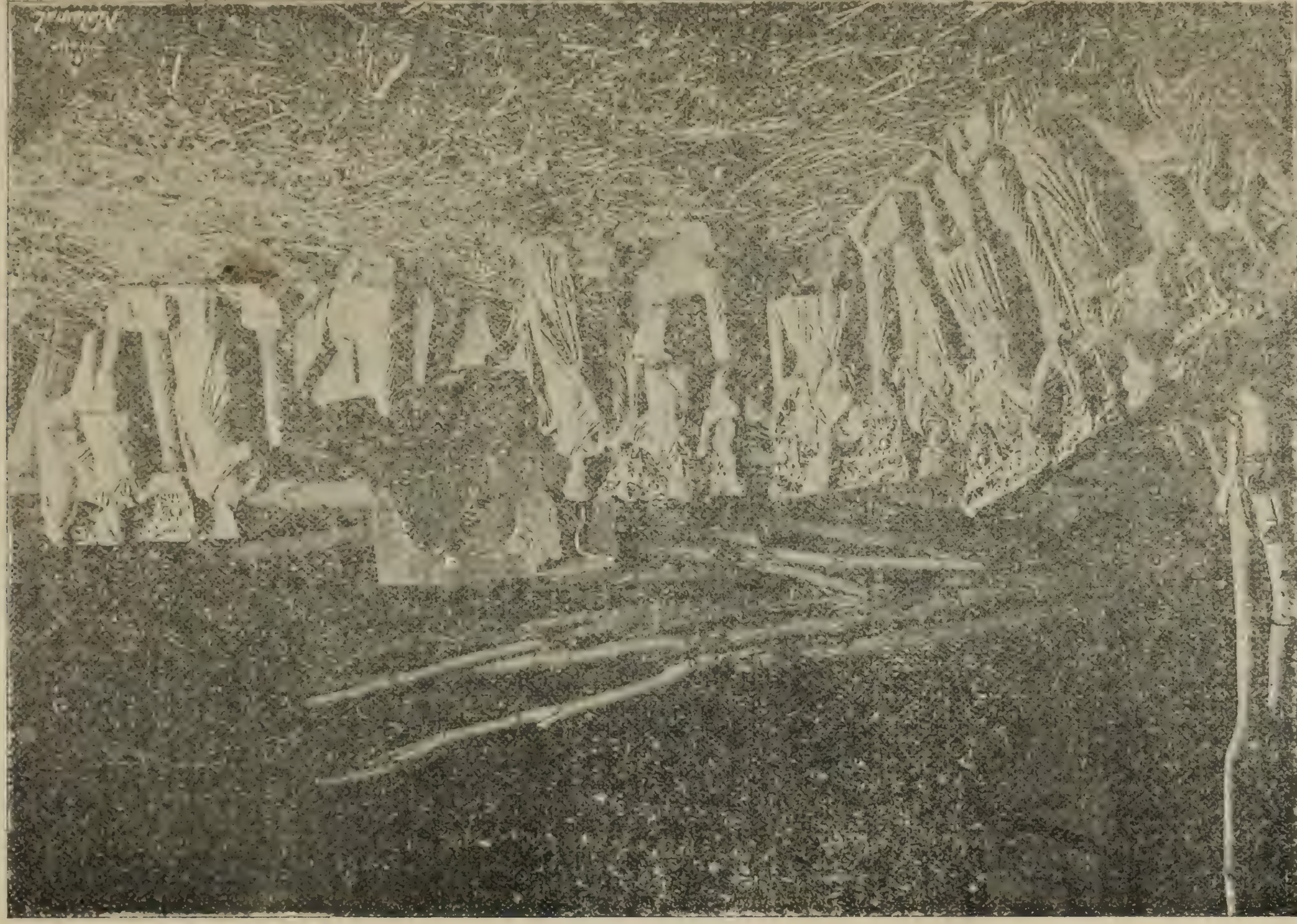
شادروانك قارشوسنده ، حجره‌لرك جهت شرقیه‌سنده بلندبرقبعه ، بودرکاه شریفده
یجه زمان ایفای وظیفهٔ مشیختدن صوکره کلبانك کش سفر آخرت اولان ذوات قدسیت
سماتك مقر سکونت پروریلری ایدی .

درت بش ایاقدن عبارت اولان مردیونی یواش یواش چیقدم . رخام عنبر مشام
مرقد مطهرلرینه رومال نیاز اوله‌جق ذات عالیقدرك احوال کرامت اشتمالی خیالخانهٔ احترامده
تجسم ایتدیکی حالده قپودن ایچری کیردم .

افتاب جهان‌ارا بوتربهٔ مشتری پناهك کوچوجك برپنجره‌سندن نفوذ ایله مقابر جهتنی
نورلره غرق ایتمش ایدی .

قونیه سلطان خاننده آثار نفیسهٔ سلجوقیه‌دن بر کاروانسرای قپوسی

زیارتنه واردیغم ذات ممتازالصفات پروانهٔ دیوان برهان‌العاشقین اولان حضرت‌دیوانیٔ سماعی ایدی . (١)

جمله‌ٔ عواطف‌دیانتگستریٔ حضرت خلافتپناهیدن اوله‌رق بالجمله مصارفی جیب‌همایوندن تسویه بیوریلوب چندسنه اقدم صورت مخصوصه‌ده اعمال وارسال‌ایدیلن برشبکه‌ٔ زراندود داخلنده بالند برصندوقه‌نك باش طرفنی تزیین ایدن بیاض سلیمی بردستار حضرت‌شیخك تمثال معنویسنه برسترهٔ وقار وعلویت اولمش ایدی .

دائرهٔ روحانیت نثارلرنده آسوده نشین لحدغفران اولان دیگر ذوات حقایق شناس دخی ــ مرایای انظارده پروانهٔ شمع وجود معنویلری مقامنده بولندقلری کبی ، برقاچ عصرك بقایای قیمتداری اولان اوظریف ، نفیس کاشی چراغلر دخی اول شاهباز بالند پرواز اشیانهٔ حقیقت اوزره برر برج نورانی مثللو منظور اولیوردی ...

یکانهٔ میدان ارجمندی ، فرزانهٔ دیوان حق پسندی اعنی‌به جناب سماعیٔ دیوانی ، عبایوش بالی حضرتلرینك مخدوم کمالات موسوملری اولوب طریقهٔ صدیقیهٔ مولویه‌نك اعاظم اولیندندر . ولادتلری : ٨٤٤ سال هجریسنه مصادفدر .

ساقز ، اکردیر ، مدللو ، صندقلی درکاهلری‌ده مشارالیه زماننده آچیلمشدر .

وزرای سالفهٔ عثمانیه‌دن اسکندر پاشا (٢) مرحوم ، جناب دیوانی‌یه معتقد واحوال کرامت اشتماللرینه ربوده اولمغله مالکانه‌سی اولوب الیوم غلطه درکاهنك بولندیغی حدیقهٔ وسیعه‌یی تبرعله خانقاهه تحویل ایلمشلردر [سنه : ٨٩٧ . — ١٠ محرم . وقفیه‌تاریخی] بوراسنه وقتیله اسکندر پاشا مسجدی دیرلرمش .

جناب دیوانی ، اکثریا درکاه شریف مذکور حوالیسنده بولنان اطرافی پارمقلقلی سروینك التنده اوطورورلرمش. بوسروی حقنده سویلنمشدر :

تاشدم سرسبز فیض دست سودای کرم
درحریم جنت کویش بطوبی همسرم

کرچه (سفینه‌ده) مذکور اغاجك ولیٔ مشارالیه حضرتلری طرفندن دیکیلدیکی مسطور ایسه‌ده درکاه شریف سجاده نشین فضیلت انیسی عطاءاه افندی حضرتلرندن اجرا ایلدیکم تحقیقاتده ، مذکور اغاجك دها قدیم اولدیغی اکلاشلمشدر .

برمسدسلرندن الثان شو :

---

(١) دیوان کبیری ایراندن الوب کتیرمشدر .

(٢) بوسنه سرای شهرنده مدفوندر .

دوشرسه‌م خاکپای یاره روی اعتذار اوزره
کوروب اول سرو صالمازسایه‌سین بن خاکساراوزره

بیت مشارالیه حضرتلرینك نظم واشعارده‌دخی اوج کماله عروج ایتدکلرینی کوستریبور.
شعارنده (سماعی) تخلص بیوردلرمش .
فارسیده دخی حقیقةً رنکین ، عاشقانه ، اشعار وغزلیاتی محفوظ حافظهٔ عرفادر .
صفیٔ خطایی ، ولیٔ مشارالیه حضرتلرنده مشـاهده ایتدیکی آثار فضل وکماله مجلوب
وله‌رق برابرجه دیار رومه کلوب اکتسای کلاه مولوی ایلمشدر .
درویش صفیٔ صافی‌مشرب شیخنك ارتحالی عقبنده انتقال ایدوب جانب قدم کرامت
وأملرینه دفن اولنمشدر .
سلطان دیوانی فحولین علمای مولویه‌دن برذات حقایق شـناس اولدقلرندن ذات
شریفلریله تبرك اولنور ایدی .

تربهٔ معلای امام موسی رضایی (رضی‌عنه) ، مقام شمس تبریزی‌یی زیارت ایتمشلر ،
بروسه ، کوتاهیه طرفلرینی طولاشدقلری کبی غلطه درکاه منیفنده دخی برجمعه کونی‌ایالك
مقابلهٔ شریفه‌یی اجرادن برمدت صوکره قره‌حصاره عودت ایلمشلردر .(١)
حالا قره‌حصـار درکاهنده بولنوب عشر محرم الحرامده عاشـورا پیشوریلان بیوك
قزغانی عراقدن کتورمشلردر .
(٩٣٦) سنه‌سنده تنوره کشای تسلیمیتله عازم دیوان الهی اولمشلردر .
مشار الیه حضرتلرینك ارتحالارینه جانشین ومخدوم عالیلری حضر(ش)چلبی شو:

اولوب دلسیر سیر انفس وافاق وناکاهی
ورای پردهٔ غیبه چکنجه پیکر جانی
دیدی تاریخنی بر مستمند درد هجرانی
بقا ملکنه چکدی عسکرین سلطان‌دیوانی

قطعه‌یی انشاد ایتمشلردر .

---

(١) برمقابله اثناسنده درویشاندن برقاچ کشی حضرت شیخ اکبرك شو :

تجیء الشام اقوام تصافوا
تسمی بالقبائل مولویه
مجالسهم علی التحقیق صمت
تراهم بالصفا خیر البریه

قطعهٔ مشهوره‌سنی اوقودغه باشلایجه جناب سماعیء دیوانی قدس سره النورانی دخی بالبداهه آتیده‌کی قطعهٔ رنکینی صوت بلند ووجد حال ایله اوقومشلردر :

لقد جئنا کما قلتم حماکا
نطوّف بالقباء المولویه
دوائرنا حوالی جمع جمع
فناء فی الفناء الاولویه
علیك الروح والریحان یامن
نراه فی السناء المعنویه .

بوخانقاهك خادمین کرامندن بری‌ده عباپوش بالی حضرتلریدر . حضرت پاشانك مخدوم کمالات موسوملری اولان مشارالیه حضرتلرینك (عباپوش) تسمیه‌سنه سبب اتیه عائله‌سندن ابتدا زی‌مولوی‌یه کیروب اکتسای عبا والبس کلاه ایلمش اولمسیدر .

علمادن ، عظمادن صاحب حال برذات ایمشلر . (۸۹۰) تاریخنده یوز یکرمی یاشنده اولدیغی حالده ترك قبای فنا ایله احرام بقایه بورونمشلردر .

خلاصهٔ کلام ، بوبقعهٔ سپهرقبه‌ده حضرت (ش)(۹۰۳ ـ ۹۷۸)، مخدوم والاکهرلری (ش) محمد (۹٤٤ ـ ۱۰۳۱) چلبی‌لر حضراتی، بعده ، عباس ، ابوبکر مصطفی ؛ افندیلر بونلردن صوکره یحیی ، عثمان ، علاءالدین ، احمد ، یحیی ، علی ، محمد راشد وکمال‌الدین چلبی‌لر ایفای مشیخت ایلمشلردر .

(۱) غلطه درکاه شریفنك ایلك شیخنك یونس بن زین العابدین اسمنده برذات اولوب درکاهك قبرستاننده مدفون ایدوکنی عطاءالله افندی حضرتلرندن تحقیق ایلدم . قاسم پاشا درکاهنك بانیسی اولان بری عبدی دده کلدیکی زمان، تکیه‌نك درکاه دنیله‌جك حالی قالمامش (شاهد) دده‌نك دلالتیله بوراسنك مولوی‌خانه اولدیغی اکلاشلمش ، النده‌کی وقفیه‌ده اثبات مدعایه کافی کورلمش. فقط عبدی دده‌دن صوکره درکاه برمدت دها مسدود قالمش . نهایت چلبی بوستان اول حضرتلری، شارح اسماعیل دده افندی حضرتلرینی دستار کیسودار مشیختله غلطه خانقاهنه اعزام ایلمشلردر.

بالاده اسامیسی مسطود ذوات ستوده صفات میاننده ابوبکر افندی استانبولده کمال
اده دیمکله معروف مجموعهٔ فضائل برملای رفیع القدر اولوب طغانی احمد دده حضرتلرینك
نوی انابتنه جبهه سای اخلاص ایله کامیاب اولمشدر . شیخنك وفاتندن صوکره قونیه‌یه
دده‌رك تربهٔ قدسی رتبهٔ حضرت مولاناده کمال خلوص بال ایله خدمته باشلامش ودرگاه
مس الدین تبریزی طیباه ثراه الابریزی‌ده مثنویخواناق خدمت متبرکه‌سیله بین الامثال
ین رتبهٔ توفیر اولمشدر .

ابوبکر چلبی حضرتلرینك زماننده بغداد دارالسلام تکیه‌سی مشیختنه نقل ایدلمش
سه‌ده ، چوق کچمه‌دن استحصال مساعده ایله درسعادته عودت ایلمشدر .

قونیه‌ده شرف‌الدین جامع نور لامعی

عارف کوچك حضرتلرینك قره‌حصاردن قونیه‌درگاهنه وقوع مأموریتلری اوزرینه
وبکر افندی دخی قره‌حصار تکیه‌سی شیخلکنه تعیین ایدلمش و بوخدمت پر برکتده نسخهٔ
یسهٔ حیاتی ختم ایلمشدر .

ابوبکر فدی نفس واپسینه قدر تحصیل هنر ومعرفتله سعادت دارینی استحصال ایدن
نیارن استدندر .

بلبل خوش الحان مثنوی اولان مرحوم مشارالیه فوق العاده سلاست وطلاقت
ادهیه مالك اولدقلرندن مثنوی شریف تقریر ایدرکن فصاحت اداسی وحلاوت بیانی
ضرونك ازدیاد ذوق وشوقنی بادی اوله‌رق درس نه‌قدر اوزارسه اونسبتده نشئه‌یاب
غااولورمش . حتی پیری زاده حسین چلبی حضرتلری متوجه صوب دارالخلافه اولدقده قره‌حصاره

دخی اوغرامشلر ایدی . اثنای مقابله‌ده شیخك حلم ووقارینه وتقریر مثنویده‌كی شیوهٔ
عارفانه واطوار عاشقانه‌سنه ربوده اوله‌رق درسك تطویل وتفصیلنی بالدفعات رجا ونیاز
ایلمشلردر . اثنای مقابله‌ده حسین افندی حضرتلری غلبهٔ شوق ووجد ایله متذوق
اولدقلری حالده سماع بیله ایتمشلردر . مشارالیه حسین‌افندی حضرتلری عودتده‌قره‌حصارده
برقاچ هفته قالمشلرودفعاتله‌دده‌نك‌درسنده بولنمشلردر بودفعه‌ابوبكر افندی‌یی مثنویخوانلق
خدمتیله قونیه‌یه كتورمك ایسته‌مشلر وخیلی نیاز ایتمشلرسه‌ده مرحوم بیان اعتذارله
چلبیٔ مشارالیه دامن عفولرینه صارلمشلردر .

قره‌حصارتكیه‌سی‌سجاده‌نشینلری ارەسنده‌سالف الذكرمصطفی دده یكی‌شهر اهالیسندن
واولادفقرای‌صوفیه‌دن‌اولوب‌خدمتنده‌بولندیغی‌ذاتك‌وقوع‌ارتحالی‌اوزرینه‌قره‌حصاره‌عزیمت
ایلمشدر ، تحصیل‌معارف‌خصوصنده‌كندوسنده‌پك‌زیاده‌میل وارزواولدیغندن وفقط فقرحالی
بوامینهٔ‌خدا‌پسندانه‌سنك‌ساحهٔ‌حصوله‌كلمسنه‌مانع‌قوی‌تشكیل‌ایلدیكندن‌مأیوس اولورمش .
درویش‌مصطفانك نه‌درجه‌تشنهٔ معرفت اولدیغنی كشف‌وتقدیرایدن‌سرنایزن‌درگاه‌كولوم
دده : « سن‌خدمتكه‌صدقله‌دوام‌ایت . سنك‌استادمعرفتك‌بغداددن‌كلیر .» دیه‌رك‌كندوسنی‌تسلی
ایلرمش .فی‌الحقیقه‌برمدت‌صوكره‌ابوبكرافندی‌بغداددن‌درسعادته‌وبوراندن‌ده‌قره‌حصاره‌كیدنجه
درویش‌مصطفانك تحصیل معارف‌الهیه امرنده‌كی‌ارزوی شدیدینی‌تقدیر وتحسین‌ایدرك تعلیم
وتربیه‌سنه‌بالذات‌اهتمام‌ایلمش؛ایشته‌درویش‌مصطفی‌ده‌بوسایه‌ده‌برمردصاحب‌كرامت‌اولمشدر .
(سفینه) مؤلفی مصطفی ثاقب دده ، كوتاهیه قسمنده بیان ایدلدیكی وجهله حاجه
فاطمه خانمك حجاز مغفرت طرازدن حین عودتلرنده درویش مصطفی ایله برلكده
قره‌حصاردن اق شهره عزیمتله مشارالیهانك خدمتنده بولنمشلردر .

تربه‌دن چیقق‌اوزره ایكن‌فضل وكمالی تسلیمكردهٔ عرفا واثاركزیدهٔعاشقانه‌سی مضبوط
حافظهٔ ظرفا اولان شاهدی مرحومك‌صندوقه‌سی كوزیمه ایلیشدی .
(كلشن اسرار) . (كلشن وحدت) ، (كلشن توحید) كبی هربری شاهد فضیلت
وعلویت طبع وافكاری اولان مؤلفات نادرالامثالی ، مرتب تركی وفارسی دیوانی وسائر
اثار مقبوله‌سی ایله نام شیخانه‌سی توقیر ایدیلن جناب شاهدی (ابراهیم) ، مغله تكیه‌سی

(۱) دده خوش صحبت، ملیح‌الوجه ، بشوش اولدیغندن بونام ایله مشهور اولمشدر .

یعنی خدایی دده‌نك مخدوم فضیلتكستری اولوب (۸۷۵) سال هجریسنده پانهادۀ عالم شهود اولمشدر .

هنوز صبی ایكن حال وطورنده كوریلن احوالدن كندیسنك برذات كزیده صفات اوله‌جغی استدلال ایدلمشدر . اون سكز یاشنده ایكن مملكتنده مقدمات علومی تحصیلدن صوكره فطرتنده مركوز اولان میل ومحبت شدید تحصیل كندیسنی بروسه و استانبوله سوق ایدرك بورالرده كافۀ علوم وفنونده درجۀ كماله واصل وحضرت سلطان دیوانی‌نك [۱] خدمت پربركتلریله كامیاب وكیت كیده برشیخ ذی نصاب اولمشلردر .

مغله‌ده ، دعوات خیریۀ خلیفۀ رسول‌الثقلینه مداوم ومواظب ایكن شیخنك مرقد مطهرینی زیارت مقصدیله قره حصاره كلوب اوراده سكسان یاشنده اولدیغی حالده (۹۵۷) تاریخنده ارتحالی وقوعبوله‌رق درون تربه‌ده متواریٔ صندوقۀ رحمت كردكار قلنمشدر .

مرحوم قره حصاره كلدیكی زمان مخدوم سامی كهرلری شهودی افندی‌یی‌ده برلكده كتورمشلر ایدی . عادت قدیمه‌لری اوزره دركاهده قرق كون قدر اقامتدن صوكره مخدوملری مملكتلرینه عودت لزومنی اخطار ورجا ایتمشلرسه‌ده ، جناب شاهدی ارتق عزیمتدن صرفنظر ایلدكارینی ، شیخنك مرقد منورنده پروانه‌كبی یانوب صبح مقصوده ایرمك وبوصورتله شاهد ازلی‌نك بزمكاه وصالنه جان اتق امل عاشقانه‌سنده اولدیغنی بیان ایتمشلردر . بونك اوزرینه شهودی مغله‌یه عودتله پدری مقامنه چوب الی‌اخرالعمر اوراد واذكار جمیله‌یه مداومت ایلمشلردر .

شهودی پدر كمالاتپروری كبی صاحب عرفان وفضیلت ، نظم‌ونثرده حائز رتبۀ مكملیت ، راه صدق وصفاده واصل سرمنزل سعادت برمرد ذی همت ایدیلر .

*
* *

عاجزلری شاهدی مرحومك (كلشن توحید) اسمنده‌كی منظوم اثر كزیده‌سنی ترجمه ممكن اولدیغی قدر شرحه باشلامش ایسه‌مده هنوز اتمامنه موفق اوله‌مامشمدر . بونك فتحی اكمالنی جناب شیخك همم روحانیه‌لرندن نیاز ایلرم .

تكریر فاتحۀ شریفه‌یه وسیله اولاق اوزره (كلشن توحید) دن عبادات وطاعاتك فضیلتنه دائر اولان كلام دررفشانلرندن :

كی كندكس ازره طاعت زیان	شدعبادت سود درهر دوجهان
هم بدنیا دولت وعزت ازوست	هم بعقبها جنت وراحت ازوست

---

[۱] سلطان دیوانی‌نك معلم ومربیسی فنایی دده‌دركه بوذات بالاخره لاذقیه تكیه‌سی شیخی اولمشدر .

قونیه‌ده ملك علاءالدین سلچوقینك قصری

هرکه کوشد دره دین وصلاح میدهد درهر دوعالم حق فلاح
هم درین عالم دهد روزی حلال هم دران عالم کند عرض جمال

قره حصار درکاه منیفنده مشیخت ایدن بعض ذوات کرام حقنده نظر مطالعه‌مه تصادف ایدن کتب ورسائلده ایستدیکم معلوماتی بوله‌مدیغم کبی محلنجه اجرا ایلدیکم تدقیقات وتتبعات ده قناعت بخش وجدان اوله‌مدیغندن، برسائق درونی عاجزلرینی برجمعه کونی نظر کاه ساطان دیوانی اولان قله قپوسی درکاهنه سوق ایتمش ایدی.

اثنای صحبتده سلسلهٔ کلام بو محرابه منجر ومنتهی اولمغله، ادیب کریم الشیم، فاضل والاهمم اساتذهٔ عصرك مابه الافتخاری شیخ عطاءاه حضرتلری ـ متصف ومتحلی اولدقلری علوهمت وخصائل کزیده مقتضاسنجه مراجعت واقعه‌م اوزرینه بیوك پدرلری مرحوم سید صحیح احمد دده افندی حضرتلرینك جمع وتحریرینه موفق اولدقلری بروجه آتی معلوماتی ابذالده دریغ همت بیورمدیلر. بناءعلیه شولطف معارفپروریلرندن طولایی مشارالیه حضرتلرینك الی الابد منتدار کرملری‌یم: شویله‌که:

پدرلری ش. محمد ولد چلبی حضرتلرینك (١٠١٥) تاریخنده ارتحالی وقوعبولمسی اوزرینه کریمهٔ نجیبه‌لری دستینا خانم تاریخ مذکورده مشیخت وتولیتی کوچك برادری محمد کوچك افندی حضرتلرینه تفویض ایله (١٠٤٠) سال هجریسنده تتبع ومطالعهٔ کتب معتبره ایله اشتغاله باشلامش وشوتجرددن سکسان کون صوکره‌دار عقبایه رحلت ایتمشلردر. حضر(ش) چلبی‌نك اایاق اوجنده مدفوندر.

مخدرهٔ مشارالیهانك تاریخ تولدی (٩٦١) اولوب یتمش طقوز سنه معمر اولمشدر. کندولری حافظ قرآن کریم اولدقدن بشقه پدر فضیلتکسترندن تعلم وتدرس ایلدیکی تفسیر وحدیث کبی علومده دخی یدطولی صاحبی اولمش ایدی. حیاتنك قسم اعظمنی مخدراتی تعلیم وحقایق مثنوی‌یی تلقین وتقریر ایله امرار ایلمش صالحات مخدراتدن بولنان مشار الیها کوچك محمد افندی حضرتلرینك تعلیم وتربیه‌لرینه دخی بذل خزانهٔ مقدور ایلمشلردر.

کوچك محمد افندی (٩٩٢) تاریخنده پانهادهٔ عالم شهود اولوب (٣١) سنه مسند مشیختده کمال شوق ایله مقیم واسرار عشق ومثنوی‌یی تعمیم ایله صفای روحانی‌یی تعلیم ایدرك (١٠٤٥) سال هجریسنده تسلیم روح روان وروبراه ریاض جنان اولمشدر.

مرحوم مشارالیه دخی اسلاف کرامی کبی حقایق اشنا وفضل وعرفان وشعر وانشا ایله ممدوح وسراج قلبی روشنا برشیخ صاحب وقار ایدی.

واصل مرتبهٔ ولایت اولدقلری آثار باهره‌سیله مبرهن اولان مرحوم مشارالیهك كمال تواضع ومحویتلرینه دلالت ایدر احوالدن اولمق اوزره حین ارتحاللرنده تربهٔ شریفه‌نك پیمانچه‌سنه دفن ایدلمسنی وصیت ایتمش اولدقلرندن تكمیل نسخهٔ نفیسهٔ حیات ایدنجه سلطان دیوانی حضرتلرینك ارقه طرفنده شربتخانه دنیلن محلده ودیعهٔ خاك رحمت قلنمشدر .

فاضل مشارالیهدن صوكره ولد چلبی‌نك مخدوم سامیلری چلبی محمد عارف كوچك حضرتلری متكازیب مشیخت اولمشلردركه بوذات ممدوح الصفات دخی اوان صباوتنده سالف‌الذكر چلبی كوچك محمد افندینك دست همت وتربیتیله پرورده وبوسایه‌ده حد كماله رسیده اولمشدر .

بوذات عالیقدر بالاخره قونیه دركاه عالیسی مشیختنه نقل بیورلمشدر .

ولادتی (۱۰۰٦) ـ ارتحالی (۱۰۵۲)در .

سلطان‌دیوانی حضرتلرینك پدر عالیلری جناب عباپوش بالی ایله حضر (ش) والیاس (ش) چلبیلر ، مظنهٔ كرامدن فرونی محمد دده ، عبدالباقی چلبی ، ش . محمدولدچلبی‌نك مخدومی كوچك محمد چلبی ، كریمهٔ نجیبه‌لری كونش خانم دخی بودركاه فیض آكتناهده متواریٔ صندوقهٔ رحمتدرلر .

تصحیح — (۲۷۱) نجی صحیفه‌نك ایلك سطرینك نهایتنده‌كی كلمه (كمال‌زاده) اوله‌جقدر . سری عبدی دده‌نك مشیخی زماننده غلطه دارلمولویسنده بولنوب اوراسنك مولویخانه اولدیغی وقفیه ایله اثبات ایدن صنعاء دده (شاهد دده) قونیه اركلیسندن اولوب وقتنی برمدت سیر وسیاحتله كچیرمشدر . عبدی دده قاسم‌پاشا تكیه‌سنه نقل ایدیلنجه قونیه‌دن حضرت شارح اعزام قلنمشدر . شوحالده عبدی دده‌دن صكره دركاه مسدود قالمدیغی جهتله بوخصوصه دائر (۲۷۰) نجی صحیفه‌ده ویردیكم معلوماتی تصحیحه لزوم كوردم .

اكثر فضلای مولویه كبی درویش صنعاء دخی شعروانشاده بهرهٔ كامل صاحبی ایمش . حضرت شارحك تربهٔ منیفه‌سنك ارقه طرفنده اطراف پارمقلقلی برسد ایچنده آسوده نشین لحدصفادر . سنك مزاری اسطوانه شكلنده اولوب اوزرنده اینجه واوزون برسكه موضوعدر . كتابه‌سنی عیناً بورایه درج ایدیورم :

صنعی قولو تكیهٔ قلدی كذر
لطفیله مظهر اوله قیومك
ددی تاریخنی حسامی انك
« اوله جنت مقامی مرحومك »
سنه ۱۰۰۰

مقابله اثناسنده ایدیلن دعالرده حضر ش . چلبیدن صوکره الیاس (ش) چلبی‌نك دخی اسمی ذکر ایدیلیورسه‌ده ، کرك قره حصاردن الدیغم معلوماتده وکرك (سفینه) ده مشار الیهك شیخ اولوب اولمدیغی اکلاشیله‌میور . یالکز دعاده اسمنك مذکور اولمسی مشیخت ایتدیکنه دلیل عد ایدیلیور .

احتمالکه ، بوذات (٧٧٣) تاریخنده ارتحال ایدن جلال‌الدین ارغون حضرتلرینك پدر عالیلری الیاس پاشا چلبی‌در . چونکه بوذاتك پدری‌ده قره حصارده مدفوندر .

بودرکاه وتربه بیك اوچیوز اون سکز سنه‌سی اغستوسی اچنده ظهور ایدن حریقده یانمش ایسه‌ده الطاف وعنایات جلیله‌ٔ خلافتپناهیلرینه حد وپایان تصور ایدیله‌مین شوکتمآب قدسیت نصاب افندمز حضرتلری درکاه ومشتملاتنك شان عالیٔ جهانبانیلرینه لایق وطرز قدیمنه فائق برصورتده انشاسنی امر وفرمان بیورمش اولدقلرندن اوقاف همایون نظارتی حکم ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه‌نك انفاذینه مسارعت ایلمشدر .

بوحریقده تربهٔ شریفه‌ده محفوظ بولنان بعض کتب نفیسه واوانیٔ عتیقه‌نك یاندیغی سامعه‌رس تأسف وتاهفمز اولمشدر .

الیوم سجاده نشین اولان جلال‌الدین افندی حضرتلرینك پدر محترملری سالف الذکر کمال‌الدین چلبی افندی (پدرلری قونیه‌دن کلمشدر) وقار وفضیلتله متصف ملیح الوجه ، متواضع برذات ایدی. یکرمی اوچ سنه‌دست برسینهٔ اخلاص اولدقلری حالده بودرکاه معلاده وظائف متحتمه‌سنی ایفا وفریضهٔ ذمت عبودیتی اولدیغی اوزره دعوات خیریهٔ حضرت خلافتپناهی‌یی ادا ایتمکده ایدی. (١٣١٢) سنه‌سی محرم الحرامنده عازم ارامکاه بقا اوله‌رق درون تربه‌ده غنودهٔ لحد صفا اولمشدر .

اوکون درکاهدن چیقدیغمز زمان ساعت التی‌یه کلیوردی . ارقداشمز احمد چلبی افندی ایله برلکده متصرف راشد پاشانی (١) قوناقلرنده زیارت ایتدکدن صوکره مکتب اعدادی‌یه کیتدك .

بزم اورایه ورودیمز درس زمانه متصادف اولدیغی جهتله ، تنفس وقتنه قدر مدیر عرفان افندینك اوطه‌سنده ارام ایتدك .

---

(١) سابق متصرف .

(٢٦٩) نجی صحیفه‌ده‌کی قطعه‌نك برنجی مصراعی (اولوب دلسیر سیرانقس وآفاق ناکاهی) و اوچنجی مصراعی دخی (... برمستمند درد وهجرانی) صورتنده اوله‌جق .

برچاریك صوكره ترامپت چالندی . طلبه تنفسخانه‌یه چیقدی ؛ مـدیرافندی‌ده كلدی .

كندیسیله قره حصارك احوال معارفنه ، اهالیسنك صنعت وحرفتنه دائر یارم ساعت قدر قونوشدق .

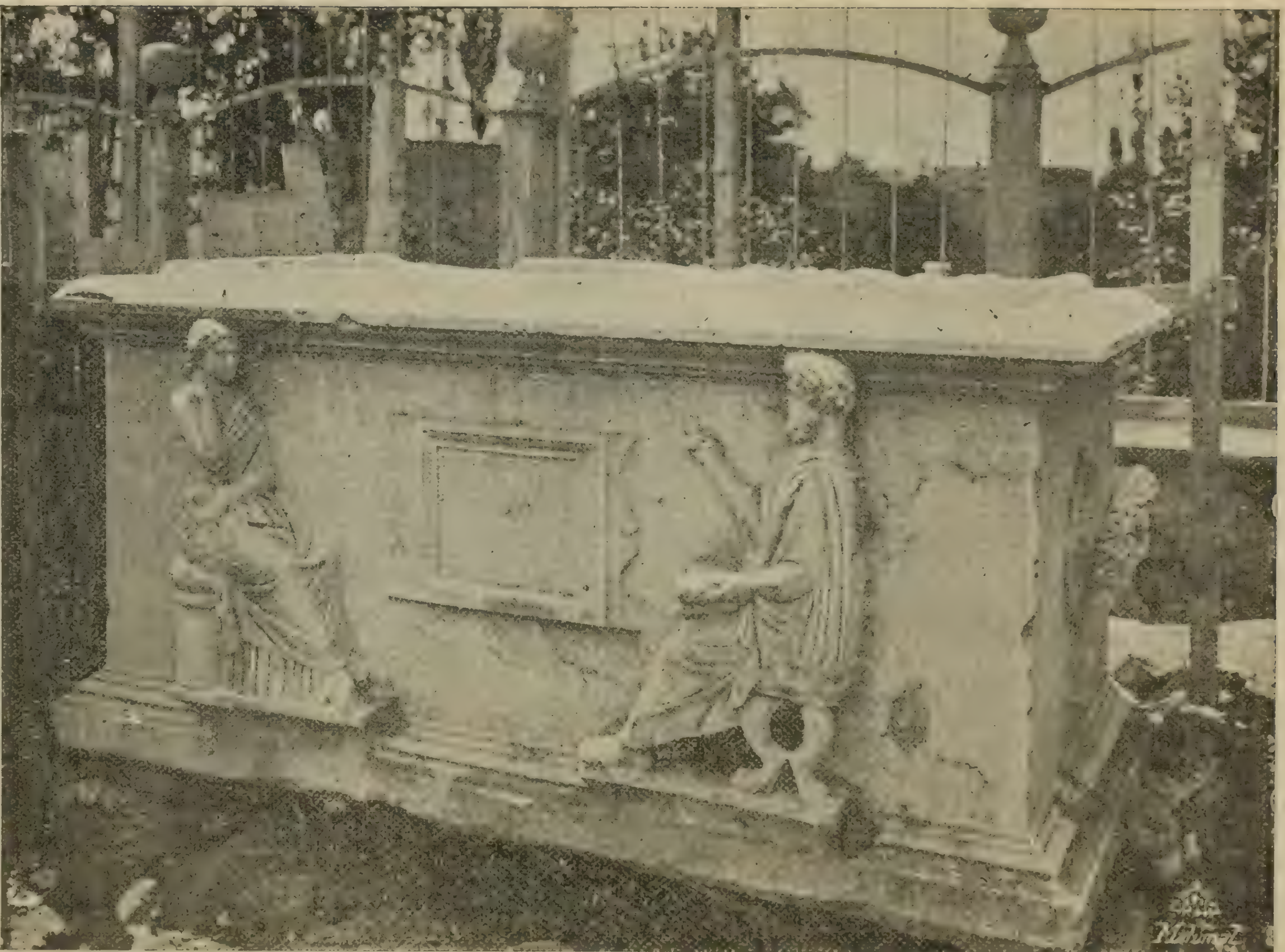
مكتب محلات اره‌سنده بیوجك وفقط اسكی برخانه‌ده موقةً تأسس ایتمش اولدیغندن تقسیمات داخلیه‌سی ، هیئت عمومیه‌سی نه‌حفظ‌الصحه‌یه ونه‌ده مكتب اداره‌سنه الویریشلیدر . بونكچون بوراده دخی شان عالی‌یه وحفظ‌الصحه‌یه چسبان وموافق برمكتب انشـاسی درجهٔ وجوبده‌در .

مدیر افندی‌یه وداع ایدرك مكتبدن چیقدقدن صوكره طوغریجه درگاهه كلوب‌اوه ، احبایه برایكی مكتوب یازمق ارزوسنده اولدیغمی احمد افندی‌یه بیان ایتدمسه‌ده‌مومی الیه زیارت ایدیله‌جك دها بعض یرلر بولندیغنی افاده ایله برمـدت دها برلكده بولنـه‌جغنی سویلدیلر .

محلات اره‌سندن طولاشه‌رق اناث مكتبنه واردق . مكتب بنـاسی اولدقجه منتظم ، خصوصیله نظافت وطهارتنه دیه‌جك یوق . درسخانه‌لری‌موجودطالباتی استیعاب ایده‌جك درجه‌ده واسع وهوادار . كوچك برصالونك مدخلنی تشكیل ایدن جاملی قپودن ایچری كیردیكم زمان طـالباتی ، بومینی مینی خانم قـیزلری عمیـق برادب وسـكوت ایچنده ، درسـلریله ، ال ایشـلریله مشغول بولدم . شـوحاله اوقـدر ممنون اولدمكه ، تعریف ایده‌مم . چونكه ارباب‌عرفانك معلوم‌ومسلمی اولدیغی اوزره ،مكتبلرده شاهد نازنده خرام ترقینك عرض چهرهٔ ابتسـام وبشاشت ایتمسی مطلقا سـكون وادب وانتظام حاله متوقفدر . اساس تحصیل‌ادب وسكونتدر ... انتظامی ، یعنی اصول‌اداره‌سی محور لایقنده جریان ایتمین برمكتبه مداوم طلبه‌نك نه‌محاسن اخلاقیه‌جه ونه‌ده مكتسبات علمیه‌جه شایان ممنونیت نتائج استحصـال ایده‌مدكلری دفعاتله كورلمش ، بیك كره تجربه ایدلمشدر .

هله قیزلر ایچون انتظام احوال دها زیاده ارانلمیدر . چونكه بولندقلری آشـیانه‌یی دائمی بردارالسرور حالنه قویه‌جق اولان قادینلردر .

قیزلر كوچك یاشلرنده انتظامه‌الیشه‌جق اولورلرسه قادین‌اولدقلری زمان تعبیر دیكرله باشلو باشنه خانه اداره‌سنی درعهده ایلدكلری وقت اوخانه‌یی دار سعادت ایده‌جك اسباب ووسائطه مالك بولنمش اولورلر . بناءً‌علیه شوتربیهٔ اصیله، واسطهٔ حسن معاشرت‌اوله‌رق سعادت عائله‌یی كافل اولور .

قونیه مکتب اعدادیسی موزه‌سنده روماليلردن قالمه بر لحد

درسخانه‌لری طولاشمه‌دن اول احمد افندی بزی الت قاتده بر دائره‌یه سوق ایتدی‌که، بوراسی برخالی دستکاهیدر. بوراده اللی التمش قدر طالبات وتشنکان صنعت وحرفت کندولرینه مخصوص، معصومانه برمهارت وچابکدستی ایله اوکلرینه قونلمش اوفاق برنمونه‌یی تقلیداً برسجاده نسجیله مشغول بولنیورلر.

احمد چلبی افندیدن الدیغم معلوماتدن اکلاشلدیغنه کوره، بو خالی دستکاهی هنوز تأسیس ایدلمشدر. قیزلرك اصول نسجنه دقت ایتدم. بوصنعتك مبتدیلری بولندقلری حالده بیله اویله بردقت واعتنا ایله نسج ایدیورلرکه، حیران اولمامق قابل دکلدر. قیزلرده کوردیکم شومیل واستعداد طبیعی‌ده کوستریورکه، قالیچه‌جیلك صنعتی بزم ملی وابتدائی برصنعتمزدر.

قره حصارده بویله بردستکاه کشادندن استحصال اولنه‌جق ثمرات پك بیوکدر: چونکه بورالرده باشلوجه برصنعت موجود اولمدیغندن ولوحال ابتدائیده اولسون، برخالی دستکاهنك تأسیسی برقاچ سنه ظرفنده پرچوق بنات مملکته اساسلی برمدار معیشت اوله‌جق وبوندن مملکتك حیات اقتصادیه‌سی خیلی استفاده ایده‌جکدر.

« صنعت التون بیله‌زیکدر. حاملی هریرده هرزمان نائل شرف وامتیاز ایلر. »

شوقدرکه همتی بوراده‌ده براقاملی، توسیع ایتملی، بویله برموسسهٔ نافعه‌نك فوائدینی تعمیمه چالشملی، چالیشملی‌که بوبابده‌کی خدمتلر نظر قدر شناسانده پك بیوك برموقعی حائزدر.

اناث مکتبنك جهت تدریسیه‌سنی‌ده نظر تدقیقدن کچیردك، اومینی مینی طالباتك، معصومانه طور وادالریله قرائتلری، سیاه تخته باشنده املا یازملری کوچوجك اللرنده طوتدقلری یازی تخته‌سنه رقم دوکملری حقیقهٔ کوروله‌جك شیلردن ایدی. هله بز ایچرویه کیررکن کمال ادب وانتظام ایله قیام ایدرك، اومینی مینی اللریله رسم تمنایی ایفا ایلملری بنی پك زیاده رقته کتیردی. ایشته ممنونیتله ممزوج غایت روحنواز خاطره‌لرله چیقدق. عمارت جامع شریفی حوالیسنده‌کی مکتب ابتدائی‌یه کیردك.

بوراده‌ده بعض طلبه‌یی استجواب ایدرك موجب ممنونیت نتیجه‌لر استحصال ایلدك. رئیس قومیسیون افندی حضرتلرینه وقوع بولان رجا ونیاز فقیرانه‌م اوزرینه شایان تحسین وتقدیر کوریلن طلبه‌یه ایجاب ایدن مکافات ورقه‌لری اعطا ایدلدی.

مکتبك تدریساتنه دقت ایدلدیکی کبی نظافت وطهارتنه‌ده باقیلیور؛ حاصلی قره حصار مکاتب ابتدائیه‌سنی شایان ممنونیت برحالده بولدم.

خالی دستکاهنك تأسیسی ایچون بامر عالی اون التی بیك غروش قدر اعانه طوپلانمش و بو سایه‌ده
ز یکرمی قدر طالبات اصول نسجی تعلیم ایله اکتساب هنر و صنعت ایتمکده بولنمشلردر .
انجق طالبات کوندن کونه تزاید ایتمکده اولدیغندن دیکر بر خالی دستکاهنك تأسیسی
رجهٔ وجوبده‌در . ذاتاً شمدیکی اناث مکتبی‌ده طالبات موجوده‌یی استیعاب ایده‌مه‌مکده
لادیغندن بونك‌ده توسیعی ویاخود بشقه‌جه بر مکتب انشاسی ضروریدر .
معارف قومیسیونی رئیسی احمد افندی همت وغیرتی سایه‌سنده خال دستکاهلرینك
دی بالاخره اوتوزه ابلاغ ایدلمشدر .
متصرف لاحق حسنی بك افندینك خالیجیلق صنعت نازکه‌سنك بحق تعمیمی و معمولاتك
یدرواجی موجود دستکاهلرك توسیع و تکثیرینه و بر بویاخانه تأسیسنه و ابسته اولدیغی نظر
یته الدقلرندن بوایشك تأمینی ایچون بر عثمانلی شرکتی تشکیلانه تشبث ایتمشلردر .
حیز ارای حصول اولمسنی منافع مملکت نامنه ارزو و تمنی ایلدیکمز بو شرکت سایه‌سنده
شسز کوجسز قالان بر طاقم عجزهٔ نسوان تأمین معیشت ایده‌جکلری کبی خالی خانه
ارف نامنه مؤسس اولمسیله بوندن معارف دخی مستفید اوله‌جق وسایهٔ عالیده محلی
اتب ابتدائیه‌سی برقات دها کسب انتظام و ترقی ایتمش بوانه‌جقدر .
الیوم مسلم وغیر مسلم اوله‌رق التمش قدر اطفال اناثك بادیٔ اشتغاللری اولان خالیجیلق
همت صنایع پرورانه و عمر انکسترانه‌نك نتیجهٔ مشکوره‌سندن اولمق اوزره یقین وقتده
یلیدن خیلی توسع و تکمل ایده‌جکدرکه ، صنایع ملیه‌مزدن الك مهمنك بو صورتله احیاسندن
ولایی متشبثلری هردرلو تقدیرات و ستایشلره لایقدر .

قره حصار قصبه‌سی بروسه‌یه قرق ایکی ساعت مسافه‌ده وسطح بحردن (۱۱۰۰)
تره ارتفاعنده براووه‌نك جانب غربیسنده واوودن (٤٤٠) متره یوکسك وزروه‌سنده
دیم برقلعه خرابه‌سی موجود برکانیٔ الطبیعه جبلاق برقیانك اتکنده کائندر . استاسیون
وقعیله قصبه اره‌سنده ارتفاعجه (۹۲) متره قدر فرق واردر .
قصبه یتمش یدی محله‌یه منقسم اولوب (۱۲٦٦۰) ذکور و (۱۲۵۳٤) اناث اولمق
وزره (۲۵۱۹٤) ی مسلم ، (۳۰۳۰) ذکور و (۳۲۰۵) اناث اوله‌رق (٦۰۵۵)
ی ارض‌که جمعاً (۳۱۱۲٤۹) نفوس و (۵۰۰۰) خانه‌یی و (۱۲) جامع شریف (۱۵)
سجد ، (۵) درکاه ، (۲) کلیسا ، (١٤) مدرسه ، (۹) خان ، (۷) حمام ، (۲۵)
کرمن ، (۳) غازینو ، برعسکری دبویی ، برحکومت قوناغی ، برباب مکتب اعدادیٔ

ملکی ، بردائرهٔ بلدیه ، برتلغراف وپوسته خانه ، و (۱۱۲۲) ذکور و (٤۷۰) اناثکه جمعاً (۱۵۹۲) طلبه‌سی بولنان (۲) ابتدائی و (۱۳) صبیان و (٤) غیر مسلم مکتبنی شاملدر .

موسم صیفده میزان‌الحراره اوتوز ، موسم شتاده شدت برودت تحت‌الصفر (۱۵—۱٦) درجه‌یی کوستر ، بوتکله برابر هواسی صاغلام ولطیف وصولری مبذول ولذیذدر .

اناث مکتبنی ، مشتملاتندن بولنان خالی دستکاهلرینی ومتعاقباً عمارت مکتب ابتدائیسنی زیارتدن صوکره ، معارف دائره‌سنه کیدرك احمد چلبی افندی‌یه اعادهٔ زیارت ایلدك .

عودتده چارشو بویجه کلدیکمدن ، اهالئ قصبه‌نك صنعت ومشغولیتلری حقنده‌ده ایجه معلومات طوپلادم :

اهالینك اکثریسی زراع اولمقله برابر ایچلرنده صنایع اربابی پك چوقدر .

قیوجیلغه متعلق قفسکاری بعض شیلرله کموشدن بخوردانلق ، سیغاره‌اغزلغی ، فنجان ظرفی ، آینه ، ایشلمه‌لی باستون ، چکمجه ، کتاندن معمول کوملك ، چارشاف ، عبا ، یپاغیدن نفیس خالی ، کلیم ، کار قدیم اسلحه اعمالنده قصبه‌یی مترقی بولدم .

کرچه اوانئ مذکوره‌دن بعضیسنك طرز اعمالنده حال ابتدائی مشهود اولیورسه‌ده صنایع مختلفه‌نك خیره‌ساز عیون اولان سلسلهٔ ترقیاتی بورالرده‌ده فیوض وتأثیراتی کوسترمش ، حکومت سنیه‌نك همم وتشویقات ترقیپرورانه‌سیله بونقصان‌ده پیدرپی اکمال ایدلمکده بولنمشدر .

چارشوده ، دستکاهلرده ، اعملاتخانه‌لرده کوریلن فعالیت التون بیله زنك مقامنده اولان صنعت ومعرفتك حقیله تقدیر اولندیغنی کوستر احوال مشکوره‌دن اولوب مملکتك حیات اقتصادیه‌سی نقطهٔ نظرندن غایت مهمدر .

سایهٔ معالیوایهٔ حضرت پادشاهیده مشهود باصرهٔ مباهاتمز اولان آثار ترقی سلسلهٔ مشکوره‌سندن اوله‌رق (شیقاغو) ده کشاد ایدیلان بین‌الملل سرکی قره‌حصار معمولاتی شایان تقدیر کوردیکندن مملکت نامنه برمدالیه کوندرمش ایدی .

قره حصارده برخیلی مبانیٔ مبارکه وار ایسه‌ده ، قدم وطرز انشالری اعتباریله‌شایان
زیارت وتدقیق اولانلری :
خواجه‌عیدی‌بك نامنده برصاحب خیرك احیا کرده‌سی اولان جامع کبیر (٦٠١) سال هجریسنده
وعمارت جامع شریفی وزرای سالفهٔ عثمانیه‌دن کدك احمدپاشا طرفندن (٨٧٩) تاریخنده یاپلمشدر .
بوجوارده طرز لطیف عرب اوزره نقوش واشکال هندسیه ایله تزیین ایدلمش برتربه
کوریلیورکه ، لوازم انشائیه‌سی میاننده قرون وسطی دورینه عائد پارچه‌لرده واردر .
(صحابه‌لر) تربه‌سی دیه مشهور اولان بوکنبد حقنده دها زیاده معلومات الهمدم .
قاسم پاشانك (٨٨٨) تاریخنده انشا ایتدیردیکی مصری جامع شریفی اتصالنده‌کی تربه‌ده
مظنهٔ کرامدن مشهور آق‌شمس الدین حضرتلرینك خفاسندن عبدالرحیم مصری حضرتلری
مدفوندر . بومعبد مبارکك محرابی کوناهیه‌نك انافس آثار قدیمه‌سندن اولان چینیلرله مزیندر .
امرای قدیمه‌دن اموربکك (٨٥٩) ده یاپدیردیغی پاشا جامعی ایله اوت‌پازارنده سلیمان چاوش
نامنده برصاحب حمیت طرفندن (٩٩٨) سنهٔ هجریه‌سنده انشا ایدیلن مسجد دخی ذکره شایاندر .

(کوجك) قاپلیجه‌سنه کیده‌جکمزی سویلمش ایدم . ساعت سکز بچق طقوز صولرنده
شیخ افندی حضرتلرینك خصوصی ارابه‌سنه بیندك ، چارشی طریقیله کرید مهاجرین اسلامیه‌سی
ایچون طرف حکومت سنیه‌دن هپ برشکل انتظامکارید یاپدیریلان دلنشین خانه‌لرك اوکندن کچه‌رك
شوسه‌یه ایندك . تاقاپلیجه‌یه قدر دوز کوز وکنیش برجاده‌دن کیتدیکمزدن راحتسز اولمیوردق .
شوسه‌نك ایکی طرفی مزروع تارلالر تشکیل ایتمش اولدیغندن منظره بك خوشمه کیدییوردی .
(غازلی کول) حمامی مستثنا اولمق اوزره ، قره حصارك سائر قاپلیجه‌لرینی موافق حفظ الصحه
بولمدم . کهنه منظره‌لی کارکیر برقبه ایله خراب اخشاب برسقفدن عبارت اولان بوقاپلیجه
طاشلری پاصلانمش ، یوصون طوتمش برحوضی حاوی اولوب صویونوله‌جق محلی ده‌قارشولقلی
وزون کره‌ویتلردن عبارت رطوبت منبعی بریر ! هله ابدستخانه‌سنك حوضك کنارنده واچیقده
دنیله‌جك وصدار برحالده اولمسی منظره‌یی دهازیاده مستکره برحاله کتیرییور .
مملکتك ثروت طبیعیه‌سندن معدود اولان شومیاه حاره‌نك بو حالده براغلمسی هیچ
روجهله تجویز اولنه‌مز .
بن قاپلیجه‌نك بوحال مستکرهنی کورونجه صویوندیغمه بیك کره پشیمان اولدمسه‌ده
ه‌یاپه‌یم‌که ، برکره ایچری کیرمش بولندم . هایدی بونی‌ده دفتر سیاحتمه قید ایده‌یم ! ..
صوك درجه‌ده بردقت واحتیاط ایله کنار طاشلرینه‌طوتونه‌رق یورطه‌یی برایکی دقیقه

ظرفنده رافادان حالنه کتیره‌جك درجه‌ده صیجاق اولان صو یه برایکی دفعه طالوب چیقدم
حوضدن چیقدقدن صوکره بروسه‌کاری تللی ایپك ایشلمه‌لی یله‌جکاره بورونه‌رك کهنه برسدیردن
عبارت اولان بامکاننده تریمزی قورو تجه‌یه قدر اوطوردق. بعده کیندك، ارابه‌مزه بیندك واز میرقره
حصار شمندوفر خطنی برمدت تعقیب ایدرك سایه‌دار اغاجلرله‌مزین بر باغچه‌نك اوکنده طوردق.
شیخ افندی، موقع ومنظره‌جه غایت شاعرانه اولان بوحدیقهٔ فرحفزاده بزه مکمل
برقیر ضیافتی ترتیب ایتدیرمشلر.

قمرك قره حصار افقنی شعاعات مذهبه‌سنه غرق ایتدیکی اثناده خفیف حفیف شار
لتیسیله اهنکدار، سامعه نواز صدالر حصوله کتیردن فسقیه‌نك براز اوته‌سنده ترتیب بزم
شوق وصفا ایلین مطربك اهنکی، نغمات روحنوازی بکا پك غریب، پك مؤثر کلیوردی.
ارده بر لحن شوق افزا ایله اوقونان بعض مناقب منظومه ایسه شو بزم طربك نشو
روحانیه‌سنی آرتیریوردی.

مثنوی: مطربا اسرار مارا بازکو
قصه‌های جانفزارا بازکو

درکاهه کلدیکمز زمان ساعت بشه کلیوردی...

ایرتسی صباح ایرکنجه قالقه‌رق باغچه‌ده قهوه‌می ایچدکدن صوکره یانمه الدیغم آدمك
دلالتیله محیی‌الدین بك افندینك زیارتنه واردم.

اوکونك اقشامی دخی بزی سوکلون قریه‌سنده اشرافدن ادهم زاده حاجی حسین بکك
باغچه‌سنه کتوردیلر. بورانك لطافتنی انجق شو بیتك مضمونی افاده ایده‌بیلور:

---

[*] قره‌حصار درکاهی سلطان ولد حضرتلرینه یعقوب خان طرفندن تملیك ایدلمش وحضرت
اولو عارف چلبی نامنه منسوب اولان مزارعك مجموعی درکاهده‌کی فقرای مولویه مصارفنه
وقف اولنمشدر. [شو حالده درکاهك بانیسی اولو عارف چلبیدر]
بووقف وشروط اوتاریخده قره‌حصارده حاکم الشرع اولان برهان‌الدین ابن ابی بکر القره‌اغاجی
نام ذات حضورنده اصول مرعیهٔ شرعیه وجهله قرار بولمشدر.
تاریخی دخی (٦٩٥) سنهٔ متیمنه‌سی محرم الحرامنك اون سکزنجی کوننه مصادفدر.
فقیر بووقفیه‌یی قره حصار درکاهنده کوردم.
شاهدلرده: اسماعیل بن میکائیل، سراج‌الدین احمد المعروف، عبدالله بن احمد البخاری،
یحیی بن داود القیر شهری، امیر فخرالدین النساء، محمد بن علی النحجوانی، الحاج عمر بن عثمان،
ابوبکر بن بدرالدین الخطیب... نامنده ذاتلردر.
وقفیه‌نك برصورتی‌ده جنتمکان سلطان محمود خان اول حضرتلرینك طغرای غرای همایونلریله موشحدر
ذی‌القعده: ۱۱٥۱

«انجام کل بویرده کور الواح فطرتی»
«بیك شکل دلپذیرده آثار قدرتی»

طعامدن صوکره باشلایان صاغاناقلی یاغمور مطربك ترنمات نشوه فزاسنه برمدت فاصله ویرر کبی اولدیسه‌ده بوحال چوق سورمدی، صماخ جان ینه سوره‌کلی صفالرله مست حظوظ وسرور اولدی!..

درکاهه عودت، ینه قمرك برلوحهٔ غرام حالنده اطرافه خنده‌لر صاچدیغی بردم جوشا جوشده وقوعبولدی.

«بر آسمان که خنده‌لر ایلر زمیننه»
«اوبله زمین که کان صفادر مکیننه»

(غازلی کول) دن نبعان ایدن معدن صوینك خواص شفائیه‌سی المانیاجه دخی بالتجربه ثابت اولدیغی جهتله شرب واستعمالی خصوصنده‌کی رغبت برقات دها تزاید ایتمکده اولدیغی کبی اخیراً شرفصادر اولان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی منطوق منیفنه توفیقاً، جملهٔ مؤسسات نافعهٔ جناب ولی نعمت اعظمیدن اولان «حمیدیه اطفال خسته خانهٔ عالیسی» کیمیاکرلرندن واطبای عثمانیه‌دن برذات مذکور (غازلی کول) موقعنه عزیمتله تدقیقات فنیه‌ده بولنمش ونتیجهٔ تدقیقاتده مجرب اولان خواص شفائیه‌سنك درجهٔ تأثیری کرکی کبی اکلاشلمشدر. خزینهٔ خاصهٔ شاهانه نظارت جلیله‌سنجه مذکور موقعده غایت ظریف برپاویون دخی انشا ایتدیرلمشدر.

(کچیك) و (عمر) نامنده‌کی قاپلیجه‌لر پك زیاده خراب اولدیغندن حفظ الصحه‌یه موافق صورتده تعمیر وترمیملری ایچون صرفی اقتضا ایدن مبالغك حصهٔ اعانه بقایای عتیقه‌سندن تدارکی معارف نظارتجه بالتنسیب محلنجه دخی بوبابده تشبثاتده بولنمش اولدیغی جهتله، قریباً بوخصوصك‌ده حسن صورتله نتیجه پذیر اوله‌جغی شبهه‌سزدر. بوقاپلیجه‌لر وارداتی محلی مکاتبنه قارشولق طوتیلدیغندن ایدیلان همت ومساعینك نه‌درجه مشکور اولدیغی وارستهٔ ایضاح وبیاندر.

(حمام) استاسیوننه اون کیلو مترو مسافه‌ده (آیاش این) قریه‌سنده ایچرولری

اویولمش عجیب‌الشکل سیوری قیالر (طوغانلی دره) ده تصادف ایتدیکمز مغاره‌لره ، مدفنلره بکزه‌یور [١] . اوزرلری طوپراقله اورتولمش یوروك‌اولری ، شرفه‌سی ، کلاهی بسبتون بشقه برطرزده یاپلمش الحاق برمناره ، یانی باشنده برمسجد شریف صحنهٔ طبیعتك سیه‌زنك مناظری اره‌سنده کوزه چارپیوردی .

بورانك اراضیسی سنکستان اولمق حسبیله نظر ، تماشاده ذوق بوله‌میوردی : حضارت نامنه تك توك تصادف ایدیلن یبانی اغاچلردن بشقه پك آز مزروعات کوریلیوردی .

ایرتسی چهارشنبه کونی قره حصاردن طوغریجه درسعادته عودت (١٦ مایس ٣١٧) مقرر اولدیغندن کیجه‌سی محبت برازاوزادی . احمد چلبی برادرمزك مهماننوازلغی خوشکولنی بزی اویقودن الیقویدی .

یوم مذکورده اوکله طعامنی شیخ افندی حضرتلریله برلکده تناولدن صوکره ، قلعه‌نك مبنی اولدیغی صخور برکانیه‌یی یقیندن تماشا ایلمك اوزره مخدوم عالیلرینی رفاقتمه آله‌رق طاغه ناظر یوکسکجه برمحله چیقدق . دوربین ایله تماشا ایلدك .

قره حصارده اعصار قدیمه مبانی ومؤسسات جسیمه‌سنه تصادف ایدلمه‌مکله برابراوته‌ده بروده کوریلن بقایای آثاردن بوراده قدیماً برشهر بولنمش اولدیغنه حکم ایدیلیور . مدققین سالفه‌دن (پول لوقاس) ، Paul Lucas قره حصارده معابدواماکن عالیه بقایاسنه تصادف ایلدیکنی بیان ایدییور . انجق مومی الیهدن براز صوکره بوحوالیده طولاشان (پوقوق) Pococke (لوقاس) ك خبر ویردیکی آثاره دائر هیچ برشی سویلمیور . (پوقوق) (پرینه زیا) اسم قدیمنی حاوی برطاشه تصادف ایتدیکنی سویلیورسه‌ده شمدیکی قره حصار قصبه‌سنك (اسکی قره حصار) Synnada دنیلن شهرك موقعنده تأسیس ایدلمش اولدیغی اقوای احتمالاتندندر .

بوراده تصادف اولنان آثارمیاننده باش طرفی قویمش مستوره برقادینله بیاض مرمردن یاره‌لان هیکلی قلعه‌یه چیقیله‌جق یول اوزرنده بولنیور .

(انطونن) A. M. Antonin ك بعض امرلرینی حاوی برطاش ده شایان دقتدر . بو رطمرلی بیاض مرمرلر قصبه‌یه اوتوز کیلو متره بعد ومسافه‌سی اولان طاش اوجاقلرندن چیقاریلورمش . حتی بولطیف ونادیده مرمرلردن بیضی الشکل اوچ ارشون طول و برچق ارشون عرضنده اولان برپارچه خرستیان محلاتنده‌کی حمامده کورلمشدر .

فقط بودفعه‌کی حریقده پارچه پارچه اولمشدر .

قصبه‌یه حاکم کتلهٔ برکانیه درت یوز متره ارتفاعنده اولوب ذروه‌سنده قرون وسطی

[١] توقاد واماسیه‌ده دخی بوکبی مغاره‌لر واردر . حتی توقادده‌کی (چارداق بدوی) یه اینوب بولدیغم غایت لطیف صاری برمرمری حالا صاقلارم .

دن قاله برقلعه بقایاسی واردر . قلعه‌یه چیقمق ایچون قیانك ایچنـدن آچیلمش بریولدن
گیتمك لازمگلیور . وقتیله بومدخلی خارجدن وقوعبوله‌جق تجاوزدن منع ایچون مدخلك
حاکم برنقطه‌سنه قله واستحکام انشا ایتمشلر .

ایچ قلعه دنیلان محلك اطرافی مزغاللی برسور مدید ایله تجدید ومحافظه اولنمشـدر ،
قلعه‌نك قپوسنك تام قارشوسنده جسیم برقیا پارچه‌سی واردرکه ، مدخلی قپاتیر درجه‌ده
حائلدر . بورادن بر حیوان وایکی کشی یان یانه مشکلاتله کچر . ایچروسـنده یغین
تشکیل ایدن آثار عتیقه‌ده قلعه‌نك زمان انشاسنی تعیین ایدر اماراته تصادف ایدیله‌میور .
حتی بیزانسلیلردن اول انشا ایدیلوب ایدلمدیکی‌ده معلوم دکل !

قیانك ایچنده سکز متره عمق ، بش متره عرضنده بولنان قیولرده قالان صولر
کیم بیلور قاچ سنه‌لکدر !

قره‌حصار دنیلان کتلهٔ مخروطی trachytique شایان دقت اندفاعات داخلیه‌نك نتیجه‌سی
اولوب حادثهٔ مذکوره اطراف وجوارده برقاچ کیلو مترەلك مسافه ومحیطه قدر تأثیرینی
کوسترمشدر . بومخروط جسیمك اطرافنده عین طبیعت وتشکلده متسلسل تلال صـغیره
وارسه‌ده بونلر اوقدر یوکسك دکلدر .

اسکی قره حصار Synnada افیون قره‌حصاری قصبه‌سنك شمال شرقیسنده بولوادین
ایله عزیزیه طریقی اوزرنده کائندر . (فریژی) قطعه‌سنك مرکزاداره‌سنی تشکیل ایتمش
اولان بوبلدهٔ عتیقه‌نك ملحقاتندن سیدیلر Docimia ، بولوادین Beudos ، عزیزیه
Anabura ، ایشقلر Euménia شهرلری وقتیله شهرت قازانمشـلر ایدی . بوقصبه‌یی
(اقاماس) Acamas اسمنده بر آدم تأسیس ایتدیکی روایت اولنیور . بو آدم (تروا)
roie دن عودتنده بوراده توطن ایتمش ، روم ایالیدن کلنلرده اعمار وتوسـیعنه
خـدمت ایلمشـلر . بو هنـوز تأسس ایدن شهره Synnaia نامنی ویرلمش ،
بالاخره غلطه اوله‌رق Synnada (سـینادا) دینمش . مـورخین قـدیمه‌دن
(اتیه‌ن) Et de Byz (دوسیمیا) قصبه‌سنك اسکی قره‌حصاره قریبق اولدیغنی ، اماسیه‌لی
(استرابون) ده (۱) ، قصبهٔ مذکوره‌نك اون برکیلومتره طولنده براووه‌نك منتهاسنده
کائن اولوب زیتون اغاچلریله مستور ومزین ایدوکنی ، اووه‌نك اوته‌سنده (دوسـیمیا)
قصبه‌سی ومرمر اوجاقلری موجود اولدیغنی خبر ویریور . ابتدالری اوجاقلردن کوچك
قطعه‌ده مرمر چیقارلرکن روماللرك هوس احتشاملری حسبیله یکپاره جسیم سـتونلر

(۱) Strabon, XII, p. 577

اخراجنه باشلانمش حتی بونلردن برطاقی رومایه‌قدر کتورلمشدر .(جیچه رون) بوقصبه‌یه Forum synadense نامنی ویرییور .

(شارل تکسیه) میلادك (۱۸۳٤) سنه‌سی تموزینك اوچنجی کونی بوحوالیدن کچرکن وقتیله رومالیلرك مرمر چیقاردقلری اوجاقلری کشف ایتمش . اسکی قره حصار ، افیون قره حصارینه اوتوز اوچ کیلو متره‌مسافه‌ده‌در .اسکی قره حصار برکانی برتپه‌نك مائلاسنده کائن اولوب اوته‌سنده بروسنده تصادف ایدیلان آثاردن قدیماً اهمیتلی برشهر اولدیغی اکلاشیلیور . جوارندن اقان برایرماغك اوزرنده تك کوزلی مرمر برکوپری رومالیلرك آثار باقیه‌سندندر .

کیدنلرك روایتنه باقیلورسه ، کویك ایچنده مرمردن جسیم برکوپ ، ایچنه کیرمك ایجوزده کندندن مردیوانی وارمش . اوزرنده‌کی صایب رسملرینه باقیلورسه روملرك وافتیز قورنه‌سی ایمش .

کویده آثارمذکوره‌دن بشقه ، قیصر (سه‌وه‌ر پرتیناقس) Sévère Pertinax نامنی حاوی محکوکات دخی کوریلیور . حتی قصبه خراب اولمش ایکن بوذات اعمار وتزیینه همت ایتمش . سکنه‌سی‌ده بوهمتك شکرانه‌سی اولمق اوزره برطاش دیکمشلر .

خلاصهٔ کلام ، اسکی قره حصارك اصل اسمی حقنده مدققینك رأیلری مختلفدر . کیمی (دوسیمیا) بلدهٔ قدیمه‌سنك موقعنی اشغال ایتدیکنی ، کیمی افیون قره حصاری Synnada بلده‌سنك یرنده بولندیغنی سویلیور .

(استرابون) ك بیاننه باقیلورسه ؛ شمدیکی قره حصار قصبه‌سی (سینادا) بلدهٔقدیمه سنك یرنده بولنمش اوله‌جق . بونکله برابر افلاکه سرچکن قیادن اصلا بحث ایتمه‌مسی تعیین موضعده انسانی دوچار تردد ایدییور . بوندن ماعدا قره‌حصار اووه‌سنده (استرابون)ك دیدیکی کبی زیتون اغاجلری‌ده یوق . دیمك‌که (اسکی قره حصار) دنیلان بلدهٔ عتیقه جوارده بولنمش اوله‌جق !

مرکز قضایه بش ساعت‌مسافه‌ده کائن (ایسجه قره‌حصار) دن چیقاریلان مرمرلرك تااعصارقدیمه‌دنبری شهرتی‌واردر . بردرجه‌ده‌که ، اووقت هیچ برمرمر طاشی بوقره‌حصار مرمرلریله رقابت ایده‌مزمش . اووقتك شعراسی بیله اثرلرنده بومرمرلری مدح وثنا ایتمشلر .

(فریژی) قطعه‌سنك بوپارچه‌سنه (میغودونی) Mygodonie دخی دیدکلرندن (سینادا) مرمرلری بعضاً بونام ایله‌ده یاد اولنوردی .

(ئه‌تیه‌ن) ایله (استرابون) (دوسیمیا) مرمری دخی دیرلرمش ، زیرا بو بلدهٔ قدیمه
مرمرك چیقدیغی محله جوارایمش (۱). بو معدنك چیقدیغی محل ایله جوهرك ترتیب و وضعیتی پك
ده شایان دقتدر ، بو محلك اطرافی (لاو) دنیلان سیال ناریدن متشکل اولوب عادتا
کانلر اورته‌سنده قالمش برجزیرهٔ صخور کبی مشهود اولمقده‌در . مرمر صفحه‌لرینك
لرنده افقی چاتلاقلر کوریلیورکه ، بو حال صخورك وقتیله آتشك تحت تأثیرنده بولنمش
دیغنی کوستر . انشاآتده قوللانیلان بیاض مرمر اکثریا صخورك سطوح خارجیه‌سنی
کیل ایدن طبقاتدن چیقاریلور . طاغك ایچرو طرفلرنده مور ، لیلاق رنکنده مرمر
یحه‌لرینه‌ده تصادف اولندیغی کبی بشقه یرلری‌ده صماقی رنکنده‌در . بیزانسلیلر زماننده
چوق مرمر چیقارلدیغی کبی روماليلر دخی بونلردن پك چوقلرینی رومایه کتورمشلردر .
ن پاولوس) S. Paul کلیساسنك ستونلری (آدریه‌ن) Adrien ك مدفندن چیقاریلان
مرمردندر . حتی اغلب احتماله کوره ، بو مرمردن اك چوق اخراجات (ادریه‌ن) ك
اننده کورلمشدر . مشارالیه کاملاً بو اسکی قره حصار مرمرلرندن اولمق اوزره (آتنه)
یوز یکرمی ستونلی برمعبد انشا ایتدیردیکی کبی (پوزانیاس) ك روایتنه نظراً اسکی
لر دخی بو مرمردن غایت ظریف هیکللر اعمال ایتمشلردر .

فقط بو مرمرلرك ساحل بحره نه طریق ایله نقل وایصال ایدلدیکنی قطعیاً کسدیرمك
کون قابل اوله‌میور . طاش اوجاغندن (مندرس) وادیسنه قدر اولان مسافه تخمیناً
رمی فرسخ قدردر . بورایه نقل ایتمك ایچون ارابه ایشلمز . طاغلری تپه‌لری آشمق
مکلیور . (مندرس) چایی ایسه سیر سفائنه قابل برحالده دکلدر . انسان ، اطرافی
غلرله قوشادلمش حوضه‌لرده ، مرمر ستونلری ، حسابه کلمز بروزن وثقلتده طاش
چه‌لرینی حاوی بقایای عتیقه‌یی کوردکجه دوچار وله‌و حیرت اولیور ! بو جسیم طاشلری
الره‌نره‌دن ونه واسطه وطریق ایله نقل ایتمشلردر هنوز اکلاشیله‌مامشدر . چونکه
ارده نه بریول ونه‌ده طریق مواصله کوریلیور .

بوقاروده اسکی قره حصاردن بحث ایدرکن بعض اسامیٔ قدیمه خبر ویرمش ایدك .
لردن (ایشقلر) Enménia قریه‌سنده (۲۰۶) خانه‌ده (۱۲۰۵) نفوس واردر .
رغمه) حکمداری اولان (اومه‌ن) Eumène طرفندن تأسیس ایدیلان بو بلدهٔ قدیمه
ابه‌سنی ایلك دفعه اوله‌رق کشف ایدن (پوقوق) در . (مارق اوره‌ل) M. Aurèle
لده‌ده برچوق مؤسسات نافعه وجوده کتورمشدر .

(۱) ایسجه حصار

(ایشقلر) قریه‌سی (عشاق) ك جنوب ، جنوب شرقیسنده واونبر ساعتلك مسافه
ده‌در .

ایشته بورایه قدرویردیکم‌تفصیلات قره حصار وحوالیسنك‌احوال قدیمه‌سنی بردرجه
اوکره‌تدی . . .

یارم‌ساعت‌قدرقلعه‌یی‌تماشادن‌صوکره‌خانقاهه‌عودتله‌برمدت‌دها احباودرویشان ایله صحبت
ومتعاقباًوداع ایدلدی. ساعت‌التی‌بچغه‌طوغری‌رفاقتمزده، احمدافندی‌دخی‌بولندیغی‌حالده‌شیخ
افندی‌ایله‌برلکده‌چارشوبوینده ،برقبرستان‌وسطنده درت‌عددستون‌اوزرینه‌استناد ایتدیرلمش
اطرافی اچیق‌کارکیر برقبه‌ایچنده مدفون‌اصحاب خیراتدن،حضرپاشا چلبی‌نك پدرلری سلمان
(ش .) کرمیانی‌یی‌زیارتدن‌صوکره استاسیونه روبراه عزیمت اولدق .
شیخ افندی ، قره حصارده قالدیغم اوچ کون ظرفنده معاملات جمیلهٔ مهماننوازی
ولطفکاریلریله عاجزلرینی الی‌ابد ممتدار براقدقلری حالده براثر توجه والتفات مخصوص
اولمق اوزره استاسیونه قدرکلوب تره‌نك ورودینه قدر توقف وانتظار بیورملری د
اخره قدر اونوته‌میه‌جغم خاطر نوازلقلردندر .
ساعت یدیده قونیه تره‌نی کلدی . پك صمیمی ، حقیقةً درویشانه مصافحه ورأسم
وداع ایفا ایدلدی . حقمده ابذال ایدیلن بولطفلردن پك متأثر وممتدار قالدیغمی بیان‌ایله
تکرار تکرار عرض تشکر ایلدکدن صوکره واغونه کیردم . صوك اشارت اوزرینه تره‌ن
یواش یواش حرکت ایدیوردی . برکره دها عرض تشکر ایتدم . منسوب‌اولد
قلری اردولره سوق ایدلمك اوزره بزمله قطاره راکب اولان افراد جدیدهٔ شاهانه‌نك
اسمانه طوغری یوکسلن بانك مسرت وعبودیتلری ارەسنده استاسیوندن تباعد ایتدك
قره حصارك خاطرات لطیفه‌سنی دفترسیاحتمه قید ایتمك اوزره پنجره‌نك جامنی اینديردم
برکوشه‌یه چکیلدم . .

قره حصاری نصورتله ونه‌وقت زیارت ایتدیکمی اولجه‌سویلمش وقارئین کرامی‌یولده
براقمش ایدم . شمدی برلکده یولمزه دوام ایده‌لم :
قطار بواستاسیونده یکرمی‌دقیقه‌توقفدن صوکره درت‌بچقده یوللاندی . غازینوجیلرك
درجهٔ احتکارلری هرطرفجه معلوم‌اولدیغی کبی بوراجه دخی خاطرلری صایله‌جق حالده
صنعتلرینه رواج‌ویرمشلردر . قونیه‌یه کیدن سیاحلردن بری‌یا کیله‌رق استاسیون بیراخانه
سنده برقدح بیرا ایچمك ایسته‌دی . بیراخانه‌جی قدحله بیرا صاتمدیغی ایچون شیشه‌کتیر

دی . زواللی سیاح تره‌نی قاچیرمامق ایچون قدحلری بربری اوسته‌دیکیور ، برطرفدن‌ده
جیننده بوزوق پاره اراپوردی . بن‌ده‌اوزاقدن اوزاغه‌دقت ایدیپوردم . ادمجغز چیقاردی
اوچ غروش ویردی . بیرا خانه‌جی اوورالرده دکل . قاچ غروش السه بکنیرسکز ؟! تام
(٨) غروش ! . . . ارتق سیاحده‌کی صوموریته‌یی کورملی ایدی . . .

(چوبانلر) استاسیونه کلدیکمز زمان ساعت بشی یدی کچیوردی . بوموقعك سطح
بحردن اعتباراً اولان ارتفاعنی برمعتاد قید ایتدم . تام (٩٩٢) متره‌در . قره حصار
استاسیونیله بومحل اره‌سنده ارتفاعجه اون التی متره فرق واردر . بواستاسیون اشجار
ونباتاتدن خالی براووه‌نك وچوبانلرله ایشقلر Euménie قریه‌سنك وسطنده‌کائندر .
استاسیون بوکویلره برساعت مسافه‌ده اولوب جوارینك اراضیسی طبیعتجه طبق مقری
کوینه بکزه‌یور . جواردن اقان کوچك برده ، اراضینك تدریجاً الچالمسندن طولایی
(آق شهر) جهتنه طوغری اقیور .

(چایه) تام ساعت التیده مواصلت ایدلدی . بورانك سطح بحردن اعتباراً ارتفاعی
(٩٧٧) متره‌در .قصبه استاسیونك صاغ طرفنده وطاغ اتکنده کائن‌در ، بوطاغك ذروه‌
سی کاملاً قارله مستور ایدی .

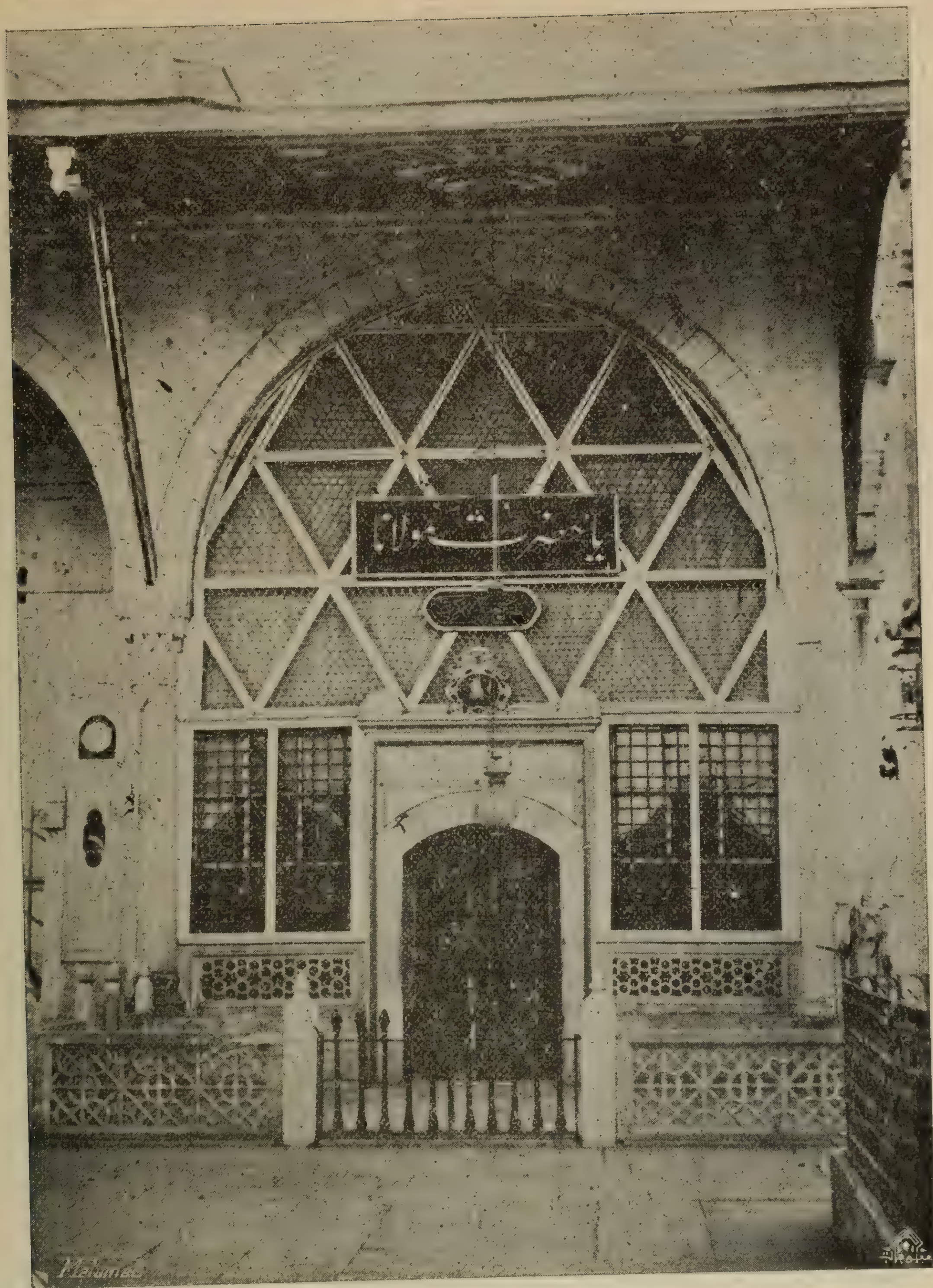
قونیه تره‌نیله ایشته بوراده قارشولشدق .

(چای) موقع جغرافیسی حسبیله اوته‌دنبری مشهور ایدی . شوشهرت ومعموریتی
ایسه ، قره حصار ـ قونیه طریقی اوزرنده بولنمسندن‌در . (بولوادین) ancien
Polybotum قضاسنه تابع قرادن اولان (چای)ده(٣٤٣) خانه‌ده (١٦٨٩) نفوس
واردر . بوراده ساچوقیلر زماننده قالمه غایت مصنع خانلر ، مدرسه‌لر واردر. مؤسسات
مذکوره‌دن‌اکلاشلدیغنه کوره طریق عام تاقرون وسطی‌دن بری بورادن کچرمش .

(غودفرووا دوبویون.G.de B) طوغریدن طوغری‌یه‌اسکیشهردن‌کلدیکی‌ایچون،(چای)ه
اوچ‌ساعت مسافه‌ده کائن‌اولوب قونیه‌دن‌کلیرکن‌زیارت‌ایتدیکمز (بولوادین)دن‌کچمشدر.[١]

طرز سلچوقی اوزره یاپیلان بالعموم خانلر کبی (چای) ده‌کی خان دخی وسطده
کنیش برحولیدن ، بونك ایکی طرفنده متعدد حجراتدن‌متشکلدر . کویك باغچه‌لرندن،
زقاقلرندن اقان صولر (ابهر) Ebèr کولنه قاریشور . بوراده قیش شدتلی‌اولور مجموعهٔ
نباتیه‌سی اوروپای مرکزینك کی کیبدر .

[١] اوچیوز اون سنه‌سی مارتنك یکرمنجی کونی قونیه‌دن مأذوناً درسعادته کلیرکن (عزیزیه ،
بولوادین ، اسحاقلو ، چای ، چفته‌لر) طریقیله اسکیشهره کلمش ایدم . بوجهتله ، بوحوالینك
احوال حاضره وقدیمه‌سنه بردرجه‌یه قدر واقف اولدم .

تربهٔ فردوس رتبهٔ حضرت مولانانك باب معلاسی

قونیه‌ده شیخ صدرالدین قونوینك جامع شریف وتربهٔ مبارکه‌سی

بوراده‌کی مؤسسات قدیمهٔ اسلامیه‌دن غایت مصنع بر جامع شریف وجسیم برخان ایله مدرسه وحمام طرز معماریٔ عرب وسلچوقینك امتزاجندن حصوله کلمش بر انموذج بیعدیلدر. اقسام سائره‌سی خراب اولان مدرسه‌نك قپوسی، ساعتلرجه ، بلکه کونلرجه تماشاسنه طویولمز بدایع معماریه وهندسیه‌دندر .

خانك اوزرنده‌کی عباره‌یه نظراً، بوراسی سالف الذکر غیاث الدینك زماننده یعقوب اسمنده برذاتك نظارتیله هجرت نبویه‌نك (٦٥٧) ومیلادك (۱۲۵۹) سالنده انشا واکمال ایدلمشدر .

مدرسه‌نك غایت مصنع قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌ده ایسه ، علاء الدین کیخسرو زماننده ابوالحامد بن عمر نامنده برذاتك نظارتیله بنا ایدلدیکی منظور ومشهود اولمقده‌در .مذکور قپونك یان طرفلرنده (عمل غالبك بن محمد) عباره‌سی کوریلیورکه ، بوده بنانك معماریدر.

والحاصل چای ، قره‌حصار ــ قونیه خطی اوزرنده بولنمق حسبیله ایجه معمور اولمش واثار باقیه‌سی کوریلن مبانیٔ نفیسه اوزمانك محصول فیضی بولنمشدر .

سابق قونیه مدعیٔ عمومی معاونی سامی افندی پدرمزله برلکده اسکیشهره کلیرکن (چای) دن کچمش ایدك .

خطك کچدیکی یوللر قونیه جهتنه طوغری تدریجاً الچالمقده اولدیغندن قطار زیاده‌جه یول الیوردی . (اسحاقلو) موقفنه ساعت التی‌یی قرق سکز کچه‌کلدك. بوراسنك ارتفاعی (۹۷۳) متره‌در . خداوندکار ولایتنك حدودی بورایه قدر امتداد ایتدیکندن بوندن صوکره کلن (یاصیان) استاسیونی قونیه ولایتی ملحقاتندندر . خداوندکار ولایتنه عائد معلوماته لاحقه اولمق اوزره نفوس عمومیه‌سیله تحصیلده بولنان اطفال مملکتده دائر اولان استاتستیقی‌ده درج ایده‌یم :

نفوس عمومیه	مکاتبده تحصیلده بولنان طلبه	طلبه‌نك نفوس عمومیه‌یه نسبتی
۱،۵۰۰،۰۰۰	۱۲۷۰۹۸	۹۱،۳۹ / ۱۰۰۰

(اسحاقلو) ناحیه‌سنده (۲۱۹۰) خانه‌ده (۱٤۱۸۲) نفوس واصل قریه‌ده (۲۲۳) خانه‌ده (۹۷٤) نفوس واردر . قریه موقفه برساعت مسافه‌ده وطاغ اتکنده کائندر . خطك صاغ طرفنده یوکسلن طاغك تپه‌لرنده‌کی قارك خاطری صایلور درجه‌ده نحن پیدا ایلمش اولدیغی طاغك یماجلرنده تراکم ایدن طبقاتدن اکلاشیلیوردی .

قبهٔ خضرا وسلطان سليم جامع نور لامى

ازمنهٔ قدیمه‌ده یعنی تلغرافك ایجادندن اول واسطهٔ مخابره اولمق اوزره یاپیلان صنعی تپه‌لره بوراده‌ده تصادف ایتدك .

(چای) ه اوچ ساعت مسافه‌ده کائن (اسحاقلو) قریه‌سنده آثار سلجوقیه‌دن اولمق اوزره غایت مصنع برخان قپوسی ، عرب اسلوب لطیفنك استالاقتیت طرزنده یاپیلمش انموذج بینظیریدر .

خانك وسطنده برده مسجد شریف واردر . خانك اوزرنده‌کی کتابه‌ده ، بوراسنك عزالدین کیکاوس بن کیخسرو زماننده ، ابوالحسین جوجه‌اسمنده برذاتك معرفتیله هجرتك (٦٠٧) تاریخنده انشا ایدلدیکی مسطوردر .

خانك طیش قپوسنده برکتابه دها واردرکه ، بونده‌ده عزالدین کیکاوس بن کیخسرو بن کیقباد عباره‌لری وسطرلرك الت طرفنده بوغاعلی بن حسین کلمه‌لری و (٦٤٧) تاریخی محکوکدر .

اراضی ، چایدن باشلایه‌رق قوهٔ انباتیه‌جه غایت فیضلی برمنطقه‌یه گیرییور .

(بیوك چوبانلر) ه قدر اندر تصادف ایدیلن اشجار کونا کون بوجواردن اعتباراً ساحهٔ زمینی تکرار زینتلندیرییور . واسع اکین تارلالری ، طوتلقلر صو کنـارلرنده ، دره یماجلرنده سکود ، قره کولکن ، قواق اغاچلری لطافت اچنده لطافت عرض ایدییور .

بولطافت بوحضارت تا (آق شهر) ه واندن براز اوته‌یه قدر امتـداد ایدییور .

خلاصه ، بروادیٔ وسیع پراشجار وزمردین‌که ؛ جابجا جانربا شعرلردن متشکل ! . . .

خطك بعض جهتلرنده حاصل اولان بطاقلقلر (اق شهر) کولنك اياقلرندن صیزییور .

(یاصیان) استاسیوننه یدی‌یی اون درت کچه‌رك مواصلت ایتدك . بورانك ارتفاعی (٩٦٦) متره‌در .

بوجوارده‌کی طاغلرك مائله‌لری ، دها اشـاغی طرفلری قسماً مزروع ایدی . اووه ایسه کاملاً خدایی نابت اشجار ونباتات ایله کسب طراوت ایلمش ایدی .

خطك صول طرفنه تصادف ایدن جسیم براورمانك سایهٔ حضارتنده نصب خیام ایله بهارك صفای شوق وطربندن حصه مند اولان بریوروك عائله‌سنك حیات مسـعودانه‌سی واغونده بولنان رفقای سیاحت ایچون لطیف برزمین مصاحبه تشکیل ایلدی .

بومناسبتله ، واسع وزمردین ساحه‌لرك سکنهٔ محلیه‌نك احوال صحیه وسلامت فکریه‌لرینی نه‌درجه‌یه قدر تصحیح وتصفیه ایتدیکی حقنده تجربه‌کار آدملرك مشـاهده‌لری ،

امراض عصبیه‌نك تقلیلنه و بو صورتله صحت عمومیه‌نك تصحیحنه مدار کلیسی اولان عمومی باغچه‌لرك تشکیلی لزومنه دائر اولان بیانات فنیه بزی (آق شهر) ه قدر مشغول ایتدی.

فی الحقیقه ، ایجه برمدت دوام ایدن تدقیقات ذاتیه‌م ایله‌ده تأیید ایتدیکی اوزره ، غایت لطیف و هر درلو محاسن طبیعتی شامل اولان بو یرلر اهالیسنك احوال صحیه‌لرنده فوق العاده برایلك مشهوددر .

(آق شهر) استاسیونه یدی‌یی اوتوز یدی دقیقه کچه‌رك کیردك . بو موقفك سطح بحردن اعتباراً ارتفاعی (٩٩٨) متره‌در .

صنعی تپه‌لره بوراده‌ده تصادف ایتدك . حتی بو تپه‌لردن بری اوستنده تأسس ایتمش اولان (قره‌او) اسمنده اولدقجه بیوجك برقریه پك زیاده نظرمزه چارپدی . چونکه در و دیواری ، التی اوستی قره‌طوپراقدن عبارت اولان بو قریه‌ده نظره خوش کورینه‌جك هیچ برشیئه تصادف ایتمدك . یوروك اولری کبی بوراسنك‌ده طاملری (خانه) مستطیل و بضاً درت کوشه براوطه ایله اوکنده اوزری صاپ واکثریا طوپراقله اورتولمش برکزینتی محلندن عبارت اولوب وقت وحالی مساعد اولانلرك خانه‌لرینك اطرافنه چیتدن بردیوار چکلمش ، ذخیره‌لکی ، یملیکی‌ده بو دیوارك برکوشه‌سنه یاپلمشدر . خانه‌لری بو طرز ثقیل اوزره انشا ایتمك کوره‌نك دنیلن برسیئه اولوب ، سایهٔ معموریتوایهٔ حضرت پادشاهیده، پیدرپی اسکان ایدیلن مهاجرینك انشا ایتدکاری خانه‌لر ایسه هم طرز انشاجه اولدقجه لطیف وهم‌ده حفظ الصحه‌یه موافقدر . هیچ شبهه یوقدرکه ،بو خانه‌لر جوار قریه‌لر اهالیسنجه نمونهٔ امتثال اوله‌رق بش اون سنه صوکره ، بوکون خوش کوره‌مدیکمز طاملرك یرنده لطیف خانه‌لر کوریله‌جکدر .

(آق شهر) ی بو دفعه زیارت ایده‌مدك . فقط اوچیوز اون تاریخنده بورایه اوغرامش و برکیجه‌ده قالمش ایدم . اووقت هنوز قونیه شمندوفری یاپیلمامش ایدی . شوقدرکه مهندسلر فیلامه‌لرله کذرکاهی تعیین ایله مشغول ایدیلر. قونیه‌دن کیرالادیغمز یایسز مهاجر ارابه‌سی بزی پك زیاده صارصمش اولدیغندن نازل اولدیغمز خانده برقاچ ساعت ارام واستراحته مجبور اولدق. بو اثناده مأمورین قضادن بعض ذوات بولندیغمز خانی تشریف ایله بزی تلطیف و تطییب ایتمش اولدقلرندن احبای قدیمه‌دن سامی افندی حضرتلریله

برلکده دائرهٔ حکومته عزیمتله قائمقام بك افندی‌یی زیارت وبراز مصاحبتدن صوکره
نکته دانلغی دللرده سائر اولان خواجه نصرالدین افندی مرحومك تربهٔ شریفه‌سنی کور
مکه کیتدك. هرکس بیلورکه ، خواجه مرحومك تربه‌سنك درت طرفی اچیق . قپوسنده
بیوك برکلید اصلمش اولدیغی حالده ترسیم وتصویر ایدرلر ، ایشته بزده خواجه‌نك تربه‌سنی
ایشتدیکمز کبی ظن ایدیوردق .

فقط قصبه طرفنه ناظر اولان بیوجك برقبرستانك برایکی‌اياق مردیوندن عبارت اولان
مدخلندن ایچری کیردیکمز زمان هیئت عمومیه‌سیله قارشومزه چیقان تربه‌یی دیدکاری
وتصویر وترسیم ایلدکاری کبی بولمدق .

کتابمزده رسمی کورلدیکی اوزره ، تربه‌نك اوزری التی کوشه‌لی ومخروطی برطا
ایله قپالیدر . کوشه‌لرك بریسی قپو اولمق اوزره اچیق اولدیغی حالده دیکر طرفلرینی غایت
الچاق بردیوار احاطه ایلمشدی . بودیوارك اوستنده دمیردن برپارمقلق ،بونك ده بالاسند
سقفه طیانمق اوزره غیر منتظم انجه‌لی قالینلی تحته برپارمقلق کوریلیوردی . قپوسنك یان
واوست طرفلرینی ده کذلك تحته‌دن برپارمقلق ستر ایلیوردی . پارمقلقلرك اره‌سنده‌ک
تحته دیرکارك باشلقلری ده اوزرلری صیوانمش دائره شکلنه قریب بررسمده ایدی .

دیوارك اوستنده‌کی دمیر پارمقلغه راست کلن بربز پارچه‌سی ، پوسکول تلی ، پاموق
ایپلکی باغلامش اولدیغندن پارمقلق کورونمز اولمشدر . چاتینك کنارینی طوتان بودیرکلرل
دیوار بیننده دائراً مادار برآچیقلق وار ایدی . هیئت حاضره‌سندن اکلاشیلیورکه ترب
خواجه نصرالدین درت طرفی اچیق ایکن صوکره‌دن طامك استناد ایلدیکی ستونلرك
اره‌سنی برقیصه دیواله طولدیرمشلر .

تربه‌ده ، مرقدده حسن محافظه ایدلمه‌مش . حتی بوجهتی اووقت قائمقام بکده
سویلمش ایدك .

دها تربه‌یه کیرمه‌دن . خواجه‌نك حکایه‌لرینی تکرار ایدرك کولیوردم . . .
مرقدك اوزرینی اسکی یشیل براورتو ستر ایلیور .قپویه ناظر طرفنه ایچلری صوطولو
برصره دستی دیزمشلر .

مرقدك اطرافنده آثار قدیمه‌دن قالین التی مرمر ستون دها وار . بونلر طوانه قدر
وارییور . شوحاله نظراً ، خارجده‌کی ستونلرله چاتینك صوکره‌دن یاپیلدیغنه واصل تربه‌نك
مدفنی احاطه ایدن ستونلرله بینلرنده‌کی قیصه پارمقلقدن عبارت اولدیغنه حکم ایدیلیور .
تربه‌نك قبله طرفنه تصادف ایدن قسمی قپو طرفنده‌کی دمیر پارمقلغه نظراً برآزده

وکسکجه دیوارله محاط بولنیوردی . عمارت جامی بوقبرستانك جنوب جهتنه دوشیور .
قبرستانك اوته‌سنده بروسنده برچوق اسکی طاش پارچه‌لری کوریلیورکه ، بوده اسکی (آق
شهر) ك وقتیله اولدقجه حائز اهمیت بربلدهٔ معموره اولدیغنی کوستریبور . بودیوارك ایچ
طرفنه راست کلن برشی یازمش اولدیغندن برسطر بیله یازه‌جق قدر یرقالمامش دیسه‌م مبالغه
ایتمش اولمام . . .

اورایه یازیلان فقره‌لرك کیمی منظوم کیمی منثور ، فقط اکثریسی صوفیانه ، نیاز
مندانه‌در . بردرجه‌ده‌کی ، بونلرك هپسنی بریرده جمع ایده‌جك اولسه‌ق برمجموعهٔ غرابت ،
برسلسلهٔ ضحك آور تشکیل ایدر .

خلاصهٔ کلام ، خواجه‌نك شخصی کبی ارامکاه معنویسی‌ده تمثال غرابت دینه‌جك برحالده
طوریبور . . .

دها قبرستانه کیررکن انسانی برکوله‌در آلیور . . .

بروسه‌ده زین‌الدین حافی قبرستاننده (درر غرری) ی تألیف ایدن ملا خسروحضر-
تلرینك سبط مکرمی مصطفی افندی ، خواجه مرحوم مزارلغنده مدفوندر .

انسان هرکجدیکی یرده مطلقا برنام ونشان براقمق غیرت فطریسنده بولندیغی ایچون
فقیرده مرقدك باش طرفنده‌کی دیواره :

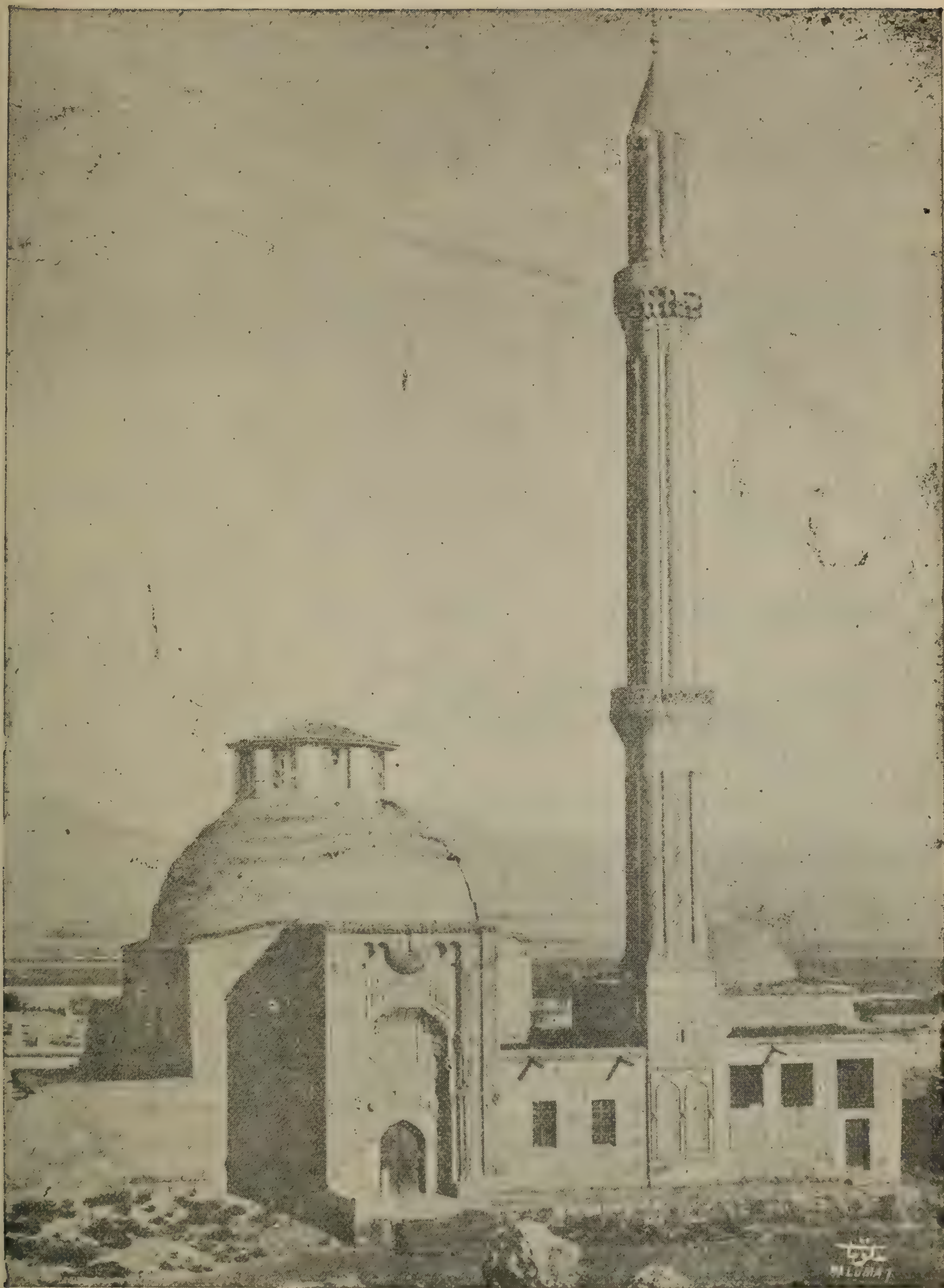
« خواجه‌یه بزم‌ده هدیه‌مز برفاتحه اولسون ! »

عباره‌سنی یازدم . التنه‌ده امضامی آتدم . بویازی‌یی هرکیم اوقورسه لسان رقیت بیانی
بهمه‌حال فاتحة الکتابی تکریر ایده‌جکی جهتله ، خواجه مرحوم حقنده بوصورتله دلالت
حسنه‌ده بولنمغله شرفیاب اولدم دیمکدر .

مرقدك طاشنده شوعباره یازیلی‌در :

هذه التربة المرحوم
المغفور المحتاج الی ربه الغفور
نصرالدین افندی روحنه
فاتحه ٣٨٦

شوتاریخ پك زیاده نظر دقت وتجسسمی دعوت ایتدی . چونکه خواجه نصرالدینك
هجرت نبویه‌دن (٣٨٦) سنه صوکره وفات ایتمش اولمسی ، غریب کلیوردی . بالاخره
اکلاشلدی‌که تاریخك رقملری ترس اوقونمسیله حاصل اوله‌جقمش . یعنی (٦٨٣) ایمش .

قونیه‌ده اینجه مناره

خواجه‌نك هر برحالنده برغرابت مروی اولدیغی کبی سنك مزارنده‌کی تاریخده‌ده غرابت موجود .

یان طرفنده خواجه مرحومك زوجه‌سی حبیه بنت محمد چلبی‌نك مزاری واردر .

قبرك اوزرنده کرچه خواجه‌نك زوجه‌سی اولدیغنه دائر صراحت یوغیسه‌ده بزمله تربه‌یه کان برذاتك افاده‌سنه کوره بوقادین مرحومك زوجه‌سی ایمش . (١)

وظیفهٔ زیارتی ایفا ایتدکدن صوکره ، خواجه‌یه تکرار رحمت اوقویه‌رق واك تحف وغریب حکایه‌لرینی درخاطرله کوله‌رك قبرستاندن چیقدق . طوغریجه خانه کیتدك .

بوخان قصبه‌نك مدخلنده‌در. طرزجدید اوزره یاپلمش، تقسیمات داخلیه‌سی اولدقجه منتظم ، اطرافه نظارت کامله‌سی واردر .

ردیف دبوی همایونی‌ده بوندن از اشاغیده کائندر .

هوا اوکون براز مساعده ایتمش ایدی . برمقدار ارام واستراحتدن صوکره قصبه‌نك سائر مؤسسات قدیمه‌سنی زیارته چیقدم .فقط بونلرحقنده‌کی مشهوداتمك تفصیلاتنه کیریشمه‌دن (اق شهر) ك احوال قدیمه‌سندن بحث ایده‌یم :

(اق شهر) Philomelium فریژی قطعه‌سنك بلاد صغیره‌سندن ایدی ادارةً (اسکی قره حصاره) تابع بولنوردی . (پوتینکر) Peutinger ك ترسیم ایلدیکی خریطه‌ده (اق شهر) قصبه‌سی اسکی قره حصارك جهت شرقیه‌سنده وقیصری‌یه کیدن طریق اوزرنده کوسترلمشدر . ایاتلوقدن بدأ ایدن یول دخی اق شهردن کچردی .ایشته شو احوال طوپوغرافیه‌یه نظراً اق شهر اسکی (فیلومه لیئوم) بلده‌سی اولمق لازم کلیور .

اق شهرده تك توك آثار عتیقه پارچه‌لرینه ، کوشه‌ده بوجاقده محکوك ومنقوش طاشلره تصادف ایدلمکده ایسه‌ده هیچ برنده شهرقدیمك اسمی کوریله‌میور . قصبه قونیه‌نك(١٣٥) کیلومتره غرب شمالیسنده سلطان طاغی اتکلرنده شرقه طوغری ممتد وواسع براووه‌نك کنارنده و (٥) کیلومتره شمال شرقیسنده اق شهر کولی نامیله معروف اولان کوله دوکیلن برچایك ساحل یمیننده وشمندوفر کذرکاهنده کائندر .

(آن قومه‌ن)ك تعریف وتوصیف ایتدیکی (قارانت مارتیر) کولی بوراسی اولسه کرك... اق شهر وقتیله اولدقجه حائز اهمیت بربلده ایمش . سایهٔ معموریتوایهٔ حضرت پادشاهیده قونیه شمندوفرینك انشاسندن صوکره قصبه اسکی رونق وشرفنی بولمغه باشلامش ،پیدرپی

---

(١) شارل تکسیه خواجه‌نك اسمنی یاکلش اوله‌رق نورالدین ضبط ایتمشدر .

تأسیس ایدیلن خالی دستگاهلری تجارت محلیه‌یی بر درجه‌یه قدر جانلاندیرمشدر . قونیه‌ده کشاد ایدیلن خالی سرکیسنه اق شهردن دخی نفیس خالی وکلیملر کوندرلمش ایدی .

اق شهرك صولری غایت براق ولذیذ اولوب محلات اره‌لرندن جریان ایدر . قصبه‌نك هواسی لطیفدر ، اطرافی باغ وباغچه‌لرله محاطدر .

برباب مکتب رشدی ایله اصول جدیده اوزره منتظم برده ابتدائیه مکتبی واردر . رشدیه‌ده التمش قدر طلبه تحصیل علم ومعرفت ایله‌مشغولدر . مکاتب غیر مسلمه‌دن ابتدائی ورشدی درجه‌سنده بش مکتب واردر .

اسلاف امت بوراده دخی برخیلی مدرسه وکتبخانه تأسیس ایتمشلردر . از جمله چارشو جوارنده دده پاشانك تأسیس ایتدیکی خرپوتی عمر افندی مدرسیله عبدالقادر وحسن پاشالرك مدرسه‌لری وسید هارون ولی‌نك جامع کبیرده‌کی مدرسه‌سنده ، مفتی مسعود ورجب ونور عثمانیه سرقیومی سلیمان افندیلرك مدرسه‌لرنده پك چوق طلبهٔ علوم اکتساب فیوضات ایتمکده‌درلر . بونلردن بشقه اوتوز ایکی قدر مدرسه دها واردرکه کافه‌سی حمیتمندان اهالی طرفندن تأسیس ایدلمشدر .

بوندن اکلاشیلیورکه ، نفس قونیه کبی آق شهر دخی علوم دینیه واخلاق فاضلهٔ اسلامیه‌نك نشروتعمیمنه پك چوق خدمت ایلمش ، مدرسه‌لرنده یتشن فضلا دوش حمیتلرینه محول اولان وظیفهٔ نظیفهٔ تعلیم وتدریسی ایفا ایله افنای وجود وبوصورتله ابقای نام ایلمشلردر .

ازجمله کبار مشایخ مولویه‌دن شیخ الدین دده‌نك اولادندن عزالدین دده‌نك مخدوم کرامتمآبی کمال احمد دده حضرتلری بوبلده‌دن ظهور ایتمش اولدیغی کبی ابوالفتح والمغازی جنتمکان سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده استانبولك ایلك قاضی القضاتی اولان اعلم علمای کرامدن وسلالهٔ طاهرهٔ مولانادن حضربك چلبی دخی بو جوارده کائن سوریحصارده مهدار ای وجود اولمشدر . (۱)

(۱) سوریحصارده مدرس ایکن با امر سلطانی درسعادته جلب ودعوت بیورلمشدر . مشارالیه فضل ایله مشهور شعر وانشاده یکتا حلیم ووقور برذات حجسته صفات ایدی . ۸۶۳ تاریخنده وفات ایتمشدر . وفادن اینرکن شجاع الدین مسجدینك زقاغه ناظر پارمقلغنك دیبنده غنودهٔ لحد غفراندر .

کتبخانه‌سنه کلنجه : عمر افندی اسمنده برصاحب حمیتپرورك انشا ایتدیردیکی جامع دروننده‌کی کتبخانه‌ده (٦٤٣) عدد کتب نفیسه ومعتبره نظرگاه استفادهٔ امته وضع اولنمشدر .

اق شهر قصبه‌سی کرك موقع جغرافیسی وکرك اسکیشهر — قونیه شمندوفر خطی اوزرنده بولنمسی اعتباریله معارفجه دها زیاده ترقی‌یه مستعد اولدیغی جهتله بوراده‌کی مکاتبك تنظیم واصلاح احوالی ورشدیه مکتبنك دخی استکمال اسباب ترقیسی حسب الحمیه ارزو ایدیلور .

مسلمانلر ایچون تحصیل علوم وکمالات بر امر دینی وبوندن حصوله کله‌جك صفای وجدانی ایسه ابدی وسرمدی اولدیغندن، مسلمانلر هر نره‌ده بولندیلرسه اوراسنی برحدیقهٔ معرفت ، برکلشن کمالات حالنه کتیرمشلردر .

ایشته جابجا تأسیس ایدیلن مدرسه‌لر ، یاپیلان کتبخانه‌لرهپ بوغیرت فطریه‌نك محصول فوائد آوریدر .

(اق شهر) ده برکیجه قالدقسه‌ده ، بوراسنك دخی مقر علما اولدیغنی اثار باقیه وموجوده‌سندن اکلادق .

پك چوق فضلایه منشأ کمالات اولان مدرسه‌لردن، قصبه‌نك مدخلنده کائن (طاش مدرسه) طرز معماریٔ عرب اوزره یاپیلان سائر مبانی کبی غایت لطیف ، قپوسنك اوزرنده‌کی نقوش وتزیینات حقیقةً نظر ربا ایمش . مدرسه‌نك حوالیسنده‌کی قالین صماقی ستونلرك قاعده‌لری؛ اسکی مبانیدن قالمه ستون باشلقلری ایمش . بوستون باشلقلرینك برطاقمی قورنتین بوزونتیسی بعضیلری‌ده بیزانتن شکلنده‌در . الیوم حال خرابیده اسکی بر تربه‌نك قبه‌سنك ایچ طرفنده دائراً مادار غایت لطیف بر خط کوفی ایله یازلمش سور قرأنیه اوقونیور .

بومدرسه‌نك قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌ده بومؤسسهٔ عرفانپناهك عزالدین کیکاوس بن کیخسرو زماننده هجرت سنیه‌نك (٦١٣) سالی محرم الحرامنده انشا ایدلدیکی محرردر .

مدرسهٔ مذکوره‌نك یاننده بردیواره یاصلانمش یازیلی بر طاش نظر دقتمی جلب ایتدیکندن بونی‌ده اوقومه‌دن کچمدم . بالمناسبه بیان ایلدیکم وجهله ظهور دولت ابدمدت عثمانیه‌دن اول ویاخود فتوحات جلیله‌دن صوکره مسلمانلر طرفندن یاپیلان مؤسسات دینیه وعمومیه اوزرنده‌کی کتابه‌لرك یازولری کرفت وبرطاقم نقوش ایچنده انلمش خطوطدن عبارت اولوب اوقونمسی پك زیاده دقته محتاج ایسه‌ده حلبده ، اناطولیده ایجه تدقیقاتم اولدیغی جهتله بوکبی خطوطی اوقومقده بر درجه‌یه قدر ملکه پیدا ایتمشمدر .

بوطاشك عزالدین کیکاوس (ثانی) بن کیخسرو طرفندن هجرت سنیه‌نك (٦٥٩) نجی سالنده انشا ایتدیریلن بر خانقاهك قپوسی اوزرینه قونلمش بر کتابه اولدیغنی اوقونجه اکلادم .

هجرتك (٦٥٩) نجی سالی ، افرنجی تاریخك ١٢٦٠ سنه‌سی کانون اولنك التیسندن ١٢٦١ سنه‌سی تشرین ثانیسنك یکرمی التیسنه قدر امتداد ایدر .

بو مؤسسات قدیمه‌یی زیارتدن صوکره یوقارو محلاتی طولاشدم : اق شهرك زقاقلری پك تمیزدر طاغدن اینن صولر زقاقلرك اورته‌سندن اقوب کیدر .

بو جوارده (سید محمود حیرانی) نك تربه‌سی پك زیاده نظر دقتمه چارپدی . سکز کوشه‌لی بر اهرام شکلنده یاپیلمش بر کنبده ایشته ایلك دفعه اوله‌رق تصادف ایدییورز . بو شکل وهیئتده کنبدلر قونیه وحوالیسنده پك چوقدر .

بو تربه بعض مشتملاتی حاویدرکه ، آیری آیری تدقیقه شایاندر . حولی قپوسندن ایچری کیریلنجه کوچك بر مسجد کوریلور . بوراسی برقاچ دفعه تعمیر ایدلدیکی هیئت عمومیه‌سندن اکلاشیلیور .

اشبو مسجد مبارکك خارجده‌کی دیواری اوزرنده‌کی کتابه‌یی اوقودم . علاءالدین کیقباد بن کیخسرو زماننده ، فرخ بن قلتبای قنوی‌نك همت وغیرتیله هجرتك (٦٢١) سالی ربیع‌الاولنك برنده انشا ایدلدیکی مسطور ومحکوکدر . (م . ١٢٢٤ – مارت ٢٤). بو ذاتك زماننده یاپیلان مؤسساتی قونیه بحثنده کوره‌جکز .

ایکنجی قپودن دخی کچیلنجه اصل تربه‌یه یاقلاشیلور . قپونك اوزرنده‌کی کتابه‌یی پك مشکلاتله اوقودم . سید محمود حیرانی‌نك تربه‌سی اولمق اوزره کوستریلن بو مدفن مرحوم مشارالیهك حفیدی سید محی‌الدینك ارامکاه معنویسی اولدیغی اکلاشیلدی . مدفن مذکور (٨١٢) (م . ١٤١٠ – ١٤٠٩) سال هجریسنده تعمیر ایدلمش وکتابه‌ده اووقت قونلمشدر . بو قبه وقتیله کاملاً چینی ایله قاپلانمش ایکن مرور زمان ایله پك چوغی دوشمش محو اولمشدر .

بو چینی‌لردن بری – تصادف قبیلندن اوله‌رق – بزه بر حقیقت دها اظهار ایتدی . معلومدرکه ، چینی‌جیلك صنعتی بزه ایراندن انتقال ایتمشدر . حتی ازنیق بحثنده بیان ایدلدیکی وجهله ، چینی عامللری جنتمکان سلطان اورخان غازی حضرتلرندن کوردکاری حسن قبول والتفات مخصوص اوزرینه ازنیقده نفیس چینی‌لر اعمال ایدرك بروسه‌یه وجوار ممالکه کوندرمشلردر .

تصادف ایتدیکم بر چینی اوزرنده : احمد بن عبداه الموصلی نامنده بر استادك چیره دستیٔ مهارتی اولدیغنی اوقودم .

بو تربه‌نك ایچنده سیاه آبانوزدن اوزری ارابسق (عرب طرزی) دنیلن طرز لطیفده نقوش ایله تزیین و عبارات فارسیه ایله توشیح ایدلمش درت صندوقه کوریلور .

بو مهم تربه‌یی زیارت ایتدکدن وچارشودن بعض شیلر مبایعه ایلدکدن صکره خانه‌کلدك . اسمنی برقاچ دفعه ذکر ایتدیکم سامی افندی ایله معارفه‌مز کوملجنه‌ده باشلامشدر . کندیسی خوش صحبت ، تجربه‌دیده ، وفاشعار برذات اولدقلرندن درسعادته‌قدر دوام ایدن بوایلك یولجیلقده ، مشاق سفریه‌یی حس ایتدیرمیه‌جك صورتده طاتلی صحبتلریله ، شایان استفاده بیاناتیله بزی تطییب ایتدیلر .

آق شهر قضاسنك نفوس عمومیه‌سی (٢٧٠٥٠) کشیدن عبارت اولوب بوندن (٢٣٣١٨) ی اسلام (٢٠٧٠) ی ارمنی (١٦٦٢) ی رومدر . آق شهر (١٩٧١) خانه‌یی و(٨٦٤٥) نفوس جامعدر .

خطك صول طرفنده اوزاقدن اوزاغه کوریلن آق شهر کولی (٧٠) کیلومتره مربعی وسعتنده اولوب سلطان‌طاغندن اینن ایکی چای کوله دوکیلدیکی کبی قره‌حصار سنجاغنده کی ابهر کولنك ایاغی دخی اسحاقلو چاییله برلشه‌رك شمالدن کلوب مذکور کوله قاریشور . آق شهر کولنده پك چوق سازان بالغی صید اولنه‌رق قونیه‌یه وسائر جوار محلره کتوریلوب صاتیلور .

قصبه‌یه اوچ کیلومتره اوزاقلقده برمنده قریه‌سنده (٤٩٠) خانه و (٢٤٥٠) نفوس واردر . بورانك خانه‌لری اولدقجه منتظمدر . بوقریه‌ده دخی نسج ایدیلن خالی ، سجاده‌لر قونیه سرکیسنده تشهیر ایدلمشدر .

آق شهر جوارنده‌کی قریه‌لرده ساکن عشایر واکراد دخی غایت لطیف ، نقشلی کلیملر ، ججیملر نسج واعمال ایدرلر . بونلرك بعضیسی خیمه‌نشین اولدقلری حالده، طوقودقلری باخصوص قیزلرك نسج ایتدکاری کلیملر حقیقةً نظر ربادر . ازجمله آق‌شهر قضاسنك شرق شمالیسنده کائن (١٨٤٤٠) نفوس حاوی (جهانبکلی) قریه‌سنده‌کی افراد عشایر وبنات اکراد اوقدرلطیف کلیملر طوقورلرکه ، کوچبه نشین بولندقلری کوز اوکنه کتوریلورسه ، بوصنعت نفیسه‌ده‌کی مهارتلرینه حیران اولماق الدن کلمز .

قونیه‌ده کشاد ایدیلن سرکیده انظار نفائس‌پرورانه عرض اولنان منسوجات نفیسه میاننده بوجهانبکلی قریه‌سنك کلیملری برموقع شرف احراز ایلمشلر ایدی .

بو ناحیه‌نك جسامتی نظر دقته آلنه‌رق قضا حالنه افراغنه بوندن اقدم قونیه ولایت جلیله‌سنجه تشبث ایدلمش ایدی .

آق شهر حقنده کی تفصیلاته بوراده ختمه چکه‌رك یولمزه دوام ایده‌لم : قطار بش اون یولجی‌یی چیقاردقدن صوکره یواش یواش حرکت ایلدی .

بوراده نظر شکرانمزی تزیین ایدن برلوحه جداً نی رقتـه کتوردی . فریضهٔ حج شریفی ایفـا وبیت معظمی زیارت ایله حائز نصاب فخر وشکران اوفی اوله‌رق مسروراً ومطیباً عودت وبزمله برابر آق‌شهره مواصلت ایدن حجاج مسلمینك واغونلردن حین خروجلرنده، کندولرینی استقباله کلن علمای بلده واشراف قضانك آسمانه طوغری یوکسلن بانك تکبیر وتهلیللری اره‌سنده لب صاف ایله وقوع بولان معانقه ومصافحهٔ تزیهانه‌لری وصوکره هپ برلکده قصبه‌یه یوللانملری ، یولك ایکی طرفنـه دیزیلان قادین ارکك وچوجقلرك وجماعت وحدت پرستان ایچنده اقربا وخویشانی پارمقلریله کوستروب کمینك‌ده قوشه‌رق اوپملری پك وجد آور برمنظرهٔ قدسیه تشکیل ایدییوردی ....

بو استاسیوندن اعتباراً قره حصاردن بری تعقیب ایتدیکمز اووه تکرار یکنظر ومستوی حالده‌رق هرپرده نظرلریمزی اوقشایان اشجار ونباتات کسب ندرت ایدییور . خطك شرق جنوبی وشرق شمالیسنه تصادف ایدن سلسلهٔ جبال عادتا نظرك کوچکله احاطه ایده‌بیله‌جکی بر وسعتده ونصف دائره شکلنده اچیلا رق اورته‌سی منحط ومزروعاتدن خالی وعاری براووه حاصل اولیور . برحالده‌که ، تاافیون قره حصاردن آیریلوب برسلسله‌سی شرقه ، دیکر سلسله‌سی غربه طوغری اوزانان مذکور طاغلرك اورته‌لق یری عادتا چقور برطباق کبی منظور اولیوردی .

ذاتاً قونیه‌نك وضعیت طبیعیه‌سی طبق برطباق رسم وشکلنده‌در . افیون قره حصار ایله قونیه اره‌سنده‌کی قطعهٔ وسیعه‌ده بوهیئتده‌در . هرایکی جهتی اوقشایان نظر جنوبده تپه‌لری قارلی ، شمالده ایسه چیلاق وعارضه‌لی تلال وجباله تصادف ایدر .

توصیفنه چالیشدیغمز اووه‌نك اکثر یرلری غیر مزروع اولمغله برابر چایرلقدر .

ازاری کوی — آسیای صغرایه دائر معلومات تاریخیه — ارغود خانی — ایلغین — ایلغینك میاه معدنیه‌سی — مؤسساتی — ایلغین کولی — ادخالات واخراجاتی .

(ازاری کوی) نه ساعت سکزی چاریك کچه‌رك مواصلت ایتدك . بوراسنك سطح بحردن اعتباراً ارتفاعی (۱۰۲۳) متره‌دره .

کونش تام قیز غین زماننده ایدی . روز کار ایسه هیچ اسمه‌یوردی . برحالده‌که یاپراق بیله قیملدامیوردی . واغونك ایچنده متصل ترلیوردق بوحوالی الابیلدیکنه اووه‌لردن ، سطح مائللری‌دن عبارت اولوب اسکیشهر ، کوتاهیه ، قره‌حصار کبی هرصورتله فکرو نظری اوقشایه‌جق مناظر بدیعه‌یه ، مصنوعات قدیمه‌یه تصادف ایده‌مدیکمزدن پك زیاده صیقیلیوردق .

ذاتاً یولجیلرك قسم اعظمی اق شهره چیقمش اولدقلرندن ، دیکر برایکی واغونده ایلغین وقونیه‌یه چیقمق اوزره بش التی کشی قالمش ایدی . بنم بولندیغم واغونده ایسه برفرد بیله یوغیدی .

واقعا بویالکزلغی قره‌حصاره قدر ارزو ایتدم . حتی قوندوکتورمز واسیل جامجی افندی‌یه دها بیله‌جکده ایکن احبای قدیمه‌دن ، اناطولی دمیر یولی اداره‌سنك اك مقتدر وتجربه‌لی ماکنیستلرندن ذکریا افندی دلالتیله بوارزومی اظهار ایتمش ایدم .

تشکر ایدرم . بو آدم قونیه‌یه وارنجه‌یه قدر بنی ازعاج ایده‌جك برکیمسه‌یه یولداش ایتمدیسه‌ده چای‌دن صوکره باخصوص اق شهردن قالقوب‌ده قونیه اووه‌سنه کیرمکه باشلا- دیغمز زمان بویالکزلغدن جداً راحتسز اولدم .

هله چای‌ده قونیه ترەنیله قارشولشدیغی وقت پك غریب اولدی . استاسیون براووه- نك اورته‌سنده ، نه‌اغاچ وار . نه‌سایه ! قصبه استاسیونه اوزاقجه اولدیغندن سائر بعض استاسیونلر کبی شنلکلی اولمیور . براز هوا المق ، استاسیونك قیوسنك صغوق صوییله الللرینی یوزلرینی ییقامق اوزره واغونلردن اشاغی اینن بش اون یولجی ایله قصبه‌دن کلن برایکی ارابه‌جی ، برپوسته ارابه‌سی برایکی سواری ژاندارمه . . . ایشته استاسیونك شنلکی بوندن عبارت !

انسان اره‌صره ، باخصوص بویله یولجیلقده مصاحبتندن استفاده اولنه‌جق بر رفیق سیاحت آرزو ایدییور .

(آسیای صغرا) دخی دنیلان اناطولیٔ شاهانه‌نك بوقسمی کرك طبقات الارض وکرك اتنوغرافی نقطهٔ نظرندن پك زیاده شایان دقت اولوب اراضینك هرنقطه‌ده بشقه بر شکل وطبیعت اخذ ایتمسی سکنه‌سنك کثرت وتنوعی مدققینك بادیٔ اشتغاللری اولمشدر . ایشته بوسببلرله (آسیا) اسمی من القدیم بوقطعهٔ وسیعه‌یه علم اولمشدر . شوقدرکه ابتدالری بواسم ، اناطولی شبه جزیره‌سنك یالکز جهت غربیه‌سنه ویرلمشدر . بواسمك نره‌دن الندیغنه کلنجه : زمانمزده شرق جهتنه طوغری اوزانان بوقطعه حقنده مورخین قدیمه‌دن (هرودوت) Hérodote رومملرك بیاناتنه عطفاً بواسمك اشخاص اساطیریه‌دن (پرومه‌ته) نك زوجه‌سنك اسمی اولدیغنی خبر ویرییور . دیکر جهتدن لیدیالیلرده بواسمی کندولری ویرمش اولدقلرینی ، شوحالده مومی الیهك زوجه‌سنه نسبتله دکل ، (قوتیس) ك Cotys اوغلی (آزیاس) Asias ه اضافةً یاد ایدلدیکنی ادعا ایدیورلر . حتی (سارد) شهرنده‌کی (ازیاد) قبیله‌سی ده مومی الیهه نسبتله یاد ایدلمکده ایمش . ابتدالری محدود بر پارچه‌سنه ویریلن بواسم بالآخره بشقه یرلرده‌ده تشمیل اولنمشدر . زیرا فرات نهرینك شرق طرفلرینه دخی (اسیا) دنیلدیکی (هرودوت) ك آثارنده مسطوردر . خلاصهٔ کلام ، (اسیا) اسمنك بتون قطعه‌یه تشمیل ایدلدیکی بعض دلائل تاریخیه ایله اکلاشیلیور .

(هرودوت) **اسیایی** ایکی‌یه تفریق ایله اسیای علیا واسیای سفلا تسمیه ایدیورکه : بوده (قیزیل ایرمق) Halys نهرینك شرق وغرب جهتلرنده‌کی اراضی‌یی اکلاتمق ایچوندر . جغرافیا نقطهٔ نظرندن آسیای علیا ایله آسیای سفلانك حدودی هرزمان بر اولمامشدر . میلاددن مقدم اون برنجی عصرده جریان ایدن وقایعدن بحث ایلین مورخین بوقطعه‌یه (آسیا) نامنی ویرمشلردر . اکر اووقت قطعهٔ مذکوره بشقه برنام ایله یاد ایدلمش اولسه ایدی ، هرودوت ، استرابون کبی مورخ ووقعه نویسلر اونی ده یازارلردی . نته‌کم بلاد سائره‌نك اسامیٔ قدیمه‌لرینی ذکر وبیان ایتمشلردر .

روم ایلیدن کلوب بوراده اسکان ایدن اقوام قدیمه (اسیا) اسمنی شمدیکی معلوم اولان قطعهٔ وسیعه‌یه ویرمدکلری وارد خاطر اوله‌بیلور ، انلر جغرافیا اصطلاحنجه قطعه

نه‌دیعك اولدیغنی بیلمدكلری جهتله ، ایچرولره طوغری كیتدكجه (اسیا) تعبیرینی تشمیل تعمیم ایتمشلردر . ایدیالیلر (آسیا) یی پك اعلا بیلورلردی . تاریخ قدیمده (اسیای صغرا) تعبیرندن بحث اولنمیور . روماليلر زماننده ایسه (اسیا ولایتی) دنیلنیوردی‌كه . شمالده كائن ممالك یعنی طوروس سلسلهٔ جبالنك بری طرفی دیمكدر . فقط بونكله برابر ایروجه براسمی یوغیدی . (استرابون) Strabon بتون اسیا قطعه‌سنه نظراً بوراسنه (كه‌رصونه‌ز) Chersonnèse دییور .

(اسیای صغرا) تعبیری بیزانسلیلرك زماننده ایشیدلمشدر . (قسطنطین پورفیروژه‌نت) بوقطعه‌یه (اناطولی) نامنی ویرمشدر .

استطراد قبلندن اوله‌رق شونی‌ده سویلیه‌لم كه ، لاتینلرك (ره‌دا) rheda كله‌سندن بالآخره (ارابه) كله‌سی تشكیل ایدلمشدر . (شارل تكسیه) اناطولی‌یه دائر یازدیغی اثرده تركلرك غایت جسیم ومحتشم كاروانسرایلر تأسیس ایدرك كاروب‌چیلرك استراحتنی تأمین وبوصورتله منافع بشریه‌یه خدمت ایلدكلرینی لسان تقدیر ایله سویلیور .

— استطراد —

آثار عتیقه حقنده تدقیقات اجراسی مقصدیله اناطولیٔ شاهانه‌یی طولاشان اوروپا سیاحلرندن بعضیسی آثار مذكوره‌دن هانكیلرینك حائز قیمت اولدیغی هانكی زمانده وجود . كتورلدیكنی ویاخود تاریخ صنایع نفیسه نقطهٔ نظرندن زمانمزده بونلردن استفاده ایدیلوب ایدلمیه‌جكنی دوشونمیه‌رك ودها طوغریسی بیله‌میه‌رك كزوب طولاشدقلری بلادوقصباتده ویاخود بالآخره یاپیلان مبانیٔ عمومیه لوازم انشائیه‌سی میاننده آثار قدیمه‌دن برستون باشلغنه ، برقورنیشه ویاخود بركری تشكیل ایدن رسملی ونقشلی برمرمر پارچه‌سنه تصادف ایتدیلرمی بونی نظر حیرت وتلهفله كوره‌رك « فلان بنانك طاشلری اره‌سنده آثار قدیمه‌یه عائد منقوش ومحكوك مرمر پارچه‌لری كلیشی كوزل یرلشدیرلمشدر » یوللو بیان مطالعات ایدیورلر ، حال بوكه دیدیكم كبی ؛ بوطاشلرك پك چوغی صنعت سنكتراشی نقطه‌سندن

حائز قیمت اولمیوب پك چوغی‌ده قبا برصورتده ایشلنمش ویاپوندن برحقیقت تاریخیه استخراجی غیر قابل بولنمش محکوکات عادیه‌دن اولوب بالطبع نظر دقت واهمیتی جلب ایده‌جك قیمت وماهیتی حائز بولنمدیغندن اولدقلری یرلرده ترك ایدلمش ویاخودکه بعض مبانی ومؤسساتك حین انشالرنده قوللانلمشدر .

تربهٔ مطهرهٔ جناب مولانا

راست کلدیکمز محکوك وغیر محکوك برطاشه اهمیت تاریخیه عطف واسناد ایتمك جائز اوله‌مز . بوکبی آثار حقنده بیان مطالعه ایتمك ایچون علم آثار عتیقه‌ده متخصص اولمق اقتضا ایدر . چوق دفعه کورلمشدرکه ، نظرلریمزده حائز قیمت کورینن برطاش اربابی نظرنده‌کر سزدر . بزم نظرمزده قیمتسز کورینن براثر متخصص عندنده پك زیاده مقبول ومعتبر اوله‌بیلور .

اوروپا سیاحلرندن همان برچوغنك آثار مذکوره‌یه دائر اولان تدقیقاتی پك سطحیدر . معلومات تاریخیه اوله‌رق دفترلرینه قید ایتدکلری شیلرده اوته‌کندن بریکندن ایشتدکلری روایات ونقلیاتدن عبارتدر . باخصوص بونلر ترکجه‌یه واقف اولمدقلرندن محللرینه عائد تفصیلاتده دخی خطالری مشهود اولمقده‌در . هله مبانیٔ مبارکه اوزرلرنده‌کی کتابه‌لری قید خصوصنده واقع اولان خطالری دها زیاده نظر دقته التملیدر .

خلاصهٔ کلام ، اسکی برطاشك ایشه یارایوب یارامدیغنی ، قیمتی اولوب اولمدیغنی بیلوب اکا کوره بیان معلومات ایتملی . یوقسه سویلدیکم کبی ، مقام تأسفده « فلان یرده ، یاخود زقاغك برکوشه‌سنده شویله برطاشه تصادف ایتدم » دیمك ارباب فن نظرنده شایان التفات بیاناتدن اوله‌مز .

سایهٔ ترقیاتوایهٔ حضرت پادشاهیده آثار عتیقه‌دن حائز قیمت واهمیت اولانلری موزهٔ همایونده حفظ ایدلمکده اولدیغی کبی ولایاتده چیقاریلانلردن برچوغی‌ده ولایات والویه مکاتب اعدادیه‌سنده تشکیل اولنان موزه شعبه‌لرنده حسن محافظه اولنمقده‌در .

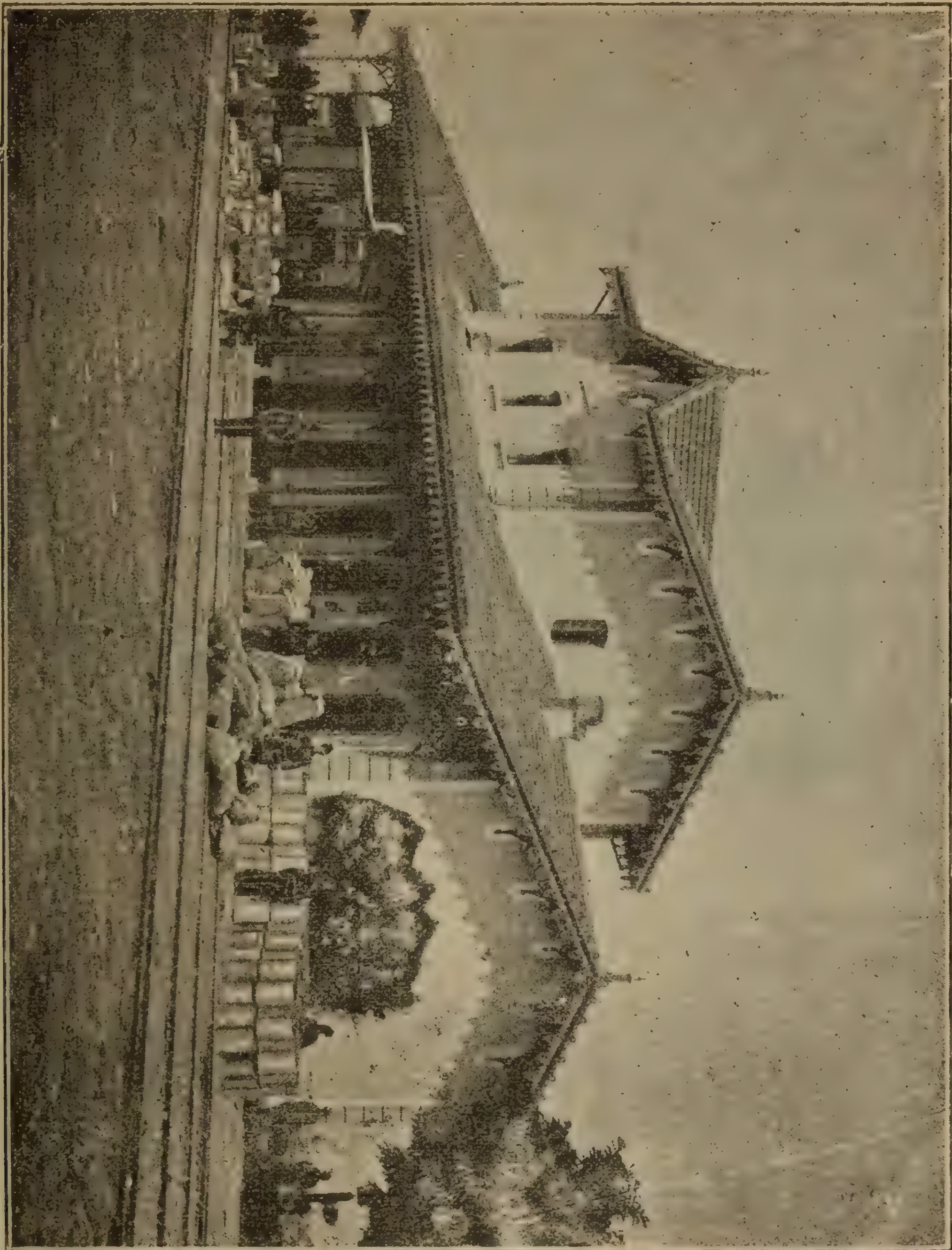
بو حوالیٔ تنهائینك یك آهنك مناظری اورته‌سنده اطرافی اولوقواق اغاچلریله چوریلمش باغچه‌لر اره‌سنده برقریه درحال نظر دقتمزی جاب ایتدی . تحقیق ایتدم (ارغود) خانی ایمش . ارغود خانی ناحیه مرکزی اولدیغندن برحکومت دائره‌سی واردر .

ناحیه‌نك نفوس عمومیه‌سی (۲٤۰٤) نفردن عبارت اولوب کافه‌سی اسلامدر . ۳ جامع ومسجد ، ۱۱ مکتب ، ۲ مدرسه ، ۲۰ دکان ومغازه ، ۲ فرون ، ٤ دکرمن ٤ قهوه خانه‌دن ماعدا ۱۰۰ عدد دستکاه واردر . بودستکاهلرده اولدقجه کوزل کلیملر وبزلر طوقونور . ارغود خاننك ایکی کزلی کوزل برکوپروسی واردر . بوکوپرونك وقتیله اهتماملی برصورتده یاپیلدیغی آثار باقیه‌سندن اکلاشیلیور . بوقریه‌نك دخی اولری طوپراقله اورتولمش اوطه‌لرك اوکارنده‌کی صوندرمه دخی غایت قالین اغاچ کوتوکلرندن یاپلمش دیرکاره استناد ایتدیرلمشدر . بو حوالیده قیش زیاده‌جه اولدیغندن اولرك اوزرینه بعضاً برمتره‌دن زیاده قار بریکور . بوقدر ثقالته تحمل ایتمك ایچون بو دیرکاری قویمقدن بشقه چاره یوقدر . فقط اولرك اوزری براز اقینتلی یاپیله‌جق اولورسه قارك ترا کمندن چاتینك چوکمك تهلکه‌سی قالمیه‌جغندن اووقت بویله جسیم دیرکارده لزوم قالماز . . . اولرده حفظ الصحه‌یه موافق اوله‌رق یاپلمش اولور . . .

خط بواستاسیوندن صوکره متعدد بوغاز ودربند تشکیل ایتمك اوزره ، اوفاق تپه‌لرك اره‌سندن کاه صاغه وکاه صوله قیوریله‌رك یول الیوردی . خطك کچدیکی اراضی کلیسدن مرکب ومتشکل اولدیغندن بیوك اغاچلر کورنمیوردی .

اوته‌ده بریده ، باخصوص دره کنارلرنده‌کی سکود اغاجلری ، اتکلرده طوغری اوزانان اکین
تارلالری ، منظره‌نك چپلاقلغنی بر درجه‌یه قدر کیدریوردی . . .
چاوشجی کوینه تام ساعت طقوزده کلدك . بورانك ارتفاعی سطح بحردن اعتباراً
(١٠٤٣) متره‌در . بوراده توصیف وتماشایه شایسته هیچ برشی یوق . شمدی (ایلغین)ه

قونیه استاسیونی

کلیورز . ساعت طقوز بچقده استاسیونه کیردك . استاسیون موقعی سطح بحردن اعتباراً
(١٠٣٠) متره یوکسکلکنده‌در . بوندن اولکی استاسیون موقعیله ایلغین اره‌سنده ارتفاعجه
اون اوچ متره فرق واردر .

اوچیوز اون سنەسندە قونیەدن کلیرکن ایلغینده برکیجە قالمش ایدم . اووقت کارکیر ، منتظم برحکومت قوناغی انشا ایدیلیوردی . بوقوناق شمدی اکمال ایدلمش ، قصبەنك اك منتظم ، اك شرفلی بربناسی بولنمشدر .

قصبە استاسیون موقعنە منتظم برشوسە ایلە مربوطدر .

قضا درونندە چکللر ودربند جوارندن ودشدیکن اورمانلرندن نبعان ایلە شمالە طوغری جریان وبردە اوفاق ایاقلە جسامت پیدا ایدن ایلغین چایی نامیلە معروف برایرماق قصبەنك کنارندن کچەرك بوقارودەاسمی مذکورچاوشجی کولنە قاریشیور . بوندن ماعدا مذکور کولە طوغان حصار ناحیەسندن کلەرك ارغید خانی قصبەسندن مرور ایدن دیکر براوفاق چای وکذلك ایلیجە صولری وجوار تپەلردن نبعان ایدن اوفاقنفك صولر منصب اولور .

چاوشجی کولی نفس قصبەنك شمال غربیسندە واوچ کیلومترە مسافەدە واقع اولوب قطع ناقص شکلندە واوتوز کیلو مترەمحیطندەدر . صویی طاتلیواچندە طورنابالغی نوعندن ایلك بهاردە کوزل بربالق آولا نورسەدە پك آزدر .

بوکولك همان سکزدە بری واك زیادە کنارلری سازلقدر . ایشتە میاهك بویلە جنو . بدن شمالە طوغری جریانی وقضانك شمال جهتلرینك بعض محللری منحط بولنمسی برطاقم میاە راکدە ومرزغە حصولە کتیرمشدر .

کولك جوارندە بولنان بعض قریەلرك وحتی نفس قصبەنك هواسی بوکولك تأثیر رطوبتیلە متأثر اولدیغی کبی الداش وجوارندن کلن دیکر برصویك صونغوربك ورشدیە وپولەسان قریەلری جوارندە جریانە بطائت کلەرك سازلق تشکیل ایلەمسندن ناشیاورالر. ینك هواسی دخی مختلدر .

میاە راکدەنك حفظالصحهٔ عمومیەیە درکار اولان سوء تأثیراتی نظر دقت واهمیتە النمش اولدیغندن قورودلمسنە تشبث ایدلمش ومیدی شهرندن برچوق فندق اغاجی دخی جلب اولنەرق غرس ایدلمش وبوصورتلە تصفیهٔ هوایە موفق اولنمشدر . فیالحقیقەایلغینك طریق معموریتنە بردرجەیە قدر حائل اولان اشبو میاە راکدەدر .

کتابمزك ازنیق بحثندە برتفصیل بیان ایدلدیکی وجهلە ، اوراسی وقتیلە جسیم وپك زیادە معمور برقصبە ایکن مرور زمان ایلە ازنیق کولنك بیوك بربطاقلق حالنی کسب ایتمسی قصبەنك جسامت ومعموریتنە سد چکەرك کیت کیدە قدیماً حائز اولدیغی شرف ومعموریتی غائب ایلەمشدر . حتی اووقت تاقصبەیە قدر قایقلر ایشلر ایمش .

اطنه طریقیله قونیه‌یه کلیرکن اسمنی درخاطر ایده‌مدیکم برقریه‌نك جوارندن کچمش ایدك . قریه‌یه درت بش دقیقه مسافه‌ده بیوجك برقبرستان نظر دقتمی جلب ایتمش اولدیغندن رفاقتمزده بولنان ژاندارمه‌دن استیضاح ماده ایلمش ایدم .

مذکور قریه وقتیله جسیم ومعمور ایکن اطرافنده طوپلانان میاه راکده سکنه‌سنك احوال صحیه‌سنه تدریجاً سوء تأثیر ایده‌رك قسماً خراب اولمش وکوییلیلرك برچوغی‌ده اخر محله نقل مکان ایتمشلردر . ایشته کوردیکمز قبرستان قریه‌نك معمور اولدیغی زماندن قالمه ایمش .

قصبه‌نك ایکی کیلو متره غربنده‌بر،وچاوشجی کولنك غرب شمالیسنده برکه ایکی عدد معدن صویی موجود اولوب هرایکیسنك‌ده ترکیباتی چلیك وجزئی کوکرت وبرمقدار صودادن عبارت اولدیغی ودرجهٔ حرارتلری (٤٢) سانتیغراد بولندیغی بالمعاینه اکلاشلمشدر. بونلردن قصبه‌نك ایکی کیلومتره غربنده‌کی قاپلیجه معمور اولوب معارف نامنه اداره اولنمقده وسنوی سکز اون بیك غروش راده‌سنده واردات ویرمکده‌در بوقاپلیجه‌نك ایچنده بیوجك برحوض واردر صوینك بعض جلدخسته‌لكلرینه نفع وفائده‌سی اولدیغی بالتجربه ثابت اولمشدر .

شهره ایکی کیلومتره مسافه‌سی بولنان منبعك صویی غایت مبذول ایسه‌ده بعض سنه‌لر ایکی اوچ آی قدر اقماز . بوقاپلیجه اق شهره کیدن شوسه‌نك صول جهتنده وبرتپه اتکنده کائندر .

تدقیقات تاریخیه‌دن اکلاشلدیغی وجهله ، ایلغین قصبه‌سی تیرئوم Tyriœum بلدهٔ قدیمه‌سنك بولندیغی محلی اشغال ایتمکده‌در . آق شهردن ایلغینه قدر قرق کیلومتره اولدیغی کبی ایلغین ایله لادیق Laodicea اره‌سی‌ده اللی کیلو مترهلك مسافه‌در . بوایکی قصبه اره‌سنده‌کی یول همان اووه حالنده‌در .

اسحاقلودن اق شهره قدر اون التی کیلومتره‌در . بو حوالیده آثار عتیقه‌دن برشی یوقدر .

قونیه سالنامه‌سنده ایلغین قصبه‌سنك نام قدیمی (فیلومه لیئوم) اولاق اوزره کوسترـ

یلیورسه‌ده بواسم اق شهرك نام عتیق اولوب ایلغینك اسکی اسمی یوقاروده بیان ایدلدیکی وجهله (تیرئیوم) در .

ایلغیندن اق شهره کلورکن قصبه‌نك کنارنده‌و شوسه اوزرنده کائن قاپلیجه‌یی کزه‌مدم، فقط خارجاً تدقیق ایتدم . بوراسی سلجوقیلر زماننده تعمیر ایدلدیکی کبی بوندن چندسنه اول دخی اصل قاپلیجه بناسندن ایری اوله‌رق متعدد ارطه‌یی حاوی کوزل بردائره انشا اولنمش ایدی .

کاتب چلبی (جهانما) سنده اصل قاپلیجه‌نك اوسـتنده‌کی قبه‌نك علاءالدین کیقباد طرفندن انشا ایتدیرلدیکنی یازییور .

ایلیغنده قالدیغم زمان قصبه‌نك بعض محلاتنی طولاشمش ایدم . نازل اولدیغمز خانك جوارنده اسکی برحمام کوردم . احتمالکه غیاث‌الدین کیخسرو ثانی طرفنـدن یاپدیرلدیغی مروی اولان چفته حمام بودر .

در سعادتده‌کی جوامع شریفه طرزنده انشا ایدیلن برمناره‌لی ، قبه‌لی برجامع ایلغینك یکانه مدار شرف ومبـاهاتی اولان براثر دینیدر . بوجامع انوار لامعك اطرافنـده زازستان نامیله معروف برده عمارت واردر . کرك جامع شریف وکرك عمارت عثمانلیلرك مأثر فاخرهٔ کزیده‌سندندر .

ایلغیندن صوکره کلن اسـتاسیون قادین خانیدر . بورانك موقعی (١٠٣٠) متره ارتفاعنده‌در . قطار موقعه کیردیکی زمان ساعته باقدم اونی یکرمی کچیوردی .

قادین خانی موقفه برساعت مسافه‌ده وطاغ اتکنده کائنـدر . بورادن برآز اول طاغلر شمال غربیده تدریجاً افقه طوغری کیزلندکاری حالده شرق جنوبیـده‌کیلر اوکه طوغری نصف دائره تشکیل ایدرك سلسله طاغلریله برلشمك اوزره برمدت دها امتـداد ایدییور . خطك قونیه جهتی واسع وچیلاق براووه حالنده‌در . شوقدرکه اوزاقد فاصله ایله کورینن اوفاق تپه‌لر منظره‌نك یك آهنکلکنی بردرجه‌یه قدر کیدریـیور .

ایلغیندن قونیه‌یه شوسه‌طریقیله کیدیلورسه منظره‌بسبتون دکیشیور . بورادن قونیه‌یه قدر جزئی عارضه‌لی الایلدیکنه واسع براووه صولده اطرافی از چوق یوکسك طاغلرله محاط عادتا برچناق طرزنده ایلغین کولی . اناطولینك قسم مرکزیسنی اشـغال ایدن واسـع طوزلی چـولده اوزاقدن اوزاغـه مشهود اولور . بوجوارده نه‌ایرماق وار نه‌پیکار !

ایلغیندن چیقدقدن صوکره قونیه‌یه کلیرکن شوسه صاغ طرفده اووه‌یه طوغری التی کیلو متره قدر امتداد ایدرك بعده چرکس کویی حذاسنده صوله قیوریلور . بوراده اسکیدن قالمه برکوپرو ایله کوچك برایرماغی کچدکدن صوکره کاه اکجاله‌رق وکاه یوکسله‌رك اتکلری تعقیب ایدر . خلاصهٔ کلام ، تاقره حصاردنبری صاغ طرفمزده اوزانوب کیدن سلسلهٔ جبال تدریجاً الچالوب عادتا بربرون تشکیل ایدرکه قونیه‌یه کیرمك ایچون بوراسنی طولاشمق لازم کلیور .

قادین خانی بیوجك برکویدر . مدخلنده ، محکوك ومنقوش اسکی طاشلرله یاپلمش بیوجك بربنا کوریلور . طاشلرك اوزرنده رومی العباره کتابه‌لرده وار . بنانك طاشلری میاننده ، مزار طاشلری‌ده کوریلیور .

قپوسنك اوستنده‌کی کتابه مرور زمان ایله سیلنمش ، یالکز تاریخی اوقونه‌جق برحالده قالمشدر . مطالعه‌سندن اکلاشلدیغنه کوره ، بورا.ی هجرت سنیه‌نك (٦٢٠) نجی سانده (م . ١٢٢٣) علاءالدین کیقباد اول زماننده انشا ایدلمشدر . بوخانك قپوسنك بالاسنده « السلطانیه » عبار.سی محکوکدر . بوراسنك مخدر ابن سلجوقیه‌دن برینك امامتنه انشا ایتدیرلدیکی محتملور .

قادین خانندن چیقان بریولجی شوسه طریقنی تعقیب ایتمیوبده ، طاغلری دهایقیندن تعقیب ایده‌جك اولورسه لادیق Laodicœa combusta(١) قصبه‌سنه وارر .

عرب جغرافیونی بوراسنه الادقیه ، المحروسه نامنی ویرمشلردر . لادیق قصبه‌سی موقعاً هرنقدر مرتفع ایسه‌ده صیجاغی پك زیاده اولور . کوچك برایرماقدن بشقه صویی یوقدر . شمندوفرله قونیه‌دن کلیرکن قصبه ، طوغله‌دن معمول ظریف ویوکسك منارەسیله شاعرانه برصورتده منظور اولور . اطرافی طاغلرله محاط بوشهر قدیماً فریژی‌ق نعه‌سنك منتهای شرقیده کائن بربلده‌سی اولوب وقتیله غایت معمور ایمش . اسکی شهرك خرابه‌سی جوارده کائن واسع براراضی‌یی اشغال ایتمکده‌در . میلادك (١٨٢٤) سنه‌سنده آثار باقیه‌دن اولمق اوزره برصوکری‌ده موجود ایمش . ادیم باشنده تصادف ایدیلن ستون باشلقلری ، عمودوسواری قاعده‌لری ، مرمر ایاقلر بوراسنك وقتیله نه‌درجه معمور برقصبه اولدیغنی کوستریور .

بوحوالیده کائن بلاد وقصباتك اماکنی میلادك ایکنجی ویا اوچنجی عصرنده انشا ایدلمشدر . لایق قصبه‌سی مرمر کیرچی نوعندن اولان اراضیده مبنی اولوب شهرك اماکن عمومیه وخصوصیه‌سنه لازم اولان طاشلر هپ بورادن چیقارلمشدر .

---

(١) Κατακεκαυμένη

رسامی : محمد ضیا

ایلیغندن لاذقیه (۵۰) کیلو مترەلك مسافه واردر .

قصبه موقعاً یوکسك براراضیده تأسیس ایدلمشدر . (اقروپول) Acropole دنیلن ایچ قلعه‌ده کویك تپه‌سنده‌در .

لادیق قصبه‌سی خالی منسوجاتیله اوته‌دنبری مشهور ایدی . سایهٔ عمرانوایٔ حضرت پادشاهیده صنایعك بالجمله شعباتنده مشهود اولان آثار ترقی وتکمل جمله‌سندن اوله‌رق الیوم بوراده دخی غایت ظریف ونفیس سجاده‌لر ، خالیلر ، کلیملر ، ایکی کوزلی هیبه‌لر طوقونوب داخلده صرف ایدلدیکی کبی خارجه دخی کتوریلوب صاتیلور . قونیه خالی سرکیسنده لادیق منسوجاتی‌ده مظهر رغبت وتقدیر اولمش ایدی .

بوندن صوکره صره‌سیله سرای اوکی (ارتفاعی ۱۰۶۷ متره) ، میدان (ارتفاعی ۱۰۶۲ متره) ، پیکار باشی (ارتفاعی ۱۰۰۶) ، موقفلرینی کچه‌رك قونیه‌یه کلدك .

سرای اوکی‌نه اقشام ساعت اونبری اون ایکی کچه‌رك کلدك . سرای اوکی غیرمزروع براووه‌ده جسیم برکویدر . کوی خطك صولنده واستاسیونه اون دقیقه مسافه‌ده کائندر . بورالرده مثلی نامسبوق برارتفاعده مناره‌لی کوزل برجامعی نظر افتخاریزی تزیین ایتدی . کارکیر بیوجك قصبه‌لره رونقده شرافت وقدسیت اولان بوجامع مبارکك منتظم برحالده بوناندیرلمش اولمسی سکنه‌سنك صلابت دینیه‌لرینه دلالت ایدر احوال مشکوره‌دندر . ذاتاً قطارك ورودنده موقفه کلن کویلیلرك ، هله امام افندینك ذی وقیافتلری‌ده بونی کوستره‌یوردی . سائر بعض کویلر اهالیسنه نظراً بونلرك اوستلری باشلری تمیز ، نظافت بدنیه‌لری شایان استحسان بردرجه‌ده ایدی .

غروب بورادن حرکت ایتدکدن بش دقیقه صوکره حقیقةً شاعرانه بر صورتده باشلادی . ید اعجاز قدرتك فیوضات ومحاسننه ، تجلیات ولطافتنه مظهر اولان بویرلرده ، بواطیف حوالیده علویت واحتشامیله عرض اندام ایدن شمس شعله‌نثار دم غرام آلود طلوعده نه درجه رنکین ، نه‌قدر خنده‌ور ایسه هنکام غروبده دخی اونسبتده صفاآور ، اودرجه وجدافزادر !

آتشین رنکلی خطوط شعاعیه ، پاره پاره طاغیلمش بولوطاره تصادف ایتدکجه صفحهٔ زمین بدیعهٔ فطرت حالنی آلیور ، نظر تماشا اوکنده بی‌قرار کورینن شوارق آفتاب بویرلره عکس ایدنجه بر مجموعهٔ لطافته بر موجهٔ احتشام وعلویته تحول ایدیه‌یوردی ...

خلاصه ، بویرلرك مشرقی‌ده مغربی‌دی کوزللکلرله مشحون ! ...

❦

قونیه ــ قونیه‌نك احوال قدیمه وحاضره‌سی ــ طوپوغرافیاسی ــ آثار سلجوقیه ــ زیارت محللری ــ مؤسسات دینیه واماکن عالیه‌سی ــ معارف ومکاتبی ــ قبهٔ حضرا ــ مقام شمس تبریزی ــ مشاهیر مولویه ــ خالی سرکیسی ــ قالیچه‌جیلق حقنده معلومات تاریخیه ــ طرق ومعابر .

میدان استاسیوننه ساعت اونبری کچه‌رك کیردك . کوی خطك صاغنده وموقفه بر ساعت مسافه‌ده کائندر . بیکار باشی استاسیونی کچیلدکدن صوکره قطار قونیه‌یه توجه ایتدی.

کذرکاهمزده بشقه بر استاسیون یوق . ارتق قونیه‌یه کلیورز . بر طرفدن غریبلك ، دیکر جهتدن شهره بر ساعت اول وارمق خصوصنده‌کی صبرسزلق بنی ایجه متأثر ایتمش ایدی . قونیه‌یی برکره دها زیارت ایتمکه موفق اولدیغمدن طولایی پك مسرور ایدم . چونکه مأموراً بولندیغم زمان تدقیق ایده‌مدیکم برچوق شیلری بو ایکنجی زیارتده ممکن اولدیغی قدر دقتله تدقیق وتتبع ایده‌جکدم . کرچه بو سفر زیارتمدن مقصد خالی سرکیسی حقنده‌کی مشهوداتمی معتبر « معلومات » [۱] غزته‌سیله قارئین کرامك انظار استفاده‌لرینه وضع ایتمك ایدیسه‌ده « هم تجارت هم زیارت » مثل مشهورنجه بو بلدهٔ قدیمه نك احوال عمومیه‌سنه دائر معلومات اساسیه ایدنمك ارزوسی‌ده اویانمش ایدی .

ساعت بر بچغه کلیوردی . . . برازاول نزوله باشلایوب انجق بش اون دقیقه قدر دوام ایدن یاغمور بردنبره کسلمش ایدی . بو حوالینك ایجابات موقعیه‌سندن اولمق اوزره اقشاملری براز سرین اولدیغندن یاغان یاغمورك تأثیری‌ده بو حاله انضمام ایتمش ایدی قطار موقفه یاقلاشیوردی . بن ایسه نره‌یه کیده‌جکمی دوشونیوردم .

خطك صول جهتنده اوزاقدن اوزاغه کوریلان سونوك آیدنلقلر شهره تقرب ایتدیکمزی اعلان ایدییور ایدیسه‌ده ، استاسیونك نه جهتده اولدیغنی کیجه حالیله بر درلو فرق ایده‌میوردم . بن موقعك مرام طرفلرنده تأسیس ایدلدیکنی فرض ایدرکن بالاخره

---

[۱] اووقت مشهودات ومطالعاتمی مختصر بر صورتده غزته‌یه یازمش ایدم .

اکلاشلدیغی اوزره شیخ صدرالدین قونوی استقامتلرنده بولندیغی کوره‌رك تقدیرمده
خطا ایتدیکمی اکلادم .

استاسیونه ساعت بر بچقده کیردك . بورانك ارتفاعی سطح بحردن اعتباراً تام
(١٠٢٧) متره‌در .

قره حصاره تابع اولوب میاه معدنیه‌سی کافهٔ خواص شفائیه‌یی جامع واوروپاده چیقان
معدن صولرینه‌ازهرجهت فائق‌اولان‌غازلی کول حمامندن [١] صکره خطك‌کچدیکی اراضی
ازاری کونیه قدر تدریجاً الچالدیغی حالده (١٠٢٣ متره) بورادن باشلایه‌رق
تکرار ارتفاع پیدا ایدوب صوکره ینه الچاله‌رق پیکار باشی موقعنده (١٠٠٦)
متره‌یه اینییور . وبورادن اعتباراً تکرار یوکسله‌رك قونیه‌ده (١٠٢٧) متره‌ده‌قالیور .

شو تفصیلاتی ویرمکدن مقصدم کذرکاهك عارضه‌سنی اکلاتمقدر .

قطار توقف ایتدی . چانطه‌می اله‌رق واغوندن ایندم . یولجیلقده تلاش ایتمه‌مك
قابل دکلدر . قونیه‌یی پك کوزل طانیدیغم ، باخصوص کوریشیله‌جك احبای‌قدیمه‌موجود
اولدیغی حالده ینه تلاش ایدییوردم .

استاسیونك اوکنده مترددانه کزینورکن ، برپولیس مأموری یانمه یاقلاشه‌رق صفت
مأموریتیله متناسب برطور نزاکتپروری ایله : « عثمانیه اوتلنه مسافر اولورسه‌کز راحت
ایدرسکز ... بیورك » دیه‌رك بزی الوب موقفك تام قارشوسنده یکی یاپلمش براوتله
کتوردی . اوتلجی‌یه بزی توصیه ایتدی ، صوکره ایشنه کیتدی . بوذاتك اسمنی تحقیق
برهان‌الدین افندی ایمش بورادن کیدرکن یانمه برایکی کتاب المش‌ایدم بونلردن بری‌مشاهیر
مولویه‌دن بعض ذوات ستوده صفاتك تراجم احوالندن باحث ایدی .

اوکیجه کرچه ایچه یورغون دوشمش ایدم فقط صوبونوبده یتاغه کیردیکم زمان .
اویقوم قاچدی . درده قدر اویالاندم .

باری بو بلدهٔ مبارکه‌یه نسبتلری اولان برایکی ذاتك تاریخچهٔ حیاتی اوقویه‌یم دیدم .
(سماعخانهٔ ادب) ك صحیفه‌سنی اچدم . ظرفای مشایخ‌اسلامیه‌دن بهائی افندی‌حضرتلرینك
لطف‌دیده‌لرندن شیخ شفایی (محمد افندی) دده‌نك ترجمهٔ حالی کوزیمه ایلیشدی . برخیلی
یرینی‌اوقودم . کتابی قپایه‌جغم زمان :

---

[١] بورادە چیقان صو (حمیدیه اطفال خسته‌خانه‌سنك قره حصار صاحب معدن صویی) نامیله
توسیم بیوریله‌رق شیشه‌لر درونده درسعادته جلب ایله اوچ غروش فیئاتله صاتلمقده‌در خواص
شفائیهٔ کافه‌سی بالاخره تحقق ایتمدر . باارادهٔ سنیهٔ ملوکانه مذکور معدن صویی مذکورخسته‌خانه
اداره‌سی واسطه‌سیله اداره اولنمقده‌در .

ای قوم بحج رفته کجایید کجایید

الخ ...

بیت مشهوری مصادف نظرم اولدی . بونی تفأل ایده‌رك كتابی قپادم .
اوكیجه پك راحت اویومشم . علی‌السحر قالقدم . اوتلك شهره ناظر پنجره‌سندن طرافه بر كوز كزدیردم . استاسیونك جهت غربیه ده كائن اولدیغی اكلاشلدی .
بوراده حسرة‌العشاق اولان قبهٔ حضرا برنور مجسم كبی پارلایوردی ، طلوعی بكلادم.
بش اون دقیقه صوكره افقدن كمال احتشـام ایله عرض اندام ایدن آفتاب یواش یواش یوكسله‌رك قبهٔ حضرایه مائل استقامت النجه بومرقد معلا قارشوسنده‌انظار دقت ووجدت روحانی برمنظرهٔ بهشتی‌یی تماشایه طویه‌میوردی !

بودفعه قونیه‌ده اوچ درت كون قـدر قاله‌جغمدن لازم كلن یرلر قید انتظام تحتنده زیارت ایدلمش اولمق اوزره برپروغرام ترتیب ایتدم . پروغرام شو ایدی :

زیارت مقام شمس ، زیارت قبهٔ حضرا .

صدرالدین قنوی حضرتلرینی زیارت .

التون پا مدرسه‌سی حقنده تدقیقات.

برنج جیلر خانه دائر معلومات .

قاضی سراج‌الدین قبری .

تبركات مولانایه دائر تفصیلات .

مثنویٔ شریف نسخه‌سنی زیارت .

مكتب اعدادی‌یه عزیمت .

صاحب عطا وقره طائی ترب و مدارسنی زیارت .

علاءالدین سلجوقی تربه وجامع شریفنی زیارت .

آتش بازولی‌سائر مقابر مشاهیر .

خفیف برقوشلق طعامنی تناولدن‌صوكره اقربا وتعلقاته برایكی‌مكتوب یازدم . لازم كلن زیارتلری ایفا ایدرك ایركنجه اوتله عودت ایتمك اوزره‌ساعت بربچقده زقاغه‌چیقدم.
صدرالدین قنوی حضرتلرینك تربهٔ مباركه‌سی جهتنه توجه ایلدم .

تصحیح — ۲۱٦ صحیفه‌نك (۱۱)سطری (مخدرات سلجوقیه‌دن بری نامنه انشاایتدیرلدیكی محتملدر) صورتنده اوله‌جقدر .

دها تربه‌یه وارمه‌دن یول اوزرنده ایریلی اوفاقلی طاشـلرله یاپلمش ایکی بچق ارشون یوکسکلکنده درت کوشه بردیوار شکل وهیئتی اعتباریله نظر دقتمی جلب ایلدیکنـدن تدقیقه لزوم کوردم . اولجه قونیه‌ده بولندیغم زمان بوجواردن چوق کره کچمش ایدیسه‌مده بومزارك هر نصلسه فرقنده اوله‌مامش ایدم .

مزاری محتوی اولان دیوارك دها طوغریسی خطیره‌نك کنارلری میشـه اغاجندن معمول قوشاقله چوریلمش اولدیغندن ییقلمقدن مصون قالمشدر .

بودیوارك اوزرنده اوچ قبر واردرکه ، مرمردن معمول صندوقه‌لری غریب برشکل وهیئتده عادتا براسطوانه‌یه مشابه برسمده‌در .

اسطوانه‌نك یازیلی اولان قسمی چفته خطوط ایله تفریق ایدلمشدرکه ، اوست قسمنده بسملهٔ شریفه وآیة‌الکرسی محرر اولوب الت طرفی‌ده تاریخ ایله اشغال ایدلمشـدر . ایاق طرفنه تصادف ایدن جهتی‌ده تخف برصورتده منقوشدر .

صندوقه‌لرك یاری طرفلری طوپراغـه کوملمش ، اطرافنی اوتلر بورومش اولدیغی جهتله کتابه‌لرینی اوقومق ایچون ایجه مشکلات چکدك . باسـتونمله طوپراقلری آچدم ، طاشك اوزرینی تلویث ایدن چامورلری قازیدم ، اوتلری یولدم .

طاشك برنده : (سید امیرشاه بن محمد الکرمانی طاب ثراه وسنة احدی وستین وثمانمأ (۸۶۱) عباره‌لری محکوك اولدیغی کبی یووارلاق برطاشك کتابه‌سنده دخی : (غرهٔ ذی القعده سنة خمس وستین وثمانمأ ۸۶۵) تاریخی اوقونیور . طاشك بوجبهه‌سنده (وجعل الجنته مثواهم) ودیکر جهتنده‌ایسه (المرحوم المغفور السعید الشهید نوجوان (بوندن صوکره‌کی اسم اوقونمیور) توفی من دار الغرور الی دار الشرف المرحوم) جمله‌لری منقوش وآیروجه برطاشك اوزرنده دخی (ربیع سنة سته وثمان مأ ۸۰۶) تاریخی محکوکدر .

تخمینمه نظراً ، بوقبرلرله برابر ایکن زقاغك حین تسویه‌سنده تعریف ایتدیکم دیوار اوزرینه التمش . بواوچ قبردن برینك مشاهیردن برذاتك مدفنی اولدیغنه شبهه ایدیلمزسه‌ده قدیماً شمدیکی حالده بولنوب بولنمدیغی مجهولدر .

بورادن طوغریجه صدرالدین قنوی حضرتلرینك مرقد مطهرلرینی زیارته واردم . شیخ مشارالیه حضرتلرینك جامع شریف وتربهٔ انورلری من القدیم نظر احترام اوکنده بولندیرلدیغندن اوراق تعمیر وتزیینه اهتمام اولندیغی کبی الیوم مقام فخامت اتسام صدارت عظمایه رونق بخش اقبال اولان فخامتلو دولتلو فریدپاشا حضرتلرینك قونیه والیلکنده

رسامی : محمد ضیا

قونیه‌ده علاءالدین سلجوقینك تربه‌سی

بولندقلری اثناده دخی صورت مکمله‌ده تعمیر و تزیین ایدیله‌رك علامهٔ مشارالیه حضرتلرینك روان پاکی شاد ایدلمشدر .

جناب صدرالدینك جامعی سقفلی کوچك وفقط دلنشین برمعبددر . وقتیله دیوارلری طوپراقدن یاپیلان واوزری بورالرده عادت اولدیغی اوزره طوپراق ایله اورتولی اولان اشبو معبد مبارك ۱۳۱۵ سنه‌سی ظرفنده دیوارلری یونمه طاشدن اوستی کره‌میت اولمق اوزره برطرز نوینده مجدداً ومکملاً ترمیم ایدلمشدی .

اشبو جامع شریف درونندهکی کتبخانه‌ده (۲۵٦) جلد کتب نفیسهٔ معتبره محفوظ محفظهٔ احترام اولدیغی کبی بش التی یوزسنه‌لك ظریف ونفیس برسجاده دخی شایان زیارت متبرکات قدیمه‌دندر . حتی روایته نظراً بوسجاده محی الدین عربی حضرتلرینك متروکاتندن ایمش .

صدرالدین قنوی (ابوالمعالی شیخ محمد) اعاظم مشایخ محققین وافاخم علمای راسخیندندرلر. اصلاً ملاطیه‌لی ایسه‌لرده نشأتلری قونیه‌در . کندولری هنوز طفل نورسیده ایکن پدرلری وفات ایتمکله اوتاریخده شامده بولنمقده اولان شیخ محی الدین عربی حضرتلری بالخاصه تعلیم لسان حقیقت ضمننده قونیه‌یه کله‌رك مشارالیهك والده‌سنی تزوج ایدوب کمال اهتمام ایله تربیه وتفیضلرینه سعی واقدام بیورمشلردر . ثمرهٔ استمداد خدا دادلریله ازوقت ظرفنده جناب شیخ اکبرك نفس کاملنه مظهر اولان بوذات عالیقدر فنون مختلفه وعلوم متنوعه‌ده واصل درجهٔ قصوی اولدقلری کبی بتخصیص تفسیر وحدیث ، تصوف ، کلام حکمت‌ده وحیدالعصر اولدیلر . کندولرندن استفاضه ایلین علما وعرفا پك چوقسه‌ده مشهورلری صاحب تألیفات کثیره وبالخصوص مؤلف تفسیر کبیر [۱] علامهٔ شیرازی واوّل شرّاح فصوص الحکم مؤیدالدین جندی ، وشارح دیوان ابن فارض سعدالدین فرغانی ، وصاحب لمعات فخرالدین عراقی ، آبروی مشایخ فارس شمس الدین ایکی حضراتیدر .

اکثر اوقاتده جناب صدرالدینك مجلس علم وعرفانلرنده حاضر بولنان مولانا جلال الدین رومی حضرتلریله بینلرنده مخادنت ومخالصت کامله بولندیغندن اثنای مصاحبه‌ده حضرت جلال‌الدینه (مولانا) تعبیریله خطاب بیورملری صاحب مثنوینك مولانا لقب عالیسیله تشهرلرینه بادی اولدیغی کبی عالم عقبایه ارتحاللرنده دخی حضرت پیرك نمازینی واقع اولان وصیتلری اوزرینه مشارالیه قیلمشدر .

حضرت صدرالدین (٦۷۱) تاریخنده ارتحال داربقا بیورمشلردر .

بینلرنده مکرراً واقع اولان مکاتبه‌دن طولایی امامیه‌دن عالم مشهور نصیرالدین طوسی دخی جناب مولانا کبی شیخ صدرالدینك فضل وعرفاننك مصدقلرندن اولدیغی مشهور ومتواتردر .

---

[۱] ناتمامدر .

جناب صدرالدینڭ مؤلفات علیه‌لرندن باشلوجه‌لری :

١ — تفسیر فاتحه ، ـ لسان تحقیق وتصوف اوزره (٣٨٠) صحیفه‌دن عبارت اولان بوتفسیر شریف بوندن چندسنه اول هندوستانڭ حیدر اباد دکن شهرنده امیر حسن الحنفی اسمنده برذات طرفندن طبع اولنمشدر .

٢ — مفتاح الغیب ، مولانافناری ، محمد بن قطب الدین ازنیقی ، شیخ عثمان اتبازاری جلوتی ، موج زاده عبدالرحمن بروسه‌وی ، غزی زاده عبداللطیف بروسه‌وی ، کبی عرفا طرفلرندن شرح ایدیلن بوکتاب مستطابی بروسه‌ده دفین خاک عطرناک امیر سلطان حضرتلری بالالتزام استنساخ ایدوب ملا قناریدن تدرس ایتمشلردر .

٣ — فکوك .

٤ — تبصرة المبتدی وتذکرة المنتهی (لسان فارسی اوزره‌در .)

٥ — نفحات الهیه .

٦ — فصوص فی تحقیق الطور المخصوص .

٧ — کشف السر .

٨ — شرح اسماء حسنی .

٩ — جامع الاصول فی الحدیث .

١٠ — رسالهٔ هادیه .

١١ — مفا وضاة

١٢ — انوار انبیا

١٣ — شرح حدیث اربعین .

١٤ — تحفة المشکور .

مشار الیه حضرتلرینڭ ادبیات عربیه وفارسیه‌یه انتساب تاملرندن ناشی متصوفانه تنظیم بیوردقلری اشعار عربیه وابیات فارسیه‌لری ده پك رنکیندر . صدرالدین قنوی اصول طریقتی ، محی الدین عربی حضرتلرندن اخذ وتلقی ایلمشلردر .

حضرت مولانا ایله شیخ صدرالدین ابوالمعالی اره‌سنده‌کی محبت صوریه وعلاقهٔ معنویه پك ایلرو کیتمش ایدی . بوایکی ذات حجسته صفات وعالی همت همان هرکون یکدیکرینڭ مجلس محبت واستفاضه‌لرنده بولنه‌رق نجه حقایق کشف وبیان بیوررلرایدی . شیخ صدرالدینڭ ، جناب مولانایی برکون عیادته کلوب تمنیٔ عافیتده بولنمسی اوزرینه جناب پیر جواباً :

مقام معلای حضرت شمس تبریزی

« من شوم عریان‌زتن اواز خیال »
« می خرامم تا نهایات الوصال »

بیورمشلردر. شیخ ابوالمعالی، جناب مولانانك شوسوزلرندن متأثر وگریه‌نثار اولدقلرندن مولانای مشار الیه‌ده:

« چه‌دانی که‌تو درباطن چه‌شاه همنشین دارم »
« رخ زرین من منکرکه پای اهنین دارم »

مطلعلی غزلی اوقویوویرمشلردر.

شیخك تربه‌سی ضرزسلجوقی اوزره،نشورمثمن شکلنده‌دیرکاردن چاتیلمش اولوب کتابمزده کورلدیکی وجهله، بودیرکلرك اوزرینه تل قفس چکیلمشدر. مرقدك اوستی واطرافی بیاض مرمرله تفریش اولنمشدر. جناب ابوالمعالینك ارامگاه معنویسی ذات کمالاتپروریلری کبی محویت ایچنده علویت، ساده‌لك ایچنده احتشام وقدسیت اظهار ایتمکده‌در.

زاویه‌نك قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌ده: [انشی هذه العمارة المبارکة مع التربة التی فیها للشیخ الامام المحقق العالم الربانی صدرالدین محمد بن اسحق بن محمد رضی‌اه عنـه ودارالکتب التی فیهاله ایضا مع کتبه الموقوفه علیها کماذکر ذلك وشرط وبین فی الوقفیـة برسم الفقراء الصالحین واصحابه من المتوجهین بقلوبهم وقالبهم الی‌اه تعالی فی شهور سنة ثلث وسبعین وستمائة] عباره‌لر اوقونیور.

تربه‌ایله اتصالنده‌کی مسجدك تاریخ انشاسی غیاث الدین کیخسرو ثالثك زمانه‌مصادفدر. شیخ مشار الیه حضرتلری هجرتك (٦٠٥) نجی سالی جماذی الاخرینك یکرمی ایکنجی پنجشنبه کیجه‌سی تولد ایتمشلردر.

مرحوم منیب چلبی ایله بعضاً شیخك تربه و کتبخانه‌سنی زیارته کلیرایدك. مسجدك درونی غایت ساده وفقط خوش وروحانیدر. هله‌یاز کونلری پك سرین اولور. قونیه‌معمولاتندن اولان بیوجك دستیلره قونمش صولرهم صغوق اولورهم ده‌ساعتلرجه طوردیغی ایچون ایچنده‌کی مواد کلسیه‌وسائره طوروله‌رق دستینك دیبنه‌ایندر بوصورتله شربه بردرجه دهاصالح برحاله‌کلور.

برکون بومسجد مبارکی زیارت ایدرکن یرده‌طوران یازیلی برطاش کوزیمه‌ایلیشدی. وقتیله برستون اولدیغنه‌شبهه‌ایدلمین بوطاشك اوزرنده‌سناتوایله‌قونیه‌اهالیسی طرفندن انطون حقنده‌یازلمش برشکرانه صورتی محکوکدر.

حضرت شیخك کتبخانه‌سنده‌کی کتابلرك اکثریسی عقائده وتصوفه دائردر . خط کوفی ایله یازلمش برمصحف شریفك نقوش وتزییناتی فوق‌العاده نظر ربادر کتابه‌سی شودر : « فرغ من کتبه یوم الاثنین التاسع من جماذی‌اولی سـنة ست وثلثین وخمسمائة العبد الضعیف المذنب ابوالفوز بن عبدالخالق المصری . »

اتصالنده‌کی قبرستانده بش التیوز سنه‌لك مزارطاشلری واردر . بونلرك کیمیسی اوقونیور کیمیسنك کتابه‌لری غایت قباباذی ایله یازلمش وطرز املالری ده خطالی اولمق حسبیله کوچلکله تفریق ایدیلییور ایدی . مناسب الدقجه بیان ایلدیکم وجهله التیوز تاریخنه یقین زمانلرده یازیلان کتابه‌لرك یازولری نه ثلثه بکزه‌یور نه کوفی‌یه ، اوزمانه مخصوص ثلث وکوفی بوزونتیسی خطوطدن عبارت !

جوارده امرای اترا کدن برچوغی مدفوندر . ازجمله مجدداً اچیلان کنیش وسایه‌دار اغاجلرله‌اك منتظم بربولو وارحالنده اولان شوسه‌اوزرنده‌ویکی یاپیلان ژاندارمه قره‌غولخانه‌سنك قارشوسنده‌کائن اولوب‌اخیراً تعمیر وتلوین ایدیلان طوغله‌دن معمول برتربه‌درونده‌شهاب‌الدین عنبرالحبشی بن امین‌الدیوان مدفوندر . قونیه‌لیلر بوذاته‌عنبر رئیس دییورلر . امرای سلجو-قیه‌دن اولمق احتمالی واردر .

میلادك اون‌اوچنجی عصری مؤسساتندن اولان اشبو تربه‌نك قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌ده بالاده‌کی اسم محرر اولدیغی کبی (٦٦٣) سنه‌سی و (م . ١٢٦٤ سنه . تشرین اول ٢٤) . محرمك برنجی کونی) تاریخی‌ده محکوکدر .

اشبو کتابه‌ده هانکی ملکك زماننده انشا ایدلدیکی کوسترلمه‌مش ایسه‌ده رکن‌الدین قلیچ ارسلان رابع دورنده اولمق اغلب احتمالدر . [١]

لارنده Larenda قپوسی بوطرفده ایمش . سالف‌الذکر ژاندارمه قره‌غولخانه‌سی بری قصبه‌یه دیکری لارنده‌یه منتهی اولمق اوزره ایکی یولك مماس نقطه‌سنده کائندر . یعنی استاسیون شوسه‌سی بورادن ایکی‌یه آیریلور .

بوکون‌اثار باقیه‌سی مشهود اولان لارنده‌قپوسنك ایکی طرفنده قله‌لر وارمش . خراب برحالده طوران برقله‌سی اوزرنده قونیه قلعه‌سنك دیوارلرنده اولدیغی کبی ایکی بالق رسمی

[١] (هوارت) بوبله یازییورسه‌ده تدقیقاتدن اکلاشلدیغنه کوره ، علاءالدین کیقباد ثانی اوله‌جقدر .

کوریلور . قپونك تاریخ انشاسی (سنه ٦١٨) (م . ١٢٢١)در. قونیه‌وسیواس قلعه‌لری تاریخ مذکورده انشا ایدلمشدر .

قلعه‌نك انشاسی حقنده ابن بیبی نك [۱] ویردیکی تفصیلاته نظراً علاءالدین کیقباد (ثانی ٦٦٣) شهرك درت قپوسیله مهم قله‌لری انشا ایتدکدن صوکره سائر قلعه‌سنورلرینی و برجلری رؤسای اتراك انشا ایلمشلردر . قلعه دیوارلری آیات کریمه واحادیث نبویه ایله تزیین ایدلدیکی کبی شهنامه‌دن برطاقم ابیات فارسیه دخی حك اولنمش وجد ارلرینه مرمردن ارسلان وبالق وقارتال قوشی وسملری دخی وضع ایدلمش ایدی .

بونلرك اکثریسی مکتب اعدادی موزه‌سنده حفظ ایدلمکده‌در .

لارنده قپوسنك قارشوسنده ومرام جاده‌سی اوزرنده صاحب عطا مرحومك جامع شریفی وارقه‌سنده ولارنده طریقی اوزرنده بانیسنك تربه‌سی واردر .

صدرالدین قنوی‌یی براز کچنجه ، امرای اتراکدن طورغود اوغلی احمد بکك تربه‌سی کوریلور . بو مدفن باصیق طاوانلی ، طاشدن معمول اولوب زقاغه واطرافنده‌کی قبرستانه پنجره‌لری واردر .

جاده‌یه ناظر وکوچك برقپو اوزرنده‌کی کتابه‌ده : « امر بعمارته هذه المقبرة المبارکة امیر الخطیر حسین بك بن امیرشاه بك بن طورغود . . . فی شهر شوال من شهور سنة خمس وستة وثمانماً . » - (٨٣٠) م - اغستوس ١٤٢٧ » عباره‌لری اوقونیور [۲] . طورغود رئیسه اوروپالیلر دراغود Dragut دییورلر . پدری منتشاقضاسندن برخریستیان ایمش . فاتح جنت مقر سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك پدر بزرکوار ووالاهمتلری زمان عالیلرنده دولت ابد مدت عثمانیه‌یه عرض خدمات صداقتکارانه ایلمشدر .

بوتربه‌نك ایچنده‌کی طاشلرك کتابه‌لرینی ایچه اوقویه بیلمك اوزره ، قبرستانك الچاق دیوارینی آتلایه‌رق ایچرویه کیردم . قونیه‌ده ، قبرستانلره سایه‌دار اغاجلر دیکمك عادت اولمدیغندن ، صیجاغك الك شدتلی برزمانده کتابه‌لری اوقویونجه‌یه قدر بك زیاده مشقت چکدم ؛ مضطرب اولدم . قبرستانده‌کی طاشلر بوحوالیده چیقان کوفکی نوعندن مساماتلی قبا طاشلر اولدیغندن اوزرلرینه کوزل یازی تحریر وحك ایدیله‌میور . مزار طاشلری

[۱] خداوندکار غازی عصری رجالندن اولوب (تواریخ آل سلجوق) اسمنده براثری واردر .
[۲] قره‌مانی ابراهیم بکك زماننده .

شکل وطرز تحریرجه هپ بربرینه بکزه‌یور ؛ طاشـلرك رأسلری نصـف دائره شکل
ورسمنده‌در .

بوراسنی نظر تدقیقدن گچیردکدن صـوکره طوغریجه درگاه شمس تبریزی طیب‌الله
ثراه الابریزی‌یه کلدم .

غریب شی ! قونیه‌ده مأموریتم هنگامنده صباح اقشام بورادن گچرکن بو تربهٔ‌مشتری
پناهی‌انجق برایکی دفعه زیارت نصیب‌اولمش ، فقط‌هرنصلسه لایقیله‌تدقیق ایده‌مه‌مش ایدم .

بودفعه ارزومه موفق اولدم . محکمه محله‌سندن مکتب اعدای‌یه منتهی اولان طریق
اوزرنده کائن بوتربهٔ مطهره‌نك قپوسندن ایچری کیره‌رك صاغلی صوللی قبرستاندن‌گچدکدن
صوکره شمس دده‌سی احمد شکری افندینك حجره‌سنه کیردم .

قپودن ایچری کیردیکم زمان دده افندی‌یی اوزون والچاق برسدیرك الت باشنده ،
کتاب مطالعه‌سیله مشغول بولدم . اداب طریق اوزره سلام ویردم . مبارك ذات باشـنی
قالدیروب ، بکا برنظر عطف ایتدیلر . فقیرك اوائنادە : « دده افندی حضرتلری فقیری
طانیه‌بیلدیکزمی ؟ » سؤالمه جواباً : « ماشاالله ! طانیمزمی‌یم ! . . » مقابله‌سیله برالنده‌کتاب
اولدیغی حالده اوطوردقلری یردن قالقه‌رق بزی تطییب وتلطیف وایسکی محبتلری تجدید
ایلدیلر . بوسفرکی سیاحتمزدن بحث ایله ذات عالیلری کبی ذوات فضیلتسماتی زیارت‌شرفیله
مشرف ومستسعد اولدیغمدن طولایی حاصل اولان مسروریتمی عرض ایده‌رك تربه‌ده
محفوظ‌تبرکات‌قدیمه‌یی‌زیارت ارزوسنده بولندیغمی بیان ایلدم .

حاجی‌احمدشکری‌افندی (۱) قدوة‌المشایخ‌مولویه، مثنویخوان‌ابوالکمالین‌عثمان‌صلاح‌الدین
دده‌افندی‌حضرتلرینك‌اعزدرویشانندن‌ایدی. بروقتلرمجلس ادارهٔ‌ولایت‌اعضالغنده‌بولنه‌رق
متصف‌اولدقلری‌صداقت وحمیت‌فطریه‌لری حسبیله‌خدمات نافعه‌وحسنه‌ایفاسنه موفق‌اولمشلر
ایدی . عرفان وادبی ، حلم وتواضعی حسبیله قونیه‌جه مظهر احترام اولان بوذات‌ستوده
صفات اظهار ایلدیکم ارزویی‌بیوك برتقدیر وپسند ایله حسن‌تلقی بیوره‌رق : « هله‌برقهوه
ایچه‌لم ! » خطاب تلطیفکاریسنده بولندیلرسه‌ده وجودجه راحتسز اولدقلری جهتله بویله
برکلفته حاجت اولمدیغنی بیان ایله دائره‌لرندن برلکده چیقه‌رق تربهٔ‌شریفه‌یه داخل‌اولدق.

درگاه شمس تبریزی برسماعخانه‌دن وبرده تربه‌دن عبارت اولوب شیخه مخـصوص
دائره بونك خارجنده‌در .

---

(۱) بوذات ۱۳۱۹ سنه‌سی ایچنده وفات ایتمشدر .

کتابمزده کوریلن رسمی کبی ، جناب شمسك صندوقه‌سی ، بخارا وعموم هندوستا-
نده‌کی مراقد مشاهیر مثللو یوقارودن اشاغی‌کاملاً شاللرله مستور ومزین اولوب باشنده‌کی
اوزون سکه‌نك اوزرنده یشیل عرقی دستار واردر .

صندوقه‌نك باش اوجنـده وسماعخانه ایله تربهٔ منوره‌یی تفریق ایدن جامکانك ایچ
طرفنده زجاجدن معمول قیمتدار قندیللر وسائر اوانی معلقدر .

جناب شمسك ذات کرامت‌پناهیلری تجلیات سبحانیه وجذبات‌الهیه‌یه‌مصدراولدقلری
جهتله تربهٔ منوره‌لرنده بوحال تمامیله محسوسدر . سائقهٔ اخلاص‌ایله ایچرویه کیره‌ن‌برزائر
ایچون مظهریت شمسی حس وادراك ایتمه‌مك قابل دکلدر ! تربهٔ قدسی رتبهٔ جناب‌مولا-
نا‌ده‌کی حالت عشق افزا بشقه ، درکاه مشتری پناه شمس‌تبریزی‌ده‌کی‌جلوهٔ عجیبهٔ‌استغراق
بسبتون بشقه‌در .

بودرکاه عالیده زیارتیله مستسعد ومشرف وحائز نصـاب مباهات اولدیغم متبرکاتدن
برنسخهٔ قرأن کریم ، عزالدین الخطاط الساوجی خطیله محرر اولوب نظربا برصورتده
تذهیب وتجلیدایدلمشدر. بوکتاب مبین ومقدسك خاتمه‌سنده : « فی شهرالمعظم‌شعبان‌لسنة ستة
عشر . من شهر المکرم محرم الحرام لسنة ستة وعشرین وسبعمائه » عباره‌لری محرردر .

محمود القلمدارك خط نفیسیله یازلمش دوت جلد اوزرینه مرتب تفسیر شریفی دخی
زیارتله مشرف اولدم . جنتمکان ، فردوس اشیان قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلرینك
وزیری رستم پاشانك وقفی اولان بوتفسیر شریف سطرلرینك اره‌لرنده قیرمزی مرکبله
فارسی ترجمه‌لرده واردر.ازجمله اخلاص شریفك ترجمه‌سی شودر : (بکو اوست خدای
یکانه، خدای پناه نیاز مندان . نزادازکسی ونه کس ازونزاد ونه‌باشد اورا مانندیکی .)

بوکتاب اللهك خطی فوق‌العاده نفیس اولدیغی کبی جلدی دخی نظربادر .
هله سطرلرینك اره‌سنده‌کی قیرمزی خطوط نظر قارئه بشقه برلطافت عرض ایدییور .

کتاب اقدسك تاریخی شودر : « ذوالحجه من شهور سنة ثلث وعشرین وسبعمائة .
من الهجرة النبویه . »

حاجی احمد دده افندی بو تبرکات نفیسه‌یی بر بر زیارت ایتدیردکدن صوکره، کحل عیون اشتیاقمز اولان مثنوی شریف نسخه‌سنی محفوظ بولندیغی جامکاندن چیقاره‌رق یداحترامنده طوتدیغی حالده فقیره اوزاتدی.

مغربی خطیله الق جلد اوزرینه محرر اولان بو کتاب حکمت نصابك نهایتنده شو عباره‌لر یازیلیدر:

«وقع الفراغ من تحریر هذا الکتاب المرشد الی صوب الصواب بعون الملك الوهاب علی ید الفقیر الحقیر المذنب المعترف بالتقصیر السراجی عفو ربه ببرکة ما نسخه من کلام قطب الاولیاء وخلاصة الاتقیا وارث علوم الانبیا والمرسلین المقلب بجلال الملة والدین قدسنا الله تعالی وهدانا الی سلوك سبیله حسن ابن احمد بن محمدا لقرمی عامله الله تعالی بلطفه الجلی والخفی فی شهور سنة اربع وثمانین وسبع مأ ۷۸۰»

اشبو مجلدات مبارکه واثار نفیسه‌دن ماعدا جناب شمس‌ك باشلرینه کیدکلری عرقیه ایله اکتسا ایلدکلری خرقه دخی شایان زیارت وتبرکدر.

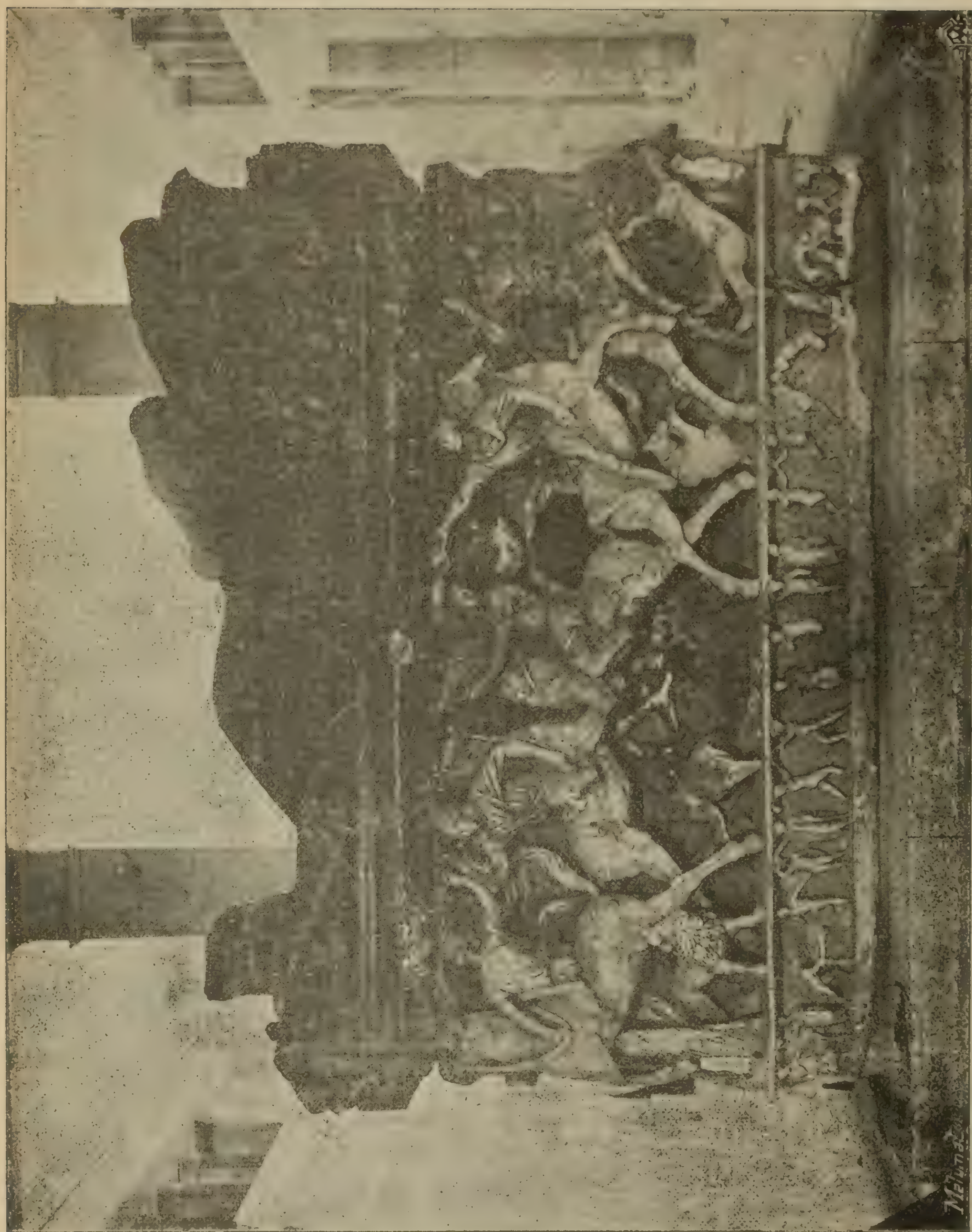
مخزن انوار شمس حقیقت اولان، مشارالیه حضرتلرینك باشلرینه قویدقلری سکه عرقیه جنسندن نقشی کلاهنه مشابه اولوب اطرافنده لفظهٔ جلال وتوحید محرر ومنقوشدر. یان طرفلری شمسیه‌لیدر.

ارقه‌لرینه کیدکلری خرقه اوزون قوللی وبرتماجلیدر ایپکلیسی کتانلیسی، یوکلیسی، قیلدن معمول اولانی الیوم تربهٔ مولانا داخلنده مودوع صندوقجهٔ احترام اولوب سنه‌ده بر کره زیارتیله تبرك اولنور.

وظیفهٔ زیارتی ایفا ایتدکدن صوکره، شایان قید وتذکار اولان خصوصاتی دفتر خاطراتمه کچورمك اوزره برکوشه‌یه چکلدم. دده افندی ایسه غبطه اولنه‌جق بر وضع تعظیم ومحویتکاری ایله تبرکات مذکوره‌یی یرلی یرینه یرلشدیریوردی. بو ایش نهایت بش اون دقیقه سوردی، صوکره برابرجه چیقوب دائره‌یه عودت ایتدك.

یوسفر دده افندی: «ارتق بر قهوه ایچرز!» دیدیلر وکندی الیله بر قهوه پیشوردیلر.

بوراده یارم ساعت دها قالدقدن صوکره اللرینی اوپه‌رك وخیر دعالرینی تمنی ایده‌رك چیقدم. طوغریجه درکاه معلای جناب مولانایه واردم .

فقط حسرة العشاق ومطاف کروبیان اولان بومدفن عالی‌یی زیارت ومشهوداتمه دائر اعطای معلومات ایتمه‌دن جناب شمس تبریزی حقنده بعض تفصیلات ویره‌یم : معلوم عرفا اولدیغی اوزره ، شمس الدین تبریزی کنجینهٔ عشق واستغراق اولمش کملین اولیاء اللهدن اولوب اسم شریفلری (محمد بن علی بن ملك داد) و شیخ ابوبکر سله‌باف تبریزی خلفاسندندر . اخر حالنده دائما سیر وسیاحتله امرار اوقات ایدرلر ایدی. بغدادده شیخ اوحدالدین کرمانی ایله کوروشدکدن صوکره (٦٤٢) سنهٔ هجریه‌سنده قونیه‌یه کله‌رك (پرنجیلر) خانته نازل اولمشدر . بوراسنه (مرج البحرین) اطلاق اولنور زیرا بحر رومی اولان جناب مولانا ایله ، دریای فارس اولان شمس تبریزی یکدیکرینه بوراده ملاقی اولمشلردر .

بوخانه دائر اساسلی تدقیقات اجراسی خصوصنده فقیری ترغیب وتشویق ایدن فاضل کزیده خصال ولد چلبی افندی حضرتلری اولمشدر .

بوجهتله قونیه‌یه مواصلتمك ایرتسی کونی همان تدقیقاته باشلامش ایدم .

قره طائی مدرسه‌سنك قارشوسنده کائن و (کوچك قره طائی) مدرسه‌سی نامیله موسوم ومشهور اولان مدرسه جناب مولانا نامنه انشا ایدلمشدر . بومدرسه مؤخراً خراب اولدیغندن یرینه بر بشقه‌سی یاپلمشدر . بوندن اون سنه مقدم کوریلن غایت مصنع صفه بقایاسی دخی منهدم اوله‌رق یرینه برمسجد بنا ایدلمشدر . بومدرسهٔ قدیمه‌نك طرز انشا وتزیینی ده دیکرلری کبی مصنع ونظر ربا اولمق ملحوظدر .

جناب شمسك ، حضرت مولانایه ملاقی اولدقلری پرنجیلر خانی الیوم عطائیه مدرسه‌سنك بولندیغی محلده ویاخود اتصالنده ایمش . مذکور مدرسه جاده‌سنده برسد وارمش . بوراسنه (مرج البحرین) دینورکه ، هرایکی کوهر نایابك تلاقیٔ عشق افزالری ایشته بوراده واقع اولمشدر . تسویهٔ طریقده بوسدك برقسمی مذکور مدرسه‌یه وبرقسمی‌ده طریقه قلب ایدلمشدر . اوراده زرکوبلر یعنی قیوجیلر اوطوررلرمش. سد تربیعاً سکز اون متره‌در . بوراده قبر طاشی کبی طاشدن برعلامت مخصوصه بولنورمش .

الیوم (مکتب صنایع) انشا ایدیلن محلك اسکی بزازستان اولمسنه باقیلورسه قیوجیلر چارشوسنك بوراده اولدیغنه حکم ایدیلور . شوحالده صلاح الدین زرکوب قنوی ایله حضرت مولانانك مکاشفه‌لری‌ده بوجوارده اولمش دیمکدر .

ذاتاً اوتاریخده شهرك یكانه مدار شرف وسعادتی اولان علاءالدین جامع شریفی ایله
مدارس واماكن سائره‌نك بوجوارده بولنمسی ، جناب مولانا ایچون صورت مخصوصه‌ده
یاپیلان مدرسه‌نك دخی بوجهتلرده مبنی اولدیغنه حكم ایدیله‌بیلور .

جناب شمس ایله حضرت مولانانك یكدیكرینه نصورتله ملاقی اولوب بینلرنده‌نه كبی
محاورات جریان ایتدیكی مناقب وسائر آثارده مسطور وخوارق حالات مشارالیهما دخی
بعض كتب معتبره‌ده مذكور اولدیغندن بوراده تفصیلنه لزوم كوریله‌مه‌مش انجق ادب
وفضیلته دائر اولان محاوره‌لرینك ذكر وبیانه ابتدار قلنمشدر :

مناقب نویسانك بیانه كوره ، حضرت شمس تبریزی جناب مولانا ایله ایكی سنه
قدر صحبت بیوروب ، مصاحبتلری صرف عشق ومحبت الهیه‌دن عبارت اولمغله بواثناده
طرفیندن نیجه خوارق حالات ظهور ایتمشدر . جناب مولانانك سماع وطربه اولان میل
وانهماك عالیلری بوملاقاتك نتیجهٔ وجد افزاسیدر .

حتی نشوهٔ عشق وطربه مستغرق اولدقلری هنكامده ایدیكه،جناب مولانا آتیده‌كی
بیتی انشاد وقرائت بیورمشلردر :

«من طربم طرب منم زهره زند نوای من»
«عشق میان‌عاشقان شیوه كند برای من !»

زمان اولوردیكه ، انوار عشق جناب مولانایی دریای فیضنه غرق ایدر ایدی .
بوهنكام ذوق وصفوتده نیجه كلام حكم آمیز ایراد بیوررلر ایدی :

ازجمله : غرق عشقی یم كه غرق است‌اندرین
عشقهای اولین و آخرین

و : پرسید كسی عاشقی چیست
كفتم كه، چومن‌شوی بدانی !

بیتلری اوهنكام صفا نموده سویلنمشدر .

جناب شمس حضرت مولانا ایله برمدت همبزم صحبت اولدقدن‌صوکره شامه عزیمت بیورمشلردر . فقط حضرت مولانا ، رفیق خاصنك عزیمتنه صبر ایده‌میه‌رك مشارالیهك تکرار قونیه‌یی تشریفلرینی نیاز ضمننده برنامهٔ‌عشق‌افزایازه‌رق مخدوم مکرملری حضرت ولدقدس‌سره الصمده تودیعاً جانب‌دمشقه بعث واعزام بیورمشلردر . نامه‌نك صورتی شودر :

بخدایی که درازل بودست
حی ودانا وقادر وقیوم

نور اوشمعهای عشق افروخت
تابشد صد هزار سر معلوم

ازیکی حکم اوجهان پرشد
عاشق وعشق وحاکم ومحکوم

درطلسمات شمس تبریزی
کشت کنج‌عجایبش مکتوم

که ازان دم‌که توسفر کردی
از حلاوت جدا شدیم چوموم

همه شب همچوشمع می سوزیم
ز آتشش جفت، وازانکبین محروم

درفراق جمال اومارا
جسم ویران وجان ما چون موم

آن عنانرا بدین طرف برتاب
زفت کن پیل عیش راخر طوم

بی‌حضورت سماع نیست حلال
همچو شیطان طرب شده مرجوم
یك غزل بی تو هیچ کفته نشد
تا رسید ان مشرّفه مفهوم
پس بذوق سماع نامهٔ تو
غزلی پنج وشش بشد منظوم
شام از نور صبح روشن باد
ای بتو فخر شام وارمن وروم .

جناب ولد ، شمس تبریزی‌یی شامده بولوب ، خاکپای سعادتلرینه یوزسوره‌رك :

« بجان پاك تو ای معدن وفا وعطا »
« که‌صبر نیست مرا ای عزیز مابیا ! »

عرضیله‌پدر بزرکوارلرینك نامهٔ مخصوص ثنا کارینی تسلیم‌وتوصیل وفرط اشتیاق ومحبتلرینی عرض وتفصیل ایلرلر . شمس تبریزی ، برقلب پاك اخلاص نموندن سانح اولان نامهٔ مولانایی اوقویوب متأثر حال‌اولدقلری حالده عنان عزیمتلرینی قونیه جانبنه‌توجیه بیوررلر. حضرت ولد قدس سره الامجد قونیه‌یه‌وارنجه‌یه قدر پیاده اوله‌رق قطع‌مسافه ایتمشلردرکه بوده شمس تبریزی‌یه اولان فرط محبت وتعظیملرندن ناشیدر . حتی قونیه‌یه عودتلرنده جناب شمس ، حضرت ولدك اشبو خدمت واحترامنی حضرت مولانایه تقریر بیورروب حقلرنده تمنیات عاشقانه‌ده بولندقلرندن جناب مولانا مخدوم مکرملرینك خدمت وحرمت واقعه‌سندن فوق‌الحد محظوظ ومسرور اوله‌رق برچوق دعا وثناده بولنمشلر ایدی .
جناب ولد ، شمس تبریزینك اصرارینه قارشـوتأدباً راکب اولمزلر ایدی . حتی بوقصه‌یی نظم اتی ایله بیان وحکایه بیورمشلردر :

شدولد در رکاب اوپویان
نه از ضرورت ولی‌ز صدق جان
یك مه‌وبیش راه رفت بپای
بی سکون ، که نشیب وکه بالا
کرچه‌ره صعب بود سهل نمود
زانکه آن رنج قفل کنج کشود

جناب شمس تبریزی قونیه‌یه داخل وایکی معشوق مشتاق بر برینه ملاقی و واصل اوله‌رق کمافی السابق بینلرنده صحبت و محبت حددن افزون اولدی .

بو صحبت و محبت (٦٤٥) تاریخنه‌قدر دوام ایتدکدن‌صوکره ، تاریخ مذکورده بر صباح وقتی جناب شمس قونیه‌دن غیبوبت وعزیمت ایدیویرمشلردر .

حضرت ولد بیوردلرکه : « شمس بر کون بکا دیدی که ، بوسفر برغیبوبت ایدرم‌که بنی کیمسه کوره‌من . »

حضرت مولانا ، شمسك صباح غیبوبتنده یاتدیغی اوطه‌یه کله‌رك یتاغی بوش کورنجه جناب ولده : « یاولد! برخیز شیخت رفته‌است » یاولد ، قالق شیخك کیتمش! خطابیله شمسك غیبوبتنی اخبار واعلان ایلمشلر .

شوغیبوبت ناکهانی اوزرینه حضرت مولانا شامه کیده‌رك شمسی ارامشلردر . پدر عالیلرینك شامه تشریفلرینی جناب ولد شو نظم ایله بیان بیورمشلردر :

کرد آهنك ورفت جانب شام
درپیش شد روانه پخته وخام

چون رسید اندران سفر بدمشق
خلق‌را جمله سوخت ازآتش عشق

شمس تبریز را بشام ندید
درخودش دید همچو ماه بدید

کفت اکرچه بتن ازو دوریم
بی تن وروح هردویك نوریم

خواه اورا ببین وخواه مرا
من اویم اومنست ای جویا

بل همه اوست من درو درجم
زوبود جمله دخلم وخرجم

جنبش من همه ز جنبش اوست
هیچ بی اومرانه پشت ونه روست

کرد رجعت بروم بازآمد
رفت چوکبك همچو باز آمد !

مولانای مشارالیه حضرتلری شمس‌الدین تبریزی‌یی :
(المولی الاعز الداعی الی‌الخیر خلاصة الارواح سر المشكاة والزجاجة والمصباح شمس الحق والدین نوراه فی‌الاولین والآخرین) دیه توصیف بیورمشلردر .
جناب مولانانك شمسی برای تحری ، حلبه وارزنجانه كیتدكلری مروی ومنقولدر .

جمعه كیجه‌لری یاتسو نمازینی درگاه شریف داخلنده‌كی مسجد منیفده ادا ایلمك معتادم اولدیغندن برجمعه كیجه‌سی بعدالصلاة واحد چلبی افندی حضرتلرینك دائره‌لرنده بولنمش ایدم . اواثناده طریقتی مرحوم عارف چلبی ایله تربه‌دار اسپارطه‌لی عثمان دده ، مثنویخوان قلبه‌وی صدقی افندی كلدیلر
هوا غایت لطیف ، ماهتاب اك شعشعه‌لی برصفحه‌سنده ایدی . شوراده‌ن بورادن بحث ایدیلورکن مجرای كلام حضرت شمسك قونیه‌دن صورت عزیمتلرینه دوكولدی .
جناب شمسك قونیه‌ده تسلیم روح روانله روبراه فرادیس جنان اولدقلری بیان ایدیلیورسه‌ده بوجهت بروثیقه‌یه مستند دكلدر . بوكا دائر نه مناقبده ونه‌ده حضرت ولد قدس سره‌الصمدك آثار كزیده‌سنده برقید واشارت یوقدر . فقیر ، سالف‌الذكر صدقی افندیدن بوجهتی استیضاح ایلمش ایسه‌مده مومی‌الیه « احمد افلاكی غیبوبت ایتدی » بیوریورلر سوزندن بشقه برسند ودلیل ارائه ایتمدی .
حال بوكه حضرت مولانانك رفیق وفاشعار عالیسنی ارامق اوزره شامه ، حلبه وارزنجانه عزیمت بیوردقلری مثبت وجناب ولدك پدر عظیم‌القدرلری اولان حضرت جلال‌الدینك شمسه ملاقی اولمق مقصدیله شامه وقوعبولان سفرلرینی نظماً بیان واشارتلری معلوم ومقیددر .
بوندن یكرمی بش اوتوز سنه اول بومبایده شمسك تربه‌داری اولمق اوزره یدنده محلی علما واشرافی طرفندن ویرلمش برمضبطه‌یی حامل برذاتك درسعادته كلدیكنی ثقاتدن اولان برذاتدن ایشتمش ایدم .
خلاصهٔ كلام حضرت شمس‌الدین تبریزینك قونیه‌ده ترك حیات مستعار ایلدیكی حقنده‌كی روایت ضعیفدر . ولیٔ مشارالیهك اشبو غیبوبتلری هجرت نبویه‌نك (٦٤٥) نجی سالنه مصادفدر . بخاراده دخی برمقاملري اولدیغی مرویدر .

صوکره‌دن یازیلان اکثرمناقبده‌جناب شمس ، حضرت مولانانك شیخی اولمق‌اوزره کوستریلیور . حال‌بوکه حضرت مولانا ایله جناب شمس اره‌سنده‌کی مناسبت صحبتدر . بینلرنده واقع اولان تلقین وتلقن علی طریق التبرکدر .

اتیده ذکر وبیان ایدیله‌جکی وجهله جناب مولانای رومی ، پدر محترملری سلطان العلماء قدس سره الاعلی حضرتلرندن سکه وخرقه‌تلبس بیورمشلردرکه شوحالده شیخلری پدرلری اولیور . حال‌بوکه حضرت ولدك شیخی جناب شمسدر .

حضرت مولانانك جناب شمس ایله وقوعبولان ایلك ملاقاتلری عقیبنده داخل اولدقلری خلوتکاه صحبتده اوچ آی مستغرق جمال احدیت اولمشلر وبومدت ظرفنده برچوق اسرار صمدانیه‌یه مظهر بیورلمشلردر .

بوصحبتك لذائذ روحانیه‌ذوق وشوق عشق افزاسیله ایلك دفعه اوله‌رق دوران‌چرخی اسلوبیله سماع ایتمکه باشلامشلردر .

صوفیانیم آمده درکوی تو   شیئاً لله ازجمال‌روی تو

هان‌بده‌چیزی‌بدرویشان‌خویش   ای همیشه لطف واحسان خوی تو

بیتلری شمسه اولان نسبت وشدت میل ومحبت ذاتیلرینی و نه درجه طلبکار کرمی اولدقلرینی کوسترمکده‌در .

حضرت مولانا ، شمسه اولان محبت واشتیاق وتعظیملرندن ناشی مشارالیهك اسمنی مثنوئ شریفلرنده ودیوان کبیرنده زیاده‌جه ذکر وتکرار ایلمشلردر .

اثنای صحبتده حضرت مولانا ایله ، شمس‌الدین تبریزی اره‌سنده ظهور ایدن ذوق وحالت وتجلئ قدرت وکرامت مناقبده وسائر اثار کزیدهٔ اسلافده مفصلاً ذکر وبیان ایدلمش اولدیغندن مطالعه‌سنی ازرو بیوران ذوات کرامك اثار مذکوره‌یه مراجعتلرینی توصیه ایله بومبحثه ختام ویریورم .

درکاه کرامت دستکاه حضرت شمس‌دن چیقه‌رق چارشو طریقیله مهبط انوار رحمت رحمان اولان آستانهٔ کرونی اشیانهٔ جناب ملای رومی‌یه رومال اشتیاق وجبهه‌سای ابتهال اولدم . مأموریتم زماننده بودرکاه مشتری پناهی هر زمان زیارتله مشرف اولدیغ جهتله دکان ودرویشاندن احبای قدیمه‌م واردر . بودفعه‌کی زیارت اسکی محبتلری تجدید وتأییده وسیلهٔ حسنه اولدی .

ساعت بشه کلیوردی . . . چلبی افندی حضرتلری مرامده‌کی صیفیه‌لرندن هنوز عودت بیورمامش اولدقلرندن تربه‌دار عثمان دده افندینك حجره‌سنه کیردم .

کندیسی ایله کوریشنلرك معلوم ومسلمی اولدیغی اوزره ، دده افندی صلحادن ، حلیم ومتواضع خدمتنی کمال خلوص‌واداب‌ایله ایفایه حصروجود ایتمش قدمای‌ددکاندندر . حجره‌سنده برقهوه ایچه‌جك قدر صحبت وارامدن صوکره ، بعض تبرکات مولانایی‌زیارتله مشرف اولمق اوزره مساعده‌لری بعدالاستحصال چیقوب تربهٔ شریفه‌یه توجه ایتدم .

فقط اول امرده ، مهبط انوار لاهوتیه ومحزن فیوضات سبحانیه اولان بوتربهٔ معطره‌یی ممکن اولدیغی قدر تعریف وتوصیف ایده‌یم :

اولدقجه نظر ربا برطرزده مرمر لوحه‌لرله انشا ایدلمش بیوجك بر قپودن کچیلنجه درت بش متره مربعنده ایروجه برمحله کیریلور . بوراده برچوق الواح کزیده ومعتبره ازجمله ملاجامی مرحومك مدح مولانایه دائر تنظیم ایلدکاری قطعهٔ مشهوره‌لری صاغ جهتده اویختهٔ موقع شرف وتعظیمدر .

کنیش صاچاقلی برمرمر قپونك اوستنده ملاجامینك تربهٔ معظمهٔ مولانا وصفنده‌کی بیت حکمت آمیزی اصیلمش اولدیغی کبی بونك التنده‌ده حلبده شرفیاب ملاقاتی اولدیغم قونیه ویرکو مدیر اسبقی ، محب وفاشعار صادق بك پدرمزك اثر کلك لطافت رسانی اولان اسم پیر معلقدر .

بوکوچك دائره‌دن مستطیل‌الشکل واسع بردهلیزه کچیلور .

بودهلیزك صاغ طرفی سلالهٔ طاهره‌لرندن کذران اولان چلبیان وبعض کبار مشایخ اسلافك مراقد مبارکه‌لرینی محتوی‌در . اشبو مراقد ایله دهلیزك زمینی برسویه‌ده اولمیوب مقابرکی برمتره قدر یوکسکدر .

حدیقة الارواح آل مولانا اولان مقابری کچینجه پیشوای ارباب طریقت ، قافله‌سالار عشق ومحبت ، محزن اسرار حقیقت اولان حضرت جلال‌الدینك جسم لطیف ومبارکارینك

مودوع خاك عطرناك اولدقلری تربهٔ مقدسه جلاساز عیون مشتاقین اولور . اصل مرقد عالینك سماعخانه جهتنه ناظر اولان طرفنده برشبكهٔ زراندوز بولندیغی كبی اوك وارقا طرفنده‌كی مقابر دخی آثار قدیمه‌دن برپارمقلقله احاطه ایدلمشدر . بوراده سراپا مذهب ونظر فریب برمحراب اولدیغی مثللو مرقد عالی‌یه چیقمق ایچون قدمه‌لری التون قاپلی اوچ اپاقدن عبارت برده مردیون واردر . كرچه كرك چلبیان وكرك پدر بزركوار ومحترملری سلطان العلماء وسائر كبار اولیاء وصلحای مولویه مستطیل برقبه آلتنده متواری خاك پاك ایسه‌لرده ، جناب مولانانك آسوده نشین لحد صفا اولدقلری محل مبارك مربع الشكل قالین ستونلره استناد ایتدیرلمش واوزرینه كتابزده‌كی رسمده كورلدیكی وجهله اوزون برقبه اوطوردلمش عادتا مستقل وفقط دیكر مقابره متصل اولمق اوزره برتربه شكل وهیئتنده‌در . دیكر مقابرك اوستنده‌كی قبه‌لر جامع قبه‌لری كبی باصیق ونصف دائره رسمنده اولدیغی حالده قبهٔ حضرا براسطوانه اوستنه مخروط اوطوردلمش شكلنده ودیلملی‌در . مقابر سائره اوزرنده اوچ قبه واردر . قبهٔ حضرا طرز سلچوقی اوزره یاپلمش واوستی كاملاً یشیل چینیلرله مستور ومزین بولنمشدر . هنگام طلوعده ، قبهٔ حضرانك كسب ایتدیكی منظرهٔ عیون ارا ولطافتپیرا حقیقةً پك روحانی‌در ! مسجد شریف ایله سماعخانه بودهلیزك صول طرفنده اولوب مسجد ایله مقابرك اره‌سی برآدم بویی دیوارله آیرلمش ، سماعخانه ایسه مرقد معلایه قارشو بولنمشدر . اره‌لرنده دیوار وبولمه یوقدر .

اثنای مقابله‌ده نعت اوقونورکن ونای چالنورکن توصیف ایتدیكمز دهلیزده اوطوریلور ، دور ولدی‌ده قیام ایدیله‌رك سماعخانه‌یه كچیلور . اثنای مقابله‌ده زوار قائما بولنورلر .

جناب شمس تبریزی اكثریا تاجر قیافتنده كزه‌رمش . هرنره‌یه كیتسه خانه‌اینرمش ، اوچقور طوقویه‌رق انك اثمانیله تعیش ایدرلرمش . اوطوردیغی اوطه‌ده حصیردن بشقه برشی بولندیرمزمش . حضرت مولانایه ملاقی اولنجه‌یه قدر كیمسه انك حالنه مطلع اوله‌مامشدر زیراشهرتدن دائما متوقی بولنورمش .

قبهٔ حضرا حقنده اجرا ایلدیكم تحقیقاتدن اكلاشلدیغنه كوره ، حضرت مولانانك مدفون اولدقلری محل زمان سلچوقیده كل باغچه‌سی ایمش . الیوم جوارنده كائن تربه حامی‌ده برخلوتدن عبارت اولوب باغچه‌نك حامی ایمش .

دهلیزك اطرافی سلجوقیلر زماننده یاپیلدیغی كبی قبهٔ حضرا دخی ملك علاءالدین طرفندن انشا ایتدیرلمشدر . اصل قبهٔ حضرانك آلتنده جوامع شریفه قبه‌لری طرزنده یووارلاق برقبه دها وارمش .

سلاطین كزین آل عثمان مد الله سلسلة خلافتهم الی اخر الدوران حضراتنك اقدم آمال شاهانه‌لری اعمار اثار مبرورهٔ اسلاف واحیای ارواح اولی الالباب اولدیغندن طرف طرف مأثر كزیده وجوده كتوردلدیكی كبی ، روان پاك وصاف مولانایی خشنود ایده‌جك اثار مباركه دخی تأسیس بیورمشلردر .

اجداد معالی نژاد جناب خلافتپناه اعظمیدن فردوس آشیان سلطان بایزید خان ثانی حضرتلری چلبی عادل كوچك مرحومك مخدوم مكرملری چلبی جمال الدینی وانساب زكیهٔ مولویه‌یی تطیباً وتلطیفاً وروان پاك جناب مولانایی تسریراً صنادق متبركهٔ آسودكان تربهٔ فردوس رتبه‌یی تجدید وپوشیده‌لرینی دخی كرانبها قماشلرله تزیین بیورمشلردر . جنتمكان قانونی سلطان سلیمان علیه الرحمة والغفران حضرتلری دخی عراق سفرنده قونیه‌یی تشریف همایونلرنده خسرو چلبی حضرتلرنده مشاهده بیوردقلری احوال كرامت اشتماله بناءً دائرهٔ تربهٔ مقدسه‌ده انشای اثر و استجلاب حسن نظر اولیای كرامه تشمیر ساعد اهتمام بیوروب حالا نمازكاه فقراء ونیازكاه عرفا اولان مسجد شریفی بنا وبهاءالدین ولدقدس سره الصمده منسوبیتله معروف مدرسهٔ مندرسة الاركانی تجدید و مثنویخوان محموددده‌یه (ثواقب المناقب) نامنده‌كی اثرك ترتیبنی اراده وفرمان بیورمشلردر . سلطان مشارالیه حضرتلری اشعار جلیله‌لرنده (محبی) مخلصنی اختیار بیورمشلردر.

دركاه شریفك اتصالنده‌كی ایكی مناره‌لی جامع انوار لامع ایله عمارت ، مدرسه دخی اثار سلیمان خاندندر .

ملك احمد پاشا دخی ۱۰٦۰ تاریخنده بو دركاه منیفك تعمیر و ترمیمنه مأمور اولمش ایدی .

سماعخانه كدك احمد پاشانك اثر خیری اولدیغی كبی تربهٔ شریفه‌نك اوچ طرفنده‌كی پایه‌لر سلطان سلیم خان ثانی حضرتلرینك هنكام سلطنتلرنده یاپدیرلمشدر .

مرحوم حاجی بوستان بن عبدالحلیم چلبی افندینك زماننده، قبهٔ حضرانك بعض یرلری محتاج تعمیر برحاله كلمش اولدیغندن تعمیرینی آرزو ایتمش ایسه‌ده آثار ملوكدن اولمق حسبیله كیفیت سلطان مصطفای ثانی حضرتلرینك عتبهٔ ملوكانه‌لرینه عرض و استیذان ایدیله‌رك بالدفعات وقوع بولان استرحامی وجهله شرف ارزان بیوریلان مساعدهٔ سنیه اوزرینه بو خدمت متبركه كوپریلی زاده فاضل احمد پاشانك یكنی صدر اسبق عمجه‌زاده حسین پاشایه ترك واحاله بیورلمشدر.

قاری مثنوی احمد دده حضرتلرینك عرقه‌پوشلرندن اولان پاشای مشارالیه اون سکز عدد
کیسه واوچ کیسه دخی خرقه بهای فقرایی نیاز نامه‌لرله چلبی مشارالیهه کوندره‌رك تبشیر
کیفیت ایلمشلردر .

وزیر مشارالیه بهانهٔ قبهٔ حضرا ایله دائراً مادار استانهٔ فیوضات مایهٔ مولانایی تعمیر
وقلوب فقرایی تطییب ایدرك ابقای نیك نام ایلمشدر .

کوتاهیه زاویهٔ ارغونیه‌سی شیخی ، شیخ الفضلاء والعرفا مرحوم ثاقب دده حضرتلری
قبهٔ حضرانك تجدیدینه دائر کوزل برتاریخ سویلمشلردر . (سنه : ١١١٠)

قبهٔ حضرانك قبله جهتنده‌کی دیوارده غایت نفیس ، فوق‌العاده نظر ربا چینی اوزرینه
نقش اولنمش کتابه‌ده : « نقشـه القبة الحضرا علی ید اضعف العباد المولوی عبدالرحمن بن
محمد الحلبی فی ایام دولة سلطان بایزید ابن محمدخان ... »
عباره‌لری اوقونیور .

قدمای تذکره نویسان تربهٔ شریفه‌نك هیئت مجموعه‌سنی اوچ دائره‌یه تقسیم ایدوب :
تربهٔ مطهره‌ده بالفعل مشیخت ایدن چلبیان کرامك مدفننه قباب الاقطاب ، چلبیان سائره
ومشایخ ومثنویخوان وطریقتیان ووجوه فقرایه مخصـوص اولان محله حدیقة الارواح ،
وجاذبهٔ عشق ومحبت مولانا ایله خراساندن قونیه‌یه کلن وفقط ارتحال مولانایی متعاقب
ترك قبای مستعار ایله تربهٔ شریفه‌یه متوجهاً اسوده‌نشین اولان عاشقان صادقانك مدفنلرینه
دخی خموشان عاشقان دیمشلردر .

ولی نعمت بیمنتمز ، خلیفهٔ کرامت معتادیمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینك مآثر
کزیده‌لری سلسلهٔ مشکوره‌لرندن اولمق اوزره تربهٔ شریفه ایله مسجد مبارك بوندن برایکی
سنه اول صورت مکمله‌ده تعمیر وتزیین وسماعخانه دخی توسیع بیوریله‌رق قلوب صافیه
اصحابی تطییب وتسریر بیورلمشدر .

جناب مولانا ایله مخدوم مکرملری حضرت ولد قدس سره الصمد یان یانه واصل قبهٔ حضرا دنیلن کندبلند رتبه‌نك آلتنده اسودهٔ روح وریحان وغرقهٔ لجهٔ غفراندرلر . هرایکی کوهر بی‌همتای کرامت پناهك صندوقه‌لرینك باش طرفنده اوجلری سیوری اوزون سکه‌لر موضوع اولوب اوزرلرینه‌قویو یشیل عرفی دستار صارلمش، طیلسانلری‌ده صندوقه‌نك‌صول جهتنه‌صارقتلمشدر. فوق‌العاده کرانبها وانواع خطوط ونقوش ایله‌مطرا اولان پوشیده جنتمکان سلطان سلیم حضرتلرینك اثر ملوکانه‌لری اولدیغی کبی سرعالیلری مقامنده‌کی (٦٥) قیه ثقلتنده واون‌الی‌مومل‌شمعدان کذلك احمدپاشانك وقفیدر قبریسدن کتورلمشدر.

پدر بزرکوارلری ، فخرالعرفا ، بهاءالدین‌ولدحضرتلری ، حضرت‌پیرك آرقه‌طرفنده مدفوندرلر ؛ یانلرنده ، صلاح‌الدین‌زرکوب‌قونوی حضرتلری‌متواری‌ٔ خاك‌پاکدر ، کرك بهاءالدین‌ولدحضرتلرینك‌وکرك جناب‌صلاح الدینك سکه‌لرنده‌کی دستار بیاض وعرفیدر .

مشارالیه‌بهاءالدین‌حضرتلری مسقط رأسلری اولان بلخدن اثنای‌حرکتلرنده هرقونقلری محلده برابرجه کتوردکلری قورمه وکچمه برحجره‌یی قورارلر ، اونك ایچنده آرام وبیتوتت بیوررلرمش . حجره‌نك اطرافی غایت نفیس وعیون ارا خطوط‌ونقوش ایله مطرا اولوب هیئت مجموعه‌سی اعتباریله نوادر مصنوعاتدن معدوددر .

قونیه‌ده بعدالوفاة ، حجرهٔ مذکوره قبر عنبر فشان عالیلری اوزرینه قونلمش ، اوستی‌ده کشمیری ولاهوری شاللرله ستر وتزیین‌ایدلمشدر . بوسببله‌مشارالیه حضرتلرینك صندوقه‌سی (حجره‌سی) سائرلرینه نظراً ایچه یوکسك بولنمشدر .

حضرت‌مولانانك اوك‌طرفنده مظفرالدین چلبی ، انك‌ده ایلروسنده‌قره‌بوستان‌افندی حضرتلری ، بونك‌ده اوکنده وپارمقلغه یاقین‌محلده ، کبار اولیاءاللهدن وحضرت مولانك عمدهٔ اصحاب وافضل مریدانندن حسام‌الدین چلبی حضرتلری آسوده نشین لحد رحمت وکوشه‌کیر صندوقهٔ مغفرتدرلر .

حسام‌الدین چلبینك اوك طرفندن حاجی بوستان‌افندی ویاننده‌کی قبرلرك قبله جهتنده حسام‌الدین چلبی‌نك مخدوم والاکهری دفین خاك عطرناك‌در.

قره بوستان افندی مرحومك قبری طوغله‌دن معمولدر.

کرك حسام‌الدین چلبی وکرك حاجی بوستان افندینك صارقلری بیاض اولدیغی حالده حسام‌الدین چلبیك مخدومنك دستاری یشیلدر .

اشعار عاشقانه وکفتار عارفانه‌سیله مشهور وممتاز اولان محمد سعید

همدم چلبی ایله محمود صدرالدین ، ابراهیم فخرالدین ، مصطفی صفوت چلبی افندیلر پارمغلقك یاننده وحسام‌الدین چلبی حضرتلرینك ارقه طرفنده مدفوندرلر .

اولوعارف چلبی ایله مخدوملری ، قپودن کیریلنجه‌جبهه‌ده وکریم‌الدین چلبی دخی بونك ارقه‌طرفنده متواری صندوقهٔ رحمت کردکاردرلر. کریم‌الدین چلبی‌نك دستاری بیاضدر.

توصیفه چالیشدیغمز دهلیزك صول طرفنده ومسجد شریفك قبله جهتنده خراسان ارلری مدفوندرلر . بونلرك اسملری معلوم دکلدر .

جناب مولانانك ، حسام‌الدین چلبی حقنده بیوردقلری شو :

« زان ضیا کفتم حسام‌الدین ترا »

« که تو خورشیدی واین دو وصفها »

بیتی چلبیٔ مشارالیه حضرتلرینك قبرینه یقین برمحله تعلیق ایدلمشدر .

تزیینات وتجملاتی اعتباریله حقیقةً نوادر آثاردن ، ومصنوعات عجیبه‌دن اولان قبهٔ حضرایی حقیله توصیف ایتمك ایچون کوزله کورملی‌در .

ازنیقك وبلکه ایرانك اك نظر ربا چینیلریله مزین ومطرا وصوك درجه‌ده عیون ارا اولان وعادتا برحدیقهٔ دلارا رسم وشکلنده بولنان بومرقد فیوضات مرصدده مرئی تکلفات صناعیهٔ کوناکون ساعتلرجه تماشاسنه طویولمز برلوحهٔ کزین وبدایع نموندر . اشکال منتظمهٔ پرزیب والوان مختلفهٔ نظر فریبك امتزاج وآهنك لطیف وروحنوازیسنی ایشته بوراده کورملی !

قبه‌نك محیطندن مرکزه طوغری اوزانوب طرز لطیف عربك اك مطرا ونظر پیرا نمونه‌لرینك مشهرنفائسپروری اولان‌قبارتمه نقوش ترکلرك صنعت نفیسهٔ نقش وترسیمده‌کی حسن طبیعت ومهارت مانی پسندانه‌لرینك اك جلی برهانیدر ! هله ترکلرك الوان منتخبه وممیزه‌لرندن اولان قرمزی ، ماوی ، یشیل زمین اوزرینه ایشلنمش چیچکلر ، زمردین یاپراقلر وشکوفه‌لردن متشکل حلزونی وآتقی اصولنده‌کی نقوش وتجملات‌هندسیه‌نك اسلوب طرحی شرقه مخصوص اینجه‌لکلردندر بونقوش ، بوتزیینات آیری آیری چینی پارچه‌لرینه رسم ایدلدیکی حالده ، هیئت عمومیه‌سی اعتباریله یکپاره ومسلسل اشکال ومناظر لطیفه عرض وارائه ایلمسی صانع وعامللرینك رساملقده وباخصوص حسن ترتیب وانسجام اشکال خصوصنده‌کی نازکیٔ طبیعتلرینی کوسترر . الوانده ، یالدیزلر مستثنا اولمق اوزره ،

بالخاصه قویو رنکلر انتخاب ایدلمسی بو تربهٔ معلانك منظرهٔ روحانیه‌سنی برحالت وجدانکیز ایله مالی قیلمشدر .

صنعت نامنه ، اك بیوك محاسنی جامع اولان بو مدفن مبارکك « درودیوارنده تجلی ساز عیون اولان آثار نقش ونکار طنطنهٔ کاشانهٔ فردوس برینیدن نشان ویرمکده ایدی . » حضور معنویٔ مولاناده معلق اولوب هر بری برطرفك تحفهٔ نیاز مندانه‌سی اولان کاشی چراغدانلر ، زروسیمدن معمول غایت نفیس ونظر ربا آویزه‌لر ، قندیللرك لیالیٔ مبارکه ومقدسه‌ده‌کی منظرهٔ جلیلهٔ قدسیه‌سی حقیقةً تعریف وتصورك فوقنده برشیدر .

برمعراج کیجه‌سی بوراده بولنمش ایدم . کمال صفوت وصمیمیتله ایفا اولنان طاعات ، اجرا ایدیلن سماع وجد غایات‌ده‌کی ذوق روحانی‌یی اکلاته‌مام !...

کوکلر مستغرق شوق وذوق لاهوتی اولدیغی برهنکامده‌روحی‌تنشیط ایدن‌بوعباداتك قرین قبول صمدانی ومستلزم عفو ولطف سبحانی اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز ؛ چونکه لسانلر اذکار ومحامد مبارکهٔ ربانی ایله مشحون اولور ....

خلاصهٔ کلام ، طاعات وصفوت ونزاهتدن متشکل اولان بو تربهٔ شریفه‌نك منظرهٔ علویه‌سی قلوب صافیه‌ده اویله علوی ، بر تأثیر روحانی اویاندیرر که ، هرحس نزیه وعلوینك بالاسنده‌در !

عرفای حکمای اسلامیه‌دن ملاجامی مرحوم زیارت تربهٔ مطهرهٔ جناب مولانا امنیهٔ عاشقانه‌سیله قونیه‌یه‌کله‌رك تربه‌نك جمله قپوسنك اشیکنه ایاق باصینجه مشاهده ایلدیکی آثار علویته بناءً کمال محویتدن، عمامه‌سنده صاریلی دستارینی چیقاره‌رق سرمش واوززندن یورویه‌رك نهاینه کلدیکی زمان ، برعمان حیرتك فیوض نشئه بخشاسنه مستغرق اولدیغی حالده: « آن فریدون‌جهان معنوی ـ بس‌بود برهان قدرش‌مثنوی» الخ قطعهٔ مشهوره‌سنی بالارتجال اوقویوویرمشلردر.

حضرت مولانا پدر محترملری ایله بلخدن بغداد بهشت آباده انتقال بیوردقلری اثناده شیخ‌شهاب‌الدین سهروردی بهاءالدین ولد حضرتلری حقنده پك زیاده آثار تعظیم وتکریم اظهار ایدرلر. بهاءولدحضرتلری اوراده‌مستنصریه مدرسه‌سنه مسافر اولورلر.

بو هنگامده حضرت مولانا درت ویا بش یاشنده ایمشلر .

پدرلری بغدادده اوچ کون اقامتدن صوکره بیت‌الله معظمی طواف وروضهٔ مطهرهٔ حضرت سیدالمرسلینی زیارتدن صوکره شام طریقیله ارزنجانه کیتدیلر . اوراده فخرالدین سلجوقی ، مشارالیه حضرتلرینی انواع تکریم و تعظیم ایله قارشولیوب زوجه‌سی بولنان عصمتی خاتونك بنا کرده‌سی اولان عصمتیه مدرسه‌سنه نزول بیوررلر . فقط ارزنجانده اقامت بیورمیوب ارزنجان اق‌شهرینه متوجه اولورلر . وموسم قیش فصلی اولمغله آق شهر قصبه‌سنده ارام ایلرلر . سالف‌الذکر فخرالدین ، بهاءالدین‌ولد حضرتلرینه شهر مذکورده برمدرسه بنا ایتدیررلرکه ، مشارالیه حضرتلری انده درت سنه قرار بیورمشلردر . بعده قونیه توابعندن لارنده قصبه‌کچمشلردر .

ملك علاءالدین کیقباد مرحوم اوراده برمدرسه بنا ایتدیره‌رك سلطان العلماء بهاءالدین ولد یدی سنه قدر او مدرسه‌ده اختیار اقامت بیورمشلر وبالاخره علاءالدینك وقوعبولان التماسی اوزرینه قونیه‌یه داخل و (التون پا) مدرسه‌سنه نازل اولمشلردر .

حضرت مولانا ، ارزنجان آق شهرنده ایکن اون سکز یاشلرینه قدمنهاده اولدقلرنده خواجه شرف‌الدین لالاء سمرقندینك دختر سعادت کستری لالا کوهر خاتونی تزوج بیورمشلردکه بومقارنت متیمنه ومسعوده‌دن نوردیده‌لری جناب‌ولد قدمنهادهٔ عالم شهود اولمشلردر (٦٢٣) .

(التون پا) مدرسه‌سی حضرت مولانانك پدرلری نامنه علاءالدین طرفندن انشا ایتدیرلمشدر . لارنده قاپوسی جاده‌سنده کاوورلر محله‌سنه دخول ایدلدکده قونیه‌ده‌ك اول یاپیلان مدرسه بودر .

کتابه‌سی شودر : « رسم بعمارة هذه المدرسة المبارکه فی ایام غیاث‌الدین کیخسرو بن کیقباد .... العبد المحتاج الی رحمة ربه بدالدین مصلی اداماء ووفقها علی‌الفقها والمتفقهین اصحاب ابی حنیفه رضی‌الله عنه فی سنة اربعین وستمائه . ٦٤٠ »

بومدرسه‌یه صیرچه‌لی مدرسه دخی دیرلر . برصفه بقایاسیله برده امیر بدالدینك کنبدی قالمشدی . سائر یرلری خراب اولوب فنا برتعمیر کورمشدر . امیر بدرالدینك

یانده ایکی قبر دها موجود اولوب بونك بری حضرت شمسك اولمق اوزره روایتکردهٔ افلاکیدر . مذکور صفه انواع صیرچه‌دن معمول ومنقوش اولوب کنارنده چینی اوزرینه ایات کریمه محرر ومنقوشدر .

سلطان العلما (١) ٦٢٨ سنهٔ هجریه‌سی ربیع الاخرینك سکزنجی کونی وقت ضحاده ارتحال دار بقا بیوروب حالا زیارتکاه انام اولان محل مبارکده متواری صندوقهٔ رحمت کردکار قلنمشدر . [ولادتلری ٥٤٣ ده‌در] . (٢)

حضرت مولانا جلال الدین بن محمد بهاالدین بن سید خطیبی بن سید احمد خطیبی الصدقی البخلی هجرت نبویه‌نك (٦٠٤) سنه‌سی ربیع اولنك التنجی کونی بلخده عالم شهوده قدمنهاده اولمشلردر .

تاریخ ولادت مولانا :

سال مولود حضرت منلا
هست پیدا ازلفظ « عشق صمد »
سنه ٦٠٤

برکون اثنای وجد واستغراقده حضرت شمسك « ربع مسکونده بنم صحبتمه محتمل برولی وارمیدر ؟ » خطاب مناجات کاریسنده بولنمسی اوزرینه دیار رومه عزیمتی اشارت اولنمغه عنان عزیمتنی قونیه‌یه توجیه وبوصورتله جناب مولانا ایله ملاقات وصحبت ایلمش ایدی .

حضرت مولانا ، پدر محترملرینك اشارت معنویه‌لری اوزرینه دیار خراسانده کائن (ترمد) بلدیه‌سی کبار صلحاسندن سید سردان دیمکله معروف سید برهان الدین محقق ترمدی‌دن تکمیل اصول طریقت بیورمشلردر. سید برهان الدین، معناً مظهر التفات پیغمبری اولدیغی کتب معتبرده مسطور ومندرج اولان سلطان العلما محمد بهاءالدین ولد حضرتلرینك اخص مریداننددر.

(١) سلطان العلماء نیشابوره اوغرادقلری زمان شیخ فریدالدین عطار حضرتلری (منطق الطیری) حضرت مولانایه اهدا بیورمشلرایدی.

(٢) سلطان العلمانك (معارف العوارف) نامنده‌دخی براثرلری واردر.

صاحب کتاب مثنوی ، حضرت ملای رومی ، شمس‌الدین تبریزی ایله پك چوق صحبت ایدوب طریقهٔ سماع ، فرجی ، وضع دستاری جناب شمسیه‌تقلید وتوفیق بیورمشلردر .

حضرت مولانا ، علوم رسمیه واقسام علومی پدر والا گهرلرندن اکتساب ایله بوسایه‌ده بهره مند فیوضات اولدقلری کبی طفولیتندن اواسطه حالنه قدر اصول تربیتی فخرالاولیا وسندالکاملین سالف‌الذکر سید برهان‌الدیندن اخذ وتلقی ایلمشلر . ابتدای حالنده ، وعظ وتذکیر وتقریرده پدرلرینك مسلکنده ایدیلر .

جناب جلال‌الدین رومی گنجلکنده حلبده (حلاویه مدرسه‌سنده برحجره مقام متبرك مولانا اولمق اوزره مشهوردر) برقاچ مدرسه‌ده اوطوره‌رق مولانا کمال‌الدین ابن عدیمدن درس اوقومشلردر . شامده (مدرسهٔ برانیه) ده اثنای اقامتلرنده مدقق کامل مکمل ، صاحب‌الحال والقال شیخ محی‌الدین عربی ، سیدالمشایخ عثمان الرومی ، موحد مدقق ، عارف کامل فقیر ربانی شیخ اوحدالدین کرمانی وشیخ صدرالدین قونوی‌یه ملاقی اوله‌رق مباحث حقایق ومعارف الهیه‌یی یکدیگرینه تقریر وافاده ایلمشلردر .

حضرت پیر ، صدرالدین قونویدن علم حقایقی ، فصوصی ، فتوحاتی اوقودقلری کبی ، اوحدالدین کرمانیدن دخی درس گورمشلردر .

شامدن عودتده حضرت مولانا ، ابنیهٔ قلب پاکلرنده مندمج اولان معارف وحقایق الهیه‌یی آیینهٔ قلب شمسده ، جناب شمس دخی کندی مرآت قلبنده‌کی حقایق ابنیهٔ قلب مولاناده مشاهده بیوررلر ایدی .

شمسك قونیه‌دن ایکنجی دفعه اوله‌رق عزیمتندن صوکره ، حضرت مولانا صلاح‌الدین زرکوب قونوی‌یی انك مقامنه قویه‌رق انکله صحبت ایتمکه باشلامشلردر . مخدوم مکرملری جناب ولدی دخی انك خدمتنه ویرمشلردر . شمس حقنده‌کی میل ومحبت قلبیه‌لرینی تمامیله صلاح‌الدینه توجیه بیوره‌رق کریمهٔ نجیبه‌لری فاطمه خاتونی مخدوم عالیلری جناب ولده تزویج ایلدیلرکه کملین اولیاءاللهدن عارف ربانی ، اولو عارف چلبی حضرتلری (١) بومقارنت میمنه‌دن مهداری ظهور اولمشلردر .

حضرت مولانا ایله صلاح‌الدین اره‌سنده‌کی صحبت ومحبت صرف عشق ومحبت آلهیه‌داثر ایدی . برگون مولانای مشارالیه حضرتلری صلاح الدینك قیومجیلر چارشوسنده‌کی دکانی

(١) ٧١٩ سنه‌سنده ارتحال بیورمشلردر .

اوکندن نجرکن وجده کله‌رك سماعه باشلارلر . صلاالدین ، مولانایه منجذب اوله‌رق همان دکاندن چیقوب خاکپای مولانایه یوز سوره‌ر ؛

اوتاریخدن اعتباراً اون سنه قدر صحبت ومحبتده بولنمشلردر .

شمسی برای تحری چنك وچغانه ایله وسماع ایدرك درویشان و محبانیله برلکده شامه عزیمت واوانناده ، « کوزدن نهان اولان شمسی آینهٔ قلبمزده بولدق ! »

بیوران حضرت مولانا :

ان سرخ قبایی‌که چومهپار بر آمد
امسال درین خرقهٔ ژنکار بر آمد
شمس الحق تبریز رسیدست بکویید !
کز چرخ صفا انمه انوار بر آمد

قطعه‌سنی اوقویه‌رق صلاح الدینه اشارت بیورمشلردر . بوراده‌کی «شمس تبریز کلدی دیبکز» دیمکدن مقصد عالیلری ، انك مقامنده اولان صلاح الدین‌در . یعنی صلاح الدینه شمس نظریله باقمشلردر .

جناب صلاح الدین (٦٥٧) سنه‌سی محرمنده ارتحال داربقا ایلمشلردر . حضرت مولانك ایلك مریدیندر .

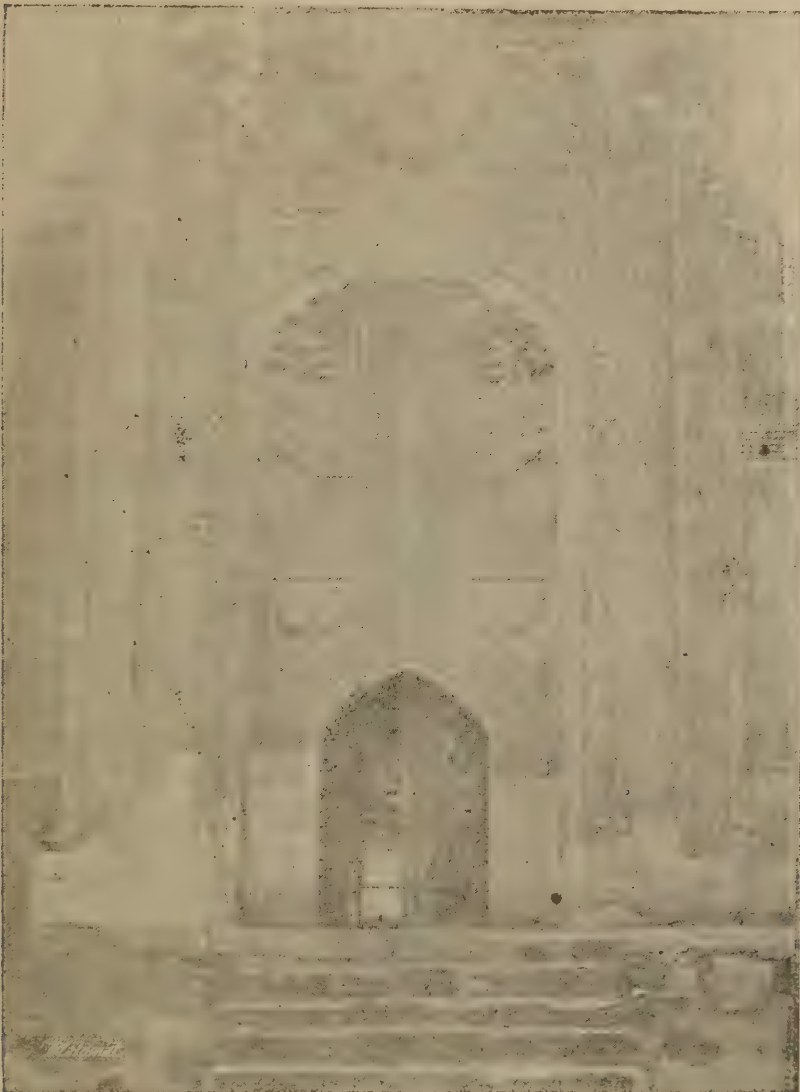
جناب صلاح الدینك ارتحالی اوزرینه ، حضرت مولانا انك مقامنه عظمای عرفای مولویه‌دن حسام الدین (چلبی) حضرتلرینی اقعاد بیوره‌رق انکله صحبت ایتمشلردر . طریقتجیلق مقامی ، حسام الدین مقامیدر ، سالکینك تربیه وتسلیکنی حضرت حسام الدینه ترك وحواله بیورمشلردی . شو حالده قونیه تکیه‌سنك شیخی‌ده طریقتجی دده اولور .

حضرت مولانا جلال الدین رومی قدس سره السامی ، لفظهٔ جلاله‌یی عزیزان دیمکله معروف شیخ خواجه علی رامتینی حضرتلرینه تلقین وتعلیم ایله کندی رحلتلرندن اوتوربش سنه صوکره ولادتی واقع اولان خواجه بهاء الدین نقشبندی حضرتلرینه اول واسطه ایله ایصال بیورمشلردر .

محمد بهاءالدین ولد حضرتلری شمس الائمه عبداه سرخسیدن اخذ انابه ایلمشلردر . سید حسین خطیبی‌نك زوجه‌سی ومشارالیه حضرتلرینك والدۀ محترمه‌لری علاءالدین محمد البلخی‌نك کریمه‌سی امتاه خاتوندر . حضرت مولانانك والدۀ نجیبه‌لری محمد رکن‌الدین بلخی‌نك کریمه‌سی مادر مؤمنه خاتوندر . (٥٧٠) تاریخنده قره‌مانده‌وفات ایتمشدر . دختر سیادتپروریلری ملکه خاتوندرکه (٦٤٤) تاریخ هجریسنده خواجه شهاب‌الدین قونوی‌یه تزویج ایدلمشدر .

قونیه‌ده اینجه مناره‌نك قپوسی

حرم عالیلری ایسه صالحات مخدراتدن (کرا) خاتوندر . درکاه شریفك حجره‌لری اوکنده مدفوندر

حضرت مولانانك ارقه‌لرینه کیدکاری خرقه ، الیوم بخارالیلرك اکتسـا ایلدکاری اوزون قوللی پیرتماجلی خرقه اولوب قونیه‌یی تشریفلرندن صـوکره فقرای اهل بلده‌یه توفیقا سکه کیمکه باشلامشلردر. صدرالدین قنوی حضرتلرینك تربه‌سنده، جناب محی الدینك یلدکن بزی نوعندن برقماشدن معمول اوزری دیکیشلی برخرقه‌سی محفوظدر.

مشـایخ مولویه ابتدالری باشلرینه بخارا دستاری صـارارلرکن بونی بالاخره صنف خواجکانه(علمایه)مخصوص اولان قفس دستاره (۱) تحویل و کیدکاری خرقه‌یی که‌ـ حضرت شمس تبریزینـك تابس بیوردقلری خرقه‌در ـ یك وقوللرینی بیولدوب و کنیشـلته‌رك شمدیکی شکل و هیئته افراغ وتبدیل ایتمشلردر.

تربهٔ معطرهٔ جنـاب مولاناده مودوع محفظهٔ توقیر و تعظیم اولان مثنویٔ شریف نسخه‌سنی دخی زیارتله حائز نصـاب شرف ومباهات اولدم . بو نسخهٔ نفیسه ومبارکه حضرت پیرك حضورنده یازیلان نسخهٔ یکتادن استنساخ ایدلمشدر . فقط جای دقتدرکه اصل نسخه میدانده دکلدر ونه اولدیغنی بیان یوقدر.

موثوقاً روایت ایدلدیکنـه کوره یتمش بش تاریخلرینه طوغری کتبخـانهٔ مولاناده محفوظ آثارنفیسه ومتبرکه‌دن بعضلری شونك بونك النه کچه‌رك صاتلمش ویاخود یدکتمانده قالمشدر. الیوم کتبخانهٔ مولاناده (۱۳۷۳) قدر کتب نفیسه ومعتبره موجودومحفوظدر.

شرفیاب زیارتی اولدیغمز مثنویٔ معنویٔ حقایق محتوینك خاتمه‌سی شودر :

« رصعه وزینه بالتذهیب مخلص بن عبداه الهندی »

« تم الکتاب المثنوی الهادی الی الصراط السوی والحمدلله علی اتمامه والصلوة والسلام علی محمد نبیه خیرة رسله وخیراتامه علی یدالعبد الضعیف الفقیر المحتاج الی رحمة ربه محمد بن عبداه القنوی المولدی وکان استنساخه من النسخة الاصلیة المقروة المصححة المهذبة المنقحة علی حضرة الشیخ مؤلفه وحضور خلیفة وخلقه فی مجالس عدة قدس اه سره العزیز وادام نعمة بقاء وجودها علی المسلمین امین یارب العالمین»

(۱) غلطه درکاهنده مدفون حضرت شارحك صاریغی مشایخ مولویه دستاری کبی ایکن جنتمکان سلطان محمود خان عدلی حضرتلرینك فرمان همایونلریله شمدیکی شکل وهیئتده صاردیرلمشدر.

یوم الاثنین من شهر الله الاصم رجب سنه سبع وسبعین وستمائه ورحم الله من قرأ وطالع نظر فیه انتفع دعاء لکاتبه وواقفه بالخیر (سنه : ٦٧٧)

بو نسخهٔ مبارکه‌نك واقفی سید الخدام ملك الامراء والحجاب مقرب الحضرة صفی المملکه سفیر الدوله جمال الدین مبارك بن عبدالله عتیق، (١) الصاحب المعظم والدستور المکرم فخرالدین علی بن الحسین‌در. جمال الدینك عربجه بر تاریخ سلجوقی‌سی واردر.

باعث نظم کتـاب معنوی مولوی زویافت فتح مثنوی
مثنویخوان معنوی‌دان علوم محرم اسرار مولانای روم

الخ ... نظم عالیسی ناطق اولدیغی وجهله ، مثنوئ معنوینك بادئ تحریر وتنظیمی حسام الدین چلبی‌در .

جناب حسام الدین ، اصحاب ودرویشانك الهی نامهٔ حکیم سـنائی ومنطق الطیر شیخ فریدالدین عطاره اولان میانی اکلایوب حضرت مولانایه : « یامولانا! غزلیات جلیله کز پك چوغالدی. منطق الطیر یاخود الهی نامه کبی بر کتاب منظوم تألیفنه عنایت بیورلسه » .. یوللو نیازده بولنملری اوزرینه مولانای مشـارالیه حضرتلری مفتاح مثنوی اولان اون سکز بیتی حاوی بر ورقپاره‌یی دستار شریفلری اره‌سندن چیقارمشلر و « بو یولده بر کتاب تألیف وبیانی قبل حقدن قلبمزه لائح والهام اولنمشدر » دیه جواب ویرمشلردر . (٢)

بعض اوتوردی که، ابتدای لیلدن طلوع فجره قدر حضرت مولانا ابیات شریفه‌یی اوقور ، حسام الدین چلبی یازار وتحریر اولنان ابیاتی صوت بلندایله جناب مولانایه اوقورلردی. برنجی جلد تمام اولدیغی وقت حسام الدین چلبینك حرم عالیلری ارتحال ایلدیکندن ویاخود مقام معنوی اعتباریله سیر لاهوتیده بولندقلرندن کندیلرینی عشق وجذبه استیلا ایدوب قلم طوتامز اولدیلر . ایکی سنه مرورنده حضرت حسام الدین بر صـباح وقتی ینه جناب ملادن بقیهٔ مثنوینك اتمامنی نیاز ایتدیلر . ابتدای جلد ثانیده بوکیفیته اشارةً :

« مدتی این مثنوی تأخیر شـد »
« مهلتی بایست تاخون شیر شد »

[١] جمال الدین، فخرالدین علینك آزادلوسی ایمش.
[٢] حضرت مولانانك مخلص عالیلری (خاموش ، ثنادر) .

بیورمشلردر . بوندن صوکره تکرار حضرت پیر سویلرلر وجناب حسام‌الدین یازارلر ایدی. جناب ولد ایله عثمان بن عیسی المولوی دخی وظیفهٔ کتابتده بولنمشلردر . حضرت مولانا بیوررلرکه : « بن شعر ایله توغلدن بیزار ایسه‌مده اهل بلده‌نك عادتنه توفیقاً بر طاقم حقایق ومعارفی امثله طرزنده منظوم اوله‌رق بیان وایراده مجبور اولدم»

حضرت مولانا برنجی ایله اوچنجی جلد اره‌سنده ایکی سنه اختیارسکوت بیورمشلردر. تکمیل مثنوی ایکنجیدن صوکره التی سنه‌ده ختام بولمشدر . کتاب حکمت نصاب مذکورك اکمالندن صوکره پیر مشار الیه حضرتلری درت سنه دها معمر اولدیلر . التنجی جلدك صوك بیتی شو :

« دردل من ان سخن زین میمنه است »
« زانکه از دل جانب دل روزنه است »

در. جناب ولد، جلد مذکوره‌کی حکایه‌نك نه ایچون اکمال بیورلمدیغنی پدر محترملرندن صورمشلر ایدی . آلدقلری جوابده :

کفت : نطقم چون شتر زین پس بخفت
نیستش با هیچ تا حشر کفت

بیورلدیغنی جناب ولد خاتمه‌ده حکایه ایدییورلر .

ایکنجی جلده (٦٦٢) تاریخنده ابتدا ایدلمشدر. تکمیل کتابك ختامی (٦٦٨)ده‌در. حضرت مولانا وجناب ولدك ترکجه‌دن زیاده رومجه دخی شعرلری واردر.

التی جلددن عبارت اولان مثنوی شریف (٢٥٥٨٥) ابیاتی مشتملدر، بو اثر عالیدن اول یازدقلری دیوان کبیر (٩٣٩٢٧) ابیاتی حاویدر . (فیه مافیه ، مراسلات، مجالس سبعه) کبی متفق‌علیه‌اولان اثار کزیده‌لرنده برفقره ترکجه یوقدر. یالکز (دیوان‌کبیر)لرنده تام برملمع غزل ایله میاننده برقاچر بیتی حاوی اوچ دانه غزل پارچه‌سی کذلك بر ایکی غزل میاننده ابیات مفرده‌دن عبارت ترکجه شعرلری واردر. نمونه‌سی شونلردر:

اکر کیدوز قرنداش یوقسه یاوز
اوزن یلدا سنکابودر قلاوز
جبانی برك طت قرقلار اکشدر
اشته بندن قراقوزم قراقور
اکرطاش وکورومسن وکرترك
زبان بیزبانانرا بیاموز

اشعار مولانانك تركجه لفظلرنده املاسی محافظه ایدلمشدر .

جناب مولانانك تركجه‌سی عادتا اوزبك لسانیدر .

فرزند مكرملری ولد حضرتلرینك (٦٢٣ - ٧١٢) والد اعظملرینك نصف (دیوان كبیر) لری قدر بر دیوان ونصف مثنویلری عدادنده ابتدا نامه ، انتهانامه ، ربابنامه نامنده اوچ جلد مثنوی ومعارف اسمنده حقایقه‌متعلق برمنثور كتابلری موجود ومحفوظدر . دیوانلرنده باشلیجه طقوز غزل ایله بعض ابیاتی وربابنامه‌لری ختامنه قریب یوزی متجاوز ابیات ایله بیان بیوردقلری برمبحثی تركانجه ادا ایلمشلردر . نمونه‌سی شونلردر :

سنن یوزن كنش دور یوقسه آیدر
جانم آلدی كوزن داقی نه ایدر
بنم ایكی كوزم بلغل جانمسـن
بنی جانسز قیاسـن سن بوكیدر

حضرت مولانا ، ملك غیاث الدین كیخسرو ثالثك زمان حكومتنه مصارف (٦٧٢) سنه‌سی جماذی الاولنك بشنجی بازار كونی غروب وقتی ارتحال داربقا بیوره‌رق ایرتسی كون پایه‌رفعت قدسیه‌لرینه لایق احتفالات ایله قالدیریلوب شمدیكی مرقدفیوضات مرصدلرنده ودیعهٔ خاك غطر ناك قلنمشدر. قدس‌اه سره .

نعش غفران نقشلری مصلاده ایكن معرفك (تشریفاتجی) اخطاری اوزرینه جنازه نمازینی شیخ صدرالدین قنوی قیلمغه حاضرلنمش ایكن برحالت معنویه‌نك تأثیریله غشی اولندیغندن او وقتك فحولین علماسندن قاضی سراج الدین ارموی نمازینی قیلدیرمشـدر . حضرت مولانانك تداویسـنه جالینوس وقت اولان طبیب اكمل الدین ایله غضنفر مأمور اولمشلر ایدی .

خط وبلاغت وانشا وسیاقت وحسابده روم دیارنده نظیری اولمیان خواجه بدرالدین خراسانی حضرت مولانانك ارتحالندن طولایی غایت سوزناك مرثیه‌لر تنظیم ایتمشدر.

حائز مراتب كشف شهود معنوی ، مظهر فیوضات حضرت صمدانی قطب العارفین غوث الواصلین حضرت مولانا جلال الدین رومی‌دن صوكره مقام عالیٔ عرفانپناهیلرینه سالف الذكر حضرت حسام الدین چلبی (٦٢٢)، بعده مخدوم مكرم مولانا جناب ولد (٦٢٣-٧١٢)، بعده مخدوم فضیلتكسترلری اولو عارف چلبی (١) (٦٦٠-٧١٩)، بعده چلبی شمس الدین

(١) دیوان عارف اسمنده براثرلری واردر .

عابد بن ولد ، بعده حسام‌الدین واجد بن ولد ، چلبی امیر عالم بن اولو عارف ، چلبی عادل بن اولو عارف ، امیر عالم بن عابد ، امیر عارف بن عادل کبیر ، پیر عادل ؛ چلبی جمال‌الدین، چلبی خسرو، چلبی فرخ محمد، چلبی بوستان مصطفی، چلبی ابوبکر وفاتی ۱۰۵۳، قره‌حصاردن منقول محمد عارف، پیر حسین (۱۰۷٤) عبدالحلیم (۱۰۹۰) ، حاجی بوستان (۱۱۱۷)، محمدصدرالدین (۱۱۲٤)، محمدعارف (۱۱۵۹) حاجی ابوبکر (۱۱۹۹) ، حاجی محمد (۱۲۳۰) ، محمد سعید همدم (۱۲۷۵) ، محمود صدرالدین (۱۲۹۹) ، ابراهیم فخرالدین (۱۲۹۹) مصطفی صفوت (۱۳۰٤) چلبی افندیلر گچه‌رك خانقاه مولاناده ایفای خدمت مشیختله فقرای ودرویشانی تعلیم وتربیه خصوصنده صرف نقدینهٔ همت ایلمشلردر.

سالف‌الذکر ذوات فضائل‌سمات میاننده چلبی خسرو افندی حضرتلری فحولین علمای صدیقیه وکملین عرفای جلالیه‌دن بر مرشد حقایق آشنا اولوب، بقعهٔ معلای مولاناده اللی درت سنه تشنگان معرفتی زلال علم وعرفان ایله شیرینکام ودرویشان وسالکینی تربیه وتسلیکه اهتمام واوقات خمسه‌ده دعای دوام عمروعافیت حضرت خلیفهٔ انامه اقدام اوزره ایکن (۹٦۹) سال هجریسنده ترك درسخانهٔ فنا ایله مولویخانهٔ علیینه انتقالی وقوعبولمشدر.

مشارالیه حضرتلری واقف غوامض مثنوی، عارف اسرار لدنی کامل ومکمل اولوب اشعارنده دخی نازکئ طبع شاعرانه‌لری محسوسدر .

جنتمکان سلطان سلیم علیه رحمة‌السلام‌الکریم حضرتلری ، مشارالیهك علم وفضل وعرفانه تعطفا جوار تربهٔ مکرمه‌ده جامع شریف وتکمیل تابخانه وعمارت وتتمیم لواحق اوقاف خصوصنده بذل خزانهٔ جود بیوردقلری کبی درکاهك حولیسنده کی شادروان سلسبیل عنوانی دخی انشا بیورمشلردر .

مخدوم نجابت ملزوملری چلبی فرخ محمد افندی حضرتلری حلیهٔ علم و عرفان ایله آراسته ووقار وادبله پیراسته بر شیخ کرامت شعار اولوب اشعار سوزناکی زیور حافظهٔ عرفادر . میدان عشق ومحبتده قرق بر سنه دست برسینهٔ توکل اوله‌رق ایفای وظیفهٔ مشیخت وتکمیل رسوم طریقتله (۱۰۱۰) سنهٔ هجریه‌سنده تکمیل انفاس معدودهٔ حیات ایدرك اسلاف کرامی مثللو درون تربهٔ معطره‌ده مودوع خاك غفران قلنمشدر.

مشارالیه حضرتلری جامع فضائل اولادقلرندن ذات شریفلرینی توقیراً پایهٔ قدسله

تلطیف وتسریر بیورلدقلری کبی مدرسهٔ موروثه‌لری اولان بقعهٔ مبارکهٔ (التون پا) یه مدرسهٔ (قره‌طائی) دخی ضم والحاق قلنمش ایدی .

مخدوم عالیلری بوستان (مصطفی) افندی حضرتلری والد ماجدلری کبی واقف حقایق لدنیه ، خادم فقرای مولویه علوم نقلیه وعقلیه‌ده استادکل مرتبه‌سنده برشیخ محترم اولوب احوال واطوارنده خوارق حالات مشهود اولورمش . کندولری صاحب ثروت اولدقلری حالده وارینی دائما فقرا ودرویشانی اطعام واعزاز خصوصنده بذل وایثار ایدرك قلوب فقرایی تطییبه چالیشورلرمش. جناب بوستان معالی ارکان ، فردوس آشیان سلطان احمد خان طاب ثراه حضرتلرینك امروفرمان همایونلریله تکرار پدرلری مقامنه تعیین واعزام بیوریلوب اول مقام جنت آساده (۱۰۴۰) سال هجریسنه قدر صبح ومسامستغرق وجدوصفا اولدقلری حالده وظیفهٔ نظیفهٔ مشیختی ایفا وفریضهٔ ذمت عبودیتی اولان دعوات خیریهٔ حضرت پادشاه انامی دائم الاوقات ادا ایله سنهٔ مرقومه‌ده عازم کلشنسرای عقبا اولمشدر .

مرحوم مشار الیه دخی عالم ادبیاته موجودیتی طانتدرمش برشاعرایمشلر .

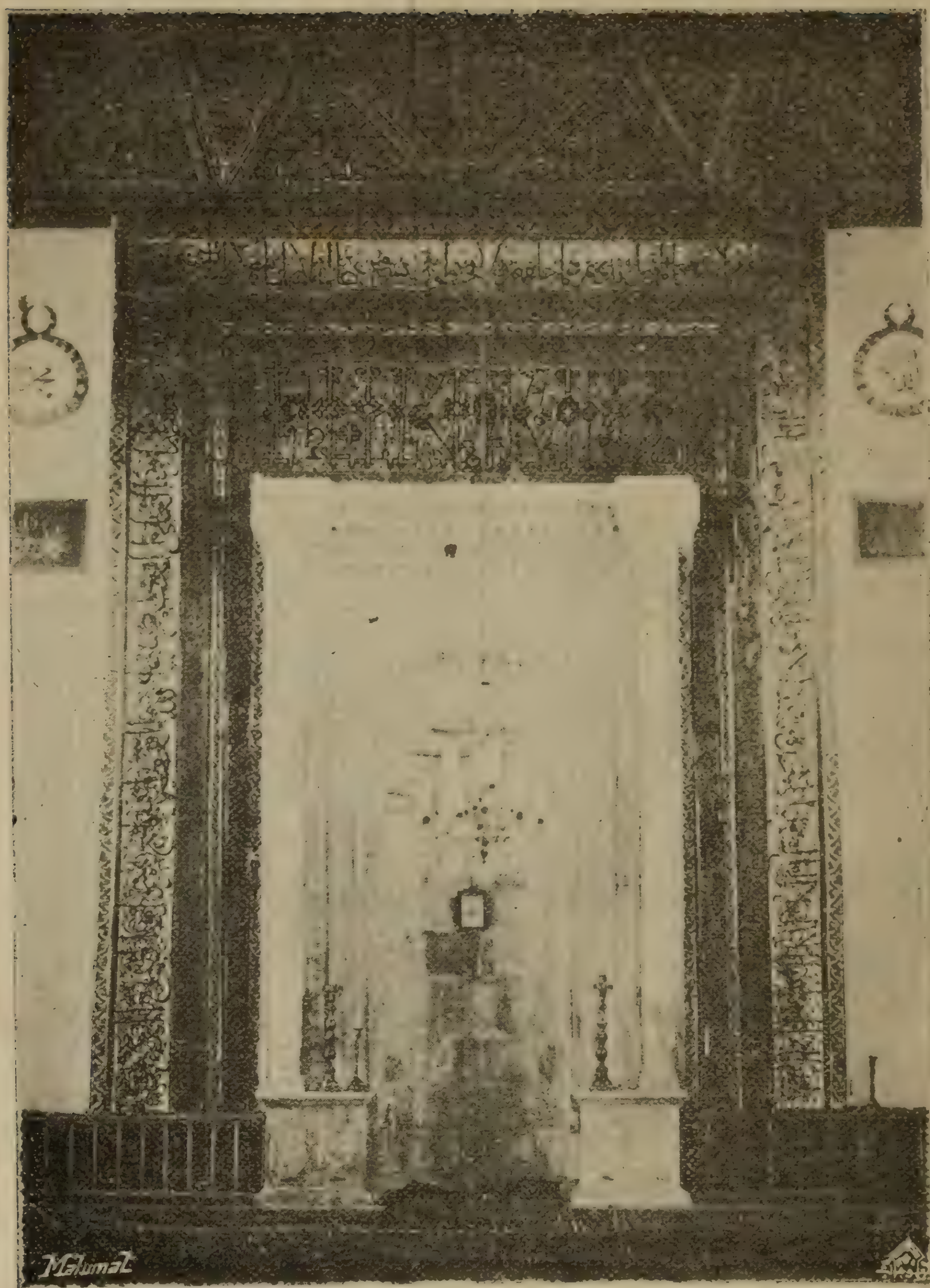

بوندنصکره متکازیب مشیخت مولویه اولان ابوبکر ، عارف وپیرحسین چلبی افندیلر حضراتی دخی تحصیل کمالات خصوصنده بذل همت وصرف مقدرتله اسلاف واخلافی میاننده مشار بالبنان اولمشلردر .

هله ابوبکر چلبی‌نك وقار وفضیلتی ، پیرحسین چلبی‌نك خوارق حالات وامارات کرامتلری مشهور ومتواتردر . هنوز کهواره بندوشیر خوار اولدقلری هنکامده ، خواب نوشینلرنده فصاحت نامه اوزره ذکر جلاله مداوم اولملری ولیالئ شریفه‌ده ترك خواب وراحت ایلملری حضرت مسیح قدمنده برولئ کامل اولدقلرینه دلیلدر .

برمقتضای حدیث نبوی ،علمای امت اسلامیه‌دن بویله‌یك چوق ذوات کرامت سماتك انبیای بنی اسرائیل قدمنده مشاهده اولندقلری متواتردر. الحمدالله علی دین اسلام .

عندلیب کلزار مثنوی ، طوطئ خوش الحان بزم معنوی اولان پیر حسین چلبی حضرتلرینك نه‌درجه تشنهٔ اسرارمثنوی ، نه‌رتبه عاشق ازلی اولدقلری قره حصار بحثنده ذکر و بیان ایدلمشدی .

قونیه‌ده علاءالدین جامع شریفنك غایت مصنع محرابی

الیوم سجاده نشین اولان اجلهٔ اصدقای داعیان سلطنت سنیه‌دن عبدالواحد چلبی افندی حضرتلرینك پدر عالیلری محمد سعید همدم چلبی افندی مرحوم ادب وفضیلتله موصوف وقاروتمکین و اداب شریعت وطریقته مزید تمسك وتوسل ایله معروف اولوب سدهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یه فرط صداقت وعبودیتیله پایهٔ رفعتنی اعلا ایتمش ، شعر وانشاده مشهور برذات کریم الطبع ایمشلر . زادهٔ طبع عاشقانه‌لری اولان اشعار وغزلیات مضبوط ازجمله قونیه‌ده تربهٔ شریفه‌یه کیریلورکن قپونك صول جهتنده معلق :

نیجه اقطاب و نیجه عارف باه کاور
درکه پیره ولی ، بن کبی همدم کلمز !

بیتی ایجه معنیداردر

ارواح قدسیه‌لرندن استعانه امنیه‌سیله مختصراً تراجم احوالنی یازدیغم ذوات کرامه تکرار فاتحه خوان اوله‌رق بحث اتی‌یه نقل کلام ایلیورم :

قونیه‌نك مؤسسات قدیمه و اثار نفیسهٔ اسلامیه‌سندن بری‌ده صاحب عطا یاخود خانقاه جامعی درکه نقوش و تزییناتنك اسلوب طرح و تنظیمی اعتباریله نوادر اثار بدیعه‌دن معدوددر .

بو بحثك مقدمه‌سندن بیان ایلدیکم وجهله ، بو جامع وتربه مرام یولده لارنده Laranda قپوسی قارشوسنده‌در .

وقتیله غایت محتشم برمؤسسه اولدیغی اثار باقیه‌سندن اکلاشیلان بوبنانك قپوسیله مناره‌سی قالمشدر . قپوسنك اوزرنده‌کی کتابه اوقدر کرفت یازلمشدرکه ، یازیلری سچوب اوقومق ایچون پك چوق زحمت چکیلور . جامعی خراب اولان بالاده مذکور قپونك ارقه جهتنده ، لارنده طریقی اوزرنده بانیسی اولان صاحب عطانك تربه‌سی واردر .

اثار باقیه سندن وقپونك صول طرفنده‌کی یان دیوارده یوکسکده قالان برمدخلدن اکلاشلدیغنه کوره ، جامع شریفك اوچ شرفه‌لی جفته مناره‌سی وارمش . بری کلیاً منهدم اولمش دیکری برشرفه‌سنه قدر ایندیرلمشدر .

مناره‌سنك الت شرفه‌سندن اعتباراً قپونك مربوط بولندیغی جبهه صاچاغنه قدر اولان قسمی دیلملی اولوب اوزری هربری ایری ایری غایت منتظم اشکال هندسیه تشکیل ایتمك اوزره موزاییق طرزنده چینی لوحه‌لریله ستر وتزیین ایدلمشدر. سلچوقیلرك انشا ایتدکاری مناره‌لر هپ بوشکل وطرزده‌در .

ذاتاً بوطرز انشا سلچوقیلرك خواص ممیزه‌سندندر .

مناره‌نك التنده مربع چینی طاشلرندن بیوك برمربع واردركه ، استیفیندن (علی) اسمی چیقیور. صاحب عطا علی بن‌الحسینه دلالت‌ایدر .

آماسیاده‌كی بورمه‌لی مناره دخی سلچوقی آثارندندر . قونیه ، آماسیا ، سیواسده‌كی مبانیٔ سلچوقیه‌نك تدقیقندن اكلاشلدیغنه كوره ، اوتاریخده طوغله‌لری صیرلانمش اوله‌رق قوللانیرلرمش‌كه بوده مالزمه‌یه دهازیاده متانت ویرمك فكرندن‌ناشیدر. اثوریه وبابل‌مبانیٔ عتیقه‌سنده دخی‌عین طرزانشا كوریلیور. دیمك‌كه بواصول ازمنهٔ قدیمه دنبری اقوام شرقیه نزدنده تطبیق اولنه‌كلمشدر.

الوان مختلفه‌ده ، صیرلی ، صیرسز طوغله‌لرك منتظم اشكال هندسیه اوزره بربرینه ربط والصاق ایدیله‌رك عادتا طوغله‌دن موزاییق وجوده كتورلمسی طرز معماریٔ سلچوقیده دهازیاده استعمال وتطبیق اولنمشدر . ایشته قونیه‌ده‌كی صیرچه‌لی‌مسجد ایله صاحب‌عطا مبانیسی بوطرزده یاپلمشدر . بوطرز انشا وتزیین پك‌بیوك برصنعت ومهارته متوقفدر ، اك ظریف طرز تزیین بودر .

ایشته قره طائی وصیرچه‌لی مدرسه داخلاً چینی موزاییقلریله تزیین ایدلمشدركه ، منظره‌جه عادی‌چینی لوحه‌لریله وجوده كتوریلان برسطحه نظراً دهالطیف، دهانظربادر. بربنانك انحنالی اقسامنی ازجمله كوشه‌لری، قبه‌التلرینی ودها سائر كیرنتیلی‌چیقنتیلی یرلرینی بیوجك چینی لوحه‌لریله ستر وتزیین ایتمك مشكل اولدیغندن بوكبی یرلرده چینی موزاییقلری قوللانلمشدر .

بومدرسه‌نك ارقه جهتنده فرخنیه محله‌سنده سود تكیه‌سی واردركه، ملك‌علاءالدینك خاله‌سی فرخنه خاتون مدفوندر .

قونیه‌ده‌كی مبانیٔ نفیسهٔ اسلامیه‌یی زیارت ایدركن اشكریز تأثر اولمامق قابل دكلدر. چونكه مسلمانلرك صنایع نفیسه‌ده نه‌درجه ذوق‌سلیم وحسن‌طبیعت صاحبلری اولدقلرینك مجسم‌وذی‌وقارهیكللری‌مثابه‌سنده‌اولان بتون بومبانی‌مكمل تعمیر یوزی كورمه‌مكدن ناشی محواولوب كیتمكده‌در . ولاةسالفه‌دن همان هیچ بری‌بوآثار نفیسه‌نك‌حسن محافظه‌لرینه عطف نظر اهمیت ایتمدكلری حالده الیوم مقام سامیٔ صدارتعظمایه رونق بخش اقبال اولان فرید پاشا حضرتلرینك والیلكلری هنكامنده مبانیٔ نفیسهٔ مذكوره‌دن بعضلری تعمیر وترمیم ایدیله‌رك اثار باقیه‌سنك ادامهٔ معموریتلرینه صرف نقدینهٔ همت بیورلمشدر.

تربه‌نك مربوط بولندیغی جامعك اول طرفنده واصل بنادن آیری اولان قپو اوقدر مزین، اودرجه محتشمدركه كوره‌نلر طرز انشاسنده‌كی صنعت ومهارته حیران اولیورلر. بوقپونك طیش كنارنده (انافتحنا) و (یسن) سور شریفه‌لری محكوك اولدیغی كبی جناحینده ایكی مدالیون داخلنده (عمل كلود بن عبدالله) عباره‌سی یازیلیدر . دارالحدیث دخی دیدكلری اینجه مناره‌لی جامع شریف ایله مذكور تربه‌نك بانیسی ومعماری بردر (٦٦٨) صاحب عطا مرحوم ، غیاث الدین كیخسرو ثالثك وزیر كبیری اولوب اقشهرده‌كی طاش مدرسه‌یی‌ده كندیسی انشـا ایتدرمشدر . فرانسز سیاحلرندن (هوارت ــ Huart) (صاحب عطا) تعبیرینك مشارالیهك سخا وكرمندن كنایه اوله‌رق ویرلمش برلقب اولمق احتمالنی درمیان ایدییورسه‌ده ، بواحتمال وارد اوله‌مز، چونكه (صاحب) مشیر، وزیر، افندی معناسنه‌در. صاحب عطا جامع شریفنك قپوسی اوستنده « اصدق الحدیث كتاب الله، اوثق العری كلمة التقوا » محرردر .

صاحب عطا كندی تربه‌سنی انشا وا كمالدن اون التی سنه صكره وفات ایتمشدر. اوتاریخده غیاث الدین مسعود برحیات ایمش .

جامعك قپوسی خیره‌ساز عیون اوله‌جق درجه‌ده خطوط نفیسه و نقوش ظریفه ایله پرزیب ولطافت اولدیغی مثللو تربه‌نك داخلی دخی فوق العاده نظربا عجم كاری چینیلرله بزه‌نمشدر . تربه‌نك داخلی برقاچ دائره‌یه منقسم اولوب وسـطده كی محلك پنجره‌سی ماوی ویشیل رنكده چینیلرله مزین بولندیغی كبی درسعادتده كی جوامع شریفه‌نك الچیدن معمول ملون جاملی پنجره‌لری طرزنده اولان پنجره‌سی دخی كذلك ظریف وملون چینیدن معمول ومصنوعدر . مدفنك اوزرینی سـترایدن قبه وبیوجـك بر كمردخی الك نفیس چینیلرله مطرادر .

چینیدن معمول ومصنوع صندوقه‌لر اوزرینه اسكی بریشیل چوقه اورتمشلر. كتابه‌لری اوقومق ایچون بواورتی‌یی قالدیردم .

صاحب عطانك صندوقه سنك جبهه سنده « قال النبی علیه السلام اذامات ابن ادم انقطع عمله الا ... » حدیث شریفی وارقه طرفنده ... الفنا الی دارالبقا الصاحب المعظم فخرالدین علی بن الحسین نورالله مثواه فی اواخر شوال سنة اربع ثمانین وستمائة (٦٨٤) » عباره‌لری واطرافنده دخی « امن الرسول بما ... » آیت كریمه‌سی منقوش ومحرردر.

یانده كی صندوقه‌ده « یوم الجمعه الحادی والعشرون ذی الحجه سـنة خمس وسبعین وستمائة (٦٧٥) الی جوارالحق تغمدالله بغفرانه » عباره‌لری محررایسه‌ده مدفون اولان ذاتك

اسمی اوقونیور. فقط مشارالیهك مخدومی ویا کریمه‌سی اولدیغنه دائر برقید واردر. (۱) عباره‌لرك اوسته‌طرفی بوزولمش یالکز « الاعظم فخرالدین علی بن حسین» یازیلری قالمشدر. بونك اتصالنده کی صندوقه اوزرنده دخی « یوم‌الجمعه الحادی والعشرون ذی‌الحجه سنة خمس وسبع وستمائة الی جوار الحق تغمده‌الله بغفرانه » یازیلیدر.

بو اوچ صندوقه‌نك ایاق اوجنده اوچ قبر دها واردر . اورته‌ده‌کنك اوزرنده « المغفور السعید الشهید المقتول شمس‌الدین محمد بن علی بن الحسین فی‌سنة خمس وثمان‌ماء ۸۰۵ » (۲) عباره‌لری اوقونیور.

صاحب عطانك ایاق اوجنده کی صندوقه‌ده ایسه : « هذاالقبرالشریف العضویه بنت ملکه خاتون الصاحب الاعظم علی بن‌الحسین نورالله قبره ، فی شعبان » دیه محرردر .

زقاق قپوسی اوزرنده کی کتابه‌ده، بوراسنك غیاث‌الدین کیخسرو (ثالث) بن قلیچ ارسلان دورنده علی بن الحاج ابوبکر طرفندن هجرت سنه‌نك (٦٦٨) نجی سالنده (م . ۱۲۷۰ - ۱۲٦۹) انشا ایتدیرلدیکی محکیدر .

صندوقه اوزرنده کی (العضویه) کلمه‌سنك طرز تحریرندن برشی اکلایه‌مدیغم جهتله، بوایکنجی قونیه سیاحتنده معلومات تاریخیه‌سندن مستفید اولدیغم مکتوبیٔ ولایت خلفاسندن فائق بك افندی برادریمزه مراجعت ایلدم (عدویه بنت ملکه خاتون) اولمق لازم کله‌جکنی سویلدیلر .

هیچ شبهه یوقکه، اوتاریخده چینی‌اوزرینه یازان‌خطاطك اثرجهالتی‌اوله‌رق (عدویه) کلمه‌سی بالاده محرر صورتده یازلمشدر . مع‌مافیه او زمانکی طرز انشا ایله زمانمزك طرز املاسی اره‌سنده بعض جهتلرده فرقلر کورلدیکی‌ده خاطردن چیقارلمامليدر .

صاحب عطا تربه‌سنك قارشوسنده بربیوك حمام واردر . هیچ شبهه یوق که بونك‌ده بانیسی مرحوم مشارالیهدر. قونیه‌ده حماملرك طهارتنه وچماشورلرینك نظافتنه لزومی قدر اهمیت ویرلمدیکندن بوحمام‌ده سائرلری کبی خراب وپریشان برحالده‌در .

---

(۱) خواجه فخر الدین علی تبریزی خط وبلاغتده علامهٔ دهردن معدود ایدی . عز الدین کیکاوس زماننده منشی ومکتوبجی وغیاث‌الدین کیخسرو ثالث زماننده (٦٦۳) وزیر کبیر اولمشدر. بونك حسن وحسین بکار اسمنده ایکی مخدومی واردی‌که ، (التون‌طاش) قریه‌سی جوارنده قره‌مانی محمد بك طرفندن ازاله ایدلمشدر. مومی‌الیه دخی بوتربه‌ده مدفون اولسه کرکدر.

(۲) بوتاریخده یاکلشلق اولسه کرکدر.

علاء الدین تپه‌سی جـوارنده غازی علمشـاه محله‌سـنده الیوم خراب بر حالده طوران صیرچه‌لی مدرسه کوریلور که‌یوقارووده اسمی سبق‌ایدن (التون پا) مدرسه‌سیدر، حضرت مولانانك پدر عظیم القدرلری نامنه اوله‌رق قونیه‌ده اك اول یاپیلان مدرسـه بودر. (٦٤٠) .

کیتدکجه خراب اولان بومدرسـه‌نك بررواق ناقصی برده خارجی قپوسی قالمشدر . داخلنده کی چینی تزییناتی حقیقةً کورلمکه لایق اثار نفیسه وظریفه‌دندر .بومدرسـه‌نك مبانئ عالیه‌دن اولدیغی کتابه‌سنك اوسط‌طرفنده‌کی (السلطانی) کلمه‌سندن اکلاشلمقده‌در. داخلنده کی‌مسجد شریفك قبله جهتنك صولنده و یوکسك برمحلنده کی مدالیونك ایچنده « عمل محمد بن‌محمد بن‌عثمان البناء الطوسی» (١) یازیلی اولدیغی کبی صاغ‌طرفنده‌کی مدالیون ایچنده دخی (بساختم این نیاید روزکار من نمانم این بماند یادکار) عباره‌سی محرردر . کتابه‌سی شودر : امر بعمارة هذه المدرسة المبـارکه فی ایام دولة السلطان الاعظم ظل اه فی‌العالم غیاث‌الدینا والدین علاء الاسلام والمسلمین ابی فتح کیخسرو بن کیقباد قسیم امیر المؤمنین العبد المحتاج الی‌رحمة ربه بدرالدین مصلی(٢) اداماه ووفقها علی‌الفقها والمتفقهین اصحاب ابی حنیفه رضی اه عنه فی سنة اربعین وستمائة (٦٤٠) م ١٢٤٣ .

قونیه‌ده بولندیغم تاریخده احبادن برذاتك خانه‌سی بومحله‌ده کائن اولدیغندن اره صره کلوب کچدکجه بو صیرچه‌لی مدرسـه‌یی زیارت ایدر ایدم . بوراده دخی تأسـفله تکرار ایدرم‌که‌برمثلی دها میدانه کتیرمك ممکن اوله‌میان بومدرسه‌دخی‌خراب اولوب‌کیتمکده‌در.

علاءالدین تپه‌سنك‌شمال‌جهتنه باقان‌صیرتندن اینه‌رك بقایای‌آثارعتیقه ارەسندن کچدکدن وهمان طولمق درجه‌سنه کلن‌سورك خندقنی آشدقدن صوکره طار برزقاغك صول طرفنده غایت مصنع ومحتشم برمدرسه قارشوسنده بولنورز . بوراسی مشهور قره‌طائی مدرسه‌سیدر. مشغولیت رسمیه‌دن‌خالی قالدیغم زمانلر مکتبمزك دبوی مأموری کمال افندی ایله‌بورایه کلور ، کاملاً بیاض مرمردن معمول مصنع ومحتشم‌قپوسنك‌مزینات نظررباسی قارشوسنده لال‌ومبهوت قالیرایدم .

(١) طوس ایرانك شمال شرقیسنده وترکستانده‌کی [مرو] بلده‌سنه قریبدر.
(٢) خواجه بدرالدین خراسانی اولمق کرکدرکه منشیان وبلغادن برذات ایدی. مناقب نویس احمد افلاکی دده بدرالدین تبریزینك تلمیذیدر.

قونیه‌ده‌کی مبانیٔ عتیقهٔ اسلامیه ارەسنده طرز انشاسنده کی ظرافتی اعتباریله اك اول شایان تدقیق وزیارت برمدرسه وارسه اوده قره‌طائی مدرسه‌سیدر. أنواع نقوش ومزینات خرده‌کاری ایله پرزیب ولطافت اولان قپوسندن ایچری کیریلنجه کنیش بربوشلق کوریلورکه بونك اطرافنی صوکره‌دن یاپیلان برمدرسه‌نك حجره‌لری اشغال ایتمشدر . اصل مدرسه‌نك قبه‌سی موزاییق طرزنده اوفاق اوفاق یاپلمش چینی لوحه‌لریله قاپلانمشـدر . بوپارچه‌لرك یکدیکرینه حسن امتزاجی اوقدر صنعت ومهارتله اجراایدلمشـدرکه هیئت مجموعه سـنك منظره‌جـه حاصـل ایلدیکی لطافت هر درلو تصویرك فوقنده بولنمشـدر . اون اوچنجی عصرده سلسلهٔ ترقی وتکاملك اك یوکسك برمرتبه‌سنی احراز ایدن ایران چینی تجملاتنك برانموذج بینظیری اولان بوقبه‌نك هرزاویه سـندن مرکزه عموداولمق اوزره رسم ایدیلن درت بیوك مثلث کوشه‌بندلره یوزلرجه پارچه‌چینیدن مرکب کتابه‌لر رسم ونقش ایدلمشدر. بومثلثلرك هربری یشیل زمین اوزرینه قویو ماوی رنکده نقش وتاوین اولنمش ومربع بر شکل المق اوزره خط کوفی ایله چهاریار کزین حضراتنك اسامیٔ مقدسه‌لری یازلمشدر .

بومدرسـه‌نك چینیلرنده شایان دقت بر جهت وار ایسه اوده چینی قاپلانه‌جق محللر طرز وشکل انشایه‌کوره اویولدقدن صوکره اوفاق اوفاق چینی لوحه‌لرینك اویرلره منتظماً یرلشدیرلمش اولمسیدر . شوحالده برکتابه یوزلرجه پارچه‌دن متشکل بولنیور چینی‌صنعتنك دورهٔ کمالنده تطبیق ایدیلن بوطرز تزیین‌دن بوکون اثربیله قالمامشدر .

قبه‌نك التطرفنه دائراً مادار خط کوفی ایله (سورهٔ فاتحه) یازلمشدر. زینت واحتشام معمارینك بر نمونهٔ بدایع پروری اولان مرمردن معمول قپوسنك طیش‌کنارنده قبارتمه اوله‌رق (سورهٔ فتح) ایله (جوامع‌الکلم) احادیث شریفه‌سی محرردر: الاعمال بالنیات ـ والمجالس بالامانات ـ المستشـار مؤتمن ـ العهدة دین ـ الحرب خدعة ـ الندم توبه ـ الجماعة رحمة ـ الامانة غنی ـ الدین النصیحة ـ الحسب‌المال ـ الکرم التقوی ـ السـلام قبل الکلام ـ السؤال نصف العلم ـ الدعاء هوالعبادة ـ الدین شین‌الدین ـ التدبیر نصف العین ـ التودد نصف العقل ـ القرأن هوالدواء ...

اوراده دها بعض احادیث محرر ایسه‌ده اختصاراً ترك ایلدم .

درونده کی مدرسـه‌ده بر بیوك کنبد واردرکه ، ایچی نظر ربا چینی اوزرینـه منقوش آیات کریمه وسائر اثارمعتبره ومقبوله ایله مزین اولوب ، اکثریرلری بوزولدیغندن اوزری صیوانمشدر .

علوم عالیهٔ دینیه وحکمیه‌نك محل تدریس وتعلیمی اولان اشبو بنا عزالدین کیکاووس ثانینك زمان حکومتنده تأسیس اولنمشدر. اشبو مدرسهٔ عرفانپناهك اسمی ملك مشارالیه حضرتلرینك وزیری (امیرجلال‌الدین قره‌طای)ه اضافت ایدلمکده‌در. مدرسهٔ مذکوره‌نك اثنای تأسیسنده مشهور شمس‌الدین اصفهانینك پك چوق یارلغی کورولمشـدر . اون اوچنجی عصر میلادیده نامی جامع ازهر قدر افاقه یاییلمش ایسـه‌ده مرور زمان ایله بو شهرتی محافظه ایده‌مه‌مشدر. درونده اوراده فیضیاب عرفان وکمال اولان ذوات کرامك علوهمت وغیرت دینیه‌لریله وجوده کتورلمش بر مسـجد واردرکه، هرطرفی اك نفیس وعیون ارا چینی طاشلریله پرنقش ونکاردر.

بوبنای لطافت نثارك جهات سائره‌سنده اون‌اوچنجی عصر میلادی‌مخصوصاتندن اولان عجم طرز معماریسی مشهود اولمقده‌در .

بومدرسه‌نك بانئ محترمی اولان امیرجلال‌الدین قره‌طای مرحوم (۱) بومؤسسهٔ عالیه داخلنده وبشـقه برقبه التنده غنودهٔ لحد غفراندر . فقط صندوقه‌سی ، مزاری خرابدر . فقیر بوایکنجی زیارتمده باشـنده کی بیاض وعرفی دستاری تبرکاً اولدقجه منتظم برحالده صارمغه غیرت ایتدم .

مشارالیه حضرتلرینك اقامتکاه ابدیسنك قپوسی اوزرینه صوکره‌دن شو مصراعلری یازمشلر :

ایکی عالمده تصرف اهلیـدر روح ولی
دیمه که بو مرده‌در بوندن نجه‌درمان اوله
روح شمشیر خدادر تن غلاف اولمش اکا
داخی اعلا کار ایدر برتیغ کیم عریان اوله

بوراده‌کی کنبد درونده غایت‌لطیف برچشمه واردر. وسطنده‌دخی بیوك برحوض موجوددر.جناب‌مولانانك کتابلرینی،شمس‌تبریزینك اتدیغی‌حوض بواولمق‌اوزره‌مرویدر.

قره‌طائی عائله‌سی سلچوقیلر نزدنده معتبر برعائله ایدی . کیکاوس ثانی زماننده سالف الذکر امیرجلال‌الدین، زمانك اك‌بیوك ادیبی‌اولان وزیرکبیرصاحب‌شمس‌الدین‌الاصفهانینك قائممقامی ایمش .

---

(۱) بو جلال‌الدین، قیصریه شحنه‌سی (محتسب) ایکن پروانه یعنی وزیرکبیر اولان ذات اولمق کرکدر.

قونیه‌شهرینك الك زینتلی اثار عتیقه سندن اولان قپوسی اوزرنده شو تاریخ منقوشدر :
« امر بهذه العمارة فی ایام دولة السلطان ظل‌اه فی العالم عزالدین ابوالفتح کیکاوس بن کیخسرو بن کیقباد بن کیخسرو بن قلیج ارسلان بن مسعود ، قره‌طای بن عبدالله سنة : تسع واربعین وستمائة . ٦٤٩ »

ایکنجی تعمیرده بو تاریخ طاشنك بعض پارچه‌لری دوشمش اولدیغندن عباره سنده نقصان واردر . فقط بن تحقیق ایتدم . تمامنی یازدم .

غازی علمشاه محله‌سنده‌کی (دارالحفاظ) دخی اثار نفیسهٔ معماریه‌دندر . زقاغه ناظر اولان جبهه‌سی وقتیله یوقاریدن اشاغی اشکال هندسیه‌دن مرکب انواع نقوشی حاوی مرمر لوحه‌لریله قاپلانمش ایکن مرور زمان ایله بو مصنع مرمرلرك قسم اعظمی دوشمش و بر چوغی‌ده یرلرنده قیرلمش اولدیغی جهتله طوغله‌لری میدانه چیقمشدر . کاملاً چینی‌دن مصنوع ومعمول محرابی انافس اثاردندر .

بو دائره‌نك قبه‌سی شمدی‌یه قدر کوردیکمز قبه‌لردن شکلاً فرقلی بولنمشدر . قبه کثیرالاضلاع بر منشور اوزرینه اوطوردلمش ، یان طرفلرینه‌ده پنجره اچیلمشدرکه شو طرز انشا عرب اصول معماریسنه مطابقدر . قبه باصیق اولمیوب مصر وعربستانده‌کی قبه‌لر کبی یوکسك وطویلیدر . یعنی آت نعلی طرزنده‌در . قبه‌نك طیش طرفنده طوغله‌دن معمول ومثلث الشکل عادتا مردیون باصاماغی مقامنده چیقنتیلر کوریلیورکه بوده قبه‌یه ظاهراً بر کوزللك ویرمك فکرینه مستند اولسه کرکدر .

بو منشور رأسلری یوقاری طرفه کلك اوزره دائراً مادار طوغله‌دن مثلثلرله قوشا-دلمشدر . اصل بنا ایله بو مثلثلر اره‌سنده طوغله‌دن بر قورنیش بولندیغی کبی قبه‌نك محیطنی تشکیل ایدن قطرك چوره‌سی دخی کذلك پروازله چوریلمشدر .

درت یوز طقسان یدی سنه اول انشا ایدلمش اولان بو بنانك متانت ورصانت اساسیه‌سنه ذره قدر خلل کلمه‌مشدر . طوغله‌لری صانکه بو کون فابریقه‌دن چیقمش کبی صاغلام ودوزکوندر .

مکتب اعدادی جوارنده‌کی کنبدلر (تربه‌لر) ك انشاسنده قوللانیلان طوغله‌لر الیوم اولدیغی کبی طوریبور . حتی بك چوغنك پارچه‌سی بیله قوپمامشدر . هله فصل مشترکارنده‌کی

حسن امتزاج شایان حیرت درجه‌ده صنعتکارانه‌در. اوزرلرنده صیوا کبی شدائد روزکاره قارشو محافظه ایده‌جك مالزمه اولمدیغی حالده، سکز، طقوز عصردنبری متانتلرینی، لطافتلرینی محافظه ایدن بوطوغله‌لر مسلمان صنعتکارلرك اللرندن چیقمش، هم‌ده قونیه‌ده یاپلمشدر.

قونیه اراضیسی زیاده املحه‌یی حاوی اولدیغی حالده طاغلمه‌دن بوقدر صاغلام طوغله اعماله موفقیت حاصل اولمسی مسلمان صنعتکارلرك مهارت واهلیتنی بحق اثبات ایتمکده‌در. قونیه مبانیسنده زیاده‌جه خرج قوللانلمشدرکه بوده بنانك متانتنی تأمین ایتمك ایچوندر.

شایان دقتدرکه، بوکون قونیه‌ده بویله طوغله یاپیله‌میور؛ یالکز اماکن امیریه‌نك حین انشالرنده طوغله قوللانیلیور، اماکن خصوصیه حالا کرپیچ ایله انشا ایدیلیور.

دارالحفاظك کتابه‌سی شودر: «انشاء هذه البقعه فی ایام دولة محمد علاء الدین خلداه مملکة صاحب الخیرات والحسنات محمد بن الحاج خاصبك الخطیبی (١) علی‌اه ... دارالحفاظ سنة اربع وعشرین وثمان ماء (٨٢٤)»

دارالحفاظ قره‌مانی محمد بکك زماننده یاپیلمشدر. — بیله‌میز هانکی سببه مبنی (ایا صوفیه تربه‌سی) تسمیه ایدیلن بودارالحفاظ قونیه تاریخ معماریسی نقطهٔ نظرندن مهم وشایان تدقیق برمؤسسه‌در. معلومدرکه، علاءالدین کیقباد، ملوك سلچوقیه میاننده، صنایع نفیسه‌یی تقدیر والتزام ایدنلردن بولندیغی جهتله شامدن صورت مخصوصه‌ده جلب ایتدیردیکی صنایع نفیسه استادلری، معمارلری واسطه‌سیله قونیه‌ده طرز لطیف عرب اوزره برچوق مؤسسات وجوده کتورمش ایدی.

ملك مشارالیهك زماننده ارایشپذیر مکملیت اولان طرز بدیع عرب، مشارالیهدن ایکی یوز سنه صوکره (ایاصوفیه تربه‌سی) قپوسی کبی نظربا ومحتشم برقپو وجوده کتوره‌جك قدر تأثیر ونفوذینی محافظه وادامه ایتمشدی. بوندن برعصر صوکره باشلایان دور فتوحات عثمانیه ایله برابر اماکنك حین انشاسنده تطبیق اولنه‌کلن طرز معماری دکیشدیریله‌رك درسعادتده‌کی ایاصوفیه جامع کبیری طرزنده، یعنی بیزانس اصولنده مؤسسات وجوده کلمکه باشلامشدر.

قونیه قلعه‌سنك غرب جهتنه یقین محلده اینجه‌مناره جامعی یاخود دارالحدیث واردرکه، طرز انشاسی طبق بیوك قره‌طائی مدرسه‌سنه بکزه‌ر. شوقدرکه درونده حوض وچشمه یوقدر.

[١] قره‌مان امراسندن بری ایمش.

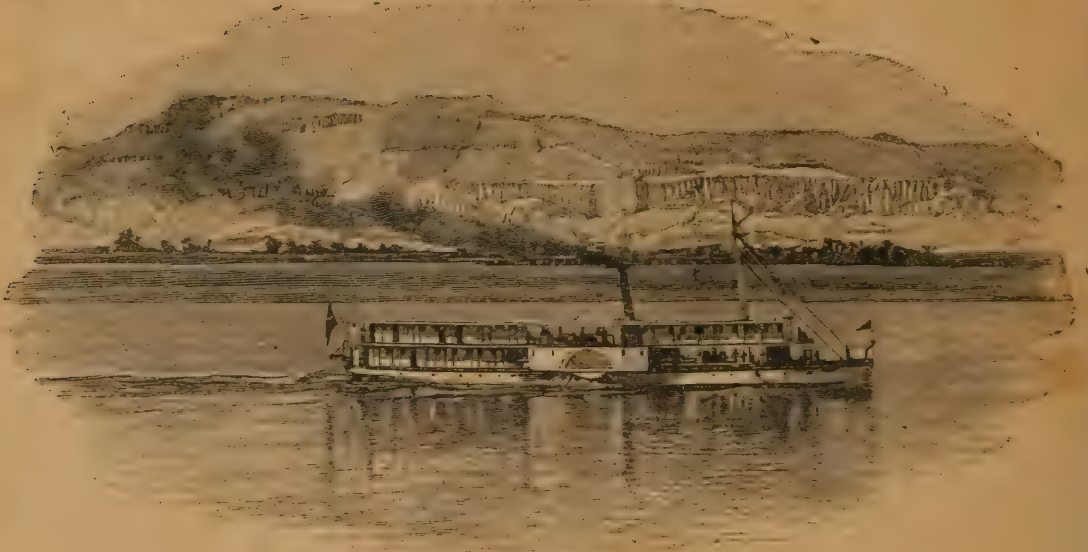
ختام

آلتی هفته نیلده سیاحت

۱۳۰۹ سنه‌سی کانون اولنك بشندن کانون ثانی اون سکز تاریخنه قدر

نیل نهرنده واپورله اجرا اولنان بر سیاحتده‌کی

مشاهداتدن متشکلدر

مصوّر سیاحتنامه

[یکرمی یدی قطعه رسمله مزیندر]

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتنی حائزدر

استانبول

عالم مطبعه‌سی احمد احسان و شرکاسی

۱۳۱۲

عالم مطبعه سی

التی هفته نیلده سیاحت

مقدمه

احوال صحیه‌مك سوقیله بو قیشی خطهٔ مصریه‌ده امرار ایلدم . بولندیغم قاهره شهرندن حرکتله نیل نهر جسیمی اوزرنده ایلك شلاله‌لره قدر برسیاحت نهریه اجراسی دخی تدابیر صحیه‌م جمله‌سندن ایدی ؛ اشته شوقرار موجبجه کانون اولك بشنجی کونی قاهره‌دن نهر طریقیله حرکت ایدرك التی هفته امتداد ایتمك شرطیله کوزل برسیاحت اجرا ایلدمکه حقیقةً لطیف وشایان استفاده اولان بو جولانك بر خلاصه‌سنی یازوب رسملریله برابر آیریجه طبع ایتمك دخی حرکتدن اولکی تصوراتم میاننده بولنیور ایدی . سیاحتمی غایت ممنونیتله اجرا واکمال ایتدم ؛ زمان جولانده قید ایلدیکم خاطره‌لردن دخی شو سیاحتنامه‌یی وجوده کتیروب دستکاه طبعه کوندرمکه موفق اولدم ؛ طبیعی الك صوك موفقیت وممنونیتم ده سیاحتنامه ایله رسملری اهل مطالعه‌نك دست قبولنده کورمکدر .

سیاحتنامه‌م سرلوحه‌مزده‌دخی کورلدیکی اوزره قاهره‌دن اعتباراً نهرطریقیله باشلایوب شلاله‌لره قدر دوام واورادن ینه طریق مذکور ایله عودت اولنه‌رق ینه کذلك قاهره‌ده خد ختامه واصل اولان برجولانك تعریفنه منحصر اوله‌جقدر ؛ احتساسات سیاحتمی حقیله صحائف تصویره آلوب آله‌میه‌جغمی بیله‌مم ؛ زیرا بویولده یازی‌یی ایلك دفعه یازییورم ؛ بناءً علیه وقوعه کله‌جك خطا وقصوری مبتدیلکمزه ویرن اهل مطالعه سیاحتك هیئت واساسنده‌کی لطافتدن دولایی کتابمزك صحائف جولانی لذتله اوقویه‌جقلرندن امینم .

نیل قایقلرندن بر دهابیه

برنجی باب

نیلده صورت سیاحت — توفیقیه وقوق واپورلری — نیل ارزرده — ممفیس — بنی حسن — آسیوت — خنا — لوکسوره مواصلت

بوندن اوتوز بش قرق سنه اول نیل اوزرنده اجرای سیاحت ایله هوای لطیفندن وجودجه استفاده ومناظر روحفزاسنی تماشا ایتمك استیانلر «دهابیه» نامیله معلوم اولان بیوك قایقلره راکب اولورلردی که هیئت وشکلجه بالخاصه نیل نهرینه مخصوص بولنان اشبو قایقلرك برقطعه رسمنی انظاره عرض ایلیورم. «دهابیه» لرده هر درلو اسباب استراحت و حضور تهیئه اولنور، ایچنده اجرای سیاحت ایدنلر عادتا سابح ومتحرك صورتده افراغ ایدیلان کندی خانه‌لرنده کبی کزرلر.

دهابیه‌لردن صوکره نیل اوستنده اجرای سفر ایتمك اوزره حکومت محلیه‌نك جلب ایتدیکی برقاچ اوفاق واپورلر کورولمش، واپورلرك منتظم اجرای سفرلری قابل اوله‌مه‌مش اولدیغندن تقریباً یکرمی درت سنه اقدمنه قدر نهر نیلده سیر وسفر ایتمك هرارزوی سیاحتده بولنان جولانیر ستلرك خرجی دکلدی.

یکرمی درت سنه اقدم یعنی ١٢٨٦ سنه‌سی صوك بهارنده ایلك دفعه اوله‌رق انکلتره‌نك مشهور قوق سیاحت اداره‌خانه‌سی قاهره‌دن برنجی شلاله‌یه قدر کیدوب کلمك،

ولده باشلیجه اسکله‌لره اوغرامق وهر اون
بش کونده بردفعه اجرای سیر وسفر ایتمك
اوزره بر واپور شرکتی تشکیل ایلدی .
شرکت مقصدنده موفقیت کوردیکی ایچون
التی سنه صوکره ایلك شلاله‌دن ایکنجی
شلاله‌یه‌قدر بربشقه واپور خطی دها تأسیس
ایتدی ؛ ایکی خط واپورلری بربرینی
بکلردی .

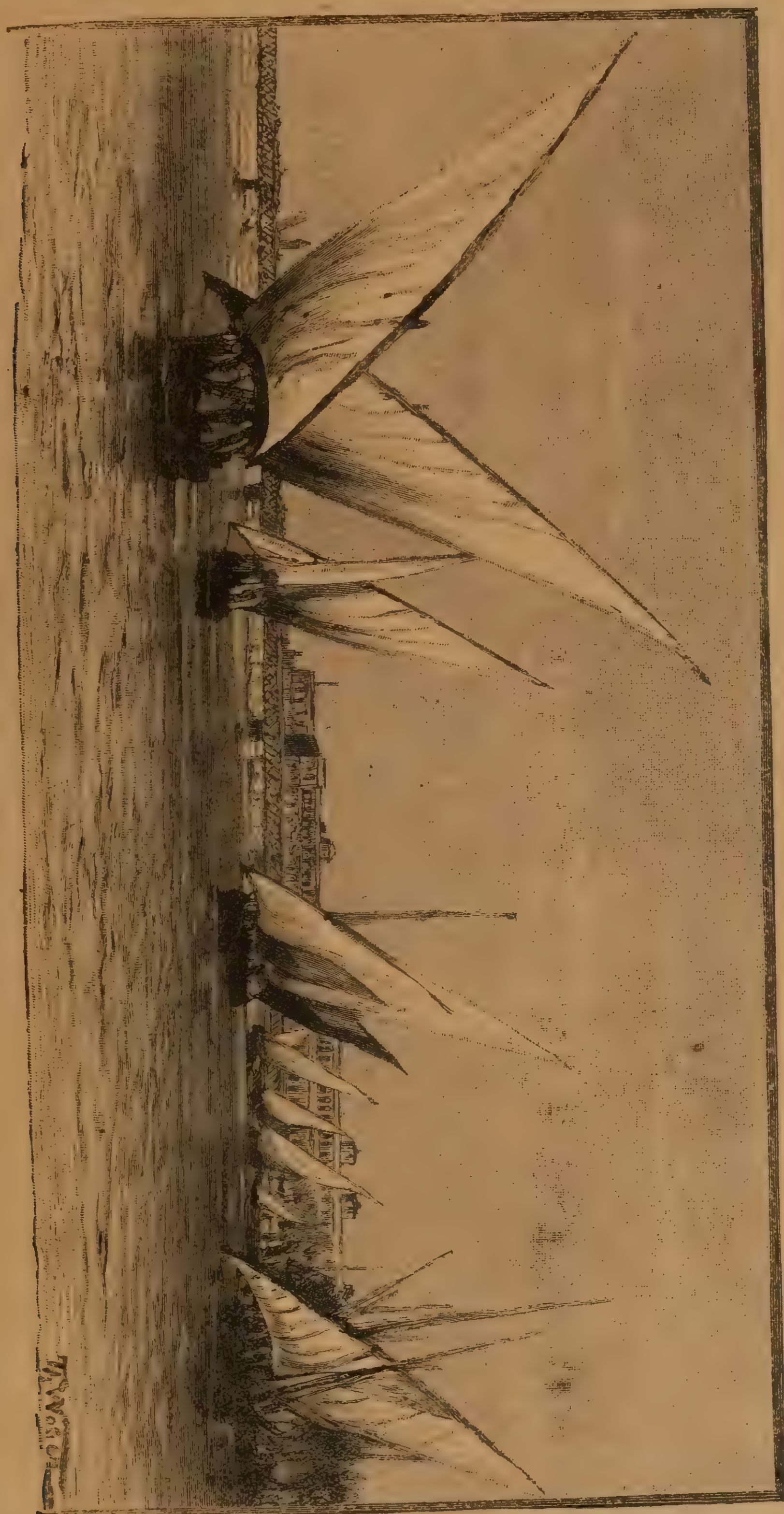
شویله‌جه تأسس ایدن شرکت نهریه‌نك
خدمتی بر آره‌لق انقطاعه اوغرادی ؛ فقط
بالاخره تکرار ایشه کرمی‌ویرلدی. اوروپادن
دوکولوب کلن بر چوق سیاحلرك همتی
سایه‌سنده نهرده سیاحت مصارفی تنقیص
واسباب استراحت تزیید ایدلدی ، کیتدکجه
شرکتك واپورلری آرتدی .

بوندن بش سنه اقدم دخی خدیویت
مصریه‌نك تشویقیله « توفیقیه » عنوانی
تحتنده یرلی برشرکت دها تأسس ایلدی ،
بو شرکت واپورلری قوق اداره‌سنك
واپورلریله رقابته باشلادی . الیوم توفیقیه
واپورلری هرهفته قاهره‌دن حرکتله برنجی
شلاله‌یه یعنی (عصوان) ه قدر اجرای
سفر ایلیورلر .

قوق اداره‌سنك واپورلری نیل سیاحتنی
یکرمی کونده اکمال ایدوب مأکولات ،
اوتل وره‌بر مصارفی داخل اولمق اوزره
اللی انکلیز لیره‌سی اجرت آلیر ، توفیقیه
اداره‌سی ایسه سیاحتی یکرمی بر کونده
اجرا وقرق بش لیره بدل اخذ ایلر .

نیل اوسننده سیاحت ایچون بوایکی
شرکت واپورلرندن بشقه برده قاهره‌دن
دمیر یول ایله خطك انتهاسنه یعنی ٥٠٠
کیلو متره ایلری‌یه کیتمك اورادن واپوره
بینمك واردرکه بویله‌سی اوتل ومأکولات
مصارفنك آزالمسی حسبیله فیأتجه یاری‌یه
تنزل ایلیور . کذلك هرشرکت، اهل سیاحته
خصوصی صورتده ایجار ایتمك اوزره
کوچك واپورلره دیدیکم دهابیه‌لره ده
مالکدر ، بونلر هر زمان حاضر بولنور .
خلاصه نیلده سیاحت ایچون وسائط متنوع
ومکملدر . بن ایسه « توفیقیه » شرکتی
واپوریله اجرای سیاحته قرار ویرمش
ایدم ؛ کانون اولك ایکنجی کونی مذکور
شرکتك « ممفیس » عنوانلی واپورینه
راکب اولدم .

ممفیس برنجی موقعنده اوتوز طقوز
یولجی استیعابنه کافی یاندن چرخلی کوزل
برواپوردر ؛ مزین قماره‌لرك کافه‌سی کوکرته
اوزرنده‌در ؛ هربری برر یولجی‌یه مخصوص
اولوب قابینه حالنده‌در . واپورك باش

قاهره‌ده قصر النیل کوپریسی

طرفنده سیغاره ایچمکه مخصوص بر اوفاق
صالون بر کتبخانه موجود ؛ کتبخانه‌ده مصره
عائد کتابلر دولو . طعام محلی ایسه قماره‌لرك
التنده‌کی بیوك صالوندر . بوراسی ده منتظمدر .
نیل واپورینه قاهره‌دن راکب اولان
هر سیاح واپورك ساحلدن ایلك حرکتی

برنجی ستینك مومیه‌سی

ایکنجی رمسسك مومیه‌سی

متشکل اوبکار ، یکی نشو و نمایه باشلامش اکن تارلالری مشاهده اولنور ؛ اوزاقده اراضئ مزروعه حدودینك خارجنده چوللرك تشکیل ایلدیکی خط : اونلرك اوزرنده اهراملر نظره چارپار . صاری صولی ، سریع جریانلی جسیم نیل اوزرنده ایسه‌ایری بیاض یلکنلی بر چوق قایقلر ماعونه‌لر دولاشیر ، بونلر بر ساحلدن بر ساحله کیدرلر کایرلر ، ساحل بوینه مختلف رنکلرله ملون دهابیه دیزلمشدر ؛ براق سما و شعله‌دار شمسك التنده شو

برنجی ستینك قفاسی

متعاقب « قصرالنیل » کوپریسی جوارینك منظرهٔ خارقه نماسیله تزیین عیون تماشا ایلر ؛ بورانك منظره‌سنی ارائه ایدن برقطعه رسم نظرکاه اهل مطالعه‌یه عرض اولنمشدر . صاغه جسیم قاهره شهری تصادف ایلرکه نظر قلعه‌یه وقلعه اوزرنده کائن محمد علی جامع انوار لادعنه قدر ممتد اولور . اوسط طرفده اسکی قاهره واردر ؛ بوطرف « روضه » آطه‌سنك منظرهٔ لطیفهٔ حضراسی ویانه مصادف جپلاق طاغلرك تضاد غریبیله شایان دقتدر . صول طرفده خورما اغاجلرندن

حالارك اتحـادندن غايت لطيف و روحفزا برمنظره تشكل ايدر .

قطع مسافه‌ده بولنان واپور اولا صاغ جناحه مصـادف « حلوان ». پيشـكاهندن كچيور . حلوان قاپليجه‌در . بورانك كوكورتلى بانيولرى ، مكمل اوتللرى سايه‌سنده غلبه‌لكى زياده‌در ، قاهره‌دن اوچ چاريكده آيريجـه شمندوفرله دخى كالنير .

تام وقت ظهرده طعام ايلدك ؛ طعام مكمل ايدى ؛ هله طعامه انضمام ايدن مصرك لطيف نيل صويى ، لذتى دها زياده آرتديرر . طعامدن صوكره قهوه‌يى كوكرته‌ده ويريورلر .

كوكرته‌ده قهوه ايچمكله مشغول ايكن واپورمز صول ساحله توجه ايدوب « بدر اشين » اسـكله‌سى اوكنده دوردى . بدر اشين مصر عليا دمير يول خطى اوزرنده وقاهره‌دن ٣٦ كيلو مترو مسافه‌ده‌در . واپور توقفى متعاقب ساحله اسكله اوزاندى ؛ اسكله‌ده سورى ايله مركبجيلر بكليوردى . برچوق شماتت آره‌سنده يولجيلر برر مركب تدارك ايلدى ؛ هپ بردن يوله چيقدق . كيجه‌يى بوراده كچيره‌جكدك .

اولا شمندوفر خطى كچدك ، قصبه‌دن خارجه چيقدق ، يولمز ، الآن نهرك صوك فيضانندن بقيه صـولرله مجهز ومرزوع واديلردن برقاچ مترو يوكسكدن كيديوردى . ياريم سـاعت صوكره بر خورمالق ايچنـه كيردك ، بوراده بريسى ايكنجى وديكرى بشنجى رامسسك ايكى قطعه جسيم هيكلنى تماشايه باشلادق .

شوراسـنى خبر ويره‌يم كه نيل نهرى سياحتنده جولان عمومى بياتى آلانلر هر اسكله‌ده جولان پروغرامنه تبعيته مجبوردر ، زيرا مركب ومركبجى مصارفيله هر درلو مصارف جولانيه‌يى محتوى اولان بو بيلتلر عموم يولجيلرك متحداً كزديرلمسى شرطيله ياپلمشـدر . اشـته بوندن دولايى واپورمز اسكله‌يه ياناشديغى كبى سائر يولجيلرله برابر اوراده حاضر دورديان مركبلره بيندك ، بزى سـوق ايدن رهبرى تعقيب ايدرك جولانه باشلادق .

كورديكمز هيكللردن بريسى ديديكم كبى ايكنجى رامسسكدر ؛ ايكنجى رامسس ياخود سوزوسـتريس ازمنهٔ متقدمه مصر حكمدارانـندن اولوب پك چوق معبدلر وآثار عتيقه براقمش اولديغى جهتـله مصر عليا اهل جولانى اسمنى پك چوق دفعه‌لر ايشـيدير . ايكنجى رامسسدن قالمه كندى شـكلنى ارائه ايدر غايت جسـيم ومتعدد هيكللر واردر .

ایکنجی رامسسك بورادهکی هیکلی ۱۳ مترو
طولنده واوتوز اوچ عصر یادکارلری اولوب
الآن لطافت اصلیهسنی غائب ایتمهمشدر .
ذاتاً قاهرهدهکی موزهخانهده حکمداران قدیمهٔ
مصریهدن برنجی « ستی » ایله اصل فرعونك
مومیهسیده موجوددر . بونلرك فوطوغرا-
فلرندن وجوده كلن رسملرده انظار قارئینه
وضع ایدلمشدر .

شمدی کزمکده اولدیغمز یرلر مصر
قدیمك « ممفیس » شهرینك كائن اولدیغی
موقعدر . ممفیس اوزمان دنیانك الك معمور
وبیوك شهری ایدی .

راکب اولدیغمز مرکبلرله برساعت قدر
دها یول یورودك ؛ یولمز نیل فیضانه قارشی
انشا ایدیلان برسد اوزرندن کیدییوردی که
چول منظرهسیده نهرك استیلا ایدهمدیکی
نقطهدن اعتباراً باشلایور . بورادن صوکره
یول یوقوش حالنی کسب ایلیور ؛ « سقاره »
اهرامنه مواصلات ایچون اینجه یوقوش
چیقدق .

اشبو اهرام « سفنکس » هیکلندن
صوکره روی زمینك الك اسکی آثارندندر ،
زیرا تدقیقات تاریخیه ایله اهرامك هجرتدن
اون بیك سنه اقدم حکمداران مصریهنك
دردنجیسی « آتا » طرفندن یاپلدیغی تظاهر
ایدیور ، بو اهرامك شکلی یکدیکرندن کچوك
اولمق اوزره آلتی‌قات اوزرینه دوام ایدیور ،
سائرلرینه مخالفاً قاعدهسی تام مربع کلیور .
اهرامك ارتفاعی تپهسندن ییقلمسی ایله چوق
آزالمشدر ؛ الیوم ٦٠ متره کلیور . بو
اهرامك رسمیده تصاویرمز میانه داخلدرکه
برابرنده « ممفیس » کویی ، دوه ایله اجرای
زراعت ودستی طاشیان کویلی قادینلر رسمیده
ارائه اولنیور .

اهرامدن اون دقیقه ایلریده « سهراپه
ئوم » معبدی واردر . مرکبلری براقوب
معبدك تماشاسنه کیتدك . اشبو معبد قرق
درت سنه اقدم مشهور مصر قدیم تاریخ
شناسی « ماریت » طرفندن کشف ایدلمشدر .
معبد « ممفیس » لیلرك پرستش ایتدکلری
« آپیس » اوکوزلرینك مقبری ایدی . معبد
زیر زمینده مغارهلر حالنده اولوب هربرنده
جسیم لحدلر واردر ؛ بهری التمش بیکدن
سکسان بیك قیه ثقلتنده بولنان اشبو لحدلرك
وقتیله نصل اولوبده بویله زیرزمینه تنزیل
ووضع ایدلدیکی الآن هرکسك موجب
استغراب فوق العادهسیدر . حتی بونلردن
برعددینی قاهره موزهسنه نقل ایتمك

مصر علیا مناظری

استدکاری حالده یرندن بر آز سوروکله دکله‌دکدن صوکره فنون حاضره ایله شو خصوصده احراز موفقیت ایلیه‌مه‌مشلر، لحدی اولدیغی یرده براقمشلردر. بونلرک اڭ قدیمی اون سکزنجی سلالهٔ فراعینیه‌دن اوچنجی «آمه نوفیس» دن قالمه‌در.

سه‌راپه‌ئوم‌دن بر آز ایلریده بشنجی سلالهٔ فرعونیه‌دن یعنی ٤٨٠٠ سنه‌لك بر یادکار اولان «تی» مقبری واردرکه شمدی‌یه قدر کوردیکم شیلرك اڭ شایان حیرتیدر.

مقبرك اوزرنده‌کی یازیلرك تدقیقاتندن «تی» نك زمان فراعینده نافعه ناظری کبی بر خدمتده مشاهیردن برذات اولدیغی اکلاشلمشدر؛ الیوم «تی» نك مقبری تماماً تمیزلنمش، یالکز مقبرك صالونی قالمشدرکه بونك دیوارلرنده «تی» نك تاریخچهٔ حیاتی تصویر ایدلمشدر. دیوارلر غرانیت طاشندن اوزرلری محکوکدر. مثلا «تی» نك چفتلکلرینی تماشاسی، قویونلرینی صایمسی، آوجیاق ایتمسی، بالق طوتمسی، هدیه‌لر آلوب ویرمسی کوریلور؛ جمله‌سی قبارتمه صورتنده ومهارت کامله ایله محکوکدر. رسملرله حکاری برر شمعدانك ضیاسیله تماشا ایتدك.

معبددن صوکره « اوناس » اهرامنه
یدلدی ؛ اهرامك تماشاسی بیتدی ؛ بزده
اپوره دوندك ؛ زمان مواصلتده کیجه حلول
یلمش ایدی .

٦ قانون اول — اصولاً نیل نهرنده
صلا کیجه اجرای سیاحت ایتمه‌ملیدر .
قط واپورلر زمان قزانمق اوزره اکثریا
روبدن صوکره خیلی زمان یول آلیورلر .
یرا نهرده کیجه سیاحت ایتمکله ، هر آن
وقعی تبدل ایدن قوم آطه‌لرندن برینه
وطورمق غایت محتملدر . اشته بزم باشمزه‌ده
وکلدی ، واپوره عودتله اسکله‌دن حرکت
یتمش ایدك ؛ ظلمت لیل آره‌سنده برقوملغه
وطوردق ؛ واقعا کندیمزی قورتارمغه
وفق اولدق ایسه صاغ پروانه‌نك بر قاچ
تخته‌سی قوپدی . اجرای تعمیرات ایچون
قاهره‌دن ٤٤ کیلو مترو مسافه‌ده کائن
« مزغنه » ده قالدق .

نصل وقت کچیرملی ؟ باری کویی کزه‌لم
دیدم کویی دولاشدم ؛ سوقاقلر دار ،
خانه‌لر هپ کرپچدن انشا ایدلمش ، خلق
مصر آیقله‌مق ، یاخود تارلا سورمك ایله
مشغول ایدی ؛ قادینلر ایسه نهردن باشلرنده‌کی
دستی ایله صو طاشیورلردی .

وقت ظهردن اوچ ساعت صوکره
حرکت ایلدك ؛ کونش بلوطلر آرقه‌سنه
صاقلانمش ، شمال روزکاری اسمکده بولنمش
اولدیغی ایچون هوا سرین ایدی . « المطانیه »
اهرامیله « مدون » اهرامی‌ده ارقه‌ده
براقدق . مدون نیل وادیسنده بولنانلرك
صوکنجیسیدر . شکلنك دیکرلره عدم
مشابهتندن دولایی « ساخته اهرام » دخی
تسمیه ایلیورلر .

٧ قانون اول — بوکون قاهره‌دن
١٢٣ کیلو مترو مسافه‌ده کائن بیوکجه
وسنجاق مرکزی بولنان « بنی صیف »
شهرینك اوکندن کچدك . دها ایلری‌ده
نهر کسب وسعت ایلدی ؛ مجراده برچوق
آطه‌لره ، ایری یلکنلی بر چوق قایقلره
مصادف اولیوردق ؛ قایقلر جسیم یلکن
سایه‌سنده آهسته روشله آقنتی یوقاری
چیقیورلردی .

ساحللرده منظره‌لر لطیف ، عربی
طاغلری یکدیکره تقرب ایلیور ، بعضاً
بونلرك قیالری نهره قدر کلیور . صول
طرف ایسه واسع ومستوی اوله‌رق دوام
ایلیوب کیدیور .

ایلك شکر فابریقه‌سی کورندی ؛
فابریقه هپ بر صره‌یه دیزلمش یکرمی بش

قدر صاج باجه‌سیله عادتا اوزاقدن دهشتلی برطراق شکلنی ارائه ایلیوردی .

بو جوار غایت غلبه‌لکدر؛ عرضی ۱۰۰۰، ۱۲۰۰ مترو وسعتنه قدر چیقان نهرده ایجریسی آدم دولو قایقلر هر آن برساحلدن برساحله کچیور . فقط قایقلر تا ساحله قدر تقرب ایده‌مدکلرندن ایچنده‌کی آدملر دیزلرینه قدر صویه کیروب ایچه‌وقت صوده یورویورلر .

۸ کانون اول — سیاحت نهریه‌مزك بو کون دردنجی کونیدر . صباحلری درجهٔ حرارت ۸ درجه‌یی کچمیور . بناءً علیه سرین ؛ برکت ویرسون قالین پالطولرم وار . فضله اوله‌رق شمال روزکاری‌ده اره صره اسیور ، برودت آرتیور . فقط شمس قبهٔ سماده بر آز یوکسلدیکی کبی سیس داغیلیور ، درجهٔ حرارت ۱٤,۲۰ه قدر صاعد اولیور .

صاغ طرفده برطاغ کوردك که تپه‌سنده برمناستر کائندر . مناستره چیقمق ایچون راهبلر یوقاری‌یه مربوط ایپلره طوتنه‌رق کندیلرینی چکدیرمکه مجبور ایمشلر . وقتیله واپورلر کچدکجه راهبلر نهرده یوزه‌رك سیاحلردن طلب صدقه‌یه دخی کایر ایمشلر ایسه‌ده شمدی بوحرکت منع اولنمشدر .

بر آز صوکره ۲٤۷ کیلومترووده کائن و ۱٦۰۰ نفوسی مشتمل « مینه » یه واصل اولدق . بوراده کوزل برقصرایله ایکیبیکدن زیاده عمله ایشلر مهم بر شکر فابریقه‌سی واردر . قامشدن شکر اخراجی عملیاتی کانون ثانی‌ده باشلادیغی ایچون شمدی فابریقه‌یی زیارته لزوم کورلمدی ، واپورمزده توقف ایلمدی .

واپورك کوکرته‌سنده‌قولتق صندالیه‌سنه یاصلانوب کاه قولبه‌لرك ، کاه کوزل خانه‌لرك ، بعضاً نارین مناره‌لی ظریف جوامع شریفه‌نك ، یوکسك باجه‌لی شکرفابریقه‌لرینك هر آن نظرکاه تماشادن کچیرلمسی حقیقةً ذوق افزا اولیور ایدی . شکر فابریقه‌لرندن برینك یوکسك باجه‌سیله کوینك منظره‌سنی ارائه ایدررسم صحیفهٔ تصویرمزده تماشا اولنور .

واپور ساحلدن کچدکجه کویلرك چوجقلری، ارککلری، قادینلری قوشوب کناره کلیورلر ، ال چربه‌رق سلاملیورلر ، مسرت کارانه قهقهه‌لریله بزی تعقیب ایلیورلر .

وقت ظهردن اوچ ساعت صوکره صاغ ساحلده کائن « بنی‌حسن » ده توقف

ایلدك . بوراده برطاقم معبدلر ولحدلر دها
زیارت اولنه‌جقدر .

بوراده دخی مرکبلریمز حاضر اولدی
هپ راکب اولدق ؛ براوفاق کاربان حالنده
حرکت ایلدك .

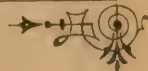
بنی حسنده‌کی لحدلر عادتا تحت‌الزمین
مغاره حالنده‌در ؛ مصر قدیم خلقی زمان
حیاته عائد مشکلری حکمسز عدایدرك صورت
ابدیه‌ده بولنه‌جقلری قبرلری فوق‌العاده
اهمیتله تلقی ایلدکاری جهتله هپ بویله مهم
لحدلر ومقبرلر براقشلردر . بناءعلیه هرکسك
حین حیاتنده انتخاب ایلدیکی مدفنی ممکن
مرتبه تزیین و مومیه‌لنان جسدی دخی
مدفنك اورته‌سنده برچوقوره صاقلامغه ،
بویله‌جه متوفانك روحنه‌یکی مسکن درونده
اسباب سربستی ویرمکه چالیشیرلردی .
مغاره حالنده‌کی بو مقبرلرك دیوارلرینه‌انواع
رسم و هیکللر یاپلمی‌ده روحك قراکلقده
مناظر سالفهٔ حیاتیه‌سنی کوره‌جکی ایچون ؛
اولسه کرکدر یوقسه قراکلق یرلره رسم و
هیکل وضعنده ملاحظه خاطره‌کله‌من . مقبرلرك
دیوارلرنده اشبو رسملر مصر قدیم خلقنك
هردرلو اخلاق و عاداتنی وصورت کذران
حیاتی مصور بولندیغی ایچون غایتله مهمدر .

بنی حسن لحدلرینك رسملری « تی »
معبدنك تصاویرینه نسبةً دوندر ؛ حالبوکه
برینك زمان انشاسی دیکرینه مقدمدر ؛
شوحال دخی مصر قدیم صنایع ومهارتنك
بدایت تأسسده حال تکملده بولندیغنی افهام
ایلر .

۹ قانون اول — بنی حسن جولاننده
عودتدن صکره صباحلین واپورمز حرکت
ایلمش ایدی . صباحلین ایکی ساعت قدر
ساحله یقین کیتدك ؛ بو ساحلده قیالر ،
مغاره‌لر ، اویوق محللر دولو ایدی . مغاره‌
لرك بعضیلرنده (هیه‌روغلیف) هیکللر دخی
کوزولیور ایدی . بونلرده برچوق انسان
وحیوانات مومیه‌لری بولنمشدر . یولده ایکی
قطعه بیوك دهابیه‌یه راست کلدك ، بونلرك
بریسی بر انکلیز تاریخشناسنك ، دیکری بر
امریقالی زنکینك ایمش . روایته نظراً
بونلرك ایکیسی‌ده بر چوق سنه‌لردنبری
خانهٔ سایح و سیارلرینه بینمشلر ، هردرلو
لوازم حیاتیه‌یی استکمال ایلمشلر ، عمرلرینی
نیل نهری اوزرنده امراراتمکده بولنمشلردر .
انکلیزك دهابیه‌سنده درت بیك جلدی
محتوی برده مکمل کتبخانه وار ایمش .

دها ایلری‌ده بر روموکور طرفندن
چکیلان ایکی دهابیه‌یه دها مصادف اولدق .
برچوق‌ده یلکنلی قایقلر . ماعونه‌لر وصالا-

مصرده دوه ایله چفت سورمك ؛ ممفیس کویلی ؛ سقاره اهرامی ؛ قادینلر .

بوریه‌لر کوریلیورکه عمومنك تشکیل ایلدیکی منظره حقیقةً فوق‌العاده لطیف و شایان تماشا ایدی .

قهوه‌لر ایچابرکن قاهره‌دن ٣٤٩ کیلو متروده کائن « منغاله » اسمنده‌کی اوفاق قصبه‌یی تماشا ایلدك ، قصبه جوامع شریفه‌سی باغچه‌لری ایله حقیقةً کوزل ایدی .

زیاده‌سیله کسب وسعت ایتمش اولان نیل برچوق اطه‌لری محتوی ومهیب منظره‌یی حائز ایدی . فیضانك بیتدیکندن بری ، ساحللرده قلان قوم ایله دخی صولرك بش متره آلچالدیغی کوروليوردی ، بناءً علیه سیروسفر شدیدن مشکلات پیدا ایلیوردی ، مارت آیی کلیرده نهر ، عمق طبیعیسنی الیرسه عجبا نه اوله‌جق ؟ مثلا نهرك فیضان اثاری حالا جوار تارلالرده مشاهده اولنیور . صولرك استیلا ایلدیکی بومواقعده قوملر ، تپه‌لر اوزرنده اوردك ، دالغیج کبی طیور مائیه کزییور ، بیوك صو قارتاللری ایله آق بابالرده هواده دولاشیور ایدی .

ایکی سنه‌لردر بو جوارده تمساحدن اثر کورولمه‌مشدر . نهرده کلوب کیدن واپورلرك اراث ایلدیکی قورقو ایله تمساحلر ایچری چکلمشلردر .

ساعت الافرانغه درتده « سیوط » قصبه‌سنك مناره‌لری کورولدی ، فقط اولدیغمز محلدن اورایه‌قدر نهرك چوق انحنالر تشکیل ایلدیکی ایچون کیجه‌دن اول مواصلات مأمول دکلدی . غروب اولدی ، اورتالغی شمسك غیبوبتی ایله صوؤق استیلا ایلدیکی حالده بردرلو کوکرته‌دن آیریله میوردم . قرده طلوعه باشلادی نه‌مکمل ماهتاب !

زمان قدیمده « لیقو پولیس » تسمیه اولنوب الیوم « سیوط » نامنی حائز بولنان اشبو قصبه مصرعلیانك مرکز اداره‌سیدر . قاهره‌دن ٣٧٨ کیلو متروده کائن بولنیور . بومسافه شمندوفرله‌در : نهراً ٤٠٠ کیلو متره‌قدردر . نیلك صول ساحلنده وایکی کیلو متره‌قدر ایچریده‌در ، دها دوغریسی جسیم برآطه اوستنده و اتکاری انواع مغاره‌لرله مجهز بربیوك طاغك پیشکاهنده‌در . بومغاره‌لرزمان قدیم یادکاری برطاقم مقبرلردر . فقط شایان دقت برحالی یوقدر .

سیوط مصرعلیانك اك معمور بلده‌سیدر ، بوراده کوزل یوللر ، قابل رکوب کرا عربه‌لری موجود . واپورمزدن چیقه‌جغمز زمان بو عربه‌لردن بردانه‌سنی طوتوب قصبه‌یه توجه ایلدم . اسکله‌دن قصبه‌یه کیدن یول یکی کشاد اولنمشدر ؛ ایکی جناحده کوزل صیفیه‌لر واوتللر وار . بویولك

طرافنده کی ابنیه‌نك هپ یکی اولمسنه نظراً سیوطك کیتدکجه نیل نهرینه ملاقی اوله‌جغنه حکم ایدیلیور .

سیوطده شایان تماشا مواقعی کزمك اوزره عربه‌ده یالکز ایدم . اولا شهرك غرب طرفنده کائن قبرستانه کیتدك ؛ قبرستانك یانندن شهرك اتکنده کائن اولدیغی طاغه یایان چیقدم ؛ بوطاغ انواع حفریاته هدف اولدیغی جهتله دلیك دشیکدر ؛ الان برچوق موجه‌لر ، مقبرلر لحدلر اورته‌ده بولنیور . بوطاغك ذروه‌سندن اسلام قبرستانه ، نهره ، اطرافك تارلالرینه ونیل نهرینه ودها ایلری‌ده عربی طاغلرینه دوغری فوق‌العاده برمنظره وار .

شهره عودت ایلدیکم کبی دوه پازارینی کزدم ؛ چارشویه کیتدم . سیوطك باشلیجه معمولاتی غایت اینجه یاپلمش دستیلردر . دستیلرك رنکی اسمر قرمزیدر ، حقیقةً صنعتلی یاپیلیور ، برده کمیك ایشلمه معمولات کوزل .

واپوره عودت ایلدیکم زمان برسیاح دها کلمش اولدیغنی کوردم بوذات فرانسه‌لی اولوب آرزوی جولانده بولنانلری مجتمعاً وبوسایه‌ده تصرفکارانه صورتده سیاحت ایتدیرمك اوزره متشکل بر شرکت سیاحتك مدیری ایمش که مصر علیاده طرق سیاحتك اسلم جهتلرینی بالذات کورمك اوزره کزییورمش .

واپورده بردیکر سیاحت تجاری دها وار ! کندیسی بلچیقالی اولدیغی حالده امریقاده نیورقده یرلشمشدر ، اورادن هرسنه برقاچ دفعه یکرمی اوتوز قدر سیاح آلوب خطهٔ مصریه‌یی و ارض فلسطین ایله ممالك عثمانیه‌نك سائر جهاتنی و آوروپایی کزدیرییورمش . آمریقا سیاحت تجارینك مشتریلری الکزیاده قادینلردر . زیرا بودفعه کزدیرمکده اولدیغی اون کشینك ایکیسی ارکك طقوزی قادیندرکه بونك یدیسی هنوز قیزدر .

شوحالدن تحقق ایدیورکه مجتمعاً سیاحتك بخش ایلدیکی فوائد اوروپاده اولدیغی کبی آمریقاده دخی اکلاشلمشدر . واقعا مجتمعاً سیاحت ایله مصرفدن قزانلدیغی کبی ممالك اجنبیه لساننه عدم وقوفدن محصل راحتسزلق مشکلات کاملاً مندفع اولیور . زیرا کیدیله‌جك یرلری بیلیر برآدمله کزمش بولنیورسکز .

نیل واپورلرنده ذاتاً قادین یولجی دائما ارککه غالبدر . بزم واپورده‌بیله دوقتورمزده داخل بولنمق شرطیله اوتوز اوچ کشی‌یز ، بونك اون‌سکزی قادیندر .

واپورده کی ترجمانده شایان دقت بر آدمدر . ایری بویلی ، یاقیشـقلی ، الآن کنج چهره‌لی اولان هاشم افنـدی واپور اسکله‌یه کلدیکی کبی مرکبجیلرله اوغرا یر ، کاربان جولانی تشکیل ایلر ، انتظام سفره دقت ایدر ، اثار عتیقه حقنده عالمه معلومات ویرر ، بونك ایچون هر لسـاندن سویلر . هاشمك انکلیزجه‌سی ضررسز ، ایتالیانجه‌سی چاره پاره ، فرانسزجه‌سی ایچه‌در . غایت نوازشکاردر ، ذکاسی ثمره‌سی اوله‌رق بعضاً تك توك نکته‌لی لقردیلرده صرف ایدر عالمی کولدیرر .

سیوطدن صباحلین ارکن حرکت ایلدك فقط سیس زیاده اولدیغی ایچون واپورمز تکرار توقفه مجبور قالدی . ایکی سـاعت صوکره شمس بلوطلری داغتدی ، تکرار یوله چقدق .

نیل عادتا بر دکز کبی ایدی . بیـاض رنکلی عربی طاغلرینك اتکارنده صانکه بر بیوك دکز ساحلی تشکیل ایلیور .

کوزل جوامع شریفه ایله مزین ایکی اوفاق کوی اوکندن دها کچدك ؛ قاهره‌دن ٤٧٠ کیلو متروده ودمیریولك منتهاسی بولنان « سهاق » قصبه‌سـنه کلدك ؛ قریباً خطك دها ایلری‌یه قدرده کشـاد ایدیله‌جکنی سویلیورلردی .

بلیانه نام موقعده برآز ماکنه تعمیری ایچون بر ساعت قدر توقف ایلدك ، همان قره‌یه چیقوب کویی کزدم ؛ بورانك‌ده سـائر مصر علیـا قریه‌لرندن فرقی یوق . سوقاقلر دار ، خانه‌لر باغچه ایچنده ، باغچه‌لرك اطرافی‌ده طپراق دیوارلر احاطه ایلمش ؛ خانه‌لرك فقیرانه اولنلرنده دام بیله مفقود ، اویله‌یا ؛ یاغموری همان معدوم اولان بویله برده دامه نه لزوم وار . بعض خانه‌لرده یکنجی قات ایله کوزل باغچه کوریلیور .

بوراسی آبیدوس خرابه ومعبدینی زیارت ایچون مرکز حرکتدر . فقط خط سیاحتده دائما اشبو زیارت عودته براقلمقده‌در .

بو اقشام فوق‌العاده لطیف بر غروب تماشا ایلدم ؛ برساعت مدت کوکرته اوستنده حال استغراقده قالدم . شمـال روزکاری کسلمش ایدی ؛ نهر سطحنده براوفاق بوروشقلق بیله یوق ایدی ؛ طبیعتده نه بیوك سکون حکمفرما ، نهرده عکس انداز نقدر الوان لطیفهٔ خلقت رونمـا ! صوده غایت قویو قرمزیدن تا اك آچیق صاری‌یه قدر رنکلر انعکاس ایلیور !

فرداسی کون علی‌الصباح (دندره) یه مواصلت ایلدك . یاریم ساعت قدر مرکبلرله یورودکدن صوکره بو نامه منسوب مکمل

لکسور خرابه‌سی

رابه‌نك اوکنه کلدك. نیل نهری سیاحتندن
ی بو یولده خرابه ایلك دفعه کوردیکی
چون معبدك مشاهده‌سی اهل زیارتده بشقه
لو بر تأثیر حاصل ایلیور . برده معبد

مصر آثار عتیقه‌سنك اك مزینی واك آز
بوزلمشیدر . التنجی سلالهٔ فرعونیه
زماننده تأسیس اولنمش ومذاهب مصریه‌ده
یونانیلرك ونوسنه معادل بولنان « هاتور »

یاخود «ایزیس» نامنه وجوده کتیرلمش اولان
اشبو معبد «پاتولەمە» لرك وروماليلرك
زمان حکومتنده تماماً یکیدن تعمیر کورمشدر.
بویله‌جه تعمیری میلادك برنجی عصرنده
ختامه ایرمش اولدیغی ایچون مصرك اك آز
اسکی آثارندن معدوددر. دیوارلرده مرمیلر
[*] ایله روما حکمدارانندن اوغوستوسك،
تیبرك، قالیغولانك ونرونك رسملری محکو-
کدر. کذلك قله‌ئوپاترا ایله اوغلی سزاریونك
رسمی ده مشاهده اولنیور.

۸۱ متره طول و ۳۴ متره عرضه
مالك اولان شو جسیم بناده بر متره مربع
محل بولنه‌مزکه انواع اشکال وتصاویرله
محکوك بولنمسون. حکار اکثریا قبارتمه‌دز.
وقتیله یالکز رهبانك کیره بیلدیکی تحت الزمین
مغاره‌لرده ایسه حکار ورسملر هپ لطافت
اصلیه‌سنی محافظه ایلمشدر.

۳۴ متره محیطنده «پیلون» تسمیه
اولنور ومصر آثار قدیمه‌سنه مخصوص
مدخلدن معبدك برنجی قسمنه کیریلیور.
بوراسی یکرمی درت مرمر ستون اوزرنده‌در،
ستونلرك تپه‌لرینه آلهه «هاتور» ك رسمی
حك اولنمشدر.

[*] (مرمی) آثار قدیمهٔ مصریه‌ده بانیسنك
اسمنی محتوی هپ روغلیف یازیلره اطلاق اولنورکه
بو سایه‌ده هر اثرك تاریخ انشاسی واسم بانیسی تحقق
ایلر.

بو معبدك یاننده و کوی کنارنده
اوفاقجی دها واردر. بوده «ایزیس» نا
انشا ایدلمشدر. ایزیس الهه‌سی بوراده
اینك شکلنده ارائه اولنیور.

بورادن اعتباراً نیل ساحلنده مص
مخصوص بر نوع خورما اغاجلرینه تصاد
اولنیور؛ اشبو خورمالر زمیندن بر
یوکسکلجه برقاچ داله انقسام ایلیور. بودا
اوزانوب کیتدکدن صوکره ذروه‌ده بیر
ومیوه ویریور. میوه‌سی بیوك چکردکلید
آز ینیر؛ فقط اغاجی غایت سرت اولدیغ
مرانغوزلقده مستعملدر. اصل یپراقلر
معتبردر، بو یپراقلردن انواع سپت وحصیر
پرده‌لر یاپارلر.

وقت ظهردن صوکره واپور وصند
ایله «قنا» کوینه کیتدك؛ ۱۶۰۰۰ نفو
مشتمل بولنان اشبو موقعده انواع دستی
کوپلر، سوزکچلر اعمال اولنور؛ ب
مصرده مستعمل اولان شربه دستیلر بورا
کلیر.

هوا غایت مساعد کیدیور؛ صباحل
واقشاملری هوا بر آز سرین، فقط کوند
زلری انسان کندنی یوره جق اول
صیجاقدن شکایت ایلیه‌جك.

خریطه‌یه احالهٔ نظر ایدیله‌جك اولو

ديلوركه نهر نيل اشبو كويك كائن اولديغى
قعده الك زياده سويش كورفزينه تقرب
ر ؛ بوندن دولايى شو نقطه ايله بحر احمر
احلنده‌كى « القصير » اسكله‌سنه بر دمير
ل خطى انشاسى فكرى واردر ؛ طولى
يت قولايدر ، كله‌جك شو خطك انشاآتى
٢٠ كيلو متره‌زيرا زمين بسيطدر .
بو كون كانون‌اولك ١٢ سيدر . فرنكلرك
ئل يورطيسى ديمكدر ؛ اونك ايچون
ناى طعامده قاره‌يه ايندكم زمان نوئل
غاجى دينيلان سوسلى وچيچكلى ستونلردن
يكى دانه‌سنى ماصه اوزرنده مركوز كوردم .
طعامدن صوكره يولجيلردن ايكى قادين
يانو چالدى ، ابجه زمان رقص وموسيقى
يله اكلندك . نصف‌الليل تقرب ايليوردى ،
و آرالق اوچ طوپ آتلدى ، واپوردن
اهتاب ياقلدى ؛ اكلادق كه لكسور [القصر]
صبه‌سنه كلشز .

سياحت ، اهل جولانك لااقل لكسورده
وچ كون قاله‌بيلمرينه كوره مرتبدر ؛ واقعا
كسورده‌كى آثار عتيقه‌يى تماشا ايله حقنده
اوفاق فكر پيدا ايده‌بيلمك ايچون بوقدر
مدت انجق كافى كلير . حقيقت حالده قاهره‌دن
٦٤١ كيلو متره اولان لكسورده نهرك ايكى
ساحلنده بولنان مشهور يوز قپولى « تب »
شهر جسيم وقديمنك خرابه‌سى واردر .

فقط خرابه‌لر مصرك الك كوزل والك‌مهم
آثار عتيقه‌سندندر .

نيلك ساحل شرقيسنده و آمه‌نوفيسك
بيوك معبدى اطرافنده كائن « لكسور »
ايسه بر اوفاق قصبه حالنده‌در ؛ حالبوكه
هر سنه جسامت واهميتى مزداد اوليور ؛
واقعا هوانك صافيت فوق‌العاده‌سى ، دائما
صيجاق و رطوبتسز حالى لكسورى تشرين
ثانيدن مارته قدر بر بيوك قيش اقامتكاهى
يابمقده‌در . مرضا ، على‌الخصوص صدرندن
راحتسز اولنلر لكسورك مكمل اوتللرنده
هردرلو اسباب تداوى وراحتى بولور .

بو كون بازار ويورطى اولديغى ايچون
مركبلرله جولان ترتيب اولنمه‌مشدر ؛ هر
كس استديكى كبى حركتده مختار قالدى .

مصرك چتال دالی خورمالری — قنا قریه‌سی

ایکنجی باب

لکسور (لقصر)

الکرناك یاخود قارناق معبد جسیمنك خرابه‌سی لکسوردن ایکی کیلومترو مسافه‌ده‌در، واپور ارقداشلرندن « پوتر » اسمنده بر ذات ایله خرابه‌نك تارلالر اره‌سنده کیدن توزلی یوانی طوتدق؛ مصر قدیمك متروکاتی میاننده اك اهم وفوق‌العاده‌سی اشبو خرابه اولدیغی ایچون بر آن اول شو معبده مواصلتله تماشا ایتمك خصوصنده استعجال کوستریوردم .

مع مافیه یولده کیدرکن معلومات تاریخیه فکریمی استیلا ایتمش ، واپورده اوقودیغم کتابلرده خاطرات تاریخیه‌می تجدید ایلمش ایدی . مثلا شمدی کیتدیکمز شو یول وقتیله لکسور بلده‌سنی معبدینه ربط ایدن مکمل جاده ایدی که طولنجه ایکی طرفدن سفنکس هیکللری ایله تزیین ایدلمش ایدی . بو سفنکس هیکللرندن دها ایچه‌سنی قارناقه تقرب ایلرکن کوردك . جمله‌سی بوزوق حالده قرلمش ، طپراغه کوملمشدر .

یکرمی دقیقه قدر یول یورودکدن صوکره مصر قدیم آلهه‌لرینك ژوپیتری « آمون » نامنه مؤسس قارناق معبدینك مدخل جسیمنه داخل اولدق . بو مدخلدن اعتباراً ینه سفنکس‌له مزین اوله‌رق بشیوز متره طولنده و نیله دوغری کیدر بر یول دها باشلایور . سفنکسلرك بعضیلری دها یکی تمیزلنمش اولدیغی ایچون حادتا ال سوروله‌مش کبی یکیدر . معبدك جسامت ووسعتی حقنده برفکر ویرمك اوزره دییم‌که ایلك (پیلون) قپو ۱۱۳ مترو عرض ٤٤ مترو ارتفاعه و ۱۵ مترو ثخنه مالکدر .

ایلك قپودن کیریلنجه واسع بر حولی‌ده بولنلمش اولیور ، بوراده‌کی بر دیکر قپودخی متروکات قدیمه‌نك اك شایان حیرتی بولنان معبده کوتوریور . معبدده غایت جسیم ، محکوك ومرسوم ۱۳٤ ستون واردر . ستونلرك اون ایکی دانه‌سی سائرلرندن مرتفع وقالین اولدیغی ایچون وسطده مهیب بر طریق رسم ایلیور . اوزاقده خراب اولمش بشقه پیلونلر ، بر چوق دوکوتی قرق طاشلر و قیرق انواع هیکل آره‌سنده بریسی ۳۰ مترو طولده پنبه غرانیتدن ایکی قطعه دیکیلی طاش وار . بو طاشلر اطرافلرنده‌کی خرابه ایچنده الآن مرکوز دوریور . بعده دها آز بوزولمش دیکر

معبد صالونلری ، دیوارلری غرانیتدن محکوك ومرسوم اوطه‌لر مصادف نظر اولیور . خلاصه هر طرفده خرابه‌لر ، هیکل ، ستون بر آز ایلریده « اوچنجی توتمس » ك نام حکمدارك نامنه منسوب بر چوق صالونلر دها موجوددر .

خرابه‌نك تعریفنی چاره‌سز بوراده اختصار ایتمك لازم ، زیرا یالکز ایکنجی رامسس ایله پدری برنجی ستینك اجرا آننك محکوك بولندیغی دیش دیوارلری ، معبدك جوارینه داغلمش انواع آثار عتیقه‌یی ، بر چوق هیکللریله برابر بیوك مقدس حوضلری ، الهه‌لردن «خونس» نامنه مؤسس بولنوب الآن موجود طاق ظفری توصیفه قالقشسه‌م هفته‌لرله قارئلری اشغال لازم کلیر : اشبو طاق ظفرك بر قطعه رسمی پیشگاه اهل مطالعه‌یه وضع اولنمشدر .

قارناق معبدی عادتا بر عالمدر . مختلف عصرلرك یادکاری یعنی تا میلاددن ۲۸۰۰ سنه اقدم کلمش « اوزرته‌سه‌ن » دن « پهتولمه » لر زمانینه قدر حکمران اولمش حکمداران مصریه‌نك آثار عتیقه‌سنی تدقیقه جلدلر کافی کلمز . بوآثار میاننده فراعنۀ مصریه ایله برابر اسکندر کبیرك وفلیپك بیله اسملری محکوکدر .

قارناق معبدینه مقایسه ایدیلنجه اصل لکسورده‌کی معبد اوقدر مهم دکلدر . بوخرابه نهرك ساحلنده‌در ، همان قصبه‌یه ملاصق بولنیور : حتی وقتیله خرابه‌یی کوی خانه‌لری بیله استیلا ایتمش ایدی ؛ خرابه‌یی اشغال ایدن کوی خانه‌لری قالدیرلمش ایسه‌ده براوفاق جامع شریف الآن موجوددر .

لکسور معبدینك مدخلنده پنبه غرانیتدن مجلا ومکمل بر دیکیلی طاش مرکوزدر . معلومدرکه بو دیکیلی طاشلر مصر قدیم زماننده ایکیشر ایکیشر معبدلر قپوسنه رکز اولنور ایدی . الیوم پاریسده قونقورد میداننده بولنان ستون لکسور معبدینك قپوسی اوکنده دوران دیکیلی طاشك اشیدر .

لکسور معبدینی ، دها اولجه انشا اولنان آمه‌نوفیس بناسنه مکمل وجسیم ستونلر ربط ایلر ؛ آمه‌نوفیسك بناسی اطرافی ستونلرله مزین واسع بر حوض وبر چوق اوطه‌لردن متشکلدر .

معبدلردن صوکره « تب » نامی دها زیاده قابل تطبیق اولان نهرك دیکر ساحانه کچدك ؛ اوطرفده یوللر اوزون وکوریله‌جك شیلر چوق اولدیغی ایچون ایشه تمام ایکی کون حصر ایتدك .

نیلك بو ساحلنده دخی مرکبلر بزی

بکلیور ایدی ؛ مرکبلرله اون دقیقه قدر
نهرك بر اطه‌سی اوزرنده کیتدك ، بعده
مرکبلرمزله قایقلره کیردك ، نیلك ایکنجی
قولنیده آشوب قریه‌یه چیقدق ؛ بو طرفه
کلیشمزده سیاح غلبه‌لکمز زیاده ایدی ،
هپ بردن جولان ایدیوردی . نهری
کچدیکمز کبی اون ایکی قدر کوچك قیز
چوجغی کاربان جولانمزه التحاق ایتدی ،
اقشامه قدر بزدن ایرلمدیلر .

اولا برنجی رامسسك خاطره‌سی نامنه
مؤسس معبده کلدك ؛ بو معبد جولك
باشلادیغی خط اوستنده «تب» شهرینك
اتکنده کائن برخرابه‌دها دوغریسی برمقبردر
اك زیاده اهمیتی هیه‌روغلیفلری ایله دیوار-
لرده‌کی محکوکاتیدر .

ایلری‌ده قوم چولك انتهاسنده دار ،
قیالق ، وهر درلو محصولات ارضیه‌دن
محروم مشهور «باب‌الملوك» بوغازی واردر ،
بر ساعت قدر بوغازدن یورویوب مقبره
واصل اولدق ؛ قیزلر اوکمزده قوشیورلر ،
اوینایورلر ، استیانلره شربه‌لرندن دائما
صووق صو ویریورلر ، بخشیشه منتظر
اولیورلردی .

تاریخشناساندن شرابونك قولنجه باب-
الملوکده قرق مقبر وار ایمش ، بونلردن
اون طقوزنجی ویکرمنجی سلالهٔ فرعونیه‌یه
عائد یکرمی بش دانه‌سی معلومدر . یکرمی
بشك اك اهمی بولنان بش دانه‌سنی زیارت
ایله اکتفا ایتدك ؛ قیالر ایچنه اویولمش
بومقبر ۱۵۰-۲۰۰ مترو طولنده‌در ؛ کیتدکجه
زمینه کومولیور ، بورالره یادیك مردیون
یاخود یوقوشلی یوللرله اینیلیور ، تحت‌الزمین
دیوارلری انواع رسملرله مزین بر چوق
اوطه‌لر وصالونلر وار .

پك‌توله زمانده مقبرلرك چوغی آچلمش
اولدیغی ایچون لحدلرده بالاخره مومیه
کوریله‌مه‌مشدی ؛ مومیه‌لرك نه اولدیغی
اکلاشیله‌مه‌مش ایکن اون اوچ سنه اقدم
اثنای حفریاتده کیزلی بر طرفه موضوع
۲۷ مومیه کشف ایدلمشدر . اشته بومومیه‌لرك
کافه‌سی الیوم قاهره موزه‌سنده محفوظدر .

صیجاقدن بیزار و یورغون ایدك ؛
بر کولکه‌یه حاضرلتمش طعامی کمال ممنونیتله
یدك ، استراحت ایلدك . برساعت صوکره
یایان حرکت ایتدك ؛ بر طاغی قطع ایدوب
ارقه طرفده‌کی مرکبلره ملاقی اوله‌جق
ایدك . طاغك ذروه‌سنده‌کی نظارته حیران
قالدم .

طاغك اتکنده بر دیکر معبد دها وار .
فرداسی کون نیلی تکرار اشدقدن

صوکره رامسسك مؤسساتندن «رامسسیوم»
یاخود « ممنونیوم » تسمیه اولنان آثار
عتیقه‌یی تماشا ایلیه‌جك ایلدك .

بو معبدك لطافت معماریه‌سی فوق -
العاده‌در . دیوارلرنده زمانك محارباتنه دائر
پك چوق محکوکات واردر . کنارده رامسسك

بر بيوك هيكلی مركوز ، هيكل يكپاره غرانيتدن معمولدر . اليوم يره دوشمش اولان بو هيكلك ارتفاعی ١٧ مترو اولوب مصرك اك بيوك هيا كلندندر .

رامسس طرفندن مظفريات ذاتيه‌سی نامنه مؤسس بو بناده برده كتبخانه وار ايمش كه كتبخانه‌نك قپوسی اوستنده : « بوراسی طبيب ارواحك خانه‌سيدر » عباره‌سی مصر قديم لسانيله اوقونور .

ياريم ساعت صوكره مدينة هابو اسمنده‌كی قصبه‌يه واصل اولدق . بوراده دخی ايكی معبدله مكمل ستونلر ومحكوكات واردر ؛ فقط تأسف اولنوركه خرستيانلغك بدايت ظهورنده رهبان بو محكوكاتی بوزوب اوزرينه بر طاقم ثقيل رسملر ياپمشلردر ؛ حالبوكه ماريه‌تك قولنجه اشبو آثار عتيقه ظرافت واهميتجه مصر آثار عتيقه‌سنك سرفرازی ايمش .

قصبه‌دن ياريم ساعت ايلری‌ده مشهور ممنون هيكلی واردر . رسمده مشاهده اولنان بو هيكللر ٢٠ مترو ارتفاعنده ويكپاره طاشدن محكوك اولوب اوچنجی آمه‌نوفيسی ارائه ايدر ، ظن اولنديغنه كوره هيكل ديكر معبده كيدن برجاده‌يه ناظر ايمش .

بو آثار عتيقه‌يی اك زياده حركات ارضيه رخنه‌دار ايلشدر .

اوچنجی باب

لکسوردن اسوانه — سنا — فیلایه — وادئ حلفه — بلادالنوبه

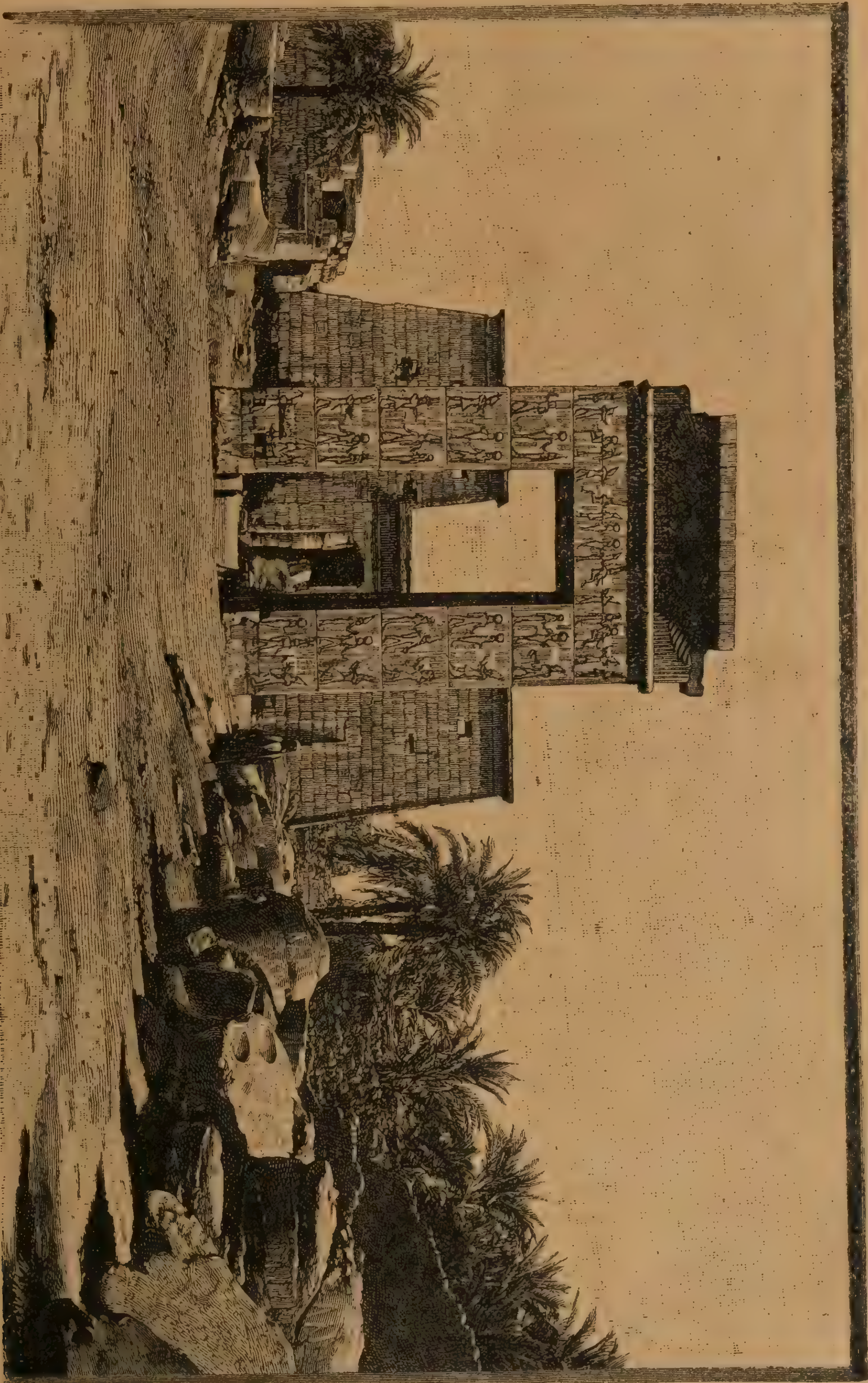
۱۶ کانون‌اول — گیجه‌نك قسم اعظمنده
مله فشان اولان ماهتاب سایه‌سنده لیلاً
طع مسافه‌دخی قابل اولدی ، نصف‌اللیلدن
یکی‌ساعت صوکره قاهره‌دن ۷۸۰ کیلومتره
سافه‌ده کائن سنا قصبه‌سنه واصل اولدق .
طقوز بیك قدر نفوسی مشتمل بولنان سنا
یلك ساحل یسارنده کائن اولوب منظره‌سی
حقیقةً لطیفدر ؛ چارشولری بازارلری
نکیندر ، هله بورانك مرکبلری مصرده‌کی
وجود چاربا حیواناتك اك مشهوریدر .

سناده تماشا ایدیله‌جك آثار عتیقه قصبه
اخلنده ونهره برقاچ دقیقه مسافه‌ده واقع
رخرابه‌در . خرابه زمیندن بر آز اشاغی
اوفاق ایسه‌ده بك آز بوزولمش اولدیغی
یچون شایان دقت بولنیور . معبدك برقاچ
تونلریله برقوسی استثنا ایدیلورسه اقسام
اره‌سی سناده‌کی طپراق خانه‌لر التنده
الیور . تدقیقاته نظراً سنا معبدی پتوله
ماندن بقیه‌در .

سنادن مرورایدن سیاحلر یادکار جولان
لق اوزره چوجقلرك واپور کنارینه
کتیروب غایت اوجوز صاتدقلری رنکارنك
ظریف سپتلردن آلملیدر .

زوالدن صوکره حرارت زیاده ایدی .
میزان یکرمی سکز درجه‌یی ارائه ایلیوردی .
نهرده برچوق طیور کزییور ، فقط قایق
وساره آز . یالکز آره صره برچوق
صالاره مصادف اولیورزکه اوزرلرینه قنا
قصبه‌سنك دستیلری صره‌لنمشدر . جوارك
منظره‌سی تبدل ایلدی ، مواقع مزروعه
کیتدکجه ازالیور ؛ زمین آزمنبت وزراعتی
دشوار حالده کورونیور . ساحل یمینده
کوریلن «القاب» کوئی قدیم «اته‌تیا» شهرینك
موقعنده کائندر ؛ بوشهره استنادکاه اولان
طاغده برچوق مقبرلر ومعبدلر کوریلور .

ساعت اوچده ینه دیکر ساحله کچدك
« دفو » قارشیسنده دوردق ؛ بوراسی
قاهره‌یه ۸۳۰ کیلو متره‌در . مرکبجیلر فنا
حالده واپورك اطرافنی احاطه ایله شماتته
باشلادقلری ایچون ساحله یاریم ساعت قدر
مسافه‌ده کوریلن قصبه‌یه ماشیاً کیتمکی شو
شماتت آره‌سنده بوغولمغه مرجح بولدم .
دفوده کزه‌جکمز معبدك اوزاقدن کوریلان
آثاری بزه کیده‌جکمز یری ارائه ایلیوردی .
مصر آثار عتیقه‌سی میاننده دفو معبدی

الكرنك (قارناق) معبدی خرابه‌سی

الك آز دوچار خرابی اولمش، كوزل محافظه ایدلمشیدر . معبدك اوزرینی احاطه ایدن طپراقلر ، قوملر وقولبه‌لر دفع ایدلدكدن بری مصر قدیم صنعت معماریسی حقنده برفكر سلیم حاصل ایدیله بیلمشدر .

بو حوالیده اهالینك انشا ایلدیكی

...وابه‌لر صرف چامور و طپراقدن عبارتدر
...رقاچ سنه کچجه ییقیلیر ، اصحابی یکیدن بردانه
...ها انشا ایدر ، یوقسه اسکینك انقاضندن
استفاده قابل دکلدر ، اشته خرابه‌لر دخی
بوانقاضك یعنی طپراغك آلتنده قالیر . دفو
خرابه‌سی ده بویله طپراق آلتنده قالمش بولندیغی

حالده تاریخشناس ماریه‌تك نظارتی ایله تطهیر و حفریاتی اجرا ایدلمشدر .

دفو معبد ظریفی « په‌تولمه نه‌وزرث » زماننده باشلانوب ۱۸۰ سنه انشاآتی دوام ایلدکدن صوکره میلاددن ۴۷ سنه اقدم اکمال اولنه بیلمشدی . اطرافنی احاطه ایدن ۱۳۶ متره طول و ۳۷ متره عرضنده‌کی دیوار الیوم حالیله دورر . دیوارك قسم داخلیسنده‌دارا مادار بیوك رسملر وشکللر محکوکدر . تأسف اولنورکه بواشکالك همان کافه‌سی فناحالده چیزلمش وبوزولمشدر . برآرالق بدخواهان زمان بوتخریباتك اهالیٔ اسلامیه طرفندن یاپلدیغنی ادعا ایلمشسه‌ده بالاخره تدقیقات تاریخیه‌ایله مرتبهٔ ثبوته واصل اولمشدرکه فعل تخریب میلادك دردنجی عصرنده خرستیانیتی قبول ایدن ایمپراطور تهٔودوزك امریله ادیان عتیقه آثارنی امحا ایتمك ایچون اجرا ایدلمشدر .

معبدك انتهاسنده بریکپاره غرانیت طاش ایچنده براوفاق اوطه اویولمشدر ؛ ۲۷ باصه‌مقلی و ایکی طرفندن بهر دهلیزده دیواره آچلمش پنجره‌لرله ضیادار کوزل برمردیون بیوك پیلونك تپه‌سنه چیقارر ؛ بوراده منظره فوق‌العاده‌در . پیلون ۴۰ متره ارتفاعنده اولوب تپه‌سندن نظربك اوزاقلره قدر کیدر .

ماهتاب ضیای شمس یرینه قائم اولمش ایدی . اطرافی صاران چوجقلرله کویلیلرله قونوشه‌رق واپوره کلدم .

۱۷ کانون اول — ساعت طقوزه دوغری واپور سرعتنی کسدی ؛ سلسله بوغازینه کیریپوردق ؛ بوراده جریان شدیددر . ایکی طاغ آره‌سنه کیرن نهردرت بشیوز متره‌دن زیاده عرضه مالك دکلدر . سلسلهٔ جبال العرب اوزرنده کوزل منظره‌لر کوریلیور . بوطاغلرده برچوق طاش اوجاقلری وارکه اشته مصر آثار قدیمه‌سنك طاشلری قسم اعظم اعتباریله وقتیله هپ بورالردن چیقارلمشدر .

برآز صوکره « کوم‌اومبوس » معبدینه کلدك . معبد په‌تولمه آثارندن فقط بناسی‌یك خرابدر . خرابه‌نك برطرفنی نهر یمکده ، دیکر طرفنی قوملر باصمقده اولدیغندن برزمان صوکره تماماً اورته‌دن قالقه‌جغی مظنوندر .

راکب اولدیغمز نفیس واپورینك منتهای عزیمتی اولان اصوانه قدر اومبوسدن یالکز قرق کیلومترو یول قالیور . دائما مجراسی دار امتداد ایدن نیل ایکی ساحلنده پك آزمواقع مزروعه کوستریور . اهالی « شادوف » دیدکلری بر اوزون صیریغه

غلى مشين قووالر ، یاخود رسمى مشاهده
ولنديغى اوزره مركب ويا اوكوز قوشولى
«ساقيه» تسميه اولنور برنوع دولابلر
بابه‌سنده نهرك صوينى آلوب اراضى‌يى
سقا ايله هرآن مشغولدر .

شمس غروب اوزره ايكن اصوان
كوروندى . صاغده برچپلاق طاغ، صولده
خورما اغاجلرى ايله بياض رنكلى خانه‌لر
وار. اوكمزده هرآن نهرك صويله ييقانان
غرانيت آطه‌لرى،وقيالربولنيور، بونلرميانده
فيلايه آطه‌سى سماى شفاف تحتنده منظرهٔ
حضراسيله اصوان قارشيسنده نيلى ايكى‌يه
بوليور .

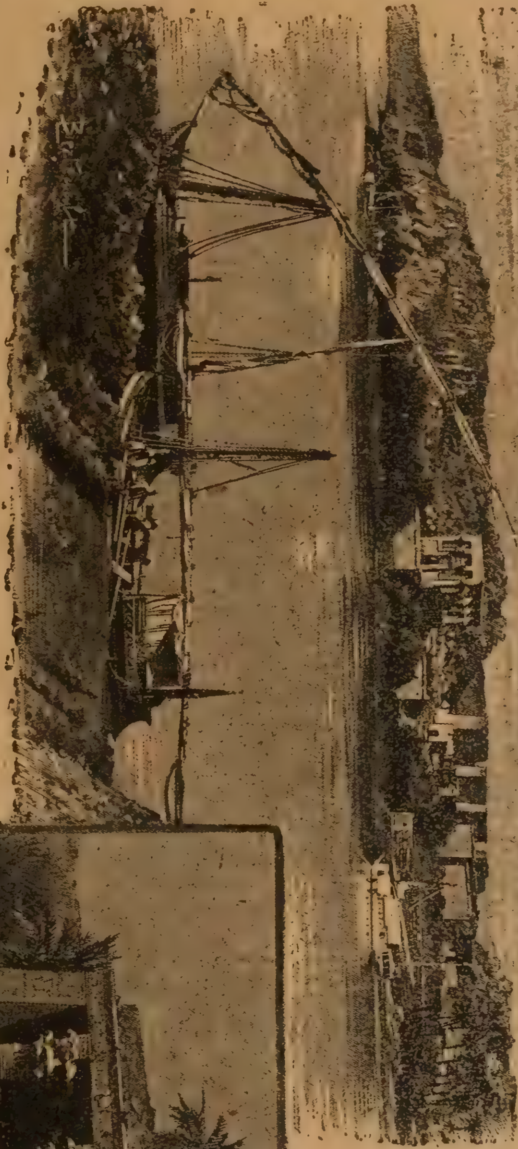
١٨ كانون اول — بوكون كوزل
استعمال اولندى . سياحتك الك شايان
دقت كزمه‌لرندن برينى يابدم .

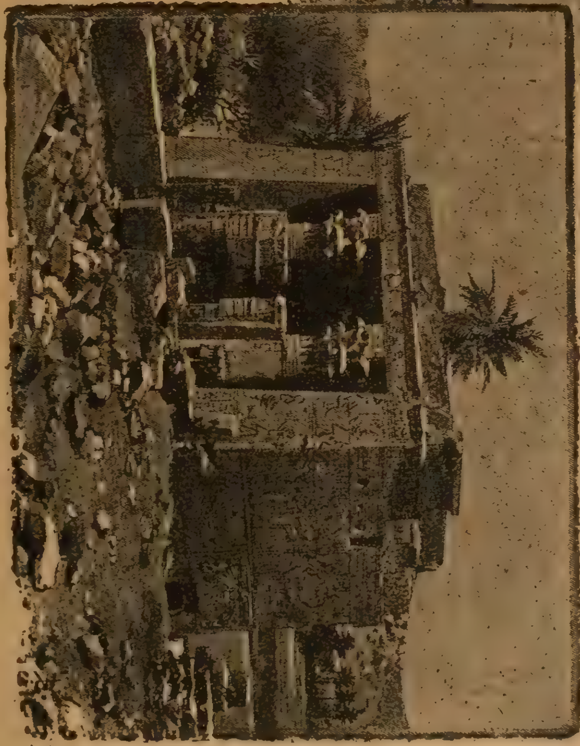
صباحلين غايت اركندن اعتباراً
اصوان ساحلى غايت غلبه‌لك كورونيور ،
برچوق قايقلر ، ظريف دهابيه‌لر ، واپورلر
ساحلده باغلى دوريور ؛ برچوق مركبلر ،
آتلر حتى دوه‌لر بيله فيلايه جزيره‌سنه
كوتورمك اوزره بزى بكليور . واپورده‌كى
غرابتپرست امريقالى ميسلردن بر قاچى
دوه‌لرى ترجيح ايلديلر ، بكا كلنجه سائر
ارقداشلرك اكثريسى كبى اون دقيقه
ايلرى‌ده موقفى بولنان شمندوفره راكب
اولدم . اخيراً انشا ايدلمش بولنان اشبو
خط فيلايه‌نك قارشيسنده وشلاله‌نك
اوزرنده‌كى «شلال» قصبه‌سنه منتهى اوليور .
اون كيلو متره ممتد اولان يول چول ايچندن
كيتمك شرطيله يكرمى دقيقه سورييور .

آطه‌يى زيارتدن اقدم بردفعه جوانب
اربعه‌سنى نهراً قايقله دولاشدق . خورما
اغاجلرى ، آثار عتيقه‌دن ستونلر آطه‌نك
هر طرفنى صارمشدر ، بونلر قسماً صويه
انعكاس ايدوب غايت ظريف برمنظره تشكيل
ايليوردى .

فيلايه جزيره‌سى عادتا نيل نهرى اوزرينه
اصلمش كيدر ، صولر الك جوشقون زمانده
بيله سطح عاليسنه چيقه‌مز . وسعتى طولاً
٤٠٠ عرضاً ١٤٠ متردر ؛ اليوم غير
مسكون بولنيور . وقتيله موجود بولنان
كوى خانه‌لرى يرينه شمدى انقاض كورينيور .
صرف طپراق اولان بو انقاض ايچنده زمان
سالفه خاطراتندن بر چوق آثار واردركه
تاريخه مراقى اولنلرك زياده تحريك حس
دقتنه كافيدر .

الك اسكى خرابه ميلاددن درت عصر
اقدم اوتوزنجى سلالهٔ فرعونيه‌دن نكتانه
بونك انشا كرده‌سى بولنان براوفاق معبددر .

نیلده فلار جزیره‌سی وخرابه

ایزیس آلهه‌سنه مخصوص جسیم معبد ایسه برتجیدن یوز سنه صوکره په‌تولمه فیلادلف طرفندن باشلانمش واخلافی طرفندن اکمال اولنمشدر . اوراده موجود وتپه‌لری هپ بشقه شکلده‌کی ستونلر ایسه رومالیلردن قالمه‌در .

اصوان قصبه‌سی

فیلایه اطه‌سی رهبان مصر قدیمك صوك التجاکاهی ایدی . ادیان قدیمهٔ مصریه‌یی الغا ایدن تهٔودوز زمانندن صوکره برعصر قدر مدت ایزیس واوزیریس بتپرستلکی‌ده بو آطه‌ده حکمفرما اولمشدر . تا میلادك دردنجی عصرنده اطه‌نك بیوك معبدی

کلیسـایه تحویل اولنمش ، بناء علیه ستونلر اوزرنده شوراده بوراده صلیب اشـاراتی کورولمکده بولنمشدر . دفوده اولدیغی کبی بورادەدخی آثارعتیقهٔ نفیسه ، ایلك خرستیا - نلرك تخریباتنه اوغرامشدر .

مثلا تصاویر ظریفه‌نك چوغی چامور صیوالر التندن چیقارلمشدر .

اصوان ایله فعلایه آطه‌سی آره‌سـنده نهرك ارتفـاعی التی متره فرق کوسـترر ، نهرك مجراسی قیالر وطاشلرله دولو اولدیغی حالده تام شلاله دینه‌جك بر سدی هیچ بر طرفده حاصـل ایله‌میور . بنـاءً علیه نیل شلاله‌لرینه شلاله کلمه‌سـندن زیاده سرعتلی جریان دیمك دها اولادر . حتی بوسرعتلی جریان اوزرنده قایقلر بیله کیدیور ، هر نقدر هیجانلی ایسـه‌ده ، قایقجیلرك مهارتی سـایه‌سنده ، تهلکه‌دن عاری بولنان شـو جولانده پك طاتلی اولیور .

آدم باشـنه یکرمی غروش فیئات ایله التی کشی بربیوك صنـدال طوتدق ؛ ایکی ساعت قدر مستریحانه اقان نهرده کیتدکدن صوکره ایلك سرعتلی جریانه کیردك ؛ برنجی‌یی متعاقب کوپوکلر ایچنده آقان ایکنجی‌یه‌ده داخل اولندی . قیالر ، طاشلر آره‌سندن سرعت ومهارتله کچوب اصوان جوارنده‌کی را کد صولره کیردك . خلاصـه اصواندن فعلایه آطه‌سـنه شمندوفرله کیدلدیکی حالده عودتمزی نهرك جریانندن بالاستفاده و برنجی شلاله‌دن کچه‌رك نیل طریقیله اجرا ایلدك . برنجی شـلاله‌نك رسمی‌ده انظـاره عرض اولنمشدر . اشبو رسمده دخی کورولدیکی اوزره شلاله مجرای نیلك ایکی طاغ آره‌سنه ودار برمحله تصادفندن دولایی سرعتلی بر جریان حالنـده تحصل ایلیور که اوزرنده یالکز واپورلرك سیر وسفرینه مانعدر .

نیلده قایقله کیـدرکن قایقجیلر اصول وعادتلری اوزره طرز عربده تغنی وترنمدن خالی قالمه‌مشـلردی ؛ بو آدملرك حزین ومؤثرصورتده‌کی آهنکلی‌شرقیلری‌آوروپالی ارقداشلرك بیله استحسانه مظهر اولدی

اصوان قاهره‌دن ۹۲۸ وبحر سـفید ساحلندن ۱۱۷۶ کیلو متره مسافه‌ده کائن ۹۰۰۰ نفوسی مستقل بربلده‌در ؛ طرز وضعیتی کوزلدر . ریختملرنده آثار تجـارت وفعالیت وار ؛ چارشوسنده بازارنده محلی مصنوعات ومنسوجاتی پك چوق . حتی اوروپا اصولنده اداره اولنور بر ایکی غازینو بیـله وار ، برده مکمل اوتل انشا اولنمقده‌درکه حسابجه مصر علیانك اك کوزل مسافرخانه‌سی اعدادینه داخل اوله‌جقدر .

اصوان نیل ساحلنده‌کی بلادك اك
...ف المنظر وشایان دقتیدر. عودتده بوراده
...ه مدت توقف آرزوسنده اولدیغم جهتله
...مان مملکت حقنده دها زیاده تفصیلات
...یرم .

١ کانون اول — بوکون یول رفقاسیله
...اعلشدم ؛ زیرا قرارمی ویرمشیدم ؛
...ورمز بورادن تکرار قاهره‌یه دونه‌جکدر ؛
...ایسه برنجی شلاله‌دن صوکره نهرك دیکر
...قم واپورلرینه بینوب تا ایکنجی شلاله‌یه
...ی وادی حلفه‌یه قدر یولده دوام ایتمك
...تیورم . قوق اداره‌سیله اویوشدق ؛
...بوکون حرکت ایلیه‌جك اولان « اوناس »
...نده‌کی قوق واپورینك حرکتنه انتظاراً
...تل حالنه تحویل ایدلمش بولنان « برنجی
...ی » نام واپورده اقامت ایلیه‌جك و کیجه‌یی
...راز ایده‌جکدم .

بوکون سال افرنجی ابتداسنه مصادفدر .
...ل اولان واپورك صالوننده هر کس
...رینه سال جدید تبریك ایلیوردی .
...ندوز قصبه‌ده بر آز کزدکدن صوکره
...طمه کلوب نوطلرمی اوراقمی تنظیم
...دم ؛ مکتوبلر یازدم .

٢١ کانون اول — تکرار شلال
...ارینه راکب اولدم . یولده بر چوق
دوه قوشلری سوریلرینه راست کلوب
قصبه‌یه واصل اولدق . برساعت صوکره‌ده
اوناس واپورنده راحتجه قماره‌مه یرلشدم .
واپور یاندن چرخلی وطرز قدیمده یاپلمشدر ؛
وظیفه‌سی‌ده برنجی وایکنجی شلاله آره‌سنده
سیر وسفردر . شلاله بیننده قوق اداره‌سنك
یکی واپورلری ایشلیه‌مز ؛ اوناس اوفاق و اون
ایکی یولجی‌یه منحصر ایسه‌ده کوزل و راحتدر .

معین ساعتده حرکت ایتدك ؛ یاریم
ساعت قدر فعلایه آطه‌سی جهتنه دوغری
فوق العاده بر منظره تماشا ایلدك ؛ بر آز
صوکره آطه نهرك بر کوشه‌سی آرقه‌سنده
غائب اولدی . عرب طاغلرینك کائن اولدیغی
ساحل صره‌سنده ایکی عدد اسکی و ظریف
جامع شریف جالب نظر دقت ایدی . بر
ساعت دها یورومش ایدك‌كه نیلدن ١٥٠
متره مسافه‌ده واقع ده‌بو معبدی مشاهده
اولندی .

جوارك منظره‌سندن دخی آرتق اصل
حوالی مصریه‌ده بولندیغمز اکلاشیلیوردی ؛
آرتق مصرله پك چوق جهتدن مختالف
المنظر بولنان نوبه‌ده قطع مسافه ایلیوردق .
طاغلر نهره قدر اینیور ، قابل زرع اراضی
غایت محدود ؛ اکثریا نهرك ایکی طرفنده‌کی
کنارلردن بشقه محلده زراعت قابل دکل .

رامسس هیکل جسیمی

بنـاءً علیه نهرك حال فیضـانده اوارلرده براقدیغی قوملر ، صولر چكلدكجه دقتـله تسویه اولنوب هب زرع ایدلمشدر . شویله‌جه نهرك ایکی جنـاحنی احاطه ایدوب كیدن خط حضرا شوراده بوراده خورما اغاجلری ایله‌ده مزین ؛ هرطرفده سیاه قیالر ؛ بعض محللرده التون رنكنده‌كی صاری چول قومی طاغلرك ذروه‌لرینه بیله چیقیور ، وادیلری املا ایلیور ، تا نهره قدر كلیـور . بونلر

یالكز رنك مستثنا اولمق شرطیـله بزم طرفلرك قارلی طاغلرینه بكزیوردی .

حرارت اپی شدید . كولكه‌ده وجریان هواده ترمومتره ٢٧ دن اشـاغی اینمیور . بر آز اول واپورك حین توقفنده ٣٠ درجه‌یی بولمش ایدی ؛ مع‌مافیه استغرابه محل یوق ؛ زیرا بو كیجـه منطقـهٔ حاره‌یه كیره‌جكز . مدار سر طاندن كچه‌جكز .

نصف اللیـلدن ایکی سـاعت صوكره

وادیٔ حلفه قادینلری

ـوردق . نه كوزل كیجه ؛ ماهتاب بدر
حالنده ، انسانك اولانجه قوهٔ خیالیه
وشعریه‌سی حال تیقض وغلیانه كلیور .

كیجه‌نك سكون عمومیسنی اخلال ایتمك
اوزره شورانه بوراده دونن ساقیه‌لردن
بشقه برشیئك صداسی قولاغه انعكاس ایتمیور .

۲۱ کانون اول — نصف الليـلی ایکی ساعت گچنجه ضیای قمر سایه‌سنده واپورینه تحریك چرخ عزیمت ایلدی . بناءً علیه صباحلین کوکرته‌یه چیقدیغم زمان قلابش بوغازندن گچمش اولدیغمزی کوردم ؛ بو بوغازده نیل طاغلر آره‌سنه صیقیشوب مدهش دره حالنی آلیور . تأسف ایتمیه‌لم ، بوغازی اویقوده ایکن گچمش ایسه‌ك عودتده جوارنده‌کی معبد ایله برابر تماشا ایلرز . اوکوست زماننده قالمه دندور معبدینك تماشاسی‌ده عودته قالدی .

آرتق اطرافك منظره‌سی هپ یکنسق . نهر چپلاق . نه آطه وار نه‌قایق نه‌قوش . یزدن صودن بشقه شی یوق . یالکز قییلر غایت لطیف یشیل رنکده ، فقط بونلرده پك یوکسك . اوزاقده ساقیه‌لرله اسقا اولنور اراضی کوریلیور اما اطرافی طاغلر صارمش اولدیغی جهتله اوفاق اولمق کرك . جبال متسلسله‌نك اك مرتفعی ۵۰ ، ۸۰ مترودن زیاده دکل . طاغلرك اورته‌سنده ینه کندی رنکلرنده ایری غرانیت قیالری طاشلری مشاهده اولنیور ، بونلرك اوزرنده دخی غایت سفیلانه بر طاقم قولبه‌لر نظره چارپیور .

اوکله‌دن اقدم بلا توقف بر معبد پیشکاهندن دها گچدك که ایکنجی رامسس زماندن قالمه اولوب تحت‌الارض کائندر . بر قاچ ساعت صوکره داقه معبدنی زیارت ایچون ساحلده توقف ایلدك .

بلادالنوبه‌ده شایان تماشا معبد وخرابه‌لر نهردن برقاچ دقیقه‌لق مسافه‌ده کائن اولدیغی جهتله مرکبلره احتیاج حاصل اولمیور ، فقط هرزه‌یه چیقسه‌ق رفاقتمزه سکز نفردن مرکب بر مفرزهٔ عسکریه ویریورلر ؛ هر نقدر تجاوزات خارجیه‌دن قورقه‌جق هیچ برشی اولمیور واولمه‌مش ایسه‌ده آره صره افریقا چوللرندن ارباب شقاوت کلدیکی جهتله اهل سیاحتی حکومت شویله‌جه تحت حمایته آلیور .

داقه معبدی بطولمه فیلادلف طرفندن انشا اولنمشدر . طرز معماریسی غایت ظریفدر ؛ هله پیلون تسمیه اولنان مدخلی هیچ تخریب آثاری کورمه‌مشدر . دیوارلرده‌کی محکوکات وهیه روغایفلر دخی بوزولمه‌مش وحسن محافظه‌ده قالمش ایسه‌ده معبدك صالونلرندن بریسی خرستیانیتك بدایت انتشارنده کلیسا حالنه تحویل ایدیله‌رك تصاویری بوزولمشدر .

معبدك کائن اولدیغی زمین قره طپراقدر ؛ وقت وزمانیله بورالرکده مزروع اولدیغی

مجزوم ایسەدە اوزماندنبری نهرك سطحی تنزل ایتمش اولدیغندن اراضینك قابلیت اسقاسی محو اولمش و بوینەجە حال متروکیتدە قالمشدر . بو قره طپراق دخی هر زمان چولدن کان قوم ایلە اورتولیور ، حتی قوم ساحلدەکی جزؤی اراضیٔ مزروعەیە قدر صاوریلوب مزروعاتی بوزەقدە ایمش . اوزاقلردە سیاه داغلرلە کوز الەبیلدیکی قدر چول وقومدن بشقە شی یوق .

داقەدن صوکره صاغ ساحلدە قورتی معبدی خرابەلری وار ، بونی متعاقب محرقە معبد ظریفی کلیور . اشبو معبدك بش قطعە ستون ظریفی حقیقةً شایان تماشا وحیرتدر .

بو جواردە اراضیٔ مزروعە شرید حالندە نهرك کنارندە دوام ایلیور . بلاد النوبە اهالیسی غیور اهل زراعت ایسەدە محصولات واقعەسی کندی غداسنە بیلە کفایت ایتمەمکدەدر . بوندن دولایی هرآن بلادالنوبە اهالیسی اشاغیلره دوغری هجرت ایلیورلر . مثلا بر چوقلری مصرك بلاد مشهورەسندە خدمتکارلق ایلیورلر . حتی واپورمزدە برانکلیز عائلەسنك رفاقتندە شمسی اسمندە برترجمان وارکە خالص نوبە اهالیسندندر . بر المان عائلەسیلە اوروپایی تماماً زیارت ایلیەرك بر قاچ لساندە اوکرنمشدر ؛ پارسی بیلیور . ضررسز فرانسزجە ، کوزل انکلیزجە ، المانجە ، ایتالیانجە سویلیور . فضلە اولەرق عربجەیەدە واقفدر ؛ واقعا عربجە ، لسان محلی ایسەدە بلادالنوبە اهالیسی کندیلرینە مخصوص برلسان ایلە متکلمدرلر . شمسی بیلدیکی لسانلرلە برآز یازوب اوقیوردە .

۲۲ کانون اول — بو صباح ارکندن کروسکویە کلدك ؛ کروسکودە واپور بر قاچ ساعت توقف ایلیەجك ، یولجیلردە طاغە چیقەجقلردر . یانمە بر آدم آلوب همان قرەیە چیقدم ، طلوعدن اول طاغك ذروەسنە واصل اولمق اوزره استعجال ایلدم . طاغە قولای چیقیلیور ، فقط نهایتلرندە غایت دیك . تام ذروەیە واصل اولدیغم زمان قیب قرمزی رنکدە شمس تابان طلوعە باشلادی . بوراده برده قره غول کاندر . بر جهتدن نیلە ، دیکر جهتدن ابو حماد طریقیلە خرطومە کیدن جادەیە ناظر اولان طاغك منظرەسی پك لطیفدر . جادە قوم چول آرەسندە عادتا بردرەیە بکزییوردی . اشبو جادە ایلە خرطومە یکرمی کوندە دوە کاربانلری کیتمکدەدر . کروسکو ذروەسندە

اصوان جواری

اشبو نامده اعزه‌دن برذات مدفون اولمق روایتی بولندیغی ایچون جبل ، معزز عد اولنیور واهالیٔ محلیه‌نك زیارتگاهیدر .

کروسکودن صوکره نیل بردنبره وجههٔ جریانی تبدیل ایلیور ؛ شمال غربی‌یه دونیور ، بویله‌جه تا « الدر » ه قدر کیدییور ، تکرار شمال شرقی مجراسنی آلیور .

کروسکودن حرکت ایده‌لی ایکی ساعت کچمش ایدی که ساحل یسارده برمعبد دها تماشا اولندی .

جوارك منظره‌سی پك حزن انگیز . هرطرف چول ؛ نیلك صول ساحلنده بر قاچ متره عرضنده اراضیدن ماعداسی ناقابل حراثتدر . صاغ ساحل ایسه سراپا خورما اغاجلریله مزیندر . بلاد النوبه‌یه کله‌لی بوقدر خورما اغاجیله اراضیٔ مزروعه کورمه‌مشیدم .

بر ساعت صوکره واصل اولدیغمز « الدر » قصبه‌سنده ساحلدن بر صندال کلوب انکلیز عائله‌سنك ترجمانی شمسی‌یی آلدی ؛ انکلیزلر بابا یکیت ترجمانه مملکتی زیارت ایچون اوچ کون مأذونیت ویرمش اولدقلرندن اشبو صندال ایله همشهریلری کلمش ایدی . وادیٔ حلفه‌یه قدر چیقوب عودته باشلادیغمز زمان « الدر » ده کندی خانه‌سنه کلوب برچایی ایچمه‌مزی شمسی رجا ایلدی .

دها ایلری‌ده صول طرفده مزروع آطه‌لر وار . صاغ ساحل قیالق منظره کسب ایلدی . منظره تکرار دکشدی ، زیرا نیل زیاده کسب وسعت ایلدی .

مصر علياده الدر قصبه‌سی

بوسايه‌ده مرزوع يرلر چوق ؛ هله خورما
اغاجلرينك لطافتی پك فوق‌العاده .
كذلك صاغ طرفده روماليلرك قديم

بريايسی اولان « اثار ابريم » نام قلعه‌نك
پيشكاهندن مرور ايلدك . بو قلعه اساساً
بربيوك قيا اوزرنده كائن اولديغی ايچون

حقیقةً موحش ایدی .

٢٣ کانون‌اول — وقت ظهرده واپورمز منزل غایه‌سنه واردی . فیلایه یاخود فعلایه جزیره‌سندن ٣٤٨ ، قاهره‌دن ١٣٨٦ کیلو متره‌ده وبحر سفید ایله خرطوم آره‌سنده یاری یول اولان وادیٔ حلفه‌یه کلمش ایدك .

اشته بوراسی خط سیاحتمك نقطهٔ انتهاسیدر . بناءً علیه سیاحتنامه‌نك ده برنجی قسمی بیتدی دیمکدر . شمدی ینه کلدیکمز یولدن دونه‌جك ایسه‌مده عودتده واپور بشقه یرلره اوغرایه‌جغی ایچون ویره‌جکم تفصیلات دخی طبیعی بشقه اوله‌جقدر .

دردنجی باب

وادئ حلفه — ابسامبول (ابوسمبل) — اسوان

اسکله‌نك ، ایکی کیلو مترو اوزاغنده
نهرك شمالنده کائن وادئ حلفه کوینه
[...]جه ایلدم : اول امرده برطاقم قشله‌لرله
[...]ره غوللرك بولندیغی محلدن کچدم ؛ قشله‌
[...]دن اعتباراً واسع بر جاده ، اصل وادئ
حلفه کوینه کوتوریور . بوراده شایان
[...]ط وتمهید برشی یوق . انجریلری اوفاق
[...]ندوق وپاکتلرله دولو دکانلر ، قهوه
خانه‌لر ، میکده‌لر ، اوزرنده عنوان لوحه‌سی
آصیلی وبیلار دولی برغازینو ، برده اوفاق
چارشو وار . چارشوده دکانلر دخی هب
اوروپا امتعه‌سیله دولودر . یولده کیدرکن
چوجقلر اطرافمی احاطه ایتمش قوشیور .
[...]غیرایور بخشیش بکلیوردی .

کویی کزدکدن صوکره تارلالری تعقیب
[...]یدن دیکر بریولدن آهسته یورویشله واپوره
عودت ایتدم . برچوق خلق نهر کنارنده
ثواب یقایور ، یاخود استحمام ایلیوردی .

حرارت دوندن زیاده . ترمومتره ٣٤
درجه‌دن اشاغی کوسترمیور ، واپورده‌کی
[...]وجیلردن برقاچی نهرك دیکر یقه‌سنده کائن
[...]رمعبد قدیمی تماشا ایلدکارینی سویلدیلر ،
فقط آرتق وقت کچ ایدی . غروبی کمال
استغراق ایله سیر ایدرك استراحتکاهمه
چکلدم .

٢٧ کانون اول — عودتده واپور
ساعتده ١٨ کیلومتره مسافه‌یی کمال سهولتله
قطع ایلیور ، اشاغیدن اسوب نهری اینجه
تموجه کتیرن روزکاره اهمیت عطف ایتمیوردی
بناءً علیه وادئ حلفه‌دن حرکتمزی درت
ساعت کچمه‌مش ایدی که ابسامبول خرابه‌سی
پیشکاهنده لنکر انداز اولدق . ابسامبول
نامی « ابوسمبل » دن تحریف اولنمشدر .

بو محلده نهره قدر امتداد ایدن طاغی
مائل صورتده درینجه قازوب میدانه ٣٠
٤٠ متره قدر بر جبهه چیقارمشلردر که بو
جبهه‌ده اساساً ٦٠ متره ارتفاعنده ودرت
قطعه ایکنجی رامسسك قیا اوزرینه اویولمش
هیکلیله مزین معبدی میدانه چیقار ،
رامسس بوراده بر صندالیه‌یه اوطورمش ،
اللرینی دیزینه قویمش اوله‌رق ارائه اولنمش ،
هیکللر ٢٠ متره ارتفاعنده جسیم اولدیغی
حالده غایت دقتله حك ایدلمشدر .
هیکللرك دردی‌ده بر برینك عینیدر ، فقط

بر دانه‌سی درد‌نجی عصر میلادیده قامبیز طرفندن قیرلمش و خراب ایدلمشدر . هیکللرك آره‌سندن کچلدیکی کبی انواع لحد و تصویرلرله مزین مدخله و اورادن دخی درت قطعه صالونه کیریلیور .

اسامبول معبدی بلاد نوبه‌نك اك مکمل و مهیبیدر . حقنده لازمکلدیکی قدر تفصیلات اعطاسی ایچون صحیفه‌لر دولدیرمق ایجاب ایدر ، بوراده التزام اختصار ایلیورم .

یوز قدم قدر ایلری‌ده اشبو معبدك برده اوفاق موده‌لی وار . ارتفاعی اون متره‌یی کچمیور .

کیجه معبده تکرار کیدوب مشعله‌لرله درونی زیارت ایلدك ، بوفکر ترجمانمز طرفندن ویرلمش ایدی ، کیجه زیارتی بزده پك‌درین برتأثیر براقدی .

۲۸ ثانویه‌اول — صباحلین الافرانغه‌ده سکزده وقوعبوله‌جق حرکتمزدن اول بلکه برده‌ها کورمیه جکمز شو معبدی تکرار سیر و تماشا ایلدك .

واپور حرکت ایلدی ؛ اریم مواقع لطیفه‌سنی کوردك ، وقت ظهره دوغری واپور «الدر» قصبه‌سی پیشکاهنده دوردی . ساحل صیغ اولدیغی ایچون واپور اسکله‌یه یناشه‌میور ؛ قره‌دن کلن بر صندال ایله

دیشاری چیقدق ؛ بوراده ترجمان شمسی سائر همشهریلریله برابر بزی بکلیوردی . هپ برابر قصبه‌یی اورته‌سندن کچوب جواردەکی برتپه‌یه توجه ایلدك که بوراده ینه ایکنجی رامسس طرفندن آمون رایا نامنه یاپلمش معبدی کزه‌جکدك . معبدده سائرلره نسبةً فوق‌العاده برشی یوقدی .

زیارت واقعه‌دن صوکره ترجمان شمسینك خانه‌سنه کیده‌جکدك ، بونك ایچون مزارلقدن مرور لازمکلدی . مقبرلرك اوزرلری یالکز قیرق طاش ایله قپالی ایدی ، مزارلقدن خورما اغاجلریله مزین برمیدانه چقدق ، بر جامع‌شریف پیشکاهندن مرور ایلدك ، برچوق کوی خلقی ارقه‌مزه صره کتیره‌رك قصبه‌نك توزلی سوقاقلرنده یورومکده دوام ایلدك .

شمسینك خانه‌سنه بزلرله بر قاچ معتبران مملکتدن ماعداسنی قبول ایتمدیلر ؛ شمسی اوروپا سیاحتلرندن بعض اشیا ولوازم بیتیه کتیرمشدر ؛ بواشیا ایله مزین خانه‌ده‌کی منظره فوق‌العاده نظافتی اعلان ایلیوردی ماداملر صندالیه‌لره ، بزده حصردن برمندره اوطوردق . اولا یمش اکرام ایلدیلر صوکره قهوه ایله چای کلدی . خدمتی باشی اورتولو اولان شمسینك زوجه‌سی ایفا ایلیور ایدی ،

فوق ادارەسنك یکی واپوری

ادینك قوللرنده باشنده وکوکسنده برچوق
لتونلر ، بونجوقلر آصیلی ایدی .

الدر قادینلرینك باش باغلامەلری حقیقةً
جای دقتدر . صاچلری غایت اینجه اورکولره
قسیم ایدیورلر ، هند یاغی اولمسی لازمکلن
اغلی برشیله پارلاتیورلر ، بهر اورکونك
وجنه ۳ ، ٤ سانتیمتره طولنده براوفاق
ساری طاش تعلیق ایدیورلر ؛ قادینلر
آنلرینه طاقدقلری برآلتون پارچەسیله
وجهیه وارمەمش قزلردن تفریق اولنیور .

الدر قصبەسی اوچ درت بیك نفوسی
شتمل اولوب نوبەنك اك مهم شهریدر ؛
ناءً علیه زیارتمزك اوزون سورمسنە متأسف
ولمدق ، واپوره عودتمزله حرکت اولندی
ساعت صوکره کروسکویه کلدك ؛ بوراده
کیجەنك برقسم عظیمی کچیردك ، نصف اللیلدن
ایکی ساعت صوکره یعنی طلوع قمرله حرکت
ایلیەجکز ؛ زیرا ایلری‌ده لیلا سیاحت
موافق احتیاط بولنمیور .

۲۹ کانون‌اول — صباح اولدیغی وقت
اپیجه یول قطع ایتمش ایدك ؛ جهت شمالیدن
هبوب ایدن سرت روزکار یولمزه مانع
اولیورسەده ینه کوزل کیدیورز . صول
طرفده داقه معبدی ؛ کرکیش خرابەسی ،
دندور معبدی کبی اولجه کوردیکمز یرلر
پیشکاهندن کچدك ؛ مدارسرطانی «ابوحار»
نامده محلده آشدق ، بوراده نهر ایکی طاغ
آرەسنه کیروب بر بوغازدن آقیور ؛ هر
کوشەده بشقه منظره عرض ایلیور .

شمدی صول طرفده کائن قلابش

معبدینی کزه جکز که ایسانبول مستثنا اولمق
اوزره بلادنوبه‌نك اك مکملیدر. خرستیانیتدن
درت عصر اقدم اوچنجی توتمز طرفندن
تأسیس اولنان بومعبد رومانك ایلك قیصر-
لری طرفندن تعمیر کورمش ایسه‌ده الیوم
ینه خرابدر، قسم فوقانیسی کاملا چوکمشدر
درونده تصویر و سائره‌دن اثر قالمه‌مش
ایسه‌ده یالکز برمحلنده کوزل رسملر بولنمشدر،
بونلرك بدایت ظهور نصرانیتده اوزرلرینه
چامور صیوانمق سایه‌سنده محفوظ قالدیغنی
خبرویردیلر. اون دقیقه‌ایلری‌ده بر بشقه معبد
دهاوار؛ قسم خارجیسنه افریقایه مخصوص
برچوق حیوانات رسملری حك اولنمشدرکه
جمله‌سی حقیقة صنعت ومهارت ارائه ایلیور
جوار کویلی چوجقلرك حالی انسانی بك متأسف
ایلیور. چپاقلنمش اولان کوزلرك اطرافنی
برچوق سینکلر احاطه ایتمشدرکه نه‌چوجق
کندیسی نه‌ده باباسی اناسی قوغمقده اصلا
حرکت کوسترمیور. ظن ایدرسه‌م بورا
اهالیسنك چوقجه کورلکه مبتلا اولمسی بو
قیدسزلقدن تولد ایلیه‌جکدر.

تکرار واپوره کیردك. الباب بوغازی
نامنده‌کی برطاقم آقنتیلر دها کلیور؛ بناءعلیه‌التی
کیلومتره‌قدرمسافه‌ده منظره حقیقة مکملدر.

بوغازدن چیقدیغمز زمان قرداش
وتافه خرابه‌لری اوکندن کچدك.

اوکله‌دن اوچ ساعت صوکره فملایه
اطه‌سی شکل ظریفی ایله ینه عرض دیدار
ایلدی؛ یاریم ساعت صوکره واپورمز
شلال لیمانه کیردی که بوراده واپوری
براقوب شمندوفرله اصوانه کیتمك اورادن
بشقه واپوره بنمك لازمدر. کیجه‌یی واپورده
کچیردك؛ صباح قطارایله اصوانه کیده‌جکز.

بوکون ارکنجه فملایه اطه‌سنده بردها
کشت وکذار اجرا ایلدك. زوالدن ایکی
ساعت اقدم قطارله کلن یکی یولجیلره واپوری
ترك ایدوب قطاره کیردك.

شمدی‌یه قدر ۲۳ کون کبی اوزون بر
مدتی ممفیس، ستی، اوناس واپورلرنده
کچیرمش اولدیغم ایچون آرتق برقاچ کونده
اوتللردن برینك یتاغنده یاتمق، قاره یرینه
اوطه‌ده وقت کچیرمك هوسنی حاصل ایتمش
ایدم. دیکر جهتدر همان قاهره‌یه عودت
خصوصنده استعجاله احتیاجم یوق ایدی.
بو ملاحظه‌یه مبنی اصوانده اوتلده برهفته
کچیرمکه وکله‌جك واپورله حرکته قرار
ویردم. علی الخصوص اصوانده شمدی کوزل
برده اوتل کشاد اولنمشدر، حالبوکه وادی
حلفه‌یه دوغری کچرکن قصبه‌ده اوتل یوق
ایدی، بروابورده یاتمش ایدك.

آصوانك یکی اوتلی قاهره‌ده اهل ثروتدن

برینك اثریدر ؛ بوذات خرطوم اهالیسندن اولدیغی جهتله اوتلك داخلی کندی مملکتی قاعده‌سنجه تزیین ایتمش ، پلانلرینی‌ده کندیسی یاپمشدر . اوتلك درونی بوندن دولایی دولامباجلی و قارشیق ایدیسه‌ده بن‌بنه بکندم اون کون اقامت ایتمك اوزره پازارلغی‌ده الیوم ایتدم . صوکره‌دن الدیغم معلوماته نظراً اوتل قوق اداره‌سی طرفندن استیجار اولنوب کندی اداره‌لری تحتنه آلنمشدر .

اوتل دمیریول موقفنه اوچ دقیقه مسافه‌ده واپور اسکله‌سنك یاننده و ریختم اوزرنده کوزل موقعده کائندر . بنانك اوکنده کی بر بالقون تماماً نیله ناظردر ، بو بالقونه چیقلدیغی زمان ، نیله فیلایه آطه‌سنه وساحل متقابل طاغلرینه دوغری حیرت افزا منظره‌وار .

اصوانده مدت اقامتم ظرفنده فیلایه آطه‌سنه ایکی دفعه دها کیتدم . بو اطه‌نك ظریف حوالیسی تپه‌سنه چیقوب اطرافك منظره‌سنی تماشادن بردرلو اوصانه‌میوردم . شمالده دمیریولك کچدیکی قوم چول ، بریه اطه‌سی ، اطه‌نك خرابه‌سی ، قیالری ، شلال اسکله‌سی ، بورانك قایقلری کیملری بیاض خانه‌لری خورما اغاجلری ، نیلك بر طرفده ساکن بر طرفده موجه‌لی حالی حقیقة سیر اولمغله دویولور منظره‌لردن دکلدر .

اشته بویله‌جه آطه‌یه کلوب کون کچیرمك ، طعامی تپه کوشکنده ایتمك ، صوکره قایقه بینوب شلاله‌دن کچه‌رك ، قایقجیلرك شرقیلرینی دکلیه‌رك عودت ایتمك بك ذوقه کیدییوردی .

اطه‌نك اورته‌سنده ، قارشی یقه‌ده برچوق قوم تپه‌لر واردر ؛ بونلرك بردانه‌سنك ذروه‌سنده بربنا واردر که میلادك برنجی عصرندن قالمه بر مناستردر .

بر آز دها ایلری‌ده شمال جهتنده میلاددن ٢٨٠٠ ـ ٣٢٠٠ سنه اوللردن قالمه مصر قدیم مقبرلرینی کزدم . بونلرك اهمیتی زیاده دکلسه‌ده پك اسکی اولدقلری ایچون شایان دقتدر .

هیه‌روغلیفلرك قرائتی سایه‌سنده اك مهم مقبرلرك فیلایه حاکملرینه مخصوص بولنانلر اولدیغی اکلاشلمشدر .

برکره سنده اصوانه داخل اوله‌دن قایقجیلره فیلایه اطه‌سنك اطرافنی دولاشه‌لم دیدم دولاشدق . بوراده قایقلر غایت اوجوزدر ؛ اوکله‌دن صوکره اقشامه‌قدر درت کورکجی و بردومنجی و برچوجق ایله برابر طوپی طوپی اون ایکی غروش تسویه ایلیوردم . اطه‌نك اطرافنده اجرا ایلدیکم جولانك خاطرهٔ لطیفه‌سی دائما فکر نشانم قاله‌جقدر . وقت اقشام ایدی ، غروب

مصر علياده قيافت

حالنده بولنـان شمس تابان نهر سـاحلنه ، اطه‌نك لطافتنه ، جوارك علويتنه بشـقه بر تأثير بخش ايلمش ايدی .

براكانجه‌م ده اصوانك ضياى شمسـدن عاری چارشولرنده كزمك ايدى ، دكانلرده حوالئ مصريه‌يه مخصوص هرشی واردر . هيپوپو تام دريسندن قرباجلر ، صرچه‌دن كردنلكلر ، ياپـازه‌لى بيله‌زكار ، كوزل سپتلر ، باقر معمولات ، آبانوز باستونلر ، هردرلو اسلحه ، حتى ايچى دولمش تمساح بيله صاتيليور .

اصوان اوللرى دها تجارتكاه ايمش ، فقط اليوم افريقا بيوك شهرلرى تجارتی بحر احمر طريقيله اجرا ايدلمكده اولديغی ايچون قصبه اهميتنی غائب ايتمشدر .

ليمانك منظره‌سی ده شايان دقت ايدی ، تام قيشده وبورالرك سياحت موسمنده اولديغمز ايچون اسكله‌ده دهابيه‌لر ، واپورلر دولو ايدی . اولـى كون قوق اداره‌سنك ايجريسی سياح دولو ايكى واپورى دها كلدى كه . پوسته سفرينى اجرا ايله‌ميور ، سياحلرك تحت استيجارنده وكيفنه تابع بولنور ايدی . اشته بويله‌جه فرط استراحتله كاون ثانينك سكزينه قدر اصوانده قالدم .

قاهره‌ده بر مرکبجی

بشنجی باب

اصوان وقاهره‌یه عودت — آبیدوس انها

اونبر کون مدتی غایت لطیف صورتده امرار ایلدیکم اصوان اوتلندن کانون ثانینك اون ایکنجی کونی مفارقت ایلدم . اوتلده اوطه‌م بك کوزل ایدی ، غروب یاقلاشدیغی زمان هراقشـام المه برکتاب آلوب اوتلك تراسه‌سـنه چیقار ، برقولتق صندالیه‌سـنه یاصلانیر ، هم اوقـور هم عالم تخیـلاته دالاردم ؛ کوزلرم صیق صیق قارشیده‌کی

جبـال ایله ماوی رنکلی نهرك صولرینـه
انعطاف ایدردی . شوتراسه‌ده صباحه قدر
قالسـه‌م راحتمی اخلال ایده‌جك سـوقاق
کوپکلرینك عوعوه‌سندن بشقه برشی ظهور
ایتمزدی . کوپکلر کوندوزك حرارتیله بیتاب
دوشه‌رك سـوقاقلرده سکون ایله یاتدقلری
حالده کیجه‌لری صباحه‌قدر شماتت ایدییورلر .

اصواندن راکب اولدیغم « دفو »
واپوری توفیقیه شرکتنك الك اوفاق سفینه‌-
سیدر . برنجی قماره سـکز یولجی آله‌جق
اسـتیعابده‌در ، بز ایسـه مختلف مملکتلر
محصـولی اوله‌رق یدی کشـیدن مرکب
بولنیورز .

شمال روزکاری شدتله هبوب ایلدیکی
ایچون بزم یولمزی کسیور ، کوم اومبوسده
نهرك دولمش جهتلرینی تطهیرله مشغول بر
چوق عمله کوردك ؛ بوراده « سلسله » جبال
مشهوره‌سـنی تماشـا ایلدکدن صوکره دفو
قصبه‌سـنه کلدك ، کیجه بوراده کچیرلدی .
واپورده قمارهم ایکی پنجره‌لی وپنجره‌لر یتاغه
قدر ایتمش اولدیغی ایچـون فرداسی کون
دوشکدن چیقمه‌دن نیل اوزرنده‌کی طلوع
افتابی تماشا ایلدم .

لکسـوردن سـنایه قدر امتداد ایدن
قسمی کیدرکن کیجه کچمش ایدك ؛ بناءً علیه
سلسلهٔ جبال العربك بوجهته مصادف قسمندن
متشکل یولی بیلیوردم .

صول سـاحلده « جبلین » ی ارقه‌ده
براقدقدن صوکره « ارمنت » کوروندی ؛
بوراده اوفاق بر بطوله معبـدی واردرکه
روایته نظراً درونـنده قله‌اوپاتره‌نك صحیح
بر قطعه رسمی موجـود ایمش . جوارده
مهم شکر فابریقه‌لری‌ده وار .

بوکون وقت ظهردن اوچ سـاعت
صوکره لکسـوره مواصلت اولنـدی ؛
قاهره‌یه دونمه‌دن لکسـورده دخی بر هفته
مدت اقامت جملهٔ تصوراتمدن ایدی .

لکسورده متعدد اوتللر وار . بونلردن
« لکسـور اوتل » الك اولا تأسس ایدرکه
اون التی سـنه‌دنبری موجـود اولوب
یانـنده‌کی « اوتل قارناق » دخی بالاخره
شـعبه حالنه کتیرلمش بولندیغنـدن صاحبی
بولنان موسیو پانیون برنجیده ۱۰۲ ایکنجی‌ده
التمش سـیاحی دائمـا اقامه ایتدیره‌بیلور .
بونلردن بشـقه توفیقیه شرکتی طرفنـدن
اخیراً انشـا ایدیلن توفیقیـه اوتلی وارکه
مکملیتجه بربرینه مساویدرلر .

بنم اقامت ایلدیکم قارناق اوتلی نهره
ناظر وغایت کوزل برنقطه‌ده‌در ؛ حتی نهرك
صولری ، ساحلی بوجهتدن یمکده اولمسی

جهتیله اوتلك باغچه‌سنی صولرك تهاجمندن
[و]قایهً بر چوق سدلر انشاسنه لزوم
[گ]ورمشلردر .

اوتللرك ایچنده دخی طعاملر گوزل ،
خدمت اعلادر ، قرائتخانه ، یازیخانه ،
سیغاره خانه ، بلاردوخانه ، کبی ایی زمان
گچیرمکه عائد وسائطك کافه‌سی موجوددر ،
باغچه‌لرده منتظمدر ، خلاصه هفته‌لرجه زمان
نهرده واپورله گزن هر بر سیاح شو اوتللره
کلنجه مدت اقامتی تمدید اتمکی بهمه حال
آرزو ایلر .

گونك برنیده «طیبه» شکر فابریقه‌سنی
گزمکه حصر ایلدم ، صباحلین بندیگم
واپور بنی اون کیلو متره قدر ایلری‌ده
نهرك صول ساحلنده براسکله‌یه چیقاردی ؛
اورادن بش دقیقه قدر بر دار تیمور یول
خطنی تعقیب ایله فابریقه‌یه واصل اولدم .
۸,٦ قدم طولنده‌اولوب پیراقلرندن ویشیل
تپه‌لرندن جدا ایدیلن قامشلر واغونلرله
فابریقه‌یه کلیور ، اورادن دائمه‌ٔ دور دائم
اجرا ایدن بزدن بر کنیش شرید اوزرینه
تحمیل اولنیور ، بو شرید قامشلری ازمه
محلنه گوتوریور ، سیلندیرلر التنده ازیلن
قامشلر بر بشقه واسطه ایله بر آز صیجاق
صو ایله معامله گوردکدن صوکره تکرار
سیلندیره گیریور ، گرك برنجی گرك ایکنجی
تضییقده النان شکرلی صوبك مقداری
قامشلرك ثقلته نسبهً یوزده ۹٫۵ راده‌سنده‌در ،
صوبی النان قامشلره گلنجه گونشده قورو-
دقدن صوکره فابریقه‌نك یوز بارکیر قوتنده
۱۲ ماکنه‌سنك دائما ایشله‌ین یدی عددینی
قایناتمق ایچون محروقات صورتنده استهلاك
اولنیور . بوندن صوکره فابریقه‌نك قامش
صولرینی شروب حالنه کتیرن محل ایله بر
قاچ دفعه تصفیه اتمکه ، پشیرمکه ، مجوندن
آیرمغه ونهایت متبلر شکر صورتنه افراغه
مخصوص جهتلرینی گزدم .

شکر فابریقه‌لری کانون‌اول سکزنده‌باشلا-
یوب گیجه وگوندوز چالشمق اوزره مارتك
اون بشنه قدر امتداد ایلیورمش . مثلا طیبه
فابریقه‌سی یومیه ۴۵۰۰۰ کیلو اعتباریله
مدت عملیات اولان ۷۰ گونده ۳۱۵۰ طونه
شکر میدانه کتیریورکه بوده ۱۲۰۰ فدان
یعنی ۶۰۰ هکتار قامش تارلاسنك محصولندن
چیقیور . طیبه شکر فابریقه‌سی دائرهٔ
ثانیه‌نك اداره‌سنده اولوب حاصلاتی دیون
عمومیه‌یه قارشیلق اتخاذ اولنمشدر . اشبو
دائره‌نك مصر علیاده ایکی فابریقه‌سی دها
واردرکه بوراده‌گینك عینیدر .

شکر فابریقه‌سندن عودتمده مشهور

موسیو ژون قوقك كندی شركتنك اك یكی
واپوری اولان «اوچنجی رامسس» واپوریله
لكسوره كلدیكنی خبر آلدم . یكی واپور
بشیوز باركیر قوتنده ٦٧ متره طولنده و
٩ متره عرضنده اولوب لوندره‌ده انشا
ایدلمش ، پارچه‌لری بربرندن سوكولوب
قاهره‌یه كلمش اوراده قورولمشدر . بوواپوری
تماماً كزدم . اوچ قات قماره وار ، هپسی
مزین ؛ قماره‌لر وقاپه طاقملری پاسنك
كوكرته تیك اغاجندن معمول . ٧٠ برنجی
قماره یولجیسی استیعابنه كافی .

قوق اداره‌سنك رئیسی بولنان ژون
قوق مصر نهر واپورلرینی احداثله مملكتك
عمرانه زیاده خادم اولدیغی كبی كندیسی‌ده
چوق پاره قزانمش مع مافیه مؤسسات
خیریه‌ده میدانه كتیرمشدر .

حتی اخیراً لكسورده اهالیٔ محلیه‌دن
اولمق شرطیله اللی خسته‌نك مكملاً تداویسنه
مخصوص بركوزل خسته خانه‌ده یاپمشدر .

لكسورده مركب ، اوكوز ، آت وسائر
حیوانات ایله انواع یاریش واویونلرده وار ؛
بركون بویله اویونلردن ویاریشلردن بر
دانه‌سنی سیر ایلدم . اك تحفی قادینلرك
مركب اوزرنده‌كی یاریشلری ایدی‌كه بوده
بر قاشیق درونده صول الده طوتیلان بر
یمورطه‌یی مركب قوشاركن یره دوشورمامك
مسابقه‌سیدر .

لكسورده مدت اقامتمجه صباحلری
سرین اولیوردی ! صانكه بزم مملكتلرك
كانون ثانی‌یه مصادف صوؤقلری بورایه قدر
حصه چیقاریور . حتی بر صباح درجهٔ
حرارتی بشه قدر اینمش كوردم كه مصر
علیاده بوقدر حرارتك تنزلی مشاهده
ایتمه‌مشدم . فقط كونشك ظهوری اورتالغی
چابوق ایصیتیور .

لكسورده‌كی صوك كیجه‌می كوزل
كچیردم . توفیقیه قومپانیه‌سنك قاهره
واپوری صباحلین مواصلت ایتمش ؛
فرداسی كونی نی‌ده آلوب حركتی مقرر
بولنمش ایدی ؛ واپورك یولجیلری اسكی
ترجمانمز هاشم ایله ماهتابده قارناق معبدینی
كزه‌جكلردی ؛ بن‌ده همان اونلره التحاق
ایلدم . كوندوز كزمش اولدیغم بوخرابه‌نك
كیجه ماهتابده زیارتی حافظه‌مده ناقابل ازاله
لطیف خاطره‌لر براقدی .

قاهره واپوری كلدیكمز ممفیسدن اوفاق
و ٢٤ یولجی استیعابنه كافی ایسه‌ده غایت
سریع الحركه‌در . صباحلین الا فرانقه ٤ ده
لكسورده حركت ایتمش ایكن وقت ظهره
قدر ١٦٠ كیلو متره قطع ایدرك آبیدوس
معبدینك اسكله‌سنه كلدك .

اسکله‌دن معبد اون کیلو متره قدردر ؛ شمدی‌یه قدر نهردن بودرجه مساعدتمز وقوعبولمه‌مشیدی ؛ مرکبلره بیندك .

بوجوارده اراضی کاملاً مزروع منبت ومحصولدار کویلر صیق ، اهالی کثیردر .

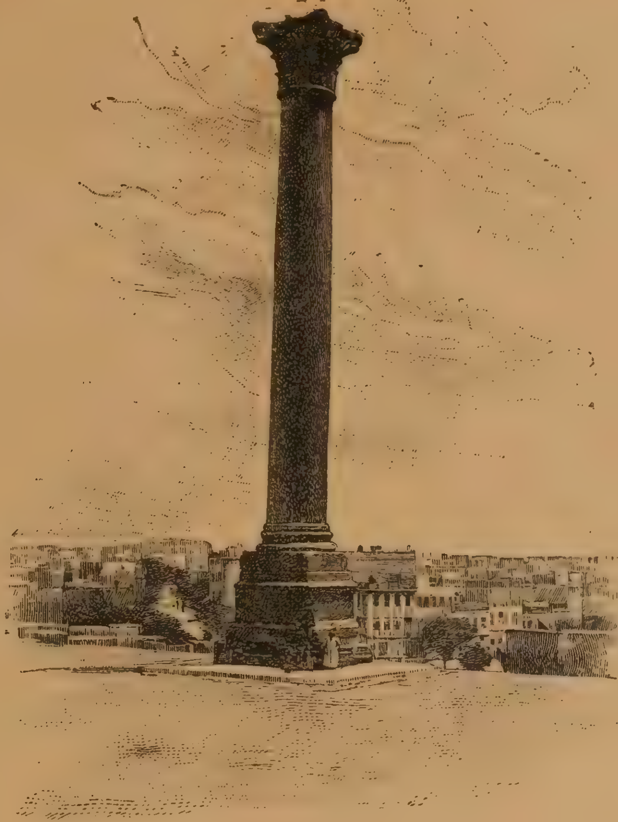
آبیدوس عادی بر کویدر ، جوارنی تماماً برچوق خرابه‌لر احاطه ایلر ؛ بونلردن برنجی ستی طرفندن انشا و اوغلی ایکنجی رامسس طرفندن اکمال وتوسیع ایدیلان معبدی اولا کزدك . معبد یدی الهه نامنه یاپلمش اولدیغندن اوقدر اوطه‌یی محتویدر ، اوطه‌لرك دیوار وطوانی کاملاً انواع رسم ومحکوکات ایله مزین بولنیور ؛ اشبو یدی اوطه‌دن بر بیوك صالونه چیقیلیور ، بونك یاننده‌کی اوطه‌ده ایسه «مونس» دن اعتباراً برنجی ستی‌یه قدر یعنی میلادن بشبیك سنه اقدمدنبری کلمش فراعین مصریه‌نك اسامیسنی محتوی مشهور لوحهٔ محکوکه واردر . بولوحه برصحیفهٔ مهمهٔ تاریخیه اولمقدن ماعدا حسن محافظه کورمش اولدیغندن فوق‌العاده ظرافتی وقیمت صنعتکارانه‌سی مشاهده اولنور . بولوحه‌ده فراعین مصریه‌دن شایان تذکار اولمیانلرك اسامیسی یوقدر .

اشبو معبددن بش دقیقه ایلری‌ده بر دیکرینی دها کزدك که ایکنجی رامسس طرفندن اوز یریس الهه‌سی نامنه یاپلمشدر .

اسکله‌یه عودتمز سهولتله وقوعبولدی . اقشام اوزری سرینلکده دوام ایدن بربچق ساعت مرکب سیاحتی پك خوش کلدی . واپور، مواصلتمزی متعاقب حرکت ایتدی؛ نصف‌اللیلدن اول « سوهاج » قصبه‌سنه کلدك . کیجه اوراده کچدی . یولده « دندره » « سمهود » « جرجیا » « مشیة‌الندا » « اخمیم » اسکله‌لرنی کوردك .

١٦ کانون ثانی‌یه مصادف فرداسی کون « سیوط » ه کلدك ، بورادن اقشام اوزری حرکت اولنه‌جقدر ؛ بوراده سوهاجه قدر تمدید اولنان دمیر یولك رسم کشادی ایچون بیوك حاضرلق وار ایدی ؛ خدیو حضرتلری سیوطه مواصلتله رسم کشادده حاضر بولنه‌جقدی .

١٧ کانون ثانی — بوکون روزکاردن اثر یوق . یولده کوردیکمز دهابیه‌لر هپ یدکله کیدیورلر . بز آقنتی و واپورك ماکنه‌سی سایه‌سنده پك سرعتله کیدیورز ، عادتا جوارنی سیر ایتمك قابل اوله‌میور . اقشام اوزری « بنی عدی » « منفلوط » « جاتی قاسم » اسکله‌لرنی آشوب قاهره‌یه ١٧٠ کیلو مترده کائن بر لیمانده کیجه‌یی امرار ایله علی‌الصباح ینه حرکت اولندی .

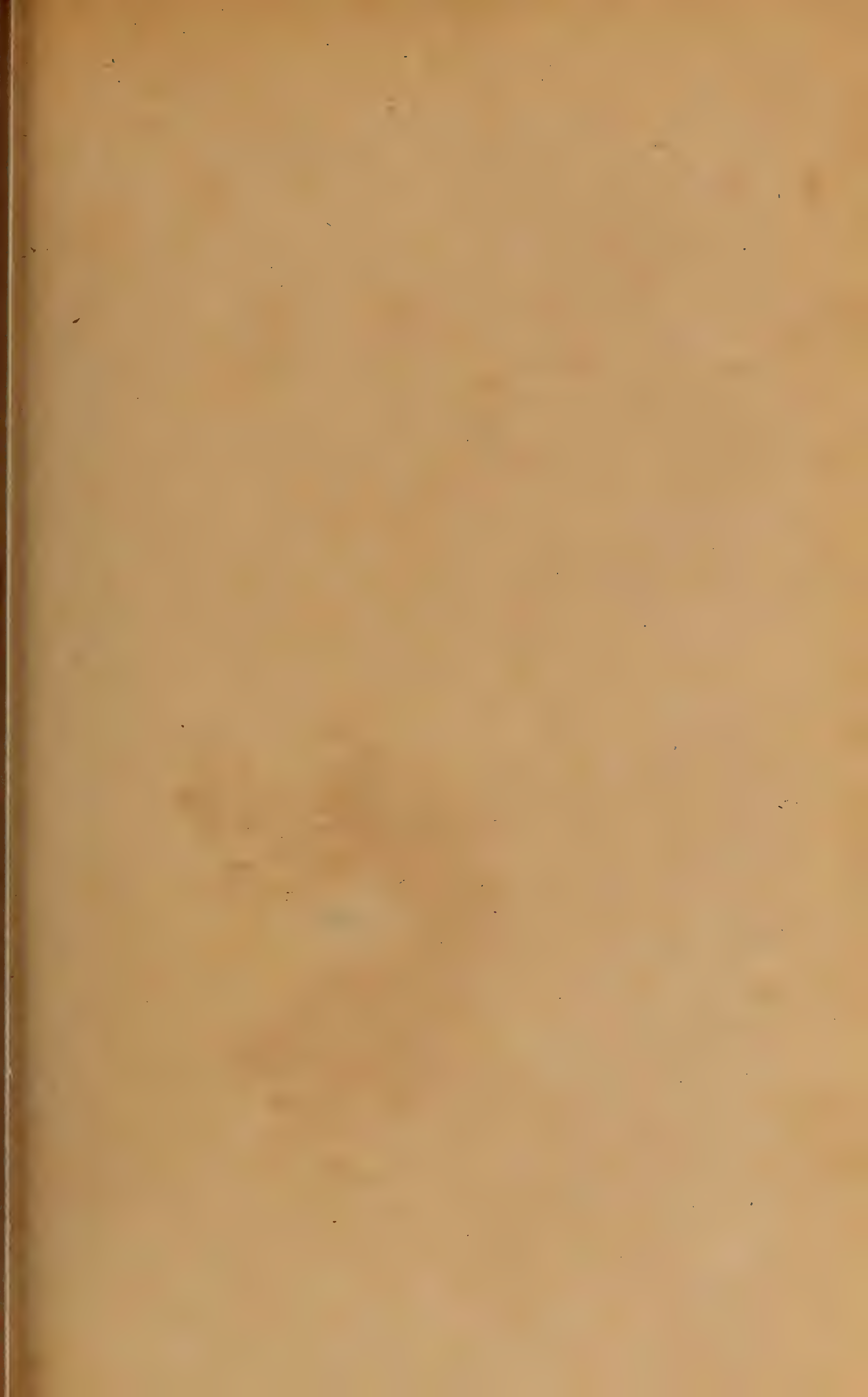
اسکندریه دیکیلی طاشی

وقت ظهرده اوزاقدن مشهور «مدون» اهرامی کوروندی. کیدرکن آهسته کچدیکمز یرلرشمدی کمال سرعتله پیشکاهمزدن قاچیوردی. بر آز صوکره سقاره، جیزه اهراملری ده میدانه چیقدی؛ متعاقباً قاهره مشاهده ایدلدی، وقت ظهری بش ساعت کچیور-دی که قصر النیلده وابورمز اسکله‌یه یناشدی، کانون اولك بشنجی کونی قاهره‌دن حرکت ایتمش ایدم، اشته ۱۸ کانون ثانیده عودت ایتدم، شو حسابجه نیلده کی سیاحتم ٤٥ کون یعنی التی هفته واوچ کون امتداد ایلدی. اولاری بو سیاحت دهابیه‌لرله لااقل اوچ آیه وبر چوق مصرفه متوقف ایدی.

خلاصه اوله‌رق سویلیه‌یم که نیلده سیاحت بوکونکی اسباب استراحت وسرعتی سایه‌سنده اك لطیف وشایان دقت جولانلرك بریدر.

انتهی

سلانیكلی توفیق

یادگار سیاحت

آلمانیا ایمپراطوری حشمتلو ویلهلم و ایمپراطوریچه‌سی اوغوستا ویقتوریا
حضراتنك در سعادتده وقوعبولان ایكنجی سیاحتلری مناسبتیله
ایمپراطور مشار الیه حضرتلرینك ترجمهٔ حال حشمتپناهیلرینی
و زوجهٔ محترمه‌لریله برابر تصویرلرینی و راكب اولدقلری سفینه ایله
برابرنده بولنان سفائن حربیه رسملرینی محتوی بر اثردر

بشنجی طبعی

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله

قسطنطینیه

١٣١٦

مطبعهٔ ابو الضیا

یادکار سیاحت

آلمانیانك، بلکه‌ده جهانك مرکز سیاستی، بیوك فره‌دریق کبی داهیلرك مهد موجودیتی اولان برلین شهری — کورنلرك افاده‌سنه نظراً — قرون وسطانك مدار مباهاتی اوله‌بیله‌جك مبانیٔ معماریه‌سیله زمانمزه مخصوص آثار مدنیه‌نك اجتماعکاهی عد اولنه‌جق بر حالده ایمش .

شهر مذکوره غرب جهتندن کیریله‌جکی زمان بر هیکل مجسم قرون وسطا کبی کورینن بیوك براندهبورغ قپوسی اك اوّل جالب نظر دقت اولور . پروسیا دولتنك ، شمدیکی جسیم آلمانیا ایمپراطورلغنك مهد ظهوری بولنان براندهبورغ دوقه‌لغنك نامنی احیا ایچون تخت دولتده موجود بر هیکل قدیمك برلینه کیرر ایکن اك اول نظر دقته تصادف ایتمسی در حال ماضی‌یه ارجاع نظر تمکیننی انسانه نه‌قدر سهولت بخش اولور . کوچك براندهبورغدن بیوك بر دولت قوی الشوکت چیقمش اولدیغی کبی براندهده‌کی براندهبورغ بر قریه‌نك ترقه‌سندن مآثر مدنیه جلوه‌کاهی عالی بر بلده کبی بر شهر مستثنا ظهور ایده‌جکی هان خاطره‌کذار سیاحین اولور !

براندهبورغ قپوسندن کیرلدکدن صکره بر میدان واسع کچیلنجه (اونتر دن لیندن) « یعنی اخلامور آلتی » دینلن برلین کبار و اغنیای اهالیسنه اقامتکاه اولمش بر جادهٔ دلنشینه تصادف ایدیلیر .

بو جادهٔ نظر ربانك صاغنده ، صولنده مرکز اجراآت حکومت اولان دائره‌لر ، سفارتخانه‌لر ، زمین قاتلری اموال بی‌پایان ایله مملو بیوك مغازه‌لری حاوی کبرا و اغنیا خانه‌لری بولنور .

هر ایکی جهتی عصرلق اخلامور ، کستانه آغاجلری ایله مستور جادهٔ
کبیرك نهایت بولدیغی نقطه‌ده دنیانك الك نظر ربا مجامع آثار تاریخیه‌سندن بری
مشاهد انظار انتباه اولور . بو مجمعده پروسیانك تاریخ عسکری وسیاسی
وعرفانی رخام وپولاد ایله ترقیم صحائف افتخار ایدلمش کورلیر . مجمعك
الك ایلریسنده ایکنجی فردریقی سوار اولدیغی حالده کوسترن هیکل عظیم
واردرکه بونك صاغ جناحی برنجی ویلهلمك سرایی ، اوپرا تیاتروسی ؛ صول
جناحی‌ده صنایع نفیسه اقادمیاسی ودار الفنون ایله چویرلمشدر . آنلری متعاقب
مشاهیر رجالك مرمردن مصنوع هیکللری آراسنده (آرسی نال) دنیلان طوپخانه ،
رخام سفیددن متحصل « مظفریت » ایستاتوسی ایله جنکاوران ایستاتولرینی
حاوی شاتو کوپریسی ؛ صنایع نفیسه موزه‌سی نمودار اولور . آنلرك منتهاسنده‌ده
پروتستان کلیساسنك قبه‌سی ؛ اسکی سرایك منظرهٔ رمادی هیبت نماسی ،
اطرافنده حضرت داود علیه السلامك « بن وخاندانم اللهه خدمت ایتمك
املنده‌یز . » کلام عبودیت التسامنی شامل قبهٔ زرینی کوریلیر :

اوپرا تیاتروسیله اسپره نهری نختی آراسنده حضارتما باغچه‌لر
ایله تیاترودن ، ویختمدن آیرلمش ، پروسیانك مدار مفخرتی اولان آثارك
تشهیرینه مخصوص موزه‌یه قلب ایدیلن طوپخانه‌نك تام قرشیسنه اصابت
ایتمش . ظاهری زینت فوق العاده‌دن عاری انشاء دوری طرز معماریسنده
بنا ایدلمش . اوکنده‌کی باب جسیمك بالاسی کنیش بر بالقونی حاوی بولنمش
بر سرای مشاهده اولنور . بو سرای اون سکزنجی عصرك بقایای آثارندندر .
ولی العهدلك زماننده بیوك فردریقه ، مؤخراً پروسیا قرالی اوچنجی
کیلیوم فردریق ایله زوجه‌سی قرالیچه لوئیزه اقامتکاه اولمش او بو سرای
پروسیا قرالرندن دردنجی فردریق کیلیوم ایله برنجی ویلهلمه مهد ظهور
اولمش بر موقع تاریخیدر .

قرال اوچنجی فردریق کیلیومك وفاتندن اعتباراً تا ۱۸۵۸ سنه‌سنه

قدر ارکان عائلهٔ قرالیه‌دن هیچ کیمسه بو سرایده اقامت ایتمامشکن تاریخ مذکورده
سرای مختصاً [illegible] ولیعهد [illegible] آلیه‌مالهٔ [illegible]
ویقتوریایه اقامتکاه اولمق اوزره تخصیص ایدلمشدرکه بو ایکی ذات آلمانیا
ایمپراطور لاحق حشمتلو ویلهلم حضرتلرینك پدر و والدهٔ محترمه‌لریدر .

ایشته بو پدر و والده‌نك ایلك اولادی اولان [illegible] ایمپراطور
حضرتلری ۱۸۵۹ سنه‌سی کانون ثانیسنك یکرمی یدیسنده بو سرایده مهد
آرای وجود اولمشلردر .

او زمان پروسیا دولتی هنوز [illegible] بالاکثر آفاق‌شمول اولمادقدن
بشقه داخلی خارجی بر طاقم مسائل و غوائل ممالکتك شعشعهٔ نجم اقبالنی سحابهٔ
ظلمت ایله ستر ایتمش ایدی .

قرال دردنجی فردریق گیلیوم [illegible] فراش اضطراب [illegible] وظائف
نیابت مؤخراً آلمانیا ایمپراطورلغنی احرازیله موفقیتلی نام جدّ ایمپراطور لاحق
برنجی ویلهلمه توجه ایتمش . فرانسه ایمپراطوری اوچنجی ناپولیون آوستریایه
قارشی بر حرب آچیله‌جغنه دلالت ایده‌جك مقالات ایرادیله پروسیا اولمقده
بتون آلمانیا حکومتلری ایچون‌ده مدار مشغولیت عظیمه اوله‌جق بر حادثهٔ مهمه
وجوده گله‌جکنی اعلان ایتمکده . حالبوکه پروسیانك تشکیلات عسکریه و سیاسیه‌سی
هنوز بوکی حوادث مهمه‌نك ایچندن موفقیتله چیقه‌جق صورتده رهین مکملیت
اوله‌مامش بولنمقده ایدی . ایشته شویله بر صره‌ده خاندان قرالینك ادامهٔ نسلنه
مدار اوله‌جق بر ارسلك تولدی نائب حکومت برنجی ویلهلم نظرنده فاتحهٔ اقبال
اولمقده پروسیانك ترقیسی ایچون فال خیر شمول اولمق اوزره تلقی ایدلمشدر .

نائب حکومت حفیدینك زمان ولادتنده خارجیه دائره‌سنده ناظر
خارجیه ایله مذاکره و مشاوره‌ده بولنمقده بولنمش [illegible] مژدهٔ ولادتی
کندیسنه کتیرنجه همان آنمیه [illegible] سرایه گیتمش . کوچك [illegible] مشاهدهٔ
طلعتیله مستبشر اولوب اصولدن اولدیغی اوزره پای تخت اهالیسنه تبشیر
کیفیت ایچون یوز بر پاره طوپ انداختی امر اولنمشدر .

برنجی کونی نوزاد علوی نژادك سرای ارکاننه رسم تقدیمی بالذات
نائب حکومت طرفندن اجرا قلندیغی کبی متعاقباً تبریك ولادت ایچون پروسیه
مجلس اعیان ومبعوثانی، ولایات اهالی واعیانی طرفندن هیأت مبعوثه کلمکه
باشلایوب پرنسك قدومی بتون پروسیا اهالیسنك نه درجه سرورینی، نه قدر
مدارك ظهورینی مودی اولدیغی تعاطی اولنان سوزلردن منفهم اولمشدر.
ولی العهد پرنس فره‌دریق مجلس اعیان ومبعوثان اعضاسنی قبول ایلدیکی
صره‌ده « جناب حق بو فرزند کریمی بکا باغشلایه‌جق اولورسه کندیسنی
نفسمی وطنمه ربط ایدن احتساسات ایچنده بویودوب میدانه چیقارمغی
بر وظیفهٔ مقدسه عد ایده‌جکم. » وعدنده بولنمشیدی.

مارتك بشنجی کونی اجرا قلنان رسم تعمید پك پارلاق اولوب رسم
مذکورده انکلتره قرالیچه‌سی روسیه ایمپراطوری، هانوور قرالی، بلچیقا
قراللری، پرنس دیغال، وسائر برچوق اجنبی پرنسلری حاضر بولنمش.
بو مناسبتله برلین اهالیسی وولایات خلقی طرفندن پك زیاده آثار شادمانی
ابراز قلنمش اولدیغندن ختام رسمده پرنس فره‌دریق ایله زوجه‌سی طرفندن
اهالی‌یه بیان تشکری حاوی بر بیاننامه نشر ایدیله‌رك بونده « فرزندارجمندمزی
وطن معززك تأمین شان وشرفنه خدمت ایچون یتیشدیرمکه موفق اولمه‌مزی
الطاف سبحانیه‌دن تمنی ایدرز. » سوزلری مندرج بولنمشیدی.

مشارالیهك بو آمالی نه قدر قوی اولدیغی مؤخراً آثارایله ثابت اولدی.
نوزاد عالی نهاد کسب فیض تربیت ایده‌جك سنّه داخل اولنجه تعلیم وتربیه‌سنه
ایدیلن اهتمام پرنسك نصل یتیشه‌جکنی کوسترمکه کفایت ایدیوردی. کندیسی
یدی یاشنه قدر برمربیه‌نك، یدی یاشندن صکره‌ده ضابطان عسکریه‌دن
برمربینك دست اهتمامنه تودیع ایدلدی. برطرفدن علوم ابتدائیه‌یی تحصیل
ایلمسنه مدار اولمق اوزره برمعلم خصوصی‌ده خدمتنه تعیین ایدلدی. بوندن
سنه صکره یعنی ۱۸٦٦ سنه‌سنده آلمانیا مشاهیر معلمیندن بری خدمته

تعلیمیه‌سنه مأمور ایدلكله برابر بو وظیفهٔ تعلیمیه‌ده بر طاقم ضابطان و معلمین‌ده
معلم مومی‌الیهه اشتراك ایلدیلر .

آحاد اهالیدن برینك اوسنده بولنان چوجغی نه‌قدر وظائف و اشتغالات
ایله مكلف اولورسه پرنس ویلهلم‌ده عین صورتله مشغول ایدلدی . كونلری قسماً
تحصیل علم و عرفان و قسماً ده ادمان ایله كچیور ایدی .

پرنس ویلهلمی یازك بر بیوك قسمنی صكره‌دن فریدریقسقرون نامیله
بدل اولنان یكی سرایده كچیرمكی اعتیاد ایتمشلردی . سرای مذكورك جوارنده
ولیعهدك بورنشتید اسم چفتلكی موجود اولوب مشارالیها ایله زوجه‌سی
بو چفتلكك اداره‌سنه بالذات نظارت ایدرلرایدی . بو چفتلك ایله مربوطاتندن
اولان كویده معیشت كدارانه‌دن اثر كورلمزدی . عادی بر چفتلك صاحبی ایله
چفتجیلری آراسنده هر نه معامله جریان ایدرسه پرنس و زوجه‌سی ایله چفتجیلر
آراسنده‌كی معاملاتده آكا مشابه اولوب مشارالیها چفتجیلرك سرور و كدرینه
اشتراك ایدرلر ایدی . پرنسس چفتجیلرك كوچك چوجقلرینی تعلیم و تربیه‌یه
مخصوص اولمق اوزره محل مذكورده مكتب كبی برشی تأسیس ایدوب هر كون
بالذات مكتب مذكوره كیدر ، تدریساته نظارت ایدر ایدی .

یكی سرایك جوارنده پرنسلر ایچون بر باغچه استحضار ، بوراده
مكمل جمناستیق آلاتی ، كوچك استحكام نمونه‌لری ، چوجقلرك كزوب
طولاشمسنه مخصوص واسع چمنزارلر ترتیب ایدلمشیدی . پرنسس سنه‌ده
بر كره بو باغچه‌ده پوتسدام و برلینده‌كی دار الشفقه‌لره مداوم اطفاله بیوك بر
ضیافت ویریر . بو ضیافت اثناسنده كرك ولیعهد و زوجه‌سی و كرك مخدوملری
چوجقلر آراسنده طولاشوب كندیلرینك اویونلرینه نظارت ، ذوق و اكلنجه‌لرینه
اشتراك ، معلملریله مكالمه ایتدكدن بشقه چوجقلره بشقه بشقه یمش و سائره
توزیع ، كذلك میلاد عیسی یورطیلرنده‌ده (اغاج میلاد) ترتیب اولنه‌رق پرنس
ایله پرنسس فقرا چوجقلرینه ، خدمتلرنده بولنانلره هدایا اعطا ایدرلرایدی .

حشمتلو ایمپراطور ویلهلم حضرتلری

حشمتلو ایمپراطوریچه اوکوستا ویقتوریا حضرتلری

ایشته پرنس ویلهلم حضرتلری بوکبی امثال شفقتکارانه وانسانیتکارانه‌یی
کوره‌رك بیومشدر . پدرلری اوته‌دنبری پروسیاجه مرعی قاعده خلافنه
اوله‌رق مخدوملرینك تحصیل علوم وفنونه چالشمقله برابر فنون عسکریه‌یی ده
اوکرنمه‌سی سرایده قپانوب قالمیوب معلوماتی کسب ایتدکدن صکره مکاتب عمومیه‌دن
برینه دوام ایتمسنه‌ده اهمیت ویریور ایدی . کنج پرنس ۱۸۷۳ سنه‌سنده
ایسه معلملرندن مرکب برهیئت مواجهه‌سنده امتحان ویره‌رك مکتب مذکورك
ویجی سنه‌سنه دوام ایچون بر شهادتنامه آلدی . بو آندن اعتباراً کنج
پرنسك تحصیلی بر قاعده جدیه‌لشدی . السنهٔ قدیمه ، ریاضیات ، تاریخ مقدس ،
فرانسز وانکلیز لسانلرینك تحصیلی کبی مواد مهمه‌ده پروغرامه علاوه ایدلمش
اولدیغندن پرنسك برادری پرنس هانری‌ده بوجهتلرده کسب معلومات ایدنجه‌یه
قدر پرنسك مکتبه دوامی تأخیر اولنمشدر .

هوهنزولرن عائله‌سی میاننده یتیشن پرنسلرك اوته‌دنبری سرای
داخلنده تعلیم وتربیه کورمه‌لری اصول مرعیه اقتضاسندن اولدیغی حالده
پرنس ویلهلمك والده‌سی طرفندن کوستریلان لزوم واصرار اوزرینه مشارالیه
(بون) دارالفنوننده اکمال تحصیل ایلمشدر .

ولی العهد مخدوملرینی برمکتبه کوندرمکه قرار ویردیکی زمان برلین ،
پوتسدام مکتبلرینی بالالتزام انتخاب ایتمامشیدی . مقصدی پرنسلری ممکن
اولدیغی قدر سرایدن اوزاق بولندیرمق ، ممکن اولدیغی قدر اولاد اهالی ایله
برآراده تربیه ایتمك خصوصنه منحصر بولندیغی جهتله قاسه‌ل لیسه‌سنی
انتخاب ایلمشیدی .

پدر ووالده‌سیله ۱۸۷۲ سنه‌سنده (قاسه‌ل) ده مدت مدیده اقامت
ایلدیکی جهتله پرنس شهر مذکورك یابانجیسی دکل ایدی . (هس) دوقه‌لغنك
مرکز اداره‌سی سابقی اولان (قاسه‌ل) شهری برموقع دلآراده بولنوب اطرافنده
پك چوق مناظر لطیفه واردر .

هر دولتلرینك اقامتگاه صیفیسی اولهرق جوار شهرده اویلهلمسهوهه
شتوسی موجوددر . پرنس ویلهلم ایله پرنس هانری حضراتی ایچون مکتب
جوارندهکی کوچك سرای اقامتگاه اولمق اوزره تخصیص ایدلمش اولدیغی کبی
یازین ده اویلهلمسهوهه سرایتك بر قاچ اوطهسی تخصیص ایدلمشیدی .

ولی العهد پرنسلری قبول ایتدیرمك اوزره قاسل مکتبنك مدیری
او وقت اده مراجعت ایتمشیدی . موسیو یه پرنسلرك بو آرزوسی امر کبی
تلقی ایدیلمهده پرنسلرك مکتبه دوامنده سائر طلبهدن ذرهجه فرق وتمایزلری
اولمامسی شرطنیده وضع ایتمشدر .

پرنس ویلهلم ایله برادرلری حضراتی علی الاصول امتحان گچیردکدن
صکره مکتبه قبول اولندیلر . داخل اولدقلری صنفده یونان و لاتین
لسانلری، ریاضیات، تاریخ وعقاید تحصیلی مجبوری اولدیغی حالده پرنسلر
دروس مذکوره خارجنده انکلیز، فرانسز لسانلریله رسم تحصیلنهده مجبور
ایدیلوب بونلر ایچون برطاقم خصوصی معلملر تعیین قلنمشدر . بازار کونلریله
سائر یورطی کونلری مستثنا اولهرق پرنسلر یامسائرده هپ تحصیل ایله اشتغال
ایدوب چهارشنبه وجمعه ایرتسی کونلری بعد الظهر سائر صنف آرقداشلریله
برابر مشیاً تنزهه چیقیلیر ایدی . پرنس ویلهلم حضرتلری تنبیچیلك ، لعقریم
تعلیمی ، یوزجیلك ، بوز اوستنده قایمق و سائره کبی ادمانه متعلق شیلرده
فوق العاده خواهشکر اولوب بونلرك جملهسنده صاحب مهارت اولمشیدی .

مشار الیهما حضراتی ۱۸۷۷ سنهسنه قدر مکتب مذکورده قالمشلردر .
مکتبك پروغرامی موجبنجه تحصیلی اقتضا ایدن علوم وفنون اکمال ایلدکدن
صکره دار الفنونه دوام ایتمك اوزره امتحان گچیرمسی ، شهادتنامه آلمسی
مشروط اولوب آلمانیاده بوکبی امتحانلر عموماً پاسقالیا زماننده اجرا ایدیلیرایکن
پرنس ویلهلم حضرتلری کانون ثانینك ۲۷ نجی کونی اون سکز یاشنی
طولدیرهجغی وسن مذکور پروسیا پرنسلرینك اعلان رشد ایلدکلری زمان

اولوب بناءً علیه پرنسك بعض مراسم اثناسنده سرایده و بالفعل ایفای خدمت عسکریه ایچون طابورده بولنمسی لازم کله‌جکی جهتله سنه‌لردن بری کوزه‌ده [قاسه‌ل] مکتبنك امتحانلری ایکی آی اول اجرا ایدلمش . پرنس کیلیوم اون‌یدی شاکرد میاننده اونجیلغی احراز ایدوب اعلا درجه‌سندن شهادتنامه آلمش . مکتب شاکردانك اك زیاده چالشقان اولانلرینه سزای مکافات کوریلنلرینه ویرلمك اوزره ایجاد ایدلمش اوچ قطعه افتخار مدالیه‌لرندن برینی بالواسطه رهین تلطیف اولمشدر .

پرنس ویلهلم حضرتلری سن رشدی اعلان ایدلمزدن برقاچ کون اول [قاسه‌ل] دن حرکت ایلدیکنه قبل الحرکه معتاد اولدیغی وجهله دارالفنون درسلرینه دوام ایتمك آرزوسنده بولندیغنی و حقوق و علوم سیاسیه تحصیلی ایچون [بون] دارالفنوننه دوام ایده‌جکنی تحریراً مرجعنه بیان ایلمشدر .

پرنس حضرتلری برلینه مواصلتلرینی متعاقب [قره‌غل نوآر] نشانتك رسم تعلیقی اجرا اولنمشدر . ۱۷۰۱ سنه‌سنده برنجی پروسیا قرالی فردریق طرفندن تأسیس ایدلمش بو نشان پروسیانك اك معتبر نشانلرندن اولوب پروسیا پرنسلری طوغار طوغمز مذکور نشانك اوچنجی رتبه‌سنی طبیعی وله‌رق احراز ایدرلر . فقط نشانك رسم تعلیقی آنجق سن رشده واصل اولدقلری و کلیساده رسماً ایالك آیین روحانی‌یی اجرا ایتدکلری زمان وقوعبولور .

ولی‌عهدلرك حائز اولدقلری موقع مخصوص اقتضاسنجه بو نشانك آنلره تعلیقنده مراسم مخصوصه اجرا اولنور . حالبوکه ۱۸۴۹ سنه‌سندن بری پروسیاده بر ولی‌العهده [قره‌غل نوآر] نشانی تعلیق مراسمی اجرا قلنمامشیدی . بالخصوص که سنه‌لردن بری پروسیانك حال و اقبالنده بیوك تحول وجوده کلمش . پروسیا ممالکی پك زیاده توسع ایلدیکی کبی آلمانیا امپراطورلغنده اعلان قلنمش اولدیغندن پرنس ویلهلم حضرتلری هم پروسیا قراللغنك و هم ده آلمانیا امپراطورلغنك ولی‌العهدی اعلان ایدیله‌جکلردی .

بناءً عليه ١٨٧٧ سنه‌سی كانون ثانیسنك يكرمی يديسنده پروسيا سراينده

بك بيوك شنالك اجرا قلنمشدر .

علی حضرت [illegible] مراسمی [illegible]

دخی [illegible] تعليق [illegible] قلنمشدر . [illegible] : ايمپراطور [illegible]

نشان مذكوره مخصوص حروانيه‌يی لابس اولديغی . برابرنده پرنسلر [illegible]

مدعوين بولنديغی حالده بيك شواليه‌لر صالوننه داخل اولمشدر كه صندالی

قرالی و ايمپراطوری بورايه وضع ايدلمشيدی . مشار اليه ايمپراطور [illegible]

اولديغی حالده صندالی‌يه قعود ايتدكدن صكره نشانك شرطنامه‌سی تأسيسنده

مندرج موادی جهراً اوقومسی ايچون نشان كاتبنه امر ويرمش اولديغندن

مومی اليه دخی نشانی تعليق ايده‌جك اولان ذاتك هر شيدن اول شرائط نشانه

رعايت ايده‌جكنه دائر يمين ايلمسی لازم كله‌جكنه و بالخصوص خرستيانجه‌يشايوب

صاحب ناموس و حيثيت اوله‌جغنه ، جناب حق ايله ابنای نوعنی معاملاتندن

خشنود و راضی ايليه‌جكنه . بشقه‌لرينی ده بو يوله تشويق ايليه‌جكنه . الك حقيقی

خرستيان مذهبنك محافظه‌سنه اهتمام ايليه‌جكنه ، ارامل و فقرای ايتامه ،

[illegible] و [illegible] معاونت [illegible] ، خاندان قرالينك

شان و شرفيله امتيازاتنك محافظه‌سنه و هر يرده ادامهٔ صلح و صلاح و وفاقه سعی

ايده‌جكنه يمين ايتمسی لازم كله‌جكنه دائر اولان فقرهٔ نظامیه‌يی اوقومشدر .

بو فقره‌نك قرائتی ختام بولدقدن صكره ايمپراطور كيليوم حفيد محترمنه

توجيه خطاب ايدرك كنديسنه قرائت اولنان وظائفی اجرا ايتمك املنده بولنوب

بولنمديغنی صورمسيله پرنس حضرتلری صندالی قرالينك اوكنه طوغری

كله‌رك النی نشانك شرطنامه‌سی اوزرينه قويمش اولديغی حالده « اوت ، اجرا

ايده‌جكم » ديمش و يرينه عودت ايلديكی زمان صاغدیجلری اولان ايكی پرنس

[illegible] اجرا ايدلان [illegible] مخصوص [illegible] وضع [illegible] .

[illegible] صكره [illegible]

دیز چوکدیکی صیره‌ده ایمپراطور کندیسنه طوغری اکیلوب نشانك کردانلغنی بوینه طاقمش وبعده وظیفهٔ حکمدارییی اونودوب بیوك پدرلك حسی غلبه ایلدیکندن پرنسی سینه‌سنه باصه‌رق اوپمش وپرنسك رسماً ویلهلم نامنی طاشیه‌جغنی اعلان ایلمشدر .

صباحلین ولی‌العهدك سراینده مراسم تبریکیه ایفا قلنـدیغی صیره‌ده انکلتره سفیری بیوك والده‌سی قرالیچه ویقتوریا حضرتلری طرفندن پرنس حضرتلرینه اعطا قلنان دیز باغی نشانتی تودیع ایلمشیدی .

لکن پروسیاده ولی‌العهد زاده‌لرك ، پرنسلرك سن‌رشده مواصلتلرینی متعاقب اجراسی لازم کلن مراسم بوندن عبارت دکلدر : ولی‌العهد زاده‌لر ، پرنسلر طوغدقلری آندن اعتباراً عسکر اولدقلرندن اون یاشـندن اعتباراً عساکر خاصه برنجی پیاده آلاینـه قید ایدیلیرلر . فقط بو آلایده خدمت فعلیهٔ عسکریه‌لری آنجق سن‌رشده واصـل اولدقلری زمان باشـلایه‌جغندن بو کیفیت‌ده مهم بر رسم مخصوص اجراسنه میدان ویریر .

۱۸۴۹ سنه‌سنده ولی‌العهد اولان اختیار ایمپراطور ویلهلم اوغلنی برنجی آلایه تقدیم ایتمشیدی . ۱۸۷۷ سنه‌سنده ولی‌العهد بولنان پرنس فره‌دریق دخی مخدوملری ویلهلم حضرتلرینی شباطك یدنجی کونی مذکور آلایه تقدیم ایتمشدر .

رسم مذکور اجرا اولنمزدن اوّل ایمپراطور ویلهلم پرنسك ملازم ثانی نصب ایدلدیکی آلایك منسوب اولدیغی اردو قوماندانندن پرنسـك بولندیغی بلوکاك یوزباشیسنه قدر بالعموم ضـابطانی سرایه دعوت ایتمش ایدی . ذاتاً بوندن سکز سـنه اول کوچك بر رسم کچیدك حین اجراسـنده ایمپراطور حفیدینی برنجی آلایه تقـدیم ایدوب جنرال وردرك مذکور آلایده اڭ مسن وپرنس کیلیوملك‌ده اڭ کنج ضابط اولدیغنی بیاندن صکره پرنسـه توجیه خطاب ایدوب « پرنس وبهمه‌حال دفعه اوله‌رق بوکنکك وکنده قیمجی جکیورسین . بو جیکدیکك قیصی اختیارلغکه قدر هپ بو آلایك اوکنـده

شو اختیار عسکر کبی موفقیتله کشیده ایتمه‌کی . جنرال وردر کبی مدت مدیده خدمت ایتدکدن صکره آنك کبی آلایك تاریخ ظفر ونشانه شانلی وقعه‌لر هدیه ایله‌کی تمنی ایلرم . » دیمشیدی .

بو دفعه ایسه اختیار ایمپراطور حفیدینه آمرلرینك مواجهه‌سنده کوچك بر تاریخ عسکری درسی ویره‌رك :

« بتون پروسیا قراللری حکمدارلق وظائفندن بشقه اوله‌رق دائما اردویه بر نظر امعان مخصوص ایله باقمشلردر . اردومز هر عصرده بر صورتله ترقی ایتمشدر . سنك کنجلکك عسکرمزك شانلی غالبیتلر احراز ایلدکلری زمانه تصادف ایتمشدر . پدرك سنك ایچون نمونهٔ امتثال اوله‌جق بر جنکاوردر . خدمت فعلیهٔ عسکریه‌ده بر طاقم شیلره تصادف ایده‌جکسین که ظاهر حاللری اعتباریله سکا اهمیتسز ، غریب کورینه‌جکلردر . فقط خدمت عسکریه‌ده هیچ بر شیئك اهمیتسز اولمدیغنی و عسکرلك بناسنك پایدار اولمسی مطلوب ایسه هر طاشنك منتظماً ومکملاً یرینه قونلمسی لازم کله‌جکنی اوکرنه‌جکسین . » دیمشدر .

بو رسمك ختام اجراسنده ولی العهد « پرنس ویلهلم » ایله برابر برنجی آلایك محافظ بولندیغی پوستدامه بالعزیمه تعلیم صالوننده عموم ضابطان حاضر اولدقلری و پرنسك داخل اوله‌جغی آلتنجی بلوك ضابطانی اونیفورمه‌لرینی لابس بولندیغی حالده :

« بن ده بالذات بو آلایك مکتب تربیه‌سندن چیقدم . بو مکتب تربیه‌نك فضلنی تقدیر ایدر ، دوامنی تمنی ایلرم . هم اوغلمك ده بو مکتبه دوامه مأمور ایدلمسندن طولایی کندیسنی شایان تبریك کورییورم . اوغلم بو آلایك بدایت تأسیسندن بری کوردیکی شانلی یشایه صحیح اوله‌رق صوك بیکی محاربه‌ده موفق اولدیغی ظفرلری بیلیور . بناءً علیه بو آلایی ضابطانه مخصوص اونیفورمه‌یی لابس اولمقله اعلان افتخار ایده‌جکنی امید ایدرم . کندیسنی سزه تودیع ایلرم . » دیدکدن و بالذات ایمپراطورك الاجله سوزلدیکی سوزلری

ایمپراطور وایمپراطوریچه حضراتیله اولاد کرامی

[illegible]

[illegible] :

[illegible] تام اون سکز آی قوماندە ایتمش اولدیغی بلوکدە اوغلیكدە ترنیـة [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] عسکرە قوماندا ایلمشدر .

[illegible] پوستدام سرایندە بر رسم مخصوص دها اجرا اولنـوب پرنس

[illegible] لعیه الجیش . فن الحذ [illegible] علوم وفنونی [illegible] مأمور

[illegible] ایدلمش . آلتی آی صکرەدە پرنسـك علوم مذکورەدن

[illegible] پدرلرینك مواجهەسندە جریان ایلمشدر .

[illegible] قاسسەل [illegible] مکتبندە بولندیغی زمان اصل اولادها لی

[illegible] ایسـه آلایه چیقدیغی زماندە ضابطان [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ایکی سـنه مدت بو دارالفنونده تحصیل علوم وفنـونه

[illegible] دوام ایلدی .

۱۸۷۷—۷۸ سنەسنك ایلك آلتی آینده روما حقوقی . تاریخ فلسفه .

[illegible] تجربیه ، اون طقوزنجی عصر تاریخی ، ۱۸۷۸ سنەسی نصف اولنده آلمانیا

حقوق عمومیه تاریخی ، فن ثروت ، تاریخ صنایع قدیمه . آلمانیا ادبیاتی تاریخی ،

۱۸۷۸—۷۹ سنەسی آلتی آینده حقوق جزا . اصول مالیه ، تاریخ صنایع نفیسه ،

[illegible] تاریخی وَ ۱۸۷۹ سنەسی صوك آلتی آیندەدە حقوق عمومیه ، حقوق

[illegible]

پرنس حضرتلری [illegible] بون [illegible] دارالفنونده بولندقجه مأمور ایدیلن

بیکباشی ایدیلر . امر تحصیلده کوندن کونه حاصل ایلدکلری ترقی‌یه دائر علی التمادی برلینه راپورلر کوندریلدیکندن بیوك پدرلری ، پدرلری ترقیات تحصیلیه‌لری حقنده هر زمان معلومات آلیورلر ایدی .

۱۸۷۸ سنه‌سنده تعطیل زماننده انکلتره واسقوچیایه سیاحت ایلدکلری کبی ایرتسی سنه آلکساندروواده روسیه چاری ایله بعد الملاقاة [*] برلینه عودت ایتدکده بولنان بیوك پدرلری ایمپراطور ویلهلمی استقبال ایتمك اوزره پدرلریله برابر شرقی پروسیایه عزیمت ایتمشلردر .

پرنس حضرتلری یاشده ایلریلدکجه بیوك پدرلری ، پدرلری و پرنس بسمارق کندیلرینك تربیهٔ فکریه‌سنه همت ایدرك آلمانیانك تأمین اقبالنه دائر کندیلرنده نه کبی آمال مخصوصه وارسه جمله‌سنی کنج پرنسه تلقینه همت ایدیورلردی . فقط پرنسه وعظ و نصیحت اجراسنه مأموراً معیتنده بولنان معلم ا هیچ‌بر زمان اك دیدیکی وجه ایله پرنسك دها کوچك یاشنده ایدی . بیوکلدکده هر شیده تمایز ایتمکه تمایلات مخصوصه‌سی وار ایدی . مثلا محض ترؤسعی ذاتیسی اوله‌رق مکمل بر سواری ضابطی اولمش ، فن فروسیتده و سلاحشورلقده جداً اقرانی بولنه‌میه‌جق درجه‌ده تکمیل ایتمش اولمغله برابر فکراً دخی اجدادندن الك زیاده شهرت تاریخیه‌یی حائز اولانلر کبی‌نه یتشمك ، بر کون مقام ایمپراطوری‌یه کله‌جك اولورسه زمان آسایش و حربه مخصوص اجراآت عالیه‌یه موفق اولمق ، مع مافیه وظیفه‌پرورلکی هر شیئه ترجیح ایلمك آمالیله پرورشیاب اولمشیدی .

متانت طبع ، مکانت افکار آثارینی دها کوچوکلکلرندن اعتباراً اظهاردن خالی قالمیان پرنس ویلهلم حضرتلری انسان کاملی آثارندن . افعالندن طانیمق مخصوصاتی حائز بولنانلردن کیمه ملاقی اولمشلر ایسه درحال ذات و صفاتنی طانیتمغه موفق اولمشدر . هوهنزولرن خاندانندن اختیار پرنس [آنطوان] مشار الیه هنوز عنفوان شبابلرنده ایکن مطالعهٔ آتیه‌یی درمیان ایلمشدر :

[*] بو ملاقات روسیه ایله آلمانیا آرەسنده اتفاق حصولنی تأمین ایده‌مه‌مش . آوستریا آلمانیا اتفاقنك وجوده کلمسنه‌ده مانع اوله‌مامشدر .

« پرنس ویلهلم هنوز پك كنج ایسه‌ده کندیسنی فوق العاده تقدیر ایدیورم . بیوك بر ذات اولوب افعال و خصائصی دنیاده دائماً ممتاز اوله جقدر . بن آنی چوجقلغندن بری نظر دقت اوکنده بولندیریورم . حقنده حاصل ایلدیکم فکر کیتدکجه قوت‌پذیر اولیور . پروسیا و آلمانیا کندیسندن، پك چوق شیلر بکلیه‌بیلیرلر . اك بنام حکمدارلردن اوله‌جق، پك چوق ایالك ایده‌جکدر . صاحب متانت ، حسیات نجیبه ، افکار عالیه صاحبی بر کنجدر . »

پرنس ویلهلم حضرتلری ۱۸۷۷ سنه‌سنه قدر بون دارالفنوننده دوام ایدرك سنهٔ مذکوره‌ده اکمال تحصیل ایلدکدن صکره مکتبدن چیقمشلر ، آرتق بتون بتون عسکرلکه حصر وقت و دقت ایتمك اوزره برلینه کلمشلردر .

پروسیا پرنسلرینك فی زماننا عسکرلکده‌کی ترقیلری ازمنهٔ سابقه‌یه نسبتله براز بطائتکارانه‌در . چونکه سائر ضابطان حقنده مرعی بولنان قانون ترقی آنلر حقنده‌ده تماماً جاریدر .

پدرلری یکرمی درت یاشنده میرآلای، یکرمی آلتی یاشنده میرلوالق رتبه‌سنی، بیوك پدرلری یکرمی آلتی یاشنده ایکن اردو قوماندانلغی رتبه‌سنی احراز ایتمشلر ایکن پرنس ویلهلم حضرتلری یدی سنه ملازم ثانیلك، درت سنه ملازملك یکرمی آلتی یاشنه قدرده بیکباشیلق ایتمشلردر .

مشارالیه حضرتلری ۱۸۸۱ سنه‌سی بیوك مانوره‌لرینك نتیجه‌سنده بیکباشیلق رتبه‌سنی احراز ایدرك پوتسدامده‌کی هوسار آلایلرنده، متعاقباً عساکر خاصه برنجی طوپچی آلاینده بولنمشلردر . کندیلرینك مزیت عسکریه‌لری علوم عسکریه‌یه اولان وقوف و مهارتلرینك درجه‌سی بو آندن اعتباراً آکلاشلمغه باشلامشدر . هله قوماندا میداننده غایت کور بر صدا ایله عسکری اداره امرنده او درجه آثار اقتدار کوستریرلر ایدی که بو حالی کورنلر کندیلرینه قارشی بر مجلوبیت طبیعیه‌یه دوچار اولورلر ایدی .

پرنس ویلهلم حضرتلری ۱۸۸۵ سنه‌سی تشرین اولك اون آلتیسنده عساکر خاصه آلاینك قوماندانلغنی درعهده ایتمش و اوچ سنه قدر بو قوماندانلقده قالدقدن صکره ۱۸۸۸ سنه‌سی کانون ثانیسنك یکرمی یدنجی کونی ــ که یوم ولادتلرینه مصادف ایدی ــ میرلوالق رتبه‌سیله عساکر خاصه ایکنجی پیاده لواسی قوماندانلغنه تعیین اولنمشدرکه بیوك پدرلری طرفندن کندیلرینه توجیه قلنان رتبه‌لرك صوکنجی‌سی بو اولمشدر. بو لوانك مرکزی برلینده بولندیغی جهتله پرنس حضرتلری پوستدامدن شهر مذکوره تحویل اقامتکاهه مجبور اولمشلردر.

بو دوره حیاتلرنده پرنس حضرتلرینك اجرا آتنه‌دائر سویلنه‌جك بر سوز قالمش ایسه ده امور بحریه‌یه اولان مراقلرینك کیتدکجه توسیع ایتمکده اولمسیدر.

والده‌لری دکز حیاتیله شهرت آلمش بر قومه منسوب اولمق حیثیتله مخدوملرینی کوچك یاشلرندن بری دکز حیاتنه کسب الفت و شوق ایده‌جك صورتده حرکت ایتمشلر. پوستدام جوارنده (هاوه‌ل) نهرنده موجود کوچك بر سفینه‌یی پرنس ویلهلم ایله دیکر مخدوملری پرنس هانرینك تربیه‌ملاحانه‌سنه تخصیص ایلمشلر ایدی.

پرنس هانری بحریه ضابطی اوله‌رق یتیشمك اوزره تخصیص قلنمش اولدیغندن ۱۸۷۸ سنه‌سنده ایلك سیاحت بحریه‌یی اجرا ایتمك اوزره کمی‌یه‌لدن سفینه‌یه راکب اولمشیدی. ایکی سنه دوام ایدن بو سیاحت اثناسنده پرنس هانری برادریله مکاتبه‌دن خالی قالمدیغندن بو سایه‌ده پرنس ویلهلم حضرتلری‌ده احوال بحریه‌یه کرکی کبی کسب وقوف ایتمشدر. براز صکره بیوك پدرلری بحریه پیاده ضابطلری ضابطانه مخصوص اونیفورمه‌یی لبس اولنمسنه مساعده کوسترلدیکی کبی ۱۸۸۱ سنه‌سنده برای زیارت بر فیلو دونانما ایله (کی یل) لیماننه کلن دایی‌لری دوق ده‌ایمبورغی استقباله برادرلریله برابر مأمور ایدلمش اولدقلرندن شهر مذکورده درت کون درت کیجه انکلیز فیلوسی ضابطانیله برابر بولنمق مشارالیه حضرتلرینك بحریه‌یه اولان مراقلرینی کاملاً توسیعه خدمت ایلمشدر. حتی رسمه اولان مراقلرینی‌ده یالکز مناظر بحریه ترسیمنه حصر

بدرلرى حضورينده منظور اولدقلرى بيوك حظوظ وتأثراتله زيادهسيله محظوظ اولان
ولى العهد شرف ووقارينه مظهر اولمشلردر .

بو دورۀ حياتلرينك وقايع مهمهسندن بريسى ده پرنس حضرتلرينك ازدواجلريدر . اوروپاده بالعموم ولى العهدلر كبى پرنس حضرتلرى ده پك كنج تأهل ايتمشلردر . زوجهلرى [شلزويغ هولشتاين صوندابورغ] دوقهسى پرنس فرهدريقك كريمهلرى [اوكوستا ويقتوريا] حضرتلريدر .

١٨٨٠ سنهسنده وقوعبولان ازدواجلرى اهميت مخصوصهٔ سياسيهيى حائز ايدى . ١٨٦٦ سنهسنده پروسيا ممالكنه الحاق ايدلمش اولان [شيلزويغ هولشتاين] دوقهلغندن محروم قالان فرهدريق اوزماندن برى پروسياقراللغيله قطع مناسبات ايدرك منزويانه امرار عمر ايديور ايدى . پرنس فرهدريق پرنس ويلهلم حضرتلرينك پدرلرينك محبى اولديغى كبى انكلتره قرالچهسيله وبناء عليه پروسيا و آلمانيا ولى العهدينك زوجهسيلهده اقربالغى وار ايدى .

پرنس ويلهلم ١٨٧٨ سنهسنده بيوك والدهسى انكلتره قرالچهسى حضرتلرينى زيارت ايتمك اوزره لوندرهيه . اسقوچيايه كتدكلرى زمان پرنس فرهدريقك كريمهسى پرنسس اوكوستا ويقتوريا حضرتلرينه ايلك دفعه تصادف ايلمشلردر . ايرتسى سنه پدرلرينك محبى پرنس فرهدريقك دعوت مخصوصهسى اوزرينه براى صيد وشكار شيلزيادهكائن [پريم كى ناو] شاتوسنه كتدكلرى زمان پرنسس ايله دها زياده معارفه پيدا ايدرك كنديسنى ازدواجه آلمق املنه دوشمشلر . برلينه عودتلرنده بو تصورلرينى پدر ووالدهلرينه آچوب بيوك پدرلرينك موافقتى انضمام ايتمك شرطيله آنلرك رضاسنى تحصيل ايلمشلردر . ايمپراطور كيليوم پرنس فرهدريق [شيلزويغ هولشتاين] دوقهلغى اوزرندهكى حقوقندن قطعياً فارغ اولمق شرطيله عقد ازدواجه موافقت كوسترهجكنى بيان ايلمسى اوزرينه بو خصوصه قرار ويرمك اوزره مذاكرهيه كيريشلديكى زمان پرنس فرهدريق وفات ايتمش وبونك اوزرينه وارثلريله مذاكرهيه كيريشيلوب نهايت آلمانيا طرفندن پرنس

خاندانه مخصوص شاتولرله اراضینك بدلی اولهرق تضمینات مهمه ویرلمك شرطیله
مذكور دوقه لقده كی حقوقك تركنی حاوی مقاوله عقد اولنوب ایشه نهایت ویرلمش .
متعاقباً پرنس ویلهلم حضرتلری ایله پرنسس اوكوستا ویقتوریا حضرتلرینك رسم
نكاحلری ۱۸۷۹ سنه سی حزیراننك ایكنجی كونی برلینده حاضر بولنان بالجمله
آلمان پرنسلری ایله زوج و زوجه نك منسوب اولدقلری خاندانلرك عموم پرنسلری
حاضر اولدقلری حالده پوتستدام سرایینده احتفالات مخصوصه ایله اجرا قلنمشدر .

پروسیا خاندان قرالیسی اعضاسنك رسم ازدواجلری تا اون سكزنجی
عصرك بدایتندن بری مراسم مخصوصهٔ فوق العاده ایله اجرا قلنور !

پرنس ویلهلم ایله پرنسس اوكوستا ویقتوریا حضراتنك ازدواجلری
مناسبتیله برلینده ، آلمانیانك هر جهتنده اجرا قلنان مراسم مخصوصه ایله
شنلكلری تفصیلاً یازه جق اولسه ق ویره جكمز تفصیلات بیوك برجلد كتاب
تشكیل ایدر . یالكز بو مراسم ازدواجیه مناسبتیله آلمانیانك هر طرفندن برلینه
كوندرلمش اولان هدیه لرك تفصیلی باشلی باشنه برجلد وجوده كتیرر . بناءً علیه
بز بوراده امكان بیانی اولمیان تفصیلاته كیریشمكسزین بعد الازدواج پرنس
حضرتلرینك وقایع حیاتیه سنی قید ایده جكز :

ازدواج شنلكلریله مراسمنك فردای اجراسنده پرنس ویلهلم ایله
زوجه لری پرنسس حضرتلری یكی مركز عسكریسی اولان پوتستدامه عزیمت
ایلمشلر ، وظائف عسكریه لریله اشتغاله باشلامشلردر .

بو صره ده پرنس حضرتلرینك قومانده ایتدكلری آلای ضابطانی برلینده
دوام ایلدكلری بر قلوبده قمار اوینامقدن واز كچیرمك اوزره وقوعبولان
تشبثلری شایان تذكاردر : مشار الیه حضرتلری عساكر خاصه ضابطاننك
طریق سفاهتده پویان اولملرینه وهله قمار اویناملرینه اوته دنبری خصم اولوب
بو بابده بیوك پدرلری ایله هم افكار ایدیلر . بر چوق كنج ضابطانك قمار
بلیه سی یوزندن دوچار خرابی اولملری او زمان میرآلای بولنان پرنس ویلهلم
حضرتلرینك نظر تأسفلرینی جلب ایلدیكندن قوماندە ایتدكلری آلایه منسوب

ضابطانك قرار ویرلمش اولان قلوبدن استعفا ایتملری امرینی ویرمشلردر . بو کیفیت ایسه قلوبك منفعته مغایر اولدیغندن بوبابده ایمپراطور حضرتلرینك نظر مرحمتنی استرحام ایتمك اوزره قلوب اعضاسندن وسرای ایمپراطوری ارکانندن بریسی مأمور اولمشدر . ایمپراطور حضرتلری بومسئله حقنده فکرلرینی ایضاح ایده‌جكلری بلینان مشارالیهی نزد ایمپراطوری‌یه دعوت بیورمشلردر . لکن پرنس ویلهلم حضرتلری ویرمش اولدقلری امری اجرا ایلمش کورمك ایمپراطور حضرتلری‌ده تغییر قرار ایتدیرمك خصوصنده اصرار کوسترمش اولدقلرندن او حالده ایمپراطور ایله پرنس حضرتلری آراسنده محاورۂ آتیه جریان ایلمشدر :

— آلایك قوماندانلغی الآن عهدۂ عاجزانه‌مده بولنوب بولنمدیغنی سؤال ایتمکلکمه مساعده بیوریکز افندم .

ایمپراطور — طبیعی ، قوماندانلق عهده‌کزده‌در !

— اویله ایسه ذات حشمتپناهیلری یا امر بندکانه‌می انفاذ ایتدیرمك ایچون مساعده ویاخود استعفای عاجزانه‌می قبول بیورسونلر .

ایمپراطور — استعفادن بحثه لزوم یوقدر . بن سزك کبی ایی بر میرآلایی قولای قولای بوله‌مم .

ایمپراطوره رجاده بولنمش اولان سرای ارکانی ملاقاتدن نه نتیجه حاصل اولدیغنی سؤال ایتمك اوزره متعاقباً نزد ایمپراطوری‌یه داخل اولدیغی زمان مشارالیه حضرتلری « بن الدن کلنی صرف ایتدم . فقط شایان تأسفدر که میرآلای ویردیکی امری کری آلمیور . » جوابیله میرآلایك آلایی ضابطانی اوزرنده نفوذی مؤثر اولدیغنی کوسترمشلردر .

پرنس ویلهلم حضرتلری وظائف عسکریه‌سیله مشغول اولمقله برابر جریان امور اداره‌یه کسب وقوف ایلمك تشبثاتندن‌ده خالی قالمیور ایدی . ایمپراطور حضرتلری فی ۲ تشرین اول سنه ۱۸۸۲ تاریخیله براندبورغ ولایتی والیسنه بر امرنامه ارسال ایدرك حفید عالیلرینك امور ادارۂ ملکیه‌یه کسب الفت ایتدیرلمسی خصوصنه صرف اعتنا اولنمسنی بیلدیرمشلردر . اشبو امره ترتیب قلنان پروغرام

مقتضی سنجه پرنس حضرتلری آلتی آی علی التمادی کونده ایکی ساعت والی معاونینک امری تحتنده اوله‌رق امور ادارهٔ حکومت ایله اشتغال ایتمشلردر؛ مجلس ولایتک مذاکراتنده حاضر بولنمشلر، بعض کره شعبه‌لرده ریاست ایتمشلردر. ادارهٔ ولایته کرکی کبی کسب وقوف ایتدکدن صکره مشارالیه حضرتلری ۱۸۸٦ سنه‌سندن ۱۸۸۷ سنه قدرده خارجیه ومالیه نظارتلرینده دوام ایله بش وکیل ومالیه ناظرینک سوق وتعلیملری تحتنده دارهٔ امورده اشتراك ایتمشدر. مع مافیه پرنس حضرتلری شو اشتغالات ایله برابر وظائف عسکریه‌لرینی ده ایفاده ذرتما قصور ایتمیه‌رك ضابطان سائره کبی بالفعل خدمتده دوام ایدیوردی. ۱۸۸۷ سنه‌سنده صوك بر زمانوره‌لری اجرا قلندیغی صرده‌ده پرنس حضرتلری طرفندن ایراد اولنان ایکی نطق پرنس حضرتلرینك طلاقت عسکریه‌لری حقنده جالب نظر دقت اولمشدر. کندیلری قوماندہ ایتمکده اولدقلری هوسار آلاینك اوکنده اولدقلری حالده مانوره دونیشنده بیوك فره‌دریقك مشهور سواری جنرالی وپروسیاده خفیف سواری آلایلرینك مؤسسی جنرال (زئیدن) نك مزاری اوکندن کچر ایکن عسکره «طور!» قوماندہ‌سنی ویره‌رك نطق آتی‌یی ایراد ایتمشدر:

«شوراده مدفون بولنان قهرمانك درایتی، ثبات ومتانتنی کیم بیلیر ایسه آز زمانده مظهر توجه عامه اولان شو خفیف سواری سایه‌سنده بیوك قرالك غلبه اوزرینه غلبه احراز ایلیه‌بیلمسنده‌کی حکمتی تقدیر ایدر. بو نامدار جنرالك همتپرورلکده بیوك قرال ایله هم‌عنان اولدیغی تاریخه یازلمشدر. او هوسارلرك احفادی اولدیغمز جهتله او قهرمانك اثرینه اقتفا ایتمك وکنار مزارنده عزم ومتانتمزی توثیق ایلمك لازمدر.»

پرنس حضرتلرینك بوکبی احوال مناسبه‌ده ایراد ایلدکلری مقالات افکار شدیده‌یی حاوی بولنمق ومطبوعاتك بر قسمی طرفندن تنقید ایدلمش اولمق حیثیتیله درحال حقلرنده جالب نظر دقت اولمسنی مستلزم اولمشدر.

مشارالیه حضرتلرینك بیوك مخدوملری ۱۸۸۰ سنه‌سی مایسنك یدیسنده تولد ایتمشدر. بو ولادت خاندان ایمپراطوری ایله ایمپراطورلق

ایچون بر مژدۀ مهم اولمق اوزره تلقی ایدلدی . قلعه‌دن آتیلان یوز بر پاره
طوپ پرنسك ولادتی خبر سرور آورینی برلین اهالیسنه اعلان ایلمشدر . اهالی
درعقب سرای ایمپراطوری ونکنده اجتماع ایدرك تبریك مقامنده اختیار
ایمپراطورك زمین قاتنده‌کی ایش اوطه‌سی پنجره‌سنده کورونمسی آرزوسنی اظهار
ایتدیلر . بعده ایمپراطور آلای مخصوص ایله کلیسایه کیدرك خاندان حکمدارینك
نشانۀ دوامی اولان شو احسان الهیدن طولایی جناب حقه عرض منت ایلدی .
غزته‌لر « دورت ایمپراطور ! » سرلوحه‌سیله مقالات مخصوصه نشر ایدرك اعلان
مباهات ایلدیلر . نوزاد کریمك رسم تعمیدی احتفالات مخصوصه ایله اجرا
ایدیله‌رك برلینه آلمانیا وممالك سائره پرنسلرندن ینه بر خیلی ذوات اجتماع
ایلیوب اجرا قلنان رسم تعمیدك شعشعه‌سنی دوبالا ایلدیلر . پرنس ویلهلم حضرتلری
بیوك پدرلریله پدرلرینك حیاتنده دها دورت دفعه بو کبی مراسم ایفاسنه موفق
اولوب خاندان ایمپراطوری اعضاسنی چوغالتمقله مباهی اولدیلر .

۱۸۸۷ سنه‌سی مایسنك ۲۲ نجی کونی اختیار ایمپراطورك طقسانجی
سنۀ دوریۀ ولادتلری شنلکلری ده احتفالات مخصوصه ایله اجرا قلندی . لکن
بویله بریوم مسرتك موجب اولدیغی مسرت پرنس ویلهلم حضرتلرینك پدرلرینه
عارض اولان خسته‌لك یوزندن مکملیتنی غائب ایلدی . پرنس فره‌دریق
درحال امس قابلیجه‌لرینه کیتمش . مداواته اعتنا ایتمش ایسه‌ده خسته‌لك زائل
اولمیه‌رق تأثیرات الیمه‌سنی کوسترمکده دوام ایلمشدر . مع مافیه پرنس
حضرتلری ینه قائم والده‌لری قرالیچه ویقتوریا حضرتلرینك اللنجی سنۀ
قعوددلری مناسبتیله اجرا اولنه‌جق شنلکلرده حاضر بولنمق اوزره لوندره‌یه
عزیمت ایلدیلر . مراسم مذکوره‌ده پرنس ویلهلم حضرتلری زوجه‌لری
وبیوك مخدوملریله برابر حاضر بولنمشلردر .

بو سیاحتدن عودتده پدرلرینك خسته‌لکی برابر کسب شدت ایلدیکندن
متعدد یرلرده تبدیل هوا ایلمش ایسه‌ده بر فائده کورولمدیکندن نهایت اطباجه

قیش مدتنی [illegible] تشرین ثانینك بشنده
[illegible] عزیمت ایلمشدر .

بو آرالقده [illegible] تحت تأثیرنده
بولنمشلردر [illegible] بر انکلیز
طبیبنه حواله ایدوب حالبوکه بونك طرز تداویسی آلمانیا مشاهیر اطباسی
طرفندن التزام اولنان اصول مداواته مخالف اولدیغندن بو کیفیت ساحهٔ
مطبوعاتده عظیم بر مناقشه جریاننه باعث ، اختیار ایمپراطورك قلب پدرانه‌سیده
بو حالده پك زیاده داغدار اسف اولمشدر .

اوروپانك احوال عمومیه‌سنه قارشو اتخاذی لازم کلان تدابیر مهمهٔ
سیاسیه‌نك جریانی زماننده مخدوملری اسیر پنجهٔ ممات اولسه بیله هر حالده
تام قوت ایله ایش کوره‌میه‌جك بر حالده بولنه‌جغنی مطالعه‌سی اختیار
ایمپراطورك [illegible] آلامك تأثیریله قوتی یواش
یواش زائل اولمغه باشلامشیدی . اسیر فراش اضطراب بولنان بریجك
مخدوملرینك فراق و حسرتیده بشقه‌جه المانکیز بر حال ایدی . بر آرالق
اختیار ایمپراطورك سان رمویه کیده‌جکلری و یاخود مخدوملرینی برلینه اعاده
ایلیه‌جکلری‌ده شایع اولمش ایسه‌ده تشرین ثانیده پرنسك خسته‌لکی یکیدن
[illegible] احوال مریضی
مشاهده ایله برلینه معلومات کتیرمسی ضمننده پرنس ویلهلم حضرتلرینك
سان رمویه اعزاملرینه قرار ویرلدی . مشارالیه حضرتلری سان رمویه
مواصلتلرنده آلمانیا ، انکلتره . آوستریا مشاهیر اطباسی طرفندن اجرا قلنان
قونسولتو [illegible] امکان تداوی بولنمدیغی
تحقق ایدرك کیفیت برلینه اشعار اولنجه اختیار ایمپراطور حضرتلری آلمانیانك
هر جهتده [illegible] تشرین ثانینك اون یدیسنده
ادارهٔ امور حکومتده پرنس ویلهلم حضرتلرینك‌ده کندیلرینه معاون
اولملری و بالخصوص اوراق معروضه‌یه وضع وامضا ایتملری خصوصنه دائر

برده مرتبه اصدار ایتمشلردی . ۱۸۸۸ سنه‌سی شباطك طقوزنجی كونی سان‌رهموده پرنس فردریقه عملیات اجرا ایدلمك مجبوریتی حاصل اولدیغی [illegible]
حاصل اولدیغی صره‌ده ایمپراطور مشارالیهك دامادی باد دوقه‌سنك كوچك مخدومی‌ده وفات ایتمش اولدیغندن آلامك بو صورتله تعقیبی مشارالیه حضرتلرینك صحتلری اوزرنده تأثیرات مضره حاصل ایدرك نهایت شباطك نهایتلرینه طوغری خسته دوشمه‌لرینه باعث اولمشدر .

بو آرالق احوال صحیه‌لری تكرار فنالاشمش اولان پدرلرینك نزدنده بولنان پرنس ویلهلم حضرتلری بیوك پدرلرینك اسیر فراش اولدقلری خبرینی آلیر آلمز همان برلینه سیكرتمشلردر . غرائب تصادفاتدندركه آنلر برلینه واصل اولمزدن اول اختیار ایمپراطورك احوال صحیه‌سنده بعض مرتبه ایلك اثری مشاهده ایدلدیكی كبی متعاقباً سان‌رهمودن آلنان خبرلرده مریضك امید سلامتی مشعر بولنمشیدی . هركس بو اخبار مسرتك [illegible] ایله تشوش اولدیغی صره‌ده اختیار ایمپراطور مارتك بشنجی كونی ایشه باقه بیلمش . كندیسنه عرض اولنان راپورلری دكلمش ایدی . فقط ایرتسی كونی بعدالظهر بردن بره [illegible]
ملاقات ایتمشلردر . لكن آرتق شعلهٔ حیاتلرینك انطفاپذیر اولمق اوزره اولدیغی حس اولندیغندن كندیسنك صوك آوان حیاتنده بولنمق اوزره عائلهٔ ایمپراطوری اعضاسی كاملاً برلینه دعوت ایدلمشدر .

مارتك سكزنجی كونی اولا پرنس ویلهلم حضرتلری ومتعاقباً پرنس [illegible]
آرتق كندیسنی بوله‌میه‌جغندن قورقولمش ایسه‌ده برقاچ ساعت صكره‌ینه كندیسنه كله بیلمشدر .

اختیار بختیار كندیسنك آرتق اعادهٔ قوت وحیات ایتمسی قابل اولمیه‌جغنی

بیلدیکی کبی مخدوم مریضنك ده بالآخره قورتیله‌میه‌جغنی محقق بیلیوردی . اثر عنایت ربانیه اوله‌رق اوغلی کندیسندن صکره صندالئ ایمپراطوری‌یه قعود ایتسه‌بیله حکومتنك چوق زمان دوام ایده‌میه‌جکی ملحوظ ایدی بناءً علیه اختیار ایمپراطورك اوْلانجه امیدی بالین احتضارنده امرینه منتظر بولنان حفید محترمی پرنس ویلهلم حضرتلرینه معطوف ومنحصر بولنیوردی . چونکه کندیلری اوْنه‌دنبری « حفیدم پرنس ویلهلم وارث صحیح افکارم و آماللمدر . حیاتمك صوك آننه قدر آلمانیانك اقبال واستقبالی ایچون تصارلادیغم شیلری ساحهٔ اجرایه چیقارمغه آنجق پرنس ویلهلم موفق اوله‌جقدر » دیر ایدی .

مارتك سکزنجی کونی ولی‌العهدك اسیرفراش اضطراب بولنمسنه مبنی ادارهٔ امور حکومته پرنس ویلهلم حضرتلری طرفندن نظارت اولنه‌جغنه دائر صادر اوْلان امرایمپراطوری رسمی غزته ایله نشر ایدلمش . ایرتسی کون صباحلین‌ده ممات ، ایمپراطورك عهد مدید حکومتنه خاتمه چکمشدر .

خبروفات ا سانره‌مویه ا واصل اوْلنجه پرنس فردریق درحال برلینه متعازم اوله‌رق زمام ادارهٔ حکومتی یدکفایه‌سنه آلمش ایسه‌ده خسته‌لکی کیتدکجه مشتد اولدیغندن حکومتلری آنجق حزیرانك اون دردینه قدر دوام ایلمشدر . حزیرانك اون برنجی کوننده‌ن اعتباراً نشر اولنان اطباراپوری خدشه‌بخش اذهان اوله‌جق صورتده ایدی فی‌الحقیقة ایمپراطورك دقیقه بدقیقه قوتی رهین انطفا اولیور ایدی . نهایت حزیرانك اون بشنجی کونی رسمی غزته ایمپراطور مشارالیهك خبروفاتنی اعلان ایلمشدر .

پدرلرینك وفاتی اوزرینه ایمپراطورلقلری ، قرالقلری اعلان اولنان ایمپراطور ویلهلم حضرتلری اون سنه‌دنبری اوروپانك الك ترونقلی صندالئ ایمپراطوریسنه قاعد اولمش بولنیورلر .

حین قعودلرنده غایت کنج اولملری ، افکار مستقله‌یه مالکیتله شهرت شعار ، اکتساب شان وشرفه رغبتکار بولنملری ، آلمانیاده ، اوروپا محافل عمومیه‌سنده موضوع بحث عظیم اولمشدر . آنجق اون سنه دوام ایتمش بولنان حکومتلری

اثناسنده کی اجرا آتلری حکمت سیاسیه تامه‌یه واقف. اوروپاده شانلی شرفلی
بر دولت قویه‌نك زمام اداره‌سنی درعهده بیوران و عناء علیه جهانك صلح
وصلاحنه ضامن دیمك اولان بر ذاتك وظائف عالیه‌سنه مكملاً واقف بولندقلرینی
موقع ثبوته چیقارمشدر .

اوروپا جمعیات عالیهٔ دولیه‌سنی اشغال ایدن بر مسئلهٔ مهمهٔ سیاسیه بولنمزکه
رأی رزین ایمپراطوریلری آنده حکم وتأثیرینی کوسترمسون. آمال ایمپراطوریلری
هپ بین الملل تشیید روابط وفاق وائتلافه . تزیید حس رعایت حقوقه منحصر
اولدیغندن ایمپراطورلق شاننی بحق اجرا ایله بکام . لذا ایلدکلری دولت
قویه . ملت عظیمه‌یی واصل اقصی المراد اولمش کورمکله شیرینکام اولیورلر .

مشارالیه حضرتلری اجراآت عالیه‌لریله شان وشرفی میدان محاربانده
دکل بلکه زمان آسایشده ساحهٔ ترقیاتده آرار بر حکمدار حکیم و آشتی پرور
اولدقلرینی هر کون ابراز بیوریورلر .

عهد ایمپراطوریلرنده آلمانیانك ترقیات تجاریه وصناعیه‌سی واصل مرتبهٔ
کمال اولدی . مستعمراتی چوغالدی . تجارت مملکت برقاچ مثلی آرتدی . میدان
تجارتده آلمانیایه عصرلرجه تفوق بولنان ملتلر بیله آلمانیانك بو ترقیاتنه نظر
اهمیتله باقمغه مجبور اولدی .

ملتنی ، مملکتنی بو درجه مسعدت ورفاهیته نائل ایدن بر ایمپراطور
علوی خصلته جناب حق دخی ظهیر ومعین اولدیغندن حشمتلو ایمپراطور
حضرتلری عائله‌جه اقبال دولتی کمالده کورمك خصوصنده‌ده . والحاصل هر بابده
مظهر بختیاری اولمش بر حکمدار معالی شعاردرلر .

کندیلرینك خصائص ممتازه‌لرندن بریسی‌ده علویته مفتونیت ، بیوکلکه
ابراز تکریم وحرمت خصوصی اولمسیله‌دها بیوك پدرلری زماننده اجراآت حکمت
ایله کسب استیناس ایلدکلری . ایمپراطور مشارالیهك مکتب عرفانده اوقودقلری
آندن اعتبارا علوم عرفان وحصافت . هر مهمهٔ سیاسیه‌ده آثاری مشهود کیاست
خارق العادهٔ حضرت پادشاهی‌یی تقدیر . واوروپا احوال عمومیه‌سی آثناسنده

[illegible] حسن وفاق ومصافات وتزیید حسن

مناسبات ایدلمسنده‌کی اهمیت وقیمتی نقشپذیر خاطرهٔ تصدیق بیورمشلردر .

[illegible] عموم نظر اعتنای

[illegible] جلب [illegible] معلی کمالات [illegible] وعواقب بین

[illegible] حکمت [illegible] موفقیت [illegible] فعلیهٔ [illegible] سخیده

[illegible] حضرت شهنشاهیلك ملاقات

مستلزم المفاخرت [illegible] اولوب [illegible] بیك دفعه ۱۸۹۰ سنه‌سنه

مصادف [illegible] ۱۳۰۵ سنه‌سی [illegible] پایتخت سلطنت سنیه‌یی زیارته

[illegible] خصوصی [illegible] در .

[illegible] حضرت [illegible]

[illegible]

[illegible]

دولت معظمه‌سی میانه‌نده تیمناً پایدار بولنان حسن وفاق ومصافاتی ادامه‌یه فوق [illegible]

اهتمام ایله برابر آلمانلرك اقطار شرقیه‌ده توسیع دائرهٔ تجارت وترقی [illegible]

اسبابنك استحکامنی همه آن امر وفرمان بیوره‌رق آمال ترقیاتپروری [illegible]

پك پارلاق آثارینی ابراز بیوره‌کلدکلرندن حشمتلو ایمپراطور حضرتلرینك [illegible]

انشا بیوریلان پروتستان کلیساسنك رسم کشادنده حاضر بولنمق اوزره ارض

مقدسه اجراسنی تصمیم ایلدکلری سیاحته دوست وفاشعار حضرت ایمپراطور [illegible]

ولان ذات قدسیت سمات حضرت ملوکانه‌نك زیارت مستلزم المفخرت [illegible]

حسن ابتدا ایتمك کبی برآثار عالی قدردانی ابرازینی امل بیورمشلر [illegible]

بتون عثمانلیلری وایه‌دار مباهات ایلمشلردر .

مطبعهٔ ابو الضیا

بنا بر ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی

طرابلس غرب و بنغازی
ایله
صحرای کبیر و سودان مرکزی

اثر

ارکان حربیه بکباشیلرندن

عمر صبحی

استانبول

جریدهٔ عسکریه مطبعه‌سی

١٣٠٧

تحدیث نعمت

روز جلوس میامنمأنوس جناب خلافتپناهیلری که بوملك وملت ایچون مبدأ عمران وبختیاری وخیر خواهان ملك ودولتك شویله طورسون نیكبینان اغیارك بیله انظار آرای تقدیر واعتباریدر اول روز مسعدتبروزدنبری حامی علم وعرفان محیی عدل وعمران اولان ولی نعمت بی امتنانمز خلیفهٔ رسول سبحانی حكمتنمای احكام جلیلهٔ سبع المثانی ﴿السلطان ابن السلطان الغازی عبدالحمید خان ثانی﴾ افندمزك بتون جهانی متشكر ومنتدار براقان ترغیبات عاطفت غایات كوناكون وتشویقات فیوضات افزون شهریاریلرندن بهره مند انتباه واعتبار وازچوق تهزیز كلك معلومات ایده بیله جك صورتده حائز اقتدار اولان بندكان صداقتنشانلری خامه بدست شوق وغیرت اوله رق مدت قلیله ایچنده غبطه فرمای اعصار اسلاف اوله جق مرتبه ده نیجه آثار بركزیده وضع دستكاه طبع واستفاده ایتمشلردر . ایشته

او عباد صادقهٔ شاهانه لرینك اقتدار قلمی نقطهٔ نظرندن الك كمتری
بولنان بو مستمند كمبضاعه دخی بو كره { طرابلس غرب وبنغازی
ایله صحرای كبیر وسودان مركزی } نامیله اشبو رساله‌یی
ترتیب وتألیف ومن غیر حد عتبهٔ فلكمرتبهٔ جناب ظل اللهیلرینه
رفع وتقدیم ایلدم . باحث اولدیغی محللرك حائز اولدقلری اهمیت
اساسیه وسیاسیه نسبتنده متضمن بولندیغی معلومات شامله
عباراتجه مشمول نظر كرامت اثر همایونلری اوله‌جق خطیأت
قلمیهٔ كمترانه مك عفویچون واسطهٔ كامله اوله جغی مأمول
مملوكانه مدر ومن الله التوفیق

فی ۹ رمضان سنه ۳۰۵ فی ۸ مایس سنه ۳۰۴

قوللری
اركان حربیه قول اغالرندن
عمر صبحی

بسم الله الرحمن الرحيم

امام المسلمين ، امیرالمؤمنین ، مسند نشین خلافت کبری
حامی وخادم شریعت غرا ، پادشاهمز شهنشاه دیانتپرور
وشهریار معدلتگستر ، السلطان ابن السلطان [غازی
عبدالحمید خان ثانی] افندمز حضرتلرینك (طرابلس
غرب) و (بنغازی) ولایتلری حقنده‌کی افکار و آمال
خیریت آیات جناب خلافتپناهیلری

نور بینش مؤمنین ولی نعمت بیمنتمز پادشاهمز افندمز حضرتلری •
جلوس میامن مأنوس جناب خلافتپناهیلری روز مسعدت بروزندنبری
بالجمله تبعه وزیر دستان ملوکانه‌لرینك تأمین رفاه وسعادتلری مقصد
مقدسیله ترك خواب وراحت ایدرك دولت علیهٔ مؤیده لرینك اعظم
ارکان قوت ومکنتی بولنان قوهٔ عسکریهٔ شاهانه‌لرینی تنظیم وتنسیق
ومحاکم موجوده‌یی وسائط اجرائیه عدالت ملکپرورانه‌سی اولمق استعداد
وصلاحیت فاخره‌سنی اله بیله جك درجه‌ده اصلاح وتوثیق وعلوم وفنون
وهرنوع صنایع وتجارتك ترقیسی ایچون ممالك محروسهٔ المسالك شهریا-
ریلرینك هرکوشه‌سنده نیجه نیجه مکاتب ومدارس کشاد وتأسیس

(بومبا) لیمانینك اهمیت فوق‌العاده‌سی واردر . وجزؤی برهمتله بتون آفریقای شمالی لیمانلری آره‌سنده برنجیلك شرفنی قزانه‌جنی درکاردر .

(بومبا) دن اعتباراً ساحل شماله طوغری ایلروولیه‌رك (رأس‌التین) برونی وجوده کتیرر .

واورادن استقامتی ینه تبدیل ایله بحر سفیده طوغری بر انحداب تشکیل ایلر .

(بومبا) دن برکونلك یورویش طولنه مساوی برمسافه‌ده (درنه) لیمانی واقعدر . بولیمانك اهمیتی دخی مستغنیٔ عرض وبیان اولوب مصرك جهت غربیه‌سنه حرکات بریه وبحریه اجراسی حالنده سالف‌الذکر اوچ لیمانك اهمیت حاضره‌سی فوق‌الحد تزاید ایدر

(درنه) لیماندن اعتباراً ساحل غربه طوغری تعقیب اولندیغی صورتده متعاقباً (رأس الهلال) (طولمیتا) (طوقره) و (بنغازی) موقعلرینه واصل اولنور .

(بنغازی) لیماندن اعتباراً‌نا (مصراطه) برونه‌قدر (سرت کبیر) ونام دیکرله (کبریت) کورفزی (بنغازی) و (طرابلس غرب) ولایتلرینه طوغری ایلروولیه‌رك غایت کنیش برکیرنتی پیدا ایلمشدر .

(قارا) (بوخیفا) جزائری بوکیرنتی درونده اولوب ساحلك بوقسمی نسبتاً دها آز عارضه لیدر . (مصراطه) بروندن (طرابلس غرب) لیمانه قدر ساحل دکزه طوغری اولدقچه بیوك برچیقندی پیدا ایتمشدرکه (طرابلس غرب) ولایتی سواحلنك اڭ معمور ومهم قسمی بوراسیدر .

بوساحل جهت غربیه‌یه طوغری تعقیب اولندیغی صورتده متعاقباً

(طابیه برونی) و (طابیه) موقعی (لبدا) خرابه سی ، (خمس) (رأس الحمر) (تاجوره) (رأس التا جوره) ونهایت (طرابلس غرب) موقعلرینه واصل اولنور .

(طرابلس غرب) لیماننده‌ن بدأ ایله ساحل ینه ایچرویه طوغری کوچك بر کیرنتی تشکیل ایدرکه بوکیرنتی (غابس) نام دیکرله (سیرت صغیر) کورفزینك برقسمیدر .

(بحیرة‌البیبان) ده واقع (بیبان) برونـنه قدر دوام ایدن بوساحلك اوفق تفك کیرنتی وچیقندیلری نسبتاً آز اولوب بللی باشلی نقطه‌لری (ظانظور) (عجیلات) (زوواره) (رأس المقـارب) موقعلریدر .

سواحلك حال وطبیعتنه کلنجه اکثر سواحل کبی بونکده برچوق قسملرینك عمقی غایت آز وقوم ایله طولو وبعض محللری دخی زیاده‌جه قیالق اولدیغندن کمیلرك سیر وحرکاتنه الویرشلی دکلسه‌ده هرحالده احتـیاجه کافی (طوبروق) (درنه) (بومبا) (بنغـازی) (مصراطه) (طرابلس غرب) کبی کوزل وامین مرسی ولیمانلری واردر .

بنغازی دخی داخل اولدیغی حالده طرابلس غرب ولایتی سـاحلی (١٥٠٠) کیلو متره امتدادنده‌در .

اقلیم — (طرابلس غرب) و (بنغـازی) ولایتلری ممالك حاره‌دن معدود اولمق جهتیله هواسی صیجـاق ویابسدر . شـوقدرکه درجهٔ حرارت ولایتینك جهات مختلفه‌سنده‌پك زیاده متحول ومتبدلدر . سواحل اعتدال جهتیله آوروپانك سواحل جنوبیه‌سندن وخصوصیله (کرید) و (مالطه) (ردوس) کبی جزائرك هواسـندن پك آز

فرقلی اولوب اکثریا اورالرده یتیشان محصولات ارضیه بورالرده ده یتیشه بیلور .

خصوصیله (بنغازی) ایله (طرابلس غرب) مواقعنك هواسی لطیف ومعتدلدر .

یالکز (فزان) و (غدامش) (غات) (ازقر توارك) واحلرنده یاز کونلری درجهٔ حرارت فوق‌الحد ترفع ایلدیکی کبی قیش کونلری دخی صغوق ، نسبتاً شدتلیجه اولور .

بوندن بشقه بوواحلرده یکرمی درت ساعت ظرفنده (ترموترو) نك ارائه ایتدیکی درجاتده بردنبره خیلوجه تخلف مشاهده اولنورکه بوکیفیت یرلی اهالینك غیری ایچون اولدقجه مضردر .

واکثریا صوك بهارده هبوب ایدن روزکارلرك برچوق علل وامراض تولیدینه باعث اولدیغی واردر .

یغمور سواحله نسبت بورالره پك آز یاغار . ویغمور موسمی مارت ایله ایلول آیلری آره‌سیدر .

عوارض زمین — (طرابلس غرب) و (بنغازی) ولایتلری اراضیسی (بروستان) ك جهات سائره‌سی قدر عارضه‌لی دکلدر . فی‌الحقیقه فاس ممالکنك منتهای غربندن بدأ ایله (فاس) و (جزایر) (تونس) ممالکندن کچن (اطلس) سلسلهٔ جبالی (طرابلس غرب) ولایتی حدودی داخلنده فوق‌الحد کسب انحطاط ایلر .

واقعا بوسلسله نك ینه برطاقم اوفق تفك پایه‌لری ولایتك جهت غربیه‌سنی اشغال ایدرسه‌ده بونلر نسبتاً آزمرتفعدرلر .

موجود اولان طاغلرك هیئت عمومیه‌سی نظردقتدن کچیرلدیکی صورتده (طرابلس غرب) ولایتنك (حاماد) طاغلری واسطه‌سیله

(بحر سفید) و (سودان) حوضه‌لری نامنده ایکی حوضه‌یه ایریله بیله جکی کوریلور .

(حاماد) طاغلرندن صکره (غریان) طاغلری کوزه چارپار . بوطاغلر ولایتك شمال غربیسنده واقع و (اطلس) طاغلرینك (تونس) امارتنك جهت شرقیسنی اشغال ایدن بعض خفیف پایه‌لرینه وباخصوص (دویرات) طاغنه ملاقی اولوب سطح بحردن اولان ارتفاعلری اکثر محللرده (١٠٠٠) ایله (١٢٠٠) متره آره‌سنده تحول ایدر .

(غریان) طاغلری جهت غربیه‌ده (اطلس) طاغلرینه ملاقی اولدیغی کبی جهت شرقیه‌ده دخی (خروج) طاغلرینه ملاقی اولور .

(خروج اسود) و (خروج ابیض) ناملریله ایکی سلسله‌دن عبارت اولان بوطاغلر همان بربرلرینه موازی اولمق اوزره (شرق جنوبی) یه طوغری ممتد اولورلر . ارتفاعلری (٦٠٠) الی (٩٠٠) متره آره‌سنده متبدلدر .

بنغازی ولایتی دها آز عارضه‌لیدر . بوولایتك جهت شمالیه‌سنده (جبل اخضر) نام سلسله واقعدرکه بوسلسله (اوجله) واحی یقینلرندن باشلیه‌رق شماله و (بنغازی) لیمانی یقینلرینه قدر غایت خفیف پایه‌لر ایله ممتد اولدقدنصکره اوراده صربلشور . وساحله موازی کیدرك مصر خدیوتی اراضیسنه دخول واوراده برطاقم اوفق تفك پایه‌لر تشکیل ایدر . (جبل اخضر) عرب لساننده (یشیل طاغ) معناسنه اولوب طرابلس غرب ولایتی داخلنده‌کی (غریان) و (خروج‌اسود) و (خروج ابیض) طاغلرینه نسبت دها آز مرتفع ایسه‌ده اتکلری زیاده یالچیندر . مع‌مافیه اوزرنده بعض مرعالر موجود اولدیغی کبی

اكثر يرلرنده‌ده چاغليانلر واردر .

(جبل اخضر) ك شمال اتكلرى اولدقچه ديك ميل ايله ساحله منتهى اولدقلرندن ساحلك بوقسمنده كميلرك دخول والتجالرينه مساعد بللى باشلى ليمانلر يوق كبيدر .

سطح بحردن اولان ارتفاعى اكثر محللرده (٤٠٠) الى (٥٠٠) متره‌يى تجاوز ايتمز .

مياه جاريه — كرك بنغازى وكرك‌سه طرابلس غرب ولايتلرى داخلنده اويله جالب نظر دقت اوله‌بيله‌جك مياه جاريه‌يه تصادف اولنمز . بوكيفيت مملكت ايچون حقيقةً برمصيبت حكمنده‌در .

بللى باشلى مياه جاريه نك مفقوديتندن بشقه پيكارلر دخى پك نادردر . بوسببله بوقطعه‌لر ده صوتداركى كيفيتى فوق الحد مشكل اولوب بوبابده (۸۰۰۰) قدر قويو ويغمور صولرينك تراكمنه مخصوص اولمق اوزره ياپيلان بيوك صهرنجلره مراجعت اولنور .

مساحهٔ سطحيه و نفوس — ايكى ولايتك برلكده اوله‌رق مساحهٔ سطحيه سنى اكثر جغرافيون برمليون اوتوز اوچ بيك اوچيوز اللى كيلو متره مربعى اولمق اوزره كوستريورلرسه‌ده (طرابلس غرب) ولايتنك حدودى جهت جنوبيه ده غايت واسع چوللره منتهى اولمق حسبيله پكده محدود ومعين اولمديغندن سالف الذكر مقدارى هرحالده تزييد ايتمك لازمكلور .

مقدارنفوس دخى هركيلومتره‌مربعنه بركشى حسابيله (۱۰۱۰۰۰۰ : ۱۰۳۰۰۰۰) در .

دين ومذهب — على العموم طرابلس وبنغازى ولايتلرى اهاليسى اسلام ومالكى المذهب اولوب اميرالمؤمنين خليفهٔ رسول رب العالمينه فرط اطاعت ومحبتله مشهوردرلر .

اساساً جسور وجنكاور اولدقلرى كبى هرنوع محن ومشاق سفريه‌يه‌ده جداً متحملدرلر .

بوندن بشقه فوق‌الحد متدين وذكى بولندقلرى ايچون هرآن طاعات وعبادات وولايتك هرطرفنده كمال امنيت وسربستى ايله اجراى تجارات ايدرلر .

فصل ثانی

— جغرافیای سیاسی —

١ — طرابلس غرب ولایتی —

(طرابلس غرب) ولایتی (بنغازی) ولایتندن (سرت کبیر) : (کبریت) کورفزنده واقع (بوحیفا) اطه‌سنك جنوبنده‌ساحلدن بدأ ایله تقریباً خط مستقیم اوزره (لیبی) چولنه قدر جنوب شرقی‌یه طوغری امتدادایدن حدود پارچه‌سیله آیریلور . وجهت شرقیه‌ده خدیویت مصریه حدودنده نهایت بولان قطعه (بارقه) یعنی (بنغازی) وجهت غربیه‌ده (تونس) امارتنده نهایت بولان پارچه دخی طرابلس غرب ولایتی ناملرینی آلور .

زمینك حال وطبیعته نظراً طرابلس غرب ولایتی بللی باشلی اوله‌رق ایکی قسمه تقسیم اولنه بیلورکه : بری شمالده اصل طرابلس دیکری جنوبده (فزان) قطعه‌لرندن عبارتدر .

ولایت مذکوره (فزان) دخی داخل اولدیغی حالده درت سنجاغه تقسیم اولنمشدر .

١ — ولایتك شمال غربیسنی تشکیل ایدن (طرابلس غرب) سنجاغی .

٢ — ولایتك شمال شرقیسنی تشکیل ایدن (خمس) سنجاغی .

٣ — ولایتك قسم مرکزیسنی تشکیل وفزان سنجاغنك جهت شمالیه‌سنی تحدید ایدن (جبل غربیه) سنجاغی .

٤ — ولایتك قسم جنوبیسنی تشکیل ایدن (فزان) سنجاغی .

{ طرابلس غرب قطعه‌سی }

طرابلس غرب سنجاغی — بوسنجاق (نفس طرابلس) (غریان) (زاویه) (عجیلات) قضالری نامبریله درت قضایه منقسمدر ، سنجاق مرکزی عموم ولایتك دخی مرکزی و بو سببله والی وقوماندان پاشانك اقامتگاهی اولان (طرابلس غرب) شهریدر . شهر مذکور (سرت صغیر) ك تشکیل ایتدیکی غایت کوزل وامین برلیمان داخلنه مبنی قره ودکز جهتندن کندنی مدافعه‌یه مقتضی استحکاماتی حاویدر .

شهر اولدقجه مزین اولوب خصوصیله سایهٔ عمرانوایهٔ جناب خلافتپناهیده برقاچ سنه دنبرو فوق‌الحد کسب توسع وعمران ایلمش وخارجه دخی برچوق ابنیه ودکاکین انشاسنه باشلنمشدر .

بیك اوچیوز ایکی سنهٔ هجریه‌سی رسمی ولایت سالنامه‌سندن طرابلس غرب شهری حقنده آتی‌الذکر معلومات استحصال ایدلمشدر .

« ولایتك اك بیوك شهری طرابلسدر . بونكده حاوی اولدیغی نفوس واماکن وسائره‌نك مقداری بروجه زیر بشقه بشقه اوله‌رق بیان وتزبیر اولنمشدر .

عدد نفوس تقریباً

یکون	اجنبی	یهودی	مسلم
٢٥٠٠٠	٣٠٠٠	٤٠٠٠	١٨٠٠٠

جامع شریف	مسجد	مدرسه	مکتب رشدیه	مکتب صبیان
١٠	٢١	٤	١	١٧

مکتب اناث	تکیه	زاویه	خان	خانه	دکان
٢	٢	٥	٢٠	٢٤٧٠	١١٠٠

مغازه	حمام	قهوه خانه	اتش دكرمنى	دوه دكرمنى
٥٠	٤	٥٠	١	٧٢

صابون خانه	دباغخانه	اجزاخانه	خسته خانه	فرون
٢	١	٣	٢	٢٣

طرابلس غرب شهرى آق دكز كنارنده كچوك بربرون اوزرنده (٣٢) درجه (٥٣) دقيقه (٤٠) ثانيه عرض شماليده ومبداء طول پارس اعتباريله (١٠) درجه (٥١) دقيقه (١٨) ثانيه طول شرقيده واقع اولوب جهت شرقيه سنده اولان طبيعى ليمان واسع واپور وكمى بارنديره بيلمك ايچون تطهير وتعميره محتاجدر . شهر مذكور بر سورايله محاط اولوب قبله جهتنده (باب الخندق) و (باب المنشيه) ناملريله ايكى وغرب طرفنده (باب الجديد) وشمال جهتنده (باب البحر) نامیله بركه جمعاً درت قپوسى واردر . برقاچ سنه دنبرو خارج شهرده برچوق خانه ودكان وسائره انشا واحداث اولنمش وانشا آت مذكوره الآن كركى كبى دوام وترقى ايتمكده بولنمشدر . خارج شهرده بولنان ابنيه نك نوع ومقدارى كذلك زيرده بروجه مفردات بيان وتصريح ايدلمشدر .

مساجد شريف	مدارس	مكاتب صبيان	تكيه	خان
٧٥	٣	٣٥	٥٠	٤٨

اتش دكرمنى	دوه دكرمنى	خانه	دكان	قهوه خانه
١	٢٦	٢٠٠٠	٦٥٠	٢٥

طرابلس غرب شهرى (خومة غريان) و (خومة البلديه) و (كوشة الصغار) و (باب البحر) و (حارهٔ كبيره) و (حارهٔ صغيره) ناملريله ياد اولنور التى محله دن عبارتدر .

سور ایچنده ابنیهٔ میریه‌دن اوچ طبقه اوزرینه بنا اولنمش مکمل برحکومت قوناغی وبربچق طابور عسکر استیعاب ایدر برپیاده قشله‌سی بولندیغی کبی خارج سورده بر آلای استیعاب ایدر سواری وایکی بلوك الور طوپجی قشله‌لری وبوکره تنظیم واصلاح اولنمش برخسته‌خانه وانلره ملحق غایت منتظم بش باغچه موجوددر . درون شهرده برموقتخانه وچالنجه بتون سور ایچنده بولنان خانه‌لر خلقنك سامعه‌سنی طولدیره‌جق یوکسك صدایه مالك چالار ساعت واردر . »

طرابلس غربك وکندی نامنه منسوب برونك جهت شرقیه‌سنده کائن (تاجوره) موقعی ایله (جفاره) و (عزیزیه) ناحیه‌لری مرکزه تابعدرکه بونلردن (جفاره) نك اهمیت خصوصیه‌سی واردر . (جفاره) مسکون دکلدر . آنجق خیمه نشین عربان طرفندن اشغال اولنور . یتشدردیکی محصولات بغدای ، آربه ، الما ، ارمود ، اوزوم ، شفتالی ، زردالی ، کچی بوینوزندن عبارتدر . بوناحیه‌ده بولنان خیمه نشین عربانك مقداری اون بربیك کشی قدر تخمین اولنیور .

خمسه اولان مسافه‌سی (١١) ساعتدر .

{ غریان } قضاسی — نفس طرابلس سنجاغنك قسم جنوبیسنی جبل غربیه سنجاغندن تفریق ایدر . (غریان) ایله (زارت) مشهور مواقعیدر .

{ عجیلات } قضاسی — طرابلس سنجاغنك قسم غربیسنی تشکیل ایدر . ساحل بحرده کائن (عجیلات) ایله (رأس المقارب) ك جهت شرقیه‌سنده (زووارا) ونفس طرابلس غربك غربنده (ظانظور) ناحیه‌لری موجوددر .

{ زاویه } قضاسی : طرابلس غرب شهرینك جهت غربیه‌سنده‌و - وتقریباً (٩) ساعت مسافه‌ده واقعدر .

جبل غربیه سنجاغی — ، جبل قضاسی ، حوص قضاسی ، نالوت قضا - سی ، فساطو قضاسی ، غدامس قضاسی ناملریله بش قضایه تقسیم اولنمشدر . سنجاق مرکزی (٣٢) درجه (٣) دقیقه (٠) ثانیه عرض شمالی (١٠) درجه (١٠) دقیقه (٠) ثانیه طول شرقی‌یه مالك اولان و (نفس طرابلس غرب) شهرینك اوتوز اوچ ساعت اوزاغنده بولنان (قصریفرین) موقعیدر . مذکور سنجاغك داخلنده (حوص) (فساطو) (نالوت) (غدامس) (مزده) (ککله) مواقعی موجود اولوب بونلردن (غدامس) موقعنك فوق‌الحد بر اهمیت عسکریه وتجاریه‌سی واردر .

غدامش — جزایردن و (توارك) اقوامی ممالکندن وجهات سائره‌دن کلان چول یوللرینك محل تلاقیسی و برچوق حجاج مسلمینك وقفه‌سیدر . اهالیء مملکت داخل یعنی (صحرای کبیر وسودان) ایله پك چوق مناسبات تجاریه‌ده بولنور .

بو سببله سنه‌نك مواسم مختلفه سنده بورادن برچوق کاربانلرك کلوب کچدیکی کوریلور .

سالف‌الذکر اهمیته مبنی (غدامش) موقعی حقنده بروجه آتی معلومات اعطا اولنور .

(غدامش) قصبه‌سی طرابلس غرب لیماندن بشیوز یکرمی کیلو - متره جنوب غربیده وکندی نامنه منسوب (غدامش) واحه‌سنده‌کائن اولوب [٣٠] درجه [٧] دقیقه (٤٨) ثانیه عرض شمالی و (٦)

درجه (٤٣) دقیقه (١٥) ثانیه طول شرقی‌یه مالکدر . قصبه اساساً اوچیوز اللی متره ارتفاعه وبیك ایکی یوزالی بیك بشیوز متره طول و بیك متره عرضه مالك اولان بر یایلااوزرینه‌مبنی وایکی قسمی محتویدرکه هرقسمك کندینه مخصوص آیروجه جوامع ومکاتبی واردر .

سکنه‌سی عمومیتله اهل اسلام وقسم اعظمی بربره جنسندن اولوب برچوقده ازاد اولمش حبشلر موجوددر .

بو حبشلر عمله‌لك وخدمتکارلق کبی خدمات عادیه‌یی درعهده ایتمشلردر .

مقدار نفوس التی بیك کشی تخمین اولنورکه اکثریسی سودان وصحرای کبیر تجارتی ایله مشغولدر .

قصبه‌نك سوقاقلری طار وبتون طوللری امتدادنجه قپالی اولدیغندن زیادجه قرانلقدر . انجق بعض نقطه‌لردن ضیا اله‌بیلورسه‌ده بوضیا سوقاغك هیئت عمومیه‌سنی لزومی‌قدر تنویره کفایت ایتمز . بعض خانه‌لرك اوك قسملرنده ایکی اوچ متره استیعابنده برطاقم اوفق تفك دکانمسی یرلر بولنور وبورالرده اوته بری صاتیلور .

قصبه درونده هرنوع اموال واشیای تجاریه‌نك بیع وفروختنه مخصوص برده چارشو واردر .

سالف الذکر ایکی محله ایچون اشبو چارشو مشترك اولوب هرجمعه کونلری اوکله نمازندن صکره اورایه طوپلانیله‌رق برچوق امتعه واشیا موقع مزایده‌یه قونیلور .

غدامش قصبه‌سنك بنالرینه کلنجه : بونلرك همان جمله‌سی مغرب اصولی اوزره انشا اولنمشدر .

یالکز اموال واشیا حفظنه تخصیص اولنان مغازه‌لر مستثنا اولوب

بونلر بررقاتلیدر .

بنالرده پنجره مقامنده مستطیلی آچیلمش دلیکلر واردرکه بنادرونه ضیا انجق بورادن داخل اوله بیلور .

(غدامش) ك اولرنده آفریقای شمالی شهرلرینك اکثریسنده‌کی کبی اوزری آچیق حولی موجود دکلدر .

علی‌العموم اولرك برده طوپراق قاتی واردرکه بوراده برطاقم دستی وباطلوملر درونده صوصغو دیلور . چونکه پیکار صوبی چیقدیغی محلده یکرمی سکز درجهٔ حرارته مالك اولدیغندن ایچمك ایچون بونك بهمه حال صغو دلسی لازمدر .

وعائله افرادی یاز کونلری اشبو زمین قاتنده حصیر وباقالیچه‌لر اوزرینه دوشه دکلری شلته ویصدقلرده اوطوررلر .

افریقای شمالیده کائن اکثر شهرلرده اولدیغی کبی (غدامش) ده دخی اوفق تفك اشیای بیتیه‌اوطه‌لرده مخصوصاً یاپدیریلان رافلر درونده موضوعدر .

جوامع ومساجددن بشقه شهرك اویله شایان تماشا ابنیهٔ جسیمه سی یوقدر. جامعلرحقیقةً کوزل برطرزده انشا اولنمشلردر. مناره‌لردن بش وقت وحدانیت ربانیه‌یی اعلان ایدن (اذان محمدی) قرائت اولنور . وسکنهٔ شهر جامعلره طوپلنه‌رق ادای فریضهٔ صلوة ایدرلر .

اکثریتله ممالك اسلامیه‌ده اولدیغی کبی (غدامش) ده‌کی جوامع ومساجد درونده دخی برر ابتدائی مکتبی بولنور . چوجقلر (قرآن کریم) تلاوتنی ویازی وحسابی بوابتدائی مکتبلرنده اوکرنورلر . سکنهٔ شهرك اوقیوب یازمغه میل وخواهشی زیاده‌جه‌در . حتی غدامشلیلر ایچنده مکتوب یازمق امور تجاریه‌یه متعلق دفتر طوتمق خصوصنده

دوچار مشکلات اولان کیمسه‌لره همانده تصادف اولنه‌مز .

(غدامش) شهرنده ایچیله بیله‌جك صو تدارك ایدن انجق برمنبع فوار واردر .

وبونك اساساً (آرته زیه‌ن) قیوسی نوعندن اولدیغی مظنوندر .

زراعت وفلاحته متعلق اولان ایشلر سیاهیلر کدر . فقط بوخصوص هنوز لزومی قدر ترقی ایده مامش اولدیغنـدن برچوق مواد غذائیه وخصوصیله (آرپه) غالی فیأتلرله جبل طرفلرندن کتیردیلور .

وبونك اسبابی ایسه بوکره لزومی‌قدر صویك موجود اولماسی وبرده بعض محللرده چوللردن کلان قوملرك برچوق خساراته باعث اولمسیدر .

تجارت نقطهٔ نظرندن (غدامش) شهری ســوداندن طرابلس غربه ، طرابلس غربدن سودانه وبوسبیله افریقای مرکزیدن آوروپانك جهات مختلفه‌سنه‌و آوروپانك جهات مختلفه‌سندن افریقای مرکزی‌یه سوق اولنان هرنوع اموال واشیای تجاریه نك امانةً وضعنه مخصوص بردبوی مقامنده‌در .

مواد تجاریه افریقای مرکزیدن تدارك ایدیلان (التون توزی) (فیل دیشی) (چوید) (زعفران) (ضمغ) . . . . وسائره‌دن عبـارت اولوب بونلر (غدامش) ه قدر کتیرلدکدنصکره اوراده فروخت اولنور ، وتجارلر واسطه‌سیله آلنه‌رق طرابلسه نقل واورادنده اوروپایه ایصال ایدیلور .

(غدامش) چارشوسنده هرنوع اشـیا وامتعه‌نك فروختی ایچون سربستیء تام واردر .

وقصبه درونده اك زیاده‌غلبه‌لك ، (غات) قصبه‌سنه و (توعات) ممالکنه نقل ایتمك ایچون (طرابلس غرب) شهرینه اشیای تجاریه المغه

کیده‌جك اولان کاربانلرك حاضرلندیغنی ویاخود بوکاربانلرك (سودان) دن مبادله طریقیله برچوق شیلر آله‌رق عودت ایتدیکی زمانلر کوریلور .

غدامشلیلر غایت زکی وفطین اولدقلری کبی زیاده سعیله‌ده چالشقان وامور ومصالح تجاریه‌یه واقف وآشنا بولندقلرندن یقیناً پك چوق اثر ترقی کوستره‌جکلری امید اولنور .

زیرا افریقای مرکزینك همان هرطرفی نوردین مبین ایله نورلنمغه باشلامش اولدیغندن غدامشلیلرکمال امنیتله دینداشلری ممالکنه کیدرك اجرای تجارتده برکونه مشکلاته تصادف ایتمزلر .

حتی بوسایه‌ده درکه (تمبوقطو) ده کندیلرینه مخصوص برمحله تأسیس ایتدکلری کبی (قانو) شهرنده‌کی الك کوزل اولرده صاحب اولمشلردر .

{ خمس } سنجاغی — طرابلس غرب ولایتی سنجاقلری ایچنده الك‌زیاده مسکون ومحصولدار اولان اشبو خمس سنجاغیدر .

خمس قضاسی ، مصر اطه قضاسی ، سیرت قضاسی ، ظلیتن قضاسی ، مسلطه قضاسی ، اورفلله قضاسی ، ترهونه قضاسی ، نامل‌ریله یدی قضایه تقسیم اولنمشدر .

سنجاق مرکزی ، مصر اطه ، بروینله نفس طرابلس غرب شهرینك شرقنده واقع (تاجوره) برونی آراسنده کائن (خمس) قصبه‌سیدر .

خمس قصبه‌سی ساحل بحرده کائن وتقریباً بشیوز قدر خانه‌دن عبارتدر . درون قصبه‌ده‌درت جامع شریف وعساکرشاهانه‌یه مخصوص برقشله ایله بررشدیه مکتبی ،بش دکرمن‌بش فرون‌موجوددر . نفس خمس‌ده مسکون بولنان اهالی‌بیك بشیوزقدر اولوب بونك کافه‌سی اهل‌ایماندر .

آنجق اون بش یکرمی قدر یهودی بولنه بیلور ، بعض خرستیانلر تجارت مقصدیله کلوب کیدرلر .

(خمس) ده آربه ، داری ، فول ، الما ، ارمود ، زردالی ، چوق یتیشیر . بغدای دخی یتیشیرسه ده بونسبة آزدر .

بوراده قیون دخی چوق دکلدر . وبغدای ایله لحم جوار قصبه لردن واکثریتله (مسلطه) دن جلب اولنور .

درون قصبه ده غایت کوزل برقویی واردرکه : بوقویونك صویی فوق العاده ایودر . وطرابلس غرب ولایتنك هیچ بریرنده بوقدر ایو صولی قویی بولنمز . بوقویو ساحل بحردن ایکی یوز طقسان آدیم ایچریده اولوب اطرافی برچوق بیوك طاشلرله اورلمشدر .

(خمس) قصبه سنده (خلفه اوتی) نی دنك یاپمغه مخصوص یکرمی بش عدد ماکنه واردر . بونلر متمادیاً ایشلرلر . وبهر سنه خمسدن اللی درت بیك بالیه قدر خلفه اخراج اولنور .

خمس ده ایکی زیارت محلی واردرکه : بری شیخ احمد بن جهسا ودیکری دخی سید علی الفرجانی حضرتلرینك مدفنلریدر .

بوقصبه مرکز ولایت اولان طرابلس غرب شهرینه برساحل یولیله مربوط اولوب شهر مذکوره اولان مسافه سی یکرمی ایکی ساعت قدردر .

قصبه نك جهت شرقیسنده وجزئی مسافه سنده کتب تواریخده مشهور اولان (لبدا) خرابه سی وآنك شرقنده ده (طابیه) و (رأس الطابیه) مواقعی موجود در .

بونلردن (طابیه) موقعی ساحل بحرده کائن وبرلیمانی حاوی اولدیغی کبی (اورفلله) (تارهونه) (ظللتین) ه نسبت مرکزی برنقطه ده بولندیغندن شایان اهمیتدر .

(طابیه) لیمانی کوچك بر لیمان اولوب درونده بش آلتی قولاج قدر صو واردر . بوسببله بیوك کمیلر بارینه مزلرسه‌ده کوچکلری پك کوزل بارینه بیلیرلر . وساحله آلتی یدی متره‌قدرده یناشه بیلیرلر .

(طابیه) لیمانك جانب شرقیسنده اسکی وجانب غربیسنده یکی بوغاز نامله ایکی بوغاز واردر .

بوراسی (خلفه اوتی) اخراجاتی نقطهٔ نظرندن اهمیت کسب ایتمشدر . سکز عدد خلفه ماکنه سیله برده خان واردر .

هر سنه طابیه اسکله سندن اخراج اولنان (خلفه اوتی) نك مقداری علی‌التخمین (١٤٠٠٠) بالیه‌در .

{ مصراطه } قضاسی — خمس سنجاغنك شرق ساحانی تشکیل ایدوب بونام ایله یاد اولنان برونك جنوبنده وطرابلس غربدن بنغازی ولایتنك مقر اداره‌سی اولان (بنغازی) شهرینه کیدن ساحل یولنك اوزرنده وخمسه اون ایکی ساعت مسافه‌ده کائن (مصراطه) موقعی قضا مرکزیدر .

{ سیرت } قضاسی — طرابلس غرب ولایتنك منتهای حدود شرقنی وبنغازینك منتهای حدود غربنی تشکیل ایدن سیرت کبیر ویاخود کبریت کورفزینه نسبتله یاد اولنمشدر .

قضا مرکزی اولان (سیرت) قصبه سنك خمسه اولان مسافه‌سی طقسان سکز ساعتدر :

{ ظلّتین قضاسی } — مصراطه برونی ونفس خمس آره‌سنده وساحل بحرده (لبدا) خرابه سیله رأس الطابیه موقعنك جهت شرقیه سنده واقعدر .

بوقضاده آربه كثرتلى اوله‌رق يتشير .

وعلى التخمين برمليون قدر خرما آغاجى موجود اولديغى جهتله خرما دخى مبذولدر . بوراده (خلفه) اوتى ده يتيشور . فقط بونى قيصه جه اولديغندن ولايتك ديكر طرفلرنده چيقانه نسبت اوقدر مقبول دكلدر .

تكميل قضاده بولنان مقدار نفوس (١٢٠٠٠) قدر تخمين اولنيوركه : بونك جمله سى اسلام و آنجق (١٥٠) قدرى يهوديدر .

نفس (ظللتين) ساحل بحرده اوليوب دكزدن يارم ساعت ايچريده‌در .

دكز ايله قصبه آراسنده (قوم) طاغلرى موجود اولديغى جهتله هواسى اوقدر ايو دكلدر . وصولريده فنادر .

(ظلتين) قصبه سنك براسكله سى واردر . وبواسكله (طابيه) اسكله سى كبى كوچك كميلرك بارينه بيلملرينه مساعد دكلدر .

نفس (ظللتين) ده ﴿ سيد عبدالسلام ﴾ نام ذاتك دركاه وتربه سى واردر . بو ذاتك حرمتنه تربه نك جوارنده اقامت ايدن اهاليه حكومت عثمانيه ويركويى عفو بيورمشدر .

ودركاهده علوم دينيه تحصيليله مشغول اوچيوز قدر طلبه موجود اولديغى كبى انعام وانفاق اولنان يوزلرجه‌ده فقرا واردر .

(نفس ظللتين) (٣٢) درجه (٢٩) دقيقه (٤٠) ثانيه عرض شمالى و (١٢) درجه (١٤) دقيقه (١٠) ثانيه طول شرقى يه مالك اولوب مركز لوايه اولان مسافه سى بش ساعتدر .

{ مسلطه } قضاسى — (رأس الطابيه) ايله (خمس) قصبه سنك

جهت جنوبیه سنده واولدقجه عارضه‌لی برزمینده کائن واطراف وجوانبی یشیللك ایله محدود ومحاطدر .

اشبو قضاده بولنان عشایرك قسم اعظمی مسکون وآنجق برقسم جزئیسی غیر مسکوندر .

مقدار نفوس (١٠٠٠٠) کیشیدرکه : بونك کافه‌سی اهل ایمان وآنجق ایکیوز قدری یهودیدر . بوقضا داخلنده باشلیجه اوله‌رق یتیشن محصولات ارضیه آرپه ، بادم ، اوزوم ، الما ، آرمود ، نار ، شفتالی ، زردالی ، در .

بغدای ، آرپه قدر مبذول دکلسه‌ده بغدای دخی یتیشور .

(مسلطه) قضاسنده طاش وکیرج تدارکی سهولتلیدر .

مرکز قضا اولان نفس مسلطه قصبه‌سی اساساً اوچ قصبه‌دن تشکل ایتمشدر . بوسببله (قصبات) اسمیله ده یاد اولنور .

کرك نفس (مسلطه) قصبه سی وکرکسه اطراف وجوانبده بولنان کویلر سطح بحردن (٢٠٠) : (٢٥٠) مترو قدر مرتفع بولندیغی جهتله قویو قازمق وصو تدارك ایتمك خیلیجه مشکلدر .

بنابرین بوراده بولنان اهالی صو تدارکی ایچون صهرنجلره مراجعت ایدرلر . شوقدرکه : یغمورلرك آز یاغدیغی سنه‌لرده اهالی صوقحطنه قارشو زیاده‌سیله مشکلات چکرلر . وبتون قضا اهالیسی موجود اولان یالکز اوچ قویو ایله اداره اولنمق مجبوریتنده قالیرلر .

نفس مسلطه‌ده اوچ جامع شریف ایله سکز بوزخانه ، برفرون ، ایکی دوه دکرمنی واردر .

قصبه‌نك اخراجاتی زیتون یاغیله احرامدن عبارتدر .

هر پنجشنبه کونلری بازار قوریلور . تارهونه ، اورفلله ، مصراطه ،

ظللتين ، وخمسدن برچوق زخائر وحيوانات كثيريله رك بيع وفروخت ايدلديكى جهتله بوبازارده پك زياده غلبه‌لكه تصادف اولنور .

قصبه‌نك اك مرتفع برنقطه سنده مثلث مختلف الاضلاع شكلنده تخميناً ايكى بيك سنه لك برطابيه خرابه سى واردر .

نفس قصبه‌نك سكنه سى (۲۰۰۰) قدر تخمين اولنيور .

مركز لوايه اولان مسافه‌سى درت ساعتدر .

{اورفلله قضاسى} — خمس سنجاغنك قسم جنوبيسنى تشكيل وبو سنجاق ايله قزان سنجاغنى تحديد ايدر .

اشبو قضانك زراعت وفلاحت نقطهٔ نظرندن سائر طرابلس غرب قضالرينه نسبت فوق‌الحد براهميت مخصوصه سى واردر .

اورفلله قضاسى ، سوفجين ، دينار ، واديلريله ، بن وليد ، واديسنك قسم اعظمندن تشكل ايدر . بوواديلر ميانده اك مهمى (بن وليد) واديسيدركه : جبل غربيه‌سنجاغنده كائن (غريان) طاغنك شرق حوضه‌سى خط اجتماع مياهلرى اشبو وادى‌يه منتهى اولور .

وادينك طولى يتمش ساعت قدر تخمين اولنور . ودكزه طوغرى ياقلاشدقچه عرضى توسع ايده ايده سكز يوز مترەيه قدر واصل اولور .

سالف الذكر اوچ وادى بربرلريله برلشدكدنصكره (طاوورغه) يقيننده دكزه منتهى اولورلر . بونلرك طپراغى غايت ياغلى وعادتا نيل اراضيسندن فرقسزدر . بنابرين بورالرده پك چوق مقداردده آربه ايله بغداى يتشديكى كبى زيتون ، انجير ، شفتالى ، الما ، قارپوز ، وقاوون ، دخى يتيشير .

وهرسنه برچوق اخراجات وقوعبولور . اصل قضا (وادىٔ بن

ولید) ك طرفیننده کی تپه‌لر اوزرینه مبنی اوتوز آلتی کوچك کویدن عبارتدر .

بو کویلر عادتا اهالینك آربه وبغدای وضعنه مخصوص آنبارلری مقامنده‌در .

(اورفلله) قضاسی اهالیسی عمومیتله خیمه نشیندرلر . ایلك بهارده (سوفجین) وادیسنی ویازموسمنده ایسه (بن ولید) وادیسنی اشغال ایدرلر .

(اورفلله) کویلرینك هر برنده کندویه مخصوص برقویو واردر . وبوقویولرك صویی اصلا توکنمزسه‌ده ارتفاعلری زیاده (٣٥ الی ٨٠) قولاج اولدیغندن بونلرله مزروعاتی صولامق قابل دکلدر .

(بن ولید) (سوفجین) وادیلرینی قیش کونلری کچیله میه جك درجه‌لرده سیل باصدیغندن بونلر ایلك بهارده پك کوزل یشیلنیرلر . بنابرین یازکونلری صوسزاق ملابسه‌سیله اطراف وجواردن طوپلانوب کلان عشیرتلر بوراده خیلی مدت کرك کندیلرینی وکرکسه حیوانلرینی اعاشه واداره‌یه موفق اوله بیلیرلر .

مرکز قضا اولان قصبه سطح بحردن (٧٠٠) مترو مرتفع واطراف وجوانبی یشیللك ایله محاط اولدیغندن هواسی فوق‌الحد جیددر .

(ظللتین) ه اولان مسافه‌سی (١٦) ساعتدر .

هفته‌ده ایکی دفعه : بازار ایرتسی وپنجشنبه کونلری بازار قوریلور . فقط بوبازارلرده‌کی دادوستد مسلطه‌ده کنه قیاس اولنه‌مز .

تارهونه قضاسی — خمس سنجاغنك جنوب غربیسنی تشکیل ایدوب بوسنجاغی جبل غربیه سنجاغندن آییرر .

اهالیسی عمومیتله خیمه نشین اولدقلرندن بللی باشلی کویلر یوقدر .
اراضیسی محصولدار اولدیغی جهتله آرپه ، بغدای کثرتلی اوله‌رق
یتیشیر . وقیون دخی واردر . وقضا اهالیسنی اداره یه کفایت
ایتدیکی کبی دیکر قضالره دخی کوندریلیر .
مرکز قضا کندی نامنه نسبتله (تارهونه) طاغی نامیله‌یاد اولنان
طاغك یقیننده واقع (تارهونه) قصبه سیدر .
بوقصبه بش دقیقه مسافه‌ده کائن برقایناقدن نبعان ایدن (شرشره)
نام کوچك صویك اوزرنده وخمس قصبه‌سنه (۱۲) ساعت مسافه ده
کائندر .

— فزان قطعه‌سی —

بوقطعه طرابلس غرب ولایتی (صحرای کبیر) دن تفریق ومذکور
ولایتك قسم جنوبیسنی تحدید ایدر .
اساساً برطاقم قوراق واحلردن وبیابان چوللردن عبارت اولوب
بللی باشلی ایکی یایلا تشکیل ایلمشدر .
بو یایلالر دن شمالده‌کی (حامادا) وجنوبده‌کی (مرزوق)
ناملریله بنامدر .
بونلردن شمالده بولنان (حامادا) یایلاسی غایت صرب قیالق
وصودن عاری اولدیغی ایچون اصلا منبت و محصولدار دکلدر .

(خروج اسود) و (خروج ابیض)ناملرنده اولان ایکی سلسله بویایلایی قطع ایتمشدر .

جنوبده کته کلنجه : بو یایلا غایت منبت ومحصولدار اوله رق شرقدن غربه طوغری اوزانمش والتیوز کیلو متره طوله وددرت یوز اللی کیلو متره عرضه مالك بولنمشدر .

(فزان) قطعه سنك اك مسکون اولان قسمی بوراسی اولوب مقدار سکنه سی جمله سی اهل ایمان اولمق اوزره آلتمش بش ، یتمش بیك راده سنده در .

سکنهٔ مزبوره خرما ایله تعش وبش کوچوك کولدن اخراج ایتدکلری (نطرون) و (صحرای کبیر وسودان) دن کتیردکلری اوته بری‌یی صاتمقله تجارت ایدرلر .

(فزان) ده حیوان اوتله‌جق یرلر بولنمدیغندن اوبله کثرتلی اوله‌رق قیون سوریلرینه تصادف اولنه مدیغی کبی دوه وآت دخی پك آز کوریلور .

موجود اولان سوریلر (سوکنه) واحنه و (خروج اسود) ك تشکیل ایتدیکی اوفق تفك مراعاره کوندریلور ، بناً علیه قیون اتی تدارکی فوق‌الحد مشکلدر .

کچی دخی پك نادردر . وموجود اولان کچیلرك برقسمی شمالدن وقسم اعظمی دخی (توارك) و (تبو) ممالکندن کتیریلور . وبورالردن کتیریلان کچیلرك شکلی شمالدن کتیریلان کچیلردن خیلوجه فرقلیدر .

فزان قطعه سی مساحهٔ سطحیه جهتیله عادتا طرابلس غربك اوچده بری قدر ایسه‌ده مقدارنفوسی نسبتاً پك آزدر . بوده قطعهٔ مذکوره‌نك اکثر محللرینك چوللردن عبارت اولمسی وبوسببله ییه‌جك ایچه‌جك

تدارکنك فوق‌الحد مشکل اولمسندن نشأت ایدر .

بیوك کوچوك قصبه وکویلرك عددی طقسان قدر اولوب بونلرك نسبتاً جمعیتلی بولندیغی منطقه نفس طرابلس غرب شهرندن (مرزوق) قصبه‌سنه‌کلان و (مرزوق) دن (قاوار) ه کیدن یولك جوانبیدر .

قصبه وکویلرده ساکن اولنلرك عددی خیمه نشین اولنلره نظراً آزدر .

علی‌العموم خبکاورلك وهر نوع محن ومشاق سفریه تحمل ایله مشهور اولان (بتو) لر جمعیتلی اوله‌رق (غطرون) قصبه‌سی جوارینی اشغال ایتدکلری کبی (توارك) اقوامی دخی (وادیٔ غربی) جهتلرینی اشغال ایدرلر .

(فزان) قطعه سنده نظر دقتی جلب ایده‌جك شیلردن بریده اوراده بولنان اهالینك اجناس مختلفه‌یه منسوب اولمسیدر .

فی‌الحقیقه : قطعهٔ مذکوره‌نك قسم جنوبیسنده اکثریتله (تیبستی) جهتلرندن کلان تبولره ، وجنوب غربی جهتلرنده توارك اقوامنه وقسم شرق شمالنده ایسه سواحلدن هجرت ایتمش اقوامه تصادف اولندیغی کبی طاغینق اوله‌رق دخی کرك مسکون وکرکسه خیمه‌نشین عربانه و (بورنو) (وحوصه) ممالکندن هجرت ایتمش اجناس مختلفه‌یه منسوب برچوق کسانه تصادف اولنور .

(فزان) ك موقعاً (طرابلس غرب) ایله (بورنو) ممالکی و (تمبوقطو) ایله (قاهره) آره سنده واورالردن کلان یوللرك محل تلاقیسنده بولنمق جهتیله بیوك براهمیتی واردر .

تقسیمات پولتیقیه جهتیله اشبو قطعه (طرابلس غرب) ولایت جلیله‌سنه مربوط برسنجاق اولمغله تقسیمات اساسیه‌سی بروجه آتی بیان اولنور .

فزان سنجاغی — بو سنجاق مرکزه مربوط نواحی ایله (سبهه وسمنو) (ازقرتوارك) (شاطی) (سوکنه) (حفرهٔ شرقیه) (غات) قضالری ناميله التی قضايه تقسيم اولنمشدر .

مرزوق قصبه‌سی — سنجاق مرکزی فوق الحد براهميت عسکريه وتجاريه‌یی حاوی اولان (مرزوق) قصبه‌سيدر . مذکور قصبه مرکز ولايت اولان (طرابلس غرب) شهرينك جنوب شرقيسنده وشهر مذکورك بشيوز اوتوز کيلو متره وايکی يوز اوتوز بش ساعت اوزاغنده کائندر .

(مرزوق) قصبه‌سی التی بيك سکنه‌يه و(تمبو قطو) (بورنو) (غات) (غدامش) (تونس) (قاهره) و (طرابلس غرب) مواقعندن کلوب کيدن برچوق کاربانلرك ممری اولمغله بيوك براهميت مخصوصه‌يه مالکدر .

قصبه دائراً مادار ديوار ايله احاطه اولنمشدر .

بو ديوار طپراق ايله قاريشق بيوك طوز پارچه‌لرندن عبارتدرکه محيط خارجی‌يی تشکيل ايدر . بومحيط ديوارينك ارتفاعی پك زياده دکل ايسه ده نقاط لازمه ومناسبه سنده باسيتونلر انشا اولنمش ودرون قصبه‌ده برده ايچ قلعه موجود اولديغی جهتله مدافعه خصوصی تأمين ايدلمشدر .

ايچ قلعه‌نك ، شهرك مناسب ومرتفع برمحلنده انشا اولنديغی جهتله ، هرطرفه نظارت وحاکميتی واردر . اوزرنده هر آن لوای ظفر احتوای عثمانی تموج نما اولور .

اشبو ايچ قلعه دخی طپراق ايله قاريشق طوز پارچه‌لرندن عبارت ايسه ده ديوارلرك غايت قالين اولمسی وموقعنك هرطرفه حاکم بولنمسی

ینه کندیسنه بیوك براهمیت تدافعیه اعطا ایدر .

ایچ قلعه درونده عساکر شاهانه‌یه مخصوص برقشله ایله فرون وبرده جامع شریف واردر .

قصبه‌یه خارجدن نظر اولندیغی صورتده پك کوزل بر منظره ارائه ایدر .

ودرونه اساساً اوچ بیوك قپودن کیریلورکه بونلردن جهت شرقیه‌ده بولنانه (باب‌الکبیر) وشمال غربیده بولنانه (باب البخاری) وغربده بولنانه دخی (باب‌الغربی) دینیلور .

(باب‌الکبیر) دن بیوك جاده‌یه کیریلور . بوجاده نك ایکی طرفنده واولرك ایلروسنده روانلر انشا اولنمش وبرچوق اوفق دکانلر تأسیس ایدلمشدر . بودکانلرك اوکلرنده خصوصیله اویله نمازندن صکره پك چوق غلبه لك تصادف اولنور .

(مرزوق) قصبه‌سنك سوقاقلری دیکر قصبه‌لرککنه نسبةً کنیشدر .

بنالر علی‌العموم برر قاتلی اولوب کنیش پنجره محللری آچلمشدر .

بوپنجره محللری تحته قنادلر واسطه‌سیله آچیلوب قپانورلر . اکثریسی حرما اغاجندن معمول ایسه‌ده دیکر اغاجلردن وصنعتلی اوله‌رق یاپلمشلریده واردر .

قصبه ٢٦ درجه عرض شمالیده کائندر . بوسببله هواسی فوق‌الحد صیجاقدر .

بنابرین یرلی اهالینك غیری ایچون اوراده اقامت وهوا ایله حسن امتزاج خیلوجه مشکل برکیفیتدر .

٢٦ درجه عرض شمالی‌یه مالك اولمق وبوسببله خط استوایه نسبتاً زیاده‌جه یقین بولنمقدن بشقه‌قصبه‌نك موقعیده‌فنا انتخاب اولنمشدر .

(مرزوق) برحفره درونده بنا وانشا ایدلمشدر . بوحفره‌نك اطرافی خفیف میل ایله یایلایه منتهی اولور . وبوندن طولا ییدرکه قصبه لایق وجهله هوا آلەمز . واطراف وجوار کاملاً قومدن عبارت اولدیغی جهتله کوندوزلری شدت حرارت شمس ایله ایصینان بوقوم درجهٔ حرارتك بسبتون ترفعنه یاردم ایدر .

بوسببله درجهٔ حرارت اکثریا کولکه‌ده قرق ایکی وقرق بشك تحتنه دوشمز . بناءً علیه اهالئ مملکت عربستانك اکثر محللرنده اولدیغی کبی ابنیه‌نك زمین قاتنده مخصوصاً یاپلمش اولان اوطه‌لرده اوطورمق مجبوریتنده قالورلر .

شمال روزکاری حبوب ایله بردرجه‌یه‌قدر شدت حرارتی تخفیفه مدار اولورسه‌ده بوروزکارك حبوبی اصلا آرزو اولنمز .

(مرزوق) قصبه سنك جهت شمالیه سنده برطاقم مملحه‌لرایله دها اوته‌لرده یغمور صولرینك تراکمی ایله حصوله کلمش راکد صولر واردر . بونلر برچوق میاسما حصوله کتیررلر .

شمال روزکارینك حبوبیله نقل اولنان بومواد میاسماویه قصبه درونده برچوق خسته‌لقلره وباخصوص ایصتمه‌یه باعث اولور . بنابرین پویراز روزکاری (مرزوق) قصبه‌سی سکنه‌سی ایچون پك مضردر .

جنوب روزکارینه کلنجه : بوبالعکس حرارتی تزیید ایدر ، وعادتا یانقده بولنان برینانك اللی التمش متره اوزاغنده طوران بر ادمك حس ایده‌جکی قدر صیجاق امرسه‌ده شمال روزکاری کبی برچوق علل وامراض تولید ایتمز .

بوده قصبه‌نك جهت جوبیه‌سنده ، شمالنده اولدیغی کبی برچوق مواد میاسماویه حصولنه باعث اوله‌جق مملحه‌لر وراکدصولر بولنمدیغندندر .

(مرزوق) قصبه‌سنك اطرافنده پك چوق اغاجلقلر يوقدر . و (فزان) سنجاغنك جهات سائره‌سنده مثلا شاطى ، سوكنه ، وادئ شرقى ، غربى ، قضا وناحيه‌لرنده اولديغى كبى بوراده اينجر ونار اغاجلرى كثرتلى اوله‌رق بولنمز .

الك زياده حرما اغاجلرى كوزه چارپار . وبوراده‌كى حرما اغاجلرينك قسم اعظمى غايت صيق ياپراقلى اولديغندن حرمالقلر شهرك اطرافنده غايت كوزل كولكه‌لكلر تشكيل ايدرلر .

(مرزوق) ده نار واينجر وسائره كبى ميوه يتشمديكى كبى سبزه دخى نادراً يتشور .

سود دخى كچى سودندن عبارتدر .

تجارت نقطهٔ نظرندن (مرزوق) قصبه‌سى (غدامش) قصبه‌سندن پكده كيرو قالمز . وبعض جهتلرله اوكا تقدم بيله ايدر .

خصوصيله شو صوك سنه‌لرده (مرزوق) دها زياده ترقى ايلمشدر . (غدامش) قصبه‌سنده اولديغى كبى (مرزوق) دن دخى سنه‌نك مواسم مختلفه سنده بيكلرجه دوه‌لردن عبارت كاربانلر كلوب كچرلر .

بوكاربانلر (سودان) و (توارك) ممالكى داخلنده اجراى سير وسياحتله اوراده بولنه بيلان هر نوع اشياى تجاريه‌يى نقل ايدن برچوق اسلام تجارانى طرفندن سوق واداره اولنورلر .

(مرزوق) تجارت نقطهٔ نظرندن خيلى زماندنبرى (غدامش) ايله رقابت ايتمكده‌در .

فى الحقيقه (مرزوق) قصبه‌سى (بورنو) و (حوصه) ممالكى ايله (واداى) و (قانم) جهتلرندن (مصر) و (بنغازى) و (طرابلس غرب) ه كيدن چول يوللرينك اوزرنده بولنديغى جهتله

دها زياده حائز اهميت تجاريه در .

بوندن بشقه (آغادز) واسطه‌سيله (غدامش) ه كلان يول نسبتاً دها آزاميندر .

مع مافيه اموال واشياى تجاريه برچوق دوه‌لردن عبارت بيوك جمعيتلرله سوق ونقل اولنديغندن امنيت مسئله سى اوقدر نظر اعتنايه آلنمغه شايان دكلدر . فقط موقعى اقتضا سنجه (غدامش) ايله اك زياده مناسبات تجاريه ده بولنان (تمبو قطو) ايله حوصه ممالكنك جهت غربيه سى و (سقوطو) (سندر) طرفلرى و (مرزوق) ايله ده (حوصه) نك جهت شرقيه‌سى و (بورنو) ممالكى وپاى تخت حكومت اولان (قوقا) شهر جسيمى و (حوصه) نك جهت شرقيه سى و (چاد) كولنك جهت شماليه وشرقيه سيدر .

ايشته بورالردن برچوق اموال تجاريه اخذ ايدرك طوپلنان كاربانلر (بيلما) دن كچه‌رك (فزان) قطعه‌سنه داخل واورادن (تجهرى) و (قطرون) ناحيه لرينه اوغرايه رق (مرزوق) ه واصل اولور . (مرزوق) دن ده طرابلس غربه ويابنغازى ولايتنه وياخود مصر خديويتنه سوق ونقل اولنور .

سالف الذكر اموال تجاريه نك نه‌لردن عبارت ايدوكى (سودان مركزى محصولات نباتيه ومعدنيه‌سى) سرلوحه‌سى آلتنده يازيله‌جق مقاله مخصوصه‌ده برتفصيل ذكر وبيان اولنه جغندن اورايه مراجعت اولنمليدر .

(مرزوق) يالكز تجارت نقطهٔ نظرندن شايان اهميت اولميوب برده اداى حج شريف ايچون (سودان مركزى) نك (وصحراى كبير) لك جهات مختلفه سندن طوپلنوب كلان حجاج مسلمينك وقفه سى اولمغله ده ايروجه شايان اهميت مخصوصه‌در .

{ سبهه قضاسی } — اشبوقضا فزان لواسنك شمال شرقی جهتی تشکیل ایدر .

قضا مرکزی (مرزوق) قصبه‌سنك شمال شرقیسنده ومذکور قصبه‌دن (جوفرا) واحنده کائن (سوکنه) موقعنه‌کیدن یول اوزرنده (سبهه) قصبه سیدر .

(سبهه) قصبه سی شمال شرقیدن جنوب غربی یه طوغری اوزانان (خروج اسود) ك اوفق تفك یایه لری آره سنده کائن اولوب (مروزق) ه اولان مسافه‌سی ٦٠ ساعتدر .

اساساً قصبه (حاجارا) (قاردا) و (جدید) نامارنده اوچ پارچه‌دن عبارتدر .

سبهه‌نك شمال شرقیسنده وکذلك (مزروق)دن (سوکنه) یه کیدن یولك اوزرنده (سمنو) موقعی موجود در .

{ ازقرتوارك قضاسی } : فزان لواسنك جهت غربیه سنی تشکیل ایدن بوقضا تشکلات طبیعیه جهتیله دیکرآلتی قضادن فرقلیدر . طبعیت اراضی اوراده یتشان نباتات واشجار مثمره‌یی بوراده یتشدیرمز . بالعکس معادن مبذولدر .

واراضی زیاده‌جه صرب وطاغلقدر . اهالیسی توارك اقوامندندر .

{ شاطی قضاسی } : (فزان) نك شمال غربیسنی تشکیل ایدر. قضا مرکزی (مرزوق)ك شمال غربیسنده وتقریباً (٧٠) ساعت اوزاغنده و (جبل تریبا) نك غرب جنوبیسنده واقع (٢٧) درجه (٢٩) دقیقه (٥٠) ثانیه عرض شمالی (١٠) درجه (٢٤) دقیقه (٠) ثانیه

طول شرقی‌یه مالك اولان (ایدری) قصبه‌سیدر .

(مرزوق) دن آیریلان بریول وادیٔ غربیدن کچدکدن صکره (ایدری) یه‌واورادن دخی (حامادا‌الحمرا) (وحامادا) طاغلرینی آشه‌رق (مژده) موقعنه و (جبل غریان) دن مرکز ولایت اولان (طرابلس غرب) شهرینه کیتدیکی کبی وبردیکر یول دخی فوق‌الحدمهم اولان (غات قصبه) سنی (ایدری)یه ربط ایتدیکندن بونقطه دخی‌اولدقجه حائز اهمیتدر .

{ سوکنه قضاسی } : (فزان) لك قسم شمالیسنی‌تشکیل ایدر . قضا مرکزی (جوفرا) واحنده کائن (سوکنه) موقعیدر .

(جوفرا) واحی اهمیتلی واولدقجه منبت اولوب اطرافی (خروج اسود) لك شمالنده واقع (جبل سودا) نك‌تپه‌لریله دائراًمادار احاطه اولنمش وبوسببله اشبو واح مدافعهٔ نقطهٔ نظرندن آیروجه حائزاهمیت مخصوصه بولنمشدر .

سوکنه قصبه‌سی — (٢٩) درجه (٤) دقیقه عرض شمالی و (١٣) درجه (٢٨) دقیقه طول‌شرقی‌یه مالك اولوب (مرزوق) لك شرق شمالیسنده ویوز اون بش ساعت اوزاغنده‌کائن وداۂراً مادار اسکی برسور ایله محاطدر .

اشبو قصبه پك اسکی اولوب درونته حرما اغاجندن اعمال اولنمش یدی قپو واسطه سیله کیریلور . درونده بش جامع شریف ایله اوچ عدد مدرسه واردر . (غات) ایله (مرزوق) قصبه‌لری کیروسنده ومذکورقصبه‌لردن کلان یوللرك محل تلاقیسنده بولنمغله‌دخی اشبوموقعك اهمیتی درکاردر .

(جوفرا) واحنك شرقنده واقع و (٢٩) درجه (٦) دقيقه عرض شمالی و (١٣) درجه (٣٧) دقيقه طول شرقی‌یه مالك اولان (هون) ناحیه‌سیله (وادان) اشبو قضانك مشهور مواقعیدر .
اشبو قضا قوم ایله قاریشق کلسی طپراقدن عبارت اولوب اکثر یرلرنده طوز ایله کبریت کانی بولنور .

(خفره قضاسی): (فزان) لواسنك جنوب شرقیسنی تشکیل ایدر.

(مرزوق) دن (بیلما) واسطه‌سیله (بورغو) و (قانم) ممالکنه و (چاد) کولنك حوضهٔ شرقیه وغربیه سیله جنوبیه سنه کیدن یول بورادن کچدیکی جهتله بوقضا لوانك (شاطی) قضاسندن دها اهمیتلی برپارچه سیدر .

قضامرکزی (خفره) قصبه‌سی اولوب (شرقیه) وسودان مرکزی ایله (مرزوق) آره‌سنده آمد شد ایدن کاربانلرك ممری اولان (غطرون) و (تجهری) مواقعی مشهوردر .

بونلردن (غطرون) قصبه‌سی مرکز ولایت اولان (نفس طرابلس غرب) شهرینه ایکیوز سکسان وسنجاق مرکزی اولان (مرزوق) قصبه‌سنه آلتمش ساعت مسافه‌ده وبر خرما اورمانك درونده مبنی اولوب اطرافی دائراً مادار دیوار ایله احاطه اولنمشدرکه بو دیوارك خارجنده برچوق بغچه‌لر موجوددر .

بوقصبه‌نك اولری دخی (مرزوق) قصبه‌سنك اولری کبی طپراقدن انشا ایدلمش ایسه‌ده اثنای انشا آتده‌رصانت‌ومتانت جهتی دها زیاده التزام اولنمشدر .

قصبه‌نك سوقاقلری (مرزوق) ککندن دها طار اولدیغی کبی

اولر دخی نسبتاً دها اوفق ودها صنعتسز یاپلمشلردر .

(غطرون) ك جوانب اربعه سی غیر منتظم برطاقم تپه لردن عبارت اولوب بوتپه لرك اوزرنده خرما داللرندن اورلمش عادی کلبه لر درونده برچوق (توبو) لیلر اقامت ایدرلر .

قصبه اطرافنده کی بغچه لرده قبا یونجه وسائر برنوع اوت ایله قاوون وتوماتس زرع اولندیغی کبی برچوقده آصمه کوتوکلری واینجیر ، نار اغاجلری ایله ، میوه سی یرلی اهالی بیننده علاج اولمق اوزره قوللانیلان برنوع یبانی آغاجلر دیکلمشدر .

اوچ درت متره ثخننده اولان قوم طبقه سنك آلتنده کی طپراق کرچلیدر . وزمین بش آلتی متره قدر حفر اولندیغی صورتده صویه تصادف اولنور .

خرما آغاجلرینه کلنجه بونك مقداری پك چوق اولوب (فزان) قطعه سنك اکثر یرلرنده اولدیغی کبی بوراده دخی اهالی خرما ایله تعیش ایدرلر .

قصبه لرده اقامت ایدن اهالی کافهً اهل ایمان اولوب مقداری بیك بشیوز ، ایکیبیك قدر تخمین اولنیور .

(تجهری) قصبه سنه کلنجه بونك اولری دخی طپراقدن انشا اولنمش واطرافی دیوار ایله چورلمشدر . شوقدرکه دیوارك ثخنی پك آزدر . مقدار سکنه سی جمله سی اهل ایمان اولمق اوزره ایکی اوچیوز کشیدن عبارتدر .

بوقصبه فزان قطعه سنك منتهای حدود جنوبنی تشکیل ایدر .

صحرای کبیره داخل اولمق ایچون ایلری یه طوغری حرکتده دوام اولندیغی صورتده بشقه آرتق بللی باشلی برقصبه یه تصادف اولنمز . بوراده خرما آغاجلری آز اولدیغی کبی دیکرمیوه اغاجلری دخی پك نادردر .

قویون وکچی اتی بولنه‌مدیغی کبی آرپه وبغدای دخی یتشمز .
قصبه‌نك جوانبنده بولنان طاغلرده (غطرون) قصبه‌سنك اطرافنده‌کی
طاغلرده اولدیغی کبی خرما آغاجلرندن معمول کلبه‌جکلر ایچنده برچوق
(توبو) لیلر اقامت ایدرلر .

{ غات قضاسی } : (فزان) لواسنك منتهای غربنده و (توراك)
ممالککی حدودنده‌در .

توراك و (جزائر) ایله (فاس) ك جهت جنوبیه سنده کائن
(توعات) ممالکنه وحوصه‌نك (سـقوطو) (قانو) کبی الك مشهور
شهرلرینه و (تمبوقطو) یه و (آغادش) ه کیدن کاربانلر بورادن
کچرلر . وبوسـببله اشـبو (غات) قضـاسی دخی (غدامش)
و (مرزوق) قدراهمیتلیدر .

(غات) قصبه‌سی ایله (غدامش) ، (تونس) ك جهت جنوبیه‌سیله
توارك اقوامی ممالکنه طوغری عادتا برر (باستیون) طرزنده ایلرولمش
و (صحرای کبیر) (وسودان مرکزی) و (سودان غربی) یوللرینك
وبویوللردن کلوب کچن بیوك کاربانلرك (مرزوق) مستثنا اولمق اوزره
بورالره اوغرامقسزین کچوب کیتملری امکانسز بولنمش اولمغله بوایکی
نقطه‌نك سودان تجارتنجه حائز اولدیغی اهمیت فوق‌العاده قابل انکار
اوله‌مز .

قضـا مرکزی (مرزوق) ه یوز اوتوز سـاعت مسـافه‌ده کائن
(غات) قصبه‌سیدر .

غات قصبه‌سـی : اوچیوز ، اوچـیوز اللی قدرخانه‌دن عبـارت
اولوب اولرك طرز معماریسی (مرزوق) و (غدامش) ك اولرینك
کندن آزفرقلدر .

(٢٤) درجه (٥٧) دقیقه (٠) ثانیه عرض شمالی (٧) درجه (٥٧) دقیقه (٠) ثانیه طول شرقی‌یه مالك بولندیغی جهتله هواسی غایت صجاقدر .

فقط صوتدارکی مسئله‌سی (مرزوق) (وغدامش) واحلرنده‌کی قدر مشکل دکلدر . وجنوب ایدن شمال روزکاری (مرزوق)ده‌کی کبی برچوق علل وامراضه باعث اولمز .

(غات) قصبه‌سنده ده برچارشو واردر . اموال واشیای تجاریه ایام مخصوصه‌ده اوراده موقع مزایده‌یه قونیله‌رق بیع وفروخت اولنور .

اهالیسی کاملاً اهل اسلام اولوب اکثریت توارك اقوامندن ایسه ده ازاد اولمش سیاهیلر ایله اقوام سائره‌ده واردر .

(غدامش) و (مرزوق) ه نسبت (غات) واحنده اشجار مثمره زیاده‌در . قصبه‌نك اطراف وجوانبی کاملاً بغچه‌لرله محدوددر .

بوراده نباتات دخی نسبتاً ایو یتشور . واشجار مثمره‌نك قسم اعظمی (پورتقال) و (لیمون) اغاجلرندن عبارت ایسه‌ده خرما وسائره اغاجلریده یوق دکلدر .

کاربانلرك جمعیتلی اوله‌رق کلوب کچدکلری زمان ایلول الی تشرین ثانی آیلریدر . بو آیلرده بعضاً کره بیکلرجه دوه‌لردن عبارت بیوك کاربانلرك (مصر) (بنغازی) (طرابلس) (جنوبی جزائر) و (فاس) و (حوصه) و (توعات) ممالکندن کلوب کتدکلری کوریلور .

بنغازی ولایتی [*]

بوولایت شمالاً بحر سفید شرقاً خدیویت مصریه غرباً طرابلس غرب ولایتی جنوباً (لیبی) چولیله محدود ومحاط اولوب مساحهٔ سطحیه جهتیله طرابلس غرب ولایتندن کوچك اولدیغی کبی داخلنده کرك مسکون وکرکسه خیمه نشین اوله‌رق اقامت ایدن اهالینك مقداری دخی نسبتاً آزدر .

ولایتك اك زیاده غلبه‌لك اولان جهتلری ساحل ایله اشبو ساحله موازی اولمق اوزره غربدن شرقه طوغری امتداد ایدن (جبل اخضر) در .

فی‌الحقیقه اشبو (جبل اخضر) اکثر محللرنده برچوق مرعالره واوفق تفك چاغلیانلره مالك اولدیغی جهتله ولایتك اك زیاده اسکانه قابلیتلی برقسمی عد اولنه بیلور .

بنغازی ولایتی تقسیمات پولتیقیه جهتیله مرکزه مضاف قضا ونواحی ایله برده درنه سنجاغنی شاملدر .

مرکز ولایت ساحل بحرده کائن وکوزل برلیمانی حاوی (بنغازی) شهریدر . (بنغازی) شهری (۳۲) درجه (۸) دقیقه (۰) ثانیه عرض شمالی و (۱۷) درجه (٤٦) دقیقه (۰) ثانیه طول شرقیه وتقریباً اوچیوزی اوروپالی اولمق اوزره (۱۵۰۰۰) نفوس مسلمه‌یه مالکدر .

---

[*] بوکره شرفصدور ایدن ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی موجبنجه (بنغازی) ولایتی سنجاغه تحویل اولنمشدر .

شهر مذكور طوغريدن طوغرييه صحراى كبير داخلنده كائن (واداى) ممالكنه كيدن يولك مبدأنى تشكيل ايتديكندن فوق الحد براهميت مخصوصه‌يه مالكدر .

مركز مضافاتى — نفس (بنغازى) قضاسى ، (جدابيه) قضاسى ، (مريج) قضاسى ، (اوجله و جالو) قضاسى ناملريله‌درت قضادن عبارتدر .

نفس بنغازى قضاسى — بنغازى شهريله (قارقورا) (حنس) (وطوقره) (وسلوك) ناحيه‌لرندن عبارتدر .

{ جدابيه قضاسى } — (بنغازى) ولايتنك قسم غربيسنى تشكيل ايدر .

مركز قضا اولان (جدابيه) قصبه‌سى (كبريت) كور فزنده ومذكور كورفزك داخلنده واقع اولوب (٣٠) درجه (٥٤) دقيقه (٠) ثانيه عرض شمالى (١٧) درجه (٥٩) دقيقه (٣٠) ثانيه طول شرقى يه مالكدر . مركز ولايته اولان مسافه‌سى (٤٨) ساعتدر . (برقه) ناحيه‌سى (جدابيه) قضاسنه مربوطدر .

{ مريج قضاسى } — بنغازى ولايتنك قسم شماليسنى تشكيل ايدر .

مركز قضا اولان (مريج) قصبه‌سى (٣٢) درجه (٣٥) دقيقه (٠) ثانيه عرض شمالى ، و (١٨) درجه (٤١) دقيقه (٤٠) ثانيه طول شرقيده ومركز ولايتك (٢٧) ساعت

اوزاغنده در .

(حاسه) (درسه) ناحیه‌لریله (٣٢) درجه (٤٣) دقیقه (٥٠) ثانیه عرض شمالی (١٨) درجه (٣٤) دقیقه (١٢) ثانیه طول شرقیده کائن (طولیتا) لیمانی (مریج) قضاسنه مربوطدر .

{ اوجله وجالو } قضاسی — اشبو قضانك دیگر اوچ قضایه نسبت اهمیت مخصوصه‌سی واردر .

(اوجله وجالو) قضاسی (بنغازی) شهرینك (٣٥٠) کیلومتره جنوبنده واقع اوجله وجالو واحندن عبارت اولوب بوواح خدیویت مصریه‌نك غرب شمالی جهتلرنده بولنان (سیوا) واحندن طقوز و (بنغازی) دن سکز کونلك برمسافه‌ده واقع اولدیغی کبی مصره وجانب حجاز مغفرت طرازه کیتمك اوزره (توارك) ممالکی داخلندن کلان وبنغازیدن وادای ممالکنه کیدن کاربانلرکده وقفه‌سیدر .

قضا مرکزی بنغازی‌یه (١١٨) ساعت مسافه‌ده و (٢٩) درجه (٤) دقیقه (٣٠) ثانیه عرض شمالی و (١٨) درجه (٥٣) دقیقه (٠٠) ثانیه طول شرقیده کائن (اوجله) قصبه‌سیدر .

(جالو) ناحیه‌سی اشبو قضانك مضافاتندندر .

درنه سنجاغی — (بنغازی) ولایتنك شرق شمالی تشکیل ایدر . سنجاق مرکزی ساحل بحرده کائن وبرلیمانی حاوی (درنه) قصبه‌سیدر .

سنجاق مضافاتی — (بومبا) قضاسیله (طوبروق) قضاسی درنه سنجاغی مضافاتندندر .

{بومباقضاسی} — درنه سنجاغنك قسم شرقیسنی تشکیل ایدر .
قضا مرکزی ساحل اوزرنده کائن وغایت کنیش برلیمانی حاوی (بومبا) قصبه سیدر .
(بومبا) لیمانك وسعت جهتیله افریقای شمالی لیمانلری ارەسنده حقیقةً بیوك براهمیتی واردر .

{طوبروق قضاسی} — (درنه) سنجاغنك منتهای حدود شرقیسنی تحدید ایدر .
قضا مرکزی کوچك برلیمانی حاوی اولان (طوبروق) قصبه سیدر .
(بومبا) ایله (طوبروق) و (درنه) نك اهمیت مخصوصه لری جداً شایان تذکاردر

فصل ثالث

— جغرافیای اقونومیقی وستاتستیقی —

نباتات : (طرابلس غرب) و (بنغازی) ولایتلری اراضیسی بللی باشلی میاه جاریه‌دن محروم اولدیغی کبی یغمور دخی نادراً یاغدیغندن طپراغنك هرنقدر قوهٔ انباتیه‌سی زیاده ایسه‌ده محصولات نباتیه آزدر .

بعض واحلرده زرع اولنان حبوبات بغدای ، آرپه و (بشنه) [٭] دن عبارتدر . ولایتك اکثر یرلرنده یرلی اهالی (آرپه) و (بشنه) ایله تعیش ایدرلر .

(طرابلس غرب و بنغازی) ولایتلرنده (زغفران) و (کوك بویا) یتشدیکی کبی سبزه دخی یتشور .

فضله اوله‌رق (صفصفه) دنیلان برنوع اوت واردرکه بونك تخملری (فزان) سنجاغنده اکل اولنور . واکثر محللرده تخملری آلندقدنصکره صاپلری حیواناته یدیریلور .

برده (خلفه) اوتی یتشورکه بواوت خدائی‌نابتدر . و (طرابلس غرب) ولایتك اکثر یرلرنده نشوونما بوله‌رق تجارته فوق‌الحد یاردم ایدر .

اشجار : خرما ، انجیر ، پورتقال ، بادم ، لیمون ، زیتون ، شفتالی ، نار ونادر اوله‌رق آرمود ، اریك ، آیوه ، عناب ، زردالی ، آغاج قاوونی ، قیسی ، ماندالینه ، انجلرندن عبارتدر ،

[٭] برنوع داری .

بعض یرلرده اصمه کوتوکی دخی واردر ،

بونلردن اینجیر ، پورتقال ، بادم ، لیمون ، زیتون ، وسائره هریرده یتشمزسه‌ده خرما یتشور . خصوصیله (فزان) سنجاغنده خرما اغاجلرینك انواعی واردر . فقط بورالرده یتشان خرما (تونس) امارتنده (بلادالجرید) ده ومصرخدیویتنده (دونقولا) ده یتیشانلرقدر مقبول ومعتبردکلدر .

حیوانات ندرتنه قارشو اهالی اشبو میوه دن پك زیاده مستفید اولورلر . برچوق واحلرده یرلیلر خرما ایله تعیش ایدرلر وبعضکره حیوانلری دخی بونکله اعاشه‌یه مجبور اولورلر .

لیمون وپورتقال اغاجلری کثرتلی اوله‌رق (طرابلس غرب) وجواری ایله (غات) واحنده ومواقع سائره‌ده بولنور .

(زیتون) لك زیاده‌جه اوله‌رق یتشدیکی محل دخی (جبل غربیه) سنجاغی ایله (غریان) و (مصراطه) قضالریدر .

حیوانات : مواشی ودواب جنسندن قرماقویونی ، کچی ، مالطه کچیسی ، اینك ، اوکوز ، دوه ، آت ، حمار ، بولنور .

مشاق سفریه وخصوصیله چوللرده اجرا اولنان اوزون یورویشلره ، آچلغه صوسزلغه متحمل اولدیغی ایچون اك زیاده مقبول ومعتبر اولان واکثریتله نقلیاتده قوللانیلان (دوه) در . (طرابلس غرب) ده بوحیوانك دخی بللی باشلی اوله‌رق ایکی جنسنه تصادف اولنور . بری جزیرةالعرب جهتلرنده یتشان واکثریتله ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده قوللانیلان جنس اولوب زیاده قوتلی بولنمسی واتنك نسبتاً ایو اولمسیله دیکرندن فرق اولنور . وایکنجی جنس (توارك)

و (تبو) ممالكنده يتشور .

حيوانات سائره‌دن كدى ، كوپك ، چقال ، ييلان ، عقرب ، كرتنكله ، يبان كديسى ، قپلان ، حروس ، وطاووق پك چوقدر . بعضكره‌لر فزان جهتلرنده (آرسلان) كورلديكى دخى واردر .

قوشلردن هدهد ، قره‌قوش ، آتمه‌جه ، ليلك (لقلق) آق‌بابا ، بولنديغى كبى آوقوشلرينك بعض جنسلريده بولنور .

وسواحلده طوزلى‌صو بالقلرى صيداولنور .

معادن : طرابلس‌غرب ولايتى معادنجه پك‌اوقدر زنكين دكلدر . بورادن اخراج اولنان معادنك الك‌بللى باشليدى (يتمور) (وكمور) (وكبريت) (كول وقياطوزى) ايله (نطرون) در .

بونلردن (كبريت) معدنى پك آزمقدارده اوله‌رق (كبريت) كورفزى كنارلرنده و (نطرون) معدنى (فزان) سنجاغنده بولنور . (طوز) ايسه غايت چوقدر . و (فزان) سنجاغنك مركزى اولان (مرزوق) قصبه سنك شمالنده‌كى (نطرون) و (ماندره) كوللرى نام كوچك كوللردن و (تاجوره) ده‌كى مملحه‌دن چيقاريلور . (نطرون) معدنى كذلك فزان سنجاغنده بولنور . وهرسنه‌داخل ولايتدن هرطرفه برچوق (طوز) ايله (نطرون) اخراج اولنور . جبل‌غربيه‌سنجاغنده (يتمور) ايله (كمور) معادنى دخى وارسه‌ده بونلر هنوز ايشلديله‌ميور .

(بنغازى) ولايتده دخى طوزمعدنى پك‌چوقدر وهرسنه اخراج اولنـان طوزك مقدارى ١٥ مليون كيلو غرام قدر تخمين اولنور . كرك (طرابلس‌غرب) وكركسه (بنغازى) ولايتلرنده (باقر)

(كوموش) معادنی بولنمدیغی کبی (فیل دیشی) (والتون توزی) دخی بولنمز .

(فیل دیشی) ایله (التون توزی) (صحرای کبیر) ایله (سودان مرکزی) جهتلرندن کیریلور .

صنایع : بو ولایتلرده صنایع لزومی قدر ترقی ایده مامشدر . یالکز برنجی درجه ده احتیاجات اهالی‌یی تسویه ایده جك شیلر اعمال اولنورکه اونلرده یوك وایپك منسوجات ایله حصیر وسائره دن عبارتدر .

(مصراطه) قضاسنده و (فزان) سنجاغنده قالیچه اعمال اولنور . وخارجه دخی کوندریلورسه ده مقداری پك جزوئیدر

(غدامش) لك مشینی (طرابلس) لك عطریاتی دخی مشهوردر .

تجارت : تجارت بحریه همان آوروپالیلرك [انکلیز ، فرانسز ، ایتالیان] النده در . وبوتجارت (بنغازی) و (طرابلس غرب) لیمانلری و (طابیه) ، (درنه) و (بومبا) اسکله لری واسطه سیله اجرا ایدیلور .

اوچ میلیون فرانق انکلتره دن وایکی ملیون فرانق فرانسه دن و بر ملیون فرانق ایتالیادنکه جمعا آلتی ملیون فرانق قیمتنده ادخالات وقوعبولور .

اخراجات ایسه تقریباً اون ایکی ملیون فرانق قیمتنده در ، وبو اخراجاتك قسم اعظمی انکلتره یه وبرقسمی دخی فرانسه یه وقسم جزئیسی دخی ممالك سائره یه در .

بونلرده (خلفه) دینلان خدایی نابت اوت ایله خرما ، حنطه ،

شعیر ، (فوه) تعبیر اولنور برنوع (کوك بویا) (زیتون) (زیتون یاغی) (کول و قیا طوزی) و صابون اعمالنده قوللانیلان (نطرون) (چیچك صویی) (عطریات) وصحرای کبیر ایله سودان جهتلرندن کتیریلان (فیل دیشی) (دوه قوشی تویی) (آلتون توزی) وسائره دن عبارتدر .

طرق تجاریه : (طرابلس غرب) ایله (بنغازی) بحر سفیدی افریقای مرکزی یه ربط ایدن مهم ایکی لیماندر .

(طرابلس غرب) لیماننده (سودان) ه کیتمك اوزره بللی باشلی اوچ یول چیقار .

طرابلس یوللری — بونلردن برنجیسی : (تارهونه) طاغلرندن آشه رق (فزان) سنجاغنه داخل و (جوفرا) واحنده کائن (سوکنه) قضاسنه واصل اولور . (سوکنه) نك جنوبنده (خروج اسود) ی کچه رك (سمنو) وصکره (سبها)ودها صکره (فزان) سنجاغنك مرکزی اولان (مرزوق) قصبه سنه واصل اولور . (مرزوق) قصبه سنه واصل اولدقدن صکره یول ایکی یه آیریلور .

بری : شرق جنوبی استقامتنی تعقیب ایدرك متعاقباً (قطرون) (تجهری)مواقعنه وحدود عثمانیه یی ترك ایله (بیلما) موقع مشهورینه واصل اولور .

(بیلما) دن (قانم) ممالکنه واورادن (چاد) کولنك حوضهٔ غربیه سنی تعقیب ایدرك (بورنو) ممالکنك پای تخت حکومتی اولان (قوقا) یه واصل اولور .

دیکری : غرب جنوبی یه توجهله (ازقر توارك) و (غات) قضالرینه

واصل اولدقدن صکره اوده حدودی ترك ایدرك (توارك) ممالکنه داخل و (آغادیز) دن (قانو) ویاخود (سقوطو) یه واصل اولور .

ایکنجی یول : بویولك اهمیتی درجهٔ ثانیه‌ده‌در . طرابلس لیمانندن چیقدقدن صکره طوغری (جبل غربیه) سنجاغنه واصل اولور . و (جبل غریان) ی گچدکدن (مزده) موقعنه واورادن (سمنو) یی شرقنده براقه‌رق (سبها) یه و (سبها) دنده (مرزوق) ه واصل اولور .

اوچنجی یول : بویول همان برنجی یول قدر مهمدر . اولا (طرابلس غرب) لیماندن بدأ ایله (قصر یفرن) ه کلور . و (قصر یفرن) دن (نالوت) قصبه‌سنه اوغرایه‌رق ویاخود (نالوت) ه هیچ اوغرامیه‌رق طوغریدن طوغری‌یه (غدامش) قصبه‌سنه واصل اولور . (غدامش) دن ایکی یول چیقار . بری : جنوب غربی‌یه طوغری اوزانان یولدرکه جزائرك جهت جنوبیه‌سندن کچر و (الییود) ه و (توعات) اراضیسنه کیررك (عین ساله) یه واوراداده یا فاس ممالکی داخلنه ویاخود (تمبوقطو) یه کیدر .

دیکری : طوغریدن طوغری‌یه جنوب استقامتنه توجهله (غات) قصبه‌سنه واصل اولور .

و (غات) قصبه‌سنده (مرزوق) دن کلان برنجی یول ایله برلشدکدنصکره (صحرای کبیر) و (سودان مرکزی) ممالکنه کیدر .

بو یوللردن بشقه سواحلده بولنان اوفق تفك مرسالردن کلان یوللرده وارسه‌ده بونلرك اهمیتلری درجهٔ ثانیه‌ده اولدیغندن اوزون اوزادی یه تفصیللرندن صرف نظر اولنمشدر .

بنغازی یوللری — (بنغـازی) ولایتی یوللری (بنغازی) لیمانی ایله (درنه) کوچك لیماندن بدأ ایدر .

(بنغازی) لیماندن بللی باشلی اولەرق ایکی یول چیقار .

برنجیسی : شرق جنوبی استقامتی تعقیب ایدرك خدیویت مصریه اراضیسنه داخل و (جربوب) و (سیوا) واحلرینه واصل اولور .

ایکـنجیسی : طوغریدن طوغری‌یه جنوب استقامتنه توجهله (اوجله و جالو) واحلرینه کیدر .

(اوجله و جالو) واحلرنده یول اوچه آیریلور .

بری : طوغریجه جنوبه و (قوفرا) و (کبـابو) واحلرینه واورادن (واداى) ممالکنه کیدر .

دیکـری : شرقه و (بنجم) واحندن (جوفره) واحنه و (سوکنه) یه کیدر .

بردیکری دخی غرب جنوبی استقامتی تعقیب ایله متعاقباً (خروج اسود) و (خروج ابیض) سلسله‌لرینك خفیف پایه‌لرنی آشدقدن‌صکره (سبهه) و (سمنو) یه اوغرامقسزین (مرزوق) قصبه‌سنه واصل اولور .

(درنه) لیماندن چیقان یول کذلك (اوجله جالو) یه کیتدیکی کبی شرقه (جربوب) و (سیوا) واحلرینه دخی کیدر .

مع مافیه شوراسـنی دخی نظر اعتنایه المق لازمدرکه اشبـو یوللر منتظم شیلر اولمیوب انجق چول بوللریدر .

قسم ثانی

— صحرای کبیر —

١ — جغرافیای طبیعی

حدود ومساحهٔ سطحیه — (صحرای کبیر) دنیلان اراضیٔ واسعه شمالاً (اطلس) طاغلرینك نهایت ورسانلری (حروج) (حامادا) و (بنغازی) پایلالری یعنی فاس جزائر ممالکی وتونس امارتی ایله (طرابلس وبنغازی) ولایتلری وجنوباً (سنه غال) و (نیژر) نهرلری وادیلریله (چاد کولی) حوضه‌سی و (وادای) (دارفور) و (کوردفان) ممالکی وغرباً (بحر محیط اطلاسی) وشرقاً دخی (خدیویت مصریه) و (نیل مبارك) وادیسی ایله محدود ومحاطدر .

شمالدن جنوبه ١٨٠٠ وشرقدن غربه ٥٠٠٠ کیلو متره طولنده‌در .

ومساحهٔ سطحیه‌سی التی بچق ملیون کیلو متره مربعیدر .

مقدار سکنه‌سی اهل اسلام اولمق اوزره درت ملیونی متجاوزدر .

وسطحی سطح بحردن منحطدر .

سواحل — صحرای کبیرك یالکز جهت غربیه‌سی دکز ایله محدود ومحاط اولوب فقط بوساحل غایت صیغ وکمیلرك التجاسنه مقتضی امین لیمان ومرسالره مالك اولمدیغی کبی ساحلدن برقاچ کونلر ایچرویه طوغری کیدلدیکی حالده دخی واحلره واراضیٔ منبته‌یه تصادف اولنه‌مدیغندن (آفریقای مرکزی) یه بوجهتدن ایلرولمك خیلوجه مشکلدر .

ساحلك بللی باشلی نقطه‌لری (بوجادور برونی) (بیاض برون) و (آرغین اطه‌سی) ایله (آرغین) و (پورناندیق) مواقعیدر .

٢ — جغرافیای پولتیقی ، —

تقسیمات — (صحرای کبیر) شرقی ، غربی ، مرکزی نامليله اوچه آیریله بیلور .

غربی صحرای کبیر — صحرای کبیرك (فاس) حکومت اسلامیه‌سی ایله جزائرك برقسم جنوبیسنده قالان پارچه سیدرکه بو منطقه‌ اوزرنده (فاس) ممالکندن (سودان) ایچروسنه طوغری کیدن کاربانلره تصادف اولنور . واك مشهور واحه‌لر شونلردر :

(آدرار) (تیری) (تاغانت) (الحود) واحه‌لری .

مرکزی صحرای کبیر — بزجه صحرای کبیرك شایان اهمیت اولان قسمی بو قسمدر . چونکه طرابلس غرب ولایتندن (سودان) ایچرولرینه کیدن کاربانلر بو منطقه اوزرنده حرکت ایدرلر . بالی باشلی ممالك و واحه‌لر بروجه آتی تعداد اولنور .

١ — { آغار } صحرای کبیر واحه‌لری ایچنده اك زیاده صویی چوق اولان بو واحه‌در و (توارك) اقوامنك مرکزیدر

مقدار نفوس (٢٠٠,٠٠٠) قدردر .

(ایدلز) (تادان) (تمازین) واحه‌لری مشهوردر .

٢ — { توعات ممالکی } برچوق واحه‌لردن عبارت اولوب هیئت عمومیه‌سی (٣٠٠) کیلومتره طوله و (١٦٠) کیلومترو عرضه مالکدر .

بو واح جزائر ایله (تمبوقطو) آره‌سنده و نصف مسافه‌ده‌در .

(توعات) واحه‌لری اساساً اوچه تقسیم اولنه بیلور .

بری : شمالده (غورارا) واحیدرکه مشهورموقعی (تیمومون) در .
دیگری : مرکزده (اصل توعات) واحیدر .
بردیگری : جنوبده (تیدیکلت) واحی درکه مشهور شهری (عین‌ساله) قصبه‌سیدر .

(توعات) واحی (زاعورا) وتوابعی طرفندن سقی اولنور . بو واحك سكنه‌سی بربره جنسندن اولوب عربلر واسیر ویاخود حرسیاهیلر دخی واردر .

مملکت اساساً زادکاندن مرتب بر هیئت طرفندن اداره اولنورسه‌ده فاس حکومت اسلامیه نك بوراده نفوذی پك زیاده در .

آوروپالی خرستیانلر بورالرده قولای قولای اجرای تجارت وسیاحت ایده‌مزلر .

(فاس) (جزائر) تونس) (طرابلس غرب) دن کلان کاربانلر (توعات) واحنده بربرلریله برلشورلر .

(عین‌ساله) قصبه‌سی برکوچك وادینك نهایتنده ونصف محیطی غایت خفیف میللی طاغلر وغایت کوزل بغچه‌لر ایله محدود در .

قصبه اساساً یکدیکرندن تمامیله آیری بش پارچه‌دن عبارت اولوب اك مشهوری (۱۷۰۰:۱۸۰۰) سکنه‌یه مالك اولان (قصر العرب) در . دیکرلری نسبتاً دها از مسکون اولوب دائمی صورتده اورالرده اقامت ایدنلرك عددی تقریباً (۴۰۰۰) کشی قدردر .

قصبه‌نك جنوبنده اون کیلومتره طولنده برخرما اورمانی موجوددر .

(عین‌ساله) واحنده‌کی نفوسك قسم اعظمی خیمه‌نشین اولدقلرندن سنه‌نك هر موسمنده اوراده بولنمزلر . آنجق حرمالرك طوپلنه جغی

زمان کلیرلرکه بوزمانلر مقدار نفوس (١١٠٠٠) الی (١٢٠٠٠) ه بالغ اولور .

بوواح غایت محصولدار اولمغله برابر اهالیسی دخی زیاده چالیشقان بولند قلرندن آربه ، بغدای ، کبی هر نوع حبوبات زرع اولندیغی کبی سبزه نکده انواعی وسنامکی یتشدیریلور .

اشجار دخی یالکز خرما اغاجلرندن عبارت اولمیوب (نار) و (قیصی) وبرنوع (اغاج قاوونی) و (انجیر) کثرتلیدر .

بوموقع غایت مهم برمرکز تجارتدر . (تمبوقطو) (بورنو) و (حوصه) ممالکندن کلان کاربانلر اورایه ، چوید ، فیل دیشی ، ضمغ ، آلتون توزی ، .... کتیررلر .

٣ — { آیر یاخود آزبن } واحی درکه (١٥) ایله (٢٠) درجه عرض شمالی آرسنده واقعدر .

بوواح دخی چولك اك بیوك واحلرندن معدود اولوب اهالیسی (توارك) جنسندن (٦٠٠٠٠) کشی قدر تخمین اولنور .

بونلرك قسم اعظمی تجارت ودوه‌جیلك ایله مشغول اولدیغی کبی برقسمی دخی یغماکرلك ایله مألوفدر .

مرکز حکومت (آغادیز) قصبه‌سی اولوب مشهور مواقع (تن تللوست) (اسودی) (آغالغو) در .

اغادیز مهم برنقطهٔ تجارتدر . (٧٠٠) الی (٨٠٠) قدر خانه‌یه و (٧٠٠٠) : (٨٠٠٠) قدر سکنه‌یه مالکدر .

٤ — { دامرغو } واحیدرکه (١٤) ایله (١٥) درجه عرض شمالی آره‌سنده و (آیر) واحندن (سودان) ه کیدن طریق اوزرنده در .

(تاغه لل) قصبه‌سی مشهور موقعیدر .

٥ ــ آروان ــ آزواد ــ مالبروق تاودنی ــ واحلریدر که (تمبوقطو) نك جهت شمالیه سنده کائندرلر .

شرقی صحرای کبیر ــ صحرای کبیرك شرقاً خدیویت مصریه شمالاً (بنغازی) ولایتی ایله محدود ومحاط اولان قسمیدر . مقام خلافت کبراجه صحرای کبیرك اك زیاده حائز اهمیت اولان قسمی‌بودر . بللی باشلی واحلر بروجه آتی بیان اولنور .

١ ــ قاوار) وتدامسلمانلرنجه (قیالق وادی) معناسنه اولان (اتنزی‌توغه) واحی ــ (طرابلس غرب) لیماندن بدأ ایله (چاد) کولی‌حوضه‌سنه کیدن یوللر میانده اك کسدرمه اولان طریقك اوزرنده بولندیغی وخصوصیله (بورنو) حکومتنك پایتختی اولان (قوقا) ایله (فزان) لواسنك مرکزی اولان (مرزوق) قصبه‌سی آره‌سنده نصف مسافه‌ده بولندیغی جهتله موقعاً فوق‌الحد حائز اهمیتدر .

اشبو واح شمالدن جنوبه طوغری اوزانان بر طاقم اوفق تفك طاغ وتپه‌لرك اره سنده واقعدرکه بونلرك اك مشهوری شمالده بولنان (آنای) طاغی ایله وسطده کائن (غوبودوتو) تپه‌سیدر .

شمالدن جنوبه طوغری اوزانان (قاوار) واحنك طولی تقریباً سکسان کیلو متره‌قدر اولوب عرضی سکزایله اون کیلو متره آره‌سنده متحولدر .

(تبستی) یاخود (تو) مملکتنه نسبت بوواح پك آز عارضه‌لیدر . (آنای) طاغی اتکنده آنای موقعی موجود اولوب‌مدفع مذکور (قاوار) واحنك حدود شمالیسنی تشکیل ایدر .

(آنای) اساساً بر قیالق ایچنده تأسیس ایدلمش یوز قدر کلبه‌دن عبارت اولوب بونلر میاننده الك مهمی تقریباً اوتوز متره ارتفاعه مالك کسیك بر قیا پارچه‌سی اوزرینه‌بنا ایدیلان وبرطرفدن هجوم وتعرض ایدلدیکی صورتده رجعتگاه مقامنده استعمال اولنانذر . اوراده مسکون بولنان اهالی قیمتدار شیلرینی و ارزاق و ذخائری ایجابنده رجعتگاه مقامنده قوللاندقلری مذکور بنا درونده حفظ ایدرلر .

(آنای) موقعندن جنوبه طوغری یورویشه دوام ایدیله‌جك اولورسه یارم ساعت صکره التمش یتمش قدر کلبه‌دن عبارت بولنان (انی‌قوما) کوینه واصل اولنور .

(انی‌قوما) دن صکره (قاوار) واحه‌نك شرق کنارنده واقع‌ویوز قدر کلبه‌دن عبارت (عاشه نوما) کویی ایله (الجبی) واردر . بوکویلرك سکنه‌سی تجارت ایله اشتغال ایتدکلری جهتله سنه‌نك بعض مواسمنده اوراده بولنمزلر . خصوصیله (اولاد سلیمان) ك مهاجماتنه قارشو سکنهٔ مذکوره قسماً اختیار هجرته مجبور اولمشلردر .

(الجبی) نك اون دقیقه‌قدر جنوبنده (دیفوماتی) کویی ایله اشبو کویك براز غربنده اطراف‌وجوانبی‌غایت یشیل خرما اغاجلقلری ایله مستور بر کوچك کول واردر . بوکولك صویی طوزلی اولوب طولی تقریباً ایکی کیلو متره قدردر .

اصل (قاوار) ده اجرای حکومت ایدن ذاتك مقری راحك قسم غربیسنده و (اغادیز) دن طقوز و (غات) قصبه‌سندن اون برکونلك مسافه‌ده کائن (دیرکی) قصبه‌سیدر .

اشبو قصبه سالف‌الذکر کولك یقیننده وجنوبنده واقع اسکی برقصبه

اولوب اطرافنده اسکیدن قالمش طپراق برقلعه دیواری موجوددر .
بوراده بولنان اولر دخی (فزان) ایله (بورنو) جهتلرنده اولدیغی کبی
طوز ایله قاریشق طپراقدن عبارتدر .

(دیرکی) وسعت جهتیله همان (غطرون) قصبه سی قدر اولوب
جنوبنده دخی برکوچك كول بولندیغی جهتله بونلردن حاصل اولان
مواد میاسماویه قصبه نك هواسنی خیلودن خیلویه افساد ایدر .

(قاوار) واحنك (دیرکی) یاخود (برقو) دن صکره حائز اهمیت
اولان موقعی (۱۸) درجه (۵۷) دقیقه (۱) ثانیه عرض شمالی و
(غرینوویج) رصد خانه‌سی مبدأ طول اعتبار ایدلدیکنه نظراً (۱۳
درجه ۱۷ دقیقه ۳ ثانیه) طول شرقیده کائن (شممدرو) قصبه‌سیدر .
اصل مسائل دنیه بوراده حل وفصل اولنور .

(شممدرو) قصبه‌سی ، واحی تحدید ایدن سلسله‌نك اتکلرینه بنا
ایدلمش یوزیکرمی یوزاوتوز قدر خانه‌دن عبارتدر .

بوندن بشقه برده (امی‌مادما) کوبی واردرکه بوده سکسان قدر
کلبه‌دن عبارتدر .

(امی‌مادما) دن جنوبه طوغری یوزویشه دوام اولندیغی صورتده
متعاقباً (آغه‌ر) ه واخراجاتی ایله بتون (صحرای کبیر) و (بورنو)
ایله (حوصه) ممالکی اهالیسنی اداره ایدن (بیلما) مملحه سنه واصل
اولنور .

(بیلما) نك طوز اخراجاتی نقطهٔ نظرندن آفریقای مرکزیده حائز
اولدیغی اهمیت فوق‌العاده محتاج تعریف وایضاح اولمیوب بونك الك
مشهور موقعی ایکیبلك قدر سکنه‌یه مالك بولنان (غارو) قصبه‌سیدر .
اشبو قصبه‌نك غایت یقیننده (قالالا) موقعی موجود اولوب بعضکرلر

(چاد) كولنك حوضهٔ شماليه سنده مجتمع بولنان (اولادسليمان) بورالره و (قاوار) واحنك قسم شماليسنه قدر آقين اجرا ايدرلر .

(قاوار) واحنك مقدار سكنه‌سى التى يدى بيك كشى قدر تخمين اولنيور

(قاوار) واحنده حبوبات يتشمز . اك چوق خرما اغاجلرى واردر .

اهالى خرما ايله تعيش ايلرلر و (بيلما) مملحه‌سندن اخراج ايتدكلرى طوزى شورايه بورايه نقل و (سودان) اهجرولرندن كتيردكلرى اشيانى بيع وفروخت ايله تجارت ايدرلر .

بو واحك يقيننده بولنان ديكر مشهور واحلر (آغرام) ايله (جبادو) واحلريدر .

٢ — { تبستى } ياخود { تو } مملكتيدركه (١٨ ايله ٢١) درجه عرض شمالى آره‌سنده در .

(تبستى) نام ديكرله (تبو) ممالكى فوق‌الحد عارضه‌ليدر .

بوراده موجود اولان طاغلر غربى صحراى كبيرك قسم شرقيسنه طوغرى اوزانان وبعض يرلرنده ايكيبيك متره ارتفاعه قدر واصل اولان [تاسيلى طاغنك ارتفاعى ١٥٠٠ ايله ١٨٠٠ متره آره‌سنده مبتدلدر] (حوغار) سلسله سنك پايه‌لرندن عد اولنه بيلور .

(حوغار) سلسله‌سى قسم مركزيسنده (٢٠٠٠) متره ارتفاعه واصل اولدقدنصكره شرقه طوغرى ايلرولدكجه كسب انحطاط ايدرك نهايت شرق جنوبيده تبو ممالكى حدودينى تشكيل ايدن يوكسك يايلايه منتهى اولور .

(فزان) دن (بورنو) ممالکنه کیدن طریق اشبو یایلادن کچرکه یایلانك بوراده‌کی ارتفاعی (٦٠٠ : ٧٠٠) متره قدردر .
(تبستی) سلسله سی (٢٢) درجه عرض شمالی یه مالك اولان (آفافی) دن بدأ ایله اولا اون بش واون یدی درجه طول شرقیدن یکرمی درجه عرض شمالی یه قدر شمال غربیدن جنوب شرقی یه طوغری ممتد اولدقدنصکره یکرمی ایله اون سکز درجه عرض شمالیدن تقریباً یکرمی بر درجه طول شرقی یه قدر گاه شرقه وگاه شرق جنوبی یه طوغری اوزانه‌رق (وانیا) یاخود (وانیانغا) ممالکنده ینه نهایت بولنرسه ده اولدقجه اهمیتلی برفاصله ویرر .
(فزان) دن (وادای) ممالکنه کیدن کاربان یولی (بورقو) یه قدر اشبو سلسله‌نك جنوب وجنوب غربی اتکلرینی تعقیب ایدر .
سلسلهٔ مذکوره‌نك نقاط مرتفعه‌سی میانده شمالده (تارزو)طاغی نامیله یاداولنان برنجی عقده محلی ٨٠ : ١٠٠ کیلو متره ابعاد وجسامتنده در .
سلسله‌نك بردیگر عقده نقطه‌ی دخی جنوب شرقیسنده (قوسه‌سی) طاغیدرکه ارتفاعنك زیاده‌لکی حسبیله (بورقو) ده کائن (تیغنی) دن نظر اولندیغی صورتده غایت مخروطی وشماله طوغری اوچ درت کونلك بریوروبش اجراسندن صکره واصل اولنه‌جق کبی کورینور .
سالف الذکر عقده نقطه‌لری گرك ارتفاع وگرك ابعاد جهتیله یکدیگرندن خیلوجه فرقلی دهابرچوق سلسله‌لر ایله برلشمشدرکه بونلر استقامت جریانی غرب جنوبی یه متوجه اولان برچوق سیل مجرالری حصوله کتیرمشلردر .
صورت عمومیه‌ده شمال غربیدن جنوب شرقی یه طوغری اوزانان

تبستی سلسله‌سی خط تقسیم میاهی شرق وغرب مائله سی نامیله یاد اولنه بیله‌جك ایکی مائله تشکیل ایدر .

شرق مائله‌سی صودن واراضیٔ مسکونه‌دن عاری وخالی اولان (لیبی) چولنه منتهی اولمق حسبیله غرب مائله‌سنه نسبت دها آز حائز اهمیت اولدیغی کبی مائلهٔ مذکوره‌ده بولنان اوفق تفك وادیلر وسیل مجرالری دخی نسبتاً آزدر . بوسببله درکه (فزان) دن (چاد کولی) حوضه‌سنه کیده‌جك کاربانلر اك زیاده غرب مائله‌سی اوزرنده اجرای سیروحرکت ایدرلر .

شرق مائله‌سی : بو مائله‌ده اك مهم اولان (باردای) وادیسیدر . اشبو وادی (قوسه‌سی) طاغنك شمالنده کائن (غومر) طاغنك شمال غربی اتکلرندن باشلیه‌رق شمال غربی استقامتی تعقیب وهمان تبستی حدودینی لیبی چولندن تفریق ایلر .

(تارزو) طاغنك شمال وشمال شرقی اتکلرندن بدأ ایدن برچوق اوفق تفك وادیلر (باردای) وادیسنه صولدن ملاقی اولورلر . بونلرك اك بللی باشلیلری شونلردر : (ازه) و (موسقا) موقعی یقیننده (باردای) ایله برلشان (ونای یاسقو) (ایفوتوی)ناملرنده اوچ قولدن عبارت اولان (اودینو) وادیسی و (حفری) نك جنوبنده‌کی (آرابدای) ایله (غونوآ) (یرایرا) (اوروآ) وادیلرندن و (ناسرنای) طاغنك شمال اتکلرندن باشلیان (سمیری) وادیسندن عبارتدر .

غرب مائله‌سی : شمالده (اودوی) وادیسیدرکه شمال شرقیدن جنوب غربی‌یه طوغری ممتد اوله‌رق صاغدن صولدن برچوق وادیلر وسیل مجرالری ایله برلشور .

(فزان) دن کلان الک قیصه یول بورادن کچرسه‌ده بوراده صوتدارکی خصوصی خیلوجه مشکلدر .

بونلرک الک مشهوری اوچ درت کوچک قولدن عبارت اولان (آرو) وادیسی ایله (عرابو) (زوغوغو) وادیلریدر .

(دوورزا) وادیسیدرکه کذلک شرق شمالیدن جنوب غربی‌یه طوغری ممتد اولور وبرچوق اوفق تفلك قوللردن حاصل اولان (تااو) ایله (زوو آر) وادیلرینك برلشمسندن تشکل ایدر .

(قرهما) وادیسیدرکه (قوسی) تپه‌سنك غرب وجنوب غربی پایه‌لرندن باشلیان برقاچ وادینك برلشمسندن حاصل اوله‌رق اولا جنوب غربی استقامتنی تقیب ایدرك (بئراودیغغه) یقیننده طوغریدن طوغری‌یه جنوبه‌وجنوب شرقی‌یه توجه ایلر .

طرابلس غرب وفزاندن (بورقو) ممالکنه واورادکائن (یین) (کردی) ایله (وون) مواقعنه ویاخود(قیشی قیشی) یه‌کیدن کاربانلر متعاقباً اشبو وادیلری کچمك مجبوریتنده درلر .

(تبستی) ممالکنده اقامت ایدن (تدا) مسلمانلری فوق‌الحد جنکاور ومحن ومشاق سفریه‌متحمل اولدقلری کبی زیاده‌سیله‌ده غیرت وتعصب دینیه‌یه مالکدرلر . بونلرك قسم اعظمی خیمه نشین اوله‌رق طاغلرده و وادیلرده اقامت ایدرلر .

مواقع مشهوره‌سی (باردای) ایله (باردای) وادیسی یقیننده وجنوب شرقیده‌واقع (زوی) (دودوی) و (سردغه) ایله شمال غربیده واقع (صغری) (ارمزبه) و (تاآو) وادیسنده (تاآو) مواقعیدر . بونلرمیاننده الک‌مهم اولنلر (باردای) ایله (تاآو) در .

(تبستی) ده بین‌الاهالی (یریکه) نامیله یاد اولنان برده قاپلیجه

واردرکه اورادن دائمی صورتده برچوق غازلر وبخارات تصعد ایدر ودرجهٔ حرارت پك زیاده اولدیغندن اشبو بخارات وغازاتك تصعد ایتدیکی محله قدر یاقلاشمق قابل اولەمز .

اشبو قاپلیجه صوینك درجهٔ حرارتی هنوز لایقیله تقدیر ایدیلهمامش وشوقدرکه یرلی اهالینك روایتنه نظراً اوصوبی استعمال ایچون بهمه‌حال اولجه صغوتمق لازمکلور مش .

بوقاپلیجه (تارزو) طاغنك شرق اتکنده کائن اولوب بین‌الاهالی سکرووردی خسته لقلرینك تداویسی ایچون استعمال اولنور .

برده (تارزو) طاغنك قسم شمال غربیسنده واقع (توزیده) طاغنك اتکنده (نطرون) قیوسی واردر .

یرلیلرك روایتنه نظراً (امی‌قوسی) تپه‌سنده‌دخی کذلك برنطرون قیوسی‌وتپه‌نك اتکنده دخی کذلك ایکی قاپلیجه موجودایمش . شوقدرکه بورالرده شمدی‌یه‌قدر هیچ برآوروپالی سیاحت‌ایده‌مامش اولدیغندن صحت ویاعدم صحتی مجهولدر .

(تبستی) جغرافیا نقطهٔ نظرندن اساساً سالف‌الذکر طاغلر ایله وادیلره ملاقی اولان دره‌لرك هیئت مجموعه سندن متشکل اراضیدن عبارت ایسه‌ده (تبستی) اهالیسی برچوق نقاطه‌یایله‌رق اورالری دخی کندی اداره لری آلتنه المشلردی .

مقدما (٢١ ، ٢٢) درجه طول شرقی ایله (٢٥ ، ٢٧) درجه عرض شمالی‌یه مالك‌اولان (قوفره) بیوك واحنی تصرف‌ایتمشلر وفزان سنجاغنك قسم جنوبیسنی و (قاوار) واحنی‌کاملاً اشغال‌ایلمشلردی . بوندن بشقه اوله‌رق (قانم) ایله (بورنو) یه و (انه‌دی) نك اك شرقنده بولنان وادیلره قدر یایلمشلردی . وبرچوق قبیله‌لر (قاوار)

اوزرینه حرکتله (بورنو) یولی اوزرنده بولنان بالجمله واحلر ایله چشمه لری الده ایتمشلر و (تومو) طاغندن اعتباراً (قاوار) ك جنوبنه قدر اولان اراضیی عادتا (تدا مستملکاتی) حالنه قویمشلردی . الحالة هذه بونلر (قوفره) یی و (واینانغا) نك شرق وجنوب شرقی جهتلرینی ترك ایتمکه مجبور اولمشلر وحکم سوردکلری اراضی (تبستی) مرکزی اولمق اوزره (تبستی) نك اطراف وجوارنده (١٨ : ٢٢)درجه عرض و (١٢ : ٢٠) درجه طول ارهسنده واقع تقریباً (٥٠٠،٠٠٠) کیلومتره مربعی اراضیدن عبارت قالمشدر .

٣ — { بورقو } مملکتیدرکه (تبستی) واحنك جنوب وجنوب شرقی جهتلرنده و (مرزوق) دن (وادای) مما لکنه کیدن یولك اوزرندهدر .

مشهور واحلری (ین) (کردی) (نفور) (الدبویه) (وون) (تینی) (یاردا) (اورو) در .

بونلر میاننده الئ بیوك والئ مشهور اولانی (وون) واحیدر .

٤ — { قوفره ویاخود قوفاره } واحیدرکه (بنغازی) ولایتنك جهت جنوبیه سنده و (سرت کبیر) دن(وادای) ممالکنه کیدن یولك اوزرندهدر . فقط بو یول اوزرنده صو تدارکی غایت مشکل اولدیغندن افریقای مرکزیه بورادن ایلرولمك پك زیاده مشکلدر . مشهور موقعلری (عربه) ایله (کابو) در .

---

٣ — جغرافیای اقونومیقی .

معادن — صحرای کبیرك اك بللی باشلی خاصلات معدنیه‌سی (طوزدن) عبارتدر .

طوز معدنی سوداندە بولنمدیغی ایچون اوراده صحرای کبیرده بولنان مملحه‌لردن اخراج اولنان طوز قوللانیلور .

بو معدنی اخراج وشورایه بورایه نقل ایدنلر اکثریتله (توارك) اقوامیدر . موجود اولان مملحه‌لردن هرسنه (٢٠ الی ٨٠) بیك‌دوه یوکی طوز اخراج اولنور . وبهر کیلوغرامی (٢٠٥) الی (٣) فرانق قیمتنده فروخت اولنور .

صحرای کبیرده مشهور اوله‌رق درت مملحه واردر .

برنجیسی : بحرمحیط یقیننده (بیل) مملحه‌سیدرکه بورادن اخراج اولنان طوز (بوقاری سنه‌غال) ایله (بوقاری نیژر) جهتلرینه کتوریلور .

ایکنجیسی : (تاودنی) مملحه‌سیدرکه بورادن اخراج اولنان طوز دخی کذلك (بوقاری نیژر) ایله (سودان مرکزی) جهتلرینه کتوریلور .

اوچنجیسی : (آمادغور) مملحه‌سیدر که بومملحه (حوغار) سلسله‌سی یقیننده‌در . وخیلوجه‌ده زنکین ایسه‌ده ارباب تجارت بورالرده پك چوق طولاشه مزلر .

دردنجیسی : (بیلما) مملحه‌سیدرکه (حوصه) ممالکنك برقسمی ایله (بورنو) ممالکنده بورادن اخراج اولنان طوز قوللانیلور .
و بومملحه‌ده طوزك اخراجی تبخر اصولیله‌در . وهر سنه تقریباً

۳۰۰۰۰ دوه بولنور . هر دوه (۱۵۰) الی (۲۰۰) کیلوغرام یوکلنه بیلدیکندن بو حسابجه هرسنه اخراج اولنان طوزک مقداری وسطی اولهرق (۵۰۰۰) الی (۶۰۰۰) طونیلاته‌دن عبارت اولمق لازمگلور .

نباتات — صحرای کبیرک برقسم اعظمی چپلاق چوللردن عبارت اولدیغندن اوراللرده حبوبات یتشمدیکی کبی بعض یایلالرک اوزرنده نادراً نشو ونما بولان قاطرطرناغی . ویبانی ککیکدن وبرنوع آقاسیادن بشقه هیچ برشیء بولنمز .

واحلره گلنجه بونلرک بعضیلرنده اربه ، بغدای ، حبوبات ، سبزه نوعندن اوته برو یتشور .

اشجار دخی اکثریتله خرما اغاجلرندن عبارت اولوب بعض واحلرده اینجیر ، بادم ، قایصی ، نار ، وپک نادر اولهرق الما اغاجلری بولنور .

حیوانات — حیوانات چوللرده ییه‌جک بوله مدقلری ایچون اوراللرده نادراً گوریلورلر .

واحلرده بولنان حیوانات وحشیه : دوه‌قوشی ایله (وواداں) دینلان برنوع یابه‌لی قویوندرکه بونلردن دوه‌قوشی صحرای کبیرک قسم شمالیسنده ودیگری دخی وادیلرده وغایت صرب ومیللی محللرده بولنور .

بونلردن بشقه یبانی کدی ایله یرلی اهالینک (دیب) تسمیه ایتدکلری چقال وچول تلکیسی ، وبرنوع فاره ، وآهو کثرتلیدر .

طیور گوگرجین ، قارغه ، بایقوش ، دن وحیوانات زاحفه دخی کرتنکله ، انکرک ییلان ، وخصوصیله غایت کثرتلی اولان عقربدن عبارتدر .

چکرکه ، سنک ، سیوری سینک پیره ، کبی هوام پک چوقدر .

حیوانات اهلیه ایسه اوکوز دوه مختلف الجنس کجی برنوع قویون طاووق وآتدن عبارتدر .

صنایع — صحرای کبیرده پك چوق ارباب صنایعه تصادف اولنمز . الڭ چوق اعمال اولنان اشیا اوزنکی ، کم ، اکر طاقمی ، حاصیر ، قلنج ، خنجر ، مزراق ، ایله برطاقم اوفق تفك اشیای بیتیه دن عبارتدر .

شوقدرکه بعض عادی قیومجیلر التون خلقه ، وبیله زنك اعمال ایتدکلری کبی عشیرتلر ایچنده کجی ودوه تویندن قماش نسج واعمال ووحشی حیوانات دریلرینی وفیل دیشی ایله کرکدان بوینوزینی اصلاح ایدن کمسه لر بولنور .

تجارت — صحرای کبیرده تجارت (طرابلس غرب) ولایتی اهالیسی ایله یرلی اهالی و (سودان) دن کلانلر واسطه سیله اجرا اولنور .

وبو تجارت معادن بحثنده بالاده باشلی اوله رق درت مملحه دن اخراج اولندیغنی ذکر وبیان ایتدیکمز طوز ایله خرما وسائره کبی میوه لك وبعضاً حبوباتك اکثریا مبادله طریقیله بیع وفروختندن عبارتدر .

تجارت اساساً برقاچ مهم طریق اوزرنده اجرا اولنورکه اونلرده شونلردر :

(فزان) سنجاغی مرکزی اولان (مرزوق) قصبه سندن (چاد) کولنك حوضه غربیه سنده واقع (بورنو) ممالکنه کیدن یول که (طرابلس غرب) ولایتنك منتهای حدود جنوبیه سنی تشکیل ایدن (غات) قصبه سی ایله (بیلما) دن کچر .

(غدامش) قصبه سندن سودان مرکزینك مرکزنده

بولنان (قانو) يه كيدن يول كه كذلك (غات) قصبه‌سى ايله (ايدلز) قصبه‌سندن و (آير) واحه‌دن كچر .

(غات) قصبه‌سندن (تمبوقطو) يه كيدن يول كه : (عين ساله) دن كچر .

(تمبوقطو) دن (تافيله) يه كيدن يول كه (آرووان) (تاودنى) دن كچر .

(تافيله) و (توعات) دن (قانو) يه كيدن يول كه (ايدلز) و (آير) وياخود (ايدلز) ى شرقده براقه‌رق طوغريدن طوغرى‌يه (آير) دن كچر .

بوندن بشقه اوله‌رق (آغادز) دن (بيلما) يه و (توعات) دن (سوف) ه و (سوف) دن دخى (غات) ه كيدن يوللر واردر .

ايشته كوريليوركه تونس امارتى ايله طرابلس غرب ولايتى سواحلى سياهيلر مملكتنه ربط ايدن (غدامش) يوليدر .

مع مافيه (مرزوق) دن كچه‌رك كيدن طريق دها چابوق ودها طوغرى اوله‌رق (بورنو) ممالكنه داخل اولور .

(جزاير) دن كلان يوللر دخى (غوله‌آ) واسطه‌سيله (تيديكات) واحه‌سنه و (عين ساله) يه وياخود (غورارا) واحه‌سنه (تيمومون) ه و اورالردن دخى (تمبوقطو) وياخود (بورنو) ممالكنه واصل اولور .

(فاس) ممالكى منتهاى حدود جنوبنده وبحر محيط اطلاسى ساحلى اوزرنده واقع (نون) موقعندن بدأ ايدن بر يول دها واردركه بو يول بعض يرلرده ساحلك برقاچ كونلك ايچرولرينه كيرديكى كبى بعض يرلرده

دخی ساحله زیاده یاقلاشق اوزره کیدر . و (آرغین) اوزرندن (سن لوئی) یه منتهی اولور . مع مافیه (نون) موقعندن حرکت ایدن کاربانلر علی الاکثر (بیل) واورادنده (آدرار) ه کیدرلر .

(آدرار) دن (تمبوقطو) یه کلان یول دخی (تاغان) ویاخود (تیشی) و (والاتا) دن کچر .

(فاس) کاربانلری (تمبوقطو) یه تشرین ثانیده کله‌رك کانون اولده ویاخود کانون ثانیده عودت ایدرلر .

الك مهم طرق تجارت بونلردن عبارت اولوب بونلرك هیئت عمومیه‌سنه نظر اولندیغی صورتده (غات) واحه‌سی صحرای کبیرده واقع (توعات) (آغادیز) (بیلما) واحه‌لرینك (سودان) ایله (فاس) (جزائر) ، (تونس) ، (طرابلس غرب) لیمانلری آره‌سنده تأمین وتأسیس مواصلات ایتدکلری کوریلور .

صحرای کبیرده آمد شد ایدن کاربانلر (۳۰۰۰) الی (٤۰۰۰) قدر دوه ایله (۱۵۰۰) الی (۲۰۰۰) کشیدن عبارت اولوب برکونلك یورو یش طولی (۳۰) الی (۳٥) کیلو متره‌دن عبارت ایسه‌ده صویه تصادف اولنه‌میان وخصوصیله کاربانك برباصغینه اوغرامسی محتمل اولان یرلرده بومقدار تضعیف اولنور .

وبعض یرلرده کاربانك بلامهلکه آمدشد ایده‌بیلمسی ایچون توارك عشیرتلرینه برمقدار مبلغ اعطا اولنور که بوسایه‌ده کاربان کمال امنیتله یولنه دوام ایدر .

صحرای کبیرده بولنان خیمه نشینلرك اکثریسی یلدیزلره باقه‌رق اجرای سیر وحرکت ایتدکلرندن برجلری پك ایوطانورلر . واکثریا کوندز نهایت درجه‌یه واران شدت حرارتده اجرای مشیته کیجه یورویشلرینی ترجیح ایدرلر .

– قسم ثالث –

سودان

١ – جغرافیای طبیعی

حدود — سودان ویاخود یرلی اهالینك تعبیرنجه (تكرور) دینلان اراضیء واسعه شمالاً : صحرای كبیره منتهی اولوب بوراده معین برحدود طبیعی موجود دكلدر .

غرباً : (سنغامبیا) مملكتی و (فوتاجالون) طاغی و (غامبیا) (فالهمه) (یافنغ) و (سنه غال) نهرلری حوضهٔ علیا ی ؛

جنوباً : (كنیه) ممالكی و (قونغ) طاغلری ، و (بنوعه) نك صولنده (٥) درجه عرض شمالیدن خط استوایه قدر ممتد اولان احوالی نامعلوم برمنطقه ،

شرقاً : نیل ابیض ایله محدود ومحاطدر .

(دارفور) ایله (كوردفان) ممالكی اشبو (نیل ابیض) حوضه سندهدر .

اقلیم — فوق‌الحدحاردر . درجهٔ حرارت نیسان آینده (قوقا) شهرنده (٤٥) ه واصل اولور . جهات سائرده جزؤی تخالف ایدر . (درافور) ده یغمور موسمی تموزدن ایلوله قدرسهده (بورنو) ده دها زیادهدر .

علی‌العموم سودان ممالكنده یغمور پك زیاده داعیء مضرتدر .

عوارض زمین — (سودان) ممالكی جهت شمالیه سنده پك

آز عارضه‌لیدر . اکثر محللرك ارتفاعی وسطی اوله‌رق اوچ ایله درت‌یوز متره آره‌سنده مبتدلدر . فقط جهت غربیه‌ده (فوتا جالون) وقسم جنوبیسنده پایه‌لری (نیژ) نهرینك صاغ ساحلنه قدر واصل اولان (قونغ) طاغلری وشرق طرفنده (چاد) کولی ایله (بنوعه) آره‌سنده بولنان (ماندارا) سلسله‌سی [ده لابدا ومندیف طاغلری] و (بنوعه) نك صولنده (قامه‌رون) سلسله‌سیله برلشمك اوزره جنوبه طوغری اوزانان واوچ بیك متره ارتفاعه مالك بولنان (آلانتیقا) طاغلری موجود بولندیغی جهتله اولدقجه عارضه لیدر .

میاه جاریه — علی‌العموم سودان ممالکی اوچ ورسانه [مائله] تقسیم اولنه بیلور .

برنجیسی — (شرق ورسانی) ویاخود (نیل ابیض ورسانی) در . بوورسانك سودان مرکزی‌یه جهت تعلقی اولمیوب انجق سودان شرقی‌یه تعلقی اولدیغندن بوکا دائر اوزون اوزادی‌یه تفصیلات اعطاسندن صرف نظر اولنور .

ایکنجیسی — (مرکزی ورسان) یاخود [داخلی کوللر مائله‌سی] در .

بوکوللردن بری (وادای) ممالکی درونده بولنان (فیتری) ودیکری دخی [سودان بحر حزری] اطلاقنه شایان اولان (چاد) کولیدر .

(چاد) کولی ایکی یوز یکرمی کیلو متره طوله وایکی یوز کیلو متره عرضه مالك اولوب عمقی وسطی اوله‌رق بش متره ومساحهٔ سطحیه‌سی — بعض جغرافیا کتابلرنده اوتوز یدی‌بیك درت یوز قرق متره مربعی

اولمق اوزره كوسترلمش ايسه‌ده — سياح مشهور (ناحتيغال) ك بيانته كوره يكرمى يدى بيك متره مربعيدر .

سطحى سطح بحردن (١٧٠) مترو مرتفع اولوب (چاد) كلمه‌سى مقدما اوراده اسكان ايدن اهالى لسانده بيوك صو بريكنديسى معناسنه كلوردى . الحالة هذه مذكور كوله يرلى اهالى (قولو) تعبير ايدرلركه بوده عين معنايه‌در .

چادكولنك درونده خصوصيله جهت شرقيه‌سنده برچوق آطه‌لر موجوددر .

مذكور اطه‌لرك بعضلرى مسكون اولوب الك مسكون بولنانلرنده بيك كشى قدر بولنور . سكنهٔ مذكوره‌نك قسمى اعظمى چوق زماندنبرو دين مبين اسلام ايله‌مشرف اولمشلردر .

كولك واطه لرك ساحلنده (طوز) و (نطرون) معدنلرى پك چوقدر .

سودان مركزنده بولنان صولرك برچوغى بوكوله آقاركه اونلركده مشهورلرى شونلردر .

{ شارى } نهرى — بونهر جنوبدن شماله طوغرى جريان و (باغرمى) ممالكى درونندن مرور ايدر . و (قوسسورى) موقعنده كذلك شمالدن جنوبه طوغرى جريان ايتمكده بولنان (لوغون) صويله برلشدكدن وخيلودن خيلويه كسب وسعت ايتدكدن صكره (چاد) كولنه منصب اولور .

صحراى كبيرده و (چاد) كولنك سواحل شماليه‌سيله سواحل جنوبيه‌سنده اجراى سياحت ايدن سياح مشهور (ناحتيغال) ك روايتنه

نظراً اشبو نهرك منصبندن اعتباراً يتمش كيلو متره مسافه يه قدر اولان قسمنك عرضى تقريباً سكز يوز متره و منصبنده سرعتى ثانيه‌ده بر متره‌در .

{ قومودوغو } ياخود { يه‌وو } نهرى — غرب جنوبيدن شرق شمالى‌يه طوغرى جريان و (حوصه) ايله (بورنو) ممالكندن مرور ايدر .

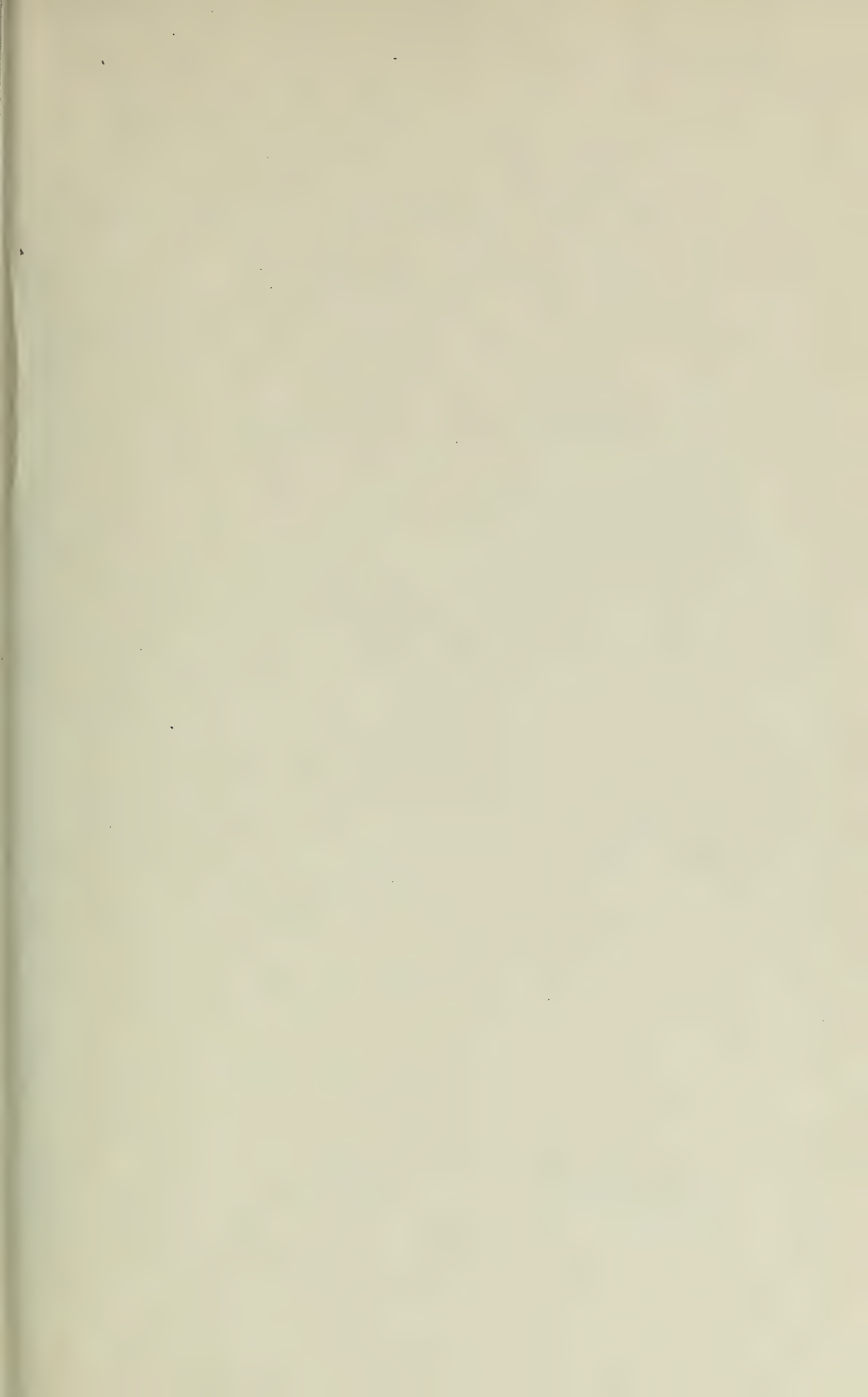
(شارى) نهرينه نسبت دها كچوك اولوب طولى تقريباً آلتيوز كيلومتره كنشلكى سكسان متره قدردر .

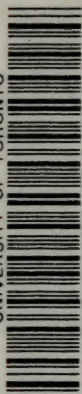
بونلردن بشقه (مبولو) و (غامبارو) .... كبى دها برچوق اوفق تفك صولر وار ايسه‌ده بونلر پك آز حائز اهميت اولدقلرندن اوزون اوزادى‌يه ذكر و تعدادلرندن صرف نظر اولنمشدر .

اوچنجيسى — (نيژر) ورسانى [جوليا وقوارا] در .

{ نيژر } نهرى — (لوما) طاغلرندن و [تانبى] يماجلرندن نبعان ايله (قارانه) موقعنه‌قدر جنوبدن شماله طوغرى جريان ايتدكدن صكره اوراده غربه طوغرى توجهله (وواسه‌لو) يه واصل واورادن كذلك شمال استقامتنى الهرق (ماندنغ) طاغلرينه ملاقى اولور . بعده شمال شرقى‌يه توجهله (تمبوقطو) نك ليمانى حكمنده اولان (قابارا) يه قدر بو استقامتى تعقيب ايدر .

و (قابارا) دن اعتباراً غايت بيوك برقوس تشكيل ايتدكدن صكره جنوبه توجه ودها برچوق كيرنتى وچيقنديلر پيدا سيله غايت بيوك بر ذاله [دلتا] وبرقاچ آغزايله (كينه) كور فزينه منصب اولور . نهرك على التخمين طولى اوچ بيك بشيوز كيلو متره‌در .

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00317233 5